

The Project Gutenberg eBook of Tuhlaajapoika, by Sir Hall Caine

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tuhlaajapoika

Author: Sir Hall Caine

Translator: Väinö Andelin

Translator: Kaarlo Forsman

Release date: May 16, 2014 [EBook #45665]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUHLAAJAPOIKA ***

Produced by Tapio Riikonen

TUHLAAJAPOIKA

Kirj.

Hall Caine

Suomentaneet Väinö Andelin ja Kaarlo Forsman

WSOY, Porvoo, 1904.

"Kun Sormi kerran piirtää kirjaimet se eelleen siirtyy; hurskaudella et, älyllä et saa Sitä pyhkimään, sanaakaan pois ei pese kyynelet."

"Taivaalle huusin: 'Mikä Sallimastas on viitta, valo ohjaamaan sun lastas pienoista, pimeässä hoippuvaa?' 'Sokea ymmärrys vain!' taivas vastas."

I OSA.

"Tuhaksi riutuu toive ihmisrinnan, tai perii pettymys sen onnen hinnan, mi loisti hetken niinkuin lentolumi tomuisess' erämaassa peitti pinnan."

I.

Islanti näytti ihmeellisemmältä kuin konsanaan. Päivällä tuon vanhan, vakaan pohjolan sfinksimäisissä kasvoissa ylt'yleensä näkyy sammuneiden tulien vuosituhansia sitten uurtamia arpia, ja silloin sitä luulisi kuolleeksi, jollei kuulisi tuliperäistä jymyä sen maanalaisista uumenista. Nyt syyskuutamossa se lepäsi kuin suuri rauhallinen eläin, juhlallisena yön sinertävässä hämyssä.

Kuu vielä kumotti, ja kaikki näytti läikkyvän sen hopeahohteessa, talot, laivat, kalaveneet, edessä keinuva vuono, takana siintävä järvi, ympärillä aukeava musta nummi ja etäällä välkkyvät lumihuippuiset vuoret, kun pieni puurakennuksinen pääkaupunki alkoi herätä aamuuskareihinsa.

Tänään oli Thingvellirissä vuotuinen lampaiden korjuupäivä. Lammastarhalle oli runsaan viiden penikulman matka; ja kun Islannissa ei ollut rautateitä, ei postivaunuja eikä mainittavasti maanteitäkään, piti kaupungin nuorison, jos mieli joutua mukaan huviretkelle, olla jo ani varhain liikkeellä pienten pörröisten poniensa selässä.

Tuomiokirkon tornikello juuri löi neljää, kun Thora Nielsen, johtaja Nielsenin tytär, hätkähtäen heräsi unestaan ja kapsahti jalkeille. Hän oli yöksi jättänyt uutimensa alas laskematta, havahtuakseen heti päivän koittaessa, ja malttamatta edes katsoa, että kuutamo se oli hänen silmäluomiaan kutkutellut, hän jo seisoి keskilattialla ja huusi onnellisen nuoruuden heläjävällä äänellä:

"Täti Margret! Voi, täti! Olen nukkunut yli ajan! Minä myöhästyn! Täti, kuulehan!"

Viereisen huoneen avoimesta ovesta kuulunut säännöllinen ja äänekäs hengitys taukosi. Vanhanpuoleinen ääni, joka yritteli saada suopeaa sointuaan vihaiseksi, virkahti unisesti:

"Tytön mokoma, herättää koko talonväen."

Kuului vuoteen narinaa ja paljaiden jalkojen tepsutusta, äänen rapsahdellessa raesateena. Puhujasta ei muka ollut kissaksi, joka pystyy nukkumaan päivälläkin, ja jos hänet kerran piti yösydännä herättää, niin täytyihän toki saada siunaaman aika kasvonsa virauttaakseen.

Tyttö kuunteli kotvasen ja nauroi — surujen säästämän sielun kevyttä ja rattoisaa naurua. Hän oli nuori ja harvinaisen vaaleaverinen, naiseksi pikemmin lyhyehkö kuin keskikokoinen, ja joskaan eivät kasvojen piirteet olleet kauniit, niin sulostutti niitä tuollainen juonteiden pehmeys, jossa alituisen leikkii hymy ihmisen itsensä tietämättäkin.

Hän sytytti kynttilät, laski säleutimet alas ja alkoi pukeutuessaan hyräillä laulunsäveltä osoittaakseen, ettei ollut millänsäkään. Vierashuoneestakin saapui tuota pikaa sanaryöpyn tyrehtymätön lähde, vanhahko naishenkilö, joka näytti peräti hullunkuriselta — jos sopiikaan käyttää moista hetkeä katsastukseen — alushameet laskoksilla, pieni karttuunimyssy päässä ja otsakiharat paperikäärylöissä kuin vastikään valtamerien takaa tulleen laivan keula imunilviäisten kiehtomana.

Siinä oli täti Margret, jonka kasvojen jokainen uurre ilmaisi leppeyttä, kielen kuitenkin läplätellessä kuin poudasta piittaamaton suihkulähde särmäkiville pärskyessään. Siinä silmänräpäyksessä, kun näki Thoran alkupuuhat, hän huudahti:

"Silkkisetkö — mitä, nekö aiot panna tähän aikaan aamusta! Ja kukahan niitä näkisikään suurien saappaittesi alta?"

Tyttö nauroi tätä niinkuin kaikkeakin ja myönnytteli: "No olkoothan, anna minulle sitten villaiset. Mutta sinäpä vasta olet kärtyinen, täti. Miten olisi voinut myöhempään maata, kun aikoo kuuden tunnin ratsastukselle?"

"Mutta kuka sinut saapikaan puoleksi päiväksi jolkottamaan?" jupisi täti Margret, hengästyneesti hääräten tyttöä valmiiksi.

"Sen sinä, täti, hyvin tiedät — Magnushan minua tahtoi. Kun valitsivat hänet tämänvuotiseksi vuorenkunkaaksi, niin lupasin lujasti tulla lampaiden korjuuseen, ja tietysti —"

"Et sinä eksytä vanhaa kettua, tyttöseni, ja tässä on sinulle pesuvettä. Ei ole Magnuksen tahtomisista tapahtumassa tämä lähtö, vaan koko juttu on siinä, kuka sinut sinne viepi."

"Täti!" huusi Thora, nostaen tippuilevat kasvonsa pesuastiasta.

"Suotta sinä noin punastelet, kultaseni — todeksi sen muutoinkin tiedän."

"Puhut aivan päättömiä, täti Margret! Varmastihan tiedät Magnuksen itse pyytäneen Oskaria minut tuomaan. Hän nimenomaan kirjoitti maatalolta, kun ei ollut Oskaria nähnyt sen koommin kuin hän yliopistosta tuli ja tahtoi tappaa kaksi karpästä yhdellä iskulla."

"Sitä suurempi hullu hän on!" intti täti Margret. "Mies, joka mieli tyttöä omakseen ja pyytää poissa ollessaan toista miestä tälle kaitsijaksi, on holhottavaksi pantava narri. Vain järjetön voi noin läimäyttää oven takanaan umpilukkoon."

"Voi kuinka sinä viitsitkään, täti!" pahoitteli Thora. "Oskar on Magnuksen veli —"

"Veli, tosiaankin! Niin oli Jaakob Esaun veli, ja Aabelin veli oli Kain, ja kymmenen oikein koreaa poikaa oli Joosefin ja Benjaminin veljiä."

"Hyvänen aika, täti, sinäpä olet kovin huonolla tuulella. Se sinussa on ikävä puoli — ainainen huono tuuli. Oskar Stephensonista puhut kuin mistäkin hulttiosta, vaikka mies on kuvernöörin poika ja jokaisen jumaloima."

"Helppo puolustaa, ketä ei kukaan yritä lyödä. En sano Oskaria vastaan mitään."

"Ethän tietystikään, sinä ikuinen äkäilijä. Enemmän sinä pidät hänestä kuin kukaan, ja uskonpa sinun kademielin tahtovankin häntä itsellesi, mielestäsi koko Islannin nerokkainta ja pulskinta miestä."

"Paljonhan kimaltelee kultasepän ikkunassa, mutta ei järki-ihminen sitä kaikkea tahdo haalia itselleen."

"Voi hyvänen, tahdonko minä sitten?"

"Siltä näyttää, tyttöseni; mutta istuudu nyt tähän kuvastimen ääreen suorimaan hiuksesi. Sinä olet menossa vihille Magnuksen kanssa, ja ylihuomenna kihlauksenne laillisesti vahvistetaan kumpaisenkin perheen kesken. Kuitenkin on sinulla ollut Oskar täällä käymässä jok'ainoa päivää, ja kaiken päivää, siitä saakka kun hän viikko sitten palasi Englannista, ja nyt aiotte kahden ratsastaa Thingvelliriin. Sinä saat vielä pahoja aikaa, minä sanon. Ei samasta luusta kahdelle koiralle."

Tytön yllätti hillitön naurunpuuska. "Täti hyvä, kauniita nimityksiä käytätkin!"

"Parempi minun puhua kuin jonkun muun. Ihmiset täällä ovat pelkkänä korvana, ja Oskar höpisee herkeämättä — aina sinusta."

"Eipähän aina, täti." Thoran sievät kasvot pyrkivät punehtumaan kuvastimessa.

"Ihan aina! Eilenkin hän sanoi: 'Vastainen kälyni' —"

"Ei 'vastainen kälyni', täti."

"Kenellä se tässä suunvuoro oli, Thora? 'Vastainen kälyni on kerrassaan viehättävä', hän sanoi —"

"No, mutta tuon 'viehättävän' sinä varmasti muistat väärin, tätiseni."

"Enkä muista, ja pidä sinä pääsi suorassa, neitiseni — 'kerrassaan viehättävä', hän sanoi, 'ja melkein minun jo käy kateeksi Magnus veikkoa'."

Kuvastimessa välkähtelivät siniset silmät riemusta, mutta suu sanoi: "No, tietysti olisin hirveästi pahastunut, jos sen olisin kuullut, mutta eihän ole minun vikani —"

"Loruja!" tuhahti täti Margret halveksivasti. "Kuuntele sinä vain ikuista äkäilijää, kultaseni, äläkä rakenna riitaa kahden veljeksien välille."

Silloin kävivät kuvastimessa heloittavat kasvot totisiksi ja miettiviksi, ja Thora virkkoi:

"Millaisia ikävyyksiä saatatkaan haastaa, täti! Pelkästään sen takia, että aion Oskarin kanssa

lammasten korjuuseen —"

"Niinpä niin, purosta suuren virran alku. Mutta puheestako olisi apua — peto talttuu, mutta ei niskoitteleva nainen."

Nähdessään sitten kyynelten kahahtaneen Thoran silmiin täti Margret silitti tytön tukkaa leppoisemmin ja sanoi:

"Magnus ei kukaties ole yhtä nerokas kuin hänen veljensä, mutta kaksinkymmenin verroin vankempi ja vakaisempi hän on, aivan yhtä pystyvä pitämään huolta rakastamastaan ja omiaan hänen onnensa turvaajaksi. Onhan sitä paitsi kaikki sovittua ja valmiina, ja raivattu tie on huokein astua, rakkaani. Isäsi ja kuvernööri ovat teidän kahden liiton päättäneet; se on heillä sydämen asiana, ja naimakirja on laadittu, ja jos nyt jotakin vielä tapahtuisi —"

Mutta Thora oli pää kallellaan kuulostellut ääniä ulkosalta ja hypähti nyt äkkiä seisaalleen huudahtaen: "Varmasti on tuo Päistärikön astuntaa."

Katukiviyksellä kopsahtelivat kaviot, ja ikkunan alta alkoi soinnukas miehinen ääni huudella:

"Halloo! Halloo! Halloo!"

Thora syöksähti uutimien luo, raotti kahta sälettä ja sanoi ihmetellen: "On se Oskar!" Hän naputti ikkunaruuutuun ja huusi: "Pian tullaan!" ulkopuolella olijaa tovin tähystellen.

Nuori kolmenkolmatta ikäinen mies istui ponin selässä ja piteli toista ohjaksista. Hän oli pitkä ja solakka, lähes yhtä vaaleaverinen kuin Thora itse, ja tiheät, lyhyet kiharat hulmahtivat alppihatun alta, hänen sitä nostaessaan liikahtavia uutimia kohti. Kuu oli jo kadonnut; auringon airueena tungeikse harmahtavan punerva kajastus utuisen ilmakehän halki; lahdella kelluvat laivat ja kalaveneet häämöttivät usvahunnussa, ja katujen pimennossa liikehti edestakaisin häilyvinä varjoina miehiä ja naisia, kaulaa myöten kääriytyneinä, mutta pakisten ja naurellen kuin lapset.

"Joutuin, joutuin, täti!" huusi Thora ääntänsä alentaen, ja makuuhuoneessa naisten kuiskutellen hyöriessä läjäytteli ulkona odottelija sääryksiään ratsuraipalla ja vuoroin vihelsi ja lauloi lempilaulun säkeitä —

"Juo maljani sä si-lmilläs, niin vastaan omillain."

"Täytyykö minun pitää näitä rumia —?"

"Täytyy hyvinkin. Ne ovat lämpöiset ja mukavat, ja niitkö kukaan näkisi —"

"Täti, älä noin ääneesi puhu, jotteivät ihmiset kuule."

"Oi, heitä suu-kko ma-ljaha-n,
niin vii-nin hylkään ain."

"Hänellä on verraton ääni! Varmasti se vielä saavuttaa suuren menestyksen."

"Saattaa niin sattua, mutta eivät ihmiset äänestä elä — Islannissa ainakaan — tässä on päällyshameesi."

"Hyvänen aika, täti sinä."

"Se ja-no, jon-ka sielu sai, pyys ju-omaa ju-ma-lain."

"Nyt hattuni! Jos minun on pidettävä tätä vanhaa, mustaa ratsastuspukua, niin otanpa päähäni jotakin siroa. Tuo, jossa on höyhen — ei, tämä ja harso. Noin! Olenko sievän näköinen?"

"Kamalan sievän, jos minulta kysyt."

Tyttö nauroi hilpeästi ja virkkoi äänekkäämmin: "Menemme siis alas — poikaparka on lähtö-innoissaan kait jo kyllästynytkin odotukseensa."

"Ei ole hän luulemma puoleksikaan niin innoissaan kuin tyttöparka."

Hymyävät kasvot jähmettyivät jälleen totisiksi. "Älähän enää puhu noista ilkeistä asioista, kulta tätiseni."

"Äläkä sinä unohda muistutustani. Varoahan tunteitasi, käpyseni."

Katuovi avautui ja eteiseen leijui meren hiljaisen kohinan tuomana puhdas baritoniääni:

"Mut nektariin en va-ih-
ta vo-is
ma se-ntään —"

"Hei! Hyvää huomenta, Thora! Täti Margretko siinä?"

Raollaan olevan oven kätköstä, toinen silmä ja kaksi käherrystötteröä pilkistämässä kolmituumaisesta aukeamasta, vastasi täti Margret siinä olevansa ja käski Oskaria, joka parhaillaan nosti Thoraa satulaan, pitämään huolta hänen lapsestaan ja viemään hänet kaikessa turvassa Magnukselle.

Oskar naurahti hieman huolettomasti ja vastasi — tädin mielestä ei kovinkaan vakuuttavasti:

"Ei siitä hätää, täti. Hyvästi!"

"Hyvästi."

"Hyvästi, täti Margret!"

"Hyvästi, Thora! Ja muista!"

Tuossa tuokiossa katosivat nuoret aamun usmaan, samalle suunnalle häipyvässä ratsujen varjokulkueessa. Puolen tunnin kuluttua oli aurinko noussut, ja pikku pääkaupunki hyöri vilkkaassa touhussa.

II.

Oskar Stephensonin isä — islantilaisen isännimensä mukaan Stephen Magnusson — oli jo kolmattakymmentä vuotta Islannin kenraalikuvernöörinä. Hän oli järkähtämättömän tunnollinen ja lujaluontoinen, julkisessa toiminnassaan uuras ja lahjomaton, yksityiselämältään nuhteeton. Arvokkuus ja ylpeys olivat hänen luonteensa pääpiirteitä.

Thora Nielsenin isä, Oskar Nielsen, jota yleensä nimitettiin johtaja Nielseniksi (syntyisin Islannista, mutta tanskalaista sukuperää), oli maan suurin kauppias ja pääkaupungin varakkaimpia asukkaita. Hänen liiketapojaan oli useastikin arvosteltu ja kotoisista oloistaan juorueltu. Väsymättömällä ahertelullaan hän keräsi omaisuutta melkein ahneuteen asti säästeliäänä.

Nämä kaksi olivat olleet elinaikaisia ystävyksiä. Liitto ei perustunut mihinkään onttoon kauppakumppanuuteen, mutta yhteinen harrastus sitä kuitenkin oli lujittanut, ja sananparreksi tuli, että ennen sitä kumoutuisi perustuslakikin. Tuollaiset pysyväiset tositoveruudet ovat nuoria viisikymmenvuotiaina ja alituisen nuortuvat vanhetessaan, mistä syystä ei uusista ystävyksistä milloinkaan ole vanhojen sijalle. Puoli sanaa riitti lauseeksi, puoli katsetta herätti naurun. Ystävyys oli heidän menneisyytensä kirjoittamaton historia, kuolleiden muistojen ja aatteiden elävä aikakirja. Se alkoi poikuusvuosina, eikä sitä onnen vaihteluissa ollut pieninkään pilvenlonka pimittänyt. Mutta ihmiset sanoivatkin, että jos Stephen Magnussonin ja Oskar Nielsenin välit milloinkaan rikkoutuisivat, niin heistä tulisi mitä katkerimmat vihamiehet.

Poikina he yhdessä kävivät kimnaasin ja pääsivät kahden muun islantilaisen ylioppilaan kanssa apurahalla Kööpenhaminan yliopistoon. Siihen aikaan ei ylioppilaselämä ollut tyydyttävän säännöllistä, mutta kolme läpäisi pahemmista vaurioista, neljännen joutuessa kompastukseen, joka kenties oli tämän kertomuksen alkujuurena.

Eron tullessa yksi noista neljästä läksi Oxfordiin kirjastonapulaiseksi ja pääsi yliopistoon luennoitsijaksi. Toinen antausi kirjuriksi lontoolaiseen pankkiin ja yleni pankinjohtajaksi. Muut kaksi pysyivät uskollisina kansallisuudelleen; Stephen Magnusson palasi Islantiin asianajajaksi, mutta Oskar Nielsen viipyi vielä Tanskassa kauppaoloihin perehtymässä.

Vuosikymmenessä olivat ystävykset nopeasti edistyneet. Stephen oli kohonnut asianajajasta asessoriksi, asessorista varakuvernööriksi ja varakuvernööristä kenraalikuvernööriksi, sill'aikaa kun Nielsen oli jälleen asettunut Islantiin ensinnä kööpenhaminalaisen kauppahuoneen haaraliikkeen johtajana ja sittemmin omintakeisena kauppiana. Naimisiin olivat menneet molemmat. Kuvernööri oli nainut Grimin tyttären ja ainoan lapsen; isällä oli Thingvellirissä maatila, maan suurimpia. Johtaja oli kaikkien kummaksi nainut ennen kotiintuloaan, ja hänen vaimonsa tiedettiin vain olevan tanskalaisen ja tulleen Kööpenhaminasta. Mutta kierittely harvoin hukkuu tolaltaan pimeässäkään, ja kuiskailtiin johtajan vaimon olleen kevyenlainen pikku näyttelijätär, jonka hän oli siepannut ylioppilasaikoinaan ja

pakosta nainut.

Vaimostaan oli kuvernöörillä kaksi poikaa. Ensimmäinen kastettiin vaarin mukaan Magnukseksi, mutta jälkimmäiselle pantiin nimeksi Oskar, kuvernöörin ystävän kunniaksi, joka oli saapunut maahan parahiksi ollakseen ristiäisissä kummina. Johtajalla taasen oli kaksi tytärtä. Vanhemman he toivat sylilapsena Islantiin, ja johtaja oli äitinsä muistoksi nimittänyt hänet Thoraksi. Toisen, joka syntyi pian jälkeensä, hän olisi ystävänsä vaimon mukaan kastattanut Annaksi, mutta hänen oma vaimonsa pani vastaan, ja lapsesta tuli äitinsä kaima, Helga. Ei ollut lasten iässä monenkaan vuoden ero, mutta Magnus oli vangin ja Helga nuorin, Oskar ja Thora taas likipitään yhdenikäiset.

Ystävysten vaimot olisivat tuskin voineet olla erilaisempia. Anna oli vaatimaton näöltään, pukeutumisessaan ja tavoissaan. Käytännöllisissä asioissa hän oli islantilaisen vaimon perikuva, toimelias, säästävä ja taloudenhoidossa taitava. Vaikka kenraalikuvernöörin asema oli koko korkea, ei se suinkaan yllättä tuloja tuottanut, ja Anna sovitteli purjeensa puolisonsa laivan kantavuuden mukaan. Hän oli järkevä, vaikk'ei suurtakaan koulusivistystä saanut, ja viisas, joskaan, ei valistunut, ja hallitsi kuvernööriä kuuliaisuuksellaan. Stephen havaitsi vaimonsa taatuimmaksi huoneenhaltijakseen ja uskollisimmaksi neuvonantajakseen ja kunnioitti hänen vaistoaan äärettömästi, joskaan ei hänen älyään paljon arvoisena pitänyt. Kahden vaiheilla ollessaan hän aina tiedusti vaimonsa mieltä, ja tämän esittäessä, miten oli meneteltävä hän istui tarkkaavaisena kuunnellen, mutta nousi tuoliltaan ja pakeni toisen käydessä syitä selittelemään.

Johtajan vaimo oli ilmeisen komea, oikukas ja turhamainen, ja käyttäytyi Islantiin tultuaan kuin suorastaan antaakseen tukea nimeensä liittyneille kulkupuheille. Hän pukeutui ylellisesti, oli toimeton kodissaan ja tavoiltaan rauhaton sekä kaipaili kaikkea romanttista. Ennen pitkää hän alkoi nyrpeillä ympäristönsä yksitoikkoisuutta ja ikävyyttä. Keveäluontoinen vaimo tekee miehen mielen raskaaksi, ja johtaja, joka ei silloin ollut varoissaan, tuli tajunneeksi tanskalaisen kaunottarensa naidessaan ostaneensa tavaran, joka jätti hänen taloutensa hunningolle, ja äidin, joka vähät välitti hänen lapsistaan.

Lapset ne ensimmäisinä saivat tuntea äitinsä Islannin oloihin kohdistuvaa haluttomuutta. Hallitustalossa oli aina lämmintä ja hauskaa, aina jokin iloinen juhla tekeillä — Magnuksen ensimmäinen koululoma tahi Oskarin viime syntymäpäivä — kun taas Nielsenien hiljaisessa ja yleensä koleassa kodissa ei mitään loma-aikoja eikä syntymäpäiviä vietetty. Mutta herkkä on äidin korva; kuvernöörin ja johtajan perheiden välille auenneen juovan yli Anna kuuli pikku tyttöjen sydämet ja keksi juonia niiden tavoittamiseksi. Johtajan vaimo ei ollut vähääkään ikävällä mielin päästessään väsyttäviltä holhoteiltaan rauhassa ahmimaan mannermaan sanomalehtien kiihoitusjuttuja ja ranskalaisia romaaneja. Ja niinpä viettivät Thora ja Helga puolet lapsuudenpäiviään Annan seurassa, ja heidän koko elämänsä iän hän oli se äidin kuva, joka nousi muistiin lapsuuden ja nuoruuden etäällä siintäviä vuorenhuippuja tähystellessä. Kultaisiapa aikoja viettivät nuo neljä lapsukaista yhtenä pesueena Annan siipien suojassa! Heidän pieninä ollessaan oli hallitustalo kuin laululintujen pesä, ja jos se jonakin kertana enemmän muistuttikin apinahäkkiä, niin eloisa ja onnea tulvillaan se oli aina. Säästäen vain kuvernöörin virkahuonetta he anastivat haltuunsa koko rakennuksen, keittiönkin, sillä niihin aikoihin oli kuvernöörilläkin vain yksi palvelija ja tämä piti heistä yhtä hellästi kuin emäntäkin. Kesäisin he huimina juoksentelivat kotitanhuilla ja talvet teuhasivat talon joka sopessa. Anna lellitteli pilalle koko parven, sillä hänpä ei vain olisi osannut olla lapsille ärtyinen. Jouluna ja uutenavuotena hän oli apuna heidän meluavissa puuhissaan, kun keitettiin karamelleja, joita riemastuneessa naurun rähäkässä venyteltiin kierteisiksi puikoiksi, tahi kynttilät kädessä marssittiin kaameana kulkueena ullakolta kellariin asti etsimässä piileksivää vuorenväkeä, pahoja haltiattaria, jotka tulivat hyviä lapsia varastamaan.

Sellaisina juhlapäivinä ja loma-aikoina tulivat kuvernööri ja johtaja pitkiä merenvahapiippujaan poltellen virkahuoneesta keittiön ovelle silmäilemään lapsekasta remua. Ja nähdessään Annan heidän keskessään kuin haltiamailman kummitätinä, keski-ikäiseksi ja äidilliseksi käyneenä, mutta rakkauden viehkeys vielä kirkastamassa vaatimattomia kasvopiiirteitä, virkahti kuvernööri itsekseen: "Jumala häntä siunatkoon!" Ja johtaja mutisi: "Jumala siunatkoon äidittömiä tyttäisiäni!" Ja vanhoilla ystävyksillä oli pää kumarassa, kun he palasivat puhelemaan politiikasta.

III.

Lapsi kasvaa, mutta eivät hänen vaatteensa, ja samaten jäävät hänen luonteensakin pääpiirteet entiselleen. Mitä kuvernöörin ja johtajan lapset olivat elämänsä alussa, sitä he olivat loppuun asti. Thora oli aina iloinen pikku naikkonen, häipymätön hymy sievillä kasvoillaan. Hän tavallisesti lyöttäysi

jonkun seuraan — enimmäten Oskarin — mutta saattoi tuntikaudet istua viihdyttelemässä, torumassa ja uneen laulamassa nukkeaan, sillä hänessä oli äitiyden vaisto pienestä pitäen voimakas.

Helga oli kaikinpuolin sisarensa vastakohta. Hänellä oli musta tukka, leveä otsa, suuret pähkinänruskeat silmät, jotka useasti olivat puoliummessa, hiukan nykeröinen nenä, suuri suu, ja ohuet, punaiset huulet yleensä hieman viistossa. Noidalla voi olla heleä hipiä, ja tummaa ihoa voi enkeli verhonaan käyttää, mutta Helga oli muotonsa mukainen. Sirona kuin piikivi puron pohjassa hän oli aivan yhtä kovakin ja sulkeutunut. Itseensä tyytyen hän ei kaivannut kenenkään turvaa, mutta hurmaantui huomattessaan kaikkien katseiden kääntyvän puoleensa. Hän laulaa helkytteli kuin laulurastas ja laitteli itselleen paperista uhkeita aatelispukuja ja kreivillisiä kruunuja, oli aina jotakin olevinansa, milloinkaan kykenemättä täydellisesti erottamaan totta kuvitellusta.

Mutta olivatpa kuvernöörinkin pojat yhtä erilaisia. Magnus oli isokasvuinen, vanttera, mustatukkainen poika, hiljainen hituri ja hiukan tyhmäksi luultu. Oppiminen oli hänelle vaikeata, ja hänen kasvojensa ilmeessä oli usein omituista hämmästystä, toisinaan yrmeyttä ja juroutta. Toiselta puolen oli hänen tunnollisuutensa yhtä herkkä kuin älynä vitkasteleva. Jos hän lainasi lantin, niin hän ei saanut hetkenkään lepoa, ennen kuin oli maksanut sen takaisin, ja lyijykynän palauttaakseen hän käveli penikulmankin. Sen vuoksi hän tuskaksi asti tunsii vääryyden ja ansaitsematon nuhde koski lyöntiä kipeämmin. Hänen mielihalujaan oli käydä sukutilalla Thingvellirissä, ja jos kysyi, miksi hän aikoi, niin hän paikalla vastasi rupeavansa maanviljelijäksi. Kaikkien eläinten ystävänä hän täytti talon koirilla, kissoilla, myyrillä ja valkeilla hiirillä ja näkyi rakastavan ainoastaan äitiään. Ei häntä voitu herttaiseksi sanoa, eivätkä hänen jörömäisyytensä ja synkkyytensä tehneet hänestä yleistä suosikkia — mutta Anna piti hänestä sydämellisesti.

Oskar poikkiesi mieleltään ja sydämeltään Magnuksesta niin perinpohjin, että heitä oli vaikea uskoa veljeksiksi. Tuo siromuotoinen, valkotukkainen pikku mies oli säyseä kuin päivänpaiste ja nauruun, pulpahteleva kuin puron lorina. Hän pystyi ponnistelutta oppimaan kaikkea, ja hänen mielenkiintonsa musiikkiin oli ihan ihmeellinen. Ennen kuin hän kunnolleen osasi puhuakaan, hän jäljitteli kaikkien soittokoneiden ääniä, niin urkujen kuin kitarankin, ja ennen kuin osasi aakkosia kirjoittaa, hän kyhäili salaperäisiä soitannollisia koukeroita paperipalasilie, jotka kuvernööri korjasi virkahuoneeseensa ja talletti kultaa kalliimpina aarteinaan. Mutta soitannollisuuden lahjan hänelle suodessaan luonto oli jättänyt pois luonteen, minkä puutteessa nero on kirous. Iloinen pikku sielu ei näkynyt erottavan oikeaa väärestä taikka totuutta valheesta. Aina hän livahiti asiasta toiseen kuin huhtikuun aurinko. Itku vaihtui silmänräpäyksessä nauruksi; mikään ei vaivannut häntä kauan, mutta ei mikään pidellytkään ja kiinnittänyt hänen mieltään. Hän aloitti julistamalla pyrkivänsä kuninkaaksi, vähäistä myöhemmin oli komeampaa olla kenraalina, mutta mentyään eräänä iltana tuomiokirkon urkurin mukana tämän kirkkoharjoituksiin hän pääsi siihen päätökseen, että urkujenpolkijan virkaa ei mikään voittanut.

Kukaan ei häntä luonteen heikkouksien vuoksi vähemmin rakastanut, sillä ihmissydämen oikkuisuus saa elämän lakien määräämissä rajoissa ankarimmin pysyneet ihmiset vastustamattomasti viehättymään niiden hillittömyyteen, jotka hyppivät syrjään tieltä. Oskar oli jokaisen hellimä suosikki ja isänsä silmäterä.

"Stephen veikkoseni, et sinä saa tuota pojuasi aikamieheksi", sanoi johtaja.

"Joutavia! Miksikä en?"

"Nuorina kuolevat ne, joita jumalat rakastavat."

"Mutta ainoastaan kosk'eivät milloinkaan vanhene", vastasi kuvernööri.

Paitaressusta asti oli Oskar mieltynyt juhlallisiin saattueihin ja tahtoi aina olla marssimassa voitokkaana kenraalina, nuoren mielikuvituksen loitumien lippujen ja soittokuntien ympäröimänä. Siinä touhussa hän eräänäkin päivänä pärrytteli omaa marssinsävellystään kammalla, Helga innostuneena luutnanttina, Thora kuuliaisena soturina ja Magnus nöyränä orjana tepastelemassa takana. Mutta kotikentän poikki juoksevalle joelle tultaessa valtasi surmanhenki kenraalin, hän ponnahti äkkiä taaksepäin kapealla sillalla ja siten keikautti seuraajansa veteen. Magnus ja Helga välttivät pahemmat vauriot, mutta kun leikissä ei kukaan toistaan säästä, niin kastui Thora likomäräksi siskonsa alas tempaamana.

Kuvernööri saapui paikalle juuri kun Magnus oli kiskomassa Thoraä ylös äyräälle, ja hän oli kovasti vihoissaan.

"Sattuiko se vahingossa?" hän kysyi, mutta lapset eivät vastanneet. "No kuka sen teki?" hän kovisti Thoraan kääntyen, mutta tämä katsoi ensin Oskariin ja sitten Helgaan, ja pillahti itkuun. "Sinäkö, Oskar?" Oskar epäröi hetken, mutta Helga nykäisi häntä hihasta ja poika pudisti päätään. "Sinäkö siis, Helga?" Helga vastasi ripeästi: "En." "Niinpä minun täytyy se uskoa sinun teoksesi, Magnus", sanoi

kuvernööri, ja Magnus sävähti tulipunaiseksi, mutta ei hiiskunut sanaakaan. "*Teitkö* sinä sen?" Magnuksen suupielet vain värähtelivät. "Olet siis syyppää, ja mene heti sisään ja käy levolle."

Sanattomana, kyynelettömänä, mutta uhmaava katse silmissään vaaputti Magnus päätään ja kääntyi talolle päin. Hänen lähtiessään oli Oskarilta totuus livahtamaisillaan, mutta Helgan katse kahlehti hänen sumenevat silmänsä ja kuoletti sanat huulille.

Päivä oli jokin Annan lukuisia syntymäpäiviä, ja kolkon hiljaiseen ylikamariin Magnus kuuli alikerrassa telmivien lasten äänet, ensimältä heikompina ja hillittyinä, mutta piankin täytenä remuna, Oskarlin hÄlinÄ muun joukosta kajahtelevana ja Helgan ylinnä kaikkea. Nauru ja kisailu kirveli hänen sieluaan, ja vihdoin hän löi nyrkkiÄän pöytÄän ja puhkesi haikeaan itkuun.

Mutta nyhkytystensä lomassa kuuli hän sitten hentoinen kitinÄn kuiskivan jostakin: "Magnus!" Thora se värjötteli avaimenreiällä.

"Mene pois", ÄännÄhti Magnus töykeÄsti, mutta Thora ei mennyt.

"Magnus, sanonko minÄ?" kiusasi Thora, ja Magnuksen silmät rävähtelivät kyynelkarpaloiden heruessa poskille, mutta yhä hän vastasi: "Mene pois, kuuletko."

Thora silloin intou si suutelemaan avaimenreikÄÄ, ja kuunnellakseen herkesi Magnus nyhkimÄstä, vaan kuuli enÄÄ vain ÄitinsÄ Äänen oven takaa, kun lasta vietiin pois.

Heti kun syntymÄpäivÄkestit olivat pÄÄttÄyneet ja tytöt poissa, alkoi Oskar kysellä Magnusta, mutta kuvernööri taputti hänen kiharaista pÄätÄän ja sanoi, ettÄ Magnuksen oli hÄijyytensä vuoksi nukuttava yksinÄän sinÄ yönÄ. Puoli tuntia jÄlkeenpäin Anna tapasi hänet itkemÄssä pÄÄ peitteen alla, ja hän sanoi: "Älä salaa mitÄän isÄltÄsi, lapsonen."

Kuvernööri istuskeli yksinÄän virkahuoneessaan, kun pieni olento sipsutteli sisÄlle pitkÄssä paidassaan, kyynel silmin ja vapisevin huulin virkahtaen: "ei sitä Magnus tehnyt, isÄ. Sen —" ja sitten hän puhkesi surkeaan jollotukseen.

Kuvernööriin koski enemmÄn Oskarlin tunnustus kuin Magnuksen vaitiolo. Hän taputti jÄlleenkin Oskarlin pÄätä ja sanoi: "Siinä teit suuren, suuren vÄÄrÄyyden, kÄhÄrÄpÄÄ; mutta mene nyt pyytÄmÄän veljeltÄsi anteeksi ja vie hänet levolle."

Taas yläkertaan mennessÄän tapasi Anna kaksi pÄätä alusella vieretysten — tumman ja vaalean. Magnus kuunteli, ja Oskar puhui, kumpaisenkin hilpeÄsti naureskellessa.

Nuorin lapsi oli viidennellätoista, kun heidät kaikki laskettiin ripille. Muita kokelaita oli vain ruununvoudin pikku Niels, jolta oli Äiti kuollut. Valmistavassa tutkinnossa arvailtiin Oskarlin pÄÄsevÄn ensi sijalle, Helgan toiselle, ja Magnuksen olevan viimeisenÄ Nielsin ja Thoran perÄstä. Lapset tutkittuaan näytti rovasti totiselta, jopa ankaraltakin, kun kävi heidÄn arvojÄrjestystÄän julistamaan.

Oskar pysyi ryhdikkÄänÄ, ilon välke silmissÄän, ja Helga näytti rauhalliselta, mutta Thora ja Niels tutisivat tuskasta, ja Magnus pureskeli peukalonkynttÄän — hän uumoili joutuvansa hylÄtyksi perÄti ja pelkäsi kotiinmenoa, kun hänelle jo oli uusi musta pukukin ostettuna. Mutta kakisteltuaan kurkkunsa ja kaikki vaikenemaan viitattuaan ilmoitti rovasti suuren ihmeen.

"Magnus on ensimmäinen", hän määrÄsi, "Thora toinen, Niels kolmas, Helga neljÄs, ja Oskar — Oskar on viimeinen."

Oskariin kÄÄntÄyen hän sitten lausui: "Sait oikean osasi poikani, koska olisit kyennyt menestymÄän paremmin, mutta et ottanut nÄhdÄkseen vaivaa. Usko vanhan miehen sanaa Oskar — ei elÄmän kilpajoissa ensimmäisenÄ perille pÄÄssyt ratsastaja aina ole ollut viimeinen kÄyttÄmÄän."

Oskar oli masentua hÄpeÄänsä, mutta tointui piankin, ja toverien seuratussa hänen esiintymistÄän — suu viistossa Helga ja Thora silmät sumenneina, kurkku nieleskellen tyhjÄÄ — pyörÄhti hän reippaasti pudistamaan kÄdestÄ Magnusta, joka punasteli pÄÄ riipuksissa kuin pikku lapsi.

Kaunis oli rippijumalanpalvelus. Tuomiokirkko oli naisia täynnÄ, mutta kuvernööri istui Annan kanssa lehterillä omassa penkissÄän, ja johtaja oli alhaalla yksinÄän. Lapset polvistuivat riviin ehtoollispöydän alemmalle korokkeelle, tytöillä musliinipuvut ja hunnut yllÄän, pojilla mustat vaatteet ja valkeat hansikkaat. Aamu oli sees ja lämmin, ja aurinko kultasi kuorin ikkunoista viittä nuokkuvaa pÄätä, kun vanha piispa laski kÄtensä niille yksitellen.

Pienokaisten vannottua valansa puhui piispa: "Olkaa totiset, olkaa vahvat, olkaa uskolliset! Ajatelkaa Jumalan kanssa sopimaanne liittoa, ja vastustakaa kiusausta. Jos saatana houkuttelee teitä tÄmän maailman aarteilla, niin muistakaa, ettÄ rikkaus ja valta pysyvät ainoastaan pÄÄvän, mutta nimeen

tarttunut häpeä vuosituhansia. Rakastakaa toinen toistanne, lapseni! Ei yksikään tiedä kuinka pian teidät maailma vieraannuttaneekaan, taikka millä surulla ja kyynelillä teidät vielä tempaistaan erillenne, mutta pysykää yhdessä niin kauan kuin voitte, ja Jumala rakkaudellaan siunatkoon teitä kaikkia!"

Jumalanpalvelus päättyi rippivirteen, jonka lapset itse veisasivat. Anna, kuvernööri ja johtaja tunsivat syvää liikutusta. Oi lapsuuden suloista ja onnellista aikaa! Jospa voisivatkin lapset lapsina pysyä! Mutta ei ollut mitään tulevaisuuden ennettä havaittavissa, ei muuta nähtävissä kuin viisi viatonta poikaa ja tyttöä vieretysten polvistumassa kasvot alttariin päin, ei muuta kuuluvissa kuin heidän hopeanheleät äänensä seurakunnan yli leijailemassa kohti kirkon tähtistä sinilakea.

IV.

Pian joutuivatkin lapset eroon. Helga se ensimmäisenä lähti. Johtaja oli päässyt varoihinsa; sitä oli hänen vaimonsa vain odotellutkin vaatiakseen asuntoeroa ja elatusta ja palasi Tanskaan nuoremman tyttären kanssa. Viisitoistavuotias Helga läksi ilomielin, mutta eron ehdoksi sovittiin, että hänen tuli yhdenkolmatta iässä perintöoikeutensa säilyttääkseen tulla takaisin Islantiin, jos isä sitä halusi.

Sitten poistui pikku Niels Finsen. Isä oli mennyt uusiin naimisiin, ja äitipuoli sai ruununvoudin oletamaan pojassaan mainion viuluniekkan lahjoja, joten hänet oli lähetettävä Lontooseen.

Oskar vetelehti kotosalla vielä moniaita talvikausia, yritellen saada selville oikeata alaansa. Milloin miellytti häntä lakitiede, milloin kirkon palvelus, mutta eniten viehättivät soitannolliset opinnot, joista jokainen kuitenkin varoitti mieronkiertäjän ammattina. Vihdoin hänet toimitettiin kuvernöörin koulutoverin huostaan Oxfordiin, ajan mittaan suorittaakseen korkeamman yliopistollisen tutkinnon, jotta sen jälkeen voisi aloittaa julkisen uransa Islannissa.

Niinpä oli ripilläkäynnistä kulunut vasta neljä vuotta, kun viidestä nuoresta oli enää kaksi kotona, ja nämäkin — Magnus ja Thora — osuivat elelemään saman katon alla.

Magnusta ei ollut onnistanut kimnaasissa. Rehtori oli päätellyt ajan haaskaukseksi koko koulunkäynnin, ja kuvernööri oli aikeissa lähettää hänet maatilalle, mutta silloin johtaja tarjoutui ottamaan Magnuksen liikkeeseensä oppiin ja luoksensa asumaan.

Johtajan koti oli suuresti muuttunut. Emännyyttä piti hänen sisarensa, pieni, älykäs ihminen, jolla oli ystävällinen sydän, mutta terävä kieli säilyttämään hyvää kuria ja järjestystä. Margretin hallittavana aloitti Magnus uransa oppilaana kolmen muun joukossa, jotka söivät isäntäväen kanssa pöydässä, mutta eivät aterian väliaikoina tulleet ollenkaan heidän näkyviinsä.

Herransa liikeasioihin perehtyminen oli hänelle työlästä. Käytiin vaihtokauppaa, jossa maamiehet saivat lampaanvilloista ulkomaan tuotteita, ja suorituksia tehtiin paperilla. Magnus hairahteli alussa paljon ja sai alinomaa muistutuksia. Vuosien vierieissä hänestä sukeusi kookas ja voimakas, ja oppikumppanit ristivät hänet "Jumboksi." Nimi tarttui, ja häntä kohdeltiin paksupäänä.

Thorasta hän ei nykyisin nähnyt vilaustakaan muulloin kuin kahdesti päivässä — päivällisellä ja iltasella. Täti Margret pani tytön naiskimnaasiin, ja jos hän ja Magnus mennessään tahi tullessaan sattuiivat kadulla vastatuksin, niin Thora loi katseensa maahan ja juoksi sitten myhäillen pois. Juosta tahtoi Magnuskin, ja aina vastakkaiselle taholle, sillä sukupuolen salaisuus oli alkanut kuiskailta kumpaisellekin.

Talvis-aikaan he kerran kuukaudessa kohtasivat toisensa tanssikoulussa, käsityöläisopiston salissa. Kun Magnuksesta ei toki konsanaan ollut tanssijaksi, niin oli kaikille käsittämätöntä, mikä hänet sai yhtymään joukkoon, kunnes eräänä iltana tuli totuus tietoon. Sen perästä ei häntä enää kukaan pitänyt paksupäänä eikä uskaltanut kuiskutellakaan Jumbon nimeä.

Vastikään matkalta saapunut näppärä nuori merimies Hans Thomsen käyttäytyi perin vapaasti. Hän oli sukkelakielinen, liukas ja notkea, ja tyttöjen huomiota saavutti osaksi hänen tanssitaitonsa, mutta etupäässä sentään meripojan ammatin kunnia. Hän puolestaan hauskuttelikin heitä parhaansa mukaan, ja muut keinot käytettyään iski, ivalleen aihetta hakiessaan, oikopäätä Magnukseen. Jumboksi häntä huudeltuaan, kunnes tämä pilkka alkoi väljähtyä, sepitti hän kuorolaulun, jota hoilasi hullunkurisena irvikuvana Magnuksen jyhkeiden askelien poljennosta:

Sali kaikui naurun remahteluista, mutta Magnus ei äännähtänyt ja tytöt pitivät häntä kovin typeränä. Menestyksensä kannustamana vannoi Hans kumppaneilleen, että kaikki saapuvilla olevat tytöt olivat hänen valikoitaviaan, ja teiskaroitsi väitettään todistaakseen Thoran luo — joka tiedettiin Islannin rikkaimmaksi perijäksi — ja pyysi häntä tanssiin. Mutta edellisessä kohtauksessa korvia myöten punastunut Thora vastasi tyynesti, joskin suuttumuksesta väräjäväällä äänellä: "en, kiitos", ja syrjään kääntyen läksi tanssiin Magnuksen kanssa.

Ensin hämmästyti Hans äänettömäksi, mutta sanansa vaieten syödäkseen täytyy miehen olla kovasti nälissään, ja tuokion kuluttua hän kuiskasi ystävilleen silmää iskien:

"Malttakaahan!"

Seuraavana tanssina oli kotiljonki. Sen ensimmäisessä jaksossa tuli tyttöparvesta yhden istua side silmillä huoneen toisessa päässä, poikien juostessa peräseinältä kilvan häntä sieppaamaan. Etumaisena ehättäneen tuli taluttaa tyttö sellaisenaan keskilattialle, suudella häntä ja sitten aloittaa tanssi ympäri lattiaan.

Hans kuiskasi tanssin johtajalle, Thora valittiin istujaksi, ja kaikki nuoret miehet — paitsi Magnus — ryntäsivät tavoittamaan. Hans tietysti voitti vaivatta, ja ottaen saaliin haltuunsa vei hän Thoran määräraikalle, mutta sitten, kaikkien hiljaisina odottaessa, kumarsi pilkallisesti tytön sidottujen silmien edessä, ikäänkuin sanoakseen, ett'ei mielinyt häntä suudella, ja jätti hänet siihen seisomaan.

Tästä tytöt äityivät tirsкуmaan, ja Thora älysi jotakin ilkeää tapahtuneen. Temmattuaan pois siteen hän huomasi seisovansa ypä yksinään; merimies istui seinustalla. Silloinpa sävähti jälleen puna tytön poskipäille, mutta entistään kolmin verroin tulisempaan, ja hän hiipi häpeillen paikalleen.

Heti jälkeensä Hans keskilattialla potkiskeli kengänkorkojaan korkeammalle kuin pitkäkään mies yletti päällään — mutta kalpeana kuin aave astui Magnus esille ja tarttui häneen.

"Nyt on sinun vuorosi tanssia minunkin kanssani", hän sanoi, ja tuntiessaan leijonan kouraisun vyötäreissään huusi merimies puoleksi tosissaan, puoleksi leikillään:

"Enhän toki härän kanssa tanssiin lähde. Päästä irti, kuuletko?"

"Ensin sinulle näytän miten härkä tanssittaa", ärjäisi Magnus, ja siinä silmänräpäyksessä sinkosi merimies laipion kurkihirteen, pelmahuttaen huoneeseen sankan tomupilven, ja mätkähti lattiaan.

Hansista ei enää tullut merelle lähtijää. Ruununvouti, kuvernöörin leppymätön vihamies, sakotti Magnusta sata kruunua, pidettyään nuhdesaarnan pahoista intohimoista ja huonosta kasvatuksesta. Johtaja maksoi rahat ja vähensi Magnuksen palkasta kymmenen kruunua kuussa kymmenenä kuukautena. Palkkaa oli siihen aikaan kaksikymmentä kruunua kaikkiaan, ja toisen puolikkaan vei Magnus salaa Hansille itse, ja maksoi rujokkaalle hänen koko elinaikansa kymmenen kruunua kuussa, olivatpa hänen omat tulonsa mitkä tahansa. Hansista tuli renttuileva veden-ajaja.

V.

Siitä alkaen täti Margret kutsui Magnusta viettämään iltojaan hänen ja Thoran kanssa: muulloin hän oli saanut nousta muiden oppilaitten keralla yläkertaan. Hänelle koitui elämänsä onnellisin jakso. Thora soitteli kitaraa, täti Margretin kutoessa iänikuisia sukkaa, ja jotakin puolestaan toimittaakseen alkoi Magnus puhaltaa huilua. Soitannollisia lahjoja ei hänessä ollut, vaan hän kiljui ja puhkui soittimellaan kuin pikajuna tuulisessa tunnelissa. Hengästyttyään hän kuivaili hikeä otsaltaan Thoran vartoessa herttaisena ja kärsivällisenä.

Nämä yhteissoiton väliajat olivat Magnukselle aina illan kalleimpia hetkiä, hän kun sai puhella Thoralle silloin. Kookas, vaitelias nuorukainen haasteli harvoin muille, mutta jutteli tytölle toisinaan niin voimakkaasti ja kaunopuheisesti, että täti Margretin torakahtelevat silmät aukenivat suuriksi. Puhe koski vain liikeasioita, mitä oli puuhannut tänään tahi huomiseksi aikoi, mutta hänen kasvonsa elpyivät, silmänsä säihkyivät, kieli kulki kangertelematta, ja mies oli aivan toiseksi muuttunut.

Ajan kuluessa Magnus opista päästyään alkoi hautoa suuria suunnitelmia ja aatteita, aina ensin kuulustaen niistä Thoran mieltä. Vaihtoliike joutuisi vielä hunningolle, ja kalastuksessa olivat

tulevaisuuden rikkaudet. Maailman varakkaimpia tulisi niistä, joiden tilukset olivat meressä, ja jos Islannin miehillä oli älyä nähdä, missä aarteet olivat noutajaansa odottamassa, niin oli rakennettava veneiden sijaan jaaloja ja ostettava nopeita höyrylaivoja kuljettamaan kaloja Englantiin. Se kysyi pääomaa, mutta sitä tulisi valtiopäivien myöntää, ja jonakin päivänä — mikäänhän ei ole mahdotonta — Magnus itse astuisi suurkäräjille sanomaan noille puhekoneille, mitä oli tehtävä.

Johtaja sai täti Margretilta kuulla tästä suunnitelmasta, ja häneen vaikutti sen kaukonäköisyys ja käytännöllinen järkevyyt. Jopa hän muutamana päivänä, pääkirjansa lehtiä selailtuaan ja useampia piipullisia poltettuaan, kävi kuvernöörin luo ja huomautti:

"Totta toisen kerran, Stephen, ei tuo poikasi ole hupsu. Hänellä oli hyviä ajatuksia, enkä mene sanomaan, ett'ei hänestä tulisi jotakin, jos saisi pääomaa. Mutta leveille reisille on leikattava avarat lahkeet, ja mitä siis tässä tekisimme, siitä kysymys."

"Pitänee lainata pojalle rahaa, jotta hän saa yrittää."

"Ja luoda kilpailija minua kukistamaan? E-hei! Lähellä paitani, mutta lähempänä nahkani! Mutta kuulepas veikko — naikoon Magnus Thoran!"

"Mainiota! Ikäni olen unelmoinut ystävyystemme yhä likeisimpää solmiutumista toisessa polvessa."

"No järjestämmepä koko jutun kuntoon", huudahti johtaja. Puolen tunnin kuluttua oli Magnuksen ja Thoran liitto päätetty asia.

Magnus kuuli sen kuvernööriltä. "On ollut johtajaa kanssa asioistasi puhetta, Magnus, ja olisi mielestämme suotavaa, että sinusta ja Thorasta tulisi pari. Johtaja ottaa sinut heti liikekumppanikseen, ja sinä saat periä puolet hänen omaisuudestaan. Jos siis sovitte —"

"Mutta Thora?" Magnuksen silmissä loisti riemun hohde. "Suostuuko Thora?"

"Siitä saat itse ottaa selvän", vastasi kuvernööri.

Thora vuorostaan sai täti Margretilta tiedon hankkeesta.

"Isäsi alkaa vanhentua, tyttöseni, ja hänen pitäisi jo ottaa liikekumppani. Vahinko, ett'ei hänellä ole poikaa siksi, mutta lähinnä paras on vävy, ja jos sinä taikka Helga naisitte jonkun, joka voisi jatkaa liikettä — Magnuksen tapaisen —"

"Mutta Magnus on kuin veljeni, täti."

"Sitä huokeampi on sinun ottaa hänet puolisoaksesi, lapseni."

"Mutta puolisoanhan on rakastettava, hyvä täti."

"On kylläkin, mutta Magnukseen nähden se käy hyvin päinsä — hän kun on niin likeinen perheen ystävä."

Näytti enää vain Magnuksen itsensä olevan puhuteltava Thora, mutta se vasta olikin tukala tehtävä. Nuori jättiläinen, joka oli rusentanut korskan rehentelijän, vapisi vilaukseltaan nähdessään hentoäänisen pikku neidon, joka loi alas sinisilmänsä, heti kun Magnus vain huoneeseen astui. Iltaisoittelut olivat nyt pitemmät, väliajat lyhyemmät ja harvalukuisemmat.

Mutta eräänä päivänä oli Magnus ollut lampaiden korjuun vuoksi Thingvellirissä ja toi sieltä nuoren ponin, kutsuen Thoran kartanolle sitä katselemaan. Nelivuotias varsa piehtaroi pelkämästä elämän ilosta; sillä oli terveet jäsenet, kiiltävä kastanjanruskea karva ja hopeanvivahteinen harja ja häntä.

"Onko se hyvä?" kysyi Magnus.

"Oi miten kaunis!" huudahti Thora. "Se on verraton, viehättävin olento, mikä on astunut nelin jaloin! Kenen tämä onkaan?"

"Sinun", vastasi Magnus, ja kun Thora kiittääkseen ojensi kätensä, niin hän Thora silmiin katsellen piteli sitä kotvasen, veti hänet sitten vierelleen ja suuteli häntä.

"Teemmekö niin, Thora?" hän kuiskasi, ja Thora vastasi jostakin povensa pohjukasta: "Teemme."

Maailma pyöri hurjaa riemutanssia hänen silmissään, kunnes joku kosketti häntä hartioihin. Se oli johtaja; hän oli nähnyt ikkunasta.

"Parempaa päivätyötä et ole eläissäsi tehnyt, poikani, ja otanpa huolekseni, ett'et sitä konsanaan

joudu katumaan. Mutta mitä kuulinkaan — olet vuorenkuninkaana Thingvellirissä tänä vuonna?"

"Niin kyllä", vastasi Magnus.

"No, kernaasti minun puolestani! Ota kymmenen päivää lampaidenkorjuuseesi, ja poissa ollessasi kirjoitutan naimakirjan valmiiksi. Sitten pistämme sen alle nimemme heti paluusi jälkeisenä päivänä, ja häät pidetään milloin tahdot."

Thora ja Magnus astuivat sisään käsitysten kuin lapset. Täti Margret oli keittiön takana itkeä hyristellyt ja syleili ja suuteli heitä nyt sydämensä kyllältä. Magnus ei mielestään ollut milloinkaan tuntenut niin pohjatonta onnellisuutta. Seuraavana päivänä hän palasi Thingvelliriin, ja vajaan kahden tunnin kuluttua kiiti kautta kaupungin virkistävästä tuulahduksena sanoma, että höyrylaiva "Laura" oli saapunut vuonoon, tuoden mukanaan hänen veljensä Oskarin.

VI.

Oskar Stephenson voitti puolelleen joka sielun. Englannissa nuo kuusi vuotta ollessaan hän oli kasvanut soleaksi kuin haavanrunko ja kauniiksi kuin nuori jumala. Sekä hänen pukunsa että tapansa näyttivät islantilaisissa silmissä moitteettomilta, ja kumpaisissakin oli aivan vastustamaton yksilöllisyyden sävy. Hänen mielensä oli yhtä kepeä ja lapsekas kuin ennenkin, ja hänen viehkeä vilkkautensa tenhosi jokaisen.

Mitäpä tuosta, jos hänen uransa ulkomailla olikin onnistunut jokseenkin huonosti; jos luonteenviat olivat yhä jäljellä; jos isänsä oli kieltänyt häntä palaamasta ennemmin, jotta hän kiintyisi lukuihinsa; jos hän sittenkin oli lähtenyt tutkintoon suorittamatta Oxfordista, ja jos, omasta hartaasta pyytelystään päästyään Lontooseen siirtymään, ei tähän asti ollut tehnyt musiikkiopistossa mitään. Hän pystyy, jos tahtoo — siinä kaikki mitä jokainen tästä ajatteli; ja kerran aloittaessaan hän valtaisi maailman väkiryynnäköllä.

Laivasta maihin astuttuaan hän porhalsi ylös katua nopsajalkaisena kuin poro, huudellen tervehdyksiä joka taholle. Tuiskuna tupsahtaen hallitustaloon hän syleili äitiään yhä uudelleen ja uudelleen viiden minuutin ajan, ja puheli niin hätäisesti, ett'ei tämä saanut selvääkään kaikesta. Tuotapikaa hän lennähti kuvernöörin virkahuoneeseen, suuteli isäänsä kuin lapsuudessaankin, pakisi kymmenen minuuttia, selitti olleensa kirjoittamatta tulostaan yllättäkseen jok'ainoan, virkahti sitten: "täytyypä puikahtaa kummi-isää katsomaan", ja hävisi kuin huhtikuun auringon säde, jättäen ilman huoneessa täräjämään kuin kynttilänhaarukat, ja vanhukset hymyilemään toisilleen iloisessa hämmästyksessään.

"Hm! Oskar oli aina mestari yllätyksiin", huomautti kuvernööri, painoi hatun päähänsä ja seurasi häntä.

Johtajan asuntoon saapuessaan tapasi Oskar ensin täti Margretin, ja kietoen kätensä hänen kaulaansa piteli tätiä niin kauan, että tämän täytyi henkeään vetääkseen ja kiharoitaan varjellakseen torjua hänet nyrkeillään. Ja sitten hänen edessään seisoivat Thora, yllään nauhoitettu pinkoliivi, päässä hilkka, kaulus alaskäännettynä, hiukset palmikoituina — syrjin katsoen häneen lempeillä sinisilmillään, hymyilyn paljastaessa lumivalkeat hammasrivit. Hän oli Oskarista ihastuttavan yksinkertainen; hän tarttui tytön molempiin käsiin ja niin he seisoivat tuokion, Thoran punehtuessa yhä tummemmin ja yritellessä irtautua.

"Onko mahdollista?" kummasteli Oskar. "Tämäkö on Thora! Lapsina ollessamme hän suuteli minua, mutta nyt —"

"Nyt hän on menossa naimisiin, Oskar. Etkö ole sitä kuullut? Thora viettää piakkoin häitään Magnuksen kanssa."

"Sittenpä hän kuuluukin perheeseen ja saan suudella häntä joka tapauksessa", sanoi Oskar.

Thora pääsi vihdoin pakoan, kun johtaja astui sisälle ja Oskarin täytyi pyöriä ympäri kuin hyrrä, jotta kummi-isä näkisi, mitä muutoksia maailma oli miehessä tehnyt. Hän nauroi nauramistaan, kysellen liikkeestä ja vuodentulosta, ja samoili sitten pitkin taloa, udellen mihin mikin huonekalu oli joutunut.

"Kaikki tuntuu haastavan kotoista kieltään", kertoi hän. "ja kun minulla oli kamarini Oxfordissa, niin kuulin tavallisesti tuon vanhan bornholmilaiskellon raksuttavan yhtä selvästi kuin nyt tässä."

Sitten tuli paikalle kuvernööri ja hänen perässään Anna. Ukkojen tupakoidessa ja täti Margretin emännöidessä syyti Oskar ulkomaan tiedot vilisevää vauhtia, ja kysyi sitten mitä kotona puuhattiin. Mainittiin Magnuksen aatteista, mutta ne eivät olleet hänen mieleensä.

"Islanti ei ole enää Islanti, jos sen teette pikku Amerikaksi. Tämä maa on laulun ja sadun, tulen, pakkasen ja tulivuoren, jäätikön sekä patriarkkaalisten hallitus- ja kauppanuotojen maa."

"Oikeassa on Oskar", sanoi johtaja. "Säilyköön vanha järjestys, niin se on."

Ja Oskarin ammahdettua tiehensä kuin meteori huomautti johtaja: "Tuo nuori mies vähensi viisitoista vuotta iästani. Täytyy sentään pitää silmällä Magnusta. Hän ei ole mikään hupsu, mutta ei kuitenkaan yletä varpaillaan siihen, missä Oskarilla on kantapäätänsä. Oskar on poikaa!"

"Hän on kovin herttainen", huokasi täti Margret, kiharoitaan kohennellen.

Thora tuskin tiesi mitä hänestä ajatella; hyvin apealle mielelle vain oli Oskar hänet jättänyt. Sinä iltana makuulle mennessään hän ei voinut olla ajattelematta Magnusta ja epäsuotuisasti vertaamalla häntä veljeen ja muistelematta pikku seikkoja, kuten hänen käsiään ja kynsiään sekä parransängyn toisin paikoin poskille jättämiä täpliä.

Seuraavana päivänä jakoi Oskar Englannista tuomansa lahjat — Annalle kaulakoristeen, jossa oli sija Oskarin kuvalle, täti Margretille rintaneulan, Thoralle hopeasolkisen vyön, ja jotakin melkein jokaiselle. Hänen epäitsekäs sydämensä sai yleistä ylistelyä osakseen, eikä kukaan sinä hetkenä muistanut, että kuvernööri oli kaiken maksanut.

Ehtoapäivällä hän jälleen tuli johtajan luo, puhellakseen tunnin ajan Thoralle ja täti Margretille Lontoosta ja sen loistavista nähtävistä. "Sinun täytyy ne vielä itse nähdä, Thora", hän sanoi. "Mutta tokkopa vanha Magnus sentäänkään eläissään jättää Islantia, tapahtukoon mitä tahansa."

Thora oli alakuloisempi kuin konsanaan käydessään levolle toisena iltana. Hän ajatteli millaisen eron tekikään mieheen "purjehtiminen", ja millaista ihmeellistä elämää viettäisi se tyttö, joka Oskarin saisi. Hän silmäili uutta vyötään kuvastimessa, ja hänen asettuessaan sievään asentoon ihailemaan koristeltuja vyötäreitään niuhahti Päistärikkö tallissa, ja silloin hän tunsii olevansa viheliäinen ja häpeilikin hiukan.

Oskar tuli seuraavanakin päivänä, ja täti Margretin ollessa kaupungilla jossakin armeliaisuudentyössä hän istui Thoran kanssa yksinään pilkkopimeään asti, kuvaillen Englannin teattereissa näkemiään näytelmiä. Niissä oli hyvä joukko rakkautta, ja muuan esitti tyttöä, joka oli vallannut kahden veljeksien sydämen. Tytön isä oli naittanut hänet vanhemmalle, vielä lapsena, mutta heti sydämensä herättyä rakasti hän nuorempaa veljeä ja aviomies surmasi molemmat. Thora itki noita kahta lasta, jotka kykenemättään koettivat pysyä uskollisina. Sinä yönä hän uneksi olevansa Francesca, Oskar oli Paolo ja Magnus Giovanni. Uni oli tuskainen, mutta herääminen vieläkin ankeampi.

Oskar saapui taasenkin huomenissa ja soitteli useita satuaiheista sepittelemiään lauluja. Thora ei mielestään ollut milloinkaan kuullut sellaista soittoa eikä parhaalla tahdollaankaan kyennyt pidättämään naurahdusta, kun ajatteli Magnuksen huiluesityksiä. "Varmasti tulee hänestä suuri säveltäjä", sanoi hän Oskarin mentyä.

"Ehkä niin, mutta kukaan ei elä kunniasta", hymähti täti Margret.

Thora oli oppinut odottamaan Oskaria joka päiväksi, ja seuraavalla kerralla Oskar houkutteli hänet soittamaan kitaraa. Thora soitti muutamia islantilaisia lempilauluja ja lauloi ne suloisella äänellä. Hän oli kuin lumen alla kasvanut kukka, avaamassa umppujaan auringolle.

"Saapa nähdä kenet Oskar nai?" virkahti hän, ja täti Margret vastasi:

"Jonkun englantilaisen neitokaisen, jolla on viljalti tämän maailman tavaraa eikä rahtuakaan tulevaisen." Ja silloin tunsii Thora vihlova kipua rinnassaan.

Eräänä päivänä tuli Oskarilta kirjelmä: "Ihana aamu! Mitä arvelisit muutaman tunnin purjehduksesta vuonolla? Tulen heti luoksenne."

He ottivat johtajan omistaman veneen ja käänsivät keulan Engeytä, kymmenen tuhannen haahkan asumaa saarta, kohti. Molemmat soutivat laiturista lähdettyään, jotta vesi vaahtosi airojen tiessä, mutta heti näkyvistä ja kuuluvista päästyään he meloivat hiljalleen ja ajelehtivat aaltojen mukana. Meri ja taivas olivat siniset ja tyvenet kuin kaksi toisiaan heijastelevaa kuvastinta vastakkain, ja vene kuin suuri mehiläinen hymisemässä niiden välillä.

Oskar oli kuin pieni poika. Hän nauroi ja haasteli herkeämättä, jutellen kaskuja lapsuuden päiviltä.

Hän ei muistaakseen ollut kovinkaan ritarillinen silloin, mutta kun Thora oikein surkeasti rukoili, niin oli hänellä tapana antaa Thoran istua kelkassaan ja he pyrähtivät ritisevää hankea alas. Oli heillä suutahtumisiakin noina aikoina, ja ihmisillä oli sananpartena: "Lasten riidasta sukeutuu monasti avioliitto." Olipa viisasta väkeä sekin!

He laskivat maihin Engeyssä ja samoilivat saaren ristiin rastiin haahkoja hakien, mutta kaikki linnut olivat tipotiessään eikä niiden tyhjissä pesissä ollut muuta jäljellä kuin joitakuita haalistuneita munia, nekin pahenneita.

"Olemme tulleet tänne liian myöhään", sanoi Oskar.

"Emmekö olekin tulleet tänne liian myöhään, Thora?" hän sanoi taasen kumartuen syrjin katsomaan häntä kasvoihin. Ja Thora, joka oli hyräillyt laulunsäveltä, sävähti äkkiä tulipunaiseksi. Heidän silmänsä säteilivät, ja he vahahtelivat kiihdyksissään.

"Jospahan voisimmekin jälleen olla lapsia!" äännähti Oskar. "Etkö sinäkin sitä soisi, Thora?"

Ennenkuin huomasiakaan Thora vastasi: "Kyllä", mutta kääntyi sitten hämmentyneenä takaisin veneelle, joka oli talven pakkasissa halkeillut kapeiksi kouruiksi, ja Oskar sanoi:

"Emme voi molemmat astua samaa kourua, tiedäthän."

"Voithan ottaa minut kiinni", vastasi Thora ja juoksi nauraen pois.

Oskar syöksähti perässä ja sieppasi häntä vyöstä, ja silloin Thora kävi vakavaksi. Hetkisen kuluttua hän peitti käsin kasvonsa ja alkoi nyyhkyttää.

"Olenko loukannut sinua?" kysyi Oskar.

"Et, et! Ei se mitään ole. Minä olen tyhmä! Otapa taas kiinni!" sanoi Thora, ja temmaten Oskarilta lakin päästä hän kiiti kourujen yli ja oli hypännyt takaisin veneeseen, ennen kuin toinen saavutti.

Heidän kotiin tultuaan täti Margret kylmäkiskoisen ja miettivän näköisenä antoi Oskarille kirjeen, jonka hänen äitinsä oli jättänyt odottamaan. Se oli Magnukselta ja kuului seuraavasti:

"Rakas Oskar. — Ilokseni olen kuullut sinun palanneen kotiin, ja soisin olleeni siellä toivottamassa sinua tervetulleeksi. Tulit oikeaan aikaan, sillä kaiketikin olet kuullut, miten hyvin minun on käynyt Thoraan nähden. Kesti kauan, kunnes sain tarttuneeksi onneeni, hän kun oli tuollainen suruton pikku tyttönen ja kun tuntui niin itsekkäältä riistää hänet isänsä kotoa, missä kaikki ovat häneen niin sydämestään kiintyneitä. Mutta nyt hänet saatuani tunnen uutta voimaa ja teen kolmen työn. On niin auvo ollakseni, ettei mikään tunnu vastukselliselta, ja olen kuin alasin, joka suuttumatta sietää raskaimmankin iskun. Mutta hartaasti haluaisin nähdä sinua, ja kirjoitankin kysyäkseni, etkö tulisi lampaiden korjuuseen ja toisi Thora muassasi. Täytyypä jo lopettaa, kun olemme leirillä vuoristossa ja kirjeelleni tulee aika kiire, joutua sinulle ajoissa. — Rakastava veljesi Magnus Stephensson."

Oskar luki kirjeen ääneen, eikä Thora lopulta enää voinut selvästi nähdä häntä usmalta, joka väikkyi silmien edessä — kuin viluinen huurupilvi, joka laskeikse laaksoon selkeänä talvipäivänä ja kätkee kimaltelevat hankitasangot. Mutta tovin kuluttua Oskar naurahti hermostuneesti:

"Lähtekäämme kaikin mokomin. Toimitan Päistärrikön tänne satulointuna kello viideltä aamulla."

VII.

Seuraavana päivänä heräsi Magnus vuorilla kuutamon kalpenevassa hohteessa ja päivän ensi kajastuksessa, ja ajatteli Thora. Hän muisteli aina Thora ensiksi aamuisin herätessään ja viimeiseksi hän näki hänen kasvonsa iltaisin sulkiessaan silmänsä tähtitaivaan alla. Seitsemän vuorokautta takaperin suunnatessaan kulkunsa tuntureita kohti neljänkymmenen paimenen ja kahdeksankymmenen ponin saattueessa hänestä tuntui vaikealta kääntyä selin alamaahan, koska Thora oli siellä. Mutta seuraavan päivän sarastaessa he saavuttivat vuorenselänteeseen, joka erotti pohjoisen piirin eteläisestä, ja harmaassa hämyssä ja liitelevässä sumussa kohtasivat toiselta puolelta tulleet paimenet. He hoilasivat toisilleen tervehdyssanoja, vaihtoivat nuuskaa ja joivat toistensa maljat ja kääntyivät sitten kumpaisetkin takaisin omalle suunnalleen — ja siiloin hänen mielensä kohta reipastui, kun kerran jokainen askel vei häntä takaisin Thoran luokse.

Viisi päivää Magnus ja hänen miehensä sitten samoilivat pitkin vuoristoa, keräten kesän kuluessa harhateille joutuneita lampaita. Ja joka ilta pystyttäessään telttansa johonkin suojattuun paikkaan, missä oli vettä ja ruohoa laavan ja kivenjätkäleiden lomissa, ja joka aamu noustessaan päivän ensi koitteessa hän teki sen huomion, että oli taas päivän ja taas yön lähempänä Thoraa.

Hänen ollessaan puolitiessä tulossa tuntureilta alamaalle toi joku tiedon Oskarin kotiintulosta, ja kirjoitettuaan ja lähetettyään kirjeensä hän oli onnellinen saadessaan odottaa nuorempaa veljeänsä noin pitkällisen eron perästä, mutta vielä onnellisempi ajatellessaan tapaavansa Thoran päivää aikaisemmin kuin oli tiennytkään, Oskar kun toisikin Thoran häntä kohtaamaan.

Ja nyt oli viimeinen urakkapäivä. Hän laskeutui paimenineen tuntureilta, ajaen viidentuhannen suuruista lammaslammasta, ja miesten alkaessa jutella vaimoistaan ja rakastetuistaan hän ajatteli, että varmaankaan ei kukaan ollut koskaan ketään niin rakastanut, kuin hän rakasti Thoraa, sillä olihan maailmassa vain yksi Thora.

Aamu oli selkeä ja tyven, eikä kuulakassa ilmassa kajahdellut muita ääniä kuin lampaiden määkimistä, koirien haukuntaa ja paimenten huhuiluja laumojensa pysyttämiseksi koolla tunturien poikki riennettäessä. Mutta Magnuksesta tuntui kuin olisi maassa ja taivaassa kaikki haastanut hänelle Thorasta.

Hän alkoi aprikoida, millä tavoin kohtaaminen tapahtuisi, ja sen kuvittelu oli hänelle hyvin hauskaa. Oskar sanoisi: "Olenko tuonut hänet täydessä turvassa?" Ja sitten kietoen käsivartensa Thoran vyötäisille hän ojentaisi toisen kätensä nuorelle Oskarille ja kiittäisi siitä, että tämä oli niin varjellut suloista tyttöä, joka oli hänelle omaa sieluaan kalliimpi.

Kello kahdeksalta he pääsivät matkansa määränä olevan lammastarhan näköalalle, joka laakson pohjukassa näytti ylösalaiselta mesikakulta, ja silloin oli Magnus kenttäkiikarillaan erottavanaan muurahaiskulkuetta muistuttavan ihmisjonon lähestymässä takana aukeavaa aavikkoa pitkin. Hänen oli vaikea pysyä levollisena ajatellessaan, että Thoran täytyi olla noiden joukossa; ja kun tunnin kuluttua selvästi saattoi nähdä kaksi etunenässä nelistävää ratsastajaa, elähytti häntä varma tieto, että nämä olivat Oskar ja Thora rientämässä häntä kohtaamaan.

Kello kymmeneltä saapui Magnus seurueineen lammastarhalle, mutta sillä hetkellä hän oli aaltoilevassa ja meuruavassa lammasteressä polvia myöten ja saattoi ainoastaan heiluttaa kättään ja yrittää huutaa tervehdyksiään. Hän huomasi olevansa kykenemätön äännättämään, sillä hänen kurkkuaan kuroi, mutta Oskar huusi hänelle, ja hän ajatteli: "Onpa hän jo täysi mies, ja ihan aikuisen äänikin on hänellä!"

Seuraavana kolmena tuntina oli Magnuksella tulinen kiire erotellessaan lampaita ja sovitellessaan maamiesten kiistoja; mutta siinä työssään hän näki kaupunkilaisten pystyttävän telttansa ja sytyttävän nuotioitaan kattilainsa kiehuttamiseksi. "Thora on tuolla", ajatteli hän ja oli tyytyväinen.

Kello kahdeksi iltapäivällä olivat loputkin lampaat erotetut; paimenet ajoivat laumojaan eri tahoille; määkiminen, haukunta ja hoilaukset olivat hälvänneet etäisyyteen, ja silloin Magnus — ryvetyneenä, ruskettuneena ja parta ajamattomana — kääntyi telttoja kohti.

Kaupunkilaiset olivat lopettaneet syöntinsä; nuotiot olivat haikuavina tuhkaläjinä päivänpaisteessa, ja he tanssivat kitaran säestyksellä tasaisella nurmikolla, kun Magnus astui heidän luokseen ja kysyi Oskaria, mutta katseillaan haki Thoraa. Joku ilmoitti hänelle heidän lähteneen — lähteneen kävelyllä jonnekin, ja Magnus oli iloisissaan siitä, että he saivat tavata toisensa paikassa, missä oli parempi rauha.

Varjostaen silmiään hän tähysteli pitkin laaksoa, oli kunnaiden juurella näkevinään kaksi olentoa, hyppäsi lähelle liekaan pannun hevosen selkään ja ratsasti sille suunnalle, hyräillen laulunsäveltä, sillä hänen povensa oli onnea tulvillaan.

Muutaman minuutin kuluttua hän oli varma siitä, että nuo olivat Oskar ja Thora, ja alkoi huudella heille. "Halo!" hän huusi, mutta ei saanut vastausta. "Hei!" hihkaisi hän taasen, mutta vielääkään ei vastattu, ja kaikki oli nyt hiljaa, kuului vain hänen takanaan soinnahtelevia kitaran säveliä.

"Halo! Halo! Halo!" mutta ainoana vastauksena oli hänen oman äänensä vuoristossa kiiriskelevä kaiku.

Oskar ja Thora olivat istumassa päivän puolella kalliota, joka nousi vuoren juuresta kuin musta multakeko, mutta oikeastaan oli sammuneen tulivuoren suu. Magnus arveli tietävänsä, mitä nuo olivat tekemässä — heittelivät kiviä alas kraateriin ja kuuntelivat niiden putoamista, eivätkä sen vuoksi kuulleet hänen äänekkäitäkään huutojaan. No niin, hänpä tiesi mitä tehdä: keksitäänpä noille pikku kepponen. Hän yllättäisi heidät kapuamalla ylös kallon toista kuvetta ja äkkiä ilmestymällä heidän

eteensä kuin tulivuoren aukosta nousseena.

Tässä tarkoituksessa Magnus kiersi kraaterin ja pysähtyi sen varjoisalle puolelle. Hän oli silloin hyvin lähellä yläpuolella istujia, mutta nämä eivät vieläkaan kuulleet hänen tuloaan. Pudottautuen satulasta ja heittäen ohjakset hevosen kaulalle hän hiipi hiljaiseen ylös ja alkoi kiivetä kallion seinämää niin äänettömästi kuin suurine saappaineen saattoi astella vierivien kivenmukulain yli. Työläintä oli pidättyä nauramasta ääneensä, kun ajatteli minkä näköisiksi nuo menisivät hänen noustessaan heidän keskelleen kuin maasta putkahtanut aave.

Nelin kontin ryömien oli Magnus hinautunut puolitiehen, kun kuuli Oskarin puhuvan ja seisahtui tarkkaamaan.

"Mutta miksi sinä suostuit?" kuului Oskar kysäisevän.

Thora ei vastannut, ja hetkisen kuluttua toisti Oskarin ääni: "Miksi, Thora?"

Vastauksena oli heikkoa sanasorinaa, ja sitten kuului Oskar lausuvan: "Isäsikö mieltä noudattaaksesi? Mutta tottahan toki sinun täytyy elää omaa elämääsi, Thora. Olkoon tytär miten kuuliainen tahansa isälleen, niin hän on sentään itsenäinen olento, ja tulee aika, jolloin hänen on lenneltävä omin siivin, kuten sanomme. Miksi siis suostuit?"

Magnus tunsi sormiensa lujemmin kouraisevan kalliota, jonka kyljessä riippui, ja kumartui eteenpäin, kuullakseen Thoran vastauksen, mutta erotti jälleenkin vain saman epäselvän mutinan, ja sitten kuului taasenkin Oskar aloittavan.

"Magnus? Epäilemättä! En sanoisi pahaa sanaa Magnuksesta — Jumala varjelkoon! — mutta rakkaus — molemminpuolinen rakkaus — on oikean avioliiton ainoana pohjana, ja jollet rakasta Magnusta — et oikein ja totisesti, kuten sanot — niin miksi suostuit ottamaan hänet mieheksesi?"

Magnus tunsi kallion notkuvan polviensa alla ja oli kierähtää sen juurelle. Hänen koko sielunsa tuntui kuuntelevan, mutta Thoran äänestä tuli vain nyhkytysten keskeyttämää kaikua.

Sitten kuului vieläkin Oskarin ääni, mutta matalampana ja hellempänä kuin ennen. "Olenpa katala saattaessani sinut itkemään, Thora! En sitä tarkoittanut, rakkaani. Mutta oletko koskaan kysynyt itseltäsi, mitä tapahtuu, jos nait Magnuksen ja sitten huomaatkin liian myöhään pitäväsi jostakusta toisesta?"

Silloin tuli Thoran itkuun toinen sointu — sointu, joka ilmaisi niin iloa kuin suruakin, ja tietämättään kapusi Magnus ylemmäksi kallion kuvetta myöten.

"Mitä sanoit, Thora? Kerro minulle, rakas, kerro — sanoitko jo huomanneesikin?"

Ja viimeinkin puhkesi ilmoille Thoran ääni rajussa kyynelten hyrähdyksessä: "Sinä tiedät sen kyllä, Oskar", ja sitten hän kirkkaisi säikähtäneesti.

Hän oli noussut seisaalleen ja oli astumassa Oskariin päin, joka jo oli jaloillaan ja ojensi käsiään häntä kohti. Mutta hänen takanaan näki Thora Magnuksen, kamalana kasvoiltaan — silmät tuijottavina, huulet raollaan ja rinta katkonaisesti huohottavana. Oskar kääntyi katsomaan, mitä Thora tähysteli, ja kun hän näki Magnuksen tuntui hänen koko ruumiinsa yhtäkkiä kutistuvan kokoon ja hänet valtasi avuton pienuuden tunne.

"Oletko siinä — sinä — tosiaan?" hän sopersi, ja hymyili surkean väkinäisesti, mutta Magnus ei häntä nähnyt eikä kuullut.

Magnus ei kuullut mitään, ei nähnyt mitään eikä tiennyt mitään tuona ensi hetkenä muuta kuin että hän, hirmuisen voimakas ja tulinen mies, oli seisomassa hornansyvän ja haudanhiljaisen kuilun partaalla kahden kanssa, jotka olivat olleet hänelle kaikkia muita rakkaimmat maailmassa, ja että he olivat hänet kurjasti pettäneet. Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä hän havaitsi Thoran kasvoilla ilmeen, joka toi mieleen merimies Hansin, sillä tuon saman katseen hän oli nähnyt, silloin kun hän oli heittänyt miehen ilmaan ja tämä oli pudonnut selälleen. Aavemainen käsi tuntui koskettavan häntä hartioihin ja hirvittävä mieleenjohtuma poistui.

Syntyi hetken äänettömyys, jolloin ei muuta kuulunut kuin noiden kolmen nopea hengitys, ja sitten Magnus sai tukahtuneesti äännetyksi ja kävi ankarasti soimaamaan Thoraa.

"Mitä tämä merkitsee?" hän tiuskaisi. "Vasta kuusi päivää olemme olleet erillämme, ja nyt tapaan sinut tällaisena! Puhu! Etkö voi puhua?"

Mutta Thora ei voinut muuta kuin vaikeroida. Oskar oli ponnistellut tointuakseen ja astui häntä puolustamaan. "Ei Thorassa vika ole, Magnus. Vika on minun, jos kenenkään, ja jos sinulla on mitään sanottavana, niin puhu minulle."

"Sinulle!" huudahti Magnus, pyörähtäen häneen päin. "Mikä olet sinä, haluaisinpa tietää? Mies, joka kavaltaa oman veljensä! Sitäkö tekemään sinä tulit kotiin — turmelemaan ihmisten onnen, herättämään eripuraisuutta ja särkemään kaikki? Jumalan nimessä, miksi et pysynyt siellä mistä tulitkin?"

"Magnus", vastasi Oskar koettaen pitää puoliaan, "et saa puhua minulle tuolla tavoin. Et saa haastaa kuin olisin kääntänyt Thoran rakkauden pois sinusta, sillä —"

"No mitä siis *olet* tehnyt? Jos et ole sitä tehnyt, niin mitä *olet* tehnyt?"

"Sillä Thora ei ole sinua milloinkaan rakastanut — ei milloinkaan — vaikka minua surettaa se sanoa — suuresti surettaa. —"

"Hiiteen surkusi!" murahti Magnus.

"Ja hiiteen hävyttömyytesi!" huudahti Oskar. "Ja jollet tahdo totuutta kuulla surkutellen sanottuna, niin kuule se uhallakin — Thoran kihlaaminen sinulle ei ole muuta kuin hänen isänsä ja meidän isämme välillä tehty kurja kauppasopimus, jolla hänet on ostettu ja myyty kuin orja."

Isku osui kohdalleen; Magnus tunsu sen todeksi; hän yritti puhua, mutta ei ensimältä kyennyt. Vihdoin änkytti hän:

"Siitä en mitään tiedä. Tiedän vain sen, että olin menossa naimisiin Thoran kanssa ja että kihlauksemme aiottiin vahvistaa kahden päivän kuluttua."

Silloin Thora virkahti hermostuneesti, värjävin huulin ja äänin: "Ei syy ole kokonaan minun, Magnus — tiedät sen. Muut järjestivät koko asian, eikä minulla ollut siinä mitään sanansijaa. Minulta ei kertaakaan kysytty — ei pyydetty."

"Mutta minä pyysin sinua itse, Thora."

"Kaikki oli silloin jo sovittu ja järjestetty, Magnus."

"Mutta jos olisit ilmaissut minulle edes silloin, Thora — jos olisit sanonut, ettet sitä halunnut — ettet voinut minusta välittää —"

"En tiennyt siihen aikaan, Magnus."

"Et tiennyt, Thora?"

"En tiennyt, ettei se rakkaus, jota sinua kohtaan tunsin, ollutkaan oikeaa rakkautta — että oli kokonaan toisenlaatuista rakkautta, ja että ennenkuin tyttö sitoutuu kenenkään kumppaniksi myötä- ja vastoinkäymisiin, kunnes kuolema heidät erottaa, hänen tulee rakastaa miestä kaikella sydämellään ja sielullaan ja voimallaan."

"Ja tunnetko tuonlaatuisen rakkauden nyt, Thora?" kysyi Magnus, ja Thora sopersi: "Tunnen."

Se sana oli kuin kuolinsoitto Magnukselle. Hän tuijotti tyhjäan ilmaan ja huoahhti: "Jumalani! Jumalani!" ja silloin Thora masentui kokonaan.

Kukaan ei toviin hiiskahtanut. Magnuksesta tuntui hirveä taistelu. Hän hoki itselleen, että lopullakin oli näillä kahdella jotakin sanottavaa puolestaan. Heillä oli puolustuksensa, oikeutuksensa. He rakastivat toisiaan eivätkä kenties voineet välttää tekoaan, kun taasen hän — joka oli pitänyt itseään loukattuna puolena — hän se oikeastaan olikin tiellä.

Kun Thoran itku ehtyi, niin Magnus katsahti heihin ja sanoi säälittävän ontolla ja käheällä äänellä:

"Näyttää siis kaikki olevan lopussa, eikä siihen ole apua?"

Kumpikaan ei vastannut, ja Magnus virkkoi taas:

"No, miehen sydän ei pakahdu luullakseni, joten kaiketikin saan tämän kestetyksi."

Toiset eivät vielääkään saaneet sanoiksi; sen vuoksi hän kääntyi Thoraan ja jatkoi: "Isäsi aikoo saada naimasopimuksen kirjoitetuksi meidän paluuseemme — voitko pyytää häntä hävittämään sen?"

Thora ei vastannut.

"Sinä et voi — tiedän, ettet voi — isäsi ei milloinkaan sitä antaisi anteeksi — ei milloinkaan."

Sitten hän kääntyi Oskariin. "Isällä on suunnitelmia liikekumppanuudesta — voitko toteuttaa ne, jos minä peräydyn? — Et? Onko mahdotonta?"

Oskar ei äännähtänyt, ja hetkisen kuluttua lausui Magnus: "Sittenpä kait on minun ensimmäisenä ryhtyminen asiaan. Mutta ehkä niin on sula kohtuuskin, koska meistä minun täytyy väistyä."

"Älä sano sitä, Magnus", huudahti Thora.

"Miksikä en? Parempi hapan totuus kuin makea valhe, Thora."

Thora loi katseensa maahan; Oskar kääntyi syrjin; he kuuluivat Magnuksen askeleet kivikossa, ikäänkuin olisi hän ollut poistumassa, mutta eivät uskaltaneet katsoa, jotteivät olisi sattuneet näkemään hänen kasvojaan. Tuokion kuluttua hän seisahtui ja puhui taas:

"Ollessani tulossa alas vuoristosta uskoin meidän menevän kotiin yhdessä — kaikki sinne yhdessä — mutta parempi lienee, ettemme niin tee. Sitä paitsi, jos minun täytyy ensimmäisenä ryhtyä käsiksi asiaan, niin minulla on työni, jota miettiäkseni minun on oltava yksinäni."

"Mitä aiot tehdä?" kysyi Oskar.

"Luoja tiesi!" sanoi Magnus. "Hän on saanut meidät pulmaan. Hänen täytyy meidät siitä päästääkin."

He kuuluivat raskaiden saappaiden töminän luisuvilla kivillä, hänen astellessaan alas rinnettä; he kuuluivat hänen hypähtäessään satulaan, haastelevan hevoselleen hilpeästi; he kuuluivat pitkien ohjaksien läiskähdyksen, ja sitten — mikäli saattoivat sokaisevilta kyyneliltä — he näkivät hänen selkä köyryssä kiitävän yli tasangon.

VIII.

Varhain seuraavana aamuna Magnus pistäysi hallitustaloon ja astui Oskarin kamariin. Hän tapasi tämän kynä kädessä istumassa kirjoituspöydän ääressä, tyhjä paperiarkki edessään ja revittyjä lappusia ylt'ympäriällään, kuin olisi turhaan yritellyt kyhätä kirjettä. Veljekset tervehtivät toisiaan kankeasti ja koko keskustelun aikana kumpikaan tuskin katsoi toistaan kasvoihin.

"Tulin sanomaan sinulle", aloitti Magnus kirjoituspöydän sivuun istuutuen ja katseensa lattiamattoon kiinnittäen, "tulin sanomaan sinulle, että näen keinon — luulen näkeväni keinon pulasta päästäksemme."

"Mikä se on?" kysyi Oskar, vakaasti tuijottaen edessään olevaan puhtaaseen paperiin.

"Siihen suunnitelmaan ei Thora kuulu ollenkaan, eikä se luo minkäänlaista varjoa sinuun; älä siis kysy mikä se on. Aion sitä huomenna koettaa, ja jos se onnistuu, niin seuraukset kohtaavat minua — yksistään minua — eikä siitä tule kenellekään muulle haittaa ja hankaluutta."

Oskar kumarsi päätään paperiarkkiin päin eikä virkkanut mitään.

"Mutta ennenkuin astun aikomani askeleen, tahdon saada varmuuden siitä, että tulokset ovat sen arvoisia. Siksi olen nyt tässä — saavuin tekemään sinulle muutamia kysymyksiä."

"Mitkä ne ovat?" kysyi Oskar.

"Ne ovat hyvin arkaluontoisia ja mieskohtaisia, mutta minulla luullakseni on oikeus tehdä ne aikeitteni perustuksella", sanoi Magnus ja jatkoi lujemmalla äänellä: "ja myöskin oikeus saada niihin vastaus."

"Kysy", äännähti Oskar.

"Tahdon ensinnäkin tietää, naitko Thoran, jos saan hänet päästetyksi lupauksestaan?"

"Than varmasti — jos hän minut ottaa — kyllä."

"Muistanet eilen sanoneesi, että rakkaus — molemminpuolinen rakkaus — on oikean avioliiton ainoana pohjana. Kenties sen unhotin omassa asiassani, mutta en saa sitä sivuuttaa nyt. Ei siis riitä se,

että Thora sinua rakastaa; sinun on rakastettava Thoraa — sinä rakastat häntä?"

"Niin teen."

"Tunteesi on ollut lyhytaikainen — oletko varma siitä, ettei se ole haihtuva houre?"

"Aivan varma."

"Juhlallisen askelen astuu kaksi ihmisolentoa sitoutuessaan yhteen, kuten Thora sanoi, myötä- ja vastoinkäymisiin, kunnes kuolema heidät erottaa — et sitä pelkää?"

"En."

"Rakastat häntä aina?"

"Aina", vastasi Oskar.

"Olet ottanut lukuun kaiken, mitä se maksaa ja mitä siitä seuraa?"

"En tiedä mitään maksamisista enkä seuraamuksista, Magnus. Tiedän vain rakastavani Thoraa kaikesta sydämeistäni ja sielustani ja pyhittäväni koko elämäni hänen onnelliseen, jos hänet vapautat ja hän suostuu ottamaan minut miehekseni."

Magnus siirrähti tuolillaan, rykäisi ja aloitti uudelleen.

"Thora on suloinen, hyvä tyttö", hän sanoi, "paras ja suloinen tyttö koko maailmassa, mutta hän on yksinkertainen islantilaisneito eikä ole milloinkaan käynyt maansa ulkopuolella. Ei hän ole sinun kaltaisesi, ja jos hänet Englantiin viet, niin hän ei ole sikäläisten ystäväsi kaltainen. Oletko sitä ajatellut? Oletko valmis tyytymään hänen kasvatuksensa ja sivistyksensä vajavuuksiin? Kestääkö rakkautesi kaiken sen pingoituksen, mitä moinen avioliitto aiheuttaa?"

Nyt oli Oskarin vuoro rauhattomana käänteleehtiä istuimellaan. "Miksi teet tuollaisen kysymyksen, Magnus?"

"Kestääkö?" kertasi Magnus tiukemmin.

"Luulen sen todella kestävän."

"Mutta kestääkö se?" tiukkasi Magnus tuimasti.

"Kestää", sanoi Oskar.

Kotvasen vaiti oltuaan lausui Magnus tynesti:

"Haluaisin vielä tiedustaa sinulta paria kolmea seikkaa ja niitä kysyn yhtä paljon sinun kuin Thoran vuoksi."

"Jatka", virkkoi Oskar.

"Thora on nykyään kuin ainoa lapsi ja vanhan isänsä lemmikki. Jos hän haluaisi tytärtään naineenakin jäämään Islantiin, niin suostuisitko lopun ikääsi elämään täällä?"

"Jos johtaja Nielsen sen asettaisi ehdoksi — kyllä."

"Luonnollisesti on meidän isällämme joitakin suunnitelmia, kustannettuaan niin paljon kasvatukseesi, ja sinullakin on omat aikeesi ja pyrintösi, mutta jos nämä joutuisivat rakkautesi tielle, jos ne kiusaisivat sinua pois Thoran luota, niin olisitko valmis luopumaan niistä?"

"Tietenkin olisin."

"Olet varma siitä?"

"Olen varma siitä — nimittäin — olisihan tietysti tukalaa — heittää koko elämänsä aikeet ja pyrintöt — mutta jos ne joskus, kuten sanot, joutuisivat rakkautesi tielle, kiusaisivat minua pois Thoran luota — kiusaisivat minua jättämään hänet, mennäkseni Englantiin, esimerkiksi —"

"Tahi johonkin muuhun maahan, tahi jonkun muun naisen luokse?"

"Se ei ole mahdollista, Magnus."

"Mutta jospa olisi?"

"Minä en menisi", sanoi Oskar.

"Joten, jos minä luovun Thorasta ja hän suostuu sinulle, ei mikään eikä kukaan pääse häiritsemään hänen onneaan?"

"Ei mikään eikä kukaan", toisti Oskar.

"Kirjoita se siis", käski Magnus napauttaen kirjoituspöydällä olevaan paperiin.

"Kirjoita?"

"Hänelle, ei minulle. Jos olet kaikesta tästä varma, niin ethän arkaile pistää siitä mustaa valkealle."

"En arkaile, mutta ei kannata kirjoittaa sitä Thoralle."

"Miks'ei?"

"Siksi että hän eilen sinun mentyäsi sanoi antaneensa lupauksensa sinulle ja olevansa pakotettu sen pitämään, vaikka hänen sydämensä olikin minun."

"Hän sanoi sinulle noin?"

"Niin teki."

Magnus epäröi kotvasen ja virkahti sitten eilisellä tukahtuneella äänellään: "Kirjoita se kuitenkin, niin minä vien kirjeen."

"Tarkoitat sitä todella, Magnus?"

"Niin."

"Päästät hänet lupauksestaan ja puhut puolestani?"

"Laadi kirjeesi", lausui Magnus käheästi.

"Sinäpä olet kelpo veikko! Saat minut ajattelemaan keinoa käytöksestäni ja toivottelemaan, etten olisi sinä ilmoisna ikänä palannut Englannista. Mutta enpä sentäänkään voi sitä toivotella, sillä Thoran rakkaus on nyt koko maailmani ja tekisin mitä tahansa sen säilyttämiseksi. Mutta jos olen tehnyt sinulle vääryyttä, niin en tiedä mielipahani ilmaisemiseksi sen parempaa tapaa kuin asettaa sinun käsiisi kalleimmat asiani. Kirjoitan kirjeen heti, Magnus. Koetin kahteenkymmeneen kertaan turhaan sepittää sitä, mutta nyt voin ja tahdon sen tehdä."

Oskarin kynän kiitäessä paperiarkilla istui Magnus kumarassa, kengänkärjellä kaivellen lattiamaton kuvioita. Tuima taistelu riehui sydämessä vielä nytkin, sillä paholainen tuntui kuiskuttelevan hänen korvaansa: "Mitä aiotkaan tehdä? Etkö kuullut — Thora oli päättänyt pitää lupauksensa? Menetkö taivuttelemaan häntä luopumaan siitä? Et jaksa kestää tätä kaikkea — et mitenkään!"

Kirjeensä lopetettuaan Oskar antoi sen Magnukselle ja sanoi: "Tässä se on. Luullakseni se lausuu kaiken, mistä puhelimme, vaikka vähemmän kuin hitusen siitä, mitä tunnen. Varma kuitenkin olen siitä, että hän kuuntelee sinua; mutta jollei hän sitä tee — jos hän lähettää minulle saman vastauksen —"

"Niin mitä silloin teet?" kysyi Magnus seisahtuen ovelle.

"Silloin palaan ensimmäisellä höyrylaivalla Englantiin ja pyydän sinua olemaan kellekään hiiskumatta tapahtuneesta."

Valon välkähdys leimahti Magnuksen kasvoille ja hiutui sitten hiljalleen pois.

"Mutta en voi vielä sitä harkita, Magnus, kunnes kuulen käyntisi tuloksen. Mene hänen luokseen, puhu hänelle, sano, ettei hän ole vastuussa isänsä tekemästä sopimuksesta; rukoile häntä säästämään tuholta oma elämänsä ja minun. Teetkö sen?"

"Teen."

"Jumala sinut palkitkoon, veikkoni! Olet parhain veli mitä voi ajatella. Älä viivy liian kauan. Elän hädin paluuseesi saakka. Pelasta minut jännityksestäni niin joutuin, kuin suinkin kykenet, Magnus. Jospa vain tietäisit, kuinka hellittämättömästi rakastan tuota pikku tyttöä ja miten paljoa hänen vastauksensa minulle merkitsee —"

Mutta Magnuksen tuskaiset kasvot olivat jo kadonneet oven taakse.

Porrasten alipäässä tapasi hänen äitinsä hänet ja sanoi: "Oletkin siis koko ajan ollut ylikerrassa Oskarin luona. Isäsi haeskeli sinua johtajan kanssa joka paikasta. Heillä oli lakimiehet luonansa kaiken aamua, ja he olisivat sinun kanssasi jostakin neuvotelleet. Nyt lieneekin jo kaikki kunnossa, joten ei enää ole siitä huolta. Mutta siunaa ja varjele, sinäpä vasta näytät kalpealta ja kuihtuneelta, Magnus! Vuoristossa työskenteleminen ei ole ollut sinulle hyväksi, ja sinun täytyy välttää sitä."

Magnus selitti olevansa kiireellä asialla ja riensi johtajan asuntoon. Kiiruhtaessaan pitkin katuja Oskarin kirje povitaskussaan ja hermostunein sormin sitä painellessaan hän kuuli jälleenkin paholaisen kuiskuttelun, joka äsken oli häntä houkutelut: "Hävitä se! Etkö kuullut hänen uhkaavan lähteä maasta? Anna miehen mennä! Kirjeestä ei saa tietoa yksikään sielu! Ei Thorakaan koskaan kuule siitä mitään! Ja Oskarin mentyä Thora täyttää sinulle antamansa lupauksen! Anna hänen se täyttää! Jollei hän sinua nyt rakasta, niin oppiipa tuonhempana rakastamaan. Ja jollei oppisikaan, niin sinun hän olisi kuitenkin; sinä omistaisit hänet, ja kenellä on suurempi oikeus? Hävitä se! Hävitä."

Mutta hänen hyvä enkelinsä tuntui sanovan vastaan:

"Mitä hyödyttää saada naisen ruumis, jollet voita puolellesi hänen sieluansa? Se on himoa, ei rakkautta; ja ainakin on liian myöhä sitä ajatella. Ratkaistavanasi on perin yksinkertainen kysymys — rakastatko itseäsi enemmän, kuin rakastat Thora, vai Thora enemmän kuin itseäsi?"

Ja sitten tuntui paholainen taasenkin hännäilevän: "Oletpa narrin asialla! Jos voitat, niin menetät; jos menetät, niin voitat. Jos suostuttelet Thoran säilyttämään onnensa, niin tuhoat omasi! Jollet taivuta häntä ottamaan Oskaria, niin sinä saat hänet! Oletko mies? Onko sinussa tilkkaakaan kuumaa verta?"

Taistelu oli ankara, mutta Magnus päätti toimia tytön onneksi ja omaansa vastaan, hokien itselleen joka askelella: "Eteenpäin; tahdot Thoran onnea, suorita siis toimesi; se on kyllä raskas, mutta eteenpäin, eteenpäin!"

Hän saapui johtajan talolle vankat raajat allaan notkahtelevina ja tuhkanharmailla kasvoillaan hikihelmet.

IX.

Johtajan luona tuoksahti kaikkialla vastaan miellyttävä leivoksien lemu. Keittiössä seisovivat Thora ja tati Margret jauhoilla sirotellun pöydän takana pehmeää taikinaa vatkaamassa, aamunuttujen edukset vyötäisten kohdalle kasattuina, hihat käärittyinä ja kaulimet kädessä!

"Siinä Magnus viimeinkin!" virkahti tati Margret, "ja kenties *hän* voi minulle sanoa, miten satuit eilen tulemaani kotiin ilman häntä."

Magnus pani parhaansa, päästäkseen naurulla erooni asiasta. "Se on pitkä juttu, tati hyvä", hän sanoi. "Ei ole hevosenkenkä yhdellä iskulla taottu, ja tahtoisin puhutella Thora."

"Mutta älähän pidättele häntä kauan. Jos meidän pitää saada kaikki valmiiksi huomiseksi väen paljoudelle, niin täällä riittäisi työtä kymmenellekin."

Magnus astui pieneen vierashuoneeseen, jonka seinällä bornholmilaiskello raksutteli, ja Thora seurasi häntä. Hänellä oli mustat renkaat silmäin alla, ja hänen mielensä oli hermostunut, rauhaton.

"Olen häpeissäni eilisestä", hän virkkoi, "ja pyydän sinua unhottamaan ja antamaan anteeksi."

"En voi myöntää kumpaistakaan", vastasi Magnus, "nimittäin en vielä enkä tarkoittamallasi tavalla."

Thoran silmiin alkoivat kynelet tulvehtia. "Älä ole minulle kovin ankara, Magnus. Koetan korjata tapahtuneen, eikä se ole helppoa."

"En ole sinulle niin ankara, kuin sinä itsellesi, Thora, ja tulinkin sanomaan sinulle, ettet tekisi itsellesi vääryyttä."

Thora mietti tuokion ja sanoi sitten: "Jos tarkoituksesi on tulla sanomaan, että minun on lopultakin täytettävä lupaukseni, niin oli tuo tarpeetonta, koska aion sen tehdäkin."

"Onko se oikein, Thora?"

"Kenties se ei Oskaria kohtaan ole oikein, tahi itseänikään —"

"En ajattele Oskaria nyt enkä ajattele sinua — ajattelen itseäni — onko se minua kohtaan oikein?"

"Mitä enempää voin tehdä, Magnus? Ei ollut kokonaan minun vikani, että sinulle lupauduin, mutta sitoumukseni annoin ja koetan sen täyttää."

"Olisiko oikein tulla minulle — kun et minusta välitä, niinkuin itse sanoit?"

Thora painoi alas päänsä.

"Eilen sanoit, että tytön tulee miehelle mennessään rakastaa häntä kaikella sydämellään ja sielullaan ja voimallaan. Etkö tekisi väärin ottaessasi minut, jos rakastat jotakuta muuta tuolla tavoin? Sitäkö sinä korjaamiseksi sanot, Thora?"

"Koetin vain tehdä oikein, Magnus; mutta jos vaimoksesi tulla on mielestäsi väärin, niin en milloinkaan mene naimisiin. En milloinkaan!"

"Mitä hyvää on siitä minulle, Thora? Viisi vuotta, kymmenen vuotta, kaksikymmentä vuotta tästä lähtien, mitä hyvää on minulle siitä, että antamasi ja rikkomasi lupauksen tähden elelet yksinäistä elämää jossakin?"

Thora kätki kasvonsa käsiinsä.

"Minkälaiseksi mitättömäksi miehen kuvatuksesi minua arvosteletkaan, Thora?"

"En aikonut sinua loukata, Magnus. Mutta jollen voi omaksesi tulla enkä naimattomanakaan pysyä, niin mitä on minun tekeminen?"

"Tiedät aivan hyvin mitä sinun on tekeminen, Thora."

Thora paljasti kasvonsa; hänen silmänsä loistivat.

"Tarkoitat, että minun tulee ottaa Oskar?"

"Jos häntä rakastat."

Nuo loistavat silmät olivat hyvin kirkkaat kyynelkylvyssäänkin.

"Rakastatko häntä?"

"Älä sitä kysy, Magnus."

"Mutta minä kysyn, Thora. Minulla on oikeus kysyä. Rakastatko Oskaria?"

"Minä ihailen ja pidän arvossa häntä, Magnus."

"Mutta rakastatko häntä?"

"Kaikki rakastavat Oskaria."

"Rakastatko *sinä*, Thora?"

"Rakastan", vastasi Thora sävyisästi, ja toviin ei kuulunut huoneessa muuta kuin suuren seinäkellon raksutus.

"No, kun hän rakastaa sinua ja haluaa naida sinut niin on velvollisuutesi mennä hänelle", selitti Magnus.

"Mutta olen antanut sanani sinulle, Magnus."

"Annan sen sinulle takaisin, Thora."

Loistelevat silmät jo vuodattelivat kyyneleitä, mutta rakkauden rynnistäessä Oskarin hyväksi ponnistivat Magnuksen puolesta velvollisuus ja kunnia.

"Mutta olen hänelle ilmoittanut sen mahdottomaksi", virkkoi Thora.

"Hän pyytää sinua toistamiseen, Thora. Tässä on hänen kirjeensä", selitti Magnus.

"Hän antoi sen sinun tuodaksesi?"

"Pyysin sitä."

"Ja tulit puhumaan hänen puolestaan?"

"Tulin yhtä paljon omasta puolestani."

"Olet minulle liian hyväsydäminen, Magnus!"

"Lue kirjeesi", käski Magnus, ja vapisevin käsin avasi Thora kuoren.

Taistelu oli ollut lyhyt, mutta tuima. Magnus oli tähystellyt Thoran kasvojen jokaista elettä. Jos Thoran kiittolisuudessa ja katumuksessa olisi ollut pienintäkään rakkauden vivahdusta häntä kohtaan, niin Magnus olisi tuskassaan tarttunut siihen heikkoon toivoon, että ajan mittaan vielä kaikki korjautuisi; mutta rakkaus Oskaria kohtaan oli loistellut hänen silmissään, puhjennut hänen huuliltaan, ilmaissut itsensä siinä itsepintaisuudessaakin, jota hän oli osoittanut aikoessaan mennä Magnukselle, eikä viimeksimainitulla ollut toivon hiventäkään missään.

Thora nosti katseensa kirjeestään ja huudahteli: "Loistavaa! Jaloa! Oi, tämäpä vasta on tosi veljellistä! Oskar ilmoittaa, että luulet voitaisi syrjäyttää sopimukseni sekoittamatta asiaan minua taikka huomatta varjoa häneen. Olet liian hyvä — liian ylevä — liian lempeä — kuinka kiittäisinkään sinua?"

"Antamalla minulle Oskarin kirjeen", virkkoi Magnus.

"Mihin sitä tarvitset?"

"Olkoon se taskussani, kun teen huomisen työni. Se on kohtuullistakin — omaa tehtävääni suorittaessani on minulla siten Oskarin kirjallinen vakuutus siitä, että hänkin aikoo täyttää omansa."

"Et esitä sitä Oskarin vahingoksi?"

"Monikin kirveensä hioo sitä käyttämättä", vastasi Magnus.

Thora antoi kirjeen takaisin Magnukselle, joka sen pisti jälleen taskuunsa.

"Nyt sinun täytyy vastata siihen", huomautti Magnus.

"Ei vielä, ei nyt oitis", epäsi Thora.

"Oitis", intti Magnus, otti kynän ja paperia kaapista ja asetti ne hänen eteensä.

Miehen voima sai naisen taipumaan; Thora istuutui pöydän ääreen ja otti kynän käteensä.

"Mutta miksi kirjoittaisin tänään?" hän huokasi. "Miks'en huomenna?"

"Huomispäiväksi ovat naittajaiset aiotut, ja jos minun on mitään tekeminen, niin täytyy minulla kaikesta olla selvät takeet."

"Mutta annahan minun päästä yhden kihloista, ennenkuin lupaudun toiselle, Magnus."

"Jollei Oskar saa vastaustasi tunnin kuluessa, niin hän palaa ensimmäisellä höyrylaivalla Englantiin etkä häntä enää ikinä näe."

"Sanoiko hän niin?"

"Sanoi."

"Särjet vielä sydämeni, Magnus. En tiedä, mitä sinulle sanoa."

"Kirjoita", vaati Magnus.

"En voi. Olet kaikki ajatukseni karkoittanut."

"Kirjoita siis saneluni mukaan: 'Rakas Oskar' —"

""Rakas Oskar' —"

""Olen saanut Magnukselta lähettämäsi kirjeen' —"

""Lähettämäsi kirjeen' —"

""Ja tunnen kaikkea samaa, mitä sinä sanot' —"

""Samaa mitä sinä sanot' —"

"Uskon, että rakastat minua hyvin suuresti etkä koskaan salli minkään tahi kenenkään tulla väliimme' —"

"Tulla väliimme' —"

"Magnus on päästänyt minut lupauksestani, kosk'en häntä rakasta' —"

"Täytyykö minun sanoa tuo, Magnus?"

"Ja koska hän tahtoo saattaa minut onnelliseksi' —"

"En voi, Magnus, en todellakaan voi —"

"Jatka, Thora. 'Sentähden, jos hän saa tyytymään meidän isämme' —"

"Meidän isämme' —"

"Niin tulen vaimoksesi, milloin vain tahdot, sillä' —"

"Sillä' —"

"Sillä minä rakastan sinua kaikella sydämelläni, sielullani ja voimallani'."

Thora itki päästessään kirjeen loppuun.

"Nimesi alle", johti Magnus, ja toinen piirsi nimensä.

"Osoite", jatkoi hän, ja osoite kirjoitettiin.

"Sulje se", hän jatkoi, ja Thora sulki kirjeen kuoren.

"Anna se nyt minulle", virkkoi Magnus, otti kirjeen pöydältä ja sujautti sen povitaskuunsa.

"Mitä aiot sillä tehdä?" hätäytyi Thora.

"Vien sen perille itse", selitti Magnus.

"Ei, ei!" huusi Thora. "Anna minun pitää sitä edes puoli tuntia — neljännestunti."

"En voi luottaa sinuun, Thora", lausui Magnus ja astui ovelle.

"Anna se takaisin! Anna pois! Anna minulle!"

Häntä pidättääkseen pujotti Thora käsivartensa hänen kaulaansa. Magnus seisoivat vapisten syleilyn houkutteleman silmänräpäyksen, siirsi Thoran sitten hellästi syrjään ja pakeni talosta.

Katuja pitkin kiitäessään hän tunsu Thoran pehmeän ihon lämmön vieläkin polttelevan niskaansa ja poskiaansa, ja hornanhenki puheli hänen korvaansa: "Olit typerä narri! Seuraavassa hetkessä olisi hänen suloinen ruumiinsa ollut sinun lujassa sylissäsi ja hän olisi ollut ikuisesti sinun."

Hän koetti heittäytyä kuuroksi, mutta ääni houkutteli yhäti: "Hän joutuu vieläkin omaksesi, jos sinussa on puoleksikaan miestä! Pidätä Thoran kirje ja vie Oskarille hänen oma kirjeensä takaisin! Niin tietysti! Parempaa hän ei sinulta ansaitse!"

Magnus asteli vanhasti, mutta ääni vainosi hellittämättä. Se kertoili, kuinka onnellinen hän oli ollut luullessaan Thoran rakkauden omakseen; kuinka hän oli rinta riemua tulvillaan jättänyt tytön mennäkseen vuoristoon; kuinka Oskar oli tultuaan tehnyt kaikesta lopun.

"Pidätä se! Vie hänelle omansa!" hoki ääni; ja Thoran onnen vakuudeksi ja kaikista toiveista parantuakseen hän otti Thoran kirjeen taskustaan ja juoksi se kädessään perille asti.

Oskar ei ollut malttanut odotella makuuhuoneessaan, vaan oli portaiden ylipäässä vastassa. "Toithan sen siis! Hän lähetti minulle vastauksen! Anna tänne!"

"Tuossa", virkahti Magnus.

Mutta vihdoinkin pidellessään Thoran kirjettä hyppysissään Oskar arkaili sitä avata. "Onko asia kunnossa?" hän hätäili.

"Katso itse", vastasi Magnus vaipuessaan kirjoituspöydän ääreen istumaan.

Oskarin lukiessa kirjettä vaihtui hänen kasvojensa ilme pelokkaasta riemuisaksi ja riemuisasta hurmaantuneeksi. Paperista katsettaan hellittämättä hän huudahteli kuin onnellinen lapsi: "Kaikki

hyvin! Hän suostuu! Jumala häntä siunatkoon! Luenko sinulle mitä hän lausuu? Mutta enpä sentäänkään! Ei se olisi Thoraa kohtaan kaunista! Mutta asia on niin kunnossa, kuin suinkin voi! Viehättävää kerrassaan! Vielä puhutaankin kasvatuksesta — kukaan koko maailmassa ei olisi voinut esittää asiaa paremmin! Armahin!"

Hän luki kirjeen kahdesti ja pisti taskuunsa; otti sen jälleen esille, luki vielä kerran ja suuteli sitä, itsekkäässä onnessaan unhottaen kenenkään muun olevan saapuvilla.

Magnus istui veljeään tarkaten. Taistelu alkoi olla lopullaan, mutta hän oli vihdoinkin lannistumaisillaan.

"Tuntui kuin olisit viipynyt koko ikuisuuden!" sanoi Oskar. "Ja kuitenkin lienet juossut kiivaasti, koska olet vieläkin kovin hengästyksissäsi. Mutta nyt ei ole muuta tehtävää kuin mitä lupasit huomenna tehdä. Luulet *voivasi* tehdä sen?"

"Luulen kyllä", vastasi Magnus.

"Sitkeässä kuitenkin on kahden ukon käännäminen vastoin heidän vakaisia toiveitaan! Kukaan ei mielellään näe suunnitelmiansa raukeavan ja sopimustensa rikkoutuvan, vaikkapa he pitäisivät minusta miten paljon hyvänsä —"

"Maltahan!" keskeytti Magnus, nousten jaloilleen; hänen ajamattomat kasvonsa olivat äkkiä käyneet tuimiksi ja jäykiksi: "Olemme puhelleet sinusta ja Thorasta, johtajasta ja isäukostamme, mutta vähänpä on minua itseäni mainittu!"

"Älä toki luule, että sinut unhotan", vakuutti Oskar. "En koskaan — eikä Thorakaan — ei koskaan!"

"Peräytyäkseni ja seurauksista vastatakseni olet sinä puolestasi yhteen velvollinen — nimittäin vaitioloon!"

"Luota minuun siinä", lausui Oskar.

"Mitä hyvänsä huomenna sanonkaan tahi teenkään", selitti Magnus, "et saa antaa vihiäkään siitä, että tunnet aikeeni. Lupaatko?"

"Kyllä lupaan!" vastasi Oskar. "Äänettömyys on välttämätöntä Thoran pelastamiseksi hänen isänsä suuttumukselta, ja minä *tahdon* säästää hänet siitä niinkuin yleensä kaikista suruista."

Magnus oli astunut ovelle, ja silloin Oskar ensi kertaa katsoi häneen.

"Mutta olenpa tunnoton — puhun aina itsestäni!" pahoitteli hän, seuraten veljeään porrassiltamalle. "Kun kaikki on saatu tyydyttävästi järjestetyksi, niin miten käykään sinulle, Magnus?"

"Luoja tiesi!" virkahti Magnus, jalka astuimella. "Jokaisen on sidottava omat haavansa."

"No Jumala sinua siunatkoon kaikessa tapauksessa, veikkoni!" toivotti Oskar, taputtaen Magnusta olalle. Ja sitten hän palasi huoneeseensa vielä kertaalleen lukemaan Thoran kirjettä.

X.

Kihlaaminen oli määrätty kello viideksi. Täti Margret oli hommannut vaimoja siivoamaan talon juurtajaksain, ja kaikki oli kuin sulalla pyyhkäistyä. Kadunpuoleinen iso vierashuone oli varattu lakitoimituksille, kyniä ja mustetolppo pyöreällä pöydällään, ja siitä villasamettisilla uutimilla erotettuun pienempään vierashuoneeseen, jonka ikkunat olivat järvelle päin, oli katettu, kakkujen, kuppien ja teevatien peittäjä pitkä päivällispöytä korkeaselkäiset tuolit ylt'ympärillä.

Nämä huoneet olivat hiljaisia ja juhlallisia, kun täti Margret puoli viideltä astui ylikerrasta parhaaseen mustaan silkkihameeseensa puettuna, ja kiharat vastikään voideltuina, luodakseen lopullisen tarkastavan yleissilmäyksen ympärilleen. Hän oli ryhtynyt viimeiseen pikku tomuutukseen, kun ensimmäinen vieras saapui. Tulija oli Anna, hänkin mustaan silkkiin pukeutuneena, ja täti Margret suuteli häntä, jo juhlatuulella ollen.

"Mutta missä on Oskar, ja missä kuvernööri?" aikaili hän.

"Stephen on tulossa", selitti Anna, "mutta en kuolemaksenikaan tiedä, missä Oskar oleksii! Se poika on siellä ja täällä ja joka paikassa."

"Siitpä johtuukin mieleeni muuan seikka", virkkoi täti Margret.
"Voitko sanoa, mitenkä nuoret eksyivät eilen toisistaan Thingvellirissä, ja Magnus tuli kotiin yksinään?"

"Kuka sen tietäisi! Ainakaan se ei Magnuksen vika voinut olla. Magnus on isäparkani lainen — varmasti asemillaan kuin myllyhevonen kierrollaan, mutta Oskaria ei voi pidätellä paremmin kuin tuulenpuuskaa. Vähätpä hän voi luonnolleen, mutta huolissani olen sellaisesta luonteesta, Margret."

"Älä Oskarista peloissasi ole, Anna! Kyllä hän hyvin suoriutuu. Ja jos hän onkin levoton ja epävakainen, niin on Jumala sellaisille armias, sinä pelokas raukka. Ei Hän milloinkaan pyydä enempää kuin antaa, senhän tiedät."

Jo asteli yläkerrasta johtajakin — kookas mies, leuka puti puhtaaksi ajeltuna, paljaspäinen, hieman jäykän ja kuivakiskaisen näköinen, yllään iltapuku, päässään kalotti ja kädessä pitkävartinen merenvahapiippu.

"Ei tupakoida vielä!" kovisti täti Margret, ja murahtaen sekä naurahtaenkin laski johtaja piippunsa uuninkomeroon.

"Ja kuinka jaksaa Anna tänään?" hän sanoi. "Taikka miksipä tuota kysynenkään, kun Annamme pysyy aina yhtä virkkuna ja nuorekkaana. Toden totta, Margret, tuntuupa siltä, kuin olisimme vasta eilispäivänä tätä kaikkea Annalle itselleen puuhanneet."

"Sen ajan Anna oli hyvinkin erilainen, Oskar", lausui Anna.

"Ei hitustakaan! Onpahan vain hieman enemmän Annaa nykyisin — siinä koko erotus."

Sitten astui sisälle kuvernööri — keskimittainen jykevä mies, jolla oli leukaparta, mutta ei viiksiä, ja yllään kultanauhoista kimalteleva virkapuku. Hän tervehti johtajaa ja sanoi:

"Kutsuinpa omin päin piispan, rehtorin ja ruunuvoudin seuraamme — toivoakseni ei sinulla ole mitään sitä vastaan?"

"Teit aivan oikein, veikkoseni", vastasi johtaja. "Elämän tärkeimpien toimitusten tulisi aina tapahtua todistajien nähden."

"Ja miten Margret jaksaa? Yhäti yhtä toimekas, näemmä! Kaikki päivät eivät satu saman viikon osalle: meidän täytyy valmistautua hommaamaan sinulle nyt vuorostasi, kuulehan!"

"Margretille!" nauroi johtaja. "Silloin hänen on oltava kiireissään, jottei myöhästyisi — joulun aika pyrkii olemaan kovin niukka kananpojista."

"Vai myöhästelin!" ivaili täti Margret kutrejaan pudistaen. "Jollen teitä toisia saavuttaisi kananpoikaparinenne, niin enpä katsoisi kannattavan alkaakaan."

Miehet naurahtelivat ja Anna huoautti: "Niin, olisihan kaksi lasta minulle kylleksi, jos saisin heidät pitää. Mutta sehän on pojissa pahinta — naivat ja jättävät kodin. Äiti voi aina pitää tyttärensä —"

"Kunnes jonkun muun pojat tulevat riistämään heidät jonnekin, eikä hän sitten näe vilausta kumpaisestakaan", virkkoi täti Margret.

"Se riippuu asianhaaroista", selitteli kuvernööri — "esimerkiksi naimakirjan sanamuodosta — vai mitä sanot, veikko?"

"Niin juuri!" vahvisti johtaja. "Yleensä saa sonnin pysymään lähettyvillä, jos lukitsee lehmän navettaan."

Miehet naureskelivat taasen, mutta jo saapuivat piispa ja rehtorikin. Piispa oli pyhimyksen muotoinen patriarkka, leppeäkasvoinen ja valkoparta, mutta rehtori — kuten koulumies ainakin — näköjään teräväpiirteisempi, vaikk'ei ankarampi.

"Hämmästyin kuullessani sulhasen Magnukseksi", sanoi rehtori. "Oskar on enimmiten vienyt voiton veljestään, ja luulin hänen ennättävän etumaisena vaimonkin valinnassa. Ja ovatpa Thora ja hän peräti hyviä ystävyksiä ja niin toistensa kaltaisia."

"Samanlaiset viihtyvät huonoimmin keskenään", virkkoi Anna; ja täti Margret tokaisi:

"Joutavia! Tummapintainen mies on vaaleaverisen naisen silmälle otollisin, ja mitä tekisikään Thora vaaleaverisellä?"

"Mutta missä on Thora?"

"Pukeutumassa", tiesi täti Margret. "Noutakaamme hänet alas, Anna", ja molemmat naiset läksivät yläkertaan.

"Pitäisipä täällä Magnuksenkin olla", oudosteli kuvernööri. "Missähän poika vitkastelee?"

"Magnustako kysyt?" lausui ääni eteisestä. Ruununvouti siellä oli — pieni, viekkaan näköinen mies, yllään samanlainen kultanauhainen virkapuku kuin kuvernöörillä.

"Hän on tavarasuojamassa, arvatakseni. Vai lieneekö vielä laivasillalla?" kysyi johtaja.

"Eikö mitä", vastasi ruununvouti astuessaan sisälle. "Jos toden sanon, niin hän hotelli Islannin ohi mennessäni istui tupakkahuoneessa."

"Hotelli Islannin tupakkahuoneessa?" kertasi kuvernööri.

Johtaja nauroi. "Kaiketi kestitsemässä ystäviään etukäteen! Paha on sentään päästää rekeä edelle hevosesta."

"Ei", selitti ruununvouti taas. "Toden totta hän oli ypö yksinään."

"Ryyppimässä?" tiedusti kuvernööri.

"Ei suinkaan, Stephen! Magnus ei juo", puolusti johtaja.

"Toivoakseni ei, mutta aina sitä pelkään. Tiedetäänhän hänen äidinisänsä —"

"Hm, kuka tietääkään, mitä on toisen ihmisen takin alla", varoitteli piispa. "Annan isällä oli jotakin vikaa aivoissaan — en muuta usko."

"Tauditkin periytyvät", intti kuvernööri.

"Mutta vanhus joi vasta vaimonsa haudattuaan eikä ennen häitä", selitti rehtori.

Samassa palasivat täti Margret ja Anna sanoen: "tässä hän nyt viimeinkin on!" ja tuoden huoneeseen Thoran, puettuna yksinkertaiseen hopeavyöllä sitaistuun kauhtanaan, jossa oli avarat hihat ja valkea pitsireunus kauluksena.

Kuvernööri sulki Thoran syliinsä ja suuteli häntä. "Mutta kovinpa kalpea sinä olet, lapseni!" hän huudahti.

"Eipä ihme, kuvernööri", sanoi täti Margret. "Hän on itkeä tihrustellut aikaisesta aamusta asti."

"Itkenytkö?" päivitteli johtaja. "Minäpä en käsitä, minkätähden naisen täytyy aina vetistellä, kun on naimisiin menossa — kuin odottelisi pahaa miehestään."

"Mutta minä olen yhtä mieltä Thoran kanssa", virkkoi kuvernööri. "Jos on milloinkaan aika itkeä tahi ainakin olla vakavin ja huolestunein mielin, niin toki siinä elämän käänteessä, jossa pidetään tapana tanssia ja laulaa kuin voittokulkuetta johtaen, vaikka ollaan hyppäämässä pimeyteen."

"Ja minä yhdyin kuvernööriin", lausui piispa. "Kun näen morsiamen itkevän alttarilla niin hillittömästi, että tuskin kykenee vastailemaan, niin tiedän ylipäätään, että hänestä tulee onnellinen vaimo."

"Thora voisi sentään odottaa häihin asti", mutisi täti Margret, ja samassa syöksähti Oskar huoneeseen.

"Ulkona kävelyllä — en tullut aikaa silmänneeksi — vain kuusi minuuttia pukeutua — tulini viidessä valmiiksi", läähätteli hän.

"Siinä toinen kalpea", nauroi rehtori. "Onko pakkanen yöllä käynyt nipistelemässä kaikkia ruusunpujamme?"

"Kiidin tänne juoksujalkaa", sanoi Oskar, "mutta näytänpä ennättäneen ennen Magnusta."

"Magnus on edelläsi toisaalla, poikani", virkahti rehtori päällään nyökäten Thoraan, joka seisojalla päin punastellen; ja kuvernööri murahti:

"Oskar ei sovi avioliittoa vielä tuokioon uneksia. Hänellä on uransa ajateltavana, eikä ole poika

tähän asti käynyt kovinkaan vakavasti kiinni siihen asiaan."

"Mutta minäpä olen liike-elämässä tullut siihen kokemukseen", huomautti johtaja, "että nainen höllenee naimisissa, mutta mies kiristyy."

Ruununvouti nyhjäsi rehtoria kylkeen ja kuiskasi:

"Johtajalla on vielä toinenkin tytär, rehtori."

"No entäpä sitten?" hymähti johtaja. "Eihän miehellä voi kahta kälyä olla yhtä veljeä kohti."

"Ei, mutta hän voi toimittaa veljellensäkin kälyn", selitti rehtori, ja koko seurue helähti hilpeään nauruun.

"Nytpä muistankin", huudahti johtaja, "että Helga äskettäin lähetti meille uuden valokuvan. Minne sen panit, Thora?"

"Tässä on", sanoi Thora ottaen valokuvan erästä laatikosta. Oskar kurkotti kätensä sitä ottamaan, ja tähysteli kuvaa pitkään ja tarkkaan.

"Sepä siro! Sievä kerrassaan! Olenpa tuskin eläissäni nähnyt niin kaunismuotoisia kasvoja! Ja aivan aikaihminen jo! Onko Helga tulossa kotiin kohdakkoin, johtaja?"

"Ei kovinkaan pian", vastasi johtaja.

Lakimies saapui, suuri salkku sullottuna täyteen papereita, joita levitteli pöydälle.

"Ha, ha!" hohotti rehtori. "Rikkaan lapselle huolellinen kastetoimitus, näemmä."

"Olette oikeassa, rehtori, ja kirjuriltani on mennyt koko päivä puhtaaksikirjoittamiseen, mutta eipä se minua tähän asti pidätellyt — tämä se viivytyksen tuotti!"

"Sormukset!" huudahtivat molemmat naiset, kun lakimies kaivoi taskustaan pienen samettikotelon.

"Ne juuri. Muistanette, että kun sormukset oli eilisaamuna tilattava, niin ei Magnusta löytynytkään mistään, joten minun oli ne teetettävä. No, olinpa antavinani täsmälliset ohjeet, mutta ajatelkaahan, kaupungissa on yleisenä luulona, että Thoran sulhanen on Oskar eikä Magnus — kukaan ei muuta usko — ja tietysti siis hopeaseppä Olaf piirsi toisen sormuksen sisäpintaan Oskarin nimen!"

"Eihän toki!" ihmetteli Oskar yritellen nauraa muiden mukana.

"Niin teki, ja erehdys havaittiin vasta viime tingassa, enkä silloin enää muuta neuvoa älynnyt, kuten näette, kuin raavituttaa 'Oskar' pois — oli myöhä kaivertaa! 'Magnusta' sijalle."

"Missä kummassa viipynee Magnus?" tuskaili kuvernööri, rauhattomana astellen ikkunan ääressä.

"Älä ole Magnuksesta huolissasi, Stephen", lohdutti Anna. "Hän tulee yhä enemmän ja enemmän isäparkaani. Jos isä lupasi olla jossakin määrähetkenä, niin hän saapui minuuttilleen, vaikka olisi ollut pakotettu ratsastamaan kaksikin ponia kuoliaaksi perille ehtiäkseen."

Tuomiokirkon kello löikin samassa viisi, eikä tosiaankaan ollut viimeisen lyönnin sointu häipynyt, kun Magnus astui ovesta sisälle. Hän näytti veltolta ja miltei siistimättömältä karkeassa takissaan ja pitkissä saappaissaan ja oli huoneessa ainoa, joka ei ollut huolinut pukeutua tilaisuutta varten. Kuvernöörin kasvot synkkenivät hänet nähdessään ja johtajan ääni kuulosti hieman äreältä:

"No, käydäänpä hommaan, jotta siitä pääsemme — jo puolisen tuntia on tupakannälkä minua armottomasti kiusannut."

Lakimies avasi salkkunsaa ja seurue kokousi pöydän ympärille, jolloin täti Margret huudahti:

"Magnus, etkö näe — täällähän Thoran vieressä istuukin Oskar."

"Älkäähän häntä häiritkö", äänsi Magnus. "Tässä on minun mainio olla", ja hän istuutui matalalle jakkaralle äitinsä viereen.

"No niin", virkkoi johtaja, "aloittakoon virren se, jolla on paras veisuun ääni."

"Siis lakimies", selitti rehtori, "sillä jokaisella lakimiehellä on hopeanheleä ääni — ainakin helähdyttelee hän sitä hopeasta."

Ja sitten avasi lakimies yleisen naurun remahdellessa naimasopimuksen ja alkoi lukea.

XI.

Seurue kuunteli tarkkaavasti, ja jokaisen pykälän lopulla äänteli kuvernööri, joka piteli päätään käden varassa ja tuki kyynärpäätänsä pöytään: "Hyvä!" "Varsin hyvä!" "Jalomielistä!" "Kerrassaan jalomielistä!"

Lakimiehen lopetettua nojautuivat muut vanhemmat ihmiset tuolinsa selkää vasten ja hengähtelivät tyytyväisinä mutta kuvernööri nousi seisaalleen, astui lattian poiki johtajan luo ja pudisti häntä kädestä, sanoen: "Aivan sinun tapaistasi, veikko!"

Johtaja oli mielissään asiakirjan vastaanotosta; hän vilkastui ja kävi melkein leikkisäksi. Vasaramiestä matkien hän huusi: "Kuka tarjoaa enemmän? Menee siis — ensimmäinen — toinen — kol —"

"Maltahan!" sanoi kuvernööri. "Ehkä on parempi kysyä nuorikkojen omaa mieltä? Hepä lopultakin ovat varsinaiset asianomaiset, ja vaikka lehmä harvoin potkaisee sille apilasta kannettaessa —"

Ympärillä naurahdeltiin, päät nyökkäilivät ja kuului mutistuja hyväksymisiä: "Aivan niin!" "Muodon vuoksi!"

"Hyvä on. Thora, mitä *sinä* sanot?" kysyi johtaja odottaen ihastunutta hyväksymistä, mutta Thora vain arasti vastasi:

"En tiedä. Kysy ensin Magnukselta, isä!"

"Kernaasti, rakkaani — Magnukselta ensin, sehän onkin oikea järjestys. Mitä sanot, Magnus? Mitään huomautettavaa? Mitään pikku parannusta ehdotettavana? Mitä pidät sopimuksesta?"

Syntyi vanhempia ihmisiä oudostuttava tukala äänettömyys, ja sitten tapahtui odottamaton ihme. Magnus, joka oli istunut pää kumarassa, nosti vaaleat ja päättäväiset kasvonsa ja vastasi:

"En ollenkaan pidä tästä sopimuksesta, johtaja, enkä voi kirjoittaa sen alle."

Vanhemmat ihmiset vilkuivat ällistyneinä toisiinsa, epäillen tokko olivat kuulleet oikein, mutta Thora ja Oskar alkoivat ymmärtää ja näyttivät väkinäisin ponnistuksin yrittävän tointua. Johtaja ensimmäisenä malttui ja kysyi hieman alentuva sävy äänessään:

"Niinkö? Luulin hiukan tuntevani näitä asioita; mutta jos arvelet voitasi laatia asiakirjan parempaan muotoon, Magnus —"

Mutta silloin puuttui puheeseen kuvernööri. "Tietenkin jokin vähäpätöinen seikka", huomautti hän lauhkeasti. "Magnus kyllä selittää. Mitä kohtaa vastustat, poikani?"

Oli jälleen jännittynyt äänettömyys, ja sitten sanoi Magnus järeällä äänellä:

"Tämä sopimus vaatii minua asumaan koko ikäni Islannissa — se on orjuutta, enkä siihen alistu."

"Mutta, rakas Magnus", selitti Anna, "etkö näe sen syytä? Oikeastaanhan on Thora johtajan ainoa tytär — hänen ainoa lapsensa — ja jos hän poistuu, niin kuka on häntä sen koommin ilahduttamassa, hänen kotiansa sulostuttamassa? Ole järkevä, Magnus!"

"Anna, puhukoonpahan nuori mies loppuun", arveli johtaja. "Hänellä saattaa olla muitakin vastaväitteitä. Onko sinulla?"

"On", vastasi Magnus. "Tämän sopimuksen mukaan tulen Thoran naidessani liikekumppaniksenne, mutta ainoastaan neljänneksellä. Kumppanuus on kumppanuus, ja missä kumppanuksia on kaksi, siellä pitäisi olla kahtiajako — minä tahdon puolet."

Seurue kuunteli tyrmistyneenä, ja johtaja purskahti nauruun. "Miks'ei?" ivasi hän. "Ei hätä lakia lue. Väyn saanti on minulla niin lujassa, etten saisi hevillä paljoksua."

"Ystäväni", sanoi kuvernööri, "älkäämme kiivastuko. Kenties ei Magnus ole lausunut tarkoitustaan kyllin selvästi."

"Ei enää selvemmästä apua. Hän vaatii tasanjakoa. Mutta kenties ei siinä kaikki. Onko vielä muuta?"

"Onpa kylläkin, johtaja", pitkitti Magnus hieman ärhentelevästi. "Sopimuksessa määrätään, että teidän vetäytyessänne pois liikkeestä tulee minun se ottaa haltuuni, mutta saan ainoastaan kolmanneksen voitosta — minun täytyy saada kaksi kolmannesta!"

"Vai — niin!" ihmetteli johtaja. "Tiedätkös, minusta oli kolmannes anteliasta, kun päästän sinut perustamaani liikkeeseen, jatkamaan sitä sitten minun varastollani ja pääomallani."

"Kerrassaan anteliasta!" huokasi kuvernööri, otsaansa pyyhkien. "Mutta Magnus on hidas — hidas sekä ajatuksiltaan että puheessaan. Hänellä kait on jokin selitys. Mitä tarkoitat, Magnus? Älä hätäile ja puhu selvästi."

"Tarkoitin sitä", selitti Magnus, "että vaihtokauppa piankin surkastuu Islannissa. Johtajan peräytyessä — ja ehkä ennemminkin — ei hänen liikkeensä ole minkään arvoinen — ei edes nimeään ansaitseva, sillä se jää tyhjääkin turhemmaksi. Tulee luotavaksi uusi liike, ja jos minun se tulee luoda, niin on minun saatava kaksi kolmannesta voitosta, ja luovutan johtajan rahojen koroiksi kolmanneksen."

Johtaja alkoi menettää malttinsa. "Miksi mitään?" huudahti hän. "Miks'ei minua järkiään potkaista pellolle? Ei kannata koiraa iskeä juustolla, kun on ruoska käsillä."

Seurue murahteli Magnusta vastaan, mutta kuvernööri ryhtyi taasenkin välittäjäksi. "Magnus", hän nuhteli, "liian lievää on sanoa, että kummastelen käytöstäsi. Johtaja on ollut sinua kohtaan rajattoman uhraavainen, mutta syvinkin kaivo on tyhjennettävissä, ja jos menet pitemmälle —"

"Pitemmälle!" tokaisi johtaja. "Mikäpä häntä pidättelisi! Eivät ole tuuli ja korsi tasaväkisiä, mutta miks'ei hän minua sentään vielä pikkuisen tuivertelisi? Onko muita vaatimuksia?"

"On", vastasi Magnus silmänsä räpäyttämättä. "Sopimuksessa määrätään vaimoni perimään isänsä kuoltua puolet omaisuutta — hänelle tulee kaiken jäädä."

"Hyvä Jumala!"

Huudahdus tuntui puhkeavan jokaisen huulilta yleisessä mielipahan purkauksessa, joka vaatimusta seurasi.

"Unissasiko puhut?" päivitteli kuvernööri. "Unohdatko että johtajalla on toinenkin tytär?"

"Olkoonpa vain", väitti Magnus. "Mutta toinen tytär on mennyt tipo tiehensä äitinsä matkassa; hänen paluustaan ei ole tietoa; ja Thoran vietettyä ikänsä isänsä vierellä — ilahuttajana, kodin sulostuttajana, kuten äiti sanoi — ja kenties viimeisinä aikoina hänen hoitelijanaan — saisiko joku muu, joka ei ole mitään tehnyt, pyyhkäistä omaan pussinsa puolet koko perinnöstä! Ei! Minun vaimoni — jos nain — täytyy saada kaikki!"

Vanhemmat ihmiset, sekä vieraat että perheen jäsenet, lausuivat kiihkeitä vastaväitteitä, johtajan katsellessa ympärille ja sanoessa: "Kotkako suvaitsee tyytyä kuolleeseenkin lampaaseen! Ja siis, herra kuvernöörin poika", hän kysyi Magnukseen päin pyörähtäen, "nämä ovat ainoat ehdot, joilla armollisesti alennutte naimaan tyttäreni?"

Pilkasta piittaamatta vastasi Magnus: "Niin."

"Minun täytyy tunnustaa pettyneeni Magnuksen suhteen", surkutteli täti Margret. "En luullut hänellä olevan ainoatakaan itsekästä ajatusta sydämessään."

"Minä en luullut", sanoi johtaja, joka ei enää nauranut, "minä en luullut, että kenenkään pojalla Islannissa oli mahtavuutta nyrpistää nokkaansa minun tyttärelleni."

"Nielsen", lausui kuvernööri lujasti, "olemme olleet ystäviä pojasta pitäen, emmekä tiedä kumpainen meistä toisensa kantaa hautaan — älkäämme nyt riitaantuko lastemme käytöksestä."

Seurue jupisi hyväksyvästi, ja sitten kuvernööri vielä kerran kääntyi Magnukseen.

"Poikani — sillä sinä olet poikani, vaikk'en mitenkään jaksa tätä tajuta — saatat epäsopua kahden perheen välille ladelllessasi tuiki mahdottomia ehtojasi. Etkö näe niiden päättömyyttä? Oletko järjiltäsi? Sekamielisenäkö jaarittelet? Vai onko totta, että olet ryyppinyt — että olet päissäsi? Hyvä Jumala!"

Magnus ei vastannut, mutta kuvernöörin mielenpurkausta seuranneen tuskaisen vaihtelun keskeytti hillitön nyhkiminen. Se puhkesi Thoralta. Hän ymmärsi vihdoinkin kaikki; tiesi, mitä Magnus teki hänen puolestaan ja minkä hinnan poloinen saisi siitä maksaa; ja hän tahtoi huutaa julki, mutta ei kyennyt. Hän painoi päänsä tädin Margretin hartioihin ja itki katkerasti.

Anna luuli Thoran kyönelet häpeän ja nöyryytyksen tuottamiksi, ja Magnukseen kääntyen hän pyyteli:

"Rakas poikani, et ole ajatellut asioita oikealla lailla, muutoin et voisi näin menetellä. En itsekään pidä

näistä naimasopimuksista. Tuntuu Kaitselmuksen kiusaamiselta puhua rahoista ja liike-eduista, juuri kun kaksi rakastavaa sielua on liittymässä ja yhdeksi sulautumassa. Mutta sinä vain pahennat asiaa, Magnus — teet siitä pelkän kaupan. Ja ajattelehan Thoraa! Jos kieltäydyt hänen isänsä tarjouksesta, niin siitä tulee yleinen puheenaine ja tyttöparka joutuu häpeilemään. Tahdotko sellaista nähdä, Magnus? Ethän suinkaan! Myönnythän siis, Thoran tähden — vaikkakaan et täydellisesti pidä johtajan ehdoista — Thoran tähden, Magnus, myönnythän?"

Jokainen odotti Magnuksen vastausta, ja Thorakin kohotti päätään.

"En", vastasi Magnus murahtavalla äänellä, ja istui sitten järkähtämättömin kasvoin, seurueen huomion kohdatessa häntä yhteen ääneen lausuttuina moitteina: "Häpeällistä!" "Rumaa!" "Kurjaa!" "Kirottua tunnottomuutta!" "Sillä miehellä on sydän kova kuin korpilla."

Oskar ei voinut sietää enempää. Hän oli istunut alla päin, ikäänkuin kätkeäkseen kiihtyneitä kasvojaan rauhattomissa hyppysissään pyöritellen Helgan valokuvaa, mutta nyt hän nousi, astui uutimien luokse, jotka erottivat etuhuoneen sisäkamarista, työnsi ne vapisevin käsin erilleen ja katseli ulos järvelle, jonka taakse aurinko oli painumassa mailleen.

"Älä mene pois, Oskar", huusi kuvernööri. "Tietenkin veljesi paatumus sinua iljettää; mutta tahdon, että sittenkin puhuttelet häntä. Tuskinpa hän kyllä, äidilleen ja minulle kovakorvaisena pysyttyään, ottaa kuullakseen sinua tahi ketään muutakaan, mutta koetahan kumminkin. Perheen kunnian vuoksi sano hänelle, että hän joutuu vihatuksi ja halveksituksi, jos pitää tämän kantansa. Ihmiset inhoavat häntä, niin kauan kuin hän elää, ja oma perhe häpeää tunnustaa mokomaa jäsenekseen. Jollei hän Thoraa rakasta, niin katsohan eikö hän edes vähääkään välitä omasta arvostaan. Puhuttele veljeäsi, Oskar, kaiken hyvän nimessä puhuttele häntä."

Oskar käsi tutisi ilmeisesti oviverhon laidassa, ja hän vastasi vaivaloisesta, kaikkien kuunnellussa, hengitystään pidättäen ja Thoran raollaan olevain huulten värähdellessä:

"En voi sitä tehdä, isä. En tunne itselläni olevan mitään oikeutta siihen. Epäilemättä Magnus tietää, mitä tekee, yhtä hyvin kuin mekin, ja on ottanut lukuun kaikki seuraukset. Kunkin täytyy elää omaa elämäänsä."

Kuulijat ääntelivät pettymystään, ja poispäin kääntyen astui kuvernööri ikkunan ääreen. Sitten Oskar tuli takaisin pöydän päähän ja lisäsi lujemmin, mutta yhtä liikutetulla äänellä:

"Mutta jollen voikaan vedota Magnukseen, niin voin tehdä muuta — voin tarjoutua Magnuksen sijalle. Kunhan sinä ja johtaja suostutte, niin otan hyväksyäkseni sopimuksen ehdot sellaisinaan ja nain perin ylpeänä Thoran, jos hän minulle myöntyy."

Ensimmältä kuvastui kaikkien katseissa pelkkä ällistys, sitten huoahdettiin huojentunein mielin, ja lopuksi kuhistiin yhteen suuhun: "Hyvä!" "Oivallista!" "No niin juuri!"

"Niin", virkkoi kuvernööri ääni liikutuksesta painuneena, "aivan Oskar tapaan — aina suurenmoinen teoissaan! Mutta asiassa, joka näin likeisesti koskee pojan vastaista elämää ja menestystä, en voi sallia hetkellisen jalomielisyyden puuskan —"

"Ei se ole hetkellinen puuska, isä. Englannista palattuani olen oppinut rakastamaan Thoraa. Mutta hän oli lupautunut veljelleni, enkä voinut puhua, ennenkuin Magnus oli sanansa sanonut —"

"Kunnioitettavaa!" "Perin kunnioitettavaa!" huudahtelivat useat äänet, ja Oskar sai vaivoin jatketuksi.

"Mutta nyt — jos on katsottava Magnuksen peräytyneen, kieltäytyneen naimasta Thoraa —"

"Sen hän teki, ei epäilystäkään siitä", selitti johtaja.

"Ja jos Thora ottaa minut —"

Joka silmä kääntyi Thoraan; tämä epäröi hetkisen, nousi sitten tuoliltaan ja arkaillen ojensi kätensä. Oskar tarttui siihen kiihkeästi ja joka puolelta kuului onnittelua.

"Mutta emmehän voi sallia Thorankaan heittäytyä äkillisen mielijohteen varaan", yritti täti Margret vastustella, ahkerasti pyyhiskellen silmiään, "ja jos hän tämän tekee yksistään häpeällisestä asemasta pelastuakseen —"

"En, täti", sanoi Thora. "Suostuin ottamaan Magnuksen ainoastaan isäni toivomusta noudattaakseni, mutta Oskaria rakastan, ja jos isä suostuu —"

Johtajan silmät säteilivät voitokkaasti, ja hän huusi lattian poikki kuvernöörille: "Mitä sanot *sinä*, Stephen?"

"Täytyypä sanoa tätä joutuisaksi toimitukseksi — liian joutuisaksi", vastasi kuvernööri; "mutta jos nuorikot tyytyvät ja Oskar taipuu heittämään sikseen Englannissa aikomansa uran — soitannolliset harrastuksensa ja muut opintonsa — ja koko ikänsä asumaan Islannissa, niin saattaapa siten välttyä juopa perheittemme väliltä ja suljahdamme ilkeän särkän yli —"

"Olkoon siis niin, kummipoikani", huudahti johtaja, läimäyttäen Oskaria hartioihin, "ja mitä tulee Englantiin, niin pidänpä tuosta huolen!"

Vieraat vastaanottivat vakuutuksen hyväksymistään huudellen, ja sitten johtaja pyysi lakimiehen muuttamaan nimet sopimukseen ja vitkastelematta allekirjoituttamaan sen.

"Mitä sinuun tulee, herraseni", virkkoi hän Magnukseen kääntyen ja näpsäytellen sormiaan hänen edessään, "niin ovat rumat kananpoikasi palanneet kotiin hautomaan. Luulit nujertavasi minut, mutta itsekkyytesi ja aineellisuutesi ovatkin tehneet työn, jota jokainen näkyy kaivanneen. Ha ha ha! viimeiseksi nauraa on parhainta! Minulle ei mikään ole mieluisempaa kuin nolata mies, joka on yrittänyt minua nolata, ja käyn hyvillä mielin levolle tänä yönä."

Magnus oli noussut jakkaraltaan ja seisoi kumaraisena, kädet puuskassa, myrskyn häntä reutoessa, ja arvellen hänen yhä pysyvän paatumuksessaan johtaja alkoi taasenkin purevasti naljailla:

"Mutta jos vaihtokauppa ränsistyy pilalle, niin eikö olisi sinun parempi pelastaa nahkasi ennen keikausta? Raskaasti kaatuu kompastunut vanhus, ja voisin kukistuessani lytistää sinutkin. Pyydänpä sinun siis jättämään taloni päivääkään siekailematta, herraseni!"

"Isä!" huudahti Thora ja astui heidän väliinsä, mutta johtaja tuuppasi hänet syrjään.

"Pysyhän erossa, Thora. Jos oma tyttäreni olisi minulle tehnyt, mitä tuo tänään on yrittänyt, niin ei hänellä olisi kattoa suojakseen tänä yönä."

"Eikä ole minun pojallani — ei tässä kaupungissa ainakaan", vakuutti kuvernööri. "Magnus Stephensson —"

"Stephen! Stephen!" varoitti Anna ja Oskar voihkaisi isälleen samalla värähtelevällä äänellä kuin ennenkin.

"Suu kiinni, Anna! Oskar, vaiti, olet tehnyt riittämään asti yhden päivän osalle! Magnus Stephensson, johtajan talon jättäessäsi sinä lähdet Thingvelliriin, siellä pysyäksesi, ja kiitä kohtaloasi, kun sinun sallitaan lopun ikääsi ansaita otsasi hiessä leipäsi."

"Sopimus on valmis, nimikirjoituksia vailla", julisti lakimies, ja silloin jokainen, paitsi yksi, kääntyi jälleen pöytään päin ja hilpeät äänet haastelivat rattoisasti. Kun morsiuspari ja todistajat olivat piirtäneet nimensä, vaihdettiin sormukset, ja kuului pientä leikinlaskua ja onnellista naurua.

"Kun loppu on hyvä, niin kaikki on hyvin", lausui piispa. "Jääköön tuo vakuudeksi välillenne, kunnes tulette luokseni, ollaksenne mies ja vaimo."

"Illallinen on valmis", huusi täti Margret vetäen syrjään sisemmän huoneen uutimet, ja nähdessään sitten lattialla valokuvan hän kysyi: "Mutta kuka on tallannut Helga paran muotokuvaa?"

"Oskar", vastasi Thora. "Hänellä oli noustessaan se kädessään."

Seurueen istuutuessa illallispöytään huomattiin tuoleja olevan yksi liikaa, ja sen työnsi kuvernööri kärsimättömällä liikkeellä syrjään. Magnus oli poissa — kukaan ei ollut huomannut hänen lähtöään.

XII.

Yksinään ja unohdettuna, niiden hornanäänten ahdistamana, jotka olivat kiusauksen hetkenä häntä kidutelleet, suutuksissaan ja tyytymättömänä, vaikka oli saavuttanut tarkoituksensa ja päässyt voitolle, niinkuin oli aikonutkin, keräili Magnus ullakkokamarissaan kapineitansa kynttilän valossa.

Ei niitä ollut paljon eikä suuren arvoisia — pikku rahaerä, pari kolme vaatekertaa, jokunen pari ratsastus-, kalastus- ja lumisaappaita, muutamia soitannonharjoitusvihkoja, "Jobin kirja", "Kristityn vaellus" (koristeltu sarvipäillä Apollionin kuvilla) ja rakas huilu, jolla hän oli monia siunattuja iltoja

hauskutellut — ne hetket nyt tuntuivat kuuluvan aivan toiseen elämään. Hän oli lähettänyt hakemaan kaksi ponia, maatilalle muuttaakseen — satula- ja kuormahevosen — ja koko omaisuus mahtui kahteen pieneen puulaatikkoon. Saatuaan kaiken sulletuksi hän löysi pullon, jossa oli tilkka konjakkia tähteenä hänen makuuhuoneessaan lääkkeeksi pitämästään erästä; hän joi sen ja heitti pullon pois.

Tuona lyhyenä tuskan ja alennuksen hetkenä hän kuuli tuon tuostakin monenlaista hälinää alakerrasta, missä seurue juhli — milloin yksittäisiä ääniä, milloin suihkulähteen pauhun lailla nousevaa remua, milloin hilpeitä naurun purskahduksia — ja hänen sydämensä kävi kovaksi ja katkeraksi. Hän erotti selvästi Oskarin äänen muiden joukosta, ensin hyvin säyseänä, mutta myöhemmin riemukkaasti kajahtelevana, ja tunki sielunsa sisintä ellottavan.

"Narri!" torailivat toiset äänet hänen korvassaan. "Mitä odotitkaan? Luulitko surun häntä sortavan? Hän on iloissaan: hän vielä astuu pääsi yli, ja Thorankin pään yli! Kuulepa häntä jo — sulosuuta, jalomielistä, jokaisen etuoikeutettua suosikkia!"

Lähetettyään laatikkonsa alakertaan Magnus loi viimeisen katseen ympärilleen ja koetti silloin häätää kaikki katkerat ajatukset ja pahat intohimot, sillä hän uskoi iäksi jättävänsä tuon huoneen. Seitsemän pitkää vuotta se oli ollut hänelle kotina, ja niistä olivat muutamat olleet huonoja vuosia, mutta toiset hyviä, ja jälkimmäisiltä oli pieneen kammioon jäänyt monien näkyjen muistoja.

Loiva katto, pienoinen ikkuna, hongasta veistetyt huonekalut, paljaalle lattialle levitetty lammasnahka ja seinäpaperin auringonkukkakuviot olivat kaikki hänen siellä uneksimiensa haaveiden haamuja. Muutamat näistä olivat suurtöitä Islannin menestykseksi, mutta useimmat Thorasta unelmoituja, ja muistaessaan kumpaistenkin nyt olevan kuolleita ja Thoran Oskarin omana, hän puhalsi kynttilän sammuksiin, säästyäkseen enemmältä nääntymykseltä ja kukistaakseen sydämessään nousevan kapinan — ja niin oli lopussa se luku hänen elämästään.

Mutta hornan-äänet eivät vielä hellittäneet. Alas portaita astuessaan hänen oli mentävä toisen kerroksen kadunpuoleisen huoneen oven ohi. Vuosikausia hän oli varpaisillaan sivuuttanut oven, sillä se johti Thoran huoneeseen, pyhään paikkaan, joka oli puoleksi lastenkamari ja puoleksi pyhättö, niinkuin Thorasta itsestäänkin oli hänelle koitunut puolittain pyhimys ja puolittain lapsi; mutta sitä hän ei tällä kertaa miettinyt. Hän ajatteli, että täytyi yrittää livahtaa pois Thora näkemättä, sillä hän oli nyt Oskarin, ja jos he kohtaisivat toisensa ja Thora alkaisi kiitellä häntä Oskarin saamisesta — varjele Jumala!

Thoran ovi oli kiinni, mutta viereinen huone avoinna. Se oli tati Margretin makuukamari, ja Magnus tiesi, että siellä oli oven lähellä kaapin päällä Thoran valokuva. Hänen oli monasti tehnyt sitä mieli, ja nyt hän kumartui viimeisen kerran sitä katsomaan. Äänet tuntuivat viettelevän: "ota se; et hänestä muutakaan vie mukanasi"; mutta ajatellen, että se tekisi hänen vastaisen elämänsä vain tukalammaksi, hän jätti sen koskematta ja astui eteenpäin.

Laskeutuessaan alas viimeistä porrasjaksoa hän kuuli molemmista vierashuoneista myllyn humun tapaista kohua ja arvasi seurueen lisääntyneen; mutta yli kaiken hälyn kaikui Oskarin ääni, helähtelevänä kuin huilun sävel, tervehtimässä tulijoita. "Kuulepa häntä lellipoikaa!" ilkkuivat hengettäret hänen korvaansa.

Eteiseen ehtiessään hän tapasi muutamia juhlapukuisia kaupunkilaisnaisia, koristekasveista sidotut kukkavihot kädessä. Tuskin kukaan katsahti häneen, vaan kaikki astuivat vierashuoneeseen, missä Oskar odotti heitä vastaanottaakseen.

Eteisen hattuteline oli tyhjennetty tulijain varalle ja Magnuksen oli haettava päällystakkiaan ja ratsuraippaansa portaiden alla kulkevalta aidakkeelta. Hänen siellä seisoessaan avasi tati Margret takimmaisen vierashuoneen oven tuulettaakseen väentungoksen ummehduttamaa ilmaa. Hän ei nähnyt Magnusta, kun oli ottanut silmälasit nenältään ja tämä seisoj varjossa, mutta Magnus näki huoneessa olijat jok'ainoan, ja muiden mukana Thoran.

Thora istui seinustalla, ja kaupunkilaiset astuivat toinen toisensa jälkeen hänen luokseen tarjoten kukkia ja lausuen onnittelujaan. Ja hän kiitteli heitä leppeällä äänellä, hyvin onnellisen näköisenä.

Magnusta Thoran onnekkuus loukkasi. Hän oli kaiken voitavansa tehnyt saattaakseen rakastamansa onnelliseksi; hän oli uhrannut kaikki; mutta katsellessa tytön onnea loukkasi se häntä; ja kun Oskar astui lattian poikki ja seisoj Thoran tuolin vieressä riemastunut ja ylpeä ilme kasvoillaan, kiehahti Magnuksen veri suuttumuksesta ja vihasta.

Päällystakkia ylleen vetäessään hän ei voinut olla kuulematta mitä huoneessa puheltiin. "Onpa merkillistä, Thora", pakisi muuan, "että kaupungissa todella sanottiin Magnusta sulhaseksei!" "Kuulin sitä minäkin", vahvisti toinen. "Minulle kerrottiin sitä Olafissa, hopeasepässä, ollessamme kahvilla." "Sepä hullua!" kummaili kolmas — "ottaisiko kukaan Magnuksen voidessaan saada Oskarin!" Ja sitten

Oskarin ääni, voimakkaana, lauhkeana, melkein suojelevana: "Älähän! Et saa virkkaa Magnusta vastaan mitään, Elisabet!" "Mutta kuulin, että Magnus loukkasi Thora tänä iltana, minkä vuoksi johtaja ajoi hänet pois talosta." "Onko mahdollista? Tullessani näin hänet eteisessä." "Ei, ei, ei loukannut — ei voi suorastaan sanoa loukanneen", lausui Oskarin ääni taas, ja sitten Magnus kääntyi pois; hänen päätään huimasi ja sydäntä kouri.

Hän oli kumaraisena astumassa ulos, kun kadunpuoleisen vierashuoneen ovi aukeni ja nopeasti sulkeutui, ja hänen edessään seisoivat Thora. Tyttö yritteli olla murheissaan, mutta onnen säihky läikehti vielä silmissä ja huulilla väikkyy hymy.

"Kuulin sinun olevan täällä", hän sanoi, "enkä voinut olla tulematta sinua tapaamaan. Oskar selitteli minulle eilen, ett'en saanut hiiskahtaa, mitä ikänä tapahtuikaan, mutta tuntuu niin kamalalta nähdä sinun jättävän meidät tällä tavoin."

"Teimme erehdyksen, josta oli päästävä jollakin tavoin", vastasi Magnus.

"Sen tiedän", sanoi Thora. "Ja tietysti uskon tämän olleen parasta lopulta. Ei sinulla olisi ollut iloa minusta, Magnus, ja minä olisin joutunut kovin onnettomaksi."

"Ehkä olisit", myönsi Magnus.

"Mutta suuresti minua surettaa, että sinun on luovuttava kaikista suunnitelmista, joihin sydämesi oli kiintynyt, Magnus."

"Olen luopunut enemmästäkin, Thora", sanoi Magnus ja yritti tunkeutua hänen ohitseensa ulos mennäkseen.

Hymyn hohde häipyi tytön kasvoilta, ja hän virkkoi kaihoisin katsein, rukoilevalla äänellä:

"Tuntuu kuin menettäisin ystävän, Magnus, ja kuin sanoisit minulle jäähyväiset iäksi."

"En juuri sitäkään", vastasi Magnus.

"Hyvästi, Magnus!"

"Hyvästi!"

He seisoivat käsi kädessä, luullen viimeistä kertaa eroavansa, mutta silloin kohahti heidän korviinsa jälleen sisähuoneen humu, ja hilpeä ääni huusi:

"Thora! Thora! Missä oletkaan? — Hoo, Magnusko siinä?"

Oskar saapui sisältä, ja seuraavana hetkenä oli Thora poissa, vierashuoneen ovi kiinni hänen jälkeensä ja veljekset kahden kesken eteisessä.

"Aioin pistäytyä jo aikaisemmin ulos puheillesi, veikkoni", selitteli Oskar, "mutta ne iskeytyivät minuun kuin iilimadot enkä päässyt pujahtamaan pois. Tahdoin kiittää sinua kaikesta mitä teit minulle tänä iltana. Se oli liian jalomielistä, liian veljellistä, enkä voi konsanaan olla kyllin kiitollinen."

Magnus ei vastannut, joten Oskar jatkoi:

"Vannotit minut vaitioloon, ja olit oikeassa, ehdottomasti oikeassa; mutta luonnollisesti en voi jättää ihmisiä pitkäksikään aikaa väärään käsitykseen vaikuttimistasi, ja selvitan asiasi kuntoon, heti kun se vaaratta käy päinsä. Totuus tulee ilmi, saadaan tietää, mitä teit ja mitä varten sen teit; ja sinulle tapahtunut vääryys tulee korjatuksi."

Magnus ei vielääkään virkkanut mitään, ja Oskar siis pitkitti:

"Peräti ikävää kuitenkin on, että saat sillävälän kärsiä, ja jos voin mitään tehdä hyväksesi — tarkoitan toimeentuloasi — jos olet puutteessa —"

Mutta Magnuksen kasvoille nouseva tumma puna säikytti hänet lausumasta sanottavaansa loppuun.

"En hölyn pölyäkään huoli siitä, mitä varten ihmiset luulevat minun tehneen sen", sanoi Magnus, "ja aivan yhdentekevää on minusta, korjautuuko vääryys koskaan. *Sinä* tiedät, mitä varten sen tein, ja siinä minulle kylliksi. Tein sen Thoran tähden. Luovutin hänet sinulle, jotta häntä rakastaisit ja hellisit, tekisit hänet onnelliseksi ja olisit hänelle parempi puoliso, kuin minä voisin olla. Mutta jollet sitä tee; jos konsanaan olet hänelle tyly tahi poistut hänen luotaan tahi hylkää toisen naisen vuoksi, niin otan antamani takaisin. Kuuletko minua?" — (Magnus horjui kuin päihtynyt ja tarttui Oskaria käsivarteen) —

"otan hänet takaisin, ja silloin — silloin, kautta Luojan, minä surmaan sinut!"

Näin sanoen hän astahti raskaasti ulos talosta jättäen Oskarin yksikseen eteiseen seisomaan valjuin poskin ja vavahtelevin huulin.

Ponit seisoivat kadulla odottamassa, valmiina lähtemään matkalle Thingvelliriin. Yö oli pimeä, mutta talon ikkunat loistivat avoimina, uutimet ylös vedettyinä. Niistä kaikui taukoamatonta äänten sekamelskaa, sillä seurue oli paisunut suureksi ja päässyt parhaaseen illoon. Magnuksen kiristäessä mäktivöitä soitti joku kitaraa, ja hänen ratsastaessaan yön selkään alkoi Oskar laulaa.

II OSA.

"Tää Salliman on tammipeli vaan, inehmot sillä siin' on noppinaan se siirtelee, ja tammeks tekee, kaataa, ja yksitellen sulkee rasiaan."

I.

Oskar pani parhaansa pitääkseen tulta vireillä sisäisen pyhättönsä alttarilla — rakkauden ja velvollisuuden lieskaa — mutta useammin kuin huomasikaan se liehahteli, hiipui ja uhkasi sammua. Hän tahtoi ilmaista, miten oikeastaan oli Magnuksen laita, mutta aina kun sai mietityksi sopivan muodon paljastukselleen, nousi eteen ilkeä kysymys, jonka varmasti saisi vastataksaan: "Onko mahdollista, että seisoit toimeettomana vieressä, meidän tuomitessamme Magnusta paheesta, johon hän ei ollut syyppää, ja ylistellessämme sinua hyveestä, jota sinulla ei ollut?" Tuollaisen puheen nöyryytys tuntui vaitiolon alennustilaa tukalammalta, ja päivä päivältä Oskar lykkäsi kiusallisen tunnustuksen tuonnemmaksi. Siten kului kuukausi, hänen mitään sanomatta.

Asema olisi käynyt helpommaksi, jos olisi paremmin edistynyt työssään — jos olisi voinut tuntea mahdottomaksi, että johtaja saattoi katua Magnuksen menettämistä. Silloin hän olisi sanonut: "Lopultakin, vaikk'ette tietysti siihen aikaan niin ajatellut, on kaikki käynyt parhaaksi", johon johtaja olisi vastannut: "Oikeassapa olet, kummipoika", ja sitten hän olisi kertonut kaikki.

Mutta työ onnistui kehnosti, ja kieltämättä oli liian huono liikemies. Ensinnä johtajan hommiin naimasopimuksen perusteella mentyään hän kuljeskeli tarkoituksettomana ja neuvottomana toimiston ja tavarasuojamain väliä, vapaan herrasmaisesti puettuna, muistuttaen perhosta takakujassa. Sitten tuumi johtaja: "No no, nuori mies, meidän on ryhtyminen työhön, valitse osasto ja ole siitä vastuussa."

Oskar valitsi vientipuolen. Täten hän joutui tekemisiin maamiesten kanssa, ja muutamat puijasivat armottomasti, kätkien ala-arvoisen villan niiden tukkujen sisukseen, joita hän heiltä osteli. Magnus olisi kaivanut ilmi sekä kelvottoman tavaran että sen tyrkyttäjät, ja nämä olisivat pötkineet kiireimmiten pakoon hänen uhkaavien kasvojensa edestä: mutta Oskar halusi pysyä hyvissä väleissä jokaisen kanssa, ja liike kärsi vahinkoa sikäli.

Viikon kuluttua hän tahtoi vaihtaa osastoaan, arvellen tuontiliikettä paremmin alakseen. "Hyvä on", vastasi johtaja. "Erehdyksiä tekevät nuoret kuin vanhatkin — käyhän käsiksi tuontipuoleen, poikani."

Tuontiliikkeessä hän sai hyöriä höyrylaivain ja kauppa-alusten laivurien asioissa, ja nämä olivat nopeat työntämään vastuunsa vahingoittuneista lasteista Oskarin niskoille.

Taasenkin viikkokauden perästä hän kävi johtajan puheille ja sanoi: "En luule erityisen osaston soveltuvan itselleni parhaiten, kummi-isä — etkö antaisi minulle yleistä ylivalvontaa?" Johtaja kohautti hartioitaan, mutta vastasi: "Kernaasti minun puolestani. Ole siis lähimpänä miehenäni, ja minä keventelen taakkaani, mikäli sinä perehdyt."

Mutta sen koommin ei Oskar tehnyt mitään, ei hyvää, pahaa tahi siltä väliltäkään. Hän juoksenteli alituisen joka taholla kuin hengästyksissään, mutta saapui aamuisin millä tunnilla sattui ja läksi mihin aikaan tahansa iltaisin ja puikahteli yhtämittaa Thoraa tapaamaan. Tämä pikku naikkonen oli peräti tyytyväinen, mutta johtaja kuului sanovan täti Margretille: "Magnuksessa oli lopultakin jotakin, Margret." Ja täti Margret kuului vastaavan: "Monihan hyvä säilä on huonossa huotrassa."

Mutta eräänä päivänä syöksähti Oskar päätäpahkaa johtajan luo, tuoden suuria uutisia. Kaupungin valtiopäivämies oli kuollut, ja radikaalinen puolue jo valmisteli oman ehdokkaan ajamista — Oddssonin nimisen jyrkän sosialistin, joka vihasi vanhaa järjestystä sekä politiikassa että liikealalla.

"Minäkinhän sopisin suurkäräjille." touhusi Oskar. "Voisin suojella kauppaetuja noilta riivatuilta kumousmiehiltä, ja tukea vanhoja periaatteita."

"Annahan kun puhun isällesi ensin", sanoi johtaja. Ystävykset päättivät suunnitelman hyväksi. Tuo Oddsson ei ainoastaan uskonut Magnuksen väitteitä vaihtokaupasta, vaan oli myös kiihkein ajamaan uuden perustuslain säädäntää Islannille, jonka mukaan kuvernöörin virka poistettaisiin ja sijalle asetettaisiin yksistään valtiopäiville vastuunalainen ministeri. Hänet oli pidettävä poikessa. Itsepuolustuksessa täytyi heidän taistella yhteistä vihollista vastaan! Oskar oli hyvä ehdokas, ollen nuori, vilkas ja nerokas ja tunnetusti yleisön suosikki.

"Mutta minä en voi vaalipuhissa esiintyä", huomautti kuvernööri.

"Jätä se minun huostaani", tuumi johtaja. Hän palasi kertomaan asiaa Oskarille, joka ilosta hihkaisten kiiti lennättämään tietoa siitä Thoralle.

Thora oli nyt viettänyt säteilevässä onnessa kokonaisen pitkän kuukauden. Jos toisinaan ajattelikin Magnuksen asemaa, niin hän muisti Oskarin luvanneen selvittää asiat, eikä viivytyt tuntunut suurelta, sillä hän ei enää mitannut olemassaoloa päivittäin, vaan tunteittain, ja tajusi sydämessään yhden ainoan tunteen — rakkauden Oskaria kohtaan, ja siis myöskin kaikkia ja kaikkea kohtaan maailmassa. Vuoden vanhetessa ja syksyn puhurien ehkäistessä enemmän retkeilyt vuonon saarille he pysyivät kotona, kisailen kuin lapset tahi kitaraa ja pianoa soitellen. Sellaisina hetkinä Thora tuli hienokseltaan muistelleeksi Magnusta, sillä huone oli sama ja kaikki ennallaan paitsi päivän tunti, mutta aina oli erotuksena Oskar.

Oskar opetti hänelle joitakuita islantilaisia lempilauluja, ja hän lauloi niitä hentoisella, viehkeällä sopraanolla, jolle Oskar osoitti myrskyistä mieltymystä; eikä häntä vähintäkään loukannut, ettei Oskar milloinkaan käsitellyt hänen lauluaan vakavalta kannalta — hän ei kohdellut Thoraa itseäänkään vakavasti. Hän nimitteli lemmittyään "Thora-lapseksi" ja Thora häntä "Pahaksi pojaksi."

Heti kun Oskar vain pääsi näkyvistä lähetti Thora perästä kirjeen kuin hänen unohtamansa nenäliinan. Hän vastasi aina; kirjeet olivat taidokkaasti sommiteltuja ja hellää kiusoittelevaa täynnä, mutta kenties Thora sydämessään lopultakin tunsu pikku pettymystä niitä lukiessaan. Ne eivät olleet oikein rakastajan tapaisia; tuskin oli joukossa ainoatakaan, jota ei olisi voinut ääneensä lukea täti Margretille, tuskin ainoatakaan aivan hänen omaansa.

Mutta itse saapuessaan Oskar korvasi kaikki puutteet, ja sinä päivänä, jona hän huimalla harppauksella tulla tuiskahti vierashuoneeseen julistamaan, että häntä puuhattiin valtiopäivämieheksi, Thora näki hänet hetkeksi mahtavana ja suurenmoisena kuin usman läpi auringon sädehehkuun murtautunut vuorenhuippu, ja sitten hän sanoi: "Ja nyt täytyy Pahan pojan leikkiä kanssani — emme ole eilisestä asti olleet sokkosilla."

Thora oli liian onnellinen ajattelemaan onneaan, mutta toisinaan hän päätteli yhtä puuttuvan sen täydellisyydestä — että Helga tulisi kotiin olemaan siitä osallisena. Hän puhui asiasta Oskarille, mutta hetkellä, jolloin tämä oli julisteluhinsa uppoutuneena ja virkahti vain: "Oiva aate! Mainiota! Helga on oikea tenhotar! Kutsu hänet tosiaan, jos johtaja suostuu", ja yltyi jälleen selittelemään väsyttäviä valtiollisia tuulentupiaan.

Sitten vihjasi Thora siitä täti Margretille, joka antoi asialle vähemmän kannatusta. Kiinteästi tähystäen häntä silmälasiansa takaa pudisti kelpo täti suortuviaan ja varoitteli: "Älä ole hupelo! Kahden kauppa, kolmannen korvapuusti."

Mutta Thora mainitsi mieleenjohtumastaan Annallekin, ja tämän vanha äidillinen sydän heltyi. "Olisipa kaunista, jos saisit niin käymään, Thora", rohkaisi hän, "ja jos se sitten johtaisi toiset kaksi yhteen, niin se vasta siunaus olisi!"

Siitä asti Thora piti itseään perheen rauhanrakentajana ja lähestyi siinä mielessä isäänsä. Johtaja kuunteli häntä myötätuntoisesti, sillä luonto on lujempi kuin lakimiehen kynän vedokset, ja hän oli

useasti syytellyt itseään tyhmäksi, kun oli lapsestaan eronnut. "No, enpä näe mitään sitä vastaan", hän myönsi. "Tyttö voisi saapua häiksi — viipyäkseen vuodenkin — ainakin edes vuoden. Kirjoitan lakimiehelle Tanskaan."

Samassa postissa kirjoitti Thora Helgalle:

"*Rakkahin Helga.* — Isä kirjoittaa lakimiehelle, pyytäen häntä lähettämään sinut takaisin Islantiin, ainoastaan vuodeksi, joten äiti ei toivoakseni vastusta. Olen varma siitä, ett'et sinä sitä tee, kun sanon, mitä on tapahtumassa. On tulossa häät, ja tietenkin kemut ja muita suuria puuhia.

"Helga kulta, minä olen menossa naimisiin Oskar Stephenssonin kanssa, joka on palannut Englannista ja on ylen pulska ja nerokas. Jos voisit hänet nähdä nykyisin, niin rakastuisit häneen heti paikalla, mutta hän pitää minusta hyvin paljon, ja minä olen kovin onnellinen. Vähällä oli minusta ja hänen veljestään Magnuksesta tulla pari, mutta kihlaus rikkoutui, ja nyt olen sydämestäni pahoillani Magnuksen tähden, ja jos kotiin tultuasi koskaan kuulet mitään pahaa hänestä, niin et saa uskoa sanaakaan siitä, sillä Magnus on kultaakin parempi, mutta *minä* vain en voinut hänestä pitää, niin ettei käynyt yrittäminenkään.

"Hyvä Helga, minulla on niin kovasti paljon asioita kerrottavana, mutta ne täytyy säästää siksi kunnes tulet. Kauppa on ollut huonoa tämän kesää, ja Oskar on yhtynyt isän liikkeeseen. Minä kudon kangasta isän joulupuvuksi, mutta ei se paljoa edisty, kun on eräs alituiseen häiritsemässä, ja onhan naimisiin mennessä paljon hommailtavaa — senhän arvaat.

"Rakkahin Helga, minulla ei nyt ole enempää kirjoitettavaa. Sano terveiseni äidille ja muista saapua pian, sillä häät ovat kohdakkoin, vaikk'ei vielä olekaan varmaa päätöstä. Rakastava sisaresi *Thora*.

"J. K. — Tule joutuin. Olen niin tavattomasti innostunut esittelemään sinut Oskarille."

Pari viikkoa jälkeenpäin ilmoitti johtaja saaneensa sanan lakimieheltään Tanskasta, että Helga lähtee ensi laivalla.

"'Lauralla', ja se tulee marraskuun ensimmäisenä päivänä — juuri vaalipäivänä!" huudahti Oskar.

"Onpa onnellinen enne!" huoautti Thora, ja sen iltaa hän kokonaan hyräili islantilaisia lempilaulujaan onnensa yltäkylläisyydessä.

II.

Määräpäivän aamuna ei "Laurasta" ollut merkkiäkään merellä nähtävänä, mutta sitä odottelikin hetki hetkeltä vain Thora, joka oli noussut varhain ja ennen aamiaista rientänyt alas laiturille. Tuossa pikku maailmassa oli jok'ainoa muu heittäytynyt vaalihommiin, reutoen kuin koirat talutusnuorassa ennen kuin ajo alkaa. Oskar juoksenteli edestakaisin, punaiset nauhat napinlävessä; poneja tuli ja meni suitset nauhoiteltuina, ja kaikkialla kaupungissa liehui punaisia lippuja; mutta epävarmuuden tunnetta ilmeni kuitenkin joka taholla, ja ilmakehä oli kiihkeää jännitystä täynnä.

Päivä valkeni pilvisenä ja paisteettomana; liuskakiven värisellä taivaalla häämötti kelmeä aurinko kuin haalea suulakka vanhalla pergamentilla. Tuntia ennen, kuin vaalisalin ovet avattiin, poikkesi kuvernööri johtajan luokse muka aamukävelyllään ja sanoi:

"Olen epäilevällä päällä tuloksesta, Nielsen, ja huomaan nyt, että Oskar oli huonoin ehdokas, minkä ikinä olisimme voineet asettaa puolestamme. Kenellä vain on jotakin kaunaa kuvernöörille, se äänestää kuvernöörin poikaa vastaan, eivätkä johtajan vihämiehet anna ääntänsä hänen vävypojalleen."

"Noh, tunnen ihmiset, Luoja nähköön", tuumi johtaja. "Herrana, kun jotakin tarvitset — orjana, kun et! Mutta saammepa nähdä, Stephen, saammepa nähdä!"

Kaikessa rauhassa lopetettuaan aamiaisansa asteli johtaja verkalleen konttoriinsa ja käski tuomaan eteensä pääkirjan. Se osoitti, että lähemmä puolet kaupungin äänivaltaisia oli hänelle velassa, muutamat pikkuisen, toiset paljonkin, ja monikin niin suuresti, ettei ollut maksun toivoakaan ilman kovistelua tahi ryöstöä. Hän laaki yhteen koko saatavat, ja summa oli peloittava. "Mutta henki on kallis kuoleman vaaniessa kynnyksellä", ajatteli hän, sytytti pitkän merenvahapiippunsa, pisti nahkakantisen tilikirjan kainaloonsa ja käveli tyynesti vaalipaikalle.

Oskarin komitean puheenjohtajana oli johtajalla oikeus istua äänestyskojussa, mutta hän pyysi ainoastaan saada istuutua ulkopuolelle pöytää, jonka ääreen valitsijat astuivat ääniänsä antamaan. "Matala istuin on usein mukavampi", hän virkkoi, istuutuen kasvot ruunuvoutiin ja selkä oveen päin.

Ovet avattiin, ja johtaja laski pääkirjansa polvien varaan ja otti taskustaan paksun sinisen kynän. Kun sitten kukin äänestäjä astui pöydän luo ja hänen nimensä huudettiin ja ääniluettelosta haettiin, nähtiin johtajan selailevan omasta kirjastaan äänestäjän tilin esille pitävän sinistä kynäänsä sen yllä.

"Ketä äänestätte?" kysyi ruunuvouti; "Oskar Stephenssonia vai Jon Oddssonia?" ja jos äänestäjä vastasi "Oskar Stephenssonia", niin sivalsi sininen kynä kaksi leveätä viivua koko tilin yli kuin pyyhkäisten sen kokonaan pois; mutta jos vastasi "Jon Oddssonia", niin sen nähtiin vetävän loppusumman alle kaksinkertaisen viivan ikäänkuin merkiten tämän hetimiten perittäväksi.

Vastapuolue oli miehissä kiirehtinyt etunenään, mutta vaikutus ilmeni heti. Rehennellen astui pöydän ääreen äänestäjä, huusi jyrisevällä äänellä nimensä ja sitten (odottaessaan äänioikeutensa vahvistamista ääniluettelosta) huomasi johtajan istuvan matalalla tuolillaan, hänen oma tilinsä edessään, ja siinä silmänräpäyksessä kaiken älyten alkoi ruunuvoudille sopertaa "Odd —", pysähtyi, vaappui, mutisi "Stephenssonia" ja hoipersi ulos.

Äänettömänä, tunnin toisensa jälkeen, päivän pitkän istui johtaja toimeensa, kertaakaan vilkaisematta ylös pääkirjastaan ja näköjään vain oikeutensa mukaan valvomassa ruunuvoudin äänestyspöytäkirjan tarkkuutta. Täti Margret kävi häntä pyytämässä välipalaa haukkaamaan, mutta hän ei sanonut olevansa nälissään. Kello kolmelta iltapäivällä saapui Thora hyvin kiihdyksissään ilmoittamaan, että "Laura" oli nähty niemenkärjen takana, mutta johtaja käski hänen mennä vain yksinään sisartaan vastaan ja sanomaan, ettei hän arvellut ennen puoltayötä pääsevänsä kotiin.

Tuomiokirkon kellon lyödessä neljä nousi ruunuvouti seisaalleen ja määräsi ovet suljettaviksi. Lyhyt talvipäivä oli jo kulunut lopulle, ja äänten laskemisen käydessä yksitoikkoista tahtiaan hengähtämättömän huoneen hiljaisuudessa, kuin katukiviykselle rapiseva sade — "Stephensson, Stephenson, Oddsson, Stephenson", johtaja astuskeli käytävässä ulkopuolella vedellen haikuja piipustaan tyytyväisenä kuin mies, joka hedelmäsadon aikana käyskentelee puutarhassaan.

Laskemisen päätyttyä käski ruunuvouti apulaisensa avaamaan ikkunat, ja silloin ulkosalla hurraileen ja hoilotelleen väkijoukon kumea humu, joka muistutti aaltojen pirstoumista etäisellä särkällä, yltyi pauhaamaan kuin meren meuru kivikkorantaa vasten. Seuraavassa silmänräpäyksessä pyrki jokainen pudistamaan Oskarin kättä, soittokunta alkoi puhaltaa kadulla, ja ruunuvouti astui kuistille.

Sillävälän oli Thora toisenlaisen kiihtymyksen hypähdyttelemänä kiitänyt laiturille Helgaa kohtaamaan. Heti kun "Laura" oli solunut ylös vuonoa ja ankkuroinut lahden poukamaan, hän läksi liikkeelle isänsä valkealla veneellä ja laski laivan viereen. Oli jo pilkkopimeä, mutta laivalla paloi lyhtyjä ja matkustajarivin tummat varjopiirteet kuvastuivat taivasta vasten, heidän nojautuessaan kaidevarusteen yli huutelemaan pikku veneillä vastaan tulleille ystävilleen. Thora piti varmana, että Helgan täytyi olla tuossa joukossa, ja tahtoi huutaa häntä nimeltä, mutta sydän pamppaili niin rajusti, ettei ääni totellut. Vihdoin laskettiin tikkaat alas, Thoran vene kääntyi sitä päin ja hän kiipesi laivan kuvetta ylös. "Helga!"

"Neiti Helga on alhaalla", vastasi ääni pimeästä, ja vaikka Thora tunsikin ankeaa pettymystä siitä, ettei Helga ollut odottamassa, hän juoksi alas portaita salonkiin. Pohjalle päästyään hän taas huusi Helgaa ja siivoojatar selitti:

"Nuori neiti on hytissään."

"Missä?"

"Toisessa vasemmalla."

Yhä yltyvää nolostusta pidätellen, mutta vieläkin hengästyneenä innossaan Thora puikahti hyttiin, ja siellä häntä hätkähdytti yllätys.

Jollakin tavoin oli hän odottanut tapaavansa Helgan pikku tyttösenä, tosin kasvaneena, mutta kumminkin häntä pienempänä. Heidän ensi kohtaustaan unelmoidessaan hän oli kuvitellut kumartuvansa suutelemaan Helgaa ja sitten äidillis-sisarelliseen tapaan kietovansa käsivartensa hänen vyötäreilleen. Mutta se nuori neiti, joka verkalleen astui ulos hytistä huntu kasvoilla ja valkeita hansikkaitaan napitellen, oli paljoa pitempi kuin Thora ja ryhdiltään aimo arvokas ja komea.

"Thora!" sanoi tyttö.

"Siis siinä *olet* sinä — sinä tosiaankin?" ihmetteli Thora.

"Minä tosiaankin", nauroi Helga, ja hän se sitten kumartui suutelemaan Thora, jonka täytyi nostaa kasvonsa ylös.

Sydän kurkussa silmäili Thora Helgaa uudelleen salongin lampun himmeässä valossa ja tunki olevansa pieni ja vähäpätöinen. Helga oli kaunis — kasvopiirteet hienot, silmät suuret, harmaat ja hiipiä puhdas ja tumma, ja Thora aleni mielestään mitättömän ja jokapäiväisen näköiseksi. Helga oli muodikkaasti puettu tanskalaiseen tapaan, kaulalla ja povella hienoisia silkkiripsuja, jotka loivat viehätystä viehättävään naiseen, ja Thora oletti esiintymisensä noloksi ja moukkamaiseksi islantilaisessa hilkassaan ja kankeassa samettikauhtanassaan.

"Oletko tullut yksinäsi?" kysyi Helga.

"Ypö yksinäni", vastasi Thora.

"Eikö isä ole tullut kanssasi? Taikka täti Margret? Taikka tuo ihmeellinen Oskar? Eikö täällä ole ketään muuta vastassa kuin sinä?"

"Ei muita kuin minä", vakuutti Thora, ja sitten hän masennuksissaan kertoi johtajan sanoman ja vaalihommat.

"Siitä siis remu soittokunnalla, jota kuulimme vuonoa tullessamme?" sanoi Helga, ja ensi hetkellä ajatteli Thora, että Helga ehkä oli toivonut sen raiutelleen hänen tulonsa kunniaksi, mutta häpesi heti jälkeenpäin hupsuuttaan.

"No, voimmepa lähteä siis", tuumi Helga ja kohosi ylös portaita, jättäen Thoran seuraamaan perässään. Kaikki oli niin poikkeavaa Thoran odotuksista — niin peräti toista — että häntä väkisinkin halutti syöksähtää johonkin soppeen piiloon itkemään.

Mutta veneessä maihin mentäessä hän istui Helgan vieressä peräsimmä, ja siellä hän valojen hälvettyä ja tarvitsematta arastella Helgan muodikkuutta ja kauneutta sujautti käsivartensa sisarensa uumille, niinkuin oli aina aikunut, ja sen jälkeen he tulivat paremmin toimeen.

Veneen tölmätessä laiturin oli pimeässä aika hoilotusta ja mylläkkää; Thora oli hermostunut ja hädissään, mutta Helga pysyi tyynenä, näyttäen huvitetultakin.

"Kaiketikaan ei tässä siunatussa maassa vielä ole vaunuja?" virkahti hän.

"Ei, mutta toin Päistärikön viemään sinua kotiin", vastasi Thora.

"Ja miten sinä pääset?"

"Jalkaisinhan minä — pidän kävelystä."

Laiturin reunakadulla tunkeili väkeä, joka vaalipaikan ulkopuolella odotteli äänestyksen tuloksen julistamista, ja tyttöjen saapuessa tungokseen, jossa pidettiin hyvänsävyistä, mutta äänekkästä rähäkkää, heidän oli vaikea päästä eteenpäin, kunnes muuan roteva jättiläinen astui heidän tielleen ja pyyhkäisi ihmiset syrjään kuin keilat.

"Siinäpä oli kamalan voimakas mies", sanoi Helga.

"Olisi luultavasti voinut kaataa häränkin."

"Etkö häntä tuntenut, Helga? Hän oli Magnus Stephensson", selitti Thora.

"Magnus? Miksi ihmeessä hän ei puhutellut meitä!"

He olivat päässeet tungoksen reunoille ja astuivat kadun yli vaalipaikan kohdalla, kun kansanjoukko kajahutti valtavan hurraahuudon, sillä juuri samassa astui ruununvouti kuistille.

"Hän julistaa äänimäärät. Odotammeko?" kysyi Thora.

"Voisihan tuo olla hauskaa", arveli Helga.

Heti kun melu hiljeni, luki ruununvouti numerot. Oskar oli saanut kolme neljänestä äänistä. Taasenkin hurrattiin huikkeasti, huudeltiin: "Oskar!" "Oskar!" ja Thora sanoi:

"Oskar tulee nyt vuorostaan esille. Varrommeko sitäkin?"

"Miksikä emme? Lystikästä on häntä katsella", vastasi Helga, ja pikku välihetkenä taputteli Thora Päistärikköä saadakseen sen pysymään alallaan ja lähemmäksi hiipien puristi sisarensa kättä.

Sitten hypähti Oskar kuistille keskellä hillitöntä suosionosoitusten myrskyä, ja hänen takanaan seisoivat kaksi miestä soihdut kädessä, joten hänen runkonsa ja kasvonsa olivat selvästi näkyvissä alapuolella aaltoilevalle kansanpaljoudele — hento, joustava vartalo, hiukan pörröinen vaalea tukka, säteilevät silmät, liikehtivä suu ja ainainen hymy, joka tenhosi jokaisen.

Sellaisena näki hänet Helga ensi kerran, sen jälkeen kun Oskar oli miehen ikään tullut, ja tytön veitikkamaiset kasvot saivat vakavan ilmeen.

"Hieno, uljas!" virkahti hän.

Thora tuskin erotti sanat loppumattomien hurrausten suhinassa, mutta sanoi:

"Oskar aikoo puhua — vieläkö kuuntelemmekin häntä?"

"Tietysti", vakuutti Helga, ja kun Oskar aloitti: "Toverit, kaupunkilaiset ja kansalaiset", niin Thora tunsikin Helgan käden vavahtavan ja kuuli hänen sanovan: "sama ääni!"

Oskarin jokaisen lauseen päättivät hyvä-huudot, ja hänen päästyään loppuun ja poistuttuaan soihdunkantajineen Thora puhutteli taaskin Helgaa, mutta tämä vastaili umpimähkään ja istui satulassaan kuin unta nähden.

Joku toinen astui kuistille ja sai sekalaisen vastaanoton.

"Isä varmaankin", sanoi Thora, ja sitten kuului johtajan ääni vihamielisistä keskeytyksistä tyyten välinpitämättömänä ilmoittavan, että hotellissa oli varattu illallinen voittaneen ehdokkaan komitealle ja sinne oli heti lähdettävä — uusi edusmies saapuisi piakkoin perästäpäin.

Joukko hajautui ja tytöt jatkoivat matkaansa — Thora yhä lujemmin liittyen sisarensa, sillä hänen sydämensä uhkui rakkautta ja ylpeyttä.

"No", kysäisi hän, "mitä hänestä ajattelit?"

"Ajattelinko? Oskarista?" huudahti Helga. Hän naurahti väkinäisesti, kumartui sitten alas satulasta ja kuiskasi: "Ja noin pikkurainenko olento kuin sinä, kultaseni, on valloittanut moisen miehen!"

Thorakin nauroi, mutta tiesi tuskin, oliko mielissään vai loukkaantunut. Äkillinen vilun väre puistatti häntä, kuin vuoriston lumen henkäys toisinaan tuulahtaessaan laaksoon kesällä.

III.

Vallattomat henget hypittivät Thoraakin niin herkeämättä, että hänellä oli kuumeinen kiihko saada esitellä rakastettunsa Helgalle, ja kun Oskaria ei vielä puolenpäivän tienoissa seuraavana päivänä näkynyt, niin hän lähetti hallitustaloon kirjeen, komentaen Pahaa poikaa viipymättä saapumaan esille. Johan tämä nyt oli ihan liiaksi intoutunut tuhmaan politiikkaansa, vaikka häntä lemmittynsä luona odotti paljoa voimakkaampi viehäytys. Mutta Annalta tuli vastaukseksi, että Oskar vielä nukkui, ja ettei hän halunnut Oskaria kesken herättää hänen eilisten ponnistustensa ja myöhään yöhön valvomisensa jälkeen.

Aikaisin ehtoopäivällä pistäysi Anna itse vieraisille, toivoen näkevänsä rauhanrakentamisen ensi hedelmiä. Täti Margretin alakerrassa puuhaillessa odoteltavalle iltaseurueelle suklaata äidillinen vanha rouva koetti monin ovelin keinoin saada Helgalta selville, millaisen kasvatuksen tämä oli Tanskassa saanut ja varsinkin mitä uskonnollista ohjausta ja seuraa äiti oli antanut. Helga oitis älysi juonen ja punaiset huulet hiukan viistossa loi säikähdyttävän kuvauksen teattereista ja konserttisaleista sekä eräästä kööpenhaminalaisesta näyttelijäin ja näyttelijätärten käyntipaikasta, missä oli vilkasta elämää erittäinkin sunnuntai-iltoina ja missä naisetkin polttelivat paperosseja ja joivat konjakkia.

Sillävälin Thora vaani ulkonevan ikkunan kulmauksessa Oskaria ja heti kun näki tämän harppaavan alas katua, kiiti eteiseen, sujahti hänen syliinsä ja suuteli häntä. Yhä voittonsa riemussa lausui Oskar:

"Onnitteluako? Suloisinta mitä konsanaan olen osakseni saanut", ja työntyivät vierashuonetta kohti.

"Maltas, oi maltahan! Minullapa on jotakin näytettävänä sinulle!" hätäili Thora.

Ja tämä, Luoja ties, minkä ilkeiden voimien koito uhri — tietämättä mitä teki, mutta nauraen hilpeästi kuin olisi laululintu ollut hänen kurkussaan visertelemässä — alkoi leikkiä vanhaa tuttua lasten kujetta: yltääkseen nousten Oskarin taakse varpailleen hän painoi kätensä hänen silmilleen, komensi: "eespäin, sotamies!" ja marssitti hänet sokkona sisälle huoneeseen ja Helgan eteen. Nopeasti vetäen pois kätensä hän huudahti: "tuossa!" ja astui syrjään silmäilemään vaikutusta.

Oskar näki seisovansa kasvoista kasvoihin vastapäätä tyttöä, niin Thorasta poikkeavaa kuin suinkin kuvitella taisi — solakkaa, tummaihoista, tukan jakaus ohimolla ja kutrit otsalle valuvina, yllään kevyt silkkinuttu ja hopeanharmaa hame, ja ilma ympärillä orvokeilta tuoksuvana.

"Helga! Onko se mahdollista?"

Hän ojensi kätensä ja Helga tarttui siihen, sitä pidellen. Noin seisoivat he tuokion, Thoran nopeaan hengittäen tarkatessa heidän kasvoillaan vaihtelevia ilmeitä: Oskarin piirteissä kuvastui hämmästys, ihailu ja hurmaantuminen — Helgan uteliaisuus, tyydytys ja riemastus. Ja Thoran omatkin kasvot — niiden surkuttelevien enkelien nähden, jotka näitä yksinään silmäilivät — ilmaisivat yhtä moninaisia tunteita, ylpeyttä, iloa, sitten levottomuutta ja lopuksi salaisen tuskan pikku vihlausta.

Tätä tunnettaan huojustaakseen Thora puhkesi nauramaan, ja sitten nauroi jokainen, samassa kun täti Margret tarjottimella toi suklaata ja leivoksia.

"Olet siis saattanut heidät jälleen yksin, Thora?" virkkoi täti, ja Thora nieli palan kurkustaan ja vastasi:

"Niin."

Sitten Oskar ja Helga istuutuivat ikkunan luona olevalle sohvalle ja alkoivat kiihkeästi jutella. Thora kuuli katkelmia keskustelusta, kantaessaan kuppeja. Puhe kosketteli aloja, joita hän ei osapuulleenkaan tuntenut — Englantia, Tanskaa, Kööpenhaminaa, Lontoota, Oxfordia, Englannin ja Tanskan teatterioaloja, ja edellä kaiken soitantoa, soitantoa, soitantoa.

"Hepä viihtyvät hyvin keskenään", sai Thora sanotuksi.

"Siitä saat olla varma", kiusasi täti Margret.

Hämärän tullen palasi johtaja kotiin — hän ei ollut hiuskarvankaan vertaa luopunut työjärjestyksestään. Illemmalla saapui puolet kaupungin suuruuksia — piispa, ruununvouti, kimnaasin rehtori ja viimeiseksi kuvernööri. Helga liikkui heidän parissaan niin sujuvan keveästi kuin seuraelämäänsä perehtynyt ainakin. Tunnissa hän oli saanut vallatuksi kaikki miehet, mutta naisväki ei ollut niin taattua.

"Heti kun häneen vilkaisin", kuiskasi täti Margret Annalle, "sain itsekseeni: 'Thora on Nielsenin kiireestä kantapäähän, mutta tämä toinen on saanut vereensä muukalaisesta enemmän'."

"Hän on elävä kuva vaimostani sellaisena, kuin hänet ensi kerran näin", huomautti johtaja matalalla äänellä kuvernöörille, joka merkitsevällä äänenpainolla vastasi hiljaa:

"En sitten ihmettele, veikkoni — en yhtään ihmettele!"

"Sinun ja Helgan päät olivat lähempänä toisiaan, kun niille viimeksi käteni laskin", tokaisi Thoralle piispa. "Pidä varasi! Siskosi juoksee edelle sinusta, pienokainen."

"Niin todellakin!" vastasi Thora.

Thora ei ollut Helgan tulosta niin onnellinen, kuin oli luulotellut, mutta yhä yritellen tuoda esiin hänen loistavia etujaan hän pyysi sisartaan soittamaan jotakin pianolla — hän oli aamiaisen jälkeen soittanut ja hyvin kauniistikin.

Helga soitti loistavasti. Oskar oli ollut nuottilehtiä kääntämässä ja ilmaisi suosiotaan meluavasti.

"Ja nyt pitäisi Oskarin osoittaa taitoansa", vaati kuvernööri. "Poika on lapsesta asti pakottanut meitä suuriin toiveisiin, että hänestä vielä voisi tulla eteväkin soittoniekka."

"Niin tuleekin — Niels-poikani musiikkiopistossa tiesi sitä vakuuttaa", vahvisti ruununvouti.

"Loruja!" hymähti johtaja. "Oskarilla on nyt parempaakin tehtävää kuin kihnuttaa suolijännettä taikka puhalttaa keuhkojansa pilalle."

"Mutta satunnaista runottarille keimailemista", lauhdutteli rehtori, "et varmaankaan vastustelisi, johtaja?"

"Vastustan kaikenlaatuista keimailua", intti johtaja, "ja pidän hupsuna miestä, joka mokomiin koskaan puuttuu."

"Onpa vain kumma, että niin moni sen sentäänkin tekee", pisti kuvernööri, rehtorille silmää iskien. "Uskokaa pois — muuan meidänkin ystävämme veisti nuoruutensa päivinä kokoon runon!"

"Älähän ihmettä!" huudahti rehtori, ja vanhuksien nauraessa selitti johtaja:

"Kun olin lapsi, niin käyttäydyin kuin lapsi, mutta mieheksi tultuani heitin lapsellisuudet pois."

"No, johtajaan yhdyn sikäli, ettei miehellä luullakseni voi sydän olla kahtaalla yht'aikaa", lausui kuvernööri. "Mitä sinä sanot, Thora?"

"Ei kaiketikaan", sanoi Thora.

"Se on varma — yhtä vähän kuin mies voi rakastaa kahta naista samalla kertaa", lopetti kuvernööri, ja sitten Oskar alkoi soittaa.

Hän soitti kuin lintu laulaa sielun ollessa laulua tulvillaan, ja hänen lopetettuaan seurue taputti vilkkaasti käsiään. Lähelle hänen kasvojaan kumartuen kuiskasi Helga:

"Ja *sinä* pyysit *minua* soittamaan — minua, jolla on vain opetuksen antamaa kätevyyttä, ja itse osaat soittaa tuolla lailla!"

Helgan ylistelyt ilahuttivat Oskaria, ja hän ehdotti että he soittaisivat yhdessä. He valitsivat vaikean kappaleen, jossa oli tiheässä juoksutuksia, ja kuulijat vakuuttivat, etteivät olleet ennen kuulleet moista.

"Eikö ole ihmeellistä?" sanoi joku.

"Eikö tosiaankin?" toisti Thora.

Hän tunsu joutuneensa kokonaan varjoon ja unohduksiin, mutta silloin Helga pyörähti ympäri jakkaralle ja huomautti:

"Nyt täytyy Thoran esittää meille jotakin kitarallaan, täti Margret sanoo hänen soittavan sitä mainiosti."

"Niin hän toden totta tekeekin — mainiosti oikein!" vakuutti täti Margret.

Mutta Thora esteli säikkyen: "En, en mitenkään! Mahdotonta on minun yrittää tuollaisen soiton jäljestä."

Oskar ja Helga aloittivat siis taas. Tällä kertaa oli heillä englantilainen balladi. Helga säesti, Oskar lauloi, ja yhdessä he esittivät joka säkeistön lopputoisinnon. Seurue joutui ihan haltioihinsa. "Viehättävää!" "Ihanaa!" "Heidän äänensä sointuvat ihmeellisesti yhteen!" "On kuin luonto olisi tarkoittanut heidät yhteen!"

"Niin kylläkin!" sanoi Thora.

"Mutta nyt pitäisi Thoran tosiaankin soittaa kitarallaan", pyysi Helga.

"Tietenkin! Thora ja hänen kitaransa", huudahti Oskar. "Ja laulakoon hän sen säestyksellä jonkin islantilaisen pikku lempilaulunsa."

Se oli julmaa, se oli sydäntä särkevää — miltei kuin olisi Helga yrittänyt häntä nöyryyttää, kuin Oskar olisi yhtynyt Helgaan, kuin olisivat molemmat liittoutuneet paljastamaan hänen ala-arvoisuutensa.

"En, en, älkää minua pyydelkö, älkää", rukoili hän. Mutta Helga yhä kiusasi, Oskar apulaisenaan, ja jännitystä enää kestävättä puhkesi Thora kyyneliin, paeten huoneesta.

"Tämäpä merkillistä!" kummasteli Helga.

Mutta Oskar meni Thoran perässä, hellien ja mielistellen häntä, kunnes sai tuoduksi hänet takaisin kasvot hymyilevinä, vaikk'eivät silmistä olleet vielä kyynelot kokonaan kuivuneet.

"Olin typerä", puolustihe hän. "En tiedä, mikä minun on."

"Kenties on täällä liian kuuma", arveli kuvernööri ja avasi ikkunan.

IV.

Seuraavan kuukauden oli Oskar joka päivä ja melkein kaiken päivää johtajan asunnossa, tykkänään heittäen sikseen kaikki yleiset asiat ja liikkeestä vähintäkään välittämättä. Mutta hänen vierailunsa eivät aina tarkoittaneet Thora, joka vähitellen lakkasi olemasta "Thora-lapsi" hänelle kuten muillekin ja koitui vakavaksi pikku olenoksi, jonka kasvoilla kuvastui kaihomielisyys. Hän ei nyt enää milloinkaan juoksennellut pitkin taloa, vaan istui nurkassa lankakerä sylissä ja sukkapuikot kädessä, Oskar ja Helga soittaessa pianoa tahi soitannollisista asioista haastellessa.

Niinä päivinä oli johtajan talossa soitanto, soitanto, taukoamatta soitanto kaikkena kaikessa. Jo alussa oli Helga kantanut vierashuoneeseen pinon Wagnerin sävellyksiä, ja ne tenhosivat perin pohjin Oskar mielen. Muut säveltäjät saivat aikaan kauniita sopusointuja, hienoja ja taitavasti sommiteltuja suloäänien yhtymiä, mutta kun Oskar soitti Wagneria, niin hänestä tuntui piano heräävän ja itkevän, palavan ja liekehtivän sormien alla.

"Tämä on loistavaa!" oli hänen tapana sanoa. "En voi sinua koskaan kylliksi kiittää, Helga. Uuden maailman, ilmestyksen olet eteeni avannut."

Helga oli kuullut Oskar sepittäneen lauluja Islannin tarustosta ja virkkoi eräänä päivänä: "On ihme, ett'et yritä itse säveltää mitään, Oskar — jotakin Wagnerin tapaan — varmasti sinä pystyisit."

Arkaillen ja puolustellen Oskar sitten esitti oppilaskokeitaan, ja Helga ylisti niitä maasta pilviin. "Tiedätkös, sinä olet synnynnäinen sävelniekka!" huudahteli hän. "Eikä sinun tulisi milloinkaan muuta tehdä kuin kehittää luomislahjojasi — ei kuuna päivänä!"

Oskar oli huumeissaan hänen kehumisistaan, mutta yritti naurahtaen sanoa:

"Oi, se on mahdotonta."

"Miksi mahdotonta?"

"Valtiopäivät — julkisen elämän velvollisuudet — ja niin edespäin ja aina edelleen."

"Mutta, hyvä Oskar, ethän toki aikone elämäsi tuolla tavoin hukkaan haaskata?"

"Sanotko sitä haaskaukseksi, Helga?"

"Ei se sitä jokaiselle olisi — esim. Magnuksen laiselle miehelle — mutta sinulle kyllä", selitti Helga, ja sitten hän vastustamattoman lystikkäästi matki edusmieshuoneen tapoja, sananparsia sellaisia kuin "herra puhemies, sallikaa minun pyytää palaamista päiväjärjestykseen" ja "tahtooko arvoisa ja oppinut edusmies selittää", sekä muita pikku maan lainlaatikunnan tyhjyyksiä.

Oskar nauroi, kunnes kynelet (useammastakin kuin yhdestä lähteestä) alkoivat vieriä alas poskia, ja sanoi sitten: "Oiva näyttelijätär tulisi sinusta, Helga! Mutta periaatteet, hyvä tyttöseni, periaatteet ovat politiikan sieluna, ja jos mies voi johtaa maatansa ylväämmille poluille, niin hän saa unhottaa tasangot — etkö sinäkin ole sitä mieltä, Thora?"

Ja Thora, jota pyöräytti inha heikkouden tunne, vastasi avuttomasti: "Olen, Oskar. Mutta en muistanutkaan mainita, että isä halusi sinua tavata liikeasioissa."

"Liikeasioissa!" huudahti Helga. "Vielä nekin!"

"Kiellätkö nekin?" kysyi Oskar.

"Sinulta — tietysti, sillä sinä et ole sopiva niihin", vakuutti Helga. "Ja jos menet liikealalle, niin olet kuin mies, joka on nainut väärän naisen. Sellainen nainen saattaa olla hyväsydäminen, toimelias, kelpo olento, aivan sopiva jollekulle muulle, mutta ei millään muotoa sille miehelle aiottu."

"Tuossa on perää, vaikka on ihmeellistä, että sen tiedät", myönsi Oskar. "Kaupoissa olen niin auttamaton pöllö, ett'en sitä kehtaa mainitakaan."

"Tietysti sinä olet, Oskar — muuta ei voi kuvitellakaan. Jos sen sijaan Magnus olisi ryhtynyt liikkeeseen, niin hän olisi voinut siitä jotakin irti saada. Mutta sinä — mitä kummaa *sinä* odotat saavasi?"

"Äläs, nyt olet väärässä, Helga! Olen siitä jo jotakin saanut — olen saanut Thoran!"

"Thoran?"

"Etkö sitä tiennyt? Thorastahan tein tarjoukseni, tuohon sopimukseen sitoutuessani."

"Vai se se olikin — sekö vain?" sanoi Helga; ja sitten Thora itse alkoi tuntea pahoinvointia, kokosi työnsä ja hiipi ulos huoneesta.

Helgan kylvämä siemen ei kuitenkaan ollut langennut kivikkoon. Neljänkolmatta tunnin kuluttua Oskar saapui uusi sävellys käsissään.

"Viime yönä johtui mieleeni aate, enkä siitä päässyt eroon", hän selitti ja istuutui pianon ääreen soittamaan.

"Kaunista!" huusi Helga. "Todella kaunista! Mutta tämä aihe vaatisi urkuja — etkö sovitakin sitä uruille, koetellaksesi tuomiokirkossa?"

"Oiva tuuma", arveli Oskar. "Thora tuntee kirkonpalvelijan ja voi hankkia avaimen. Mitä sanot, Thora?"

"Jos haluat", vastasi Thora, ja seuraavana päivänä hanke toteutettiin.

Oskar ja Helga istuivat urkulehterillä kahden, ja Thora lähetettiin alttarin portaille ilmoittamaan, miltä kappale kaukaa tuntui. "Miltä tämä kuulosti, Thora?" huusi Oskar parisen kertaa alussa, ja Thora vastasi: "Hyvin sievältä, luullakseni", mutta sitten nuo kaksi urkulehterillä unohtivat hänet kokonaan harjoittelunsa innossa.

Seuraavana parina kolmena viikkona Oskar ja Helga kävivät tuomiokirkossa joka päivä, ja toisinaan meni Thora heidän matkassaan, mutta useimmin jäi kotiin. Äkillinen tarmon aalto näytti nostavan Oskaria ylemmäksi omaa itseään, ja hän loi sävellyksen toisensa perästä. Helga osoitti innostunutta suosiota niille jokaiselle, ja hänen kiittelynsä saivat Oskarin onnen hurmioon.

"En voi milloinkaan olla sinulle kyllin kiitollinen, Helga", hän vakuutteli, "kaikesta siitä hyvästä, mitä Islantiin palattuasi olet minulle tuhlannut. Olet elämälleni suonut uuden ilon, uuden loisteen!"

"Joutavia!" vastasi Helga. "En ole muuta kuin ääni huutamassa neroasi hereille. Olet syntynyt luomaan sävelteoksia, ja mitä ikänä tapahtuukaan, sinä et saa koskaan, et koskaan hukata elämää, jolla on noin suurenmoinen tulevaisuus edessään."

Tähän, ja tämäntapaisiin hän vastasi aina: "no eihän!" tahi "mahdotonta!" tahi "turhaa on siitä enää puhuakaan", mutta Helgan sanat olivat kuin elävä henkäys hänen unelmilleen, jotka olivat olleet tähän saakka epämääräisempiä ja joita hän oli yrittellyt unohtaa siitä asti, kuin Thoran kanssa kihlautui:

"Eikö voisi nousta toinen Wagner, islantilainen Wagner, Wagner, jolla olisi vielä suurenmoisempi näkymö ja vielä uljaammat tarinat — tämän vanhan, jylhän maan sadut ja eddat?"

Helga oli ollut kuukauden päivät Islannissa, kun ehdotti Oskarille, että tämä kirjoittaisi vuorolaulujakson eräästä hänen valitsemastaan taruaiheesta. Siinä vanhat pakanamaailman jumalat, ihmissuvulle kristikunnan perustamisesta vihastuneina, repivät maanjärityksin heidän hedelmälliset laaksonsa auki uumenia myöten ja syöksevät heidän päälleen laavatulvan, ja sitten Kristus astuu läpi sekasorron, lausuen: "Olkoon rauha!"

"Suurenmoista! Loistavaa! Valtava aihe! Mutta kykenenköhän minä siihen?" intoili Oskar.

"Kykenet hyvinkin, sinun täytyy", vakuutti Helga, ja siitä hetkestä asti Oskarin suonissa poltti alituinen kuume, kunnes työ oli valmis. Thora ei päiväkausiin nähnyt häntä vilaukseltakaan, paitsi milloin hän tulla tohahti Helgan avulla koettamaan jotakin partituurinsa osaa, taas sanaakaan hiiskumatta rynnätäkseen takaisin työhönsä. Kun teos oli valmis ja sitä oli koetettava uruilla, sanoi hän:

"Pistäydytkö *sinä* tuomiokirkkoon tänään, Thora? Etkö? Ehkä onkin parempi, ett'et tule. Meidän täytyy kerrata samaa uudelleen ja aina uudelleen — se voisi väsyttää."

Oli alkutalven kalsea iltapäivä, ja askarteleavan maailman ikäviä ääniä pyrki Oskarin mukana tunkeutumaan tuomiokirkkoon. Vuonolla purki laiva lastiaan — hän kuuli miten rautaiset työntökärryt romisivat pitkin kivettyä laituria johtajan tavarasuojamaan. Tuomiokirkon korttelin kulmassa oli talo rakenteella — hän kuuli muuraajan lastan kepeän kalkkeen. Alhaalla sataman veistämössä korjattiin laivaa varatelakassa — hän kuuli niittaajan vasaran tiheät iskut.

Mutta toinen ilmakehä oli tuomiokirkossa, ja Oskar liukui siinä kuin virralla — hiljainen pyhättö, tyhjät penkkirivit, kumukattoinen tyhjä saarnatuoli, tyhjä alttari, jonka taustaa verhosi pääsiäis-aihetta esittävä taulu, marmorimalja, missä nousevat sukupolvet kastettiin, menneitten muistolle pystytetyt marmoripatsaat, ja kaiken yli leijuva kuunteleva ilma, joka heräsi kuiskaukseen tahi jalan sipsutukseen

ja henkäili kuoleutuneen rukouksen ja hälvenneen kiitoksen huonnassa.

Tässä taiteen ja uskonnon ilmakehässä Oskar istuutui urkujen ääreen ensi kertaa koettamaan kappalettaan, Helga vierellään. Urut hytkyivät hänen sormiensa koskettelusta, autio tuomiokirkko vavahteli kuin rantakallion luola ääniaaltojen pauhusta, ja ensi harjoituksen loppuun päästyään hän värisi kiihkosta, ja Helga oli kuumeissaan.

"Mitä minä sanoin?" huudahteli Helga. "Enkö ollut oikeassa? Oi, jospa tämä kuultaisiiin Tanskassa!"

"Taikka Englannissa!" huokasi Oskar.

He soittivat kappaleen taasenkin ja yhä uudelleen, ja jokainen kertaus lisäsi heidän kiihkoaan, kunnes tämä lähenteli hysteriaa ja heidän äänensä sointuivat autiossa holvirakennuksessa kimeinä kuin vuorenkukkulalla vinkuva tuuli. Viimein he koettivat sävellyksen sanoja, eikä mielenliikutuksella silloin enää ollut rajaa.

Urut vavahtelivat ja notkuivat jälleen, ja sitten nousi kaiken pauhun yli Helgan eloisan äänen sointu, kuin inhimillisenä huutona luonnon kohisevilla aalloilla, milloin itkien, milloin riehuen, milloin kyyristellen, milloin hyökyaallokosta ylös tempautuen, ja lopulta aleten leppeäksi kuiskaukseksi: "Olkoon rauha!"

Kun laulu ja soitto oli lopussa, ja kaikki hiljaista, silloin Oskar istui hetken hievahtamattomana, kuulumattoman kaiun vielä tuntuessa vyöryvän halki äänettömän ilman; ja sitten se ilon tahi hulluuden salama, joka valtaa jokaisen neron kerran elämässä, yllätti hänetkin, ja hänen sydämensä huusi päihtyneessä onnessaan: "Minäkin olen suuri säveltäjä!"

Tuon hetken huumeessa Oskarın käsi heilahti alas, tarttui Helgan käteen ja piteli sitä; heidän sormensa nytkähtelivät yhdessä, ja he olivat kuulevinaan toistensa sydämen sykinnän. He katsoivat toisiinsa — Oskarın silmät veristivät ja Helgan olivat kosteat.

"Helga!" huudahti Oskar.

"Oskar!" vastasi tämä, mutta seuraavassa silmänräpäyksessä kiskaisi tuuli urkulehterin portaiden sivusta ikkunan auki, ja Oskarın korviin tunkivat taaskin ulkopuolella ahertavan arkimaailman oneat äänet — työntökärryjen romina, muurauslastan kepeä kalke ja niittaajan vasaran tiheät iskut. Hän heräsi kuin vanki komerossaan, vartian kolkutuksen hälventäessä loistavat unelmat ja vankilan muurien jälleen sulkeutuessa ympärille.

Oskarın sormet höllenivät irti ja sitten hän kuuli Helgan kiivaasti huohottavan takanaan ja hänen äänensä virkkavan inhan katkerasti: "Thorako siellä?"

Oskar hätkähti ja kääntyi. "Missä?" hän kysyi.

"Tuolla alhaalla, alttarin portaiden päässä. Ei, erehdyin. Varjo se vain on. Alkaa hämärtää."

Sitten hän jatkoi yhtä katkerasti: "Mutta kaiketi hän on siellä piakkoin, ja sinä hänen kanssaan."

Oskar värähti, kuin olisi haavoittunut valtimo reväisty auki, ja toinen jatkoi:

"Sitten sinä käyt takaisin liikepuuhiin, ja Oskar — Oskar Stephenson, säveltäjä — kuolee maailmalta."

Oskar hapuili sormillaan koskettimia eikä vastannut, jolloin Helga alkoi peittelemättömän ivallisesti kuvailla sitä tylsää liike-elämän latua, mikä häntä odotteli naimisensa jälkeen — sen koronlaskuja, sen saivarteluja maamiesten kanssa, sen kaiken maailman kiluihin ja kaluihin ulottuvia ostoja ja myyntejä.

"Kyllä on sääli", hän lausui.

"Älä kiduta minua, Helga", pyyteli Oskar.

"Eikö ole mitään pelastuksen tietä?"

"Ei, ei, ei!"

"Ei niin mitään tietä, Oskar?"

"Mennään", äännähti Oskar ja oli tullut alaovelle asti, ennenkuin muisti jättäneensä hattunsa lehterille.

Thoralla oli tee valmiina heidän saapuessaan kotiin. Hän oli hauskan takkavalkean ääressä polvillaan, leikkomiaan voileivän viipaleita karistelemassa, ja vilkaisi heihin hermostunut, kysyvä, kyyneleinen

hymy huulillaan.

"Pikku raukka! Ei saa antaa hänen sitä koskaan tietää — ei koskaan, ei!" ajatteli Oskar.

V.

Thora jo tiesi, ja suuri sydän tuossa pikku rinnassa oli pakahtumaisillaan. Hän oli alkanut ajatella, että hänelle itselleen nyt käy samoin kuin Magnukselle Oskarintultua — Oskar alkoi rakastua Helgaan, ja hän, kuten Magnus, jäädä yksikseen.

Tähän epäilykseen hän ei kuitenkaan voinut taipua ankaratta taistelutta, ja herttaisen sydämen ensimmäisenä otteluna oli vihollisen puolustus: Oskar oli paljon, paljon uhrannut, suostuessaan naimaan hänet; ei ollut ihme jos hän toisinaan hiukan olikin katumapäällä. Sitä hän vihjaili täti Margretillekin eräänä tuollaisena pitkinä tovinä, minkä he saivat olla kahden kesken kotona.

"Eikö sinustakin Oskar ollut hyvin uhrautuvainen, allekirjoittaessaan tuon sopimuksen?"

"Uhrautuvainen? Mitäpä uhrauksia tarvitaan kirjoittautumaan suuren omaisuuden saajaksi", tuumi täti Margret.

"Mutta hänenhän täytyi ottaa liike haltuunsa."

"Totta kyllä — Islannin paras liike."

"Helga näyttää arvelevan, että se on hiukan ala-arvoinen Oskarille, täti Margret."

"Se on kyllin hyvä Helgan isälle, ja hän sen pani pystyyn. Eikähän Oskarilla sitä paitsi ollut mitään muutakaan, ja rumakin jääri on ruokaa nälkäiselle."

"Mutta soitannollisia lahjoja oli hänellä, täti, ja Helga pitää niitä suuren arvoisina."

"Vai pitää? Ei tarvitse alastomien kulkea toisten vaatteita paikkaamassa. Oskarintsoittelu ei olisi hänelle kolikkoakaan tuottanut, ja mitä taas kunniaan tulee, niin olisiko hän varattomana päässyt suurkäräjille ja kaikkeen muuhun hyvään?"

"Et siis luule Oskarintmenettäneen paljoa mennessään sopimukseen?"

"No vielä mitä! Kenties onkin kenkä toisessa jalassa, jos tietää tahdot."

Thora oli taas monet päivät onnellinen tämän puhelun perästä. Oskarint ja Helgantsoittellessa Wagneriaan hän hyöri kotoisissa puuhissaan pikku laulelmiaan hyräillen. Hän haaveili niitä aikoja, jolloin valtiopäivät aloittaisivat istuntonsa — kukaties Oskar politiikkaan heittäytyessään kohoaisi puhemieheksi, jopa kuvernööriksikin, ja kaikki johtuisi siitä, että Oskar nai hänet.

Mutta tukalaa oli istuskella tuntikausia huoneessa, missä toiset tuskin huomasivat hänen läsnäoloaan, ja vaikka Thora yritti salata tuskaansa, jottei Oskar olisi häpeissään, niin kävi hänen mielensä joskus katkeraksi Helgaa kohtaan ja pyrki purkautumaan. Häntä pidätteli vain suloinen, lohdullinen epäily, jota hän vaaliskeli sydämensä sisimmässä sopessa — nimittäin että oli lopultakin erehtynyt ja ettei Oskar todenperään välittänyt Helgasta.

"Täti", sanoi hän, "eikö mustasukkaisuus mielestäsi ole typerää?"

"Miten sattuu, Thora."

"Jos vaimo esimerkiksi luulottelee miehensä osoittavan liiallista huomaavaisuutta toiselle naiselle — niin etkö pidä mustasukkaisuutta siinä typeränä?"

"Typerä hän on, jos ilmaisee mielentilansa, tyttöseni. Pistoa ei vältetä puremalla käärmeeltä pää, ja jos vaimo miehelleen näyttäytyy mustasukkaiseksi, niin hän tekee juuri, mitä toinen nainen on tahtonutkin."

"Hänen siis tulisi pysyä hievahtamatta ja hiiskumatta?"

"Niin tietysti. Jos mies tahtoo karata hänen luotaan, niin parempi on, että mokoma saa tahtonsa tapahtumaan, ja jollei karkaa, niin hän on sitä enemmän häpeissään luullessaan, ettei vaimo tiedä."

"Tarkoitat, että jos mies joutuu vain hetkellisen lumouksen valtaan —"

"Ihan sitä! Lumoutuminen kelpaa pikku keimailuun, mutta se on kuin kirkas metalli — mustuu kosteassa komerossa pianikin. Kultaa sitä sellaisiin paikkoihin tarvitaan, rakkaani."

"Toisin sanoen, hyvä täti, rakkaus on avioliitossa kaikki kaikessa?"

"Niin on, totta tosiaan — tuskaannuksineen ja pettymyksineen, lapsineen ja sairasteluineen ja kaikkineen. Ja kun on naiminen edessä, silloinpa typerinkin mies sen oivaltaa, Jumalan kiitos."

"Sinähän tunnet hyvin miehet, täti kulta — kumma kun et itse ole mennyt naimisiin."

"Siksipä juuri, tyttöseni!"

Nyt oli Thoran taas helpompi verhota tuskiansa hymyilyillä. Hän kuvitteli mielessään sitä aikaa, jolloin hänen rakkautensa sukeutuisi Oskarin koko maailmaksi. Sielunsa salakomeroissa hän ajatteli niitä päiviä, jolloin tulisi lapsia ja kenties sairauttakin, ja he vetäytyisivät kiinni — lujasti kiinni toisiinsa sen johdosta, että elämän raskaat pilvet kaartelivat heidän taivaallaan. Thora ei mielestään ollut kaunis, hän oli vain yksinkertainen ja halpa pikku olento, hän ei olisi Oskaria ansainnut ja oli monessa pikku kohdassa rakastettunsa alapuolella, mutta oi, hänen rakkautensa oli ihmeellinen! Mikään maailmassa ei ollut niin ihmeellistä kuin hänen rakkautensa. Se saisi aikaan suuria, se oli kuolemaa lujempi, se pysyisi Oskarin tukena loppuun asti.

Mutta sittenkin oli hänen työlästä vaieten kestää haavojaan, ja kun Oskar ja Helga läksivät tuomiokirkkoon, hänet kotiin jättäen, niin hän itsekseen selitti olevansa liian oppimaton Oskarin vaimoksi, ja kaikki suloisen rakkauden sankaruus luhistui.

"Eikö olekin Helga etevä, täti Margret?"

Täti nosti katseensa kutimestaan ja pilkisti kysyjään lasiensa takaa.

"Eteväkö? — tyttö, joka ei osaa parsia sukkaa eikä panna perunapataa tulelle!"

"Mutta tiedäthän, kuinka hän osaa puhua, täti."

"Osaa papukajakin, tyttöseni, ja harvoin säästelee korppikaan ääntänsä."

"Mutta miehän tietysti tahtoo vaimoan toverikseen, täti — juttelemaan kanssaan niistä asioista, joita harrastaa, ja ehkä arvostelevaan työtänsäkin."

"Tahtooko? No jos tahtonee — mutta hassahtaneeksi tuomitsen sen miespahan, joka mieluummin nai arvostelijan kuin hyvän taloudenhoitajan."

Siitä pitäen oli Thoralla aina tee valmiina Oskarin ja Helgan palatessa tuomiokirkosta, ja jos hänen sydämensä värähtelikin, niin hän koetti kumminkin olla varuillaan, ettei Oskar milloinkaan näkisi kyyneltä hänen silmissään. Mutta monestikin, tuntiessaan olevansa kannaksena noiden kahden välillä, heidät yhdessä ja kuitenkin erillään pitäen, hänen tahtonsa pingoittunut jousi hölleni ja hän oli tykkänään lannistua. Päivä päivältä hän odotti Oskarin sydämen puhuvan hänelle, ja kun se ei sanoiksi saanut, niin hänen täytyi uskoa Helgan kauneuden olevan estämässä.

"Eikö Helga ole kaunis, täti Margret?"

"Saattaa olla", vastasi täti.

"Sinä *tiedät* sen, täti. Tiedäthän hänet Islannin kauneimmaksi tytöksi."

"Ehkä — ja ehkä en."

"Sellaisesta kauneudesta on suurta etua — saat jokaisen ja kaiken valtaansa. Jos tyttö vain on tarpeeksi kaunis, niin kaikki miehet matelevat hänen jaloissaan."

"Moisia ventoselkäisiä temppuilijoita ei ole kovinkaan kosolta näillä mailla. Ei, ei, kauneus ei ole kaikki, Thora, ja se on meidän toisten onni."

Puna alkoi nousta Thoran hiusmartoon asti, ja tämän hätälipun osuessa silmiinsä täti Margret jatkoi:

"Mutta hienoista höyhenistä upeat linnut, — ja tiedän, että muutamat islantilaispukuiset saisivat Helgan näyttämään vähäiseltä, jos hänen tanskalaisiin hepsuihinsa itsensä pynttäisivät."

Thoran punastuneet kasvot alkoivat säihkyä kuin auringonnousu.

"Mutta mitä hyötyä siitä olisi? Kauneus on silmänmakeaa, mutta ei vatsantäytettä."

"Täti Margret, miten voit sanoa noin rumasti!"

"Rumastiko? Puhunpahan ainakin suoraan suuni puhtaaksi samalla. Miksikäs vaskea kullalla tinattaisiin, kultaseni!"

Tämä keskustelu sai Thoran paremmin malttamaan mielensä, hänen ja Helgan erilaisuus kun näytti pienemmältä. Hän päätti pukeutua englantilaiseen kuosiin, jottei Oskar näkisi niin suurta eroa.

Hänellä oli säästöjä — isänsä antamia pukuvaroja. Määräraha ei ollut suuri, mutta edellisinä vuosina oli siitä liennyt suurin osa poisikin, ja tänä vuonna hän oli aikonut ostaa sadetakin merimies Hansille, joka oli menettämässä viimeisenkin arvonsa tunnon ja hyristeli talvisäällä ilman alustakkiakin. Mutta nytpä päättikin hän olla itsekäs, tuhлата rahansa omiin tarpeisiinsa, ja se oli ihan oikein, koska hän Oskarin vuoksi niin teki.

Homman täytyi pysyä salaisuutena, suurena salaisuutena, ollakseen kaikille yllätyksenä — puoli taistelua kun oli jo siten voitettavissa. Hän osti postiosoituksen säästöillään ja tilasi Edinburgista sellaisen puvun, kuin oli muutamassa muoti-ilmoituksessa nähnyt kuvattuna.

Puku saapui eräällä rahtilaivalla, ja Thora oli kuin lapsi salamyhkäisessä ilossaan, salavihkaa kuljettaessaan ison pahvilaatikon yläkertaan kamariinsa, ja johtajan ja täti Margretin uteliaisiin kyselyihin verukkelehtiessaan selittämättömillä pikku nyökkäyksillä ja välttelyillä.

Oli pakastanut, ja iltapäivällä Oskar pistäysi ehdottamaan, että mentäisiin kävelylle järvenrantaan ja koeteltaisiin, joko jää kannatti luistella. Helga suostui halukkaasti, mutta Thora kieltäytyi — hänellä oli hiukan tehtävää, tärkeääkin; saisivatpa palatessaan nähdä.

Heti kun Oskar ja Helga olivat lähteneet ja tätä Margret luvannut kiehauttaa teeveden, niin Thora hiipi ylös kamariinsa, lukitsi oven, avasi laatikon ja otti esille uudet pukimet, joiden oli aikaansaattava ihmeellinen muutos. Ne olivat viehättävät, ne olivat kuin taikamaailman haaveita, suloisempia kuin mikään mitä Helgalla oli — sininen *voile*-puku, silkkiyötäry, kirjailtu olkakaista. Laskoshame oli kuin auringonhohde Heklalla kesäisen sadekuuron jälkeen, ja röijyn silkki kimmelsi kauniina kuin jäätikön pinta, jossa ilmakuplat kuultavat kiiltävän kuorensa alta.

Thora nauroi riemastuksissaan, ja riisuessaan vanhan islantilaisen vaatetuksensa hän heitti sen syrjään kuin viimeistä kertaa käytettynä — lyhyen hameen, kankean röijyn ja kiilloitetun eduksen. Hän kummasteli, miten oli voinutkaan pitää niitä niin kauan, jopa tuumi, mihin ne nyt käyttäisi — päättäen ne antaa eräälle nuorelle leskelle, jolta äskettäin oli lapsi kuollut kurkkumätään ja joka oli liittynyt Pelastusarmeijan suojakodin väkeen.

Uuden puvun käsiinsä ottaessaan hän oli hiukan ymmällä, miten saisi sen ylleen ja miltei toivotteli, että olisi tullut Helgalta näitä seikkoja tiedustelleeksi. Poimuhameesta hän suoriutui kylläkin helposti, ja sen laaja laahus tuntui lisäävän vartalon pituutta ja arvokkuutta, mutta röijy se vasta oli merkillinen kiusankappale. Se oli takaa kiinnitettävä, ja epätoivoisesti yriteltyään pujotella hakasia paikoilleen hän oli vähällä kutsua täti Margretin — mutta ajatteli, ettei se sentään mitenkään käynyt päinsä ja ponnisteli sitkeästi edelleen.

Huoneessa oli kylmä, mutta puvun vihdoin viimein ollessa yllä hehkuivat hänen kasvonsa kuumeisen poltteisina. Hän oli uumilleen kiinnittänyt hopeasolkisen vyönsä, se kun oli Oskarin lahjoittama, ja suorinut hiuksensa sivujakaukselle, koska Helgakin sitä tapaa käytti. Kuvastimessa itseään katsellessaan hän taaskin nauroi ylpeänä ja onnellisena.

Mitä sanoisi Oskar hänet nähdessään? Hän sanoisi: "No mutta Helgahan tässä on! Toinen Helga! Ei ihan yhtä pitkäkasvuinen kenties, mutta aivan — niin, todellakin aivan yhtä sievä!" Ja sitten Helga suutahtaisi ja kääntyisi kateelliseksi — kenties palaisi takaisin Tanskaan.

Hän sipsutteli varpaisillaan edestakaisin, sädehtivin silmin vilkaisten tuon tuostakin kuvastimeen, kunnes kuuli ääniä eteisestä.

"Thora!" huudettiin portaiden alapäästä. Siellä oli Oskar.

"Minä tulen", vastasi Thora.

"Entäs se suuri yllätys?"

"Hetki kohta!"

Hän odotti, kunnes ovi loksautti kiinni alakerrassa, ja sitten, yhä hiukan naurahdellen, mutta nopeaan

hengittäen, voitostaan varmana, vaikka pikku pelon väre sydämessään, hän astui alas portaita ja leijaili vierashuoneeseen.

Oskar nojaili uuninreunukseen, ja Helga istui jakkaralla jalkojaan pystyvalkean ääressä lämmitellen. He kääntyivät Thoraan ja katselivat häntä suurin silmin. Jäätävää vaitioloa kesti hetkisen, ja sitten virkkoi Thora, nopeammin ja yhä nopeammin hengittäen:

"No, mitä arvelette?"

Helga alkoi nauraa, ensin hiljaa tirskuen, mutta lopulta remahtaen hillittömään puuskaan, joka tarttui hymyään pidätelleeseen Oskariinkin ja tempasi hänet mukaansa.

Thoran surkea katse masentui, ja hän kysyi soinnuttomalla äänellä:

"Mutta mitä te nauratte?"

"Rakas, rakas lapseni!" huudahti Oskar; ja Helga äännäteli yhä kikattaen:

"Pikku muotikauppias! Se tekee hänet ihan muotikauppiaan näköiseksi!"

"Ei, ei, ei sitä", puolusteli Oskar. "Mutta Thora se ei ole. Thora on suloinen, yksinkertainen Islannin impi, jonka viehkeytenä on hänen koruttomuutensa, kun taasen tämä —"

"Näen", sanoi Thora, ja kääntyi sydän kurkussa lähtemään.

Oskar astui ovelle häntä pysähdyttämään, mutta kimeästi huudahtaen kuin kuolinhaavansa saanut jänis Thora torjui tulijan luotansa ja pakeni. Hän astui hitaasti yläkertaan, riisui englantilaisen pukunsa ja sulloi sen entiseen pahvilaatikkoon, jonka työnsi vuoteen alle — itkeskellen hieman ja silmiään pyyhkien.

Hän tiesi vihdoinkin totuuden — tiesi, mikä hän Oskarin mielestä oli. Yksinkertainen Islannin impi — siinä kaikki mitä Oskar milloinkaan oli hänessä nähnyt! Hänhän oli lumonnut Oskarin vain hetkeksi, ja Helgaahan Oskar rakastikin!

Vierashuoneen oven sulkeuduttua Oskar katsahti Helgaan ja ihmetteli:

"Mikähän häntä vaivaa?"

"Etkö näe?" kysyi Helga.

"No en kuolemaksenikaan — mikä?"

"Saattavatpa nämä älykkäät pojat olla lyhytjärkisiä! Voisin sen sinulle selittää kolmella sanalla."

"Selitähän siis — selitä."

"Thora on mustasukkainen."

"Puhutko vakavasti?"

Helgan kasvot sävähtivät punaisiksi: hän loi katseensa Oskariin, jota puistatti salaperäinen väristys. Suuri yllätys oli lopultakin tullut.

VI.

Oskar nukkui huonosti sinä yönä. Kahden kuukauden ajan hän oli samoillut unelmien yrttitarhassa, missä suloisten kukkasien tuoksu huumasi aistit, mutta nyt hän vihdoinkin oli hereillä, laahattavana oman tuomioistuimensa eteen. Omantunnon tutkinnossa hän oli sekä oikeutta valvovana tuomarina että syyllisenä vankina, ja katkonaisen unen ja eloisan valveutumisen pitkinä hetkinä, nähdessään elämänsä ja vaikuttimensa kuin salamain valaisemina, hän asetti vastattavakseen muutamia kamalia kysymyksiä.

Onko Thoran lemmenkateus oikeutettu?

Ei, on! Nimittäin — olen saattanut heittää hänet yksikseen — ajattele mattomasti jättää omille

oloilleen.

Rakastatko Helgaa?

Sitä ei ole tarvis ajatella. Ihailen häntä — ihailen hänen kauneuttaan ja älykkyyttään, mutta —

Siis *et* häntä rakasta?

Rakastan hänen seuraansa — puhelen hänen kanssaan mielelläni; hän on pirteä ja sukkela; meillä on paljon yhteisiä harrastuksia.

Jollet siis rakasta Helgaa, niin miksi *et* hänestä erkane mieluummin kuin näet Thoran kärsivän?

En voi! En voi!

Siis *rakastat* Helgaa?

Niin! Niin! Rakastan.

Entäs Thora?

Olen Thoran vuoksi pahoillani — suuresti pahoillani.

Oletko lakannut häntä rakastamasta?

Sitä en voi sanoa. Thora kohtaan on minussa sama tunne nyt kuin aina.

Et siis ole *koskaan* häntä rakastanut?

Luulin rakastavani — luulin vilpittömästi.

Thoran herättämä tunne siis oli harhaluulo?

Mitä onnettomin harhaluulo, ja olen tuskissani hänen vuokseen.

Mutta olet kihloissa hänen kanssaan?

Jumala minua armahda, niin olen!

Mitä nyt aiot tehdä?

Mitäkö aion tehdä? Minä — niin, minä aion totella luonnon käskyä. Sattuma, hairahdus ja harhaluulo ovat minut kihlanneet väärälle naiselle, mutta täytyykö minun kytkeytyä häneen huomattuani, etten häntä rakasta? Ei! Hän on herttainen ja rakas, enkä hänessä mitään vikaa näe, mutta minun on noudattaminen sydämeni lakia, ja kuka minua tuomitsee, jos niin teen?

Mutta entäs maan laki — oletthan allekirjoittanut naimasopimuksen?

Niinpä kyllä, mutta onko avioliitto samaa kuin kaikk muut maailmalliset toimitukset? Onko pakko pitkittää pelkästään sen vuoksi, että on alkuun lähtenyt? Voidaanko ihmissydämiä käsitellä kauppatavarana?

Sinä siis *et* aio naida Thora?

En voi — se on mahdotonta — nyt, kun hänen sisarensa on ilmestynyt eteeni, näen liiankin selvästi, etten häntä rakasta.

Mutta *hän* rakastaa sinua!

Se on sääliä. Thora raukka!

Hän arvelee, että sinä olet luisumassa häneltä pois?

Surkeata — näen millaisia kärsimyksiä olen hänelle tuottanut.

Mitä tapahtuu, jos hänet kokonaan hylkää?

Hänen sydämensä pakahtuu — hänen hellä, suloinen lapsensydämensä pakahtuu.

Voitko särkeä hänen sydämensä?

En, en, en! Särkyköön omani ennen!

Mitä siis teet?

Minun täytyy naida hänet. Nyt näen sen olevan välttämätöntä — se on velvollisuuteni — siitä ei mikään pelasta.

Maltahan! Erään seikan olet vielä unohtanut. Jos täytät sopimuksen ja otat vaimoksesi Thoran, niin on sinun oltava valmis elämään hänen elämäänsä.

Tiedän sen! Tiedän sen! Enkä siihen sovellu! Olkoon hyvä tahi paha, en sovellu siihen!

Mutta jos rikot sopimukseni etkä nai Thoraa, niin saatat elää Helgan elämää.

Niin, kyllä, ja siihen elämään sovellun paremmin kuin mihinkään muuhun. Se innostuttaa, elähyttää, ylentää minua.

Toinen on alhaisempaa elämää, ja toinen korkeampaa?

En siedä sitä ajatella.

Tiedät Thoran naidessasi tuomitsevasi itsesi ainoaaksi tuohon alhaisempaan elämään ja luopuvasi kaikesta korkeamman toivosta ja ajattelusta?

Tämä on kidutusta — kidutusta!

Mutta korkeampi elämä on omalle itselleen omistettua elämää, kun taasen alhaisempi on uhrautumiselle pyhittyä — kumpaisen valitset?

Se ratkaisee — minun täytyy pysyä sopimuksessa, olkoot seuraukset mitkä tahansa.

Aamulla herätessään rauhattomasta unestaan Oskar luuli näkevänsä tiensä selvänä. Hänen rautaisen kohtalonsa kovalla ongelmalla oli yksi ainoa ratkaisu — hänen täytyi uhrautua! Hän oli kihloissa ja pakotettu menemään naimisiin. Hän rakasti Helgaa, mutta hänen tuli repäistä tämä pois sydämestään. Hän halusi säveltäjäksi ja elää korkeampaa elämää, mutta hänen täytyi tyytyä alempaan elämään ja täyttää velvollisuutensa.

Muutamit vastustamattomat tuskan vihlaukset väkisinkin panivat pari kyyneltä kiertymään silmiin, ja sitten Oskar aikaisin lähti työhönsä, tavallaan tyytyväisenäkin itseensä ja uhrautumisestaan hieman ylpeänä.

Oli syyskaravanien aika, jolloin maamiehet toivat vuoden viimeiset ihrat ja villat, saadakseen tilinsä selviksi ja suoritetuiksi. Toimisto ja tavarasuojamat kuhisivat väkeä kuin markkinatori, ja työtä oli jokaiselle. Oskar lyöttäysi hämmästyttävällä tarmolla päivän puuhiin, ja aamiaiselta palatessaan johtaja häntä kiusoitteli uutteruudesta. "Parempi sentään myöhäänkin kuin ei milloinkaan", huomautti johtaja, "ja hyvä syyspäivä vastaa kahta keväistä."

Kaiken aamua autteli Oskar toimistossa laskujen selvitystyössä. Hänen toimenaan oli suostutella maamiehiä tilierotuksiinsa, sillä monet olivat tyytymättömiä ja melkein kaikki velassa johtajalle. Toiset nurkuivat tuotteistaan saamaansa maksua, toiset ulkomaisen tavaran kalleutta. Oskar sai kehoitella, mielistellä ja lauhdutella heitä, ja lopuksi asettaa vekselit, joilla he velkansa suorittivat. Hänen oli ikävä ja kurja olla.

Puolenpäivän aikaan Helga toimitti sanan, ilmoittaen haluavansa iltapäivällä kerrata joitakuuta jaksoja uudesta sävellyksestä ja kysyen, voiko Oskar lähteä mukaan tuomiokirkkoon. Hän vastasi kiireitten liikeasiain pidättävän häntä työssä. Tuskaksi kävi lähettää sellainen vastaus, mutta olihan hän tehnyt vuoteensa ja aikoi sillä maata.

Iltapäivän hän vietti tavarasuojamassa, missä maamiesten tuotteet punnittiin ja sullottiin talvivarastoon. Ihran ja villan haju, miesten märkien vaatteiden huuru ja kaikkialla tuoksahtava hiki ummehduttivat ilman tunkkaiseksi, ja Oskar käski heittää isot ovet sepposen selälleen.

Yht'äkkiä kajahti kirkkaan, kuulakan talvi-ilman halki tuomiokirkon urkujen soitto, ja se oli viimeinen pisara hänen maljaansa. Tuntui kuin olisi ääni kutsunut häntä alemmasta maailmasta siihen ylhäisempään, jota hän ikävöi — kuin olisi Helga viittoillut tuossa ankeassa ympäristössä riutuvalla toverilleen ja kuin olisivat hänen kasvonsa väikkyneet vyöryvillä ääniaalloilla.

Ensi kertaa tunsikin Oskar katkeruutta Thoraa kohtaan, kuin olisi hän itse ollut vanki ja toinen hänen vartiensa. Silloin ratsasti oven eteen mies vaaleanruskean ponin selässä, jono kuormaponeja takanaan. Tulija oli Magnus, ja nähdessään hänen seisovan pöydän alkupuolella siinä, missä hän ennen oli sisäpuolella ollut, joutui Oskar hiukani häpeisiinsä ja kutsui hänet punnitsijan konttoriin.

Veljesten keskustelu oli lyhyt ja vähäpätöinen, mutta jok'ainoa jokapäiväinenkin sana tuntui polttavalta. Oskar kysyi, miten Magnus viihtyi maa-alalla ja oliko hänellä hyvät palkolliset. Toinen vastasi: "kyllä"; hän oli aina pitänyt maataloudesta, palkollisina hänellä oli entiset, ja kaikki muukin oli ennallaan. Oskar tiedusti, oliko kuvernööri antanut tyydyttävät ehdot, ja Magnus myönsi; maatila oli hänellä nyt vuokralla, joutuakseen vanhusten kuoltua hänen omakseen.

"Mitenkä sinun asiiasi täällä menevät?" kysäsi Magnus.

"Minun? No, melko hyvin, kylläkin."

"Onko työ mieleistäsi?"

"Kyllä — no — ehk'ei juuri mieluista, enhän sitä odottanutkaan; mutta ei ole hätääkään sentään."

Heidän oli vaikeneminen, sillä tavarasuojamassa nousi hälinä tavallista äänekkäämmäksi — jotkut maamiehet torailivat punnitsijan kanssa.

"Entäs Thora?" virkkoi Magnus hetkisen kuluttua.

"Thora? Hm, menetteleepähän kyllä, luullakseni. Niin, kyllähän Thora hyvin jaksaa."

"Äiti sanoo hänen käyneen kalpeaksi."

"Hänenkö? Kalpeaksi? Enpä ole huomannut. Kenties sentään: ilmatkin käyvät kylmemmiksi."

Syntyi tukala pysähdys puhelussa, ja Oskar kuuli tuomiokirkon urkujen alkavan pauhata hänen oman motettinsa alkusäveliä.

"Helga kuuluu tulleen kotiin", tokaisi Magnus.

"Niin, kyllä, Helga on tullut kotiin", vastasi Oskar.

"Sanovat häntä kauniiksi."

"Kauniiksiko? Kyllä, onhan hän sievä, todella koko sievä — ja soitannollinen — lahjoiltaan kieltämättä soitannollinen. Hänestä on tosiaan varttunut varsin viehättävä tyttö — varsin viehättävä!"

Taaskin seurasi hankala vaitiolo, joll'aikaa motetti helähteli tavarasuojaman soraäänien lomassa.

"Häät ovat kai piankin?" sanoi Magnus.

"Häät? Hm, totta puhuen, Magnus, niistä ei vielä ole mitään päätetty."

"Ei vielä?"

"Ei mitään varmaa, tarkoitan — määrättyä päivää nimittäin. En tiedä miksi, mutta —"

Oskar katsahti veljeensä ja tunsi kielensä kangistuvan.

Magnus oli tyyni, hänen silmänsä pysyivät levollisina ja äänensä hiljaisena, mutta kasvoissa oli jotakin, mikä elvytti kamalan muiston kihlaus-illasta, jolloin Magnus heidän viimeksi puhellessaan oli sanonut: "Jos koskaan olet hänelle tyly tahi poistut hänen luotaan tahi hylkää toisen naisen vuoksi, niin otan antamani takaisin. Kuuletko minua — otan hänet takaisin, ja silloin — silloin, kautta Luojan, minä surmaan sinut."

Oskar söi johtajan pöydässä sinä iltana. Hän oli silmäänpistävän totinen, ja täti Margret kiusoittelikin häntä tuppisuuksi, mutta aterian lopulla hän paperossiaan sytyttäessään huomautti:

"Kummi-isä, toivoakseni suostutte siihen, että kohdakkoin vietämme häät?"

Thora oli näyttänyt kalpealta ja hermostuneelta, mutta punehtui nyt iloisin katsein, kun taas Helgan kasvot, jotka olivat olleet kuumissaan ja kiihtyneet, vaaleten jäykkenivät.

"Mikä olisi mielestäsi kohdakkoin — pääsiäinen? kysyi johtaja.

"Aikaisemmin, paljoa aikaisemmin, sanokaamme tammikuun puolivälissä viimeistäänkin", arveli Oskar.

"Mutta mitä Thora sanoo?"

Kirkastuvin silmin ja aaltoilevin povin istuimeltaan nousten astui Thora Oskarin luo ja suuteli häntä.

"Sitä siis sanoo Thora!" nauroi johtaja. "Hyvä on, minulla ei ole vastaan! Määrätäänpä siis tammikuun puoliväli: päivämäärän saatte päättää keskenänne."

Helgan kalpeat kasvot värähtelivät. "*Siitä* siis on sovittu!" hän huudahti, hypähti ylös, riensi pianon ääreen ja alkoi soittaa hyvin voimakkaasti. Hän soitti hurjaa "Valkyyriain ratsastusta", hetki hetkeltä yhä nopeammin ja kovemmin.

Oskar oli tuskaannuksissaan ja läksi kotiin aikaisin. "Onpa siunattu onni, ettei Helga tiedä!" hän ajatteli. "Jos hän tietäisi, niin en uskaltaisi vieläkään luottaa itseeni! Ja jos hän rakastaa minua niinkuin minä häntä — hyvä Jumala!"

Mutta Thora oli sanomattoman onnellinen. Sinä iltana levolle mennessään hän syytteli itseään: "Oi, kuinka kohtuutonta vääryyttä olen tehnyt Oskarille — julmaa, häijyä, häpeällistä vääryyttä!"

VII.

Aamulla Oskar arveli taistelun päättyneen ja omantuntonsa päässeen voitolle, mutta paholainen ei vielä hellittänyt. Tuskin oli hän ryhtynyt toimiinsa tavarasuojamassa, kun Helgalta tuli kirjelappu:

"Järvellä on nyt jää parhaimmillaan, ja liikeasioista ja kaikesta muusta joutavasta huolimatta sinun täytyy pitää lupauksesi ja viedä minut luistelemaan. Tule siis säntilleen kello kahdeksi, niin tapaam minut lähtövalmiina."

Ensi kertaa kirjoitti Helga hänelle, ja kirje tuntui polttelevan sormia. Hienotuoksuinen postipaperi ja vapaa, rohkea käsiala sai hänen verensä ankarampaan läikkeeseen kuin milloinkaan ennen.

Lähtisikö hän? Hänen sielunsa sanoi: "Et suinkaan! Miksi antautuisit kiusaukseen, varsinkin ollessasi heikko kuin vesi." Mutta sydän vietteli: "Sinun täytyy! Jos ilmaiset mitään eroa käyttäytymisessäsi Helgaa kohtaan, niin joutuu salaisuutesi vaaraan. Entäs vastaisuudessa — voitko aina tuolla lailla karata tiehesi?" Sydän voitti, ja määrähetkenä hän meni johtajan asuntoon.

Helga seisoj portaiden päässä ovella. Hän oli pukeutunut vaaleansiniseen sarssiin, lyhyeen hameeseen, jonka alta pitkät ruskeat puolisaappaat näkyivät, ja kudottuun ihonmukaiseen nuttuun, jossa sokean vartalon sulavat piirteet esiintyivät selvästi, päässä valkea villalakki, joka peitti puoliväliin otsan ja oli leuan alta kiinni, jättäen eloisat kasvot paljajaksi ja kauniiksi kuin nauhahuntuisen nuoren nunnan.

Oskar alkoi jo epäillä itseään ja kysyi, missä Thora oli.

"Täällä minä olen", helähti iloinen ääni eteisestä, Thora pilkisti herttaisena ja onnellisena ovelta, mutta paljain päin ja neulomus kädessä.

"Etkö ole valmis?" kysyi Oskar.

"En olekaan lähdössä, en osaa luistella", selitti Thora.

"Menemmekin sitten kävelyille", tuumi Oskar. Mutta Thora ei ottanut kuullakseen sellaista. Helga oli sydämestään kiintynyt tähän luistinretkeen, ja hän taas oli kiintynyt muuhun — ompelemaan hihallisia liivejä merimies Hansille!

"No jos todella haluat", taipui Oskar.

"Todella, sydämestäni! Ja minä kiehautan teille teen kello viideksi."

"Palaamme jo ennemminkin", sanoi Oskar ja asteli Helgan kanssa alas rantaan.

Lyhyine hameineen teiskaroitsi Helga hypähdellen kuin nuori hevonen purevalla ilmalla, ja hänen vieressään heiluessaan ja toisinaan häneen koskiessaan tunsivat Oskar verensä kuohuvan ja jokaisen hermonsä värisevän. Tämä häntä hieman säilytti, ja kääntyessään taakseen katsomaan hän näki Thoran liehuttavan heille nenäliinaansa kotiportailta ja jupisi: "Jumala häntä siunatkoon, herttaista pikku sielua!" Ja silloin Helga vilkaisi häneen syrjin ja nauroi.

Pakkanen oli pudistanut ilman, joka nyt virkeän sähköisenä elvytti heidän aistejaan. Heidän äänensä särkyivät puhuessa, ja Helgan nauru räiskähteli kuin kuivat risut ahnaissa liekeissä.

"Mitä naurat, Helga?"

"Enpä tiedä", vastasi tyttö, ja sitten he nauroivat yhdessä.

Järven jää oli mitä oivallisimmassa kunnossa — laveana sysimustana kuvastimena, sillä lunta ei vielä ollut satanut, vesi oli tyvenellä mennyt jäähän, ja viiden sylen syvyydestä kuului somerikkopohja vastaan.

"Olipa vahinko, ettei Thora tullut", huomautti Oskar.

"Oli kyllä", sanoi Helga, ja taas hän vilkaisi Oskariin syrjin ja nauroi.

He istuutuivat rantapenkereelle sovittamaan luistimia jalkaansa, ja Helgan hypistellessä hihnojaan ajatteli Oskar: "En saa, en tahdo!" Mutta Helga katsoi häneen sellainen hymy huulillaan, joka tuntui kysyvän, ja seuraavassa hetkessä oli Oskar hänen edessään polvillaan, vapisevassa kädessään luistin ja ruskea puolisaapas.

Oskarin mielestä oli Helgan luistelu ihmeteltävää. Se oli jumalallista, se oli hornamaista, se päihdytti hänet, hän ei uskaltanut yksikseen katsella sitä ja nähdessään joukon luistelihoita järven loitommissa laidassa, missä oli laavakallioinen saari, hän ehdotti:

"Mennäänpä noiden toisten luo."

Tunnit kuluivat, urheilu ja ilma lämmittivät hänen verensä, väristykset hälvenivät, ja hän unohti Thoran. Viimein alkoi aurinko laskeutua sädehehkuna meren taa, ja Oskar sanoi: "On aika lähteä kotiin."

"Ei vielä", vastusti Helga, ja he kiersivät saaren ympäri ja ympäri, milloin erillään, milloin käsitysten, milloin vierekkäin käsivarret ristissä toinen toisensa rinnalla.

Aurinko laski, meri ja maa kävivät harmaiksi ja viluisiksi, mutta vuorten huiput vielä säihkyivät kultaloisteessaan.

"Tee odottaa", virkkoi Oskar.

"Vielä hetkinen!" pyyteli Helga, ja sen enempää inttämättä kiersi Oskar taas ympäri ja yhä ympäri hänen rinnallaan.

Yö painausi takana olevalta lakeudelta, ja joku sytytti saarella tulen.

"Teelle on nyt liian myöhä mennä", selitti Helga, ja vielä kerran läksi Oskar hänen kanssaan kiertämään saarta ympäri ja ympäri. Hänestä näyttivät Helgan kasvot liekehtivän sähköistä tulta, hänen kieppuessaan ja kaarrellessaan pimeässä tulen punaiseen hohteeseen ja taas takaisin yöhön.

Muuan luistelija aloitti keijukaislaulun, toiset yhtyivät, ja näkymö muodostui aivan satumaaimeksi. Pakkanen oli kahlehtinut järveä kartuttavat kosket, ja ne pysyivät alallaan; se oli sivellyt virrat, ja ne olivat hiljaa; mutta jos vesien kohu vaikenä, niin luistelijain äänet raikuivat ja helähtelivät ohuessa yön ilmassa.

"Tanssi öin ja päivin vaan, kaikki kuihtuu aikanaan, lempi vain jää ainiaan."

Oskar oli hurmaannuksissaan. Luistinten hyrinä, jään notkahteleminen, laulu, lämpö, hehku, kaarteleva liikunta, ja ennen kaikkea hänen vierellään oleva tyttö, niin viehkeä, niin pirteä, niin eloa ja iloa uhkuva, valtasivat kaikki aistit, ja liha ja veri olivat tulesa.

Sitten nousi kuu, kirkas kuu, täyteläisenä, pyöreänä ja valkeana heijastuen jään mustassa pinnassa, revontulten läikkyessä ympärillä, kuin olisi pyrstötähti syöksynyt alas maahan heidän jalkojensa juureen.

"Katsohan! Menkäämme sen poikki", huudahti Helga, ja nuolena he ponnahtivat pimeään, kuun kuvan peräytyessä, sikäli kuin he sitä seurasivat, kunnes saapuivat toiseen rantaan, ja silloin olivat luistelijat, nuotio ja laulajat jääneet kauas taakse.

"Sepä virvatuli on! Saisin *sinut* kiinni nopeammin kuin sen!" sanoi Oskar.

"Etkä saisi!"

"Saisin!"

"Teepä se siis!" huusi Helga ja kiiti pois, ensimmältä nauraen, mutta sittemmin vaieten, hengittäen

nopeasti ja vihdoin kuuluvasti huohottaen, kiemurrellessaan ja pujahdellessaan pakoon Oskarilta, kunnes tämä lopulta ojennetuin käsin ryntäsi häneen käsiksi ja huudahti: "Tehty!" Ja ennenkuin Oskar tiesikään mitä teki, hän koppasi rintaansa vasten Helgan, joka riippui hänen kaulassaan, jottei olisi kaatunut, ja painoi suudelman toisensa jälkeen tytön huulille.

Seuraavassa hetkessä palasi Oskariin tajunta kuin sulatusuuniin tohahtava jäinen tuuli. Hänen käsivartensa heltisivät irti työstä, ja hän virkkoi kylmästi:

"Pyydän sinulta anteeksi, Helga. Tein väärin. Olen suuresti pahoillani."

Helga nauroi hermostunutta, oneaa naurua, joka tuntui sanovan: "Oletko varma siitä, että minua ajattelet?"

"Olen kihloissa sisaresi kanssa, ja vajaan kahden kuukauden kuluttua menemme naimisiin. Minulla ei ollut mitään oikeutta antaa tunteitteni puhjeta tuolla tavoin", jatkoi Oskar.

Hermostunut, onea nauru pulpahti taas, lausuen yhtä selvästi kuin sanat olisivat voineet ilmaista: "Tiedätkö mitä sanot, Oskar?"

Oskar värisi kuin kuiva lehti tuulessa. Hän oli kuin geysirien kuumalla kamaralla seisova mies, jonka jalkojen alla ohut kuori narskuu.

"Lähtekäämme kotiin", hän sanoi.

"Riisuhan siis luistimeni", vastasi Helga.

Hän istuutui äyräälle kuutamossa, ja Oskarin polvillaan hapuillessa hihnoja purki hänen kielensä tulvanaan lauseita, mutta jokainen sana repi kuin ratkennutta jännettä. "Kun mies on mennyt kihloihin hyvän tytön kanssa, niin tulisi hänen olla uskollinen armaalleen. Se on hänen velvollisuutensa, ja hänen tulisi niin tehdä, olkootpa seuraukset mitkä tahansa. Jos hän saa siitä kärsiä, niin hänen *täytyy* kärsiä, Helga, ja jos hänen on uhrautuminen —"

Heikko äännähdys pysähdytti hänet. Helga itki. Hänen itkunsa tuntui etsivän Oskarin sisimpiä ajatuksia ja sanovan: "Mutta onko sinulla oikeutta uhrata *minut?*"

"Helga! Helga!" hän huusi, mutta toinen ei ottanut kuullakseen. Tyttö peitti käsin kasvonsa, ja hänen itkunsa äityi syväksi, pitkäksi ja lohduttomaksi.

Oskar olisi tahtonut häntä viihdytellä, mutta ei rohjennut. Hän muisti Thoran ja Magnuksen, johtajan ja isänsä, ja hänen ajatuksensa pyörivät kiusanhenkinä alastoman sielun ympärillä.

"Helga! Helga!" hän huusi taas, mutta Helga itki yhäti. Jos tätä olisi pitkittynyt vielä hetkeäkään kauemmin, niin Oskarin olisi täytynyt jälleen siepata hänet syliinsä ja sanoa hänelle, että rakasti häntä; että hänen rakkautensa Helgaa kohtaan oli yläpuolella kaikkia lakeja, kaikkia pidätyksiä, kaikkia harhakuvia, kaikkia sovinnaisuuksia; se oli luonnon käsky, ja hän oli pakotettu sitä tottelemaan; ja heidän täytyi paeta Islannista, ollakseen enää koskaan sinne palaamatta, jääköönpä jäljelle taakseen millainen häviölle joutuneiden ihmisonnien haaksirikko tahansa. Mutta Helgan itku taukosi äkkiä, ja keikauttaen päätään taaksepäin hän äännähti tuimasti: "Hyvä on, jos sinä olet tyytyväinen, niin olen minäkin!"

Sitten hän hypähti jaloilleen, kuivasi silmänsä voimakkaasti ja naurahti — lyhyeen, koleasti ja katkerasti, ja sen jälkeen sai Oskar malttinsa takaisin.

"Lähtekäämme pois", virkahti Helga.

Heidän astellessaan takaisin pitkin järven reunalla polveilevaa tietä, vieretysten, mutta toinen toistaan koskettamatta ja äänettöminä, ajatteli Oskar: "Armias taivas, olipa täpärällä pelastus! Vielä hetkinen, ja mitä kaikkea olisikaan saattanut tapahtua! Olin narri tähän kiusaukseen heittäytyessäni. Naiminen on ainoana turvanani. Sen täytyy tapahtua pian. Thoran ja minun täytyy lähteä pois. Palatessamme saattaa Helga jo olla Tanskassa, eikä silloin enää ole tällaisen kohtauksen uusiintumisen vaaraa!"

Kotiin vihdoin tultaessa tuntui Oskarista kuin olisi hän ollut ensimmäisestä pahasta teostaan palaava avioliitonrikkoja, mutta Thora näytti onnelliselta ja mitään aavistamattomalta.

"Tiesin, ett'ette voineet irtautua luistelustanne ja panin sen vuoksi teekapineet pois, ja nyt alkaa jo illallinen olla valmiina", hän sanoi.

Aterian jälkeen virkkoi Oskar: "Kummi-isä, mieleni tekisi muuttaa eileniltaista suunnittelua."

"Tahtoisit peräytyä pääsiäiseen, hä?" tiedusti johtaja.

"En, vaan jouduttaa häät jouluksi", ja Oskar selitteli syynsä. Thora näytti kalpealta — jokainen vakuutti sitä — hän tarvitsi ilmanalan muutosta — Oskar halusi ottaa hänet Englantiin, kenties Ranskaan ja Italiaankin asti. Kevätkuukaudet saattoivat he viipyä ulkomailla tullakseen alkukesästä takaisin, suurkäräjään aloittaessa istuntonsa, ja siksi ehdisi Thora hyvin tervehtyä ja hän itse vakaantua ryhtymään tosi työhön.

"Mutta jouluksi, hyvänen aika!" kummasteli täti Margret, "tuskinhan ennättää kolmasti kuuluttaa! Entäs Thoran hääpuku?"

Mutta Thora itse oli ihastuksissaan, ja täti Margretin inttelyt vaiennettiin.

"Olkoot siis jouluna", myönsi johtaja, ja silloin Thora kirkaisi ilosta. Helgan silmät olivat nopein katsein vilkaisseet toisesta toiseen, kasvojen kalvetessa yhä enemmän; hän nousi äkkiä seisaalleen ja huudahti:

"Ja nyt tanssikaamme onnellisen tapahtuman kunniaksi!"

"Ei, ei, ei", esteli Oskar.

"Tanssitaan", vaati Helga, istuutui pianon ääreen ja alkoi kiihkeästi soittaa vilkasta tanssisäveltä. "Tanssita sinä häntä, Thora", hän huusi, kamala loiste silmissään.

Thora tarttui Oskariin ja veti hänet seisaalleen, naurusuin sanoen: "Miks'emme, Oskar?"

Tuolit ja pöydät työnnettiin syrjään, johtaja pistäysi tupakalle, ja Oskar ja Thora tanssivat, Helgan soittaessa äänekkäästi naurahdellen ja heille tuon tuostakin huudellen.

"Helga! Helga! Ei niin nopeaan! Tapathan meidät", pyyteli Thora.

Mutta Helga vain nauroi yhä äänekkäämmin ja soitti yhä kiivaammassa poljennossa, niin hurjasti, kuin olisi tuli hänen sisuksiaan kuluttanut.

Sinä iltana Oskar meni pakottavin sydämin kotiin, mutta Thora kävi levolle onnellisena.

"Olenpa tehnyt ilkeää vääryyttä Helgallekin!" hän ajatteli ja vaipui syvään hengähtäen uneen.

VIII.

Onnellisuus on itsensä onnelliseksi ajattelemista, ja Thora oli mielestään koko maailman onnellisin tyttönen. Häitteen edelliset viikot olivat hänen sydämensä suloisin aikakausi. Hän laski päivät taaksepäin siitä päivien päivästä, joka tuleva oli, ja sanoi joka aamu heti herätessään: "Ainoastaan yhdeksäntoista enää", ja sitten kahdeksantoista, seitsemäntoista ja kuusitoista, kunnes pääsi kolmeen, kahteen ja yhteen. "Thoramme on kuin valkea hiiri nappulakehässä — hän ei saa maailmaa pyörimään kyllin vinhasti eteenpäin", hymähteli täti Margret.

Hänen onnensa ei ollut sitä, mikä saa sydämen pelokkaaksi, eikä hänellä nyt ollut hetkenkään levottomuutta Oskarista. Hän ei kertaakaan ollut Oskarin kanssa kahta minuuttia enempää kahden kesken, mutta se ei häntä vähintäkään huolettanut. Oskar tuli ja lähti joka päivä, aina kiireissään ja hengästyksissään, ja Thora soi hänelle hyvänsävyisen hymyn ja toisinaan armeliaan suutelonkin, milloin se saattoi siististi tapahtua ruokahuoneen oven takana. Mutta tavallisesti täytyi Oskarin tyytyä näkemään hänet istumassa ompelijattariensa ja neulojatyttöjensä parissa, ja se sopi hänelle paremmin, kuin Thora tiesikään.

Mikään ei ollut himmentämässä hänen onnensa valkeaa yksinkertaisuutta, ja Oskarin tullessa esittämään karttojaan ja kulkuvuorotaulujaan matkasuunnitelmaa varten oli hänellä tapana sanoa:

"Miks'et järjestä sitä Helgan kanssa — hänhän paremmin tuntee matkustus-asiat?"

Ja silloin Oskar alkoi soperrella: "No, jos haluat antaa Helgan valinnan ohjata itseäsi, ja Helga tahtoo —"

"Haluan tietenkin; marssikaa vain makuukamariini ja sopikaa kaikesta."

Oskarin piti taas huudahtaa: "Ei, ei, voimmehan sen varsin hyvin tehdä täälläkin", ja sitten Helga ja hän —, toinen vapisten sitä, että ainoakin sana voisi hänet kavaltaa ja toinen kokien, miten katkeraa on katsella onnea toisen ihmisen silmillä — haastelivat matkasuunnista ja rautateistä, saksien helistessä ja ompelukoneen hyristessä heidän ympärillään.

"Menemme Mont Cenisin kautta, vai mitä?" "Ei, St. Gotthardin." "Palaamme San Remon ja Nizzan tietä." "Ja Monte Carlon!" "Niin, tietysti — Monte Carlon."

"Ihme ja kumma, luulisi, että Helgahan se tässä onkin kuherrusmatkalle menossa", huomautti täti Margret.

"Niin luulisikin!" vastaili Thora, nauraen rattoisasti kuin lapsi.

Viattoman sydämensä Pyhässä maassa oli hänellä yksi ainokainen ajatus sisarestaan — että oli häntä väärin epäillyt. Helga saattoi olla siitä tietämätön, mutta hän *itse* tiesi eikä voinut konsanaan saada oikeaa rauhaa, ennenkuin oli vikansa korvannut. Alituiseen hän aprikoi, miten sen tekisi, ja vihdoin hänen mieleensä juolahti näppärä keino. Uskalias hanke se oli, ja tuumiessaan milloin sen saisi käymään päinsä hän johtui siihen päätökseen, että se sopi parhaiten hääpäiväksi — silloinhan hän olisi oman pikku valtakuntansa kuningatar, jolta ei kukaan voinut mitään kieltää. Sillävälin tuli sen pysyä salassa eikä se saanut joutua Helgan eikä Oskarinkaan kuuluviin.

Yksi ainoa rahtunen kuonaa oli Thoran kultaisessa onnessa, nimittäin Magnuksen muisto. Tuo urhea sydän ei ollut särkynyt, ja Magnuksen epätoivo saattoi olla mykkä, mutta hänen kärsimyksensä ajattelu oli raudan makuna Thoran elämän suloisessa viinissä. Onnensa täydellisentämiseksi piti hänen saada jokainen ottamaan osaa siihen; niinpä hän muutamana päivänä Oskarin tullessa veikin hänet eteiseen ja virkkoi:

"Oskar, kenestä tulee sulhaspoika?" Ja Oskar änkytteli:

"No, todellakaan, totta puhuakseni, en ole — nimittäin —"

"Miks'ei Magnuksesta?"

"Magnuksesta? Sitäkin ajattelin, mutta —" ja siinäpä tuli esille vanha pulma — hän ei vielä ollut selvitettyt Magnusta vastaan kihlaustilaisuudessa syntynyttä väärinymmärrystä, ja vanhuksat tietenkin vastustivat hänen kutsumistaan, kunnes tuo paljastus saattoi tapahtua.

"Miks'et ilmaisisi asiaa nyt, Oskar? Olisihan oivallinen tilaisuus parantaa kaikki haavat ja unohtaa entiset ikävyydet."

"Kyllä, on tosin niinkin", vastasi Oskar, mutta hän lähti pois näköjään kiusaantuneena, eikä Thora kuullun häneltä sen enempäa asiasta ennenkuin hääaattona, jolloin hän tokaisi:

"Nytpä muistan, olihan puhetta sulhaspojasta, mutta tuo mainio suunnitelmasi oli mahdoton, Thora."

"Mahdoton?"

"Äiti sanoo Magnuksen lähteneen pohjanpuoleen — lienee jo viikon aikaa ollut matkalla."

"Talvella, ja juuri häiden edellä?"

"Äiti arvelee hänen ennättävän niiksi takaisin, mutta me tietysti emme voi jättäytyä sattuman varaan, ja kun Niels — muistathan Niels Finsenin, ruununvoudin pojan? — kun Niels viimeisellä syyskuvalla vast'ikään saapui kotiin, niin otamme hänet sulhaspojaksi. Siten on siitä huolesta päästy."

"Onpa ikävää", huoahhti Thora, ja sitten huusi Oskar, joka oli avannut oven:

"Hei! Lunta sataa! Me saamme valkeat häät, Thora!"

Ja hermostuneesti naurahtaen hän napitti takkinsa kaulusta myöten ja läksi pois, suutelematta Thoraa.

Thora mietti tätä jälleen, kun oli käymässä levolle, ja iloisen roihuvalkean edessä nojatuolissaan istuen, alas vedettyjen uutimien suojaamassa hauskassa ja kodikkaassa kammiossaan hän muisti nyt viimeistä kertaa laskeutuvansa nukkumaan isänsä talossa. Nämä kolme viikkoa olivat miltei lopussa vihdoin, ja niin olivat hänen tyttökautensakin päivät; ja nyt, kun kumpaisetkin olivat päättymässä, ne näyttivät unena huvenneen. Hän oli vielä onnellinen, mutta paljoa ei olisi tarvittu, jotta tuo onnellisuus olisi kääntynyt tuskaksi. Oli ikävää, että Oskar oli unohtanut häntä suudella, ja ikävää sekin, että

Magnus jäi pois häistä.

Pimeään aikaan hän laskeutui vuoteelleen, ja silloin yhä vielä tupruili lunta. Hän mietiskeli Magnusta erämaan poikki ratsastamassa, ja ihmetteli, miksi hän juuri silloin oli lähtenyt. Kenties Magnus ei kärsinyt katsella heidän onneaan — hänen ja Oskarin! Magnus parka!

Mutta Magnuksen muisto hälveni muiden ajatusten vilinä — mielessä väikkyivät häät, häälahjat, hääkemut, ja Oskar, aina Oskar — ja sitten väsyneet silmäluomet painuivat umpeen, mieli raukesi täynnä rauhaa ja hyvää tahtoa koko maailmaa kohtaan, ja hän uinui neitsyytensä viimeistä unta.

IX.

"Thora! Thora! No auta armias! Tyttö nukkuu vielä!"

"Ja hääpäivänään. Thora! Thora!"

Thora heräsi hätkähtäen huuteluun ja koputukseen. Vuoteestaan kiepsahtaen hän riensi akkunaan ja raotti uutimia. Oli täysi päivä, aurinko paistoi kirkkaasti lumella ja koko maailma oli valkeaan vaippaan kääriytynyt.

Hän aukaisi oven, neulojatyöt ja ompelijattaret marssivat huoneeseen, ja siitä hetkestä alkaen moniaan tunnin ajan oli luomakunta pelkkänä muodottomana ja tilattomana kaaoksena, jossa kaikki parpattivat yhteen suuhun ja jokainen tölmäsi kourineen jokaiseen, ja Thora söi ensin aamiaisensa ja sitten puolisensa kävellessään tahi "koetuksella ollessaan."

Mutta viimeinpä valmistui puku ja pukeutuminen, ja täti Margret kutsuttiin katsomaan. Ei oltu Islannissa milloinkaan nähty moista morsiuspukua — silkkiakaapu, hopeoitu kruunu, *faldur*, huntu ja sininen samettiviitta olivat verrattomat.

"Eikö hän olekin kaunis, Margret?" hälisivät tytöt, ja täti Margret, jonka silmät loistivat lasien takaa, sanoi:

"Vieläkö puhutte Helgasta!"

Sitten tuomiokirkon kellot alkoivat kajahdella ja kaikki kävivät hiljaisiksi. Thora astui verkalleen alakertaan ja tapasi isänsä (uudessa silkkihatussaan kookkaamman näköisenä kuin koskaan) odottelemassa eteisen suussa ja Päistärin kadulla valmiina, selässä kultanuppinen, punasamettinen sivusatula. Lasketeltiin pari leikkisanaa, naurahdeltiin, pyyhkäistiin salavihkaa jokunen kyynel silmänurkasta, ja niin lähdettiin matkaan. Lumi oli kuiva ja pehmeää kuin jauho, ja ponia oli vaikea saada astuskelemaan tasaisesti.

Tuomiokirkkoon tultua tuntui Thorasta kaikki unelta, kauniilta valvehaaveelta, jollaisia hän toisinaan oli unelmoinut ajatellessaan olevansa kuollut ja kuvitellessaan onnellisen sielunsa liitelevän taivaaseen.

Morsiusneidot odottivat pylväskäytävässä — Helga ihmeen kauniina englantilaisessa vaatetuksessa, ja kaksi entistä koulutoveria islantilaiseen kuosiin puettuina.

Thora, joka liikkui kuin näyssä, tunsu jonkun riisuvan samettiviitan, ja sitten kellot vaikenivat ja urut alkoivat pauhata. Seuraavassa hetkessä kuoro lauloi hymniä — tavallista häävirttä "Kun ensi morsianta Luoja toi" — ja sitten hän oli astumassa ylös pääkäytävää isänsä käsivarren varassa.

Hän ei ripillepääsemisestään saakka ollut nähnyt niin suurta ihmiskasvojen paljoutta. Ne näyttivät vilahtelevan hänen ohitseensa ja huimasivat päätä. Hän muisti, miten seurakunta oli toisissa häissä odotellut morsianta ja katsellut häntä kuin yliluonnollista olentoa. "Hän on tulossa!" "Tässä hän tulee!" Nyt oli hän itse morsiamena, ja ihmiset kurkottelivat häntä nähdäkseen.

Thora tunsu, että kaikkien kasvot olivat hymyssä, ja tiesi itsekkin myhäilevänsä. Hän kuuli ohi astuessaan, mitä ihmiset virkkoivat: "Herttainen Thora!" "Niin rakastettavan näköinen!" "Nyt olen tyydytetty, ja voinpa vaikka lähteäkin jo — tahdoin vain nähdä, miltä Thoran kaapu näyttäisi." Ja sillä välin helähtelivät kuoron sävelet lehteriltä kuin taivaasta, leijuen joka puolella hänen ympärillään.

Käytävän päässä seisoivat Oskar odottamassa — niin hienoksi puettuna, niin kauniina, niin ylevän näköisenä — vaaleaverinen nuori mies oikealla puolellaan, ja vasemmalla kuvernööri hyvin juhlallisena ja raudanharmaan tukkansa ja partansa vuoksi yhä arvokkaamman näköisenä.

Virsi päättyi, urut herkesivät soimasta, ja Thora huomasi olevansa Oskarin vieressä alttarin portaiden juurella, joiden yläpäässä seisoivat vanha piispa, musta kasukka ja valkea röyhykaulus yllään. Takana kuului pikku kohinaa, sitten seurasi hiljaisuus, ja piispa alkoi puhua.

"Rakkaat lapset", hän sanoi, "kun Isä Jumala ammoin ensimmäisen morsiamen toi ensimmäiselle miehelle Eedenin kauniissa puutarhassa, niin hän liitti yhteen heidän kätensä rakkauteen, ja se oli ensimmäinen avioliitto. Siitä asti Hän on jatkanut ihmiskunnan historiaa samalla suloisella keinolla, ja rakkaus yhä on side, joka yhdistää miehen naiseen ja naisen mieheen."

"Rakkaat lapset", lausui piispa taasenkin — hän puhui Thoralle ja Oskarille — "te saavuitte tänne tullaksenne mieheksi ja vaimoksi, ja koska te rakastatte toinen toistanne, niin Jumala tahtoo liittää yhteen kätenne pyhään avioon, sillä Hän ei siunaa eikä pyhitä mitään muuta liittoa, rikkauden, maailmallisen edun tahi minkä tahansa muun harrastuksen matkaansaattamaa.

"Me tunnemme teidät molemmat, lapseni; me, jotka tänne olemme kokoon tulleet, me olemme nähneet tunteittenne kukan umpussaan ja aukeavan, ja nyt rukoilemme Jumalaa, että olisitte uskollisia valoille, jotka tänä päivänä teette, aina kantaen toinen toisenne taakkaa, anteeksi antaen toistenne viat ja vaalien sitä inhimillistä rakkautta, mikä on jumalallisen rakkauden vertauskuvana.

"Tyttäreni, rakasta tulevaa miestäsi; ilahuta, helli häntä, pysy hänessä; salli hänen löytää rinnallasi lohdutusta jokaiseen suruun — mitä ikinä maailma hänelle tehnee, ja mitä tahansa maailma sanonee.

"Poikani, rakasta vaimoasi. Ei ole mitään jalompaa tässä puutteellisessa ihmisolossa, ei kauniimpaa ja taivaallisempaa näkyä kuin, että hyvä tyttö jättää isän, joka häntä rakastaa, ja kodin, jossa on ollut onnellinen, ja lausu hänen tulevalle puolisolleen: 'Mennyt oli kaunis, mutta tulevaisen uskon kaiken sinulle'. Ansaitse se luottamus, poikani, ole luja, ole urhea, ole uskollinen, niin Hän, joka kaikki heikkoutemme tuntee, ennen meitä vaellettuaan maan päällä, Hän sinua tukee, jos jalkasi horjuvat.

"Olkaa toisillenne hyvät kumppanit tämän maailmaa matkalla, rakkaani, ja jos Jumala suo teille lapsia, niin pitäkää niitä, jotka ovat siteinä teitä itseänne yhä likeisemmin yhteen liittämässä. Ennen kaikkea rakastakaa toinen toistanne, sillä se on ensimmäinen käsky, ja varjelkoon ja opastakoon Hän, joka sen antoi, teidät kautta elämän okaisten polkujen."

Piispan ääni alkoi lopulla värähdellä, ja puheen päätyttyä kuului seurakunnassa moni yskäisevän ja niistävän. Oskarkin huohotti raskaasti Thoran vierellä, ja Helga polki hänen laahustaan, mutta Thora itse oli tyyni kuin luottava lapsi.

Seuraavana hetkenä hän oli Oskarin vieressä alttaria portaalla polvillaan — juuri siinä, missä he olivat rippilapsina polvistuneet — ja piispa saneli valan kaavaa. Hengähtämätön hiljaisuus vallitsi täpö täydessä tuomiokirkossa tämän, juhlallisen ja kauniin toimituksen kestäessä — ainiaan nuoren, ainiaan vanhan, ainiaan jylhän toimituksen — joka vihkii miehen vaimolle, vaimon miehelle, myötä- ja vastoinkäymisessä, sairaana ja terveenä ollessa, "kunnes kuolema meidät erottaa."

Oskar yhä hengitti syvään, mutta Thora oli liian onnellinen kiihtyäkseen, liian varma pelätäkseen. Kun piispa liitti heidän kätensä yhteen ja laski omansa niiden päälle, tunsivat Thora Oskarin käden vapisevan ja hänen valtimonsa tykähtelevän, ja hän olisi tahtonut tynnyttää ja viihdyttää Oskaria, sillä he olivat nousseet jaloilleen, ja eräs apulaispapeista valitsi virren:

"Ohjaa lapses, Taatto, ohjaa kautt' elon varjopolkujen."

Kuoro sen aloitti, mutta seurakunta yhtyi mukaan, ja kaikkien äänet tuntuivat liikutuksesta väräjävän. Thora tunsivat liitelevänsä kauas, kauas, mutta piteli yhä Oskaria kädestä. Hän oli kuulevinaan Magnuksen äänen muiden joukossa takanaan — soinnukkaan äänen, joka oli kajahdellut noina entisaikojen iltahetkinä. Magnus parka! Mutta eihän Magnuksella olisi hänestä iloa ollut, näin oli parempi hänellekin.

Hän vaipui alemma yläilmoista, kun virsi päättyi ja piispa pudisti häntä kädestä, ja kuvernööri seurasi esimerkkiä, ja morsiusneidot astuivat esiin ja suutelivat häntä koko seurakunnan nähden. Mutta Oskar tarjosi hänelle käsivartensa ja heidän astuessaan alas pääkäytävää aloittivat urut ja kuoro jälleen:

"Oi Suuri Rakkaus, kuule pyyntö meidän,
Sä aatokselle liian ylhäinen."

Thora oli nyt varma Magnuksen äänestä, ja ylös urkulehterille katsahtaessaan hän näkikin hänet. Niin, Magnus oli tuolla; hän oli kuorossa; hän oli palannut pohjanpuolesta Thoran häissä laulamaan.

"Se onni, jok'ei häivy, olkoon heidän, jotk' ainiaaksi liität yhtenen —"

Hän näki Magnuksen kasvot vain kerran vilaukselta, mutta selvästi. Hän ei ollut milloinkaan nähnyt

niitä tuollaisina — niin kaihoisina ja niin lempeinä, ja kuitenkin lujina ja miehuullisina. Magnuksen katse oli vakaasti kiintynyt nuottikirjaan, ja hän heilui hiukan ja lauloi kuin kaikella voimallaan.

"Suo riemu, joka voittaa maisen murheen,
suo rauha, joka taiston tyyntyyttää."

Magnus häipyi häneltä silmänräpäyksessä, sillä ihmiset kuiskivat hänelle ohi mennessä: "Thora kulta!" "Jumala Thoraamme siunatkoon!"

Oskar kumarteli molemmille puolille käytävää, ja ihmiset puhelivat hänellekin. "Niin uljaalta hän näyttääkin!" "Näyttääpä hän myös siltä, että pystyy pitämään huolta vaimostaan!" "Vaalipas häntä hyvin, Oskar!"

Viimein olivat he jälleen eteisessä, ja Thora tunsi samettiviittaansa asetettavan hartioilleen. Päistärökkö seisoj ulkopuolella, ja merimies Hans (uudet hihaliivit yllään) juotti sitä sangostaan.

Oskar nosti hänet satulaan, ja he kääntyivät kotia kohti. Kellot alkoivat taas kajahtella — iloisenä hälinänä — ja silloin, vihdoinkin, alkoivat Thoran kyyneleet tulvehtia. Kaikki olivat olleet hänelle niin hyviä! Se tapahtui kaikki Oskarin tähden! Olipa suloista ajatella, että he olivat hänelle ystävällisiä Oskarin tähden! Jumalalle kiitos Oskarista! Jumalalle kiitos elämästä!

X.

Anna ja täti Margret olivat johtajan talon ovella heitä vastassa. He suutelivat Thora ja nimittelivät häntä "rouva Stephensoniksi" ja veivät hänet sitten yläkertaan vaihtamaan pukua. Hänen ehtiessään takaisin alas olivat hääjuhlaan kutsutut vieraat jo parhaassa tulohommassa riisumassa lumikenkiään, pudistelemassa Oskarin kättä ja kaikki yht'aikaa rupattamassa.

Pöytä oli katettu kaksiosaiseen vierashuoneeseen, missä kihlajaiset oli pidetty; johtaja istui pöydän päässä, Oskar oikealla (juuri siinä, missä oli tallannut Helgan valokuvaa) ja Thora vasemmalla puolellaan (missä Magnus oli jakkaralla istunut äitinsä vieressä), kuvernöörin istuessa vastapäätä johtajaa, Anna ja täti Margret kummallakin puolellaan, ja piispa, ruununvouti sekä tohtori välissä. Helga istui puolitiessä, Niels Finsen toisella puolellaan ja rehtori toisella.

Thora ujoili, mutta oli pirteänä, hieman punehtuen neitseellisen arvokkaasti, kun hänelle lausuttiin kärkeviä huomautteluja. Hän sai huoneen heläjämään rattoisalla naurullaan. Aterian aikana kohotti miltei jokainen lasiaan hänelle, ja sen lopulla kuvernööri nousi, kumarsi hänelle juhlallisen ryhdikkäänä ja alkoi puhua.

"Minä nousen", virkkoi kuvernööri, "ehdottamaan morsiamen ja sulhasen maljan. Me kaikki olemme onnellisia siitä avioliitosta, jota nyt on juhlittu, eikä yksikään voi olla onnellisempi kuin minä. On vuosikausia ollut sydämeni rakkaimpana toiveena, että johtaja Nielsenin ja minun välinen elinaikainen ystävyys lujentuisi lapsissamme vielä kiinteämmällä siteellä."

"Terveydexsesi, veikko", keskeytti johtaja lasinsa kohottaen, ja kuvernööri pysähtyi ottamaan siemauksen hänen kanssaan.

"Oli ehkä sekin aika", hän jatkoi, "jolloin pelkäsin tämän toiveen menevän tyhjiin."

"Ei, ei!" väitti johtaja; Thora painoi päänsä alas, Anna huoasti kuuluvasti ja syntyi tovin äänettömyys, kuin olisi jonkin poissaolevan henki käväissyt huoneessa.

"Mutta suloinen on siunaus, joka seuraa turmiota", lausui kuvernööri, "ja Jumalalle siitä kiitos, että nyt olemme yhtä mieltä ja yhtä perhettä."

Kun seurueen lasit olivat herenneet kilisemästä, kävi kuvernööri puhumaan Thorasta. "Hän on aina ollut kuin tytär talossamme, ja nyt hän tosiaankin on tyttäremme. Olemme häntä rakastaneet koko hänen elämänsä ajan, ja tänään olemme antaneet hänelle parhaan, mitä meillä oli kenellekään annettavana — poikamme, lempipoikamme, toiveittemme epäjumalan ja sydämemme ylpeyden. Jumala heitä molempia siunatkoon!"

Saatuaan silmänsä pyyhityksi punaraitaisella nenäliinallaan johtaja heti nousi naurahtaen seisaalleen ja sanoi:

"Peräksi kääntyy keula, kun meri nousee, enkä minä ole suurestikaan tottunut soutamaan taaksepäin, mutta kuvernöörin kanssa yhdyin kiittämään Jumalaa siitä, että uhkaamaan noussut myrsky on asettunut ja me saamme purjehtia tasaisella tuulella. Mitä Oskariin tulee, niin on hän ollut kummipoikani aina siitä pitäen kun oli mitään, ja tänään on hänestä tullut poikani, enkä voisi parempaa poikaa toivoa."

"Ja sen sanon", pitkitti johtaja, niin pian kuin pääsi jatkamaan, "että pieni lupaus pidettynä on parempi kuin suuri unohdettuna, ja aion pitää erään pikku lupauksen, jonka kihlauspäivänä tein. Kenties eivät kaikki sitä usko, mutta minun mielestäni nuorten tulee olla nuoria ja nauttia nuoruudestaan, niin kauan kuin heillä sitä riittää. Sain jotenkuten omani hukatuksi, ja pelkkää työtä, työtä, työtä on ollut minulla koko ilmoisen ikäni. Samoin on kuvernöörin laita; työtä, työtä, työtä vain on ollut hänenkin elämänsä, eikä meillä ole ollut lomapäivää kummallakaan. Mutta nyt me aiomme matkustaa aurinkoisiin etelämaihin, missä maa ja meri eivät ole valkeat kuin tämä ja tuo." Johtaja viittasi kädellään edessään ja takanaan olevaan ikkunaan. "Niin, me saamme nähdä vanhoina päivinämmä maailmaa, kuvernööri ja minä, mutta se tapahtuu silmin, jotka ovat paremmat kuin meidän nyt — lastemme silmin."

"Emmekä myöskään", jatkoi johtaja seurueen taas asetuttua hiljaiseksi, "kitsastele kuluja, ja jos Oskar tahtoo kurkistaa alimman lautasensa alle, niin hän löytää hiukan pyöränvoidetta matkalleen."

Oskar nosti hedeהלautastaan ja otti sen alta kaksi maksuosoitusta, ja sitten kun maljaan oli yhdytty, hän nousi vastaamaan. Kukaan ei ollut milloinkaan ennen nähnyt häntä niin kalpeana, niin hermostuneena tai niin totisena.

"Kiitän isää ja johtajaa", hän sanoi, "meidän saamastamme loistavasta lahjasta — joka on paljoa runsaampi kuin mitenkään voimme matkallamme tarvita. Kiitän teitä kaikkia häihimme tulostanne — on niin hauska nähdä ympärillään ihmisiä, jotka ovat meidät tunteneet koko ikämme. 'Löydä vaimosi ystävästäsi', sanotaan. Minä olen omani löytänyt melkein perheestäni, ja uskon, että nyt yhtyneet kaksi haaraa eivät koskaan eria — tulos siitä, mitä tänään aamupäivällä olemme tehneet."

Kuului hiukan hyväksymisen jupinaa, ja uudelleen aloittaessaan Oskarin ääni kävi epävarmaksi ja sortui.

"Kiitän myös piispaa", hän sanoi, "sanoista — viisaista ja liikuttavista sanoista — mitä hän puhui meitä vihkiessään. Tiedän, että rakkaus — rakkaus on oikean avioliiton ainoana pohjana, ja minä — minä toivon, että avioliittoni on oikea. En rakasta vaimoani niin suuresti, kuin minun pitäisi — kuin hän ansaitsisi. En voi koskaan sitä tehdä; se on mahdotonta. Mutta toivon ajan mittaan tulevani rakastamaan häntä yhä enemmän ja enemmän, ja karttamaan jokaista kiusausta, mikä voisi minua vietellä rakastamaan häntä vähemmän. Tiedän, ett'en ole sen hyvän, herttaisen tytön arvoinen, joka tänään on antaunut omakseni, mutta koetan niin elää, ettei hän sitä milloinkaan katuisi. 'Useasti on vaimon viat anteeksi annettava', sanoo toinen sananlasku, mutta oikeampi olisi tässä tapauksessa puhua miehen vioista, ja rukoilen Jumalaa, ettei vaimoni koskaan saisi liian paljon anteeksi annettavaa."

Oskarin painuessa istumaan pitivät miehet hänen puhettaan hieman tehtynä ja tavoittelevana, mutta naisista olisi jok'ainoa tahtonut hypähtää häntä suutelemaan. Thora pyyhiskeli julkisesti silmiään, mutta hänen kasvonsa hohtivat puolipäivän sädeloistoa, ja äänettömyyden jälkeen heränneessä sorinassa huusi täti Margret hänelle pöydän yli:

"Rouva Stephenson, pidä sinä vaaria miehestäsi, jottei kukaan näistä nuorista naikkosista karkaa hänen kanssaan."

Maljoja esitettiin vielä kuvernöörille, johtajalle, ja lopuksi morsiusneidoille, joiden maljan rehtori ehdotti leikkisässä puheessa.

"Sanovat, ettei kaikkien naisten suutelo ole samaa", hän sanoi, "enkä vanhanapoikana ole mies siitä mitään tietämään; mutta tämä nuori mies tässä vasemmalla kädelläni" (rehtori viittasi Niels Finseniin), "jolla on oikeus pitää itseään oikeana sulhaspoikana tänään, on minulle kuiskaten tunnustanut huomanneensa erään morsiusneidon niin viehättäväksi ja kauniiksi, että jos hän olisi ollut Oskarin sijassa ja ahdasmielinen laki olisi hänet pakottanut valitsemaan johtajan kahden tyttären välillä, niin olisi hän livistänyt johonkin vieraaseen maahan, missä olisi voinut naida molemmat."

Kaikki nauroivat ja silmäilivät Helgaa, joka itse oli tirsunut hiukan hysteerisesti ja katsellut Oskaria koko päivällisajan. Ja silloin Thora, onnea tulvillaan, vilkaisi alas sisarensa ja muisti suuren suunnitelmansa, jolla oli aikonut hyvittää salaisen epäluuloisuutensa. Nyt oli oikea hetki sen toteuttamiseen — nyt hänen ollessaan kuningattarena valtakunnassaan — ja puolittain rohkeana, puolittain arkaillen hän nousi istuimeltaan, kietoi kätensä isänsä kaulaan ja kuiskasi hänen korvaansa jotakin.

Johtajan kasvot oikenisivat hetkeksi, levisivät sitten jälleen, ja hän sanoi: "Mutta mitäs Oskar siitä arvelee?"

"Oskar *varmasti* suostuu", vakuutti Thora, ja kuiskutteli taasenkin isänsä korvaan.

"No, enhän tee taaperoa sanastani; minä myönnyn; mutta sinun pitää kysyä Oskarilta."

Sitten Thora naurellen ja punehtuen hiipi Oskarin taakse ja kuiskaili hänenkin korvaansa, syrjin katsellen Helgaan. Kuunnellessaan kävi Oskar totiseksi kasvoiltaan ja sanoi:

"Mutta haluatko sitä aivan varmasti, Thora?"

"Kyllä, kyllä, kyllä", vahvisti Thora nauraen ja punastellen, sillä nyt oli koko seurue kääntänyt katseensa häneen.

"Puhutaan siitä huomenna", vastusti Oskar.

"Ei, ei, nyt", intti Thora.

"Mutta kenties ei Helga itsekään —" aloitti Oskar ja pysähtyi sitten, mutta Helga kuuli nimeään mainittavan ja kysyi hermostuneesti naurahtaen:

"Mitä Helgasta?"

"Niin, mitä hänestä?" tiedustelivat useat äänet yht'aikaa ja johtaja selitti asian.

"Thora haluaa sisartaan seuraamaan heitä matkalle ja koettaa suostutella Oskaria."

Jokunen yritti epäilevästi huudahtaa "miks'ei?" ja "mainiota!" ja sitten vallitsi äänettömyys, jota vain Thoran ääni keskeytti:

"Tee se, Oskar, tee!"

Tällaista olisi Oskar kaikkein vähimmin odottanut — kiusausta tiellään juuri sinä hetkenä, jolloin yritti sitä pakoilla; intohimon sulkuportti jälleen avattuna, vaikka hän oli niin tiukasti koettanut sitä sulkea — ja sen teki Thora itse sokeassa hellämielisyysydessään ja viattomassa ilossaan, ikäänkuin hornan vallat olisivat häntä pilanaan pitäneet.

Mutta seurue odotti Oskarin vastausta; ja jottei olisi itseään ilmiantanut hän koetti lyödä leikiksi. "En ole kuten Niels — en tahdo teitä molempia", hän sanoi; mutta yhä rukoili mielistelevä ääni hänen korvansa juuressa:

"Tee se, Oskar, tee, tee!" Ja Oskarin aina vaan epäröidessä tokaisi rehtori:

"No no, Oskar, vaimonsa ensimmäisen pyynnön kieltäminen on paha alkua."

"Enhän kielläkään", selitti Oskar, "ja jos Helga itse todella ja totisesti luulee olevansa halukas lähtemään mukaan —"

"Tahtoisitko mennä, Helga?" kysyi johtaja, ja taasenkin seurasi kotvasen ymmälläoloa, joll'aikaa Helga, purren alahuultaan sielussaan riehuvaa taistelua ilmaisevalla rajuudella, katseli pöydän yli Oskariin ikäänkuin koettaen hänen kasvoistaan lukea mitä vastaisi.

"Käske hänen myöntyä, Oskar", kehoitti Thora.

"Myönnynhän minä", sanoi Helga, ja Thora paukutti voitonriemuisena käsiään ja pani huoneen heläjämään nauruaan.

Niels Finsen oli istunut pianon ääreen, ja palvelijat tekivät tilaa tanssia varten, kun Anna hiipi Thoran taakse ja kuiskasi:

"Eteisessä joku haluaa puhutella sinua, Thora."

"Se on kenties —?"

"Niin, kultaseni", vastasi Anna, ja Thora seurasi häntä ulos huoneesta.

XI.

Magnus odotteli eteisessä, puettuna lumisääryksiin ja pitkään turkkikauluksiseen päällystakkiin, joka oli karkea ja kulunut, vyötäisiltä huivilla sidottu. Hänen kasvoissaan näkyi syviä uurtoja, jotka voimakkaassa miehessä ovat kohtaloonsa taipumisen leimana, heikossa epätoivon. Thora ei mielestään ollut koskaan nähnyt häntä noin kookkaana ja komeana, mutta hänen äänensä oli puhuessa hempeä kuin naisen ja huulet vetäysivät mitä viehkeimpään hymyyn. Thora sulki vierashuoneen oven ehkäistäkseen pianonsoittoa kuulumasta, astui sitten hänen luokseen ja ojensi kätensä, tuntien pienuutta ja heikkoutta, hennossa valkeassa hunnussa ollen ja morsiuskruunu otsallaan.

"Tulin hyvästelemään ja hauskaa matkaa toivottamaan", aloitti Magnus.

"Olenpa iloinen, että tulit", vastasi Thora. "Kuulin sinun menneen pois ja pelkäsin, etten saisi sinua nähdäkään."

"Toin sinulle tämän häälahjaksi", sanoi Magnus ottaen eteisen pöydältä suuren, valkean karhunnahan, jota Thora ei ollut huomannut.

"Siinäpä komea talja!" huudahti Thora.

"Onko se hyvä?" kysyi Magnus.

"Erinomaisen kaunis. En ole koskaan nähnyt tämän veroista. Sepä lie maksanut sinulle suuren summan."

"Ei paljoakaan. Ostin sen pohjanpuolesta."

"Tätäkö hankkimaan sinne siis lähditkin?"

"Niin."

"Ja talvella! Niin pitkälle, kylmälle matkalle!"

"Minä olen vahva, Thora — ei minua koskaan pakkanen hätyytä."

Hänen surulliset silmänsä kiilsivät, ja Thoran kurkkuun nousi pala.

"Käytän sitä laivassa ja junassa ja kaikkialla", hän sanoi. "Ja aina silloin ajattelen sinua."

"Ajatteletko?"

"Todella niin teen. Mutta mehän lähdemme etelään, tiedätkös."

"Sen tiedän."

"Englantiin ja Ranskaan — ehkä Italiaan."

"Se kyllä on sinulle terveellistä, Thora. Aurinko on sinulle hyväksi. Ja saat nähdä hedelmiä ja kukkasia kasvamassa — se on ihanaa."

"Eikö olekin?"

Piano kävi äänekkäämmäksi, ja kuului jalkojen sipsutusta — vierashuoneessa alettiin tanssia.

"Ja ajattelehan — Helga lähtee mukaan", virkahti Thora.

"Helga!"

"Eikö Anna sinulle sanonut?"

"Lähteekö Helga teidän kanssanne Italiaan?"

"Lähteeppä kyllä, ja se on meille kovin hupaista. Hän on niin näppärä ja vireä — Oskar ei voi olla hetkeäkään huonolla tuulella, silloin kun Helga on mukana."

Nuo vakavat kasvot kääntyivät hetkeksi syrjin, ja sitten Magnus virkkoi yhä hennommin:

"Toivon, että olet onnellinen matkallasi, Thora."

"Varmasti olenkin. Kaikki me olemme onnellisia, siihen luotan. Lähdemme

'Lauralla' huomenaamulla."

"Niin äiti kertoi — olen vienyt matkatavaranne laivaan ja hankkinut teille hytin."

"Ja sen olet tehnyt, sill'aikaa kun me —"

"Tahdoin tehdä jotakin hyväksesi, Thora."

"Mutta, Magnus, sinunhan olisi oikeastaan tullut olla täällä. Oskar sitä aina halusi. Hän, kuuletkos, tahtoikin sinua sulhaspojaksi."

"Oskar? Tahtoiko?"

"Tahtoipa todellakin, mutta sinua ei löytynyt, kun olit lähtenyt matkallesi."

Soiton ja tanssin melussa kuului sisältä kuvernöörin ääni ja johtajan sydämellinen nauru.

"Ehkä oli parasta, että jäinkin pois", huomautti Magnus. "Vanhukset eivät ole antaneet tekoani anteeksi, ja jos konsanaan osuisivat epäilemään, että joku muu oli vastuunalainen —"

Hän vaikeni, Thora loi katseensa maahan ja sanoi:

"Olin niin iloinen nähdessäni sinut tuomiokirkossa."

"Siellä oli kaunista", virkkoi Magnus.

"Et ole nyt pahalla mielellä Oskaria vastaan?"

"En nyt. Kun näin teidän yhdessä polvistuvan alttarin eteen, niin en voinut olla ajattelematta päivää, jona kaikki olimme siellä polvillamme. Ja sitten — sitten oli Oskar taas kerrankin pikku veljeni."

"Magnus — etkö — etkö suutele minua?"

Hän epäröi hetkisen, mutta Thora kohotti suloiset kasvonsa häntä kohti — puhtaina kuin pyhimyksen, ja kyynelten kostuttamina — ja Magnus avasi suuren sylinsä, veti valkean pikku olennon rinnalleen ja suuteli häntä otsalle morsiuskruunun alle.

"Hyvästi, pikku tyttö, ja Jumala siunatkoon sinua ja tehköön sinut hyvin onnelliseksi. Mutta jos koskaan minua tarvitset, niin sano: 'tule', ja minä tulen luoksesi — maan äärimmäiseen soppeenkin."

Thora alkoi nyyhkiä ääneensä, ja Magnus oli olevinaan kiireissään, kääntyen ovelle. Hänen täytyi lähteä, kun oli pitkä matka edessä.

"Ja Päistärikkökin on ulkopuolella — en saa antaa sen odottaa."

"Päistärikkö?"

"Äiti pyysi minua hoitelemaan sitä, kunnes palaat — sen vuoksi vien sen takaisin maatilalle."

"Anna minun sanoa sille hyvästi", pyysi Thora.

Magnus kääri hänet kiireestä kantapäähän asti karhunnahkaan ja talutti alas portaita kadulle. Oli pimeä, mutta tähdet tuikkivat ja revontulet halkoivat taivasta kuin suunnattoman säilän heilahdukset. Kaikki oli valkeaa ja hiljaista, kuului vain pianon heikko kaiku ja tanssijain etäinen töminä. Kaksi satuloitua hevosta seisoivat levollisina lumessa, ohjakset harjan yli heitettyinä, ja toisen selkään nousten virkkoi Magnus:

"Tämä on Kultaharja — Päistärikkön iso veli."

Thora löysi oman poninsa, silitti sen korvia ja suuteli kuonoa ja pakeni sitten pakkasilmasta takaisin ovelle.

"Hyvät veljekset käyvät hyvin yhdessä: pääsemme puoliyöksi kotiin", huusi Magnus.

Thora silmäili lähtöä. Välähtävä pohjanpalon patsas valaisi noita kolmea tienmutkassa — Magnus ratsasti Kultaharjalla ja Päistärikkö laukkasi ripeästi vieressä, tyhjä satula selässään.

Thoran palatessa vierashuoneeseen Oskar ja Helga tanssivat vilkasta valssia, molemmat säihkyvin silmin ja tulistunein kasvoin. Sitten Thora itse tanssi kuvernöörin johtajan, rehtorin ja tietystikin Oskarin kanssa. Mutta huone kävi kuumaksi ja ummehtuneeksi, ilmassa oli liiaksi kiihkoa ja painostavaa sähköisyyttä, ja kotvasen kuluttua Thora alkoi vaaleta ja oli pyörtyä. Täti Margretin huomauttamana tämän nähdessään rupesi Oskar vihjailemaan, että oli aika hajaantua. Nuoret miehet kiusoittelivat häntä ("Tahdot päästä meistä eroon, hä?") ja Helga, joka tuntui yhä enemmän ja enemmän hysteeriseltä, vastusteli kiihkeästi väittäen, että yö oli vasta alullaan, mutta Oskar lähetti morsiamensa yläkertaan valmistautumaan miehensä kotiin lähteäkseen.

"No viekäämme hänet kaikkiin kotiin", virkahti muuan morsiusneito, ja kun Thora saapui yökävelyään varten huppuun kietoutuneena, ainoastaan silmät, nenä ja suu näkyvissä, niin ympäröi hänet samaan tapaan verhoutunut ryhmä iloisia tyttöjä, siristen kuin sirkat keväällä.

Vihdoin tuli lopullinen hetki, jolloin Thoran oli ainiaaksi jätettävä isänsä koti, ja silloin täti Margret, jonka kasvot olivat venyneet hullunkurisen pitkiksi ja vetisteleviksi, joutui kokonaan epätoivon valtaan.

"Ei auta puhua", hän voihi, "minä menetän hänet, enkä tiedä, miten pikku nupukalleni nyt käynee."

"Joutavia, Margret", hymähti johtaja, "Oskar pitää hänestä huolta."

"Muistakoonkin pitää, tahi murhaan hänet", uhkasi täti, ja se ajatus, että täti Margret kenenkään murhaisi, sai koko seurueen hilpeälle mielelle juuri lähtöhetkellä.

Johtajan perhe saattoi heitä ovelle, ja Helga seiso i tanssista kuumissaan ja kiihtyneenä, mutta yhä ohuessa puvussa an portaiden päässä pitelemässä lamppua päänsä yllä, tietä valaistakseen. Häntä turhaan varoiteltiin lasisäiliöisen öljylampun vaarallisuudesta.

"Ole varovainen, Helga, ole varovainen", huomautti Oskar, mutta Helga vain huusi:

"Hyvää yötä, hauskoja unia!" ja heilutteli liehahtelevaa lamppua korkealla.

"Helga, Jumalan tähden, Helga!" huuteli Oskar, ja Thora sanoi:

"Niin, Helga hyvä, älähän saata tapaturmaa hääpäiväksemme."

"Minkä parempi päivä, sen parempi teko!" vastasi Helga, ja hänen helähtelevä, hysteerinen naurunsa kaikui heidän takanaan, kun he katosivat pimeään.

Hääjoukko lähti kahtena parvena, Oskar nuorten miesten kesässä, joiden käsivarret olivat hänet kietoneet, ja Thora neitosien ympäröimänä, jotka pitelivät häntä vyötäreistä ja aina väliin pysähtyivät kuiskimaan veitikkamaisia huomautuksia hänen korviinsa. Kuohkea lumi narskui jalkojen alla ja revontuleessa loimuava tähtitaivas sykähтели ja värähteli kuin sydämet heidän povissaan.

Hallitustalon portille tullessa esitti joku, että Oskarin piti innokkaana saga-miehenä vanhan tavan mukaan kantaa morsiamensa kynnyksen yli; ja sitten Thoran riemuksi Oskar vallattoman naurun kajahdella ylt'ympärillä sieppasi hänet syliinsä ja kantoi sisälle taloon, missä Anna (joka oli pujahtanut kotiin aikaisemmin) kiidätti hänet yläkertaan, muiden pistäytyessä vierashuoneeseen viimeistä eromaljaa tyhjentämään.

Pystyvalkea räiski morsiuskamarissa, uutimet olivat alasvedetyt, vuode avoinna, ja huone näytti pieneltä valkealta haahkanuntuvapesältä, kun Thora sykähtelevin sydämin siihen astui.

"Onpa tämä ollut päivä!" huohti hän.

"On kyllä", sanoi Anna, sulkien oven.

"No, voinhan aina sanoa, että minulla oli ihmeellinen hääpäivä, vai mitä?"

"Voit todellakin. Naisella on elämässään vain kaksi päivää omaa — aivan omaa — ja hääpäivä on niistä toinen."

"Ja mikä onkaan toinen, Anna?"

"Toinen? Hm, se toinen on vielä liian kaukana sinun ajateltavaksesi, mutta kaikki päivät sillä välillä kuuluvat jollekulle muulle — hänen lapsilleen tahi miehelleen."

"Mutta onpa suloista! Onpa kaunista! Elää miestään varten, antaa hänelle kaikki, elämänsä, itsensä, kaikkensa! Siinä on onnellisuutta, eikö olekin, Anna?"

"On todella, rakkaani, ja ehkä tuskaakin. Mutta tässä elämässä on parempaakin kuin onnellisuus,

Thora, nimittäin siunattuna oleminen."

Tämä johdatti Thoran mieleen Magnuksen, mutta hän kuuli Oskarin nauravan alakerrassa ja pian unohti kaiken muun siinä hienossa väristyksessä, joka hänet äkkiä valtasi. Anna auttoi häntä riisuutumaan, ja kun huntu ja kaapu oli laskettu syrjään, niin hän liuskeli hetken äänettömänä huoneessa. Sitten hän virkkoi leppeästi:

"Menetkö levolle nyt, rakkaani, vai annanko sinulle yönuttusi?"

"Annahan se", vastasi Thora heikosti.

Anna sipsutteli vielä hetkisen varpaillaan, kääntäen lampun liekkiä alemmaksi ja asetellen sen varjostinta suoraan. Sitten hän avasi oven ja seiso hetkisen kynnyksellä katsahtaen takaisin Thoraan, tämän istuessa uunin edessä hiuksiaan suorimassa. Yht'äkkiä hänen keski-ikäiset koruttomat kasvopiirteensä kävivät nuoriksi ja kauniiksi oman muistonsa taikavoimasta, ja palaten hiljaa takaisin hän sanaakaan hiiskahtamatta suuteli Thora ja hiipi sitten äänettömästi ulos huoneesta.

Yksikseen jäätyään Thora silmäili arasti ympärilleen, ja nähdessään Oskarin kapineita hajallaan omiensa joukossa tunsu uutta ja vielä viehkeämpää onnen aavistelua. Häittänsä edellisinä päivinä hän oli ajatellut, että jokin salaperäinen muutos yllättäisi hänet, heti kun vihkiminen tuomiokirkossa oli tapahtunut ja hän tullut Oskarin vaimoksi — mutta niin ei ollut käynytäkään ja hänestä oli päivän pitkään tuntunut kaikki samanlaiselta. Mutta nyt oli toista, ja tässä huoneessa oli hänestä tullut toinen olento — hän ei enää ollut ainoastaan oma itsensä, vaan Oskar myöskin. Se oli hyvin sulosta ja ihanaa, mutta hiukan peloittavaakin, ja rajusti pamppailevaa sydäntään kevennyttääkseen hän nousi vuoteeseen ja peitti kasvonsa.

Hän kuuli seurueen alhaalla eriävän, ja heti jälkeensä menijäin askeleitten narskuvan lumessa ikkunan alla, joka oli tielle päin. He seisahtuivat siihen laulamaan häälaulua. Laulu oli "Kaksi ruusua."

Talvi oli kylmä ja maa valkeana, mutta kaksi lemmen ruusua vielä kasvoi Jumalan yrttitarhassa. Vilu ei voinut jäätää näitä kahta lemmen ruusua, sillä niitä lämmitti taivaan ilma: aurinko ei niitä pystynyt polttamaan, sillä elämän lähteestä oli niillä vesi. Kaksi lemmen ruusua samassa varressa; kaksi lemmen ruusua kahdessa hellässä nuoressa sydämessä; kaksi lemmen ja ilon ruusua!

Laulun päätyttyä kuului ikkunan alta iloista naurun tirsuntaa, ja huudeltiin: "Hyvää yötä, Thora!" "Onnellisia unia!" Poistuessaan seurue aloitti häälaulun uudelleen, ja Thora kuvitteli menijät astuskelemassa kaupunkiin käsihakaa, nuoret tytöt ja nuoret miehet.

Hän kuunteli alas kadunvartta hälveneviä ääniä, ja hetkiseksi tuntui kaikki elämä lemmen säveliin soinnutetulta; Oskar ja hän pysyisivät aina lapsina, koskaan vanhentumatta, vain käsi kädessä kirjaamassa kautta kukkaismaailman, missä jokainen rakasti heitä ja he rakastivat jokaista, eikä voinut koitua mitään varsinaisia vastuksia, koska rakkaus oli kaikki kaikessa.

Mutta juuri silloin tuomiokirkon tornikello löi yksitoista, ja hän muisti Magnuksen. Hän oli näkevinään Magnuksen samoamassa aution, valkean lakeuden poikki revontulten vahahtelevassa valovirrassa — yksinäisen miehen ratsastamassa hevosen selässä, toisen juostessa vierellä tyhjin satuloin. Magnus parka! Mutta eihän sitä voinut auttaa!

Äänet häipyivät etäisyyteen, ja kodikkaassa pesässä vallitsi hetken hiljaisuus — lämmin, hiiskahtamaton, salamyhkäinen hiljaisuus, jota ei mikään muu keskeyttänyt kuin uupumattoman meren kaukainen pauhu. Thora sulki silmänsä ja pidätteli hengitystään. Hän oli sanomattoman onnellinen! Hän vapisi kuin kiinni saatu ja kädessä pideltävänä oleva lintunen, mutta hänen pelkonsakin oli onnea täynnä.

Seuraavassa silmänräpäyksessä notkahti lattia äänettömästi askeleesta, joku tuntui olevan saapuvilla huoneessa, ja sitten — Oskar seiso hänen ylitseen kumartuneena ja painoi suudelman hänen huulilleen.

III OSA.

"Oi että kaikkoo kevät ruusujen, nuoruuden kääntyy kirjelehtinen! Helkytti satakieli hetken vain, lens mistä, minne — kenpä tiesi sen?"

I.

Häitten jälkeen ja nuoren parin lähdettyä pistäysi Anna vierailemaan Magnuksen luo, ollakseen poikansa seurana hänen ensimmäisen talvensa ensi viikkoina ja katsoakseen, että talous oli siellä kunnolleen järjestetty.

Tila oli noin viiden penikulman päässä pääkaupungista, lähellä lampaidenkorjuuseen käytettyä tarhaa ja keskellä suurta Thingvellirin tasankoa, historiallista kenttää, jolla entisaikaan pidettiin islantilaisia kansankäräjiä; vieläkin näkyi siellä unohduksiin joutunut Lakivuori.

Tasanko itse oli autiota erämaata, ei täyttä penikulmaa leveä, korkeiden vuorten keskessä, joista jotkut olivat jäätikkörinteitä ja toiset tupruilivat kiehuvaa tulikiveä. Se näytti maanjäristysten repäisemältä, raihojen ja rotkojen ristiin rastiin halkomalta tyhjältä kuilulta. Mutta luonto oli parantanut omat vammansa, laavaa kattamaan oli kasvanut sammal, sammalta vehmas nurmi ja nurmen tuhannet ruohokasvit, jotka kesäisin kukkivat kirjavina.

Mutta nyt oli talvi, ja lumi kätki reunasta reunaan kaiken elollisen, pyöristäen maiseman särivät särmät ja harjat pehmeiksi penkereiksi ja luoden suuren valkean maailman, mistä ei mitään muuta näkynyt esiin pistävän kuin muutamia isohattuisten tattien muotoisia nyppylöitä — ihmisasumuksia, lampaiden ja karjan suojuksia. Tasangolla oli vain kaksi taloa — maatalo ja pappila, pikku kirkko jälkimmäisen vieressä. Maatalo oli rakennuksista isompi, ja pääkaupungista pohjoispuolen suurimpaan kauppapaikkaan johtavan tien varressa ollen oli siitä tullut matkamiesten levähdysasema.

Tuo majatalo oli monen polven ajan ollut Annan suvun hallussa ja viimeksi hänen isänsä omistama. Tämä oli ollut arvokas mies, harvapuheinen ja vakava, luonteeltaan suuresti Magnuksen kaltainen, mutta oli siirtynyt tilalta taloutensa jouduttua perin rappiolle, kun oli osunut erään vararikkoisen kauppiaan asioihin. Tyttären jouduttua naimisiin hän menetti vaimonsa ja sitten äkkiä kuoli — ihmisten puheitten mukaan viinaan. Siitä saakka oli tila ollut pehtorin huostassa, mutta kuvernööri oli palkkasäästöillään kuolettanut kiinnityslainan ja talo oli rasituksista vapaa.

Annan loppumattomana ilona oli saattaa paikka entiseen järjestykseen. Hän aloitti makuupaikoista, sillä synti saapuu naurulla, hän sanoi, mutta lähtee itkien. Paimen vaimoineen pantiin yläpäähän, saunakamariin, palvelustytöt alakamariin ja renkipojat ylisille. Kullakin huoneella oli oma kattonsa, joten koko talo oli oikeastaan pikku sikermä, muistuttaen mustalaisleiriä, jonka teltanhuiput törröttelevät eri suunnilla. Päärakennuksessa oli tilava sali, josta päästiin kahteen vierashuoneeseen. Näistä piti Magnuksen nukkua toisessa, milloin matkamiehet eivät molempia tarvitseet, ja muulloin lattialle levitetyllä patjalla.

Anna tarkasti keittiön (*eltin*) ja *skemman* (aitan), tutki talveksi säilytetyt lihat, kuivatun ja suolatun turskan ja valaan, ja pani ammeen kannen lukkoon, sillä harvoin nälkiintyy palvelustyttö ruoka-aitassa, hän sanoi. Lopuksi hän käänsi huomionsa saliin, jossa yleensä oleksittiin, ja hankki siihen uuden korkeaselkäisen sohvan, nojatuolin, bornholmilaisen kellon ja ison kamiinin. Päälle päätteeksi hän ripusti seinille kaksi isoa valokuvaa — kuvernöörin ja omansa. Kuvernööri oli kultanauhaisessa virkapuvussa komea, mutta hän hyvin vaatimattoman näköinen mustine hilkkoineen; ja enemmän ajatellessaan hän olisi ottanut oman kuvansa alas, mutta Magnus sanoi siitä jotakin kaunista ja se sai jäädä.

Annan käynti oli pitkäaikainen, mutta aina kun hän valmistautui lähtemään sanoen, että koti oli tyhmillä paras, vastasi Magnus, että siinä tapauksessa Gudrunin täytyi purkaa hänen matka-arkkunsaa, koskapa kuvernööri ei mitenkään vielä voinut odotella häntä palaavaksi.

Tällä tavoin hän viipyi Thingvellirissä, kunnes lumi alkoi vuoskeana kutistua ja maiseman särvät paljastua.

Sillävälän oli hänen elämänsä maatilalla yksinkertaista ja säännöllistä, ja kullakin päivällä oli velvollisuutensa. Jo aamupimeällä hän soitti salin seinässä olevaa kelloa, joka herätti talon väen ja lähetti palvelustytöt askareille, renkipojat läävään ja navettaan. Ja lyhyen päivän päätyttyä hän taas soitti illalliselle ja lopuksi rukoukseen, jolloin perheen pää (nyt Magnus) aloitti virren ja luki raamatunluvun. Sunnuntaisin hän meni kirkkoon ja tapasi ne viitisenkymmentä ihmistä, jotka olivat

sinne ratsastaneet tasangon laidoilla olevilta tiloiltaan. Hän istui vastapäätä alttaria, jonka taulu kuvasi valkeapukuista Kristusta vehreiden pääsiäislehvien ympäröimänä. Magnus istui kuoron joukossa ja asetteli numerotaululle virsien numerot. Magnuksella ei ollut oikeaa lauluääntä, mutta Anna kuunteli hartaasti ja oli onnellinen.

Vaikka puhteet olivat pitkät, ei talossa oltu koskaan joutilaina. Palvelustyttöjen parsiessa ja paikkaillessa omalla puolellaan istuskeli Magnus salissa kangaspuiden ääressä, äitinsä kehrätessä tahi sukkaa kutoessa. Magnuksella pyöri taaskin suuria suunnitelmia mielessä; vaikka entiset aiheet olivatkin menneet myttyyn, niin oli hänellä uusia yhtä tärkeitä.

Islanti tarvitsi teitä; tiet olivat sivistyksen rajamerkkejä; tiettömänä ei maailman tuotteliainkaan maa voinut vaurastua; sillä mitä hyötyä oli runsasmaitoisesta lehmästä, jos se potki kiulunsa kumoon?

Illan toisensa perästä Anna sai kuunnella näitä selittelyjä kangaspuiden kapseen lomassa, ja myönnellä niiden yhteydessä esitettyjä hankkeita oikeiksi ja tarpeellisiksi. Niin, Magnuksella oli mukavat olot edessään; Anna saattoi tyytyväisenä lähteä kotiin.

"Kun asiaa ajattelee, niin onkin ehkä kaikki käynyt parhain päin", hän sanoi; "ja jos talossa vaan olisi emäntä —"

Mutta Magnus helskytteli kangaspuita eikä toviin kuulunut sanaakaan.

"Johan ja Gudrun ovat kelpo väkeä tavallaan, mutta ohutta on veri, joka ei ole vettä sakeampaa, ja kun lähden takaisin —"

Kangaspuut kolisivat yhä kovemmin.

"Mutta nuori mies, joka ei ole voinut tyytyä Thoran kaltaiseen tyttöön, ei hevillä löytäne monta mieleistään."

Ja silloin kangaspuut pitivät entistä hullumpaa melua, eikä sinä iltana puhuttu sen enempää.

II.

Annan oleskellessa maatilalla saapui väliin tietoja hääseurueesta; kirjeet toi viikkoposti hallitustalosta ja johtajalta. Ensimmäinen oli Englannista, yhteinen kirje, johon kaikki kolme matkaajaa olivat kyhänneet osansa. Sen aloitti Oskar leikkisällä katsauksella matkan vaiheisiin, siitä asti kun "Laura" läksi laiturista.

"Oitis laivaan päästyämme kuulimme kapteeni Zinsenin luovuttaneen oman kajuuttansa meille, ja siitä hetkestä tähän saakka on jokainen meille osoittanut rajatonta vieraanvaraisuutta, varsinkin isän vanhat yliopistotoverit — professori Oxfordissa ja pankkiiri täällä Lontoossa. Luonnollisesti tiedämme kaikesta saavamme kiittää kuvernöörin nimen taikavoimaa, ja sen vuoksi harjaannutan itsessäni tavatonta kunnioitusta sitä kohtaan, vaikka epäilen, tokko se milloinkaan näyttää minusta kauniimmalta kuin hääpäivänämme tuon muhkean maksuosoituksen alanurkassa."

"Ha, ha! Hiiri tietää, mistä tie käy takaisin juustonsa luokse", virkahti Anna.

Helga loi säihkyvän kuvauksen Lontoon teattereista, taidenäyttelyistä ja oopperoista.

"Puoliakaan ei oltu minulle kerrottu, niinkuin isossa kirjassa sanotaan, ja ihmettelen entistä enemmän, miksi mikään tyttö parka olisi tuomittu haaskaamaan elämänsä erämaassa, kun voisi asua noin ihanassa neron ja kauneuden maailmassa."

"Hm! Hukkatyötä on veden kaataminen kalliolle", hymähti Anna.

Thoralta oli viimeksi hieman kaihomielinen pikku huomautus. Epäilemättä oli kaikki hyvin ihmeteltävää, mutta kuitenkin yritti koti-ikävä häntä kiusata pikkuisen. Hän ei niin aivan suuresti välittänyt oopperoista ja taidenäyttelyistä, joten Oskarin täytyi kuljetella Helgaa yksinään.

"Mieluimmin istun hotellin ikkunassa ja katselen torilla tungeksivia väkijoukkoja. Oi ääretöntä ihmispaljoutta! Aina menossa ja tulossa, ja tuskin kukaan koskaan haastaa kenellekään? Se ensimältä tuntuu perin kummalliselta. On niin outoa ajatella, että ihmiset kadulla eivät edes tunne toisiaan näöltä ja että jokaisella ohi kulkevalla nuorella naisella on oma perheensä jossakin — oma miehensä kenties, ja

omat lapsensa — ja että hän on rientämässä heidän luokseen. En tiedä, miksi se saa minut tuntemaan itseni niin yksinäiseksi, ja silloin miltei soisin olevani rakkaassa, suloisessa, kotoisessa vanhassa Islannissa jälleen."

Magnuksen täytyi lukea tämä kirje ääneensä — sillä Annassa ei ollut kirjoitetun lukijaa — ja Thoran osaan päästessään hänen äänensä tukahtui ja sortui.

Seuraava kirje tuli Pariisista ja oli kokonaan Helgan käsialaa.

"Oi miten paljon nähtävää! Millaista yllisyyttä! Millaista remua! Ja mitä viehättävimpiä pukuja! Entäs ooppera — Chopin, Verdi, Wagner, Grieg! Olemme oopperassa joka ilta — nimittäin Oskar ja minä olemme, Thora kun ei paljoa piittaa musiikista. Thoran päähuvina on käyskennellä Madeleinein kukkasmarkkinoilla ja katsella lasten leikkelyä ja olla sen näköinen, kuin toivoilisi olevansa yksi noista."

"Niin Thoramme kaltaista", virkkoi Anna.

"Niels on täällä — Niels Finsen, tiedättehän. Niels on suorittanut opintonsa musiikkiopistossa ja on joissakin tekemisissä Covent Gardenin kanssa; sinne apuvoimia hankkiakseen hän on Pariisiin tullut. Hän näyttää menestyvän merkillisen hyvin, paneepa minut melkein kadehtimaan. Oi kun pääsisi eteenpäin elämässään! Ainiaaksi pelastuisi tuolta harmajalta taivaalta, tuosta hyytävästä ympäristöstä! Mitä antaisinkaan siitä! Mitään ei olisi minun ja menestykseni välissä, jos vain näkisin tilaisuuden, mistä alkaisin. Ja kuka tietää — ehkä näenkin vielä! Niels selittää, että ääneni on ihmeteltävästi parantunut, ja harjoittelen joka päivä. Mutta jos mieli todellista tilaisuutta tällä alalla saavuttaa, pitäisi oleskella täällä tahi Lontoossa, Dresdenissä, ja se kysyy kustannuksia. Olenhan melkein pennitön, oikeastaan, ja käynyt niin pöyristäväksi kuvatukseksi näköjäni, että ellei joku minulle lähetä —"

Kirje oli johtajalle, ja hän oli lopun leikannut pois.

"Hm! Hm!" äännähteli Anna. "Pyrkiipä pöyhistelemään." Ja sitten he äänettöminä söivät illallisensa, savustettua lampaanlapaa ja ruisleipää, ja Anna soitti rukoukseen.

Hääseurueen kolmas kirje saapui Italiasta, Oskarin yksin kirjoittamana. Postinkuljettajan, joka sen toi, oli lumipyry pysähdyttänyt kahdeksi päiväksi Sammaltunturille suojaan. Majatalotilalla olivat karjansuojukset kokonaan hautautuneet, ja Magnus oli miehineen ahertanut vyötäisiä myöten kinoksissa aamuhämärästä pimeään asti, kaivamassa tietä elukkain ruokkimiseksi ja juottamiseksi.

"Maailma on valkeana siellä Islannissa, mutta täällä Italiassa ruusut puhkeilevat, taivas kuulaa puhtaan sinisenä ja ilma on leuto. Loistavia päiviä olemmekin viettäneet!

"Saavuimme Venetsiasta, hiljaisuuden ja unelmain kaupungista, Firenzeen, päivänpaisteen kaupunkiin, ja Roomaan, kaupunkien äitiin, sekä sieltä vihdoin laulun kaupunkiin Napoliin. Italia näyttää sävellyttävän koko Euroopan! Hurmaava ja rakastettu Italia! Jospa vain joku voisi tehdä Islannille saman! Ryhmyinen, jyhkeä, mahtava vanha Islanti! Mutta maltas — maltahan vain — kenties joku sen vielä tekeekin!"

"Hui hai, Oskar, Oskar", huokasi Anna, "huokeampi lukea kaksitoista vuotta kuin kiivetä yksi."

"Matkustelumme on Helgalle suunnattomaksi huviksi. Ulkosalla joka minuutin, päivän pitkän, tehden tuttavuuksia kaikkialla. Thora ei tunnu jaksavan oikein hyvin, lapsi parka, eikä juuri välitä liikkuskella. Lähdemme ensi viikolla Rivieralle ja sieltä takaisin Islantiin. Minun on tietysti oltava kotona suurkäräjän alkuun, mutta Helga sitä nurkuu joka päivä. Kello on nyt kaksi aamulla, ja me olemme vast'ikään palanneet *veglionista* — naamiohuveista nimittäin — sillä tämä (eillispäivä) on laskiaisajan viimeinen. Kukkasia, kulkueita, *confetti* ja utumailman pukuja! Helga näytti uhkealta uusimmankuosisessa vaaleansinisessä *chiffon*-puvussa ja oli eittämättä illan kaunotar! Thora parka ei huolinut lähteä mukaan, vaan jäi hotelliin ja meni aikaisin levolle."

Magnuskin ja hänen äitinsä menivät aikaisin levolle iltana, jona he tuon kirjeen lukivat. Anna veti kellon nuoraa, ja palkolliset nahkalapikkaissaan ja villasukissaan marssivat sisälle. Raamatunlukuna oli kertomus lesken leilistä, ja virtenä:

"Lapsen mielin, nöyryten käännyn puoleen Jeesuksen."

Viimeisen kirjeen he saivat kevään ensimmäisenä päivänä, kun oli tullut suojaiset säät, vesi lorisi virtoina alas pitkin vuorten juovaista lumirinnettä ja lampaat alkoivat vuonia. Se saapui Monte Carlosta ja Thoran kirjoittama Annalle itselleen.

"Tämä seutu on ylen kaunista, Anna, mutta en kuitenkaan luule siitä oikein, oikein paljoa pitäväni. Rakennukset ovat kaikki uljaita palatseja, mutta eivät näytä niin kodikkailta ja mukavilta kuin Islannin

pikku talot. En uskalla tätä Oskarille sanoa, jott'en hänestä tuntuisi kiittämättömältä, eikähän täällä kylläkään ole sumua eikä usmaa eikä suuria vaahtopäitä aaltoja, sillä meri siintää aina sinisenä; ja tietysti ovat puut ihmeen tuuhealehväisiä ja kukkaset kovin somia! Toisinaan pidetään täällä karnevaaleja, jolloin vaunuittain kukkasia heitellään kaikkialle; mutta seuraavana päivänä on sääli katsella hentoisia ruusuja, joita tallattuina on lakaistu läjiin kaduilla.

"Iltapäivisin raiuttee soittokunta puutarhassa ja siellä ajellaan vaunuilla ylt'ympäri. Illaksi mennään ravintolaan — isompaan kuin teollisuuskoulun rakennus — ja siellä puhaltelee toinen soittokunta päivällistä syötäessä — kaksi tahi kolme sataa ihmistä yhtä haavaa, ja kaikki naiset avokaulaisessa puvussa. Sen jälkeen pistäydytään seurahuoneelle, missä on hiljaista ja hieman pimeää, ja ihmiset istuvat pyöreiden pöytien ääressä korttia pelaamassa. Jokainen täällä pelaa korttia, sillä kaikki näkyvät aina olevan lomaa viettämässä."

"Niin, mutt'ei pahahenki koskaan", tokaisi Anna.

"On vaan kamalaa kuulla, kuinka paljon joskus hävitään hetkessä. Eilen illalla Oskar osoitti minulle kalpeakasvoista nuorta miestä, joka oli hävinnyt koko maatilansa — suuremman ja arvokkaamman kuin kotitila siellä. Sanotaan, ettei hän ollut aikonut lainkaan ryhtyä peliin huoneeseen poiketessaan, mutta kuume valtasi hänet, eikä miesparka pystynyt vastustamaan."

"Sepä se, emme näe kuoppia, kun ne lumi kattaa", virkkoi Anna.

"Tulin siitä pahoinvointiseksi enkä kyennyt viipymään kauempaa, mutta Helga tahtoi jäädä, joten Oskar nosti minut vaunuihin ja minä palasin kotiin levolle. Soisin, ettei Helga olisi niin mieltynyt tuollaisiin paikkoihin. Mutta hän on kuitenkin, ja sen vuoksi on Oskar pakotettu menemään hänen mukanaan, vaikk'ei haluaisi, ja toisinaan hän palaa sieltä hyvin alakuloisena. Tänne tultuamme hän on saanut huonosti unta ja käynyt kovin rauhattomaksi. Olen iloissani, kun jätämme tämän paikan.

"Mutta kaikkiaan olemme viettäneet vaiherikkaita aikoja, ja Oskar on ollut minua kohtaan kovin hyvä, ja minä sanomattoman onnellinen. Iloissani olen sentäänkin kotiin palaamisesta, kun saan nähdä kaikki vanhat rakkaat kasvot — sinun ja täti Margretin ja isän ja kuvernöörin. Kaiketikaan ei Magnus nykyisin puhele minusta — vai mitä? Miten on Päistärikön laita? Pyydä Magnusta raaputtamaan sen korvia minun puolestani ja suutelemaan sen ryhmyistä kuonoa. Tuiskahdammepa vielä jonakuna päivänä oikein tuulena yli nummen! Mutta varmaankaan en nykyään saa hyppelehtiä paljoa, vai mitä? Onpa omituista, Anna, ettei siellä päin ole pikku lapsosia juuri missään näkyvissä! Toista oli Italiassa, missä niitä näkee joka paikassa, pienet hennot jalat kapaloituina kuin muumion.

"Saavumme kotiin alkukesästä, ja laskeskelen jo päiviä! Terveisemme jokaiselle, ja jos joku erityisesti minua kysyy, niin sano, että jaksan mainiosti ja olen hyvin onnellinen."

Kangaspuut olivat salissa sen iltaa jouten, jolloin Magnus tämän kirjeen luki. Kukaan ei mitään virkkanut, kunnes Anna syytytti kaksi kynttilää ja antoi toisen Magnukselle sanoen.

"Ota, olethan väsynyt, eikä ihme, kun nousitkin työhön ennen päivänkoittoa. Montako karitsaa tänä aamuna?"

"Kaksikolmatta, mutta yksi parhaimpia kuolleena."

"Niin käy aina. Hyvää yötä."

"Hyvää yötä."

Makuukamarinsa ovella Magnus seisahtui kynttilä kädessä: "Äiti!"

"No?"

"Luuletko, että hän on niin peräti onnellinen?"

"Thoramme? Jumala tietää, poikani!" vastasi Anna.

III.

Lumi oli sulanut, kalpea maa loisti vihreänä ja kultaisena kevään jalokivivaipassa, kun matkustajat palasivat Islantiin. Kiertäen vuonon niemekkeen nenitse varhain aamulla, pikku kaupungin savutessa

aamiaisaskareissa, kapteeni Zinsen oli heidän kotiintulonsa kunniaksi laukaissut kanuunan, ja jokainen syöksähti ilomielin ulos ovesta, luullen sotalaivan tulleen Kööpenhaminasta; mutta riemu oli vielä remuavampi, kun "Laura" laski ankkurinsa ja sitä vastaan lähteneet pikku veneet palatessaan toivat viestin hääseurueen tulosta.

Puolet miehisiä asukkaita keräysi laiturille toivottamaan matkajia tervetulleiksi, ja joukossa oli kuvernööri täydessä virkapuvussa, johtaja juhlakalotti päässään, parhainta merenvahapiippuaan poltellen, ruununvouti, rehtori ja piispa.

Johtajan iso valkea vene oli heti lähetetty noutamaan noita kolmea maihin, ja sen takaisin tullessa oltiin hyvin uteliaita näkemään, miltä nuo pitkän matkansa jälkeen näyttäisivät. Kokassa seisova Oskar nähtiin päivettyneeksi ja hieman vanhentuneeksi, kun oli kasvattanut pienet, vaaleat, suipoiksi kierretty viikset. Joku huomasi, että hänellä oli uusimmankuosiset liivit ja käsivarrellaan italialainen levätti. Helga seiso keskellä venettä ja näytti hiukan tanakammalta, ranskalainen hattu päässään. Hän kantoi valokuvauskonetta hihnassa hartioillaan ja katseli laiturilla tungeksivaa väkijoukkoa norsunluisella kaukoputkella. Ja Thora, joka istui perässä sama puku yllään kuin lähtiessäänkin, Magnuksen valkea karhuntaija helmassaan, näytti pikkuisen laihemmalta kuin ennen, mutta kasvoja kirkasti hymyily, joskin sädehtivissä silmissä kiilsi kyyneleitä.

Veneen saapuessa laituriiin raikuiivat tervehdykset niin innostuneina kuin kurkusta lähti. Ei tahtonut tulla loppua naurusta ja leikinteosta, käten pudistuksista ja olalle taputuksista. Thora suudeltuaan huomasivat kuvernööri ja johtaja poskensa kosteiksi, mutta Helga oli pirteä kuin päivä ja Oskar sai jokaisen hyvälle tuulelle. Hän paiskasi kättä joka taholle ja huuteli kalastajia ja venemiehiä nimeltään. "Eipä unhota vanhaa ystävää!" virkahti muuan paljasjalkainen ukko hyvillään.

Marssittiin sitten joukolla hallitustaloon, missä Anna kuistin ovella odotteli esiliina ja hilkka yllään. Thora itki ilosta hänet nähdessään ja hänet oli kannettava makuuhuoneeseensa. Ja kun täti Margret saapui voideltuine kiharoineen ja Oskar tahtoi häntä suudella, niin hän leikkisästi poskelle näpäyttäen torjui tungettelijan ja juoksi suoraa päätä yläkertaan sanoen: "Katsonpahan ensin, mitä olet lapselleni tehnyt."

Helgakin meni ylös hattuaan riisumaan, ja sitten kuvernööri ja johtaja riepottivat Oskarin vierashuoneeseen, missä piispa, ruununvouti ja rehtori yhtyivät heihin. Maria toi sisälle kahvia ja suklaata, ja ukot ahtoivat tupakkaa piippuunsa, käyden sitten Oskaria kysymyksillään ahdistamaan. Kuvernööri tiedusteli Englannin politiikkaa, johtaja tullimaksuja, piispa kyseli Vatikaanista ja rehtori Rooman foorumilla tehdyistä kaivauksista.

Oskarilla oli kaikkeen rivakka ja ponteva vastaus, joka kuulosti tietävältä ja tehosi sukkeluudellaan, ja lipuen sitten tosiasiaan raskaalta maaperältä laskemaan mäkeä mielikuvituksen liukkailla rinteillä hän hauskutteli kuulijoitaan matkakaskuilla ja naurettavilla tapahtumilla, mitä heille oli tahi ei ollut sattunut.

Kaikki jutut osuivat paikalleen: hänen pistoolinsa laukesi aina, heti kun hän liipasimesta nykäisi — ukot nauroivat vesi silmissä. "Aika poika!" "Pelaa joka sormellaan." Hänen hilpeytensä vaikutti heihin kuin aurinko pimeäin päivän perästä, tyvenellä heräävä tuulahdus meren ulapalla, veneen ensi heilahdus ensimmäisellä airon vetäisyllä. Hän oli sama hillitön, syyntakeeton, herttainen tuhlaajapoika kuin ennenkin, ja vasta aikoja jälkeinpäin muistettiin, että hänen iloisuudessaan oli sorahdellut ontto sointu, remussa vääriä pohjasäveliä.

Helga tuli alas vierashuoneeseen, ja miehet huudahtelivat hänelle yhteen suuhun.

"Onpa hänestä tullut pönäkkä!" huomautti kuvernööri.

"On tosiaan kostunut matkasta", virkkoi johtaja.

"Se on totta!" vakuutti Oskar. "Sai mitä halusikin — kaiken mitä halusin."

"Joutavia! Puhukaa vakavammista asioista", hymähti Helga.

Sitten tuli Thora, jonka ympärillä Anna ja täti Margret hyörivät ja hyrisivät kuin mehiläiset. Hän oli — vain vanhan muiston vuoksi — vaihtanut ylleen islantilaisen pukunsa, ja nyt hunnutta nähtynä oli kieltämättä laihtunut; nenänjuurella oli pingoittunut piirre ja poskilla kuumeiset täplät. Mutta kasvoja kirkastivat arat hymyt ja harras kiitollisuus.

"Anna on meille antanut kerrassaan viehättävät huoneet, Oskar, kadunpuoleisen ison huoneen ja sen takaa pitkän kamarin, vaikk'en tiedä, mitä ihmettä me kahdella teemme."

"No, älähän sillä mieltäsi vaivaa, kultaseni — ehkä ne vähitellen saamme käytetyksi", vastasi Anna,

merkitsevästi nyökäyttäen päätään, ja silloin sävähti Thoran kasvoille hehkuva puna kuin hätälippuna, ja miehet alkoivat myhäillä.

Annakin hymyili, iski silmää kuvernöörille ja kuiskaili hänelle kädenselän suojassa. "Onko niin?" "On todella, minä kysyin häneltä yläkerrassa, ja niin oli kuin odotinkin." Sitten kuvernööri vuorostaan alkoi hyllyä ja johtajalle kuiskutella. "Älähän, onko tosi?" "Niin Anna sanoo." Ja sitten he kuiskailivat yhdessä, kunnes jokainen heitä nauroi, jolloin johtaja virkahti:

"Kuulehan, Oskar, olet kertonut meille kaiken maailman asiat, Lontoot, Pariisit ja Roomat, mutta et sanaakaan siitä paikasta, missä rahaa ansaitaan ilman työtä."

"Monte Carlosta? Enkö?" sanoi Oskar. "No, niin — kaunis paikka! Ihan paratiisi."

"Ihan hornan kita, jos on puoletkaan totta siitä, mitä kuulee", huomautti kuvernööri.

"Kyllähän — kyllä niinkin on, on tosin", myönsi Oskar.

"Kuulin kerran erään miehen saaneen kymmenen puntaa yhtenä iltana — ajatelkaas", ihmetteli johtaja.

"Jo nyt jotakin!" huudahti täti Margret.

"Mutta mitä hyödyttää kirstullinen kultaa, jos piru pitää avaimen?" arveli kuvernööri.

Sitten Helga, joka istui pianojakkaralla, alkoi hiljalleen soittaa, ja Oskar pyörähti hänen luokseen.

"Oi, Addio Napoli! Meidänpä täytyy sinulle laulaa muutamia napolilaisia lauluja, isä."

Esitys saavutti äänekkästä hyväksymistä, ja puolen tunnin ajan Helga soitti ja Oskar lauloi niitä iloisia pikku laulelmia, joilla Napoli saa Italian ilman sävelinä helähtelemään. Ja kun eräänä hetkenä johtaja oli palaamaisillaan takaisin mieheen, joka yhdessä illassa voitti kymmenen puntaa, niin Helga aloitti tarantellan ja Oskar tanssi.

Vihdoin lausui kuvernööri: "Kaikella on pysäkkinsä paitsi ajalla. On myöhä, ja Thora näyttää väsyneeltä, joten aion ajaa ulos jokaisen, joka ei täällä asu."

"Oikein sanottu", vahvisti täti Margret, "ja minä vien Helgan omaan asuntoonsa."

"Minä Helgan kotiin saatan", sanoi Oskar, ja käsi puristellen ja hyvästelyjä lausuillen alkoi seurue hajaantua.

"Oikeastaan lienet iloissasi, kun olet jälleen kotimaassa, Thora?" kysäisi piispa.

"Hyvin, hyvin iloissani", vastasi Thora.

"Ha, ha! Ei ole helppo panna liekaan koti-ikävän riivaamaa ponia", nauroi rehtori. "Entäs sinä, Helga?"

"Minä en ole vähääkään iloissani, rehtori. Kuka *voisikaan* ilomielin vaihtaa kaiken tuon viehättävän tällaiseen erämaahan?"

Se hyyti jokaisen hetkeksi, ja Helgan avuksi aikoen virkkoi Oskar:

"On siinä peräinkin, mitä Helga sanoo, onhan —"

"Sinäkinkö, Oskar —?"

"En, rehtori, en — tarkoitan — niin, olenhan iloinen paluustani, ja iloisin mielin taas toistekin matkaan lähdän."

Ja sitten kaikki olivat jälleen tyytyväisiä.

IV.

Seuraavana päivänä kiersivät Oskar ja Helga tuntikausia vastavierailuilla; Thora jäi yhä väsyksissä

kotiin ja sai muutamia entisiä koulutovereita luokseen. Muuan aikansa kaunottarena ollut oli joutunut naimisiin puolen kolmatta penikulman päässä asuvalle tilalliselle ja saanut kolme lasta. Pelkkää työtä, työtä hän sai tehdä herkeämättä; vireästä tyttösestä oli koitunut orja.

"Voi, Thora, olitpa onnellinen, kun et Magnukselle mennyt", hän huoautti.

"Niinkö arvelet?" sanoi Thora.

"Niin, toden totta, Thora. Ja kaikkihan sanovat, että Oskarista tulee huomattu mies."

Oli kevätkaravaanien aika, ja iltahämyssä saapui Magnus itse, vietyään tuotteensa johtajalle. Thorasta hän näytti vantterammalta ja kookkaammalta kuin koskaan, eikä hän voinut olla huomaamatta, että Magnusen kädet olivat sierettyneet ja kynnet pyöristämättä leikatut. Mutta ääni oli yhtä pehmeä kuin ennenkin, olipa hän ujo ja hermostunutkin.

Lampun liekki oli pienenä hänen astuessaan vierashuoneeseen, ja tähystäen Thoran kasvoja läheltä hän kolmeen kertaan kysyi, jaksoiko Thora hyvin, kunnes tämä nauroi yhä uudelleen antaessaan saman vastauksen. Sitten Magnuskin nauroi, ja sen jälkeen he keskustelivat luontevammin ja kertoilivat toisilleen kaikki "kuulumiset."

Päistärikko oli hyvässä kunnossa; se oli saanut kesäkarvansa ja näytti perin pulskalta; oikeastaan olikin sitä syötetty liiaksi ja se alkoi olla hiukan pöhölihassa — pitäisi pikkuisen tasaella, ennen kuin sillä Thora ratsastaisi.

Hm, niin, Thora ei tarvinnut *sitä* ihan vielä — ei *ihan* vielä — ja Magnusen oli parempi vaalia sitä veitikkaa maatilalla vielä jonkin aikaa.

"Mutta kylläpä olitte kauan poissa", kummasteli Magnus.

"Olimmehan me", myönsi Thora. "Viisi kuukautta, lähes kuusi."

"Tiistaista viikon päähän kuusi kuukautta", muisti Magnus.

Siitä molemmat joutuivat hämilleen, ja Thora alkoi näyttellä Helgan matkalta ottamia valokuvia.

"Kauniita ovat — erinomaisia!" kehui Magnus. "Mutta ihmetyttää minua, ettei laivanne kellunut pumppujen varassa, kuten sanotaan, ennenkuin saitte sen takaisin satamaan — kaikkien noiden paikkojen näkeminen tietenkin vaati aimo summat rahaa."

"Senhän arvaa", vastasi Thora, "matkusteleminen oli kovin kallista — varsinkin kun on maksettava useamman kuin yhden puolesta."

"Ja vielä Helgakin oli mukana", huomautti Magnus.

"Niin, tosiaan, Helga vielä. Mutta isän ja kuvernöörin maksuosoitukset näkyvät riittäneen meille kaikille."

"Sittenkään en voi käsittää, miten hän sai sillä kaikki maksetuksi."

"Ei sitä ole helppo käsittää, ei ole."

"Venetsia! Rooma! Monte Carlo! Kai te piditte hauskaa matkallanne!"

"Oskar piti — päivät päästään."

"Entäs sinä, Thora?"

"Minusta ei oikein ole matkustajaksi — kyllästyn pian nähtäviin, ja jollei Helgan vuoksi —"

"Et siis ole pahoillasi siitä, että otit Helgan mukaasi?"

Thora epäröi hetkisen ja sanoi sitten: "Helga oli valmis lähtemään nähtävyyksiä katselemaan Oskarin kanssa, kun minun täytyi jäädä hotelliin."

"Etkö heidän poissa ollessaan ollut ikävissäsi?"

"Ehkä — joskus — aivan hiukan — ollessani niin paljon yksinäni ja niin vento vieraitten parissa."

Magnus, joka näytti syventyneen valokuvia tähystelemään, äännähti miltei huomaamattaan: "Pikku raukka!"

Hätälippu lehahti Thoran kasvoille, ja hän vastasi kiireesti: "Oma vikanihan se oli. Oskar halusi aina

jäää minun luokseni, ja jollei Helga olisi —"

Mutta hänen kurkkuunsa nousi pala ja hänen oli pakko pysähtyä, jolloin Magnus virkkoi:

"Ja minä kun toivoin, että olisit oikein onnellinen!"

Mutta sitten Anna toi kamariin lampun, ja valo huojensi pingoittunutta mielialaa, mutta saatuaan nyt silmäillä valokuvat uudestaan lasi Magnus ne pöydälle ja Thora korjasi pois.

Magnus lähti aikaisin, pitkälle ratsastukselle kun oli lähteminen, ja Anna seurasi häntä ovelle.

"Onko täysin terve?" kysyi Magnus kuiskaten.

"Niin terve kuin asianhaaroihin katsoen voi odottaa", selitti Anna.

"Ja onko Oskar hänelle hyvä?"

"Hyväkö? Oskar? Miten voitkaan sitä kysyä, Magnus?"

"Thora näyttää niin kalpealta, niin alakuloiselta."

"Niin on useastikin nuorten vaimojen laita hänen tilassaan. Etkö ole huomannut mitään — mitään erityisempää? Thorastamme tulee äiti ennen pitkää."

"Ja siinäkö kaikki mikä häntä vaivaa?" sanoi Magnus.

V.

Valtiopäivien kesäistunnot olivat hetimiten alkamassa, ja Oskar lyöttäysi suoraa päätä valmistelevaan toimintakauttaan. Hän aikoi esittää päätettäväksi, että suurkäräjain päätökset tästälähtien julistettaisiin viimeisenä istuntopäivänä, kuten entisaikaan, ikivanhalta Lakivuorelta Thingvellirissä. Siitä hän aikoi pitää alokaspubeensa, ja paljon riippui tästä. Ennen kuin kirjoitti sen, hän kävi johtajan luona neuvottelemassa Helgan kanssa sen pohjustuksesta ja perusteluista. Kirjoitettuaan hän taaskin poikkesi sinne lukemaan sitä Helgalle ja kuulemaan hänen korjausehdotuksiaan. Ja opittuaan sen ulkoa hän meni johtajan kotiin vielä kolmannen kerran kertaamaan sitä Helgan kuullen. Helga oli ensimmäisenä ja viimeisenä, kaiken päivää ja joka päivä avajaisiin asti.

"Helga on suuri politikko, mutta sinähän et vähääkään välitä politiikasta, vai mitä, Thora?" pakisi Oskar. Ja Thora nieli palan kurkustaan ja myönteli: "En."

Thora ja Helga olivat kumpikin saapuvilla Oskarin ottaessa paikkansa suurkäräjillä. He istuivat kuvernöörin eteiskamarissa, jonka ovi johti istuntosaliin. Lehterit olivat ahtautuneet katsojia täyteen, ja oltiin hyvin uteliaita Oskarin noustessa puhumaan. Thora tunsi päätään huimaavan kuullessaan hänen äänensä ensi soinnun, ja hän olisi karannut piiloon, jos olisi voinut, mutta Helga painoi hänet takaisin tuolille.

"Hiljaa! Luojan tähden, pysy alallasi!" kuiskasi Helga. "Saat hänet vielä hermostuneemmaksi."

Puhe onnistui loistavasti. Se vetosi vanhan järjestyksen säilyttämiseen — kaikkeen, mikä teki Islannista sen, mitä se nykyään oli, sadun ja laulun maan. Edistyspuoluettakin, joka piti sitä suureksi osaksi utuihanteluna, tenhosi nuoren puhujan kiihkeys ja into, runollisuus ja hartaus. Oskar lopetettua kajahteli sali myrskyisistä suosionosoituksista; kuulijat taputtivat käsiään lehterillä, ja Helga seisoi nenäliinaansa liehutellen, mutta Thora peitti kasvonsa ja pyyhki kyynelitänsä hansikkaillaan.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti, ja Oskarista tehtiin puheenjohtaja komiteaan, jonka piti ryhtyä tarvittaviin valmistuksiin. Tämä työ vaati häneltä kaiken joutoajan valtiopäiväin kuusiviikkoisena istuntokautena. Se vei hänet joka päivä johtajan luo, sillä Helgalla oli pää täynnä suunnitelmia noita suuria juhlamenoja varten. Ollen säätykokouksessa aamut ja johtajalla iltapäivät Oskar miltei aina oli poissa kotoa eikä Thora häntä paljoa nähnyt. Joka ilta hän palasi suu täynnä puolusteluja, syytäen selityksiä tulvanaan. He olivat tutkistelleet sankarisaduista, mitä tietä juhlatilaisuuden kunniaksi — Oskar oli pulpahduttanut sellaisen tuotapikaa ja Helga pistänyt paperille.

"Ja miten on pikku lapsoseni jaksanut päivän pitkän? Yksinäistä? Sepä on häpeä! Olen pahoillani — hyvin, hyvin pahoillani", haasteli hän.

Ja Thora selitteli: "Älä minua ajattele, Oskar. Sinulla on työsi tehtävänä, ja soisin vain voivani auttaa sinua niinkuin Helga."

Mutta yksinäisyyden pitkinä hetkinä, jolloin hän pää käsien varassa ja jalat huppuun kiedottuina istuskeli kamarissaan, masentui pikku sielu parka, ja hellä sydän tunsu katkeruutta. Vain Anna oli silloin hänen seurassaan, viihdytellen ja lohdutellen, ja tekeytyen sokeaksi sille, minkä joka silmä saattoi nähdä.

"Anna", huomautti Thora vihdoon, "Magnus teki täällä käydessään minulle kummallisen kysymyksen."

"Minkä, Thora?"

"Kysyi, enkö ole pahoillani siitä, että Helga oli lähtenyt mukaan matkallemme."

"Ja oletko?"

"Väliin — kenties se on järjetöntä — mutta väliin luulen olevani."

"Minä tiedän. Luulen tietäväni. Etkä siinä ole ollenkaan järjetön, rakkaani. Oskar menettelee väärin. Minun täytyy hänelle puhua — minun täytyy puhua hänelle ankarasti."

"Ei vika ole Oskarin, Anna. Helga on niin itseksä."

"Niin, hän tulee siinä erääseen toiseen, Thora."

"Aina hän vei matkallamme Oskarin pois luotani."

"Mutta matkanne on nyt päättynyt, ja Oskarin täytyy parantaa tapansa."

"Oi, ei! Ei se osa matkaamme ole päättynyt vielä, Anna. Joskus luulen sen vasta alkaneen."

"Ethän tarkoittane Helgan yrittävän —"

"Helga ei tunne mitään sääliä. Kun hän kerran saa jonkun käsiinsä, niin hän ei siitä enää koskaan luovu."

"Luulet hänen koettavan saada Oskaria käsiinsä?"

"Luulen hänen jo *saaneen*."

"Et saa sanoa sellaista miehestäsi, Thora."

"Oi, enhän Oskaria moiti. Helga on niin kaunis, niin nerokas. Hänellä on kaikki edut puolellaan minuun verrattuna."

"Siinäpä juuri oletkin väärässä, kultaseni. Eräässä suhteessa pikku Thoramme on etusijassa Helgan ja kaikkien maailman naisten rinnalla."

"Tarkoitatko Oskarin silmissä?"

"Niin aivan — sinusta tulee hänen lapsensa äiti."

"Vaikuttaako se mitään?"

"Vaikuttaako? Tottapa tosiaan. Äitiparallani oli tapana sanoa: 'Kun ihmiset ovat naimisissa, niin lapset padan kiehumassa pitävät'."

"Tarkoitat, että lapseni synnyttyä Oskar tulee takaisin luokseni?"

"Varmasti tulee."

"Ja ettei hän enää milloinkaan poistu luotani?"

"Ei milloinkaan! Oskar on aina rakastanut lapsia — odotahan, jahka hänellä on oma lapsi, niin näet."

"Olethan hänen äitinsä — tunnet hänet parhaiten, Anna."

"Luota sinä minuun, Thora! Ei ole hyvä kaivo, johon vesi on kannettava, mutta kun lapsi syntyy, niin Oskar aloittaa kaikki uudestaan."

"Luulet niin? Todellakin? Sinun mielestäsi Oskar sitten jälleen rakastaa minua lapseni tähden?"

"Kenen tahansa täytyy, jos hänellä on hyvä sydän — ja Oskarilla on hyvä sydän, olkoon pää millainen hyvänsä."

"On, on kyllä, Anna."

"Hänen täytyy rakastaa äitiä lapsen tähden ja lasta äidin tähden."

"Suloista! Kaunista!"

Thoran omat silmät olivat nyt kuin lapsen — niin täynnä ihmetystä ja rakkautta. Hän innostui laskemaan viikkoja aikansa täyttymiseen.

"Yhdeksän viikkoa — tuskin yhdeksääkään — kahdeksan — ajatteles, äiti, kahdeksan vain. Oi, sydämestäni soisin sen vielä vähemmäksi! Olen tuota aikaa odotellut tuskallisesti ja peläten, mutta eihän ole mitään arastelemista, jos niin paljon hyvää voi koitua pikku kivusta — ei niin paljon hyvää voi koitua pikku kivusta — ei niin mitään — eihän?"

VI.

Tällä suloisella toivolla Thora viihdyttelihe neljä viikkoa, ja sitten tapahtui seikka, joka kumosi kaikki hänen laskelmansa. Julistusjuhlan edellä Oskarin komitea päätti käydä Thingvellirissä täydentämässä valmistelujaan. Tälle asialle piti Helgan lähteä heidän matkassaan, ja kun oli paljon puuhattavaa, niin he aikoivat nukkua yönsä majatalossa, seuraavana päivänä palatakseen. Oskarin ilmoittaessa tämän ohjelman tapahtui Thoran kärsivällisessä ja kuuliaisessa mielessä äkillinen muutos.

"Silloin minun täytyy lähteä myös", hän sanoi.

"Sinun? Sinunko, Thora?" ähmistyi Oskar. "Mitä ajatteletkaan? Runsaasti viisi penikulmaa — autiossa erämaassa — ilman lääkäriä tahi hoitajaa — ja niin lähellä aikaasikin. Mahdotonta! Aivan mahdotonta!"

"Sitten ei Helgakaan saa lähteä."

"Mutta Helgasta on niin suurta hyötyä, hän on perin tarpeellinen."

"Olkoon. Jollen minä voi lähteä kerallasi, niin älköön sitä tehkö Helgakaan."

"Rakas Thora, tämä ei ole sinun tapaistasi. Mutta niinkuin tahdot. Hävettäähän minua sanoa Helgalle ja selitellä komitealle, mutta kuitenkin, jos sitä haluat —. Ei, ei, sinä et saa itkeä. Et saa kiusaantua. Pikku vaimoseni tulee pysyä hyvin rauhallisena poissa ollessani — hyvin, hyvin rauhallisena."

Kaksi tuntia jälkeenpäin Helga saapui hallitustaloon. Thora oli yksinään, ja sisaret katselivat tovin toisiaan sanaakaan puhumatta. Vihdoin virkkoi Helga:

"No, olet kai nyt tyytyväinen. Nyt, kun olet osoittanut mielettöntä lemменkateuttasi ja saattanut meidät koko kaupungin juoruttavaksi, olet kai tyytyväinen?"

"Oskar sanoi, että minun tulee pysyä rauhallisena, Helga, ja sinä tiedät, että minun tulisi niin olla."

"Hoo, näytpä kylläkin kiihoittuvan, milloin haluat ilmaista kurjia oikkujasi. Kun tunteeni ovat olleet yhteisiä Oskarin kanssa ja kun olen koettanut auttaa ja innostuttaa häntä, niin sinä, jolla ei ole koskaan ollut myötätuntoista tajuntaa hänen sisäistä elämänsä kohtaan eikä kykyä häntä auttaa, koska et voi häntä ymmärtää ja hän on yläpuolellasi — sinä purat pikkumaisen nurjuutesi —"

"Helga! Et ole milloinkaan ollut minulle ystävällinen — sen koommin kuin vuosi takaperin tulit kotiin — mutta nyi olet julma."

"Olenko? Ehkä olenkin. Ja ehkä olen kylliksi kokenut sellaista, mikä minut siksi saa."

"Puhut kuin tämäamuinen pettymyksesi, Oskarin seurasta jääminen, olisi suuri ja surkea kärsimys, mutta et näy muistavan, kuinka usein minä olen samalla tapaa pettynyt."

"Älähän, olet varmaankin sääliteltävä mielestäsi."

"En sano olevani sääliteltävä, Helga, koska tiedän, että vika oli alussa minun. Mutta sen sanon, ett'en ole tuntenut hetken rauhaa, siitä asti kuin sinä tulit Tanskasta. Taivutin isäni kutsumaan sinut, kun olit sisareni ja halusin sinua osalliseksi onneeni, mutta sinä et ole kertaakaan osoittanut minua kohtaan mitään sisaruustunnetta — et kertaakaan. Päinvastoin, tapasit minut onnellisena ja olet minut suruun sortanut. Olet pannut parhaasi katkeroitaksesi elämäni."

"Muistelen sinun sanoneen, ett'et saa kiihtyä, Thora?"

"Sinä minua kiihdytät, Helga, kun alituiseen kiduttelet minua ja loukkaat siihen kohtaan, minkä minussa tiedät arimmaksi. Alun pitäen yritit riistää Oskaria minulta — sen kyllä tiedät. Yritit sitä ennen naimistamme, ja olet sitä yrittänyt aina siitä lähtien. Et hävennyt yritellä heti häittemme jälkeenkään, ja yrittelet nytkin, sillä sinä olet menettänyt kaiken rehellisyyden, oikeuden tahi katumuksen, jopa hävykin tunnon."

"Vai niin", sanoi Helga, "kyllähän sinä luulet olleesi aika marttyyri. Mutta kummastuisitko kuullessasi, että joku muu on saanut kokea vielä suurempaa marttyyriutta? Syytät minun kiduttaneen itseäsi — entäs miten sinä olet minua kidutellut?"

"Minäkö, Helga?"

"Sinä juuri! Puhut, kuin minä olisin niitä naisia, jotka vetävät miehen verkkoonsa, tempaavat rakastettunsa hänen vaimonsa luota ja laahaavat hänet kuolemaan. Olsit osannut lähemmäksi oikeaa, jos olisit minut ajatellut peräti toisenlaiseksi naiseksi — sellaiseksi, joka itse on kärsivänä — joka on suljettu pois ja syösty syrjään ja jonka täytyy jäädä kumppanittomaksi ja ypö yksinäiseksi siitä syystä, että mies, joka häntä rakastaa, on toiseen vihitty."

"Helga!"

"Niin, kyllähän olisin tilaasi säälinyt, mutta sinä et antanut minun. Ja nyt, jos tahdot kuulla toden, niin sanonpa sinulle."

"Ja mikä se on, Helga?"

"Se, että Oskar ei sinua rakasta laisinkaan — kenties ei ole milloinkaan rakastanut."

"Helga, kuinka uskallat! Sanojesi perättömyys käy heti ilmi. Jollei Oskar ole minua milloinkaan rakastanut, niin miksi olen hänen vaimonsa? Mitä etua saattoi hän voittaa valitsemalla minut sinun sijastasi? Jollei hän minua rakastanut, niin miksi hän nai minut?"

"Hän nai sinut säälistä ja hairahtuneesta velvollisuudentunnosta, koska oli tehnyt naimasopimuksen ja katsoi kunnian vaativan pysymään tehdyssä kaupassa. Mutta hän rakasti toista ja niin uhraisi molemmat."

"Se on valhetta, Helga, valhetta, ja turhamaisuutesi vain saakin sinut niin sanomaan."

"Älä toki koetakaan luulotella, että tämän sanon olematta varma asiasta. Kuulin sen häneltä itseltään —"

"Itseltään? Häneltä, itseltään?"

"Hänen omasta suustaan hääaattonasi."

"Hääaattonamme hän sanoi sinulle —"

"Sanoi minua rakastavansa. Ja siitä asti, joskaan ei ole sitä sanoin ilmaissut, hän on sen uudistanut toisin tavoin ja yhäti. Hän rakastaa minua yhä —"

"Ei, ei, se ei ole totta."

"Hän rakastaa minua iäti."

"Ei se ole totta; ei se ole totta."

"Eikä sinua rakasta enempää kuin mies rakastaa koiraansa tahi hevostaan, tahi raamatullisten aikojen patriarkka rakasti vaimonsa kamarineitsyttä!"

"Helga, häpeä sinä! Oletko vailla omaatuntoa taikka totuutta, kun voit minulle tuolla lailla valhetella? Jos Oskar ei olisi minua konsanaan rakastanut, niin luuletko, ett'en olisi sitä aikoja sitten älynnyt? Ja jos hän sinua rakastaisi, niin luuletko, ett'en sitä tietäisi? — minä, joka hänen lastaan kannan."

"Älä sinä minulle sillä ilku, Thora. Niin, sinun ovat huulet, jotka häntä suutelevat ja suutelevat, mutta eipä ole huulilla väliä — vaan rakkaudella, joka on huulten takana, ja se rakkaus on minun, ja joka kerta kun hän sinua suutelee, on suudelma minulle aiottu."

"Valehtelet, Helga, valehtelet!"

"Entäs lapsi sitten — ei ole sekään sinun lapsesi, sillä rakkaus, joka sille elämän antoi, oli minun rakkauteni."

"Valehtelet, valehtelet!"

"Mitä minä välitän, jos oletkin orjatar, joka hänen lastaan kantaa? Lapsi on minun lapseni, ja hänellä on synnyttyään minun kasvoni —"

"Ei, se ei ole mahdollista."

"On — on varmasti; tiedät sen itsekin."

Thora huohotti tukahtuneesti. Sitten tapahtui peloittava muutos, tehden hänet miltei tuntemattomaksi. Kärsivälliseen ja hiljaiseen naiseen tuntui äkkiä menneen häijyläinen. Jotakin outoa ja kauheaa näytti syöpyvän hänen sieluunsa. Surmanhenki, joka yllättää petoeläimet, näytti ahdistavan häntä ja pääsevän voitolle. Hetkisen hän seiso i sisartaan vastassa kasvot vääntyneinä ja verettöminä, ja ähki sitten raivosta ja häpeästä kähisevällä äänellä:

"Hyvä, jos niin on, ja jos lapseni ei ole omani, jos se on siirtynyt toisen naisen rakkaudessa ja minä olen vain orjattarena sitä kantamassa, niin — niin — niin — se ei konsanaan synny, tahi jos syntyy, niin minä — minä — surmaan sen!"

Hän purskahti kaikuvaan nauruun ja kaatui lattialle.

Melu lennätti Annan läähättävänä huoneeseen.

"Mitä olet hänelle tehnyt? Mitä olet sanonut? Thora! Thora!"

"Minä surmaan lapsen. Minä surmaan sen — minä surmaan sen!"

Hurja, kirkuva nauru helähteli yhä rajumpana kautta talon, kunnes kuvernööri saapui juosten työhuoneestaan. Hän kuunteli mielettömiä murhanhuutoja tuokion, ja sanoi sitten: "Nostakaamme hänet ylös ja kantakaamme vuoteeseen. Helga, nouda lääkäri ja Margret Nielsen. Käske heidän tulla joutuin. Hän on poltteissa — ei saa hetkeäkään hukata."

VII.

Kaiken yötä Thora heittelehti ankarassa houriossa, joka ilmausi samana ainaisena hurjana huutona. Täti Margret saapui ja tapasi Annan sairaskamarissa. Johtaja seurasi perästä ja istui tuntikausia kuvernöörin kanssa alhaalla virkahuoneessa.

Lääkäri, tri Olsen, ei kertaakaan poistunut Thoran viereltä. Hän ei salannut sairaan tilan vakavuutta. Hourio oli ennen aikaisten poltteiden tuottama. Tuollainen murhaninto oli harvinainen, mutta ei tuntematon nuorilla äideillä. Se yleensä aiheutui jostakin säikähdyttävästä tapauksesta, kenties suuresta surusta, katkerasta pettymyksestä tahi jostakin pöyristävästä tiedosta. Tri Olsen kuulusteli Annaa, mutta tämä ei tiennyt mitään selitystä Thoran kohtaukseen. Sitten hän tiedusteli Helgalta, vaan tämä ei paljoa puhunut.

Helga oli ilmeisen kauhun valtaamana. Hänen kasvonsa olivat kalmankalpeat ja huulensa värisivät. Häntä ei saatu poistumaan talosta. Kun johtaja lähti kotiin kello kymmeneltä, kykenemättä mitään tekemään, niin hän ei saanut suostutelluksi Helgaa mukaansa. Sairaana kaikki kolme hoitajaa panivat merkille, ettei Helga pyytänyt päästä Thoran kamariin. "Järkevä tyttö", mielti tohtori. "Ymmärtää sen, ettei tule kättämään minulta", ajatteli Anna. Mutta tyttö näytti olevan kiihkeän valmis tekemään mitä pikku palveluksia tahansa.

Kun ei ollut muuta tehtävää, istui Helga vierashuoneessa, vieläkin viitta ja hattu yllään, pelokkaana kuunnellen yläkerrasta tunkeutuvia mielettömiä huutoja. Pitkien, pimeiden tuntien kuluessa häntä kiduttivat mitä tuskallisimmat ajatukset. Hänestä tuntui kuin murhan tehneestä ja hän kyseli itseltään

mitä tapahtuisi, jos Thora kuulisi.

Paitsi yläkerrasta tunkeutuvien vihlovien huutojen tuottamaa ruumiillista tuskaa, paitsi soimaavan omantunnon vaivoja ja sisaruusrakkauden ja säälin ahdistusta mikä hänet valtasi ja yllätti näinä pimeinä hetkinä, Helga kärsi kaikkein kalvavinta kauhua ajatellessaan, mitä Oskar palatessaan hänelle sanoisi. Häntä oli lähetetty kutsumaan kotiin; ei ollut tarpeellista ilmaista hänelle mitään.

Oskar saapui puoliyön aikaan, tomun ja hien peittämänä. Joku avasi hänelle eteisen oven. Hän ei pysähtynyt katsomaan, kuka se oli, vaan eteenpäin rynnäten tapasi ensimmäiseksi Helgan vierashuoneessa. Hetkisen he seisoivat vastatusten kuin rikolliset — Helgan koko ruumis vapisi, Oskar huohotti raskaasti.

"Miten hän nyt jaksaa?" hän kysyi.

"Ei paremmin", vastasi Helga.

Hän kuuli yläkerrasta kirkunaa.

"Onko se hän?"

"On."

"Oih, Jumalani!" mutisi Oskar ja alkoi sättiä itseään syytöksillä. "Minun olisi pitänyt ottaa hänet mukaani, kun hän pyysi. Miksi en sitä tehnyt? Olisihan minun tullut tietää, mitä tapahtuisi."

Helga oli odottanut Oskarin hurjistuneena käyvän hänen kimppuunsa ja olisi voinut sietää kamalimmankin loukkauksen, mutta tätä hän ei kyennyt kestäämään.

"Vika on kaikki minun", voihki Oskar. "Olen ollut narri — heikko itsekäs narri. Voi, Thora, herttainen, viaton, kauan kärsinyt Thorani, anna minulle anteeksi, anna anteeksi!"

Helga ei saanut viivytyksi talossa kauempaa. Hän oli kuin pahantekijä ja tahtoi päästä karkuun. Jättäen Oskarin, joka sohvan päanalusta vastaan tuki päätään käsivarsien varassa, hän puikahti ulos ja vaelsi yksinään pimeitä ja hiljaisia katuja pitkin kotiin.

Nähdessään Helgan menneeksi Oskar hiipi ylös Thoran ovelle, vaan hänen ei sallittu astua sisälle, kun pelkkä kiihtymyksen hengähdyskin olisi voinut sammuttaa elämän hiipuvan kipinän. Hänen äitinsä pistäysi ulos hänen luokseen, takana olevaan isoon kamariin, ja tapasi hänet pöytää vasten kasvonsa painaneena. Hän oli aikonut kelpo lailla torua poikaansa heti nähtyään, mutta hänen tuskansa näkeminen vaiensikin nuhteet ja hän rupesikin sen sijaan lohduttelemaan.

"Ei, ei", virkkoi Anna. "Et olisi voinut ottaa häntä mukaasi. Asiat ovat huonosti tällaisenaankin, mutta ajattelehan, miten paljoa paremmin olisi käynyt, jos kaikki tämä olisi siellä sattunut."

"Minun olisikin siis pitänyt pysyä kotona", huokasi Oskar. "Minun olisi tullut heittää kaikki muu sikseen."

"Thora ei olisi voinut suoda sinun niin tekevän, poikani. Kenelläkään meistä ei ollut oikeutta sitä odottaa."

"Mutta sinä et tiedä kaikkea, äiti. Olen käyttäytynyt häpeällisesti Thora kohtaan. Luulin menetteleväni oikein, mutta olen tehnyt hänelle vääryyttä, katalaa vääryyttä! Tyttö parka on kärsinyt kauheasti, ja tämä on tuloksena."

Sarastuksen ensi juovain levitessä taivaalle idän tunturijäätikköjen yläpuolella hourio tyyntyi ja sitä seurasi tietoinen kipukausi. Anna juoksi Oskarille ilmoittamaan vaihdoksen, ja sitten samanlaiselle asialle alakertaan, missä kuvernööri paitahihassaan nukkui virkahuoneen sohvalla.

"Hän on vihdoinkin tajuissaan, Luojan kiitos, ja tohtori sanoo hänen voivan niin hyvin kuin saattaa odottaakin."

Kahta tuntia myöhemmin, kun aurinko nousi pikku kaupungin yli, ja vuono ja tunturit hehkuivat tulipunaisina sen sädeloisteessa, laskeusi rauhan enkeli tuskan taloon, kantaen lapsukaista sylissänsä.

Hymyillen ja ojennetuin käsin astui tohtori Oskar huoneeseen ja sanoi:

"Saampa onnitella sinua. Tyttö — kaunis tyttö."

"Mutta Thora?"

"Heikko, mutta aivan levollinen, ja niin voimissaan kuin asianhaaroihin katsoen voi odottaa."

"Jumalan kiitos!"

"Ja käy nyt itse vuoteeseen, Oskar, ja nuku huomisaamuun, jos voit."

"Käyn kyllä — kyllä. Kiitoksia, tohtori — tuhansia, tuhansia kiitoksia."

Sillävälin Anna oli virkahuoneessa kertomassa iloisia uutisia kuvernöörille ja sitten juoksemassa pitkin taloa löytääkseen jonkun viemään sanaa johtajalle.

"*Minä* lähden, äiti", virkkoi ääni keittiöstä.

"Hyvänen aika! Sinäkö siellä, Magnus? Milloin sini tulit?"

"Yhdentoista seuduissa eilen illalla."

"Olit siis täällä ennen Oskaria?"

"Kultaharja nelistää vanhasti, äiti."

"Ja mitä olet keittiössä työskennellyt?"

"Kantanut puita ja keitellet vettä Margret Nielsenille."

"Sitten on sinun nyt mentävä levolle — käyt uniseksi:"

"Enkä mitä — voin makiilla valveillani kuusi yötä, tiedäthän, kun karitsat ovat tulossa."

"No, tänä yönä on tullut karitsa, Magnus", sanoi Anna.

"Jumala sitä siunatkoon, ja pikku äitiä samoin", toivotti Magnus.

VIII.

Thora nukkui puoleenpäivään asti uupumuksen ja unijuoman yhteisestä vaikutuksesta, ja hänen herätessään oli se häijy henki häipynyt, mikä oli hänet vallannut kuin paholainen ja tehnyt tuntemattomaksi. Hän oli jälleen oma herttainen, yksinkertainen minänsä. Mutta kamppailu oli ollut hirvittävä, ja jos hänen sielunsa parempi osa olikin voittanut, niin taistelutantereena ollut heikko ruumis jäi nääntyneeksi. Hän oli kalpea ja laiha, ja siniset silmät olivat suuret ja vetiset.

Ennenkuin ne avasi, hän kuuli takahuoneesta suloisinta, värähdyttelevintä ääntä, mikä milloinkaan koskee naisen korviin, ääntä, joka iloihinsa sisältää kaiken hurmion, mitä ihmissielu voi tuntea, ja jota ei yksikään nainen maailmassa ole kuullut useammin kuin kerran — ensimmäisen lapsensa ensimmäisessä ääntelyssä.

Thora avasi silmänsä ja näki Annan kutovan sukkaa vuoteensa ääressä.

"Onko lapsi tuolla?" hän kysyi.

"Ahaa, arvasinhan sinun olevan valveilla", sanoi Anna. "Niin, Thora, lapsi se on. Margret Nielsen kylvettää sitä."

"Tuo se minulle. Käske täti Margretin tuoda se heti."

"Kunhan keritään, rakkaani, kunhan keritään."

"Ei, nyt! Jollei hän tuo lasta heti paikalla, niin minä nousen ylös ja lähden sinne."

"Hiljaa! Sinunpa täytyy pysyä hyvin rauhallisena etkä saa kiihdyttää mieltäsi. Ja mitä nousemiseen tulee, niin tohtori sanoo, että jos liikahtat vuoteesta yhteen viikkoon, niin Jumala tiesi mitä tapahtuukaan."

"Kyllä, minä ymmärrän. Olen kovasti paha, ja sinun täytyy antaa minulle anteeksi. Mutta en ole vielä nähnyt lasta — en todella nähnyt — ja jos tuot sen minulle, niin olen oikein hyvä. En kiihdy laisinkaan — en yhtään. Saat nähdä kuinka rauhallisena pysyn."

"No, jos lupaat minulle, sydämestäsi lupaat", taipui Anna.

"Odota! Istuhan vielä, äiti. Istu tähän ikkunan ääreen. Minulla on hiukan kysyttävää sinulta ensin. Onko — onko lapsi kenenkään näköinen?"

"Kenenkään näköinen? Onpa ihmeesti. En ole eläissäni nähnyt lapsen niin tulevan äitiinsä."

"Minuun? Oi, tuo hänet! Tuo hänet! En voi odottaa hetkeäkään kauempaa."

Anna meni lapsenkamariin ja ilmoitti täti Margretille, että Thora oli hereillä ja kärsimättömästi pyyteli lasta nähdäkseen.

"Mutta hän tahtoo ottaa sen", empi täti Margret.

"Luota häneen siinä, jos hän on äiti", vakuutti Anna.

"Onko se vaaratonta? Onko hän täydellisesti entisellään?"

"Uskaltaa täytyy", arveli Anna.

Täti Margret otti käsivarrelleen lapsen pitkine vaatteineen ja maitopullo rinnalla, kantoi sen Thoran huoneeseen, kumartui vuoteen yli ja sanoi: "Tuossa! Katsohan tuota nyt!"

"Anna minulle, anna minulle", huusi Thora, ojentaen vapisevat, valkeat käsivartensa.

"Varovasti sitten, varovasti", muistutteli täti Margret.

Ei tarvinnut peljätä. Thora siirsi lapsen rinnalleen sillä vapaalla ja rohkealla, mutta hellällä kosketuksella jonka luonto suo kaikenlaatuksille äideille.

"Lapseni! Lapseni!" hän kuiski, vaaleat kasvot ilon kirkastamina. "Niin, hän on minun näköiseni. Huomaan sen itse. Mutta miks'ei se raota silmiään? Nukkuuko se? Sehän ei voi olla mahdollista, koska se vielä imee. Ku-kuu! Eikö hän olekin kaunis? Olenpa hupsu, kun niin sanon! Ja kuitenkin se on tosi. Kuu! Omani, kultuseni, tyttelin tyyppä!"

Kaiken tämän katkonaisen loruilun, äitien jumalallisen hupsuuden aikana molemmat vanhemmat naiset seisoivat vieressä, yrittäen kaklatella ja naurella mustien silkkiesiliinainsa suojassa, mutta hädin hilliten kyöneleitään.

"Onko Oskar vielä nähnyt häntä?"

"Ei vielä", vastasi Anna.

"Mutta hänhän on jo palannut, eikö olekin? Etkö sanonut hänen tulleen?"

"On, mutta hän uupui tykkänään valvomiseen ja minä lähetin hänet nukkumaan."

"Poika parka!"

"Ja Magnuskin oli tullut, mutta minä en saanut häntä käymään levolle, ja hän työskentelee yhä keittiössä."

"Minustapa on paljon vaivaa jokaiselle!"

"Vaivaa! Emme me sitä vaivana pidä."

"Olette saaneet lapsen siitä hyvästä, vai mitä?" sanoi Thora ja katseli rinnallaan makaavaa aarretta, kuin olisi tuonut heille koko maailman rikkauden. Yht'äkkiä hän kirkaisi: "Voi, voi! Katsokaa! Katsokaa!"

Huoneen toisessa päässä värjöttelevä täti Margret oli pyörtyä Thoran äkilliseen huutoon.

"Mitä nyt?" hän parahti.

"Lapsi on avannut silmänsä", ilmoitti Thora.

Täti Margret lysähti tuolille hengähtämään.

"Ne ovat siniset kuin minunkin. Oskarin ovat ruskeat. Ja Helgan — hänen ovat harmaat. Mutta kenties lasten silmät vaihtavat väriään! Vaihtavatko lasten silmät väriään, Anna?"

"Sitäkin sattuu", selitti Anna. "Sinisistä silmistä toisinaan tulee ruskeat —"

"Ei koskaan harmaat?"

"Ei minun tietääkseni", vahvisti Anna.

"Olen niin iloissani siitä, että lapsi on minun näköiseni!" virkkoi Thora ja tuijotteli lapseen ihmettelyn ja rakkauden katsein. Sitten hänen viehkeä itsekkyytensä kääntyi toisaalle, ja hän sanoi:

"Äiti, eikö Oskar mielestäsi jo ole nukkunut kyllin kauan?"

"Tohtori Olsen määräsi hänet nukkumaan huomisaamuun", vastasi Anna.

"Mutta etkö voisi herättää häntä pikku hetkeksi — hetkiseksi vain — jotta tulisi katsomaan meitä tällaisina kuin nyt olemme, lapsen ja minä — olisiko siitä hänelle paljon haittaa?"

"Ei, vaan *sinulle* kyllä; sinä kiihtyisit liiaksi, ja silloinpa tässä *minä* joutuisin aika pulaan, totisesti!"

"Oi en, minä pysyn aivan tyynenä — lupaan pysyi tyynenä. Ja Oskar voi tulla yönutussa ja palata sitten takaisin nukkumaan. Kutsukaa hänet — kutsukaa — pyydän — Anna, täti Margret — äiti!"

He eivät kyenneet rukoilevaa ääntä vastustelemaan, ja Anna meni Oskarin huoneeseen. Oskar oli hereillä.

"Miten hän nyt jaksaa?" hän kysyi.

"On vielä heikonlainen, mutta vahvistuu joka tunti", vastasi Anna.

"Entä lapsi?"

"Hän sai sen mukaansa vuoteeseen ja soisi sinun tulevan heitä katsomaan."

"Minä tulen heti."

"Thora kulta! Hän on viimeinkin onnellinen. En ole eläissäni nähnyt ketään niin onnellisena. Eikä kukaan ole koskaan paremmin ansainnut onnellisuutta. Juuri nyt lähtiessäni hänellä oli lapsen silmät. Mutta hän on vielä elämän ja kuoleman partaalla. Paljoa ei hän tarvitsisi paetakseen tästä maailmasta. Pidä siis vaaria sanoistasi! Oskar, äläkä virka mitään, mikä saattaisi häntä häiritä."

Oskar lupasi ja seurasi sitten äitiään Thoran makuukamariin. Kynnyksellä hän kuuli äidillisen hellinnän leppoista "buu-u, kuu-u" ja näki päänalusella hohtavat valkeat kasvot, ja niiden alapuolella pienet punakat piirteet.

"Thora parkani", hän virkkoi suudellen vaimonsa otsaa, "eihän sinulla liene kärsimyksiä nyt, vai mitä? Hiukan kalpea ehkä ja laihtunutkin, mutta parempivointinen, etkö olekin?"

"Katso!" kuiskasi Thora, siirtäen lapsen yltä vaipan ja ryhtymättä tuhlaamaan ajatuksiaan vähäpätöisempiin asioihin. "Kenen hän on näköinen, Oskar?"

"Näköinen! Kysytkö kenen hän on näköinen? No, hänpä on — aivan hullunkurisessa määrässä sinun näköisesi!"

"Suutele minua, Oskar. Kiedo käsivartesi meidän molempain ympäri, rakkahin. Tuolla tavoin — noin."

Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä lapsi puhkesi itkuun ja vanhemmat naiset äänekkäihin vastalauseisiin.

"Tule pois, senkin suuri köhnys", komensi täti Margret.

"Ei, ei", huusi Thora. "Oskar ei se ollut. Hän ei milloinkaan satuta ketään. Minä sen tein, täti", mutta täti ei ottanut mokomia kuullakseen, vaan sieppasi lapsen vuoteesta ja alkoi sitä polviensa päällä hysyttellä kasvot alaspäin.

Kun lapsi oli tuuditettu uneen, niin he joutuivat keskusteluun sen nimestä. Oskar puolusti "Thoraa", mutta Thora itse pani vastaan — se oli hänen oma nimensä, nimi, jolla Oskar hänet tunsu, ja sen vuoksi hän ei voinut sitä lapsensakaan kanssa jakaa.

"No mitä sanoisit Elinistä?" esitti Oskar.

"Sepä kaunis nimi! Anna, täti Margret, kuulkaahan! Sano se vielä, Oskar."

"Elin."

"Eikö se kuulosta viehättävältä Oskarin lausumana?"

Ja niin päätettiin enemmittä miettimisittä panna nimeksi Elin, ja sitten tuli kysymys kummeista. Thora

kannatti Magnusta ("Magnus parkaa") ja Oskar suostui. Mutta kun Oskar vuorostaan nimitti Helgan, niin katosi päivänpaiste Thoran kasvoilta, jolloin Anna loi Oskariin nopean katseen ja alkoi rykiä.

"Taikka Magnus kummi-isäksi ja täti Margret kummiäidiksi", paransi Oskar, ja niin sovittiin.

"Ja vietämme ristiäiset tänään", virkkoi Thora.

"Tänään?" huudahti Anna. "Eihän, Thora, lasta milloinkaan kasteta samana päivänä, kuin syntyy, paitsi jos on kuolemaisillaan."

Nyt oli täti Margretin vuoro meluta, ja melun hän sai aikaan herättämällä lapsen äkkiä noustessaan ja kiivaasti vaatiessaan, että Oskarin oli mentävä matkaansa ja jätettävä Thora lepäämään.

"Niin, niin, totta kyllä", myönsi Oskar, ja vielä suudeltuaan Thoraä hän seurasi täti Margretia ja lasta lapsenkamariin. Heidän mentyään ja oven sulkeuduttua Anna kumartui vuoteen yli ja kuiskasi:

"Näethän! Enkö tiennyt, mitä kello lyö! Eikö Oskar ole tullut jälleen omaksesi? Etkö hänen suudellessaan sinua tuntenut, että hänen sydämensä on kokonaan sinun?"

"Tunsin, se on totta", vastasi Thora. "Mutta luuletko sen kestävän?"

"Kestää varmasti. Viime yönä hän syytteli itseään kaikenmoisesta, ja tänään hän on kuin mies, joka aloittaa jälleen uutta elämää."

"Luuletko niin, Anna? Luuletko todella, todella niin?"

"Niin teen. Usko pois, hän ei kadota tuota lasta näkyvistään viideksi minuutiksi päivässä. Eikä hän milloinkaan katsele sitä sinua ajattelematta."

"Olen niin onnellinen, Anna! En ole milloinkaan ennen ollut niin onnellinen — en, en milloinkaan!" Hän henkäisi syvään ja sulki sädehtivät silmänsä sydämen sykintää tyynnyttääkseen. He olivat tovin ääneti, ja sitten hän virkahti muuttuneella äänellä: "Anna?"

"Mitä, kultaseni?"

"Eilen illalla — kun olin niin sairas — enkö sanonut —"

"Sh! Se on mennyttä. Emme siitä enää puhu."

"Kuitenkin, jos voisin nyt kuolla — nyt kun olen näin onnellinen — ja lapsi myös —"

Ja silloin Anna vaipui tuolille, vapisten kiireestä kantapähän.

IX.

Anna oli oikeassa Oskariin ja lapsen nähden — Oskar ei kernaasti päästänyt sitä näkyvistään viideksi minuutiksikaan, ei päivällä eikä yöllä. Kylvetettäessä hän piti tarpeellisena olla ylivalvojana saapuvilla, ja imetettäessäkin oli hänen pakko pitää vartiota. Tuhannet tapaturmien aavistukset peloittelivat alati, ja häntä huimasi, kun lapsi alastomana makasi täti Margretin helmaliepeellä. Jos se hänen ruokahuoneessa ollessaan parahti itkuun, niin hän hyökkäsi yläkertaan neljä porrasta kerrallaan, ja jos jotakin jytkähti yläkerran lattiaan, niin hän vapisten vaaleni. Lapsenkamarin vierashuoneessa nukkuen hän yöllä piti oveaan avoinna, ja jos lapsi oli kärtyinen, niin hän seurasi silmillään täti Margretin astelua edestakaisin (rohkenematta itse ottaa lasta kantaakseen), kuin olisi lapsi nauttinut liiaksi laudanumia.

Täten kului kaksi päivää, eikä Oskar astunut ulos ovesta. Thora kuuli hänen viereisessä huoneessa mielistelevän tahi nuhtelevan täti Margretia, puhelevan tahi naureskelevan lapselle, ja hänen sydämensä uhkui onnea. "Mutta kestääkö sitä?" hän kysyi itsekseen.

Sillävälin Helga kotonaan istuen, näistä iloista syrjäytettynä, tunki olonsa ankeaksi. Kolmantena päivänä Oskar sai häneltä kirjeen, jossa hän ilmoitti haluavansa puhua tärkeästä asiasta ja pyysi häntä viipymättä pistäytymään luokseen. Oskar ei pystynyt vastustamaan. Pieni hajuvedeltä tuoksuva kirjekuori veti puoleensa kuin magneetti.

Hän lähti ulos kävelyille miettiäkseen, mitä tekisi, ja joka askel vei häntä johtajan asunnolle päin.

Puolen tunnin kuluttua hän huomasi olevansa pienessä vierashuoneessa järven puolella, ja Helga seisoi hänen edessään alla päin nöyrempanä ja kainompana, mutta myöskin vastustamattomampana kuin konsanaan.

"Minun on tehtävä tunnustus sinulle", hän virkkoi, "jos minulle vihastut, niin minun on se kärsittävä."

Hän oli ollut syypää Thora paran äkilliseen sairauteen. Pettymyksensä kalvamana hän oli poikennut hallitustaloon soimaamaan sisartaan nöyryytyksestään. Kenties oli hän puhunut liikoja ja enemmän kuin totta oli, ja oli pahoillaan ja häpeissään. Hän olisi tahtonut pyytää Thoralta anteeksi, ja jos Oskar sen tekisi hänen puolestaan. —

"Mielihyvällä, Helga", vastasi Oskar. "Mutta kaikki on hyvin, kun loppu on hyvä, ja miksi puhuisimme asiasta enempää?"

"On toinen, josta halusin puhua", sanoi Helga, ja sitten tuli esille varsinainen aihe.

Thora paran hourio oli ollut murhanhimoa; hän oli uhannut ottaa syntymättömältä lapseltaan hengen. Olisi kauheaa, jos hän heikkoudessaan ja harhahaaveissaan yrittäisi toteuttaa uhkauksensa!

"Mutta se kaikki on nyt ohitse, Helga", selitti Oskar. "Lapsen synnyttyä on Thora ollut säveä kuin karitsa, uhkuen hellyyttä ja rakkautta."

"Niin luulin minäkin tähän aamuun asti", sanoi Helga. "Mutta isä sanoo äitisi nähneen mielettömyyden oireita."

"Taivaan vallat!" huudahti Oskar.

"Jokainen näkyy sitä kuulleen, paitsi sinä. Pidin vääränä jättää sinut tietämättömyyteen, ja sen vuoksi ilmoitin asian."

"Kiitos, Helga, siinä teit hyvin, ja jos Thora rukassa vielä on sellaista —"

"Siitä ei voi olla epäilystäkään, Oskar. Hän sanoi äidillesi haluavansa kuolla, lapsi kerallaan."

"Häntä täytyy vartioida — lasta myös. Täytyy pitää hoitajattaria yötä päivää."

"Onko siinä kylliksi, Oskar? Tiedät, kuinka ovelia ihmiset ovat sekamielisinä. Ja lapsihan on niin hento pikku olento. Sen henki voidaan silmänräpäyksessä nitistää."

"Tarkoitat, että tulisi siirtää lapsi muuanne?"

"Se saattaisi olla turvallisinta — joksikin aikaa ainakin. Se voisi tulla tänne. Pitäisin siitä mitä tarkinta huolta. Mutta hoitajaansa sen ei tarvitse vaihtaa. Täti Margretin on joka tapauksessa pian tultava kotiin."

"Se täytyy tehdä, Helga. Olisi liian hirveää, jos lapselle jotakin tapahtuisi. Minä menettäisin järkeni."

"Ja ajattelehan Thora. Se olisi kymmentuhatkertaisesti kauheampaa hänelle."

"Thora raukka! Se särkee hänen sydämensä", huokasi "Näyttää siltä, kuin olisin tuomittu tuottamaan tuskaa ja murhetta ja kuoleman hänelle."

"Meidän täytyy olla julmia ainoastaan ollaksemme armeliaita, Oskar. Mutta älä toimi yksistään minun neuvostani, äläkä Jumalan tähden sano minun mitään huomauttaneen. Kysy joltakulta muulta."

"Sen teen."

"Kysy kuvernööriltä."

"Isältä?"

Tuota nimeä mainittaessa, he pysähtyivät ja katselivat toisiaan ääneti, kuin olisi aave heidän väliinsä astunut.

"Onko kuulunut mitään Monte — Kööpenhaminasta, piti sanomani?" kysyi Helga.

"Ei mitään vielä, mutta joka päivä pelkään jotakin tapahtuvan."

"Mitä tapahtuneeka, minä en milloinkaan unohda, että sen teit minun tähteni, Oskar."

Hän ojensi kätensä Oskarille, joka tarttui siihen, piteli sitä tuokion, sitten suuteli sitä intohimoisesti ja

pakeni talosta.

Päivemmällä pidettiin hallitustalossa perheneuvottelua siitä, mitä oli tehtävä. Kuvernööri ja johtaja olivat koolla, ja Oskar ja Anna. Täti Margret tuli alas viimeisenä, jätettyään palvelustytön huostaan lapsen.

"Magnuskin on lapsenkamarissa", hän kertoi. "Hän toi kantamuksen puita uuniin, ja Thora kuuli hänen äänensä, ja nyt he juttelevat avoimen oven läpi."

Tohtori Olsen oli kutsuttu neuvotteluun, ja lausui mielipiteensä varovasti. Tuollaiset murhanhoureet johtuvat heikkoudesta ja ovat tavallisesti hetkellistä laatua. Synnytyksen jälkeen hän ei itse ollut nähnyt mitään merkkiä sellaisesta, mutta jos Anna oli, niin hän ei tahtonut joutua vastuuseen ehdotetun toimenpiteen vääjäämisestä, Anna nyökkäili ja vaikerehti ja selitteli, ettei hän lopultakaan voinut olla varma. Hän oli saattanut erehtyä Thoran sanoista. Kenties oli lapsi raukka ajatellut aivan toista.

Täti Margret oli nyt samaa mieltä, mutta paljoa pontevampi. "En usko siitä sanaakaan", hän intti, "ja pahoittelen häntä alkuaankaan epäilleeni. Thora on Nielsen eikä loukkaisi hiuskarvaakaan lapsen päästä."

"Tässä ei ole sijaa tunteellisuudelle", arveli kuvernööri. "Jos Thora kärsii sekamielisyyttä, vaikka miten ohimenevää, niin meidän täytyy suojella häntä heikkoutensa vaaroilta."

"Yhdyn sinuun, Stephen", virkkoi johtaja. "Minua surettaa — surettaa tyttäreni tähden — mutta yhdyn, yhdyn."

"Se on velvollisuutemme, selvä velvollisuutemme", jatkoi kuvernööri, "ensinnäkin lasta kohtaan, joka on kahden perheen jälkeläinen — nykyään ainoa jälkeläinen — ja sitten nuorta äitiä itseään kohtaan, jolla enemmän kuin kellään muulla olisi oikeus meitä soimata, jos jättäisimme sen tekemättä ja onnettomuus tapahtuisi."

"Niin olisi tosiaan, Stephen, niin olisi", vahvisti johtaja.

"Se tuntuu julmalta, niin kamalan julmalta", huokaili Anna.

"Mutta tapahtuu vain Thoran parhaaksi, äiti", sanoi Oskar.

"Sen tiedän, Oskar, kyllä, mutta julmaa se on sentäänkin."

"Haluaisinpa kuulla, kuka sen ottaa tehdäkseen", huudahti täti Margret.
"En minä ainakaan — sen sanon."

"Sitten on Annan itsensä se tehtävä", tuumi kuvernööri.

"Ei, ei, älä minua pyydä", vastusti Anna.

"Miks'en? Kuka on sopivampi sellaiseen armeliaisuuden ja rakkauden tekoon? Ja Oskar myös — Oskarin itsensä, jos tarvitaan, täytyy kantaa lapsi johtajan asuntoon."

Oskarin huulet vaalenivat ja värähtelivät, ja sydän hytkähteli kylkiluihin.

Päätettiin ottaa lapsi äidiltään jo samana iltana, heti kun Thora nukkui ja talo oli hiljaisena.

"Mutta hän uinahtaa lapsi rinnallaan, ja aina herää sen halutessa pulloa", sanoi Anna,

"Minä annan hänelle unijuomaa — hän nukkuu aamuun asti", huomautti tohtori.

"Oi voi! Auta armias! Minusta tuntuu kuin varkaasta", valitti Anna.

"Tahi murhaajasta", tiuskaisi täti Margret.

X.

Sillävälän Magnusin lapsenkamarissa silmäili kätkyessä makaavaa lasta, joka milloin siristeli silmiään valolta, milloin kaivoi pikku nyrkkiään kasvoihinsa, milloin hentoisella pehmeällä kätösellään tarttui hänen karkeaan sormeensa. Viereisen huoneen avoimesta ovesta helähteli ääni, jonka hän niin hyvin

tunsi, hieman heikompana, hieman hennompana, mutta entistään rattoisampana ja kirkassointuisempana.

"Sinäkö siellä, Magnus?"

"Niin, Thora."

"Oletko nähnyt pikku Eliniäni?"

"Parhaillaan sitä katsastan, Thora."

"Eikö hän ole kaunis? Eikö hän ole herttainen?"

"On kuin pikku enkeli."

Hilpeä liverrys kajahti toisesta huoneesta, ja sitten aloitti heleä ääni jälleen: "Se on valveilla, eikö olekin? Kuulenpa sen nauravan! Se jo nauraa, pikku veitikka! Tiedätkö että sinusta tulee sen kummi-isä, Magnus?"

"Minusta?"

"Niin, Oskar suostui siihen heti, ja ristiminen tapahtuu piakkoin."

"Se on elämäni onnellisin hetki, Thora."

"Mutta hän tuottaa sinulle vielä aika vaivat. Pikku kujeilija hänestä koituu. Etkö näe, millaiseksi hän varttuu! Magnus?"

"Näen hänet ilmettynä äitinsä kuvana, sellaisena kuin hän oli lapsena, Thora."

Jälleen helähti avoimesta ovesta hilpeä naurahdus, ja sitten hopeankirkas ääni virkkoi taas uudestaan: "Hän vielä poikkeaa vierailemaan luoksesi maatilalle ja repii kaikki kukkaset puutarhastasi."

"Tehköönpä mitä tahtoo, Thora."

"Mutta siellähän onkin rotkoja ja onkaloita ja railoja maassa?"

"Minä pidän häntä silmällä, Thora."

Iloinen helähdys kajahti taas, mutta hiukan erisointuisena; sitten: "Magnus?"

"Mitä, Thora?"

"Miks'et sinä mene naimisiin saadaksesi oman pikku Elinin, kuulehan?"

"Minä? Enkä mitä." Vastausta seurasi juro hymähdys ja jupinaa "köyhästä maamiehestä."

Sitten hopeankirkas ääni kävi vakavaksi ja suloisen suojelevaksi, toivotellen hänen elämänsä Thingvellirissä onnelliseksi ja menestyväksi. Eihän se suurellista ollut, tietystikään ei Oskarin laista huomattua uraa — jolle Oskar nimittäin joutuisi — ja vaati tiukkaa työtä varhain ja myöhään, mutta kuitenkin —

"Mutta, Magnus, etkö olekin ollut täällä kolme päivää? Kuinka olet voinut poistua niin pitkäksi aikaa?"

"Korvaan sen kotiin tultuani, Thora."

"Mutta Anna sanoo, ett'et ole ollut makuulla sen koommin kuin tulit, ja nyt on julistuspäivä tulossa ja se tuottaa sinulle suuria hommia majatalossa."

"Minä olen väkevä, Thora — hirveän väkevä", selitti Magnus.

Thora vaipui takaisin vuoteelleen ja virkahti, kasvoillaan punehdus, jota ei kukaan ollut näkemässä: "Magnus, minä luulen — luulen tosiaan, että sinä tekisit minun tähteni mitä ikinä tahansa."

Juro naurahdus oli vastauksena, puolittain tukahtunut, kuin partaan pärähtävänä, ja sitten virkkoi väkinäinen ääni: "Tekisin kai, Thora."

"Ja jos tarvitsisin sinua — tahi lapsonea — niin sinä vannaankin seuraisit meitä, kuten kerran sanoit, maan ääriin?"

"Sano vain 'tule', niin tulen, Thora."

Tätä seurasi hetken hiljaisuus; sitten pulpahteli jälleen hilpeä nauru, ja Magnus tunki kuumenevansa hiusmartoa myöten.

"Mutta sitä ei tietysti voi tapahtua, Magnus. Meillä on Oskar, joten emme voi konsanaan tarvita sinua."

"Ette, minua ette voi konsanaan tarvita, Thora."

Sinä hetkenä Anna ja täti Margret palasivat, neuvottelusta kiihkoissaan ja hermostuneina, ja tuuppasivat Magnuksen ulos huoneesta. Sitten, lasta yölepoa varten kylvetettäessä suljettujen ovien takana, tavanmukaisen kirkumisen säestyksellä, Anna suori Thoran hiukset yöksi, ja Thora pakisi Magnuksesta.

"Ihmiset pitävät häntä jäykkänä ja hidasmielisenä, mutta kyllä hän vielä jonakuna päivänä heitä hämmästyttää", hän sanoi.

"Palmikoinko kuin ennenkin?" kysyi Anna.

"Aivan kuin ennen. Mutta kätesihän vapisevat tänä ihana, äiti!"

"Sen se hoiteleminen tekee."

"Magnus parka! Hänellä ei ole ainoatakaan itsekästä ajatusta sydämessään. Mikä tahansa tyttö voisi häntä rakastaa, ja kenties, jollen olisi koskaan tuntenut Oskaria —"

"Tohtori Olsen sanoo, että sinun tulee ottaa pulveri tänä iltana, lapseni. Se saa sinut nukkumaan aamuun asti."

"Sinun se nauttia pitäisi — sinun ja täti Margretin."

"Oi, jos sen voisin tehdä puolestasi, niin hätäkö olisikaan, rakkaani", huoahhti Anna. "Mutta tässä se on — juo pian, tahi minä ehkä juon."

Thora maistoi Annan ojentamasta lasista ja sanoi: "Tuossa meni! Tuo nyt lapsi tänne."

Täti Margret toi lapsen, hyssytellen sen uneen, ja lasi hellästi äidin syliin.

"Voi sitä nypykkää! *Se* ei unijuomia kaipaa. Rakas, rakas tyttöseni! Mutta, mitä ihmettä — täti Margretinkin kädet vapisevat! Olen näännytännyt teidät molemmat."

"Mitäs tyhjää! Nukuhan pois. Minä väännän liekin alemmaksi", vastasi täti Margret, käänsi kierrintä ja asetti lampun vuodeuutimien taakse pöydälle.

"Olet niin hyvä minulle! Jokainen on minulle hyvä", kuului vuoteen pimennosta heikommin.

"Kun sinua jokainen rakastaa, Thora", huomautti Anna kyyneltyen. "Se sinun täytyy aina uskoa, tapahtui mitä tahansa."

"Suloista on olla rakastettu! Jos vain voisin ajatella sen kestävän —"

Lapsi kävi levottomaksi, ja Thora alkoi hyräillä sitä uneen —

"Vaipuos, lapsonen, enkelinä unehen; silmäsi umpeen luo —"

Raukea ääni laului säkeen ja pysähtyi; toisen, ja taas pysähtyi, ja sitten virkahti heikosti:

"Olisipa suloista näin uinahtaa jonakin päivänä lapsi ja minä — herätäkseen taivaassa!"

"Sh!"

"Oskarın vuoksi olisin pahoillani, mutta sittenkin —"

Heikko ääni sopersi, keveä hengitys kävi vitkallisemmaksi, sinervät silmäluomet painuivat umpeen, kalpeat huulet jäivät raolleen, valkeat käsivarret höllenivät, ja sitten nuo kaksi lasta, äiti ja pienokainen, lepäsivät unen helmassa yhtenä.

Äänettöminä istuivat molemmat vaimot hämyssä jonkun minuutin kuin rikolliset, muuta kuulematta kuin kellon raksutuksen. Sitten täti Margret hiipi Annan luokse, joka värjötteli pää mustaan silkkiesiliinaan peitettynä, ja kuiskasi:

"Oskar odottelee ovella. Jos se laisinkaan on tehtävä, niin on se nyt tehtävä."

Anna sieppasi verhon silmiltään ja näki Oskarin seisovan kynnyksellä viitta yllään. Hän nousi tutisevin jäsenin ja hamuili vuoteen luo. Sen ääreen hän pysähtyi tuokioksi kuuntelemaan Thoran säännöllistä hengitystä. Sitten hän veti äidin valkeat käsivarret erilleen ja nosti lapsen niiltä.

Täti Margret kietaisi nukkuvan pienokaisen ympärille huivin ja Oskar verhosi sen viittaansa.

"Yö on lauha, ei se kylmety", hän sopersi. Silmänräpäyksessä hän sujahti ulos, täti Margret kintereillään. Sitten Anna hoippui ulompaan kamariin ja peitti taas kasvonsa. "Oi, Jumala minulle anteeksi antakoon! Anteeksi, anteeksi!" hän nyyhki.

XI.

Aurinko paistoi makuukamariin Thoran herätessä hieno puna valjuilla poskipäillään ja onnekkouden ilme silmissään; hän näki Annan murheellisena nyökkäilevän vuoteen ääressä.

"Missä lapsi on?" kysyi Thora.

"Maltahan nyt, kultaseni, hiukan", vastaili Anna.

"Missä hän on?"

"Makaa alallasi, Thora. Aikanaan saat kaikki kuulla."

"Mutta sanohan toki, missä on pikku Elinini, Anna?"

"Lupaa minulle, ett'et kiihdy, Thora, niin ilmaisen sinulle asian."

Thora nousi kynärpäilleen ja äännähti nopeaan hengittäen: "Ethän tarkoittane vieneesi häntä pois?"

"Katsopa nyt, johan sinä kiihdyt, Thora!"

Thora mietti hetkisen ja sitten hän virkkoi: "Olen pahoillani siitä, että sen sanoin, Anna. Tein siinä kovin väärin. Tiedän, ett'et kuolemaksesikaan minua tahtoisi loukata. Mutta miksi et minulle sano, missä pikku tyttini on? Hän kait on lapsenkamarissa? Otit hänet yöllä pois minulta, ja nyt hän uinailee kehdoissaan — niinhän? Tahi kukaties on täti Margret vienyt hänet alas ovelle. Kas, eikö tuo olekin hän — kuuluuhan lapsen ääntä pihalta? Vai jonkun muunko pienoinen itkee tiellä? Puhu, Anna! Sinä kiusoittelet minua vain, sen tiedän. Mutta minä olen niin heikko, niin hupsu, ja sydämeni jyskii rumpuna."

Anna yhä nyökkäili ja voihekaili: "Voi sentäänkin! Voi sentäänkin!"

Thora tähysteli häntä tovin pelosta laajenevin silmin ja sitten huusi kimeällä äänellä: "Täti Margret! Tät Margret! Täti Margret!"

"Täti Margret on mennyt, Thora", sanoi Anna.

"Mennyt! Täti Margret mennyt! Ja pienokaiseni — onko hänkin poissa?"

Anna vain nyökkäili ja voihi. "Oi oi! Voi sentäänkin!"

Thora ponnistelihe noustakseen koholle vuoteellaan, mutta hänen poskensa vaalenivat ja silmänsä kierivät ja äänekkäästi kirkaisten hän pyörtyneenä valahti patjoille.

Palvelustytöt tohahtivat juoksujalkaa makuukamariin ja avasivat Thoran puristuneet nyrkit, Annan haudellessa otsaa.

"Mitä olenkaan tehnyt! Voi noita lääkäreitä! Vähän ne äidin tunteista tietävät. Ainakin se hänet tappaa. Lapsi raukkaseni! Lapsi raukkaseni! Sanokaahan vielä muuta!"

Thora tointui tuokion kuluttua ja katseli etsien ympärilleen.

"Oskar", hän äänteli, "tahdon puhutella Oskaria."

"Sinä saat, kultaseni", vastasi Anna, lähettäen palvelustytön tuotapikaa hakemaan häntä johtajan

luota. Oskar harppaili yläkertaan neljä astuinta kerrallaan ja syöksähti pyrynä huoneeseen.

"Thora parkani!" hän virkkoi hengästyksissään, kumartuen vuoteen yli häntä suutelemaan.

Thoran silmät olivat olleet kuivat ja jäykät, mutta sulivat nyt ja kävivät sumeeseen. "Oskar", hän sanoi, "äitisi on lähettänyt pikku Elinimme pois — anastanut hänet yöllä — ja minä olen niin heikkona ja huonona, ett'en voi nousta häntä etsimään."

"Oi, ei rakkaani, ei äiti", vastasi Oskar. "Makaahan hiljakseen, niin selitän."

"Tuo hänet minulle takaisin, Oskar. Rakastan pienokaistani. En voi elää ilman häntä."

"Tiedän sinun häntä rakastavan, Thora, ja lupaan sinulle, että saat hänet aikanaan takaisin."

"Ei, ei, rakkaani — nyt."

"Ei ihan vielä, Thora, mutta takaan kunniasanallani, että lapsi on turvassa. Ne pitävät hänestä kaikkea mahdollista huolta."

"Mitä *oikeutta* on niillä pitää huolta minun pienoisestani?" huudahti Thora. "Hän on minun. Minun täytyy saada hänet takaisin. *Tahdon* hänet takaisin."

Thoran säihkyvät silmät, jotka muunsivat koko kasvojen luonteen, ja raivosta ja vihasta kähisevä ääni muistuttivat petoeläintä, jolta on viety poikanen. Vääntyneiden, vaaleiden kasvopiiirteiden näkö värähdytti Oskaria, mutta hän vastasi säyseästi.

"Thora, jos antaudut tuollaisiin tunteisiin, niin saatat itsesi jälleen sairaaksi ja silloin pienokainen ei milloinkaan palaa luoksesi. Jos vain kuuntelet, niin kerron sinulle kaikki. Olit peräti huonona, ennenkuin pienokainen tuli, la lääkäri pelkäsi, että voisit tehdä jotakin vahinkoa sille. Sen tähden, pelastaaksemme sinut tuskasta ja vaarasta, minä otin hänet sinulta pois vähäksi aikaa — siksi aikaa vain — kunnes olet paremmassa voinnissa ja varmempi itsestäsi, Thora."

Suuri hiljaisuus silloin valtasi Thoran valittelun ja hän kuiskasi oneasti: "Sinäkö sen siis teitkin, Oskar?"

"No — niin, rakkaani, minä — mutta mitä tein, se tapahtui omaksi parhaaksenne — sinun ja pikku Elinin. Ja jos vain odotat, vain olet kärsivällinen, niin lapsesi tuodaan sinulle takaisin ja me olemme onnellisia."

Thoran kosteat silmät kuivuivat itsestään, mutta lasimainen ja hymytön oli se valo, joka niihin tuli.

"Missä on lapseni nyt?" hän kysyi.

"Ei kaukanakaan — voinhan sanoakin, isäsi luona. Täti Margret kääräisi sen huiviin ja minä itse kannoin sinne."

"Annoit siis lapseni Helgalle?" sanoi Thora.

"No — niin, minä annoin hänet Helgalle. Mutta täti Margret on siellä nyt. Ja sitä paitsi minä aion käydä siellä pitkin päivää — joten sinun ei tarvitse vaivaantua eikä olla huolissasi mistään — ei ikinä mistään. Ymmärräthän nyt kaikki, rakkaani?"

"Kyllä, ymmärrän nyt kaikki", vastasi Thora.

Lasimaiset, hymyttömät silmät yhä tähystelivät Oskariin, mutta hän käsitti väärin niissä loistavan valon.

"Nyt sinä olet järkevä", hän sanoi. "Jokainen ihastuu kuullessaan, että olet niin ajattelevainen ja alistut, sillä kaikki luulivat, että olisit lohduton — kaikki paitsi Helga."

"Helga?"

"Helga sanoi sinun yhdessä tunnissa pääsevän entisellesi, ja oikeassa hän olikin. Helga tunsu sinut paremmin kuin kukaan meistä."

"Niin, Helga tunsu minut paremmin kuin kukaan teistä", kertasi Thora.

Sitten Oskar istuutui jalkapäähän ja jutteli hilpeästi kaikenlaisista asioista, sillävälillä kun Anna, ilon kyöneleitä itkien Thoran mielialan muutoksesta, käski noutamaan Thoran aamiaisen ja viekoitteli hänet jonkun palan maistamaankin. Oskar puheli työstään — työstä, mitä aikoi tehdä, kun alkaisi, ja pian hän alkaisikin, jo hyvinkin pian. Sitten kunnianhimoisista suunnitelmistaan suurkäräjillä, ja lopuksi

julistuksesta. Juhla oli määrätty tapahtuvaksi ylihuomenna; jokainen oli aikeissa mennä mukaan, ja kaupunki jäisi tyhjilleen. Itse hän oli päättänyt jäädä kotiin Thoran luo, mutta siihen nähden että koko aate oli hänen ja että hänellä oli ollut niin johtava asema tässä puuhassa, oli ihmistenkin mielestä varsin ikävää, jollei hän voinut lyöttäytyä matkaan.

"Sitä paitsi on juhlahymni, tiedäthän", jatkoi Oskar. "Olen kerrannut kuoron kanssa ja se on kovin epävarma, mutta jos uskoisin, että urkuri voisi sen pitää koossa, niin en lähtisi missään tapauksessa."

"Mitä Helga sanoo?" kysyi Thora.

"Helga? Mitäkö sanoo? Helga arvelee, että minun *täytyy* lähteä."

"Niin minäkin", virkkoi Thora.

"Sinäkin? Todellako? Oi miten suloinen, itseäsi muistamaton olento sinä oletkaan!" huudahti Oskar, ja Thoraä otsalle suudellen hän juoksi takaisin Eliniä katsomaan.

Lasimaiset, hymyttömät silmät katselivat hänen poistumistaan, mutta niiden valo oli epätoivon.

XII.

Hallitustalosta ulos mennessään Oskar kohtasi Magnuksen, joka seisoskeli portaiden alapäässä ratsuraippa kädessä ja Kultaharja kuistin suussa. Magnuksen kasvoille nousseesta tummasta pilvestä Oskar saattoi nähdä, että hänen veljensä oli ynseällä ja kapinallisella päällä, ja vihollisuuksia karttaakseen hän tervehti Magnusta ja yritti livahtaa edelleen.

"Odota", sanoi Magnus.

"Toisella kertaa", hätäili Oskar.

"Nyt", vaati Magnus, laski ison kouransa Oskarin käsivarrelle ja veti hänet eteiseen takaisin.

Oskar tulistui julkeutta ja kysäisi terävästi: "No, mitä nyt?"

"Oskar", sanoi Magnus, "kuulin, mitä makuuhuoneessa tapahtui."

"Olit siis kuuntelemassa?"

"Olin."

"Et häpeä sanoa olleesi portailla vaanimassa — kenties nelin kontan kyykkien — mitä minä vaimoni kanssa puhelin?"

"Olisin kuunnellut vatsallani ryömien, jos tarvittu olisi", selitti Magnus, ja hänen kasvonsa synkkenivät synkkenemistään.

"Saanko kysyä, miksi kuuntelit?" kiukkuili Oskar.

"Syystä ett'en voinut menetellä muutoin."

"Miten niin?"

"Olen taannut olevani täällä tarvittaessa."

"Vaimolleni?"

"Niin."

"Suonet anteeksi, Magnus, jos sanon, että sinun olisi paljoa parempi hoitaa omia asioitasi."

"Tämä on oma asiani. Oskar, sinun on annettava lapsi takaisin Thoralle."

"Toden totta, Magnus, heittäydyt arvaamattoman vapaaksi. Jollet olisi veljeni —"

"Pyh! Anna lapsi äidilleen."

"Jumal'auta, mies", ärjäisi Oskar, huohottaen kuin hengästyksiinsä juosseena, "luuletko todella minun antavan syrjäisen, olkoonpa tämä vaikka veljenikin, määrällä miten minun on menetteleminen perhevaikeuksiini nähden, ja matkata Thingvelliristä asti johtamaan kotoisia asioitani? Mitä oikeutta on sinulla sekaantua minun oloihini — vaimoni ja minun suhteisiin?"

Magnuksen kasvoilla tummeni pilvi yhä uhkaavammaksi, ja hän sanoi:

"Kysyt mitä oikeutta?"

"Niin juuri."

"Minä rakastin Thora Nielsenä."

"Pidät välttämättömänä sen minulle julistaa?" vastasi Oskar.
"Muistuttaaksesiko, että hän sinut hylkäsi minun vuokseni?"

"Se on valhe, Oskar Stephensson."

"Lujaa kieltä!" murisi Oskar naurahtaen, mutta hän vapisi silmännähtävästi.

"Luovuin hänestä, vaikka olisin voinut pitää hänen sanastaan kiinni. Ratkaisin tytön onnen hyväksi omaani vastaan. Luovutin hänet sinulle, tehdäkseni hänet onnelliseksi. Tämä oli ehto, jolla hänet sinulle annoin, ja mikä on tulos? Mikä on tulos, minä kysyn? Olet antanut toisen naisen saada hänen sijansa."

"Toisen naisen?" kertasi Oskar. "Sillä tapaako puhut hänen omasta sisarestaan — Helgasta?"

"Sisar tahi ei, hän on kidutellut Thora joka tavalla, mitä hänen itsekäs sielunsa on osannut keksiä", sanoi Magnus. "Sen hän on tehnyt, ja sinä olet häntä autellut ja viskannut pois aarteen, jota minä olen pitänyt elämäni kalliimpana."

Oskarilta puhkesi vastustava huudahdus, mutta Magnus vaiensi hänet sanatulvalla sellaisella, ettei oltu moista konsanaan kuultu hänen vaiteliailta huuiltaan. "Luuletko, ett'en tiedä millaiseen elämään johdit tuon onnettoman lapsen, silloin kun olitte poissa — sinä ja tyttö yhdessä? Ja nyt kun hänelle tulee pienokainen ja hänen miehensä palaa hänen luokseen takaisin, kuten hänen täytyykin, jos on mies, niin annat hänen sisarensa vehkeilevän sydämen riistää häneltä ainoankin onnen."

Taaskin panivat Oskarin vaalenevat huulet parhaansa nauraakseen. "Magnus", hän sanoi, "sinulle on mahdoton suuttua. Nähtävästi et tiedä, että lapsi otettiin äidiltään perheen suostumuksella ja lääkärin neuvosta."

"Ho hoo! Luuletko, ett'en tiedä, kuka sen tuuman esitti? Luuletko, ett'en näe Helgan tarkoitusta. Luuletko, ett'en kuule hänen surkeita ruikutuksiaan — yhtä hyvin kuin olisin niitä kuuntelemassa! Viaton pikku raukka on hengenvaarassa! Sen täytyy joutua hänelle — *hänen* on sitä vaalittava. Miksi? Saattaakseen sinut takaisin jalkainsa juureen — kiinnittääkseen sinut itseensä hinnalla millä tahansa. Ja sinä suinpäin kompastut hänen juoniinsa — kun sitä itse tahdot — kun et tunne itseäsi etkä vaimoasi etkä naista, joka ei kelpaisi hänen kengännauhajaan päästämään."

Oskar luimisteli Magnuksen ripittäessä, sillä jokainen sana osui ytimeen.

"Oskar", uudisti Magnus, "annathan lapsen takaisin äidilleen — se on parhaaksi, ole varma siitä."

"Minulla on oma mielipiteeni siitä, mikä parhaaksi on", vastasi Oskar ylpistyen, "ja jos tällä haavaa äidin ja lapsen on mielestäni paras olla erillään —"

"Oskar Stephensson", keskeytti Magnus, "annathan lapsen takaisin äidilleen."

"Ja jos kieltäydyn, niin millä oikeudella minua komennat?" sanoi Oskar.

"Oikeudella, minkä sain luovuttaessani Thoran sinulle", vastasi Magnus.

"Ja sillä oikeudella, minkä minä sain hänen tullessaan vaimokseni, minä menettelen hänen lapseensa nähden sikäli, kuin oikeaksi näen", uhitteli Oskar.

Siitä Magnus menetti kaiken malttinsa.

"Onko hän koira, että voit häneltä penikat riistää?" hän huusi.

"Laki antaa minulle oikeuden menetellä hänen jälkeläisiinsä nähden, miten sopivaksi katson", intti Oskar,

"Sitten hiiteen laki", huusi Magnus. "Ja jos olet kuuro pyytelyilleni, niin minä — minä —"

"Pitkitä vaan", sanoi Oskar. "Et ensi kertaa uhkaile rikkoa lakia."

"*Sinä* särjet tyttöraukan sydämen, ja vielä puhut minulle lain loukkaamisesta. Mutta minä teen enemmänkin kuin sen. Jollet anna lasta äidilleen, niin sen otan väkisin ja itse annan hänelle. Ja jos yksikään mies yrittää minua estää, olkoon kuka tahi mikä hyvänsä, niin jumaliste isken häneltä hampaat kurkkuun."

Ratsuraippansa lattiaan mäjäyttäen oli Magnus astahtanut eteenpäin ja pui nyrkkiään Oskarin värähtelevien kasvojen edessä, mutta portaiden yläpäästä huudettiin: "Magnus! Oskar! Magnus! Oskar!"

Anna juoksi alas portaita ja asettui miesten väliin — Oskarin hennon, notkean vartalon ja vaaleatukkaisen pään, sekä Magnuksen vantteran rungon ja mustenevien kasvojen, molempain kiivaasti lähettäessä, raivosta ja vihasta vapisten.

"Poikani! Poikani! Hävetkää! Hävetkää!" huusi Anna. "Jokainen sana kuuluu makuuhuoneeseen, ja Thora itkee silmänsä pilalle."

Magnuksen käsi vaipui alas, hän vetäysi askeleen pari sivummalle, ikäänkuin nolostuneena ja häpeissään, mutta Oskar seiso i hievahtamatta paikallaan.

"Magnus — Oskar", pitkitti Anna, "jos te kumpikin rakastatte tyttö raukkaa, joka avuttomana makaa yläkerrassa, niin eikö teidän juuri siitä syystä tulisi olla ystävyksiä eikä vihamiehiä? Ja ajatelkaahan minua, pojat. Minä olen äitinne. Tottahan saman äidin pojat voivat rauhassa elää. Imetin teitä molempia, ollessanne pieniä, ja jos teidän välillänne nyt olisi kiistaa, iskuja ja ehkä verenvuodatusta, niin se olisi kuolemani — en voisi sitä kestää."

Sitten hän kääntyi Magnukseen ja soperteli, mikäli sokaisevilta kyyneliltään kykeni:

"Magnus, et saa olla vihainen Oskarille. Hän on nuorempi veljesi, muista se. *Sinä* ja hän nukuitte samassa vuoteessa lapsina. Ja hänen poikana ollessaan oli tapanasi kanniskella häntä selässäsi ja tapella hänen puolestaan."

Magnus hytkähti ja kääntyi jälleen, kunnes seiso selin äitiinsä, ja arvelen, ettei hän ollut järkyttävissä pyörähti Anna Oskariin päin.

"Oskar", hän rukoili, "sinun täytyy tehdä Magnuksen kanssa sovinto. Sinun täytyy, vaikkapa vain Thoran tähden. Muista, että *sinä* olet hänet saanut, Oskar, ja jos on totta, että Magnus hänet sinulle luovutti, vaikka häntä itse rakasti, niin ajattelehan uhrausta, mikä hänen on täytynyt tehdä teidän molempain hyväksi! Kenties Magnus rakastaa häntä vieläkin ja on itsensä tuominnut elinaikaiseen yksinäisyyteen hänet menetettyään. Ja kenties Magnus itkee sydämensä kuiviin hänen tähtensä, pitkät yöt pääksytysten. Noin suuresti kärsivällä rakkaudella on suuret puolustelunsa, Oskar. Eikö se anna hänelle oikeutta huolehtia Thoran onnesta? Ja jos Magnus ajattelee hänen kärsivän pikku Elinin kaipuussa —"

Oskarin kurkkua kuroi, ja hän äännähti käheästi: "Thora saakoon lapsensa takaisin, äiti. Jos lääkäri sanoo sen olevan turvallista, niin hän saa lapsen heti takaisin."

"Kas siinä", sanoi Anna, "se on kohtuus — mikään ei voisi olla sen kohtuullisempaa, Magnus. Tulehan, sinun täytyy pudistaa Oskaria kädestä."

Anna laski kätensä Magnuksen käsivarrelle, mutta tämä ei liikahtanut.

"Magnus", sanoi Anna, "olkoonkin äitisi rakkaus kaikki, mitä sinulle on enää jäänyt, mutta se pysyy kauan, poikani. Sinun ei tarvitse siitä luopua kenenkään hyväksi, eikä kukaan sitä voi anastaa. Lopultakin on äidin rakkaus paras. Se säilyy sinulla ja viihdyttelee sinua mitä tahansa teetkin ja mitä tahansa maailma sinulle tehnee. Magnus, sinun täytyy sopia veljesi kanssa — pienen veljesi kanssa — äitisi takia, Magnus —"

Magnus käännähti ja näki Oskarin edessään murtuneena, käsi ojolla. Silloin hänen oma kätensä heilahti esiin, vetäysi takaisin, heilahti taaskin, ja seuraavassa hetkessä tanakka jättiläinen kietaisi käsivartensa Oskarin kaulaan nyyhkien kuin lapsi.

Kaksi minuuttia jälkeenpäin Magnus oli matkalla kotiin, viuhutellen pitkää raippaansa Kultaharjan kiitävän pään yli ja hoilaten ja nelistäen kuin mielipuoli.

IV OSA.

"Rakkaista meille, parhaist' ainiaan, mit' Aika, Sallimus soi satoaan, joi maljan jotkut kierrost' ennen, kahta, yksittäin, vaiti vaipuin uinumaan."

I.

Lainjulistuspäivää oli päätetty viettää yleisenä juhlapäivänä. Aattona oli pikku pääkaupungista lähtenyt Thingvelliriin satakunta kuormahevosta, teltoilla ja ruokavaroilla säilytettynä. Vuonoon ankkuroinut tanskalainen sotalaiva oli lainannut puolet lippujaan, ja raittiusliitto lähettänyt kaikki tunnusmerkkinsä. Tilaisuudesta tuntui sukeutuvan suurenmoinen ja loistava.

Ennen päivänkoittoa oli kaupunki liikkeellä, ja vanhempi väki hankkiutui matkaan hituliailla poneilla. Jokainen oli ratsain, sillä taival oli pitkä eikä Islannissa juuri ollut teitä, vaunuja ei nimeksikään. Vähää jälkeen ensi sarastuksen läksi kuvernööri, kolmikolkkainen juhlahattu päässään ja vyötetty kauhtana kultakaluunaisen virkapukunsa yllä. Johtaja Nielsen ratsasti hänen vieressään, ja piispa, ylituomari sekä useimmat edusmiehet seurasivat saattueena. Muinaisten päivien suuren juhlahämmäyksen elvyttäminen, jolla lyötiin kättä mahtaville vainajille tuhatvuotisen juovan yli — se oli saanut jokaisen mielikuvituksen hereille.

Oltuaan ensimmäinen sitä ajattelemaan oli Oskar Stephensson viimeisiä lähtemään. Hän oli käväissyt johtajan kodissa vilkaisemassa lasta ja Helgaa noutamassa. Aurinko punersi idän tunturien laella heidän noustessaan nuorten nopsajalkaisten poniensa selkään. Oli sees aamu, joka ennusteli auringonpaisteista päivää.

Helgalla oli villalakkinsa ja valkea puuhkavaippansa, Oskarin ratsastuspukua verhosi uusi italialainen levätti huolettomasti hartioille heitettynä. Heidän ainoa tiensä ulos kaupungista sivuutti hallitustalon, Thoran makuuhuoneen ikkunan alitse, ja sen kohdalle seisahtuen Oskar alkoi huudella ikkunaan.

"Halloo! Halloo!" hän hoilasi.

"Kannattaako herättää häntä?" vastusteli Helga

Mutta ikkuna avautui ja Annan kasvot pilkistivät kadulle.

"Täällä on Oskar", hän sanoi kääntäen päänsä sisään päin.

"Hyvästi, Thora! Tulemme illalla takaisin."

Sisältä kuului epäselvää sorinaa, ja sitten Anna selitti: "Thora sanoo 'hyvästi!' ja ettei sinun ole tarvis hänen vuokseen kiirehtiä kotiin."

Oskar nauroi ja vastasi: "Katsotaan, katsotaan." Ja ratsastajat painoivat kantapäätänsä hevosten kylkiin ja kiitivät pois. Helga oli virkeällä päällä, mutta Oskaria painostivat pilvet, joita hän turhaan koki hälventää.

"Kaikki käy hyvin, vai mitä?" kysäisi Helga.

"Jumala tiesi", vastasi Oskar. "Hän on kyllä levollinen ja näköjään alistunut. Mutta hänen silmänsä ovat niin kuivat, huulet kalpeat, posket verettömät ja näivettyneet."

"Voitko sitten muuta odottaakaan neljä vuorokautta jälkeen synnytyksen?" arveli Helga.

"Totta sekin, mutta oikein tuollaisena en ole häntä koskaan ennen nähnyt. Tuntuu melkein kuin olisi hänellä sielu jähmettynyt jääkuoreen."

"Noudatithan neuvoani?"

"Sen tein."

"Ja mitä kuvernööri sanoi?"

"Sanoi Magnuksen sekautumista hävyttömyydeksi eikä tahtonut ottaa moista kuullakseenkaan."

"Asiat siis jäävät ennalleen?"

"Aivan."

"Entäs Magnus itse?" tiedusti Helga.

"Magnus on maatilalla."

"Mutta jos hän palaisi kaikkien ollessa poissa?"

"Tänään hän ei voi palata — saa kyllikseen puuhaa vieraistaan."

"Mutta jospa hän kaiken uhallakin palaisi?"

"Siinä tapauksessa", selitti Oskar, äänensä alentaen ja syrjään kääntyen, "on ruununvoudilla määräys puuttua häneen."

He olivat saavuttaneet edellään lähteneen kulkueen jälkipään, ja tomu ja hälisevän karavaanin melu kävi sietämättömäksi Helgalle.

"Kierretäänpä kuumien lähteiden kautta, niin pääsemme noiden edelle", hän esitti, ja he ratsastivat täyttä laukkaa pitkin vasemmalle poikkeavaa kujannetta, missä höyryävä utu leijaili vuolaan virran yli. Puolta tuntia myöhemmin he palasivat valtatielle, kahlasivat erään joen poikki ja lönköttivät sen takana nousevaa mäkeä ylös. Kulkue oli nyt loitolla takanapäin ja pieni puinen pääkaupunki jo pitkän matkan päässä, jalat harmajassa vuonossa ja valkeat, syleilevät käsivarret lumisina tuntureina tapailemassa meren ja taivaan kirkastuvaa rajaviirua.

"Kas niin", äännähti Helga hiljentäen, säihkyvin silmin Oskariin vilkaisten.

"Pikku Thora parka! Pahoilla mielin hänet jätin. Mutta kaiketikin kaikki tulee kuntoon", sureskeli Oskar.

"Varmasti", vakuutti Helga.

"Onko tuo tuolla höyrylaiva — vuonon suussa?" kysyi Oskar.

"Epäilemättä se on höyrylaiva", vastasi Helga.

"'Laura' on päivän myöhästynyt — sen oli määrä eilen saapua."

"Sitten tuo tietysti on 'Laura'."

Aurinko oli nyt noussut, mutta Oskar värisi kuin viluissaan. "Olen varmaankin viheliäinen pelkuri, Helga, sillä postilaiivan näkeminen säikyttelee minua", hän huokasi.

Mutta Helga vain nauroi ja hätästi varoittavasti kädellään. "Emme siitä puhu tänään, Oskar — tänään ainakaan. Katsohan!" hän huusi, viitaten mustan laavalakeuden yli ulottuvalla ruskealla tiejuovalla liikehtivien tummien pilkkujen riviin. "Katsohan tuolla matkaavata heimoasi. Eikö sinusta tunnu kuin Mekkaan palaavasta Muhametista? Tahi Gileadin vuorelle nousevasta Jaakobista laumoineen ja paimenineen ja —"

"Ja vaimoineen", täydensi Oskar.

"Niin, ja vaimoineen", nauroi Helga, ja molemmat puhkesivat yht'aikaa nauramaan.

He kannustivat taas ratsujaan ja Helga lauleli itsekseen heidän heiluessaan eteenpäin.

"Olenpa aika narri", ajatteli Oskar. "Miksi hautautuisin onnettomuuteen, ennenkuin se tulee? Ja miksi niin suuresti olisin huolissani Thorasta? Eikö Helga ole yhtä sääliteltävä? Kohtalomme kurjassa vyyhdessä on hänen solmu, jota ei saa konsanaan auki. Ja kuinka onnelliselta hän kuitenkin näyttääkään! Miks'en *minä* olisi onnellinen?"

"Helga", virkkoi Oskar heidän jälleen hiljentäessään, "ethän kaiketi soisi eläneesi noina vanhoina aikoina?"

"Soisin kylläkin", vastasi Helga.

"Mitä? Ja pitäisit miehesi yhteisenä toisen naisen kanssa?"

"Ei se mitään ole. Tekeväthän naiset nykyaikanakin samaten."

Ja sitten he taas nauroivat, vaikka epäiltävän rattoisasti, ja läksivät taaskin laukkaan.

"Olen ilkiö", ajatteli Oskar. "Ja niin pahasti kuin olenkin Thoraan loukannut, niin on Helgalle tekemäni väärä vieläkin kauheampi. Hänellä ei ole mitään mahdollisuuksia, toiveita, tulevaisuutta. Hänen täytyy lähteä Tanskaan takaisin, ja minun on pitkitettävä velvollisuuteni uralla. Mutta miks'emme ensin viettäisi yhtä onnen päivää? Yhtä ilon päivää, ennenkuin unelma on mennyttä?"

He seisahtuivat tien vieressä kaartelevan joen rantaan hevosiaan juottamaan, riisuen viittansa ja sitoen ne satulain taakse mytyksi, sillä täydellä terällä paistava aurinko oli lämmittänyt ilman.

"Kumma piirre noissa patriarkoissa oli", virkkoi Oskar.

"No mikä?" kysäisi Helga.

"Aivan ilmeisesti he pitivät mahdollisena, että mies rakastaa useampaa kuin yhtä naista."

"Ja eikö hän voi?" kysyi Helga.

"Minä kysyn *sinulta*", sanoi Oskar, "eikö mies voi rakastaa useampaa kuin yhtä naista?"

"Miksikä ei! Eikö meitä *kaikkia* käsketä rakastamaan toinen toistamme?" nauroi Helga, ja sitten Oskar nosti hänet syliinsä ja heilautti takaisin satulaan, ja he läksivät uudestaan taipaleelle.

Heidän tiensä kulki jylhää ja karua maisemaa, ohi tulivuorten syytämäin punaisten hietakumpurain ja sammuneiden tulivuorten resuisten aukkojen, yli syvän laavalouhikkoisen laakson, jota polvittelevat polut uurtelivat ja rotkot ristiin rastiin halkoivat, mutta näköalaa lievensivät siellä täällä avautuvat maatilukset, joiden pienet vihreäkattoiset *elfit* höyrysivät ateriaksi ja keitaina pilkottelevat peltotilkut hohtivat kuin helmi raiskiotanhualla. Viimeiseen maataloon he pysähtyivät hevosiaan lepuuttamaan ja virvokkeita nauttimaan, ollen nyt puolitiessä Thingvelliriin, karavaanin soluessa kaukana takanapäin.

Pitähisilleen riisuutunut siistimättömän näköinen mies otti ponit hoteisiinsa, ja homsuinen vaimo, likainen esiliina vyötäreillään, toi heille maitoa ja *skyr'iä*. Hän oli vielä nuori, mutta jo kolmen lapsen äiti. Yksi näistä kitisi hänen rinnoillaan, toinen oli takertunut hameenliepeisiin ja kolmas yläkerrasta täyttä kurkkua parkui häntä luokseen. Hän oli kaupunkilaisia, aikoinaan kaunottarena pidetty, mutta oli ollut seitsemän vuotta naimisissa eikä ollut kuuteen vuoteen nähnyt kaupunkia.

"Siinäpä oli!" virkahti Oskar heidän palatessaan tielle. "Siinä näit sitä patriarkkaalista elämää."

"Sittenpä ei minulla ole mitään tekemistä sen kanssa", sanoi Helga. "Huh! ollakin tuollaiseen soppeen haudattuna vuodet päästään, kolmen lapsen ja yhden miehen kanssa! Se saattaisi Thoralle kelvata, mutta minulle on annettava elämää, elämää, elämää!"

"Ja mies, joka sitä sinulle antaa, saanee sinut ruumiinesi sieluinesi, vai mitä?" sanoi Oskar.

"Ruumiineni ja sieluineni", nauroi Helga.

Seuraavan tunnin ajan oli samottava melkein jäljetöntä nummea, paljasta kuin erämaa ja lakeaa kuin sisämaan järvi. Sitä saarsivat jyrkät vuoret, kylmät ja kaukaiset — toisella puolella jyrkät vierinkivirinteet ja toisella kimaltelevasta lumikuoresta nousevan udun verhoamat kielekkeet. Kummallakaan puolella ei ollut yhtään ainoaa taloa nähtävissä, ei puuta, ei varpua, ei kukkaa, ei kasvia, ja tuskinpa ruohonkorttakaan; kaikkialla levisi vain hopeanharmaa sammal-aavikko, lyijymäinen ja kalsea kuin kuolleen miehen kasvojen leima. Mikään lintujen liverrys ei tässä yksinäisyydessä soinnahdellut, mutta toisinaan kuovi uikahutti pitkän lemmentuulunsa yli erämaan, toisinaan metsäjoutsen liiteli korkealla ylitse inhasti joikuen ulinaansa, ja toisinaan korppi kapsahti kallionkärjelle surunvoittoista vaakuntaansa koikkumaan. Rivi tienviittoja, murenneita ja vanhoja, osoitti ulkonevilla kivisillä käsivarrentyngillään suuntaa, edeten yhä eteenpäin kuin hävitystä taistelusta perätysten laahustavat soturit. Keskellä aroa oli lepotalo talvipyryjen yllättämille matkustavaisille — pieni mökki, puolittain makuusuoja, puolittain talli, sisällä ainoastaan laudoista kyhätty vuodesija ja lattialla kimppu heiniä.

"Voi taivas, millainen paikka eksyä lumipyryssä", huudahti Helga.

"Mutta millainen sadun ja laulun maa", huomautti Oskar; "ja jos joku voisi sommitella sen säveliksi, jylhiksi kuin sen jäätiköt ja rajuiksi kuin sen tulenpurkaukset, niin ne valloittaisivat maailman väkiryynnäköllä."

"Tee se, Oskar, tee se, niin rakastan sinua", intoili Helga.

"Niinkuin meidän käsketään rakastaa toinen toistamme?" kysyi Oskar.

"Ehkäpä niin", nauroi Helga; ja Oskar heilauttaessa hänet jälleen satulaan luiskahti Helgan käsi hänen olaltaan ja Oskar huulet koskettivat Helgan poskea.

Sen jälkeen he molemmat lauloivat lyhyttä laukkaa ratsastaessaan, sillä Oskaria painostaneet pilvet olivat häipyneet, ja jos maa oli harmaja, niin hohti taivaan laki sinisenä ja punainen veri virtaili lämpimänä heidän suonissaan.

Mutta äkkiä avautui heidän jalkainsa juuressa uusi näyttämö — syvä tasanko, jonka keskellä kimmeltelevä sininen järvi oli pikku saarista täplikäs kuin kotkanmuna ja jota pehmeäpiirteiset vihreät kummut saarsivat. Se oli unelma autiossa maassa, allas päivänpaistetta lukemattomien huippujen ympäröimänä, jotka kohosivat sen äärellä valkeaan verhoutuneina, kuin talaareihin pukeutunut kuoro veisaamassa kiitosvirttään Jumalalle. Musta laava oli siellä kuten muuallakin, ja notkelma oli kekoinensa rakkuloilla ja uurtoinensa kuopikas sekä rotkojen halkoma; mutta verijuuri versoi rosoisen louhikon raoissa ja mustikat reunustivat ammottavia kuiluja; ja tuntui miltei kuin olisi enkeli liitännyt maanjäristysten repelemän maiseman yli ja sitä siipiensä kukkeudella pyyhkäissyt. Tämä oli Thingvellir, julistuspaikka, Pohjolan käräjäsija, tuhansien satujen näyttämö, tuhansien laulujen aihe.

Oskar ja Helga olivat nyt lähellä matkansa päätä ja odottelivat kaupunkilaisia. Puolta tuntia myöhemmin saapui karavaani tomupilvessä ja hällisevänä, mutta kaikki hyvällä tuulella ja ateriomaan ahnaina. Huudahteltiin edelläjuoksijoille ja joitakin kaksimielisiä sukkeluuksia ladeltiin, mutta Oskar ei kuullut eikä Helga piitannut. He asettuivat kuvernöörin taakse ja laskeusivat hänen seurueessaan lakitasangolle.

Tie sinne kulki leveään syvänteen kautta, jonka yhdensuuntaiset seinät kohosivat molemmin puolin syvää viertotietä kuin jonkin historiantakaisen kaupungin rauniokatu, mutta kolmin verroin suurenmoisempina ja jylhempinä kuin mikään ihmiskätten työ, ollen suorastaan syntyneitä luonnon kupeista ja revenneen maan uumenista. Siinä oli suuria aukkoja ikäänkuin holvikaaria, tyhjiä lomina kuin ikkunoita, katkenneita kärkiä kuin päätykoristeiden jäännöksiä, ja omituisia riimukiviä kuin veistoteoksia, kaikki kuin perustuksiltaan järkytettynä ja kallellaan kuin kaatumassa, ja kaiken yläpuolella liehui toinen toistaan tavoittelevilta kaltailta tanskalaisen sotalaivan uljaat liput, joiden välistä aamuauringon säteet kirkkaina kalpoina välähtelivät.

Puolimatassa kuilua oli kalliopenger ("Lakivuori" selitti Oskar Helgalle) ja sen juurella lampi, jonka kirkkaanvihreät syvyydet näyttivät kylmiltä ja hyytäviltä sitä siimestävien kallioiden kämmenellä.

"Tuo se on hukutuslampi", selitteli Oskar. "Kun vain oli uskonon miehelleen, niin hänet syöstiin kallioilta veteen."

"Ja mitä tehtiin uskottomille miehille?" naureskeli Helga.

Lammen partaalta valahti vaahtoinen virta ukkosenjyrinä pauhaten äkkijyrkän teeltä alas laaksoon, missä monisormisena haarukkana painausi järveen. Noiden purojen takana oli uurteinen tasanko, nyt teltoja valkeanaan, mutta vain kaksi taloa oli näkösällä — pieni puinen pappila, jonka vieressä kohosi pienoinen kivistä rakennettu sälekattoinen kirkko, sekä Magnus Stephenssonin majatalo.

Magnus itse seiso siellä odottelemassa, pestynä ja juhlatamineissaan, koko yön apumiehensä Jon Vidalinin kanssa tehtyään valmisteluja vieraitaan varten. Ja kun Oskar hiukan kiihdyksissään ja hämillään ratsasti kohdalle, niin Magnus oli häntä vastassa sellainen hilpeä sävy kasvoillaan kuin ainakin miehellä, joka on tehnyt veljensä kanssa sovinnon ja aikoi sen pitää.

"Miten Thora tänään jaksaa?" kysyi hän Oskarin hevoselta satulavyötä päästellesään, ja Oskar vastasi hermostuneesti:

"Paremmiin — nimittäin — no, kenties ei aivan hyvin tänään, Magnus."

"Hänelle on lapsi annettu takaisin?" sanoi Magnus.

"Ei vielä", vastasi Oskar. "Toden sanoakseni, isä —" ja sitten hän soperteli rikotun lupauksensa jatkon. Magnuksen kasvot synkkenivät ja hän virkkoi:

"Ei ole siis laisinkaan kysytty tohtorin mieltä?"

"Ei, vastoin isän määräyksiä oli selvästi mahdotonta —"

"Ja Thora on yhä hallitustalossa, ja hänen lapsensa yhä johtajan luona?"

"Niin on."

Magnus katsoi Oskarista Helgaan, joka nyt seiso hänen vieressään, ja hänen kasvonsa kävivät synkkää synkemmiksi.

"Jon Vidalin", hän huusi käheällä äänellä olkansa yli takanaan seisovalle miehelle, "satuloi hevoseni —"

minä lähden Reykjavikiin."

"Mutta Magnus", vastusti palvelija, "kun on niin paljon työtä tänään ja sellaiset rahat tulossa —"

"Satuloi pian", huusi Magnus kuin tukehtumaisillaan.

"Magnus", yritti Oskar, "sinun itsesi vuoksi katson oikeaksi sanoa sinulle —"

Mutta Magnus lopetti jutun lyhyeen käännähtämällä pois.

"Anna hänen mennä", sanoi Helga, ja ennenkuin ihmiset telloissa ja majatalossa asettuivat aamiaiselle oli Magnus matkalla takaisin kaupunkiin.

II.

Sill'aikaa oli Thora kotona kovan kiusauksen kourissa. Hän oli kuullut Magnuksen ja miehensä sovinnonteon ja sanonut itselleen: "Oskar lähtee heti tapaamaan tohtori Olsenia, ja tohtori sanoo: 'Kyllä tosiaankin, pikku äiti on aivan kyllin terve nyt vaalimaan pienoistaan. Anna lapsi hänelle hetikohta takaisin'. Sitten Oskar ryntää yläkertaan ja tuiskahtaa tuulena huoneeseen, jotta tuntuu kuin ikkuna olisi auki, ja huutaa: 'Hihhei! Tohtori sanoo, että lapsi saa tulla takaisin!' Ja sitten Anna tarttuu häntä olkapäihin ja pyöräyttää hänet ulos, ja jokainen nauraa."

Mutta Oskarin tulo viipyi pitkään, eikä hän tullessaan puhunut tohtorista mitään. Hän vain pakisi heidän pikku Elinistään ja sanoi vastikään käyneensä häntä katsomassa. Tämä oli niin punakka ja terve ja alkoi jo "huomatakin", jos ojensi sille sormensa, niin se siihen tuijotti kuin suuren puun oksaan ja sitten tarrasi kiinni niin lujasti, kuin olisi pikku ruumiillaan siinä riippunut.

"En voinut riistäytyä hänen luotansa, Thora", hän selitteli. "On ihmeellistä kuinka paljon iloa voi lapsesta saada."

Oli ihmeellistä, ettei Oskar älynnyt loukkaavansa häntä joka hetki, mutta Thora vain ajatteli: "Tiedän, miten on asian laita — Oskar aikoo tuottaa minulle yllätyksen. Hän ei tahdo minulle ilmoittaa lapsen tulevan, ennenkuin se tulee. Hän tuo lapsen takaisin niinkuin veikin, yöllä, minun nukkuessani; ja kun aamulla herään, niin tuossa onkin pikkuinen."

Tässä suloisessa toivossa Thora sinä iltana ummisti silmänsä aikaisin, ennenkuin auringonlaskun punainen hehku oli kokonaan häipynyt hänen kamarinsa seiniltä, lausuen pikku rukouksen Oskarin puolesta ja toisen pikku rukouksen pikku Elinin puolesta, että tyttönen olisi yhtä viehättävä kuin aina, hänen aamusella nähdessään lapsen; ja sitten hän vaipui uneen.

Seuraavana päivänä herätessään hän kuulosteli lapsen hengitystä, ja ollen sitä kuulevinaan ojensi hellän käden sitä paikkaa kohti, missä lapsen piti maata, ja avasi sitten hymyillen silmänsä. Mutta lasta ei ollut siinä, ja päivänpaiste kaikkosi kamarista.

Käydessään sinä aamuna häntä katsomassa tohtori näytti vakavalta ja huolestuneelta. "Pelkään pikku potilaani liiaksi kiusaavan mieltään", hän pahoitteli. "Pää on kuuma kuuma ja tuntuu olevan kuumetta hiukan. Hänen täytyy maata alallaan, aivan alallaan muutamia päiviä; muutoin en mene takaamaan, mitä tapahtuu."

Vain tämän sanoi tohtori, ei sanaakaan lapsesta, ja kun hän vei Annan lapsenkamariin tavallisia ohjeitaan antaakseen, niin Thora kuunteli jännitettyinä, mutta sielläkään ei hiiskuttu lapsesta mitään.

Sitten saapui kuvernööri, kultakaluunainen takki nuuskalle tuoksuvana, ja hän silitteli Thoran korupeitteelle valahtanutta käsivartta ja huomautteli, ettei saanut olla mistään huolissaan.

"Pikku tyttäreni täytyy toipua niin nopeasti kuin suinkin", hän toivotteli. "Hänen täytyy syödä paremmin, ja jos jotakin kaipaa, niin täytyy hänen pyytää sitä ja hän saa sen, olkoonpa mitä ikinä."

Thora yritti sanoa, ettei mitään muuta kaivannut kuin lastaan, ja että jos sen antaisivat, niin hän piankin tervehtyisi, mutta hänen kurkkuunsa koski eikä hän voinut puhua. Hänen oma isänsä poikkesi sisälle viimeisenä, tuoden aamiaisen ja väkevän tupakan hajua mukanaan, ja hän laski leikkiä tyttärelleen meluavasti.

"Ohhoh! Ei tämä kelpaa! Meidänpä täytynee lähettää sinut uudestaan matkaan, Helga kaitsijanasi. Ja

kuules, pikku rouvaseni, sinun on väleen parannuttava ja tultava noutamaan pois tuo lapsesi. Se mullistaa talomme ylös alaisin. Siellä ei kukaan näe aurinkoakaan tuolta pikku hituselta, eivätkä täti Margret ja täti Helga enää pysty mitään muuta ajattelemaan."

Tähän mennessä oli Thora johtunut siihen vakaumukseen, että perhe oli päättänyt olla lasta hänelle palauttamatta ja että Helga oli syynä tuohon julmaan päätökseen. Sitten hänet valtasi raju intohimo, jonka moista hän ei ollut milloinkaan ennen kokenut. Hän vihasi sisartaan kamalasti. Helga, joka häneltä oli ensin puolison ryöstänyt, oli nyt ryöstänyt lapsenkin, ja hänen omaisensa silmät sokaisten käyttänyt hänen heikkouttaan ja sairauttaan puolustuksena ja verukkeena. Mutta hän saattaisi Helgan häviölle, jokaisen häviölle; hankkisi lapsensa takaisin, seuratkoon mitä tahansa, eivätkä kaikki maan tahi taivaan tahi hornan vallat sitä häneltä enää veisi.

Hänen tunteensa tuimuus, jos sitä olisivat kenneet ympärillä olijat älymään, oli muuttanut tuntemattomaksi hänen suloisen, hellän sielunsa. Hän oli kuin pentunsa menettänyt tiikeri lähdössä sitä takaisin perimään. Kaikki muut intohimot ja tunteet, mitä hänellä oli konsanaan ollut — miehensä rakastaminen, täti Margretiin, isäänsä ja kuvernööriin kiintyminen, Magnuksen sääliminen ja kaikkia elollisia olentoja kohtaan tuntemansa hellyys — paloivat tuhaksi tuossa kaikkikuluttavassa kaipuussa saada lapsensa luokseen. Se sai hänet hurjaksi, se sai hänet julmaksi, viekkaaksi.

Thora päätti varastaa lapsensa takaisin. Huomispäivä — julistuspäivä — soisi hänelle tilaisuuden siihen. Melkein kaikki lähtisivät Thingvelliriin, sen vuoksi olisi hänen tiensä vapaampi. Ainoastaan Anna jäisi kotiin häntä hoitelemaan ja täti Margret lapsen luokse. Kuumeisesti hän pelkäsi vaan Oskarinkin voivan jäädä, sillä silloin ei Helgakaan lähtisi, ja hänen suunnitelmansa menisi tyhjiin.

Thora makasi valveillaan koko yön läpeensä. Ennen aamunkoittoa hän kuuli ihmisten huhuilevan pimeässä; päivän sarastaessa hän kuuli kuvernöörin lähdön, ja Oskarinkin huutaessa hänen ikkunansa alla hän tiesi Helgan olevat mukana, kuullessaan kahden hevosen astuntaa.

Jokaisen mentyä hän suunnattomasta helpotuksesta huohtaen vaipui pielukselleen.

"Miten pian he palaavat, Anna?" hän kysyi.

"Eivät paljoakaan ennen puoltayötä, pelkään. Mutta sinä et saa tuskailla kenenkään vuoksi, lapseni, sillä kaikki koetetaan järjestää parhaaksesi", lohdutteli Anna.

Sitten kuulakka nuori sielu kiusauksensa rajun tulen polttelemana alkoi kutoa juonia Annan pettämiseksi saadakseen hänet pois tieltä. Hän virkahti:

"Eikö sinulla ole mitään asioita toimitettavana tänä aamuna, äiti — kaupungilla, tarkoitan — jäätyäsi yksiksesi ja palvelijainkin mentyä?"

"Asioita? Siunatkoon, kaupungissahan on tänään kuin pyhäpäivä eikä ainoatakaan puotia ole avoinna", selitti Anna.

Toisena hetkenä Thora muistutti:

"Anna, jos haluat mennä alas keittiöön ruoanlaittoon, niin älä minua ajattele."

"Keittelemiset on kaikki tehty, kultaseni", selitti Anna. "Maria ne eilen hommasi, eikä minulla nyt ole muuta tekemistä kuin lämmittää astiat lapsenkamarin kamiinin päällä. Minun ei ole tarvis jättää sinua minuutiksikaan, näetkös."

Thora alkoi käydä rauhattomaksi pulassaan, mutta ajatteli sitten: "Jo tiedänkin! Minä toimitan hänet käymään makuulle päivällisen jälkeen, ja sitten nousen ylös, pukeudun ja lähden."

Tämä johdatti mieleen hänen vaatteensa, jotka oli riisuttu sairausyönä ja jonnekin sullottu. Saisi vetää auki ja kopeloida laatikoita, ja se vei aikaa ja aiheuttaisi melua. Hän siis sanoi:

"Äitiseni, eivätkö vaatteeni mielestäsi käy kosteiksi ollessaan näin kauan käyttämättöminä?"

"Kosteiksi? Viidessä päivässä ja sydänkesällä!" huudahti Anna.

"Olisi kuitenkin hauska nähdä niitä tuulettumassa, sehän panisi ajattelemaan, että tästä vielä voi noustakin."

"No sitäpä sitten saat, kultaseni, saat kylläkin", vastasi Anna, ja leikkisästi kuin lasta mairitellen otti tämä hyvä sielu Thoran vaatteet kaapista yksitellen, näytteli niitä hänelle ja ripusti ne sitten tuolille lapsenkamarin kamiinin eteen, päristen ja kaklatellen päivästä, jona Thora ne panisi ylleen ja lähtisi alakertaan vaippoineen ja päähuivineen, Oskar apunansa.

Thora silmäili hänen puuhiaan tarkkaavaisesti ja huomautti sitten:

"En ole vielä nähnyt kauhtanaani, Anna."

"Kauhtanaasi — kävelykauhtanaasi! Siunatkoon, mitä kaikkea sen päähän pälkähtääkään! Mutta ei, ei! Ilosta me kaikki tanssimme, jos sitä kolmeen viikkoon tarvitset, Thora."

Tunnit hidastelivat julmasti ennen päivällistä, ja sen perästä auringon viiru seinällä ei pitkään aikaan jättänyt vuodetta; mutta viimein bornholmilaiskello alakerrassa löi kolme, ja sitten Thora virkkoi:

"Äiti, kaiketi olet hyvin väsyksissäsi. Soisin sinua lähtevän huoneeseesi lepäämään."

"Jättääkseniikö kultaseni yksikseen? Enkä", vastasi Anna.

"Mutta minä tahtoisin itsekin levätä, mutta en voi jollet sinäkin lepää."

"Jos todella luulet nukkuvasi —"

"Varmasti nukun", vakuutti Thora.

"No, koska sait niin vähän unta viime yönä —", taipuill Anna, ja Thora alkoi haukotella ja huokua.

"Jätän siis molemmat ovet auki. Ja katsohan, Thora — panen pöytäkellon tähän viereesi, ja jos heräät ja minua tarvitset — nukunhan kuin kissa, pieninkin rasahdus minut havahduttaa —"

"Hyvää yötä, äiti", virkkoi uneliaalla äänellä Thora, ja Thoran erehdystä hymyillen ja nyökkäillen Anna hiipi varpaisillaan huoneesta.

Thora kuunteli viimeistä kepeää astahdusta käytävästä ja nousi sitten vuoteellaan. Hän oli vihdoinkin yksinään, ja aika oli tullut kukistaa mustasukkaisuuden ja kateuden yllyttämä rakkauden ja hyvyyden salaliitto, joka oli häneltä riistänyt lapsen. Lapsensa, ainoa lapsensa piti hänen saada takaisin, maksoi mitä maksoi!

Hän pudottausi lattialle ja tuli siinä pyyhkäisseeksi soittokellon alas pöydältä. Se tipahti hillitysti helähtäen matolle, ja hän pidätteli tovin hengitystään ja kuunteli. Mutta Annan huoneesta ei kuulunut hiiskaustakaan, minkä vuoksi hän tarttui makuuvaatteisiin ja kohottausi jaloilleen. Silloin seinät alkoivat silmissä vilistä ja hän ensi kerran tiesi, miten oli heikko. Mutta hänen sydämensä oli voimakas, jos olivat jäsenet voipuneet, ja hän hoippui lapsenkamariin, missä hänen vaatteensa vielä riippuivat tuolinselillä. Uuvuttavaksi kävi niitä ylleen pukea, mutta aikeessaan hän ei väsähtänyt. Vihdoin hän pääsi valmiiksi ja katseli itseään kuvastimessa. Silmät veristivät, huulet olivat kalpeat, posket kuopalla ja valjut. Kukaan ei kadulla voinut häntä tuntea; mutta jos sentään voisi kauhtanansa löytää —

Kaappikello kilautti puoli neljää, ja Thora alkoi hiipiä pitkin käytävää. Hänen oli mentävä Annan makuuhuoneen ohi, ja ovi oli selko selällään. Annan huivi oli sisällä, tuolille heitetynä; hän sieppasi sen ja verhosi sillä hartiansa ja päänsä. Sitten hän lähti alakertaan. Hänen jäsenensä tutisivat, joskaan ei pelosta, ja jos kukaan olisi nyt yrittänyt pysähdyttää, niin olisi hän taistellut kuin raivotar.

"Lapseni on minun", hän ajatteli. "Mitä oikeutta heillä on pitää häntä poissa minulta?"

Seuraavana hetkenä hän oli kadulla.

III.

Bornholmilaiskello löi neljä. Anna heräsi ja kun ei Thoran huoneesta mitään ääntä kuullut, meni hän lapsenkamariin ja puuhaili hiljaksen kamiinin ympärillä. Sitten eräästä avoimesta ikkunasta pelmahtava tuulihenki kahisteli kurottuja uutimia makuuhuoneessa, ja Anna huusi ovelta"

"Makaahan vain, Thora, minä laitan teetä", ja sitten hän hyräili itsekseen nuoruutensa äänellä.

Muutamaa minuuttia myöhemmin hän tokaisi: "Uni tuntuu minut pökerryttäneen — kaadoinpa kiehuvan veden, ennenkuin teelehtiä muistinkaan."

Pian sen jälkeen hän vaappui Thoran kamariin teetarjotinta molemmin käsin pidellen ja sanoen hymyhuulin: "Tässä nyt on, mutta kiität Luojaasi, että Maria tulee aamuksi takaisin."

Hän oli laskemassa tarjotinta vuoteen vieressä olevalle pyöreälle pöydälle, jolla soittokellon olisi pitänyt olla, kun hänen katseensa sattui tyhjiin vuoteeseen. Hänen sydäntään hytkäytti, ja hän käänsi päänsä hitaasti olan yli, huutaen: "Thora!"

Vastausta ei kuulunut; huone oli tyhjillään. Anna muisti lapsenkamarin tuoleille levittämänsä vaatteet. Ne olivat poissa. "Thora! Thora!" hän huusi hätäisin kuiskauksin.

Sitten hymy palasi hänen kasvoilleen. "Nytpä tiedän", hän ajatteli, "Thora on pukeutunut ja mennyt alas vierashuoneeseen, vain näyttääkseen minulle, mihin jo kykenee."

Hymyn karkoitti tuima otsan rypistys. "Mutta annanpa aika kyytiä", hän tuumaili ja riensi alakertaan päättävin askelin ja läimäytti vierashuoneen oven seinään asti, sanoen: "Tosiaan, Thora, on kovin häijyä —"

Mutta torat kuoleutuivat kurkkuun, sillä Thora ei siellä ollutkaan. Sitten hänen sydämensä vipatti kuin huurteisen hallan jäykistämä lehti, ja hän juoksenteli pitkin taloa huoneesta huoneeseen, huudellen pelosta kimeällä ja nyyhkytysten tukahduttelemalla äänellä: "Thora, missä olet? Thora! Tyttöseni! Älä minulta piilottele! Thora! Thora!"

Samassa Kultaharja porhalsi pää kumarassa pihalle; ja Magnus astui sisälle. Äitinsä äänen kuullessaan hän juoksi yläkertaan ja joutui Annan kanssa käytävässä vastatusten.

"Mitä on tapahtunut?" hän kysyi.

"Thora on kadonnut", oihkaisi Anna.

"Kadonnutko?"

"Hän houkutteli minut käymään levolle nyt iltapäivällä ja nukkuessani nousi ylös ja pukeutui, ja on nyt tipo tiessään."

"Otamme ensin varman selon", arveli Magnus, ja tämä jäykkäjäseninen mies kiiti ympäri taloa kuin torpedo, Annan istuessa tuolilla oman huoneensa oven suussa, käsiään väännellen ja ajattelemattomuuttaan soimaten.

"Auta armias! Auta armias! Mitä olenkaan tehnyt? Miten voin koskaan antaa itselleni anteeksi? Lapsi parka ei ollut tajussaan — hän ei tiennyt mitä teki."

Magnus palasi hitain askelin, sanoen: "Ole levollinen, äiti! Etkö näe mitä on tapahtunut? Thora on mennyt lapsen luo."

"Lapsen luo? Johtajan kotiin? Suokoon Jumala sinun olevan oikeassa, Magnus. Mutta hän ei kahteen päivään ole lasta maininnut."

"Kuitenkin", selitti Magnus, "hänen sydänparkaansa on raadellut tämä kirottu seikka, että hänet on lapsestaan erotettu, ja hän on lähtenyt sen luo."

"Menemme katsomaan", virkkoi Anna. "Mutta siunaa ja varjele, mikä teko! Ja hän niin sairas ja heikko! Se on hänen kuolemansa! Voi, miksi jätin häntä silmänräpäyksikään? Mitähän Oskar sanookaan?"

"Jos Oskar on viisas, niin hän ei sano mitään", tuumi Magnus. "Ja jos mitään tapahtuu ja hänellä on rahtuakaan omaatuntoa, niin hän kiroaa itseään viimeiseen elonpäiväänsä asti."

"Älä sano sitä, Magnus", pyyteli Anna. "Jos siinä oli mitään väärää, niin olemme kaikki syypäät. Ei se ollut Oskarin vika —"

"Olipa tietenkin Oskarin vika", väitti Magnus. "Oskarin vika oli, että hän antoi Helgan kääriä itsensä sormensa ympäri ja tehdä teidät kaikki viheliäisiksi orjikseen."

"Missä on huivini? Laskin sen jonnekin enkä nyt löydä, mutta mennäänhän. Äläkä ole ankara äidillesi, Magnus — hän yritti parastaan tehdä —"

"En minä sinua moiti, äiti", sanoi Magnus, "mutta jos", hän lisäsi, ja sanat tulivat kiristyneiden hampaiden raosta, "jos tässä katalassa maassa olisi laki rankaisemassa Oskarin kaltaisia miehiä, niin olisin ensimmäinen sitä käyttämään niin totta kuin elän."

He olivat lähdössä ulos talosta, kun ovelle astui kolme miestä — ruununvouti ja kaksi vierasta.

"Hyvää iltaa, Anna-rouva", lausui ruununvouti. "Nämä herrat ovat virkamiehiä Kööpenhaminasta,

juuri saapuneita 'Lauralla'. He haluavat tärkeässä asiassa tavata kuvernööriä, ja arvelin teidän ehkä tietävän sanoa, milloin hän palaa Thingvelliristä."

"En osaa sanoa, en tiedä, olen kovassa kiireessä", hätäili Anna.

"Tämä nuori mies", selitti ruunuvouti muukalaisille, "on kuvernöörin *vanhempi* poika, ja jos tahtoisitte puhutella häntä —"

"Kyllä", vastasivat miehet.

"Onko asia niin tärkeä? Poikani on lähdössä ulos kanssani. Eikö sitä voida jättää huomiseen?" puheli Anna.

"Käykäähän edellä, äiti. Minä seuraan pian perässä", esitti Magnus, ja Annan rientäessä kadulle Magnus vei vieraat kuvernöörin virkahuoneeseen. Toinen miehistä otti povitaskustaan paperin ja sanoi:

"Luonnollisesti tunnette isänne käsialan?"

"Tunnen", vastasi Magnus.

"Ja tietysti on hänen nimikirjoituksensa teille tuttu. Oletteko hyvä ja sanotte, onko *tämä* isänne nimikirjoitus"? virkkoi mies avaten paperinsa ja ojentaen sen Magnukselle.

Se oli Oskar Stephenssonille asetettu sadan tuhannen kruunun tunnuste, kuvernöörin hyväksymä ja johtajan asettama.

Maailma pyöri Magnuksen silmissä, sillä hän älysi silmänräpäyksessä, mitä paperi merkitsi. Oli miltei kuin olisi heti paikalla vastattu hänen rukoukseensa saada valta rangaista Oskaria. Paperi ratisi hänen kädessään eikä hän saanut muutamaa sekuntiin puhutuksi. Sitten hän nosti kasvonsa ja sanoi:

"Kysytte minulta onko tämä isäni nimikirjoitus. Ettekö katso soveliaammaksi kysyä häneltä itseltään?"

"Epäilemättä — kyllä niin — oikeassa olette", selitti muukalainen, "mutta suojellaksemme isääänne — ja osaltaan teitäkin, kenties —"

"Kenties", sanoi Magnus, ja hän antoi paperin takaisin.

"Magnus", lausui ruunuvouti, "minua pyydettiin pitämään sinua silmällä, jos tänään tulisit kaupunkiin, mutta minusta näkyy eräs toinen perheessänne tarvitsevan melko lailla enemmän silmälläpitoa. Etkö annakin meille apuasi?"

Magnus vavahteli kiusauksen kynsissä. Ääni hänen sisällään huusi: "Puhu! Paljasta hänet! Nyt on aikasi!" Hänen alahuulensa värähteli, silmäluomensa nytkähtelivät, ja hän vastasi kumeasti:

"Kuvernööri ei palaa ennen puoltayötä. Antakaa minun tulla luoksenne huomenaamulla."

"Hyvä!" sanoi ruunuvouti. Magnus saattoi heidät ovelle ja kiiti sitten pois johtajan asunnolle päin.

"Tuo iso mies puhuu milloin tahtoo", virkahti toinen muukalainen, heidän kolmisin astellessaan alas katua, "ja milloin hän ei tahdo, silloin ei häneltä paholainenkaan saisi sanaa suusta."

IV.

Kahdesta johtajan talolle vievästä tiestä oli Thora valinnut lyhemmän ja käytetyimmän, mutta oli kuitenkin huomaamattomana päässyt puikkelehtimaan kadulta kadulle. Taloa lähetessään hän oli kohdannut ruunuvoudin ja nuo kaksi muukalaista, mutta he olivat vilkkaassa keskustelussa eivätkä nähneet hänen hoipertelevan sivuitseen pää Annan huiviin kiedottuna.

Kahdesti hän oli pysähtynyt hengähtämään ja kerran nojautunut lyhtypylvästä vasten, sillä hänen päätään huimasi ja nilkkojaan kivisti. Tähän asti niin lyhyeltä näyttänyt pikku matka oli nyt venynyt pitkäksi taipaleeksi, mutta loppui viimeinkin, ja hän lähenei isänsä taloa kadun puolelta.

Hän oli aikonut hiljaa hiipiä sinne, astua sisään varkain, kuunnella, kunnes tiesi, missä lasta pidettiin ja sitten livahtaa huoneeseen sitä sieppaamaan.

Siinä mielessä hän nousi ylös kiviastuimia ja väänsi varovasti ovenriipaa, mutta tuskin hän ehti äänettömästi työntää ovea raolleen, kun kajahti äänekäs helinä kellosta, jota siinä ei ennen ollut.

Tuossa tuokiossa alkoivat lapikkaat kiireesti kapsata alas portaita, ja ennenkuin hänen sekavat aivonsa ennättivät päättää mitä tehdä, tirkisteli täti Margret häntä kasvoihin.

"Varjele taivas, sinäkö?" huusi täti Margret ja näytti olevan tuupertua seljälleen.

Musertavan tappion tuskaa tuntien Thora seisoi vaiti, sydän jytisevänä kuin pyydystetyn linnun.

"Hyvä Jumala, kuinka sinä tänne yksinäsi pääsit! Ja mitä ihmettä Anna ajatteli sinut laskiessaan?" kummasteli täti Margret.

Sitten Thora kouristavaan purkaukseen puhjeten tunnusti: "Anna ei tiennyt mitään, täti Margret — hän oli nukkumassa — tulin pienoista katsomaan." Ja sitten hän lannistui peräti, piteli ovesta ja itki kuin lapsi.

Teräväkielinen hyvä sielu ei voinut kestää enempää. "Ja sitä saatkin, rakkaani", hän vakuutti hellästi. "Saatpa kylläkin, vauvaseni", hän vahvisti äärettömän säälivästi. "Saat niin varmasti kuin nimeni on Margret Nielsen", hän lupasi vielä kerran, jyrkän päättävästi. "Jättivät tänne minut kuin vahtikoiraksi sillä käskyllä, ettei kukaan saanut lasta lähestyä, mutta se oli tarkoitettu eräälle toiselle — eräälle, joka sen aikoi varastaa — niin sanottiin — vaikk'ei mahdukaan vanhaan tyhmään kallooni, mitä merkillistä aika mies voi tahtoa imevästä lapsesta. Mutta olenpa hupelo, kun pidättelen sinua ovelta! Tule yläkertaan, tyttöseni. Käyhän edelläni, Thora hyvä — se on oikein — mutta ei niin pikaisesti — näetpä lapsesi kylläkin pian. Ja Thora kultaseni, jollen ole yrittänyt tuoda sitä takaisin sinulle, niin ei siihen ole ollut syynä rakkauden puute, eikä tunteittesi ymmärtämisen eikä kärsimystesi tajuamisen puute, vaan kun isäsi ja Helga, ja Oskarkin — Ei, toisaanne, Thora — lapsi on kadunpuoleisessa makuukamarissa."

"Onko hän terve?" kysyi Thora nopeaan hengittäen, siltamalle päästyään.

"Terveempi ei voi olla, ja niin rusoposkinen ja viehkeä", takasi täti Margret, työntyen Thoran edelle ja avaten oven.

Mutta kavuttuaan portaat niin ylenmäärin joutuisasti Thora pysähtyi kynnykselle ja painoi vasemmalla kädellään lujasti kylkeään. "Maltahan! En voi vielä käydä sisälle", hän sanoi. "En ihan vielä, täti Margret. Nukkuuko hän?"

"Sikeästi nukkuukin, Jumala häntä siunatkoon!"

"Onko tuo hänen hengitystään?"

"Ei, sehän on kissa. Eipäs, lapsihan se sittenkin on. Mutta tule, rakkaani, tule", hoputti täti Margret, ja sitten nuori äiti hengitystään pidätellen astui huoneeseen.

Lapsi nukkui kehdossa vaaleansinisessä pitsimyssyssään; pieni kellertävään hiusten juovittama pää oli punakkana painunut valkealle pielukselle. Lattialla kehräsi kissa laskeutuvan auringon lämpöisessä sädekehässä, ja kaikki oli suloista ja rauhallista.

"Pienoiseni! Pienoiseni!" huusi Thora, ja hän vaipui polvilleen kätkyen ääreen ja ojensi käsivartensa sen yli kuin suojelevilla siivillään pesäänsä peittävä lintu.

Lapsi heräsi äitinsä hengityksen hiljaisen huonunnan tuulahtaessa nukkuville kasvoilleen ja alkoi itkeä, jolloin Thora otti sen käsivarsilleen, nosti ylös kehdosta ja vaaliskeli sitä hellästi, pidellen sen pientä sojottavaa kätöstä omassa kädessään, niin ohutta, valkeaa ja hentoista.

"Pulloaan se tahtoo, Thora", virkkoi täti Margret, "ja tässä se onkin valmiina odottamassa — minä pidän sitä uuninreunalla lämpöisenä."

"Minä annan sitä sille, minä annan sitä sille", huusi Thora.

"Luuletko osaavasi, kaunoiseni? Mutta osaathan tietystikin. Hyväinen aika, sepä ihmeellistä — kun ihminen on äiti, niin hän osaa pienoiselle mitä vaan. Enkeli tuntuu kuiskuttavan: 'tee näin', ja hän tekee, ja se on juuri omiansa lapselle."

Pikku olento imeskeli nyt tukevasti, pikkaraiset kasvot äitinsä rintaa kohti ja pullea, punainen nyrkki hänen kelmeällä poskellaan.

"Mutta sinä tarvitset maitoa, lapseni", jutteli täti Margret. "Niin, ja jotakin voimistavaa myös, ja molempia saat ihan tuossa paikassa. Laskehan väsynyt pääsi tälle aluselle, kultaseni, ja odota kunnes

käyn karahvin."

Lapsi oli jo torkahtamassa, ja Thora silmäili sitä rakkaasti ja huohti:

"Jumala siunatkoon äiditöntä pienoistani!"

"Äiditöntä tosiaankin! Kuka häntä äidittömäksi sanoo? Minusta hänellä näyttää olevan liiankin monta äitiä", selitteli täti Margret.

Imuke luiskahti lapsen hölleneviltä huulilta, ja Thora kumartui suutelemaan pois pikku suukkosesta pirahtelevat pisarat.

"Soisinpa voivani kuolla", hän sanoi. "Soisin voivani nyt kuolla, täti Margret."

Ja täti Margret vastasi kuuluvasti sopertaen: "Vai kuolla! Siemaisepa tämä pisara konjakkia ja vettä, äläkä noin joutavia lepertele."

Thora joi kulauksen, ja heti heitti hänet heikkous, mutta voimien palatessa elpyi se salainen aie, mikä hänet oli taloon jouduttanut.

"Minun täytyy kiirehtiä", hän ajatteli. "Anna seuraa perässäni."

Hänen vaivaantuneen ja loukatun äitiytensä viaton itsekkyyks ei tiennyt mitään omaatuntoa, ja hän ryhtyi aprikoimaan miten suoriutua täti Margretista ja viedä lapsi pois.

Se oli pulmallinen ongelma, ja hän istui kauan sitä pohtien, mutta sattuma sen vihdoinkin ratkaisi.

"Voi sentään", rupatteli täti Margret, "miten viehättävän näköinen sinä olet tuossa istuessasi lapsi sylissä! Mutta olisipa aika yllätys joillekuille, jos voisivat nyt poiketa sisälle ja nähdä sinut! Eivätpä voi, Jumalan kiitosi Ovat viiden penikulman takana, ja ennen kuin palaavat, olet sinä poissa eikä yksikään ole hullua hurskaampi koko jutusta. Kun kissa on kylällä, niin hiiret hyppivät pöydälle. Mutta siunaa ja varjele mikä myrsky nousisikaan, jos konsanaan saisivat vihiä, että minä annoin sinun koskea pikku enkeliin! En tiedä sanoa, kuka siinä seikassa pahin on — isäsi, Oskar vai Helga. Kai sentään Helga on pahin, jos siksi tulee. Sinä, Thora, olet Nielsen, mutta Helga — hän on toisesta katraasta kotoisin. Hän on peräti ovela ja aina valmis tempun keksimään. Helga tuon ovikellonkin hankki ja kuullessani sinun tulevan sisälle ajattelin: 'Taas se ruunuvouti sieltä pistäikse'; mutta sinä olisit minut höyhenelläkin nujertanut. Taivasten tekijä!"

Täti Margret, katsellessaan ulos ikkunasta, kohotti äkkiä kätensä ilmaan.

"Mitä nyt?" huudahti Thora.

"Siellä tulee — ei — kyllä, Anna tulee! Ja hänen takanaan ruunuvouti ja kaksi viranomaista!"

"Ne tulevat minua noutamaan", tuskaantui Thora. "Tahtovat viedä minut pois lapseni luota. Mene alas pysähdyttämään niitä, täti Margret. Sano ett'en ole täällä — sano minun menneen — sano mitä tahansa —"

"Hiljaa, nypykkäni, älähän kiihdy. Jätä Margret Nielsenin järjestettäväksi tämä pikku asia. Minä vien Annan ja ruunuvoudin taempaan vierashuoneeseen ja jaarittelen niille puuta heinää. Sitten sinä puikahdat ulos katuovesta ja riennät takaisin kotiin kenenkään tietämättä tuon taivaallista retkestäsi."

"Niin, niin, se käy päinsä", hoki Thora. "Sinä olet hiljaa kuin hiiri, ja minä pidän aika rähäkkää."

"Niin, niin, niin."

Kello helähti alhaalla, ja täti Margret kuiskasi: "Siinä ovat! Laske nyt lapsi takaisin kehtoon, kultaseni, ja vedä peite sen ylle."

"En vielä, annahan kun suutelen sitä vielä, vain viimeisen kerran", vastusti Thora.

Portaiden alapäästä kuului hätäinen ääni: "Margret! Margret Nielsen!"

"Täytyy lähteä — ole nopea", kuiskasi täti Margret, ja alakertaan pyrähtäen hän huusi: "minä tulen", ja sitten kuului sekavaa sorinaa ja ovi pauskattiin kiinni. Thora oli taaskin yksinään, ja sorretun äitiyden kuumeellinen voima valtasi hänet kuin hulluus. "Ne ovat tulleet jälleen riistämään lastani", hän ajatteli.

Silmänräpäyksessä hän oli luiskauttanut kengät jalastaan, siepannut peitteen ja kietaissut nukkuvan lapsen siihen, hiipinyt sukkasillaan alas portaita ja takakäytävän kautta ulos talosta.

V.

Sillävälän oli taemmassa vierashuoneessa surkea ilveily käymässä. Anna seisoj vaaleana ja vapisten, tati Margretin pysyessä ihmeteltävän viisaan ja nokkelan näköisenä.

"Thora!" oihkaisi Anna. "Oletko Thora nähnyt?"

"Olenko *minä* Thora nähnyt! Sinä kai uneksit, Annaseni."

"Sitten hän on kadonnut, ja minä olin lopultakin oikeassa", valitteli Anna.

"Onko se mahdollista?" ihmetteli tati Margret.

"Magnus väitti varmaksi, että hän oli lähtenyt lastaan katsomaan, mutta hän onkin mennyt pitemmälle, lapsi raukka, emmekä me häntä enää milloinkaan näe."

"Sepä on surkeata", virkkoi tati Margret, ja silloin Anna törmäsi hänen kimppuunsa.

"Margret Nielsen, etkö käsitä sanojani? Lapsi parka oli päästään sekaisin ja pujahti ulos minun nukkuessani, ja, Luoja tiesi, mihin on joutunutkaan."

"Sh! Pidä suusi kiinni, Anna, ja tule tähän huoneeseen, niin sanon sinulle jotakin. Magnus oli sittenkin oikeassa."

"Hän *on* siis ollut täällä?"

"On nytkin — yläkerrassa juuri paraikaa."

"Oi, Jumalan kiitos —"

"Älä puhu, jottei tyttö raukka kuule. Äläkä myöskään ole hänelle vihoissasi, ja jos toit ruunuvoudin noutamaan häntä takaisin —"

"Minäkö toin ruunuvoudin? Mitä hullutuksia lateletkaan?"

"No emmekö siis voikin antaa hänen viipyä hiukan kauemmin? Joka päivä ei hänellä sitä tilaisuutta —"

"Viipyköön minun puolestani koko yönkin, Margret."

"Se on mahdotonta, johtaja on niin säikäyksissään. Ja kuvernööri sitten —"

"Totta sanot", myönsi Anna,

"Mutta hän voi huoletta viipyä lapsensa luona vielä tunnin, vai mitä?" esitti tati Margret.

"No tunnin ehkä vielä", arveli Anna.

"Lapsi poloinen, hänen piti meidän puhellessamme livahtaa ulos, mutta me menemmekin yllättämään hänet. Ja kun hänet näet pikku tylleröinen rinnallaan, katselemassa sitä ja suutelemassa sitä niin surullinen hymy huulillaan, pikku raukan, niin tulvii sydämesi kukkuroilleen. Mutta, kaiken hyvän nimessä, pyyhi silmäsi ja niistä nenäsi, Anna, ja koetahan totta totisesti olla iloisemman näköinen — hiljakseen nyt, hiljakseen, ettei hän luule ruunuvoudin olevan kintereillämme."

Ja niin nämä kaksi vanhusta tuhertaen kuin nuhan saaneet, mutta yritellen hymyillä ja näyttää onnellisilta, laahustivat varovasti makuuhuoneeseen.

Mutta huone oli tyhjänä ja Thora poissa.

Vaimot katselivat toisiaan hetkisen, ja sitten tati Margret hyökkäsi kätkyen ääreen. Lapsikin oli poissa.

Silloin helähti ovikello taaskin. Tati Margret huusi: "Siellä hän on!" ja molemmat syöksähtivät kilvan alas katsomaan.

Magnus sieltä oli tulossa sisälle.

"Thora on *ollut* täällä, mutta on mennyt — mennyt juuri tällä hetkellä", huusi Anna.

"Ja vienyt lapsen mukanaan", huusi tati Margret.

Sanaakaan virkkamatta Magnus käännähti ympäri ja kiiti takaisin kadulle. Siellä hän tapasi ruununvoudin ja kertoi, mitä oli tapahtunut. Seuraavana hetkenä molemmat naiset juoksentelivat sinne tänne, ja miehet olivat lähteneet eri haaroille.

Puoli tuntia jälkeenpäin he taas tapasivat toisensa johtajan talolla. Ei ollut löytynyt Thoraakaan eikä lasta. He olivat kadonneet niin tyyten kuin laavavirran nielaisemina.

Vaimot istuivat vieretysten valjuin kasvoin ja säikkynein silmin, punoen nenäliinojaan solmuilta.

"Tohtori oli sittenkin oikeassa", huokaili Anna. "Oikeassa olivat kaikki, vaikka pidimme heitä niin kovina ja julmina. Lapsi raukka tahtoi kuolla — hän sanoi sen minulle itse."

"Sanoi minullekin — juuri tänä päivänä hän sanoi", huomautti täti Margret.

"Eikö kaupungissa ole mitään taloa, missä hänen on ollut tapana käydä?" kysyi ruununvouti.

"Ei mitään", vastasi Anna, ja täti Margret selitti: "Thora ei ollut niitä — hän ei milloinkaan hörppinyt kahvia eikä juoruillut kenenkään kanssa."

"Koettakaamme vielä", esitti Magnus ruununvoudille.

Aurinko oli laskenut vuonon taa; ja tasangon mustat kalliot alkoivat häipyä illan sankkaan hämyyn, kun miehet toistamiseen palasivat johtajan kotiin. Heidän etsintänsä oli ollut turha, ja Magnuksen kasvot olivat vaaleat ja nääntyneet.

Anna ja täti Margret istuivat vierashuoneen ikkunassa vilpittömän murheen vallassa, mutta saaden jonkinlaista tyydytystä tuskaansa kadulle kasaantuneiden kaupunkilaisvaimojen säälittelevistä katseista.

"Tiesin sen hyödyttömäksi", virkkoi Anna. "Hän on mennyttä, pikku raukka — pelkään, että hän on mennyt taivaaseen, lapsi poloinen."

"Ja ottanut viattoman, rakkaan pienokaisen mukaansa", lisäsi täti Margret.

"Onko kenenkään mieleen juolahtanut pistäytyä uudelleen hallitustaloon?" kysyi ruununvouti.

"Minä menin sinne ensin", vastasi Magnus.

"Ja järvelle?"

"Siellä käväisin sitten."

"Entäs laiturille?"

"Lähdin laiturillekin. Mutta en usko Thoran lopettaneen itseään", selitti Magnus.

"Sitten hän on jo nääntynyt kuoliaaksi, ja yhdentekevää on siis kaikki", virkahti Anna.

"Hän on vielä sukkasillaan — katsokaahan", huomautti täti Margret, näyttäen Thoran yläkertaan jättämiä lapikkaita, ja hän kyyristyi suutelemaan niitä ja puhkesi itkuun.

"Yksi mahdollisuus on jälellä — hän on saattanut yrittää seurata miestänsä", sanoi Magnus.

"Niin kauas, ja hevostetta?" epäili ruununvouti.

"Se on viimeinen toivo — koetanpa sitäkin", päätti Magnus. "Äiti", hän lisäsi, "sinun olisi paras mennä kotiin."

"En voi — en rohkene — ja jos mitään tapahtuu, niin en enää koskaan kykene käymään tyttö paran kamarissa", vastasi Anna.

Ulkona Magnus sammuvassa valossa seisoi kotvasen pyyhkimässä Kultaharjan lautasia ja taputtelemassa sen kyyryyn painunutta kaulaa.

"En luule olevan toista hevosta saatavissa kaupungissa", virkkoi ruununvouti, "mutta sinä tapat komean ponisi."

"Kuoleepa sitten kunnialla", mörähti Magnus.

"Magnus", jatkoi ruununvouti, "aion tutkia jokaisen talon Reykjavikissa, ja jos onnistun tänä iltana,

niin odotan sinun auttavan meitä aamulla."

"Jos *ette* onnistu, niin autan teitä", murahti Magnus kolkosti naurahtaen, ja katosi pimeään.

VI.

Thora oli menetellyt sikäli kuin luonnollisinta ja sen vuoksi vähimmin odotettavissa. Aikoen vain palata takaisin vuoteelleen hallitustaloon ja viedä lapsen mukanaan hän oli kaikkein yksinkertaisimmin niin tehnyt. Ruununvoutia välttääkseen hän oli poistunut isänsä talosta takaoven kautta, ja karttaakseen ihmisiä liikekaduilla hän oli valinnut pitemmän ja hiljaisemman kahdesta kotitiestä.

Tämä tie vei järven ohi, mutta hänellä ei ollut vähintäkään halua lopettaa itseään. Ennen hän useasti oli sydämensä pohjasta ikävöinyt kuolemaa, mutta oman lapsen rakastaminen voitti kaikki sellaiset tunteet nyt. Matka oli hyvin pitkä, hän ei väsymystään tuntenut; tiet olivat rosoiset, mutta hän ei tiennyt niiden haavoittavan jalkojaan; hän asteli vinhasti, mutta ei hengästystä huomannut. Hänellä oli vain yksi pelko, — että hänet saavutettaisiin; vain yksi kammo — että lapsi häneltä temmattaisiin pois.

Kuumeisin käsin pienokaistaan pidellen hän riensi eteenpäin, itkien itsekseen, nauraen itsekseen, povi paisuvana hurjasta ilosta, jolla ei ollut mitään katumusta, ei minkäänlaatuisia tunnonvaivoja, ei huolta menneestä eikä tulevasta. Se oli äitiyttä — äitiyttä, jumalallisinta, pirullisinta, hellintä, kamalinta, suloisinta, viileintä kaikista sydämen intohimoista.

Kotiin vihdoin saapuessaan hän tapasi talon kylmillään, mutta ovet seposen seljällään, kuin olisi huoneissa vielä kiirinyt äskeisten hätäisten askelten kaiku. Hiipien yläkertaan kalliine kantamuksineen hän pääsi turvallisesti kamariinsa ja siekailematta lukitsi oven perässään. Hän nauroi sitä tehdessään, ajatellen, miten Anna ja täti Margret häntä seuraisivat ja huomaisivatkin tapanneensa.

Sitten hän riisuutui ja nousi jälleen vuoteeseensa, ja kokonaiseksi pitkäksi, taivaalliseksi tunniksi antausi lapsestaan iloitsemaan — pitelemään, vaaliskelemaan, hellimään, suutelemaan sitä, ahmimaan onneaan kaikin aistein. Pikku olento oli kaupunginmatkallaan nukkunut, mutta nyt se heräsi ja makasi rauhallisena äitinsä vierellä, tämän tapaillessa sen hentoa ruumista kiihkein käsin ja pistäessä sen nyrkit ja jalat yksitellen suuhunsa.

Tovin kuluttua lapsi väsyi ja alkoi itkeä, jolloin Thora vasta muisti unohtaneensa maitopullon. Hän koetti lasta viihdytellä, mutta se ei tyyntynyt, ja sitten hänet valtasi äkillinen ajatus, äidillisyyden sokea vaikutin, ja hän pani pienokaisen rinnoilleen. Lapsi takertui rintaan ja tyyntyi, ja maito, jota ei siihen asti ollut siihen laskeutunut, alkoi heti herua.

Se oli tuon riemuisan tunnin ilon huippukohta, ruumiillinen hurmio, jonka moista Thora ei koskaan ennen ollut kokenut.

Sen jälkeen häneen tuli rauhaisempi henki, ja hän katseli rakkaasti povellaan lepäävää pienokaista, suuteli suutelemistaan sitä ja hoki: "Jumala lastani siunatkoon."

Sitten hän äänellä niin heikolla ja hopeanheleällä, kuin olisi se taivaasta helkkynyt, alkoi laulaa lastansa uneen.

Uinuos, lapsonen, enkelinä unehen, silmäsi umpeen luo.

Lapsi nukkui, ja aina laulaessaan Thora tunsu vuorottaisia kuumeen ja vilun väristyksiä ruumiissaan. Hämärä, katkonainen ja houriva tajunta vaihteleva tullen ja häviten, ja ihmisiä tuntui saapuvan huoneeseen ja astuvan ulos. Ensinnä ilmestyi Helga, sitten siinä seisoivat Oskar, ja Magnus lopulta nousi näkyviin. Helga oli ottamaisillaan lasta vuoteesta ja Oskar häntä auttamassa, ja Thora yritti huutaa eikä voinut, mutta silloin Magnus ilmestyi oven suuhun.

Yhteen toviin hän luuli olevansa kuollut, ja ihmiset haastelivat hänen ympärillään. He olivat kaikki outoja — enimmäkseen vaimoja, joiden hän oli nähnyt menevän Pelastusarmeijan suojakotiin. "Hän on mennyttä, tyttö parka", virkkoi muuan, ja joku toinen lisäsi: "Sen parempi — ovathan poloisen vaivat lopussa." "Sanotaan hänen yrittäneen lopettaa itsensä", tiesi joku "Ihmekö se?" arveli toinen. "Hänellä ei ollut sijaa tässä maailmassa enää." "Kukaan ei voi sanoa, ettei hän rakastanut miestänsä", lausui ääni hänen jalkopäässään. "Siinäpä surkeus onkin — mies rakasti hänen sisartaan", huomautti ääni hänen päänsä takana. "Kenties hän juuri siitä syystä ajatteli päiviensä päättäneistä — jättääkseen miehelleen vapauden, tehdäkseen hänet onnelliseksi?" "No, tyttö menetteli väärin Magnukseen nähden; mutta

kaikki tiedämme, kuka hänen kuolemansa tuotti." Ja sitten he jokainen vakuuttivat yhteen suuhun: "Mies saa palkkansa, mies saa palkkansa", ja Thora oli suruissaan Oskarin vuoksi.

Toisena tovinä hän oli olevinaan siunattuna pyhimyksenä paratiisissa, lilja- ja ruusukiehkura päässään, mutta hänen sydämessään pisteli kuitenkin oka, ja taivaan iloissakin hän tunsu turruttavaa tuskaa, joka ei helpottanut, koska hän ei voinut olla ajattelematta pienokaistaan. Sen vuoksi hän pyysi rakasta Jumalaa sallimaan hänen mennä alas maan päälle katsomaan pikku Eliniään, ja Hän antoi hänen tulla, ja Thora tuli. Oskar ja Helga olivat nyt yhdessä hymyävien puutarhojen sulostuttamassa maassa, ja talossa, joka oli kullattuja huonekaluja täynnä. Mutta hän ei nähnyt Eliniään missään, kunnes viimein löysi hänet eräästä yläkerran kamarista, unhotettuna ja yksinäisenä. Silloin valuivat polttavat kyyneleet pitkin hänen poskia, ja hän istuutui lapsensa luokse ja viihdytteli häntä, eikä Elin ollut peloissaan. "Viivyhän luonani hiukan kauemmin, äitiseni", pyyteli lapsi, ja hän jäi ja laului pienoiselleen, eikä kukaan muu kuullut paitsi pikku Elin.

Uinuos, lapsonen, enkelinä unehen, silmäsi umpeen luo.

Hänen jälleen tointuessaan oli makuuhuoneessa pimeä; kuitenkin hän oli yhäti laulamassa. Lapsi alkoi itkeä, ja hän tahtoi sitä viihdytellä, mutta ei kyennyt puhumaan. Sen pikku ruumis tuntui kylmältä hänen rintaansa vasten painuneena, ja hän olisi sen kääriinyt peitteeseen, mutta tunsu käsivartensa niin raskaaksi, ettei voinut niitä nostaa.

Oli hetkinen tuskaista tajuntaa, mutta hyvä Isä sulki kärsivän lapsensa aistit jälleen. Hän oli näkevinään majesteetillisen olennon astuvan huoneeseen, valkeaan puettuna, ja nostavan lapsen hänen poveltaan, sanoen "Sallikaa pienten lasten tulla Minun tyköni." Hän tiesi varsin hyvin, kuka Se oli, mutta hänen toistamiseen katsoessaan oli olennolla Magnuksen kasvot.

Sitten hänestä tuntui, että hänet olikin nostettu ylös, eikä lapsi; silti hän ei peljännyt ollenkaan, ei tuntenut mitään tuskaa, ei sydämen pakotusta. Hän oli sangen onnellinen.

Vuoteen ympärillä seisoheet vaimot näkyivät tulleen takaisin ja alkoivat laulaa "Turvahan Jeesuksen helmoihiin" — aivan kuin hän suojakodin ovella kuunnellessaan oli kuullut heidän laulavan.

Hän hymyili ja hengähti syvään, suloisen, pitkän henkäyksen iloa ja hurmausta, ja sitten pimeys hälveni — ja sitten — oli Päivä.

VII.

Se päivä oli Oskarille ollut pelkkää voitokasta riemua, Julistusjuhla alkoi jumalanpalveluksella pitäjän kirkossa, ja vaikka ainoastaan kuvernööri ja edusmiehet olivat kyenneet sulloutumaan ahtaaseen kirkkoon, niin olivat hautuunaa ja pappilan tanhuat väkeä täynnä.

Jumalanpalveluksen jälkeen mentiin kulkueena kirkon ovelta ikivanhaan julistuspaikkaan, ja Oskar oli järjestänyt ja johtanut kaikki. Ensinnä kaupungin soittokunta, sitten kuvernööri ja hänen neuvoskuntansa kultakaluunaisissa univormuissaan, piispa kauhtanassaan, edusmiehet olkavöissään, papisto mustissa kasukoissaan ja valkeissa röyhykauluksissaan, ja sitten sankkana laumana kansa. Näky oli loistavan suurenmoinen, eikä sen vertaista yksikään voinut muistaa paikalla ennen nähneensä.

Julistaminen itse oli vaikuttava juhlameno. Lakikukkulalla istuen kuin lavalla — luonnollisella laavakallion lavalla — kasvot itään päin käännettyinä ja Dannebrogin risti rinnallaan kuvernööri luki yksitellen kaikkien edustajahuoneen hyväksymien lakien nimet ja määrittelyt; ja jokaisen jälkeen hän nosti päätään ja huusi tasangolla lainehtivalle kansalle: "Onko hyvä vai ei?" ja Oskarin johtama väenpaljous karjaisi: "Hyvä!"

Lukemisen päätyttyä kuvernööri huusi: "Eläköön kuningas!" jolloin Oskar johti hurrausta, kolme kertaa kolmeen kertaan, ja soittokunnan aloitettua kansallishymnin hän antoi alun kuorolle.

Mutta toimituksen viimeinen piirre jäi parhaaksi, ja se oli Oskarin itsensä sepittämän hymnin laulaminen. Se oli hymni Islannille, viikinkien kehdolle, satujen näyttämölle, kansankäräjien esivanhemmalle, mahtavien Pohjanmaiden emolle.

Seisoen lakikukkulan jyrkällä kaltaalla, 150-henkinen kuoronsa viettävällä rinteellä edessään, Oskar johti laulua suurella pontevuudella. Hänen alkujaksonsa miellytti kansaa, mutta kun hän kohosi ydinkohtaan ja kosketti isänmaalliseen pohjasäveleen, jona oli hänen rakkautensa jylhää, vanhaa maata

"Isafold! Isafold! Tulen, pakkasen maa",

niin kuulijat joutuivat kokonaan haltioihinsa, ja jotkut nyyhkyttivät ja itkivät.

Hymnin päätyttyä edusmiehet keräytyivät Oskarin ympärille häntä onnittelemaan, ja muutamat maalaiset kapsahtivat hänen kaulaansa. Kuvernöörikin kukkulallaan sai paljon onniteluita. "Mutta tämähän on neron leimausta", kiitteli yksi. "Inspiratsioonia", lausui toinen. "Oskaristamme tulee vielä suuri säveltäjä", arveli kolmas. Ja vanhus vastaanotti suosiolauseet hiljaisesti, melkein vaiteliaana mutta hänen kasvoillaan loisti lemmikkipojastaan ylpeilevän isän mielihyvä.

Juhlalmenojen jälkeen oli jokaisen huulilla yksi ainoa nimi, Oskar Stephenssonin, ja sadat päivälliselle hajautuessaan hyräilivät "Isafold! Oi Isafold'in" säveltä.

Oskar ja Helga ruokailivat kahden kesken majatalossa eräässä salin loukossa, missä ahdinkoon asti tungeksi ruokavieraita. Mutta molemmat olivat liiaksi kiihdyksissään jäädäkseen sekalaiseen seuraan ja pujahtivat päivällisen jälkeen järven äyräälle ja tasangon yksinäisille laidoille. Siellä he poimiskelivat mustikoita, ja osaksi kiihkoaan pidätelläkseen, osaksi sille tyydytystä saadakseen eivät muusta puhelleet kuin kedon kukkasista.

Auringon alkaessa painua mailleen he palasivat pappilan kautta, missä kuvernööri oli johtajan, piispan ja joidenkuiden muiden arvohenkilöiden kanssa ollut päivällisellä erikseen. Pieni vierashuone tuprusi savua kuin geysirin suu, ja siinä vilahtelevat kasvot väittelivät vanhan ja uuden järjestyksen ansioista ja vioista. Sekä kuvernööri että johtaja olivat vanhan puolella, sellaisena kuin se päivän juhlamenoissa ja Oskarin ylistysvirressä osaltaan esitettiin, mutta toisten mielestä tuottivat muuttuneet ajat muuttuneita tarpeita, joten Islantia paremmin edistäisi uusi perustuslaki vapaakauppoineen ja ajanmukaisine järjestelmineen.

"Ne jauhavat puoleen yöhön eivätkä mitenkään pääse ennen huomista kotiin", kuiskasi Helga, Oskarin kanssa livahtaessaan ulos.

Maatilalle päästessään he näkivät ihmisten purkavan teltojaan ja taluttavan hevosiaan täyteen tuppautuneesta tarhasta, lähtöön laittautuakseen.

"Pelkään olevani liian väsynyt lähtemään tänä iltana", sanoi Helga.

"Jäähän siis — jää toki", huomautti Oskar.

"Entäs sinä?"

"Minun on joka tapauksessa mentävä kotiin — Thoran vuoksi", vastasi Oskar.

"Äitisi pitää hänestä huolta", houkutteli Helga.

Mutta Oskar ravisti päätään ja käski Gudrunin, emännöitsijän, laittamaan toisen vierashuoneen valmiiksi Helgalle.

Kaupunkilaisnuoriso oli parhaillaan raivaamassa lattiaa tyhjäksi tanssiin, ja huusi Oskaria ja Helgaa valssin johtajiksi. Sen nämä tekivät perin iloisin mielin ja valssin päätyttyä yhtyivät piiritanssiin, jota seurasi toinen ja kolmas valssi, kunnes he olivat niin kiihdyksissään ja kuumissaan, jotta piti poiketa ulos vilvoittelemaan.

Oli jo pimeä, ja yöksi leiriytyä päättäneet olivat sytyttäneet tulia telttainsa edustalle, yhtä toista huvitusta illan ratoksi keksien. Niitä oli povaaminen. Muuan hupelona pidetty eukko kulki teltasta telttaan, raikuvassa naurunrähinässä lasketellen umpimähkäisiä kompiaan.

"Ja mitä tässä näet?" kysyi Helga kätensä ojentaen.

"Hei, hyvä käsi tämä", laverteli akka. "Sinusta ylhäinen rouva ylenee, joka päivä paistia ja lihakeittoa syöt ja kultainen viini ja vierre edessäsi tuoksua."

"Ja mitä tästä luet?" tiedusteli Oskar.

"Tästä? — Voi mun päiviäni, mun päiviäni!" haikaili noita.

"Mikä muorilla hätänä?"

"Kylmä vesi nahan ja lihan välissä virtailee minulla."

"Niin pahaksesiko otat, eukkoseni?"

"Älä kysykään, älä kysykään! Sinullahan on veli?"

"No olkoon!"

"Varo! varo!" sanoi noita, ja Oskar ja Helga kääntyivät nauraen pois.

Kuu nousi, ja he samosivat äskeiseen suureen kuiluun harhailen sen luhistuvan louhikon varjossa, kunnes tulivat jättiläismäiselle kielekkeelle, joka mahtavan patsaskiven tavoin kohooa haudalta näyttävän syvän rotkon kaltaalla. Sille he istuutuivat, valkea kuu yläpuolellaan ja punaiset leiritulet allaan, ja silloin ei heidän sydämissään geysirinä kiehuva ja poreileva kiihko enää ollut hillittävässä.

"Sinulla on ollut suuri menestys tänään, Oskar", aloitti Helga.

"Niinpä sinullakin, Helga, niinpä sinullakin, sillä jollet sinä olisi ollut minua mukanaolollasi yllyttämässä ja innostuttamassa, niin en olisi mitään tehnyt."

"Olen onnellinen, jos olen ollut avuksesi, Oskar, mutta sinun tulee nyt käydä eteenpäin, milloinkaan taaksesi katsomatta — milloinkaan."

"Olet oikeassa, Helga, olet oikeassa — pysähtyminen olisi nyt syntiä — anteeksiantamatonta — melkein kuin Pyhää Henkeä vastaan."

"Aivan niin, Oskar; sillä jos kellään on lahja, hän saa sen Jumalalta, ja sen hautaaminen, kuten mies vertauksessa —"

"Siitä ei mitään pelkoa olisi, jos voisin aina pitää sinut vierelläni, Helga."

Salaperäinen tuoksu tuntui ympäröivän hänet. Hän tunsi Helgan hengityksen kasvoillaan. Se sai hänen koko ruumiinsa värisemään.

"Ja etkö voi, Oskar?"

"Kaikesta sielustani soisin voivani. Mutta se on mahdotonta. Sinä palaat Tanskaan —"

"Enpä palaakaan! On minulla kunnianhimoa minullakin. Minun täytyy uudestaan lähteä Englantiin, Ranskaan, Saksaan, Italiaan; ja niin täytyy sinunkin, Oskar — sinun täytyy, jos aiot olla uskollinen lahjoillesi ja itsellesi ja suurelle tulevaisuudellesi —"

"Tiedän sen, Helga, tunnen sen, ja jos voisin kirjoittaa yhdenkään laulun, joka liikuttaisi miljoonia sieluja, niin olisi se parempaa kuin suuren rikkauden ansaitseminen tahi jonkin lain ajaminen hyväksytyksi valtiopäivillä. Mutta kun mies antaa panttivankeja onnelle, ja ne laahaavat häntä alas — vaikkapa silkkirihmoillakin — mutta yhä alas, alas, alas —"

Hänen kuivasta kurkustaan tunkeusivat sanat käheinä, mutta Helga vastasi vienosti ja leppoisasti: "Ovatko asiat niin parantumattomalla kannalla, Oskar?"

"Ehdottomasti, Helga, ehdottomasti, ja tästä lähtien ja kaiken ikäni minun pitää oppia tulemaan toimeen ilman toveruuttasi —"

"Ja mitä minun pitää tehdä?"

Intohimon pakotus oli työntämässä Oskaria eteenpäin, mutta hän ponnisteli pitääkseen vastaan. "Helga", hän huusi, "tiedätkö mikä elämässä on kuolettavinta? Rakkaus. Maalarit kuvaavat Rakkauden vaarattomaksi pikku Kupidoksi, jolla on side silmillään ja lelujousi ja vasama käsissään. Mutta Rakkaus on suuri, sokea, haihatteleva hirviö, joka kaksiteräisellä miekallaan jakelee tuhoa joka taholle."

Hänen sanansa eivät yhtään tehonneet, mutta värisevä ääni soi viehkeänä sävelenä Helgan korviin, ja hän lausui: "Tekeekö sen rakkaus vai rakastaja, Oskar — rakastava hairahtuvine tuntoineen oikeasta ja väärästä, hupsuine kunnian-ihanteineen?"

"Jumala tietäköön! Kenties, jos olisin vuosikausia takaperin niin ajatellut, ennenkuin menin lisäämään vääryyttä vääryyteen ja tuotin onnettomuutta muille ja kurjuutta itselleni — mutta nyt, nyt —"

Helgan valtasi voitonriemuinen tunne, ja hän virkahti "Eikö ole raukkamaista puhella tuohon tapaan, Oskar?"

"Minä olen raukka, Helga", vastasi toinen kiireestä kantapäähän vapisten; "sinulle voin toden sanoa — minä olen raukka, siveellinen raukka, enkä voi katsoa varmuutta silmiin —"

"Mutta jos", virkkoi Helga kiihtyneesti, lähemmäksi painautuen, "sinulla olisi vieressäsi joku, jolla olisi elämän rohkeus, elämän uhma —"

"Helga", vastusti Oskar raskaasti hengittäen — maa tuntui olevan vieremänä luiskahtamassa hänen jalkainsa alta.

"Joku, joka sinua alituiseen auttelisi eikä pyytäisi mitään toveruudestasi —"

"Helga! Helga!" Oskar huohotti liikutuksensa päihtymyksessä kuin ilmaa tapaillen.

"Mitään muuta kuin työskennellä kanssasi ja voittaa maailma kanssasi —"

"Helga! Helga! Helga!"

"Oskar!"

Hengästynyt huudahdus purkausi kumpaiseltakin, ja miltei kuulumaton kuiskaus lupasi: "Minä en lähde takaisin tänä iltana, Helga!"

* * * * *

Jälleen tointuessaan he olivat — entistään enemmän kuumissaan ja kiihdyksissään — valkeasta kuutamosta palaamassa tanssisalin katossa savuavan lampun keltaiseen usmaan. Kaupunkilaisnuorisovastaanotti heidät hilpeällä remulla ja huusi heitä yhtymään parhaillaan käyvään tanssiin. Sitä nimitettiin "Kankaan kutomiseksi", ja osanottajat olivat esittävinään paksun islantilaisen *vadmalin* kehräämistä ja karstaamista, kutomista, pingoittamista, takomista ja käärylle kiertämistä. Tanssijat pujottausivat ristiin rastiin, väänsivät toinen toistaan, takoivat toisiaan rinta rinta vasten ja lopuksi pyörittivät kumppaniansa vanhasti ympäri.

Soitto kävi nopeaan, tanssijat lauloivat äänekkäästi ja nauroivat vielä äänekkäämmin. Äkkiä ulvahtivat koirat ulkona haukkumaan, ja kuului nelistävän hevosen kavioiden töminää. Heti jälkeenpäin helisytti ratsuraipan metallinen tyvi ikkunaruutua ja ääni huusi: "Jumalan rauha!"

Tulija ei odottanut tavanmukaista vastausta tervehdykseensä, vaan tuuppasi oven auki ja astui kiireisesti sisälle. Se oli Magnus, tomuisena ja likaisena, kasvot vaalenneina ja silmät hurjasti pyörivinä.

Sinä hetkenä suorittivat Oskar ja Helga tanssin viimeistä jaksoa, punehduksissaan ja hymyillen keskellä lattiaa toinen toisensa syleilyssä, ja siinä asennossa he olivat, kun Magnus heidän silmiinsä astui.

"Onko hän täällä?" huusi Magnus.

"Hän?"

"Thora! Thora! Hän on kateissa; arvelin hänen ehkä löytäneen hevosen ja seuranneen teitä."

Silloin seisahtuivat sipsuttelevat jalat ja mykistyivät viulujen sävelet, kun Magnus katkonaisin lausein kertoi, miten Thora oli paennut johtajan asunnolle, sieltä kadonnut lapsen keralla, ja miten häntä oli turhaan etsitty.

"Mutta varmaankin hän aikoi takaisin hallitustaloon lopuksi", arveli Oskar. "Thora-parka tietenkin on näkyvistä välttyäkseen tehnyt kierroksen ja mennyt kotiin järvensivua pitkin. Eikö kukaan ajatellut sitä ja jäänyt taloon katsomaan?"

Magnus näytti mieheltä, jonka pimeässä tunnelissa hämääntyneitä silmiä häikäisee äkillinen valo. Ennen kuin toiset ehtivät tointua hän oli käännähtänyt ovelle ja kadonnut.

Seuraavana hetkenä Oskar harppaili edestakaisin lattialla, painaen nyrkeillään otsaansa ja voivottaen: "Jumalani! Jumalani!" Helga suori tukkaansa ja veti päällysvaatteita ylleen.

VIII.

Jon, maatilalan renki, lähetettiin pappilaan viemään sanaa kuvernöörille ja johtajalle. Hän tapasi herrat yölevolle asettumassa, heidän puheltuaan niin kauan, että olivat päättäneet jäädä aamuksi. Mutta sanoma Thoran katoamisesta muutti kaikki.

"Meidän täytyy heti lähteä takaisin", huudahti kuvernööri.

"Tuo hevoset heti", käski johtaja.

Vajaan puolen tunnin kuluttua oli äänetön ja synkkä seurue matkalla kotiin — kuvernööri, johtaja, Oskar, Helga sekä sekalainen saattue myötätuntoisia ja uteliaita.

Molemmat vanhat ystävät olivat nyrpeällä ja ärtyneellä tuulella, ja ensi kertaa viiteenkymmeneen vuoteen taipuisat hämmästelemään ja kinailemaan. Kuvernööri satti tati Margretia, johtaja satti Annaa; kuvernööri lykkäsi syyn Helgan niskoille, johtaja Oskarin; kuvernööri näykki johtajaa, johtaja näykki kuvernööriä. Epävarmuuden ja jännityksen hämyssä heidän ystävyytensä raukesi pelon kourissa, ja veri oli vettä sakeampaa.

Se oli viheliäinen kotimatka Oskarille. Thoran menettelystä lausumansa selitys, jolla oli Magnuksen ällistytynyt, ei kauankaan tyydyttänyt häntä itseään, ja hänen ajatuksissaan pyöri satoja tuhoisia seurauksia. Helga yritteli häntä lohdutella monin oikeilta kuuluvin todistein. Oskar oli toiminut oikein hyvin — Thoran parhaaksi, lapsen parhaaksi, omaksi parhaakseen, jokaisen parhaaksi — ja jos oli tapaturma sattunut tahi sekamielisyyden kauheita oikkuja ilmaantunut, niin ei hän ollut vastuussa eikä moitetta ansainnut.

Mutta Oskarin pahimmat kärsimykset tuotti salainen kiirastuli, jota Helgan puolustelut eivät lievittäneet, sillä hänen tuskansa kiduttavin kipu koski Helgaa itseään eikä Thora.

Matka oli pitkä ja uuvuttava, ja jokaisella askeleella oli oma erikoinen kurjuutensa. Ensimmäisen tunnin ajan kumotti kuu — loistava kuu, joka valoi viehkeyttä kaikkeen — ja Oskar muisti kuulussa tapahtuneen kohtauksen ja ajatteli, että juuri hänen päihtyneen onnensa hetkenä Thora kenties makasi kuolleena.

Sitten kuu peittyi ja pimeys laskeusi yli maan — laavaa mustempi pilkko pimeys — ja kompastelevan poninsa selässä hytkyillessä johtui Oskarin mieleen ajatus, että jos Thora oli kuollut, niin kukaties oli se parasta, mitä poloiselle olisikaan saattanut tapahtua — parasta näissä olosuhteissa — säästäen häneltä sellaisen tulevaisuuden katkeruuden, minkä täytyi varmasti koitua, kun Helgan ja hänen, miten tahansa taistelivatkin, oli pakosta purettava nykyisyyden siteet.

Ja silloin, tuona pimeänä ja petollisena hetkenä, jolloin ei ollut ketään häntä silmiin katsomassa, hän tunsu sanomatonta huojennusta muistaessaan, että jos Thora oli mennyttä, niin olivat hänen oman elämänsä erehdysten seuraukset lopussa ja hän vapaa.

Mutta saapui sarastus — sumea, sateinen sarastus, jossa usmakiehkurat vetäisivät auringon yli kuin veristävä silmää peittävä kaihi — ja Oskarin tuskan tekivät kaksinkertaiseksi pimeydessä omantunnon iskemät haavat, eikä hän rohjennut katsahtaa Helgaan, joka vaippoihinsa kääriytyneenä vaiteliaana ratsasti hänen vieressään.

He olivat parhaillaan menossa Sammalnummen poikki, ja ympärillä oli kaikki pimeää ja kolkkoa. Yksinäinen korppi vaappuili tuokion ajan ilottomana heidän seuranaan lentäen tienviitalta toiselle ja käheästi koikahdellen. Oskar muisteli eilispäivän näkyjä, jolloin taivas hohti sinisenä ja veri kierteli heillä lämpimänä, ja sitten häntä hätkähdytti toinen ajatus — kuin telkeen narahdus hautaan suljettua miestä. Jottei tästälähtien joutuisi ihmisolennoista onnettomimmaksi, täytyi hänen rukoilla kaikesta sielustaan ja voimastaan, että heidän saapuessaan matkansa päähän Thora olisi elossa.

Asutumpiin seutuihin tultaessa Oskar antoi kuvernöörin ja johtajan työnnältyä edelle ja Helgan odotteli häntä tiellä, kun hän itse syöksähti asumusten luo, hän huusi makuuhuoneiden ikkunoihin. Mutta tulos pysyi aina samana — Thora ei oltu nähty ja Magnus oli käynyt siellä ennen häntä.

Heidän saapuessaan mäen harjalle, jolta he olivat katsaneet takaisin kaupunkiin ja vuonon suulle ilmestyneeseen laivaan, pikku Reykjavik kellui aamuhuurussa kuin villamereen painuva kaupunki, ja "Laura" oli ankkuroinut sen ulkopuolelle; mutta eilispäivän pahat aavistelut hääti tämänpäiväinen pelko, ja Oskar ajatteli herkeämättä aina vain samaa.

He kohtasivat kaupungista pikku poneillaan hölkötteleviä maamiehiä, mutta hän ei kuitenkaan kysellyt noilta, jottei olisi kuullut viestiä, jota ei uskaltanut kuunnella, ja pikku pääkaupungin pitkälle kadulle vihdoin päästyään hän ei nostanut katsettaan vastaamaan silmille, jotka kurkistelivat yläkertain ikkunoiden uutimien raoista, jotteivät ne olisi hänen kammoamaansa totuutta ilmaisseet.

Onnettomuuden pelko oli jo sammuttanut Oskarilta viimeisenkin toivon lepatuksen, ja kun hän hallitustalolle saapuessaan näki joukon ihmisiä seisovan sen edustalla! hän tajusi kylläkin selvästi kaiken olevan menetettyä. Siitä hetkestä alkaen johti seikka toisensa jälkeen hirvittävään varmuuteen.

Thoran makuuhuoneen ikkuna — jonka alla Oskar edellisenä päivänä oli hyvästelyjään huudellut — ammotti avoinna, ja siihen oli nostettu tikapuut. Pihamaan veräjän pielessä makasi hevonen kuolleena somerikolla; se oli Magnuksen hevonen, hänen upea Kultaharjansa, tomun ja hien peittämänä, sellaisena kuin se ratsastajansa alta kaatui hänen kamalan matkansa viimeisen taipaleen päässä.

Eteisessä seisoivat Anna ja täti Margret nyyhkyttelemässä surkeita selityksiään kuvernöörille ja johtajalle. Tohtimatta palata autioon taloon, joka oli ollut tuskallisen muiston näyttämönä, Anna oli istunut yön läpeensä Margretin kanssa johtajan kodissa, tunnin toisensa jälkeen odotellen sanomia ruununvoudilta ja hänen poliisikonstaapeleiltaan. Thorasta ei oltu mitään kuultu, mutta aikaisin aamulla oli Magnus palannut ja huomannut hänen makuukamarinsa oven lukituksi sisäpuolelta. Sitten hän oli juossut heitä hakemaan, ja he olivat huutaneet Thoraa, vastausta saamatta, vaikka olivat muutaman kertaan kuulleet lapsen itkevän. Ja nyt oli Magnus, kun ei ollut saanut ovea murretuksi, käynyt tikapuut ja aikoi kavuta huoneeseen ulkopuolelta.

Oskar ei sen enempää tajunnut, kunnes huomasi olevansa koputtelemassa Thoran oveen, tuskassaan huutaen:

"Thora! Missä olet? Thora! Thora!"

Huoneen sisältä kuului raskaita, kompuroivia askeleita, telki vedettiin auki ja ovi heitettiin selälleen.

"Thora!" huusi Oskar taasen; mutta hänen edessään seisoivat Magnus — Magnus, kasvot valkeina ja jämeinä, ja täynnä suuttumusta ja vihaa.

"Sinä olit oikeassa", hän sanoi vuoteeseen viitaten. "Tuossa hän on, ja — — sinut periköön!"

Thora makasi korkealle kohottautuneena, silmät avoinna ja huulet hymyssä raollaan, kuin olisi vastikään herännyt kauniista unesta. Hän oli kuollut, mutta lapsi eli, ja se pyöritteli pientä päätään ja kaiveli punaista kättään äitinsä kylmään, valkeaan rintaan.

Tukahtuneesti äännähtäen vaipui Oskar polvilleen vuoteen ääreen ja peitti kasvonsa makuuvaatteisiinsa. Magnus jätti huoneen, toisia astui sisälle, ja täti Margret nosti lapsen äidin rinnalta pois isän kumartuneen pään yli.

IX.

Hautajaisten edellisinä muutamina päivinä oli hallitustalossa hiljaista ja tyhjää kuin huoneessa, jossa kello oli seisautunut raksuttamasta. Alas vedettyjen uutimien takana haastoi jokainen kuiskutellen, kuin olisi vainaja ollut nukuksissa ja herättämästä varottava. Talon hiljaisuus keskittyi siihen huoneeseen, jossa Thora makasi, ja se oli valkea ja puhtaiden liinavaatteiden ja metsäkukkien tuoksusta veres. Keltaisten säleuutimien siivilöimä himmentynyt päivänpaiste loi sädekehäyksen vahamaisille kasvoille ja tuntui valavan juhlallisuutta kaikkialle niiden ympärille.

Anna ei kertaakaan saanut olluksi pitempää tovia poissa tästä kamarista. Hän ei huonetta nyt enää kammonnut kuoleman siellä käytyä. Varhain ja myöhään, päivällä ja pimeällä hän käveli äänettömässä lepokammiossa edestakaisin, astuskellen kepeästi ja näyttäen laskevan tunnit, minkä ajan hänen rakas tyttönsä vielä pysyisi maan päällä.

Kuvernööri ei tehnyt mitään Thoran kuolinpäivästä hautajaisiin asti. Aina virka-asuunsa pukeutuneena hän istuskeli työhuoneessaan, mutta ei vastaanottanut ketään. Hän ei kirjoitellut mitään kirjoja eikä lukenut kirjoja, ja puheli ruokapöydässä harvoin. Tuntikausia hän yhteen menoon istui käsivarret rinnalla ristissä, kiinteästi tuijotellen lattiamaton kuvioihin. Varjo oli langennut hänen päälleen — häpeän varjo — ja ylpeän sielunsa lukitussa kammiossa hän ponnisteli puolustaakseen käytöstään omista silmissään ja huomasi yrittelynsä työlääksi.

Johtaja puuhasi tavalliseen tapaan työssään, sillä hänen velvollisuutensa käskytaulussa ei ollut mitään määräystä, joka olisi kieltänyt liikeasiat, mutta toisinaan pääkirjaansa selaillessaan hän katseli pitkään eikä nähnyt mitään, ja hänen kerran laskiessaan yhteen numeroita pankkikirjastaan yllätti hänet aivoja kohtaavan iskun voimalla ajatus, että kenties Luonto oli käynyt tasoittamassa tilieroa hänen

menestyksensä summaa vastaan, ja että juuri kohdannut julma tappio oli ensimmäinen kolaus Kostottarelta, joka seurasi hänen rikkautensa kintereillä.

Täti Margret ja Helga olivat aina kotona, toinen uutteralla touhulla lasta vaalimassa, joka oli tuotu takaisin johtajan kotiin, ja toinen kaikille "mustaa" tilailemassa.

Magnuksesta ei paljoa tiedetty, paitsi että hän vielä oli kaupungissa, että hänet oli nähty ruununvoudin ja kahden muukalaisen seurassa, että hän perhettään kohdanneesta iskusta huolimatta vietti enimmän aikansa hotellin pimeässä tupakkahuoneessa ja että hänen sanottiin kovasti ryyppivän.

Mutta Oskarin murhe liikutti ja tyydytti jokaista. Hän oli syönyt vähän eikä tiedetty hänen kertaakaan nukkuneen. Milloin nähtiin hänen istuvan syrjässä päin ja ääneti itkevän; milloin hän harhaili huoneesta huoneeseen, kuin olisi jokainen kohta, mihin katse sattui, ollut kuolleiden onnenpäivien muistona; milloin oli hän valkeassa huoneessa, jossa Thora makasi, huoneessa, jossa poloinen oli ollut niin hilpeä ja kaihoksiva, niin hurja houriossaan ja niin onnellinen lapsensa seurassa — ja siellä Oskar voihki rajua katumustaan tukahtuneina huudahteluina: "Anteeksi! Anteeksi!" Kerran kuultiin hänen keskellä yötä vainajan kamarin alla olevassa huoneessa harmooniolla hiljaa soittavan vienoa valitusta, joka herätti hänen isänsä ja äitinsä ja herutti suolaiset kyynelleet heidän silmiinsä.

Näinä kaameina hetkinä ryömi lohduton sielu tomussa. Kuolema iskee ankarasti, ja Oskar syytteli itseään nöyrytyneessä katumuksessaan kaikista rikoksista. Hän oli surmannut Thoran — ei pelkästään hänen ruumistaan, vaan sydämenkin, tuon uskollisen sydämen, joka oli rakastanut häntä niin syvästi, niin hellästi, niin kiihkeästi.

Tässä omantunnon runnelluksessa hän katsoi taakseen Thoran kanssa kulkemalleen elämän polulle, ja jokainen askel siitä, sellaisena kuin sen nyt näki, näytti synnin sängen peittämältä ja itsepetoksen rikkaruohojen raiskiomaalta. Englantiin palatessaan hän oli riistänyt Thoran Magnukselta, vaikei häntä rakastanut. Tosin hän oli luullut rakastavansa, mutta urheus, veljellisyys olisi vaatinut häntä vaieten pysyttelemään taampana, ja jos hän vain olisi sen tehnyt, niin aika itse olisi hänen erehdyksensä paljastanut.

Se oli hänen rikoksistaan ensimmäinen, eikä seuraava pahateko ollut vähemmän inhottava. Thoralle kihlattuna herättyään siihen varmuuteen, että sydän olikin Helgan, hän oli pitkittänyt kauppa edelleen ja vienyt tytön, joka häntä rakasti, rakkaudettomaan avioon. Tosin hän oli luullut täyttävänsä velvollisuutensa, mutta velvollisuuden takana kyyrötteli pelko, maailman pelko, Magnuksen pelko, kun taasen rohkeutta, miehekkyyttä, armeliaisuuttakin olisi ollut pysähtyä edes kirkon ovelle, jos niiksi tuli asettua tosiolojen eteen ja vastaanottaa seuraukset.

Mutta petoksella hankittuaan Thoran rakkauden ja valheteltuaan hänelle alttarin edessä hän oli syntiensä lopuksi antautunut uskottomuuden kiusaukselle alttiiksi. Tosin oli Thora itse viattomassa hellämielisyydessään avannut tien tähän kiusaukseen, tosin myös oli hänen avioliittonsa vaillinaista kumppanuutta, mutta kuitenkin oli hänen suuntansa ollut selvä nähdä ja hänen olisi tullut irtautua Helgasta oitis ja ainoaaksi. Ettei hän ollut sitä tehnyt, että hän oli vilpistellyt kiusauksessa, siinä viimeinen syy tähän kauheaan tuhotapahtumaan. Thora oli kuollut, syystä että tunsi sydämensä kuolleeksi, ja Oskar itse oli sen surmannut.

Siten laski onnettoman miehen lohduton sielu vikansa Jumalan eteen, salaamatta mitään, lieventelemättä mitään ja nähden kaikki alastomassa valossa. Jos syntinsä sureminen on syyttömänä olemista, niin Oskar surkeassa, mutta hyödyttömässä tuskassaan pääsi rikollisuudestaan. Masennuksen ja häpeän huumeisina hetkinä, jolloin elämän kiekko pyöri nopeaan, Oskar kyseli itseltään, miten Thora oli vainajaksi joutunut, ja jokin kuiskasi "Helga", ja taas, ja taaskin kuiskasi jokin "Helga", mutta hänen sydämensä ei tahtonut kuunnella sitä puolustelua. Helgan ei ollut syy, Oskar yksistään oli vikapää. Hän oli uhrannut Thoran kunnianhimoisille haaveilleen — suuruuden, maineen unelmille. Helga oli ollut pelkkänä vertauskuvana näille houreille, ja Thora oli vainajana, syystä että hänen puolisonsa oli pyrkinyt suureksi säveltäjäksi.

Mutta menneisyys oli mennyttä, ja kysyessään itseltään minkä rangaistuksen hän voisi vastaisuudeksi itselleen tuottaa, Oskar kuuli yhden ainoan vastauksen. Jos hänen kunnianhimoiset toiveensa olivat olleet synnin vaikuttimia, niin niiden hautaaminen oli hänen katumuksensa oikea ilmaisu. Hän hautaisi ne. Hän upottaisi neronsa — säveltäjäksi tavoittelunsa — tuhoamansa suloisen tytön hautaan, ja laahustaisi lopun ikäänsä lähimmän velvollisuutensa ikeessä, unhotettuna ja katuvana syöden kärsimyksen leipää.

Kun Oskar ensin yritti toteuttaa tätä päätöstään, tapahtui se niin traagillisen kauniissa kohtauksessa, ettei yksikään näkijä koskaan jälkepäin voinut haihduttaa sitä mielestään. Perhe oli keräytynyt viimeiseen rakkauden toimitukseen, mikä on ehkä surullisin inhimillisen kokemuksen hetki — surullisempi kuin vasta umpeen luodulta haudalta kääntyminen, surullisempi kuin tyhjiin ja autioon

kotiinkin palaaminen — hetki, jolloin arkun kansi suljetaan ja rakastetut kasvot häipyvät ainiaaksi.

Ruumishuone oli sama, jota parempina aikoina oli käytetty morsiuskamariksi, mutta silloinen kaikkia elämän hellimpiä ajatuksia huokuva ilma oli nyt kalman hiljaisuuden painostama. Oli yöllinen aika, ja sama lamppu paloi saman varjostimen alla, mutta kultareunainen rukouskirja oli sytytettyjen kynttiläin kehässä pienellä pöydällä vuoteen vieressä. Paitsi perheen jäseniä oli saapuvilla ainoastaan kaksi muuta henkilöä — neulojatar, joka oli ollut ompelemassa hääpukua tuomiokirkkoon ja juuri vetänyt viimeisen neuleen pimeämpään majaan tarkoitettuun vaatetukseen, ja paitahihasilleen heittäytynyt puuseppä.

Yksitellen lähestyi perhe vuodetta luodakseen viimeisen katseen lepäävään — kuvernööri juhlallisesti marssien kuin olisi astunut kuninkaan leposijan ääreen, johtaja jäykällä harppauksella ja hämmentyneesti tuijotellen, ja Helga hermostunein askelin ja salavihkaisesti vilkaisten kuin olisi velvollisuus pakottanut hänet paikkaan, josta olisi suonut pääsevänsä pois. Mutta Anna ja täti Margret liikkuvat ruumiin ympärillä pelottomasti ja vapaasti, laskien kukkasia povelle ja silitellen pehmoista tukkaa, joka valui palmikoituna pitkin poskipäitä — kuin olisi rakas vainaja luonnollisella oikeudella kuulunut heille eivätkä he olisi sitä luovuttaneet kenellekään, kunnes itse Maa, meidän kaikkien emo, vaatisi sen omaksensa.

Puuseppä oli astunut lopettamaan työtään, mutta kuvernööri tarttui häntä käsivarteen.

"Odottakaa! Missä on Oskar?" hän kysyi, ja sitten lähetettiin Oskaria noutamaan vanha Maria-palvelijatar, joka oli äänettömänä itkeskellyt oven takana.

Marian poissa ollessa täti Margret astui Thoran luo ja kuiski ruumiin yli kumartuen:

"Rakas, rakas lemmikkini! Ethän koskaan suuttunut typerälle vanhalle tätiparallesi? — et silloinkaan, kun hän piti lapsukaistasi poissa luotasi ja sinun hellä sydämesi pakahtui! Älä kultaseni ajattele, ettei hän silti sinua rakastanut. Hän rakasti sinua joka hetki, lakkaamatta, sydänpöyryni. Ja nyt sinun pienoisesi saatuaan hän aikoo sen pitääkin. Hän *pitää* sen, niin kauan kuin elää, joten sinun ei ole tarvis konsanaan olla siitä huolissasi, Thora. Täti Margret tahtoo jäädä pienen tyttäresi äidiksi, eikä kukaan tässä maailmassa saa koskea hiuskarvaankaan lemmikkisi päässä."

Samassa astui huoneeseen Oskar, ja vanha Maria hiipi sisälle hänen perässään. Oskarin valjut posket ja vajonneet silmät osoittivat hänen murheensa syvyyttä, mutta hänen käyntinsä oli luja ja koko ryhti ilmaisi elävää tahdon tarmoa. Hänellä oli kädessään tukku papereita, hajallinen ja muodoton, kuin olisi hän ne hätäisesti siepannut saadessaan kutsun. Mieli pohjattomasti syventyneenä ainoaan aatteeseensa hän ei näkynyt huomaavan ketään tai mitään huoneessa muuta kuin yhden — vuoteella lepäävän — ja astuen sen luo hän kumartui katselemaan valkeita kasvoja ja puheli niille kuin vainaja — ja yksistään vainaja — olisi saattanut kuulla.

"Thora", hän lausui tynnellä äänellä, "nämä ovat sävellysteni ainoat jäljennökset, ja haluan, että sinä ne otat mukaasi. Ne kirjoitettiin hetkinä, jolloin uskollinen sydämesi kärsi minun vikani tähden — jolloin unhotin ja hylkäsin sinut hulluna haaveksiessani taiteen ja suuruuden näkyjä. Se oli kuolemasi todellisena syynä, Thora, ja rangaistakseni itseäni suloisen elämäsi uhraamisesta itsekkäille unelmilleni haluan lukita niiden hedelmät hautaasi. Ota ne siis ja anna niiden maata vierelläsi, häipyä kerallasi ja unohtua. En milloinkaan kirjoita ainoatakaan nuottimerkkiä, niin kauan kuin elän, ja tästä hetkestä lähtien on kunnianhimoni lopussa."

Näin sanoen hän laski paperit Thoran ruumiin viereen ja kääri ne hänen kauniin tukkansa pitkiin palmikkoihin.

"Oskar! Oskar!" huusi Helga sanomattomassa kauhussa.

Toiset olivat kuunnelleet ja katselleet, tuskin tajuten, mitä Oskar oli luovuttanut, mutta Helga oli sen käsittänyt ja yritti varoittaa häntä elinaikaisesta uhrauksesta. Mutta Oskar ei tuntunut häntä kuulevan, ja tuollaisena hetkenä oli kaikki estely mahdotonta.

"Suloinen tyttöseni", virkkoi Oskar ojentaen molemmat käsivartensa vuoteen yli, "anna minulle anteeksi kaikki velvollisuuksieni puutteet. Oi, mitä antaisinkaan ne nyt unohtaakseni; mutta en voi, en voi! Sinä olet mennyt, enkä voi milloinkaan korvata sinulle."

Lopettaakseen kohtauksen, joka liian syvästi liikutti jokaista, kuvernööri viittasi puuseppälle, mutta miehen esille astuessa puhkesi Oskarin murhe uudestaan ja surun kiihkeydessä hänen kielensä menetti kaiken hillintänsä.

"Ei vielä!" hän huusi. "Oi, Jumalani! Thora! Vaimoni! Suloinen nuori vaimoni! Antakaa minun katsoa hänen kasvoihinsa vielä! Niin herttaiset ja onnelliset ne olivat, ja nyt ne jättävät minut näin! Anna

minulle anteeksi, enkelini! Sano, että annat anteeksi, ennenkuin lähdet! En voi elää ilman anteeksiantoasi. Tein sinua vastaan vääryyttä ja syntiä, mutta sinä olit hyvä, ja lapsensydämesi oli Jumalasta!"

Kaamea huutelu kajahteli huoneessa, ja kukin, joka kuuli alastoman sielun paljastumisen, luki sen oman sielunsa valossa. Helga värisi ja kääntyi ikkunaan, kuvernööriltä ja johtajalta painui pää riipuksiin, mutta täti Margret itki avoimesti viatonta myötätuntoisuuttaan, ja Anna kosketti Oskaria käsivarteen ja koetti häntä viihdytellä.

Tovin kuluttua Oskar kävi levollisemmaksi, vieläpä itse viittasi miehelle, ja kaiken loputtua hän astui lujana ja miehuullisena ulos huoneesta.

X.

Hautauspäivänä Oskar oli heikkona sairaana ja enemmän omiaan vuoteeseen kuin matkaamaan hautuumaalle, mutta kukaan ei saanut häntä suostutetuksi jäämään pois. Aamu oli pimeä ja kolea, vuorilta leijui mustia pilviä ja sadetta pirahteli, ja kun kamala hetki saapui ja Oskar ilmaantui surusaattueeseen, näyttivät hänen kasvonsa elottoman raskaassa ilmassa aavemaisilta.

Tuomiokirkon tornissa alkoi kello jymähdellä, juhlallinen taakka kannettiin verkalleen alas portaita, ja silloin Oskarin vaaleat kasvot yhäkin valkenivat ja hän olisi kaatunut, jollei olisi saanut isänsä käsivartta tuekseen.

Ruumis nostettiin ensin nurmikolle oven ulkopuolelle — nurmikolle, jonka yli Oskar hääyönä oli nostanut Thoran — ja saattueen asettuessa laajaksi piiriksi lähtövirttä veisaamaan seisoi Oskar alkaneessa vihmasateessa paljain päin.

Jon, palvelija, seisoi veräjän pielessä Thoran ponia pidellen, jonka oli maatilalta tuonut kantamaan häntä viimeisellä matkalla, ja hevosen näkeminen tuntui yllyttävän Oskarin liikutuksen aivan hillittömäksi. Arkku laskettiin pajupunoksien päälle poikittain, ja saattojoukko alkoi asettua paikoilleen. Se kulki kaupunkilaisväestön sankkojen rivien keskitse; Oskar käveli lähinnä ruumiin takana yksinään, paljain päin, ja mitään muuta kuin murhettaan tajuamatta. Kello kajahteli yhä, ja kaupungissa vallitsi pyhäpäivän rauha.

Tuomiokirkko oli täpö täynnä samoja kasvoja, jotka olivat olleet Thoran häitä katselemassa, kun morsian astui alttarin luota alas pääkäytävää kauneutensa kukoistuksessa, onnellisena ja hymyilevänä miehensä käsivarren varassa; ja nyt, kun häntä kannettiin käytävää pitkin alttarille, ja Oskar pää kumarassa astuskeli takana, sanoivat käytävän sivussa lähinnä seisovat, että hän itki kuuluvasti.

Parivaatteineen laskettiin arkku alttarin portaille — samaan kohtaan, mihin Thora oli morsiamena polvistunut vihkitilaisuudessa ja nuorena tyttönä ensi kertaa Herran ehtoollisella — ja sitten piispa, joka oli seisonut sitä odottelemassa, piti lohduttelevan puheen.

He eivät saaneet itseltään kysyä, minkä tähden tämä suloinen ja viehkeä elämä oli niin säälimättömästi katkaistu. Kaitselmuksen tiet olivat tutkimattomat, mutta Jumala oli taivaassa, ja kaiken maan Tuomari teki oikein. Ei myöskään saanut sureva perhe itseään soimata tapahtuneesta, sillä jos Kaikkivaltias oli nähnyt hyväksi laskea kätensä heidän rakkaan, edesmenneen siskonsa vaivaantuneille aivoille, niin Hän parhaiten tiesi, miksi niin teki ja mitä tarkoitusta varten tämä tapahtui. Pikemmin polvistukoot omaiset kiittämään Jumalaa, että Hän armossaan ei ollut sallinut hänen nostaa kättään itseään vastaan ja siten riistää heiltä iankaikkisen elämän siunattua toivoa.

"Nuorelle puolisolalle, joka seisoo tässä murheeseen syöstynä", jatkoi piispa, "mitä voimme sanoa muuta kuin, että meidän kaikkien sydämet ovat häntä kohtaan tulvillaan? Tuntuu kuin hän vasta eilispäivänä olisi seissyt tällä paikalla lausumassa valojaan taivaan ja ihmisten edessä, Vakuuttaen rakastavansa ja hellivänsä sitä suloista tyttöä, joka on niin äkillisesti kutsuttu pois. Jos rakastettu olisi elänyt, niin olisi puoliso pitänyt lupauksensa, ja vaikka hän on mennyt edellä, niin jäljelle jäänyt yhäti säilyttää niiden hengen. Puhdas ja viaton sielu, joka liitti elämänsä hänen elämäänsä, pysyy elävänä muistona, alinomaisena innostuttajana, ja murheen ensivihlausten jälkeen ainaisena lohtuna ja vakaisena ilona. Herra antoi, ja Herra otti: kiitetty olkoon Herran nimi."

Jos Oskarin oli mahdollista näyttää kuihtuneemmalta ja nääntyneemmältä kuin hän oli kirkkoon mennessään, niin palasi hän sieltä vielä riutuneempana. Nyt satoi rankasti, mutta saattojoukon jälleen

lähtiessä liikkeelle, viimeisellä taipaleella, hän käveli paljain päin kuten ennenkin.

Johtaja, joka astui Oskarin takana (Helga hänen käsivartensa varassa), pyysi häntä panemaan hatun päähänsä, mutta hän kieltäysi, ja kun kuvernööri, joka seurasi lähinnä Annan kanssa, toimitti hänelle sateenvarjon, niin hän pudisti päätään ja lähetti sen takaisin. Kello kajahteli taasen, pikku kaupunki pysyi hiljaisena, ja kaupungin asukkaat, jotka itkivät kyynelvirtoja Thoran tähden, itkivät Oskarin tähden vieläkin enemmän.

Saattueen saapuessa hautuumaalle valui sade virtanaan, ja pappikin veti kauhtanansa yli päällystakin, mutta Oskar seisoivat hatutta päin avoimen haudan partaalla. Lyhyen rukouksen aikana — "tomuksi sinun pitää jälleen tuleman" — hän ilmeisesti kärsi kovasti, ja kun hautaa umpeen luotaessa veisattiin tavallista pitkää hautausvirttä, niin putoilevan mullan ontto kumahtelu näytti iskevän hänen vavahteleviin kasvoihinsa.

Kaiken loputtua ei häntä saatu vedetyksi pois, ennenkuin hänen isänsä tarttui häntä käsivarteen ja lujalla äänellä sanoi: "Tule." Sitten hän voimakkaammin askelin käveli hajaantuneen saattojoukon tähteiden takana pikku hautuumaan — vainajien kumpuisen kotitanhuan — poikki veräjän läpi maantielle, missä vedenkantaja Hans, yllään Thoran ompelemat hihalliset liivit, juotti hyväntekijänsä hevosta — ohi johtajan talon — missä täti Margret ikkunassa vartoi lapsi käsivarrellaan — ja siten takaisin tyhjiin kotiin.

Portaiden alapäässä hän estellen erosi saattojoukosta, joka lähti päivälliselle, eikä häntä enää sinä päivänä nähty.

Ateria oli synkän iloton ja se tarjottiin huoneessa, missä hääkemut oli vietetty, joten siihen tuon onnellisemman tapauksen muistot loivat varjonsa. Äänettömänä tahi kuiskien saattojoukko hyvästeli talonväen ja hiipi yksitellen pois, jättäen noiden kahden perheen harvat jäljellä olevat jäsenet istumaan pöydän ääreen, pitkät välit keskuksaan kuin reiät hampaattomassa pääkallossa.

Kuvernööri ja johtaja eivät olleet keskenään sanaa vaihtaneet sen koommin kuin julistusjuhlasta palasivat, ja tämä äänetön loma oli väljentänyt ystävysten välille revennyttä juopaa.

"Hohoi, niin", haukotteli johtaja, "kai on nyt kaikki lopussa."

Sitten hän kääntyi kuvernööriin ja kysyi terävästi: "Missä on Magnus?"
— En ole häntä tänään vilaukseltakaan nähnyt."

Kuvernööri ei vastannut ja Anna painoi päänsä alas, ja sitten Helga, joka myöskin vielä oli saapuvilla, virkahti levollisesti: "Joku hänet näki hotelli Islannissa — hän teki oikein siinä, ettei pistäytynyt hautajaisiin — sanovat, ettei hän ollut aivan selvänä."

"Juuri hänen tapaistaan", murisi johtaja. "Ei kuule sudesta muuta kuin ulvahduksen, ja kukaties ei ilman hänen viime ryyppyretkeään olisi tätä kaikkea tapahtunutkaan."

Kuvernöörin ylpeät kasvot värähtelivät, mutta hän ei hiiskunut mitään, ja pian jälkeensä johtaja ja Helga lähtivät pois.

XI.

Seuraavana aamuna aikaisin, ennenkuin muu väki oli jalkeilla, kuvernööri istui virkahuoneessaan, valmiina ryhtymään keskeneräisiksi jääneihin tehtäviinsä, kun joku koputti oveen. Tulija oli Magnus, vaaleana ja riutuneena, mutta selvänä ja totisena kuin tuomari.

"Saanko puhella teidän kanssanne?" pyysi Magnus.

"No — ehkä juuri hetkisen — tule sisälle", myöntyi kuvernööri.

Magnuksen astuessa virkahuoneeseen juolahti kuvernöörin mieleen, että hän oli tullut kättämään rahoja maatilan hoitoon, ja hän selitti oikopäätä:

"Jos olet lähtenyt kysymään rahallista kannatusta varastoa ja siementä ja sen semmoista hankkiaksesi, niin pitänee minun jo etukäteen sinulle sanoa, Magnus, ettei minulla ole antaa kolikkoakaan. Olen jo tuhannut maatalaan sen verran kuin olen oikeutettu rahoja mihinkään syyttämään — enemmän kenties, kuin olisin saanut toisen poikani perintöä vastaan käyttää toisen vaatimuksia

tyydyttääkseni — ja jos on puhe rahasta — käteisestä rahasta —"

"En tule rahaa hakemaan", vastasi Magnus. "Mutta siitä puhumaan tulen", hän lisäsi, ja istuutui matalalle jakkaralle, hieroskellen huopahattuaan polviensa välissä, kuvernöörin suoristuessa kirjoitustuolinsa selkää vasten kynänvartta sormissaan hypistellen.

"Tahtoisin kysyä", virkkoi Magnus, "kirjoititteko noin kuusi kuukautta takaperin Tanskan Pankille sadan tuhannen kruunun tunnuksen?"

Kuvernööri hytkähti halveksivasti ja sanoi: "Kaikkea; en ole eläissäni pannut nimeäni pankkivekseleihin enkä vastakaan pane. Miksi sitä kysyt?"

"Syystä että sen suuruinen tunnuste on kaupungissa tällä hetkellä."

"Sitten se on väärennys — häpeämätön väärennys — ja väärentäjä on löydettävä ja hänen tulee saada nopea rangaistus."

Kuvernööri oli noussut seisaalleen, mutta kun hän näki Magnuksen pään painuvan kumaraan, hänen päähänsä lennähti eräs ajatus.

"Mutta oletko varma sanoistasi? Onko tämä juttu totta?" hän kysyi.

"Olen itse nähnyt paperin", vastasi Magnus.

"Ja se on minun nimessäni?"

"Se on teidän nimessänne, ja johtajan todistama."

"Se vielä?" huudahti kuvernööri, huulillaan tuskallinen hymy. "Ja sanopa kenen hyväksi on tämä eriskummallinen asiapaperi asetettu?"

Magnus ei vastannut heti — hän yhä pyöritteli hattuaan polviensa välissä.

"Se saattaa meitä auttaa huomaamaan vaikuttimen, ja siis — kuka on väärentäjä?"

"Oskar Stephensson", äännähti Magnus.

"Oskar? Veljesi?"

"Niin — ja rahat maksettiin hänelle Nizzassa."

"Mitä?" karjaisi kuvernööri, astuen lattian poikki. "Sanot Oskarin — veljesi Oskarin — syyppääksi väärennykseen? Hoo, tarkoithan sitä — älä kielläkään — tarkoitat, että poikani on väärentäjä?" Magnus ei sanaakaan vastannut, ja tuokion kuluttua puhkesi kuvernöörin huulilla nytkähdellyt tuskallinen hymy vielä tuskallisemmaksi nauruksi. "Mutta miksi vaivaan mieltäni mokomalla lorulla? Näen asian, Magnus — liiasta juonnista liika laverrus — sinä olet jurpotellut."

"*Olen* juonut — olin sairas, enkä voinut olla maistelematta — mutta nyt olen selvä, ja totta olen teille sanonut — niin totta kuin on Jumala!"

Magnus nousi jaloilleen tämän vanhoessaan, ja isä ja poika seisoivat vastatusten — virkapukuinen pikku kuvernööri posket tulistuneina ja povi pöyhistyneenä, ja Magnus, mustapintainen, kömpelö, harrittukainen jättiläinen, kärsimyksen vaot kasvoillaan.

"Ja tämän paperin sanot nykyisin olevan Islannissa?"

"Niin on — kaksi viranomaista sen toi tänne Kööpenhaminasta."

"Viranomaistako, hä?"

"Pankki näki aihetta epäillä nimikirjoituksia — lähettivät sen vuoksi vahvistuttamaan niitä."

"Olet varmaankin itse puhutellut näitä miehiä?"

"Ruunuvouti toi heidät minua tapaamaan", selitti Magnus.

"Ruunuvouti! No paraskin! Juuri ruunuvouti!"

"Hän toimittaa molemmat miehet tänne huomisaamuksi."

"Vai toimittaa ne tänne huomisaamuksi?"

Kiihdyksissään ja tulistuksissaan nauroi kuvernööri vielä kerran, ja tiedusti ivaten:

"Tietysti sinä perheen etua valvoen pidit tarpeellisena tarkastaa heidän näyttämiään nimikirjoituksia?"

"Pidin", vastasi Magnus yksinkertaisesti.

"Ja minua kuulematta paljastit väärennyksen?"

Magnus ei vastannut.

"Vieläpä vihjasit — ainakin vihjasit — että sinä kenties voisit osoittaa väärentäjän?"

Magnus ei vieläkään luiskahtanut; ja pilkkaavan sävynsä heittäen puhkesi kuvernööri tukehtuneeseen raivoon.

"Ulos, mies! Mene ulos! Luulin sinun olevan päissäsi tahi näkeväsi viinan hourea, mutta sinä oletkin pahempi — sinä puuskut vihaa — ja luonnotonta vihaa — omaa lihaasi ja vertasi vainoten."

Magnus luimisteli, kuin olisi häntä sivallettu ruoskalla.

"Kadehdit veljeäsi — olet aina kadehtinut, ja sellaisessa mielessä pysytkin — syystä että hän on nerokas, menestystä saavuttanut ja miellyttävä, ja syystä että hänestä kaikki pitävät — sinä olet yhtä kateellinen veljellesi kuin Kain Aabelille ja näin yrität häntä tuhoamaan."

Magnus seisoి pää painuneena iskujen sadellessa.

"Etkö häpeä seistä isäsi edessä näyttellessä petomaisen villiyytesi koko pirullista sarjaa? Kehtaat liittyä vihamiehiini, Oskarin vihamiehiin — omiin vihamiehiisi, jos sen älyäisit nähdä — heidän koettaessaan kukistaa häntä menestyksen huipulta."

Kuvernööri mitteli lattiaa raivosta kuohuen.

"Ja vieläpä hänen syvimmän murheensa hetkenä! Juuri kun poika parka on lannistunut vaimonsa kuolemasta — sen herttaisen tytön, jota hän rakasti ja sinä loukkasit. Mutta minä en usko hiventäkään tästä typerästä tarinasta. Tuo kirottu paperi ei muuta ole kuin kuje poikani häpäisemiseksi ja minun luottoni vahingoittamiseksi, juuri aikana, jolloin joukkue edistysmiehinä korskeilevia lurjuksia yrittellee saada kuvernöörinvirkaa lakkautetuksi. Tehköötpä sen, jos pystyvät, mutta kuvernöörinä täällä ollessani olen myös herrana tässä talossa, ja herra ruunuvouti pannaan viralta, ja nuo miehet lähetetään takaisin Kööpenhaminaan."

"Eikö teidän olisi parempi puhua Oskarille ensin?" kysyi Magnus.

"Kyllä puhun, ja jos huomaan, kuten odotan — kuten varmasti tiedän — että jaarituksesi on valhetta alusta loppuun — niin pysyhän ainiaaksi poissa näkyvistäni."

Sanallakaan puolustautumatta tahi selittelemättä poistui Magnus huoneesta, ja muutama minuuttia myöhemmin Oskar astui kuvernöörin kutsumana sisälle.

Oskarin kasvot olivat yhtä valjut kuin eilen, mutta niillä oli toisenlainen kalpeus, eri sävy — ei murheen ja katumuksen ilme, vaan pelon ja häpeän.

"Oskar", aloitti kuvernööri, "pahoilla mielin sinua vaivaan liikeasioissa näin pian suuren surusi jälkeen, mutta kaupungilla kerrotaan sinusta rumaa juttua, ja koska jokaisella valheella on häntänsä, niin vaatii oikeus, että saat tämän heti kuulla, jotta se voitaisiin siekailematta nykertää."

Oskarin alahuuli vapisi — hän tunsu iskun, ennenkuin lyötiinkään.

"Magnus — veljesi Magnus — tiedän, ettei hän ole ollut veljellisissä väleissä sinun kanssasi — äitisi on minulle jotakin sellaista huomautellut — ja sanon heti, ett'en ole hänen vaatimustensa ja rehentyjensä puolella — Magnus kävi vast'ikään täällä ja kertoo, että minun nimeeni on väärennetty kokonaisen sadan tuhannen kruunun tunnuste sinun hyväksesi. En juttua usko enkä tahdo sinua sitä pohtimaan. Pyydän sinua vain kieltämään sen — kieltämään kaikkienensa — ja jättämään minun huolekseni menetellä rikolliseen nähden, niinkuin parhaaksi katson."

Kuvernöörin kirjoituspöydän luona seisoen pysyi Oskar tovin aivan hiljaa. Sitten hän vastasi niin matalalla äänellä, että sanat tuskin tuntuivat hänen suustaan tulevan:

"En voi sitä kieltää, isä. Mitä Magnus on sinulle sanonut on totta."

"Totta! Sanot sen olevan *totta*?"

Isä ja poika seisoivat kotvasen vastatuksin, sanaakaan virkahtamatta. Sitten kuvernööri kiihkein sanoin, lomaan hengästyneenä pysähdellen, tiuskaisi kysymyksen toisensa jälkeen, Oskarin vastaamatta mitään.

"Sait tuon summan, ja piirsit sitä varten isäsi nimen? — ja appesikin nimen — satatuhatta kruunua? Mihin ovat rahat joutuneet?"

"Ne ovat menetetyt."

"Menetetyt?"

"Maksoin niillä jo tekemäni velat."

"Tapahtuiko se Monte Carlossa?"

"Siellä."

Taas syntyi pitkä äänettömyys, joll'aikaa Oskar seiso i värähtelevin huulin ja kuvernööri kuroutunein silmäkulmin.

"Mutta tämä paperi — miten se syntyi?"

"Olen sitä itseltäni kysellyt yhtämittaa ja yhä uudelleen, isä, enkä pysty sitä selittämään. En voi ymmärtää itseäni — yritän, enkä voi."

"Olitko järjiltäsi?"

"Toisinaan luulen olleeni — kait olinkin."

"Houkutteliko sinua joku — johdattaen mieleesi tuon ajatuksen? Joku kenties, joka auttoi sinua häviämään ja lupasi sinua auttaa takaisin maksamisessa. Jos niin kävi, niin kuka se oli?"

"En tahdo syytellä ketään, isä — minulla mielestäni ei ole sellaiseen oikeutta."

"Oikeutta? Älä puhu minulle oikeuksistasi. Ajattele velvollisuksiasi — ja ensimmäinen velvollisuutesi koskee minua eikä sitä henkilöä, kuka tahansa tämä lieneekään, joka on ollut sinua hävittämässä. Olet pannut alttiiksi luottoni ja kunniani, mutta en tahdo ajatella sinua aivan huonoksi, ja jos kukaan käänsi mielesi tähän pirun temppuun velkojesi maksamiseksi, niin minun tulisi saada tietää kuka se oli — Helgako?"

Nimeä mainittaessa Oskarin nuokkuva pää valahti vielä alemmaksi; kuvernööri näki tämän ja silloin hän käsitti kaikki.

"Herra Jumala meille antakoon anteeksi", hän kuiskahti tuskin kuuluvasti. "Magnus siis lopultakin oli oikeassa! Ja eilen hautaamamme lapsi raukan kuolema oli kenties osana siitä hornan sadosta, jota tänään korjaamme! Älä kiemurtele — todeksi näen sen ilmankin."

Oskar ei yrittänyt puolustautua, ja tovin vaiti oltuaan kuvernööri aloitti jälleen. "Olet pettänyt minut ja saattanut pettymään, Oskar. Luulin, että minulla oli yksi poika sivistynyt mies ja kelpo kansalainen, eikä väärentäjä ja narri. Mutta hyödytöntä on pitkittää tuskallista keskustelua. Saat mennä."

Oskar hoiperteli ulos huoneesta, ja kuvernööri vaipui tuolilleen.

XII.

Ylpeä vanhus oli häpeissään. Ensi kertaa elämässään hänet oli häväisty omissa silmissään. Hänen oma poikansa oli tehnyt rikoksen — törkeän rikoksen — ja joutunut alhaisen rangaistuksen ansaitsevaksi.

Yllätyksen ja nöyryytyksen ensi tuskassa hän aikoi peittää piiloon koko kurjan kolttoson. Mutta hän oli liian vähän turhamainen ollakseen ylpeä, ja seuraavana hetkenä hän rupesi tekemään tiliä omantuntonsa kanssa. Tähän asti hän oli koettanut tehdä, mitä pidettiin oikeana Islannissa ja hän tekisi loppuun asti oikein, maksoi mitä maksoi.

Oskar oli rikkonut lakia, ja hänen täytyi kärsiä sen oikeudellinen rangaistus. Se saattoi olla kahdeksan vuoden vankeus ja hänen kaikkien toiveittensa hukka, kaikkien lahjojensa menettäminen ja kaiken

onnellisuutensa haaksirikko, mutta hänen olisi se kestettävä hamaan viimeiseen hetkeen, viimeiseen sovitukseen, viimeiseen vaivaan.

Siltä tuntui kuvernööristä tuomarina, ja jos isänä ajatteli toisin, niin oli ero vain tunteen kiihkeydessä. Hänen lemmikkipoikansa — poika, jota hän oli menneinä aikoina lellitellyt ja hemmotellut — jolle hän oli vastaisuudeksi niin paljon suunnitellut ja valmistellut — oli tehnyt rikoksen maataan ja itseään vastaan luottaen siihen, että isän rakkaus ja ylpeys pelastaisi hänet tuskallisilta seurauksilta, tuottakoon se toiselle mitä tahansa uhrauksia kovalla työllä ansaituista tahi vasta ansaittavista rahoista — saattakoon se kuinkakin vaarallisesti hänet juonittelevan joukkokunnan armoille, joka pyrki häätämään hänet virastaan! Se oli itsekästä, sydämetöntä, häpeällistä, kehoa, ja ansaitsi kaksinkertaisen rangaistuksen.

Pojalleen katkerampana kuin oli milloinkaan ollut ainoallekaan ihmisolennolle kuvernööri kidutteli mieltään koko päivän, ja hän istui yksinään huoneessa myöhään yöllä, ainoana valonaan avoimen tulipesän unelias kimmellys, kun ovi äänettömästi avautui ja Anna astui sisälle. Hän näytti itkeneeltä, vaikka silmät olivat kuivat, ja kuvernööri soimasi itseään siitä, ettei ollut poikansa rikoksien seurausten surullisessa laskeskelussa kertaakaan muistanut pojan äitiä.

Mutta ei toinenkaan itseään ajatellut, istuutuen uunin viereen ja sen hiilustaa kohennellen hän alkoi puhella Oskarista.

"Hän pääsi uneen vihdoon viimein", hän virkkoi, "ja sai edes tuokioksi rauhan vaivoiltaan. Hän meni vanhaan makuukamariinsa, Stephen, missä hän poikana makasi — kun Magnus ja hän olivat poikia molemmat. Minä istuin hänen luonaan, kunnes hän torkahti, ja hän piteli kättäni kaiken aikaa, ihan kuin oli hänen tapanaan ollut aina pahuutta tehtyään ja sinun lähetettyäsi hänet iltasetta vuoteelleen. Hän on nyt aivan näköisensä, poika raiska, ja jos näkisit hänet siellä makaamassa pieluksellaan, niin luulisit entisten päivien palanneen, jolloin kynttilä kädessä läksit häntä katsomaan ja kuivasit kyneleet pikku kasvoilta, hänen maatessaan nukuksissaan ja silitit hänen kiharaisia hiuksiaan. Voi miten keveästi hän niihin aikoihin saattoikin heittää huolensa, Stephen! Seuraavana aamuna kuuli hänen jo teuhaavan yläkerrassa ja leivosena livertelevän."

"Pintapuolinen luonne, Anna", huokasi kuvernööri, "pintapuolinen luonne, johon ei mikään tee vakavaa vaikutusta."

"Oi, mutta tämä tekee, Stephen, tämä tekee syvällisen vaikutuksen, ja jos poika raukka vaan saisi vielä tilaisuuden, niin hän kääntäisi uuden lehden ja ryhtyisi totiseen työhön, toteuttaen kaikki odotuksesi. Ja ajattelehan — ajattelehan, isä, miten kauheaa olisi veljen raastaa toista lakitupaan — kauheaa meille, tarkoitan. Me menettäisimme molemmat lapsemme, sillä Oskar joutuisi meiltä hukkaan yhdellä tavoin emmekä enää konsanaan voisi silmiemme edessä nähdä Magnusta."

"Lapsemme ovat aina olleet sotajalalla keskenään, Anna, aikaisemmista vuosistaan asti."

"Älä sano niin, Stephen. Pieninä he rakastivat toisiansa hellästi. Vasta myöhemmällä ovat asiat käyneet toisiksi. Ja silloin ovat muut tulleet heidän väliinsä — yksi ainakin — ja ken sitä tietääkään? — ehkä hän on ollut kaiken tämän pulan alkuna."

"Onko Oskar sanonut niin?" kysyi kuvernööri.

"Hän ei mitään sano ketään vastaan", vastasi Anna. "Sellainen on Oskar aina ollut. Mutta jos joku viekotteli häntä ja hän oli heikko, ja jos poika poloisemme täytyy mennä vankilaan, kiusaajan jäädessä —"

"On heikkoutta, mikä luetaan pahuudeksi, Anna, ja sen on kärsittävä tuskansa ja rangaistuksensa."

"Tiedän sen", myönsi Anna. "Muistan sinun lausuneen samat sanat aikoja sitten, kun tuo merimies oli päihtyneen kiihkon puuskassa surmannut rakastettunsa. Hänen äitinsä oli leski ja tuli pyytämään minua anomaan sinulta armoa pojalleen. Hän oli hyvä poika, äiti sanoi, ja ilman viinaa ei hän olisi kellekään paha tehnyt. Säästit hänen henkensä, muistathan, ja hänet lähetettiin vankilaan. Herranen aika, miten minua vaimo parka ilosta itkien suuteli! Mutta hän tuli ajatelleeksi, että hänen puolestaan olisi voinut olla parempi, jos hänen poikansa olisi kuollut, sen sijaan että ainiaaksi lukittiin tyrmään. Äiti ei kyennyt sitä milloinkaan unohtamaan, ja vanhimman tyttärensä viettäessä häitään ja talonsa ollessa ihmisiä täynnä hän äkkiä muisti ja juoksi yläkertaan itkemään. Ja sitten talvi-iltoina tuulen vinkuessa mereltä hän ja pannessaan pikku poikiaan levolle aina ajatteli niiden veljeä, joka yksinään makasi suuressa ruskeassa talossa kadunkulman takana. Ei olisi tuntunut niin raskaalta, jos hänet olisi lähetetty pois, ajatteli äiti. Ja hän vain oli köyhä leski, joka pesi vaatteita kuumien lähteiden rannassa."

Yötuuli vinkui sillähaavaa meren ulapalta; ja kuvernööri oli käyskennellyt edestakaisin yrittellen olla oikeudellinen ja ankara, ja tunsii kipua karheassa kurkussaan.

Hän seiso i tovin ikkunan ääressä kädet selän takana ristissä, pimeästä ruudusta katsellen kiitävää kuuta, ja sitten virkahti ilmeisellä sisäisellä ponnistuksella:

"Anna, jos tunnustan tuon nimikirjoituksen, niin meille ei jää mitään — paitsi palkkani. Palkkanikin on vaarassa, ja jos se menee, niin joudumme puille paljaille."

"Miksi sitä ajattelisimme, Stephen?" sanoi Anna. "Meillä ei naimisiin mennessämme ollut mitään, ja hyvin onnellisia kuitenkin olimme. Tosin olimme nuoria silloin, ja nyt olemme vanhat, mutta jos köyhyys tulee uudestaan, niin tiedämme sen paremmin kärsiä. Ja jollei meillä ole mitään muuta, niin on meillä toisemme, ja poikamme myös — molemmat poikamme — missä tahansa silloin ovatkaan — eikä kumpikaan rakasta meitä sen vähempää syystä että olemme luovuttaneet kaikki — kaikki mitä meillä koko maailmassa oli — jotta heitä voitaisiin yhä kunnioittaa ja arvossa pitää."

Tuomiokirkon tornissa löi kello kaksitoista; kiirivä kaiku kumahteli yli nukkuvan kaupungin, ja kuvernööri pysähtyi herkeämättömästi kävelystään.

"On myöhä, eukkoseni", hän virkkoi painuneella äänellä, "käymme levolle."

XIII.

Aamulla oli kuvernööri jälleen virkahuoneessaan. Hän oli nyt luja ja tyyni ja odotti rauhallisesti Kööpenhaminan viranomaisia. He saapuivat aikaisin, ruununvoudin opastamina, esiintyen silmänpistävästi miehinä, jotka tiesivät käynnillään iskevänsä tuskallisen kolauksen.

Muodollisten esittelyjen perästä kumartui ruununvouti kuvernöörin kirjoituspöydän yli ja lausui sulavasti, melkein alentuvasti:

"Nämä herrat ovat todella tahtoneet osoittaa kaikkea huomaavaisuutta. He saapuivat tärkeällä asialla — voin sanoa, peräti tärkeällä — mutta ovat mieluummin odottaneet viisi päivää kuin häirinneet teitä kotoisen koettelemuksenne aikana."

"Minulla on kiire tänä aamuna, ruununvouti", tokaisi kuvernööri.
"Älkäähän huoliko tuhлата enempiä aikaa kuin on välttämätöntä."

Ruununvouti ällisteli avosuin ja vetäysi takaisin kirjoituspöydältä; sitten muukalaiset astuivat sen ääreen, ja toinen heistä avasi ison kirjokotelon, suojean kohteliaasti sanoen:

"Meillä on tässä muuan asiapaperi, teidän ylhäisyytenne, jonka pitäisi olla teidän laatimanne. Suvaitkaa sanoa, onko tämä teidän ylhäisyytenne nimikirjoitus."

Kuvernööri kohensi huolettomasti silmälasiaan, ja nopeasti, melkein kuin sattumoisin vilkaisten eteensä pantuun paperiin vastasi ripeästi:

"On se."

Muukalaiset katsoivat toisiinsa vaieten ennenkuin jälleen ryhtyivät puheisiin.

"Siinä tapauksessa oletamme teidän ylhäisyytenne olevan valmis sen suorittamaan?"

"Tietysti", vastasi kuvernööri.

"Sitten teidän ylhäisyytenne tietääkin, että paperi on jo langennut maksettavaksi ja että sen perimistä on kahdesti pyydetty?"

Se kysymys sai kuvernöörin räpäyttämään silmiään, mutta oitis malttinsa saaden hän vastasi lyhyeen:

"Se lunastetaan hetimiten."

"Kuinka pian, teidän ylhäisyytenne — viikon, kahden kuluessa?"

"Kolmen päivän", selitti kuvernööri. "Hyvästi, hyvät herrat", ja hän tarttui kursailematta kynäänsä ja alkoi kirjoittaa kirjettä.

Ruununvouti jo silmännähtävästi hikoili; hän oli hiipinyt ovelle päin, ja lyhyen äänettömyyden jälkeen, joll'aikaa ei muuta kuulunut kuin kuvernöörin hanhensulan rapinaa, vieraat kumarsivat hänen

kyyrityneelle päälle ja työntyivät selkään edellä ulos ovesta.

Kuvernöörin kirje pyysi johtajaa heti pistäytymään hänen luokseen. Tämä saapui, juron ja epäluuloisen näköisenä, kasvoillaan ilme, josta päätäten hän jo tiesi jotakin siitä, mille asialle hänet oli kutsuttu.

"Vanha ystävä", aloitti kuvernööri, "olemme tunteneet toisemme viidenkymmenen vuoden ajan, enkä ole vielä milloinkaan pyytänyt sinulta palvelusta, mutta nyt on minun pyydettävä."

"Hm!" rykäisi johtaja kylmäkiskoisesti hymyillen.

"En pyydä sitä omiksi tarpeikseni, vaan eräälle, joka on minulle itseäni läheisempi. Me isät tiedämme, mitä se merkitsee, ja myöskin tiedämme, että lapsillemme kerran annettu apu annetaan meille kaksin kerroin."

"Hm, hm", äännähteli johtaja, huulillaan sama kylmäkiskoinen hymy.

"Asia on yksityinen — aivan yksityinen — mutta sinulle, vanha ystävä, voin salaisuuden ilmaista — kummipoikasi on joutunut pulaan."

Ja sitten, mitään puolustelematta tahi lieventelemättä, kuvernööri kertoi Oskarin lankeemuksen, ja johtaja kuunteli kärsimättömänä kuin surullisen tarinan jo kertaalleen kuulla saanut.

"Sanoit hänen piirtäneen minunkin nimeni?" tokaisi johtaja.

"Senkin, valitettavasti", vastasi kuvernööri, "mutta sinut pantiin vain todistajaksi, ja minä yksinäni olen rahallisessa vastuussa."

"Mitä aiot siinä tehdä?" tiedusti johtaja jäykällä äänellä.

"Maksaa sen ja antaa pojalle tilaisuuden uuteen elämään", vastasi kuvernööri. "Ja siksi sinua pyysin tulemaan. Voin hankkia viisikymmentä tuhatta kruunua, ja tahtoisin sinulta lainaksi toiset viisikymmentä tuhatta."

"En anna viittäkymmentä tuhatta äyriäkään", singautti johtaja. "En viittäkymmentä — suojellakseni pahantekijää ja pettäökseni lakia."

Kuvernöörin kasvot vaalenivat, mutta hän vastasi tynesti: "Älä puhu niin pikaisesti, veikkoseni. Muista, että lakia vastaan tapahtunut rikos on rikos pelkästään minua vastaan, ja jos minä näen hyväksi antaa sen anteeksi, niin ei lailla ole siihen mitään sanomista."

"Entäs minua vastaan tapahtunut rikos?" sanoi johtaja.

"Muista myös", jatkoi kuvernööri, "että jos Oskar omin valloin käytti nimeäsi, niin on hänellä jotakin vaatimuksia kukkaroosi — voi vedota naimasopimukseen."

"Naimasopimus laadittiin Thoraan varten, ja Thora on kuollut", selitti johtaja.

"Jäi lapsi", huomautti kuvernööri.

"Lapsi on nyt minun hallussani, ja olen valmis pitämään siitä huolta vast'edes", vastasi johtaja, "mutta en tahdo olla sen enemmässä tekemisissä miehen kanssa, joka on väärentänyt nimeni, ja jos vielä jotakin vaatimusta tehdään — liikkeeseen, omaisuuteen tahi sen semmoiseen — niin panen vastaan ja julkaisen syyt menettelyyni."

"Oskar Nielsen", lausui kuvernööri, "en ole vielä kaikkea kertonut, kun en aikonutkaan kertoa, mutta minun täytyy se sinulle nyt ilmaista. Minulla on aihetta uskoa — varmasti päätellä — että Oskarin nykyiseen pulaan on osaltaan Helga vikapää."

"Voitko sen todistaa, Stephen Magnusson?" uhitteli johtaja.

"Jollen voi todistaa", vastasi kuvernööri, "niin on siihen se syytä, että poikani — vikoineen ja heikkouksineen — on yhä herrasmies; ja jollet sinä asiaa vielä tällä haavaa tiedä, niin ei tyttäresi ole täysin sivistynyt neiti."

"Puhu omasta puolestasi, Stephen Magnusson, ja jätä omani minun hoteisiini", murahti johtaja.

"Sen vuoksi", jatkoi kuvernööri, "kun maksan tämän summan — ja minä maksan sen — niin saat olla tyytyväinen tietäessäsi, että vaikka minä olen köyhä ja sinä rikas, niin suoritan sinun velkasi kuten omanikin."

Niin sanoen kuvernööri punakkana ja suuttuneena astui ovelle ja avasi sen. Johtaja silmäili häntä kuin kivettynyt, ja vilahtavaksi silmänräpäykseksi voitti hänen parempi luontonsa ahneuden, ja hän näki, miten surkeaa heidän oli viisikymmenvuotisen ystävyysperästä näin torailla lapsistaan. Mutta miekka tempaa toisenkin huotrastaan, ja hän näpsäytti sormiaan halveksivasti marssiessaan ulos huoneesta.

Sitten kuvernööri lähetti kutsun Islannin Pankin johtajalle.

"Johtaja", hän sanoi, "haluaisin, että järjestäisitte sadan tuhannen kruunun lainan, vakuutena maatilani Thingvellirissä."

"Tila on hädin sen arvoinen", empi johtaja. "Totta puhuen se tuskin on puolet siitä. Mutta kun laina tulee teille, niin ei siitä suurta vaikeutta koidu — eikä mitään, jos olette valmis suorittamaan korkeamman koron."

"Minä suostun", vastasi kuvernööri, "ja laadittakoon kiinnekirja viipymättä kuntoon."

XIV.

Päästyään valmistelujensa aineellisesta puolesta selville oli kuvernöörillä nyt henkisempi ja raskaampi koetus edessään, ja hän läksi ulos sitä apikoimaan. Jättäen taaksensa kaupungin, hän käveli, kädet tapansa mukaan ristissä selän takana, vuonon partaalle asti.

Oli kaunis aamu. Valo väikkyili ihmeellisenä, hopeainen valo, joka sai muut päivät tuntumaan kalseilta ja painostavilta; se välkkyi ilmassa lukemattomina kipinäinä, jotka muistuttivat lumihangen tähtösiä. Vuonon pinta nousi ja laski verkalleen vavahtelevan udun verhoamana, ja ulapalla — laajalla, rannattomana eteenpäin ulottuvalla — kiiti joukko kalastajavenheitä eteenpäin ja yhä eteenpäin kuin pilvirajaan purjehtien, valkeita purjeita pullistamassa tuulihenki, jota ei maalla tuntunut. Postilaiva oli ankkuroinut lahdelmaan, kattilat höyryllä täyttymässä taas Englannin-matkaa varten, ja parvi valkeiksi siveltyjä purkausveneitä kellui sen mustan rungon ympärillä kuin merilinnut laavakallion juurella. Lokit uikahtelivat korkealla ilmassa, ja pienen saaren suojaiselta puolelta vuoden viimeiset haahkat houkuttelivat tahi ajoivat pienokaisiaan veteen, valmistautuakseen kaukaisiin maihin lentämään.

Aamu oli armottoman kaunis, noita säihkyviä päiviä, jolloin Luonto ihmisestä ja hänen kärsimyksistään välinpitämättömänä tuntuu loihdivan esiin jokaisen iloisen äänen ja näyn, mikä voi hämmentää muiston katkerimmat vedet läikähtelemään — jolloin itse päiväpaistekin pyrkii sydäntä pakahduttamaan.

Vihdoin ylpeä mies, joka käveli nurmikkoisella pientareella pää kumaraan painuneena hukkaantuneen ja pirstautuneen toivon murehtimisesta, näki selvästi, mitä hänen oli tehtävä. Rakkauden kuten vihankin, oikeuden kuten velvollisuudenkin tunnossa hänen oli ainiaaksi erkaannuttava lemmikipojastaan, sydämensä ylpeydestä ja elämänsä toivosta.

Heti kotiin palattuun hän lähetti kutsumaan Oskaria, muutaman minuutin kuluttua Oskar astui sisälle hitaasti, sairaamman ja riutuneemman näköisenä kuin koskaan ja seiso i uunin vieressä pää riipuksissa kuin tuomiotaan odottava vanki. Kuvernööri vilkaisi poikaansa silmälasiansa yli, ja ensimmältä hänen sydämensä lannistui, mutta hetkisen perästä hän terästi miehuutensa ja alkoi puhua vakaalla äänellä.

"Kutsuin sinua sanoakseni, että äitisi vuoksi — esitän asian mieluummin niin päin — olen tunnustanut tuon nimikirjoituksen ja päättänyt maksaa kaikki hävittämäsi rahat. Niin tehdäkseen olen pakotettu kiinnittämään kaiken omaisuutemme viimeiseen penniin, niin että minulla pian ei ole muuta kuin virkapaikkani. Sen pahempi on minun täytynyt lohkaista mukaan veljesi perintö vapautesi ostamiseksi, ja onko minulla oikeutta siten menetellä, sen Jumala yksin voi sanoa."

Oskar hytisi kuin viluissaan; kuvernööri näki sen, odotti tovin, ja jatkoi edelleen:

"Tämän uhrauksen teen sillä ehdolla, että sinä viipymättä jätät Islannin. Matkustat 'Lauralla', joka lähtee tänä iltana, ja koska sinun kunniasi on minun kunniani, niin panen liikkeelle sen tiedon, että terveytesi on turmeltunut vaimosi kuolemasta ja että olet hankkiutunut virkistysmatkalle."

Kuvernööri pysähtyi toistamiseen, ja hänen jälleen puhuessaan oli ääni käheä ja painunut.

"En odota sinua pian palaavaksi — enkä odota laisinkaan palaavaksi. Kun olet tehnyt parhaasi — tahi pahimpasi — onneni tuhoamiseksi, niin pyydän sinua käsittämään, että elämämme tästälähtien suuntautuu eri ratoja myöten ja että omasta puolestani en halua enää nähdä sinua."

Kuvernöörin ääni oli nyt sortunut ja epäselvä, mutta hän yritti yhä jatkaa.

"Saat vastaisuudessa luottaa itseesi toimeentuloksesi, mutta sen — lahjoinesi, niin vähän kuin oletkin niitä tähän asti käyttänyt — ei luulisi olevan vaikeata. Mitä tahansa täällä tapahtuu, niin en milloinkaan odota sinun tekevän mitään minun tahi äitisi hyväksi, mutta jos onni sinua suosisi ja sinä kykenet maksamaan takaisin veljellesi, niin saattaa se keventää omaatuntoasi ja — vaikk'en häntä surkuttele, sillä hänen sydämensä oli kova — multia minun haudallani."

Kuvernööri pysähtyi viimeisen kerran, kakisteli kurkkuaan, ja lausui sitten lujemmalla äänellä:

"Vielä sananen. Ajattelin, että kenties appesi olisi saattanut tehdä jotakin hyväksesi, mutta paitsi lupaamaansa lapsen kasvattamista hän ei mitään myönnä. Sen vuoksi, kun minulla on syytä pelätä, että hänen tyttärensä Helga oli alkujuurena pulaan, joka on ollut niin vähällä meidät kaikki kukistaa, ja kenties rakkaan Thoramme kuoleman ensi aiheena, pyydän sinua lupaamaan minulle, enemmän itsesi tähden kuin minun, olla enää seurustelematta johtajan tahi hänen — lupaatko?"

Tuokion hiljaisuuden perästä kuului tukahtunut nyyhkähdys kuin itse tulipesän sisuksesta:

"Lupaan."

Huomattavan kauan kesti sitten vaitioloa, kunnes ääni — outo ääni, joka korkeni huudoksi — lausui:

"Siinä kaikki. Ja nyt — hyvästi, ja — Jumala auttakoon sinua."

Pakahtumaisillaan liikutuksesta ja kyynelten sokaisemana kääntyi Oskar tunnustamaan rangaistuksensa oikeudellisuutta — sanomaan ansaitsevansa kaikki — kaikki ja enemmän, satakertaisesti enemmän — mutta hän huomasi olevansa yksinään. Hänen isänsä oli paennut huoneesta.

XV.

Kun Magnus kuuli, mitä hänen isänsä oli tehnyt, oli hänen raivonsa rajaton. Sinä päivänä, jolloin oli tavannut Thoran kuolleena vuoteessa, hän oli vannonut itselleen: "Oskar on tämän tehnyt ja hänen täytyy kärsiä palkkansa." Mutta ei ollut mitään laillista keinoa rangaista miestä, joka oli kiduttanut vaimonsa kuoliaaksi kaikin tekopyhyiden ja teeskentelyn nerokkain juonin, ja suuttumuksen kiihkeimpänä hetkenä oli hänen isänsä omaisuutta vastaan tehty rikos joutunut pirulliseksi kiusaajaksi hänen eteensä. "Käytä minua", se kuiskasi, "maailman kirottu henki ymmärtää minut paremmin", ja taistelun jälkeen, jossa paholaiset tuntuivat kiistävän hänen sielustaan, hän taipui.

Hän luuli tietävänsä, minkä hinnan saisi maksaa eikä sen vuoksi tullut perheensä joukkoon hautajaisiin. Jokainen inhoaisi häntä siitä, että hän luovutti veljensä ansaitulla rangaistukselle. Oma äiti kääntyisi pois hänestä, ja sitten kun hänen isänsä uhkaavan köyhyyden edessä olisi antanut lain käydä menoaan, niin hän vihaisi ja halveksisi poikaa, joka oli hänet pelastanut kurjuudesta.

Mutta ei siitä väliä! Seisoessaan lakituvassa ja julistaessaan: "Tämä on Oskar Stephensonin käsialaa, sillä hän on väärentäjä ja varas", ja kauhun värähdyttäessä väkijoukkoa ja jokaisen silmän halveksivasti kääntyessä häneen hän sanoisi salassa sydämelleen: "Oskar tappoi hänet, ja hänen oli kärsittävä, eikä ollut muuta tapaa kuin tämä."

Mutta näinpä ei ollutkaan käynyt. Hänen isänsä oli Oskarin pelastanut häpeällisen rikoksen ansaitsemasta rangaistuksesta. Ja miten pelastanut? Panemalla hänet — Magnuksen — maksamaan Oskarin ulkomailla mässäämät varat. Siten oli hänen veljelleen vannomansa kosto poukahtanut häneen itseensä, ja sillävälän kuin hänen oikeudellinen perintöosuutensa hukattiin, maatila, johon hän oli viimeiset toiveensa perustanut, kiinnitettiin voittamattomin rasituksin, ja hän loppuiäkseen saatettiin häviöön — sillä välin annettiin miehen, jonka tähden ja jonka kautta hänet syöstiin häviöön, häviöön sekä sielunsa pyhimmissä tunteissa että aineellisessa toimeentulossaan, puikkia pois maasta, murtuneen terveyden ja sortuneen sydämen vaippaan verhottuna, myötätuntoisuuden ja sääliittelyn kaakahdellessa joka suunnalta!

Mikä pirun maailma tämä olikaan, missä häpeä teiskaroitsi kunniaksi naamioituna ja ulkokultaisuus murheena! Kun Magnus ajatteli tähän tapaan, niin hänen näköään hämärteli ja kuuloaan huumasi, ja hän tunsu kylmää kolotusta aivoissaan. Sitten hän alkoi taas käyttää ainoaa lääkettä, mitä oli saatavissa mielen horjuessa tasapainostaan — hän alkoi juoda.

Mutta istuskellessa hotellin tupakkahuoneen pimeimmässä loukossa tuntui jokainen hänen kuulemansa sana — kaikki keskustelu, mitä katkelmina tunkeusi savun ja melun ja hänen herpautuneiden aistiensa läpi — yllyttävän sitä aatetta, mikä hänet oli vallannut, että tämä oli itse pahanhengen maailma, jonka kanssa ei Jumalalla ollut mitään tekemistä!

Kerran joku ylioppilas syöksähti huoneeseen ja hoilasi toveriensa naurun ja laulun yli: "Pojat, ajatelkaas! Oskar Stephensson lähtee 'Lauralla' tän'iltana!" Ja silloin äänien sekamelska meurusi vastaan: "Niinkö! Älähän! Johan jotakin!" "Totta se on — masentunut tyyten, ja lähdössä ulkomaille epämääräisiksi ajoiksi!" "Eikä mitä! Oskar ei ole niitä miehiä, jotka noin sortuvat! Kuusi kuukautta matkoilla, niin hän palaa kotiin yhtä reippaana ja pirteänä kuin konsanaan."

"Niin tekeekin", ajatteli Magnus, mutta hänen sydäntään poltteli tuima katkeruus.

Toisena tovin kiiruhti kaupunginvaltuuston puheenjohtaja läähättäen sisälle ja huusi: "Uutisia, hyvät herrat, uutisia! Oskar Stephensson on luopunut paikastaan suurkäräjillä!" "Mahdotonta!" "Kuunnelkaahan!" ja pieni lihava mies luki korahtelevasta, ahdashenkisestä kurkustaan, kädessä kostealta paperilta ja painomusteelta tuoksuva lappu, Oskarin valitsijoillensa osoittaman kirjeen. Hänen terveytensä ja onnensa turmeltuminen — pakotettu lähtemään lomalle — mahdoton määrätä milloin palaa takaisin — sen vuoksi pyydetty eronsa — syvästi suruissaan ja pettynyt, mutta katsoi velvollisuudet niin suuriarvoisiksi, ettei voinut pyytää valitsijoitaan odottamaan, j.n.e. "Tuohan tarkoittaa, että hän hylkää koko uransa? Eikä hänen ollut mahdoton saavuttaa mitä tahansa, suorastaan mitä tahansa!" "Kumma että kuvernööri siihen taipui!"

Ja silloin Magnus purskahti äänekkääseen nauruun sydämensä hurjasta nurjuudesta.

Sitten äänet tuokioksi alenivat, ja Magnuksen taas kuullessa heistä virkahti joku: "Mutta mies voi rakastaa naista kerrassaan liian syvällisesti. Ei ole urheaa, ei miehekästä särkeä elämäänsä pirstaleiksi vaimonsa menettämisen vuoksi." "Ehk'ei, mutta inhimillistä se on", huomautti joku toinen, "ja jos Oskar Stephensson on sortunut Thora Nielsenin kuolemasta, niin hän on siinä oikeassa, sen minä sanon."

"Ja minä myös", huusi Magnus ja hurjasti nauraen painoi hän päänsä käsivarsiensa varaan pöydälle. Olipa tämä totta toisen kerran itse pahanhengen maailma!

Kuului kuiskimista ja sitten pari äänekkäämpää huomautusta: "Mies parka! Niin erilainen kuin veljensä! Sanotaan viettävän rajua elämää!" "Hänen isänsä oli sentään hyvin kova hänelle!" "Ei kovempi kuin semmoiselle retkulle on oltava!"

Magnuksen sielussa levinyt myrkky kiehui joka hetki. Tuon halveksivan säälin johdosta, jolla häntä veljeensä verrattiin — veljeensä, joka oli kaiken pahan aiheuttanut — hänen ohimonsa paisuivat raivokkaasti, ja hurja ajatus karkoitti kaikki muut mietteet hänen aivoistaan. Jollei ollut mitään lakia Oskarin rankaisijaksi, jos hänen isänsä oli liittoutunut auttamaan Oskaria pelastumaan, ja jos ulkokultainen maailma yksissä tuumin peitti hänen vikansa, niin oli jäljellä ainakin yksi keino — hänen piti tavata Oskar ennen Islannista lähtöä. Silloin, jos tämä oli pahanhengen maailma, pitäköön pahahenki valittunsa puolta!

Magnuksen mieli ryypi tässä ajatuksessa kuin kiehuvasa tulikivikuilussa, kun "Lauran" kapteeni pistäysi tupakkahuoneeseen höyrylaivayhtiön asiamiehen seurassa ja he hänen lähelleen istuutuen alkoivat haastella keskenään. "Sittenpä täytyy herra Stephenssonin tyytyä nukkumaa ruumassa, sillä kaikki hytit ovat täynnä", tuumi kapteeni. "Mutta miks'ei hän voi jättäytyä seuraavaan laivaan?" "Sanonpa miksi", kuiskasi asiamies; "syystä että johtajan tytär lähtee 'Vestalla', ja näkyy olevan joitakin syitä heidän pysymiseen erillään." "Vai sitä siinä on, vai niin! Mutta ovatpa heidän isänsä hulluja, kun eivät tiedä noiden tapaavan toisiansa tuolla puolen merta, jos tahtovat."

Tämän keskustelun kuullessaan Magnus nosti päätään, tyhjensi suuren pikarillisen konjakkia ja vettä viimeiseen pisaraan ja astui raskaasti ulos kadulle. Hän ei ollut huomannut ajan kulumista, mutta nyt alkoi olla pimeätä, kantajat kiiruhtelivat matkatavaroineen laiturille päin ja "Lauran" kolmesta soitosta kajahteli parhaillaan ensimmäinen.

Magnus oli kuin mies, joka ei kyennyt kelvollisesti näkemään eikä kuulemaan. Useampaan kertaan hän tölmäsi ihmisiin katukäytävällä ja kookkaana ja voimakkaana pyyhkäisi heidät tieltään. Jotkut heistä kiroilivat häntä, mutta hän ei seisahtunut. Hänen hämartyneet aistinsa tajusivat yhden ainoan aatoksen — että hänen täytyi mennä hallitustaloon ja tavata Oskar silmästä silmään, ennen kuin tämä lähti matkalleen.

Entiseen kotiinsa päästessään hän tapasi oven avoinna, kuten syys-illoin oli tavallista, eikä ketään näkynyt porraskäytävässä eikä eteisessä. Isänsä ovea karttaen hän astui ylös portaita ja kääntyi koneellisesti sitä huoneistoa kohti, mikä oli viimeksi ollut Oskarin hallussa. Mutta se osa taloa oli hänen muistossaan pyhitetty Thoralle, ja tänä kiihkonkin ja tuskan hetkenä kuiski jokin hänen vaivaantuneelle omalletunnolleen, ja hän pyörähti pois. Hetkistä myöhemmin hän oli Oskarin makuuhuoneessa toisessa huonekerrassa.

Huonekalut olivat huiskin haiskin, lattiamatto läjääntynyt, ja vaatekappaleita sikin sokin, joka taholla kuin olisi joku sullonut arkkujaan kuntoon, mutta arkut olivat poissa eikä huoneessa ollut ketään.

Magnus oli lähtemäisillään, kun hänen silmänsä kiintyivät kirjoituspöydälle heitettyihin papereihin. Nuottilehtien ja sanomalehtileikkeiden seassa oli jäännöksiä kahtia käännetystä ja poikki revitystä kirjeestä.

Magnus tunsi käsialan — se oli Helgan — ja vähääkään häikäilemättä hän liitti palaset yhteen ja luki kirjeen.

"Oskar! Heti kun kuulin kuvernöörin sinulle puhuneen tuosta onnettomasta asiasta, minä tunnustin kaikki isälle ja otin osuuteni teosta. Hän luonnollisesti oli raivoissaan, ja nyt hän vannoo, että minun pitää viipymättä lähteä takaisin äidin luokse Kööpenhaminaan. Se ei minua huoleta, mutta minun täytyy nähdä sinut ennen lähtöäni. Kaikesta siitä huolimatta, mitä sanot, ja mitä tahansa lupauksia oletkaan saattanut kenellekään antaa, on mahdotonta, että voisimme erota näin. Olisi liian itsekästä ja liian raukkamaista kieltää minulta tilaisuus tavata sinua viimeisen kerran. Laivasi lähtee kello yhdeksältä; tule puoli yhdeksän tapaamaan minua. Jollet tule, niin voinpa seurata sinua Lontooseen — minä *teen* sen, jos —"

Magnus ei lukenut enempää, vaan palaset taskuunsa työntäen syöksähti alas portaita ja ulos kadulle. Jos kukaan olisi voinut nähdä häntä tuona hetkenä, niin olisi hän näyttänyt hirvittävältä, silmät veristävinä, otsasuonet pullistuneina ja mustansinisinä, mutta oli jo yö, ja lahdelmalta helähteli toinen soitto — toinen soitto kilautettiin puoli yhdeksältä.

Hän oli porhaltamassa johtajan talolle päin, kun joku kadunristeyksessä astui hänen editseen. Siinä oli Oskar itse, ja hän oli menossa toiselle taholle. Magnus oli kuin tahmaantunut ajatuksiltaan, mutta näki kaiken omatekoisessa valossaan. Hänen veljensä palasi laiturilta, toimitettuaan matkatavaransa laivaan, ja oli poikennut viimeiselle asialle maihin.

Magnus tiesi asian — Helgaa tapaamaan hän aikoi, ja he kohtaisivat toisensa paikassa, missä ei näkijää olisi.

Kuu oli noussut, ja Magnus saattoi pitää veljeään näköksillä, vainukoiran tavoin häntä seuratessaan. Hän ei nähnyt mitään muuta eikä edes tiennyt, mitä katuja he kulkivat, paitsi että olivat menossa yläkaupungille päin, lähelle järveä ja pitkin sen rantoja kiertävää tietä.

Hän koetti kävellä hiljaa ja välttää kaikkea melua, mutta toisinaan puhkesi järeä naurahdus hänen kuivasta kurkustaan, ja kerran tahi kahdesti seurasi haikea nyyhkäys sen perässä. Hän ajatteli Thoraa ja hoki itsekseen, mitä sanoisi Oskarin tavatessa Helgan ja astuessaan heidän eteensä. Hän sanoisi: "Rakastin vaimoasi — en sitä häpeä sanoa — rakastin häntä ja luovutin hänet sinulle, ja sinä lupasit helliä häntä, mutta heititkin hänet syrjään ja annoit ryöstää häneltä lapsen. Olisin sydänvereni uhrannut hänen onnelleen, mutta sinä hänet syöksit kurjuuteen, ja nyt hän on vainajana, ja sinä olet täällä tämän naisen kanssa, joka oli mukana häntä kiduttamassa. Olet valapatto ja väärentäjä, ja roisto, ja tuosta saat — ja tuosta — ja tuosta — ja kanna käteni leimaa kasvoissasi, kun menet minne tämä hotakka aikoo sinua seurata."

Hän oli jo ehtinyt kaupungin ulkopuolelle, mutta ei voinut nähdä, ei kuulla, eikä ajatella järkiolennon tavoin, samoten vain pitkin teitä kuin metsän peto. Sitten yht'äkkiä, kuulakassa ilmassa ja kaikkialla vallitsevassa hiljaisuudessa, hän kuuli matalan, värähtelevän, rukoilevan äänen huudahtavan:

"Armaani! Armaani!"

Magnus tunsi äänen. Hän arveli myös tietävänsä, mikä näky hetkistä myöhemmin olisi silmäin edessä — Oskar ja Helga sylitysten, kuten hän viimeksi maatilalla tanssiaisissa oli heidät tavannut — tulistuneina, kuumissaan ja kiihkoissaan.

Nyrkit pystyssä ja hammasta purren hän ryntäsi läpi veräjän, joka tuntui puutarhan veräjältä, ja muutaman askeleen eteenpäin. Mutta hän seisahtui äkisti, kuin näkymättömän käden pidättämänä. Hän tunsi paikan, ja kivettyi hengettömäksi — hän oli hautumaalla, ja parinkymmenen kyynärän päässä edempänä polun varrella oli hänen veljensä Oskar polvillaan haudan ääressä ja itki kuin sydän pakahtumassa.

Magnus hoippuroi takaisin tielle, selvinneenä, häpeissään ja aivan neuvottomaksi joutuneena.

Maailma saattoi olla pahanhengen, mutta oli siinä Jumalakin.

XVI.

"Lauran" viimeisen soiton kilistessä seisoi Magnus yksinään pienellä puisella laiturilla lahdelman rannassa. Vihellys vingahti höyrytorvesta, ankkuriketju romisi vitjarei'issä ja laiva käänsi keulansa merelle päin.

Sitten laivan viereltä palasi soutuvene, tuoden vanhanpuoleisen naisen, joka yritteli venemiehiltä ja yönkin silmiltä piilottaa kyynelten kastelemia kasvojaan pienen pitsihuivin liepukoilla, mikä hänellä oli hilkkansa verhona. Tulija oli Anna, ja Magnuksen häntä maihin auttaessa hän sanoi:

"Otahan minua käsivarresta ja vie kotiin: en ole hyvässä voinnissa tänä iltana, Magnus."

Mutta ennen kuin he olivat montakaan askelta tulleen hän pysähtyi ja katseli hellivästi laivaa, joka oli luisumassa alas vuonoa, surkealla äänellä virkahtaen:

"Hän on mennyt, ja olen hänet kadottanut! Poika parkani! Oskar poloinen! Minulla hän oli kuusikolmatta vuotta, ja näinkö pitikin käydä!"

Hän astui taas jonkun askeleen, katsahti jälleen taaksensa ja huokasi:

"En ole koskaan nähnyt ketään, niin liikutettuna. 'Oi, äiti, äiti!' hän huusi viimeksi — ihan kuin lapsi. Olisin voinut kuvitella vuosien vierineen taaksepäin ja hänen yhä olevan pojusena, sairaana ja avuttomana, äitinsä helmaan ikävöivänä."

Taas hän astui muutaman askeleen ja katsoi taaksepäin kuten ennen.

"Ei ollut ketään häntä saattamassa — ei ainoatakaan. Juttu näkyy tulleen tiedoksi jostakin, ja kaikista ihmisistä, joita hänellä oli tapana ystävikseen sanoa, ei nyt ketään saapunut hyvästiä sanomaan. Poika parkani! Oskar poloinen! Hän teki väärin — kovin väärin; mutta Jumala tietää, miten hän kärsii. Luulemme rankaisevamme ihmisiä heidät vankilaan pannelsamme, mutta mikä kärsimys vetää vertoja heränneen omantunnon tuskalle? Ja Oskar jättää kaikki taakseen — kaikki ja jokaisen — ja lähtee häpeään suistuneena."

Vielä kerran hän ponnisteli eteenpäin muutaman askeleen ja virkkoi sitten itkevän lapsen äänellä:

"En häntä enää milloinkaan näe. Olin sitä uskovinani, mutta vallan hyvin tiedän, ettei niin tapahdu. 'Jonakuna päivänä palajat takaisin', sanoin, 'korvaat vikasi ja pyyhit pois kaikki.' Ja hän sanoi: 'kyllä', mutta kumpikin tiesimme, ettei se ollut totta. Kun kello soi ja minun oli tuleminen pois, niin hän sanoi: 'äiti, olet ollut parhain äiti, mitä miehellä on milloinkaan ollut', ja silloin tiesin sen viimeiseksi sanaksi, mitä häneltä milloinkaan kuulisin."

Sen jälkeen hän ei toviin kyennyt puhumaan, mutta lausui sitten ikäänkuin yrittellen lohduttaa itseään:

"Kukaties Jumala antaa pojalleni uuden tilaisuuden siellä, mihin hän on menossa. Jos niin on, niin luulen hänen onnistuvan paremmin, mutta jos ei —"

Hän ei saanut sanotuksi, mitä aikoi — että Jumalan laupeus oli ihmiskostoa kamalampi, ja se, joka sen hylkäsi, joutuisi varmasti turmion omaksi.

He kävelivät äänettöminä eteenpäin, kunnes saapuivat hallitustalon veräjälle, ja silloin Anna loi viimeisen silmäyksen mustaan laivaan, joka oli häipymässä huomaamattomaksi täpläksi yön varjoihin ja hänen sokaisevien kyyneltensä usmaan ja lausui urhealla äänellä:

"Meidän täytyy vastaisuudessa olla oikein hyvät toisillemme, Magnus. Sinä olet ainoaksi pojakseni nyt jäänyt, ja jos sinun täytyy kärsiä jonkun toisen synnistä, niin tulee sinun antaa minun auttaa sinua sitä kestäväsi. Teen sen aina, niin kauan kuin elän, Magnus, ja minun mentyäni luotas ei Jumala unohda. Hyvää yötä, Magnus! Ja Jumala sinua siunatkoon!"

Magnus seisoi jonkin aikaa liikahtamattomana siinä, mihin äiti oli hänet jättänyt, sillä kiihkon

hyökyaallokko kohahteli hänen kurkussaan. Sitten hän palasi laiturille ja pudotti Helgan kirjeen jäännökset mereen, ja ne ajautuivat luoteen mukana ulohtaalle.

V OSA.

"Parannus toden totta on jo tärkein, monesti vannoin — vannoin sen järkein? Ja silloin saapui Kevät ruusuineen, parannuspuuhat heikot heti särkein."

I.

Enemmän kuin mitkään muut maailman kaupungit on Lontoo yhteiskunnan haaksirikkoisten satama, kunniantomien ja hyljättyjen turvapaikka, henkisen pitaalitautisen hoitola, henkisen itsemurhan tekijän hauta. Se tarjoaa hänelle pimeän piilopaikan ja jonkinlaisen puhdistuksen, jos hän tahtoo heittäytyä sen kuuden miljoonan asukkaan vyöryviin aaltoihin, ja sanansa se pitää, mutta ryöstää tyystin sakkonsa. Sen sakkoja ovat kodittomuus, ystävättömyys ja yksinäisyys, niin — ennen kaikkia yksinäisyys. Ei ole missään moista yksinäisyyttä kuin Lontoossa. Yksinäisyys avoveneessä aavalla ulapalla keskellä läpipääsemätöntä sumua, tai tietömällä arolla sokaisevassa lumimyrskyssä, ei synnytä ihmissielussa semmoista jylhää autiuden tunnetta kuin Lontoon liikepaikkojen ainainen tungos, jossa outoja kasvoja loppumattomana vilinästä kiittää edelleen.

Ennen kuin vuosi oli kulunut, tunsivat Oskar Stephensson Lontoon yksinäisyyden perinpohjin, sen äärimmäistä ahdistusta myöten.

Hänen erotessaan äidistään "Lauran" kannella pujahutti tämä hänen taskuunsa kukkaron, aivan niinkuin ennen poikavuosina, kun hän matkusti opistoon tai pyhäpäiväksi lähti huviretkelle. Kukkaron sisälsi viisikymmentä puntaa kulta- ja hopearahana; tämä, ja se vähä mitä hänellä oli itsellään, oli koko hänen omaisuutensa, se pääoma, jolla hänen tuli kohdata tulevaisuutta. Hän ei ollut niin nuori, että olisi luullut summan tyhjentyväksi, eikä niin toiveikas, että olisi kuvitellut maailman lankeavan hävinneen miehen jalkain juureen; sentähden hän koetti elää kohtuullisesti ja säästellen käyttää varojansa.

Ensimmäisen yönä Lontoossa hän vietti siinä hotellissa Trafalgar Squaren varrella, missä oli majoillut Thoran ja Helgan kanssa heidän Italian-matkallaan, mutta se oli ensinnäkin liian kallis hänen nykyisille varoilleen sekä liian täynnä surullisia muistoja, ja seuraavana päivänä hän muutti asumaan erääseen taloon melkein ensimmäisen sivukadun varrelle, joka Strandista haarautuu virralle päin. Hänen asuntonaan oli yksinäinen huone yläkerrassa; matoista ja akuttimista lähti siinä ummehtunutta hajua; ja näköalana olivat naapuritalojen katot, joiden punaiset savutorvet loivat katseelle ahtaita solia.

Tässä huoneessa Oskar Stephensson ensi kertaa sai kokea Lontoon yksinäisyyttä. Hän asui siellä kuusi kuukautta, näkemättä kenenkään talon asukkaitten kasvoja paitsi emäntänsä ja tietämättä asuintovereistaan sen enempää kuin, että hänen viereisensä huoneen asukas ei yhtenäksään iltana tullut kotia, ennen kuin Westminsterin torninkello oli lyönyt kaksitoista ja että hän makuulle laittautuessaan vihelteli "Eespäin, Kristin-soturit!" alkoholisen epävakaisuuden eri sävelvivahteluun.

Ennen kuin nämä kuusi kuukautta olivat lopussa, oli Oskar velkaa emännälle; hänellä ei ollut mitään säännöllistä tointa eikä muuta tietoa tulevaisuudesta kuin tuota pikaa kodittomaksi ja pennittömäksi jääminen.

Tarpeetonta on kuvailla, mitä asteita myöten hän nopeasti alas luisuen joutui tähän tilaan. Se juttu sukeutuisi tutuksi tarinaksi suuresta yhteiskunnan hylkylasten ja rappeutuneiden armeijasta, joka pakenee Lontooseen kuin pyhäkköön ja jonka sallitaan elää ainoastaan sen ovien edustalla lojumassa. Hän oli taistellut ja hävinnyt. Hän oli nuori ja reipas, mutta ei kukaan tarvinnut häntä. Toisissa paikoin

oli puoltolauseiden puute esteenä, toisissa hänen korkeampi sivistyksensä epäilytti. Hän oli liian hyvä toiseen asemaan eikä kyllin hyvä toiseen. Maailmassa, joka oli työtä täynnä, ei liennyt mitään työtä hänelle.

Ensimmäisten kuuden kuukauden vitkallinen tuska piti vireillä hänen häviönsä häpeän ja kurjuuden tuntoa ja oli lopen lamaannuttava hänen siveellisen rohkeutensa. Kun hän päivä päivältä yhä syvemmin tajusi hyödyttömyytensä, tuntui hänestä hänen olonsa kuin pienen pojan, ystävättömän, yksikseen heitetyn. Hän oli tehnyt väärin ja oli valmis kärsimään rangaistuksensa, mutta suuri, vastustamaton, vastuuton maailma kohteli häntä tylästi. Se ei tahtonut millään ehdoilla tehdä hänen kanssaan rauhaa. Se aikoi jättää hänet antamatta mitään toivoa, neuvoa, rohkaisua tai lohdutusta — se aikoi jättää hänet yksin. Tämä halveksitun tunne, ettei ole mitään eikä mikään maailmassa, sekä siihen liittyvä kammo hukkaa näkyvistä jonakin päivänä kenenkään siitä tietämättä tai väliä pitämättä — se oli kovempaa kestää kuin köyhyys tai jopa häpeäkin.

Pilvien pimeimmilleen käydessä hän nielaisi ylpeytensä rippeet ja vetosi isänsä harvoin englantilaisiin ystäviin, jotka olivat olleet niin hyviä häntä kohtaan yliopistoajan huolettomina päivinä, ja niin rajattoman vieraanvaraisia kuherruskuukauden onnellisena aikana. Hän kääntyi oxfordilaisen professorin puoleen, suoraan tunnustaen pahat tekonsa ja kärsimyksiään salaamatta, ja pyysi hänen vaikutusvaltaansa ja apuansa, saadakseen jonkin kirjastoapulaisen viran tai muun semmoisen toimen, jolla voisi leipänsä ansaita. Vastaus tuli viipymättä: kohtelias, mutta kylmä kuin jäävuoren henkäys.

Hän vetosi lontoolaiseen pankkiherraan, pyytäen päästä alikonttoristiksi, viestinviejäksi tai vaikkapa ovenvartijaksikin; vastaus, jonka hän sai, oli silopintainen kuin koiran kieli ja yhtä vähän siitä oli hyötyä tai apua. Ja Silloin hän katkerasta kokemuksesta tiesi, että hänelle parempina päivinä osoitettu ystävällisyys oli ystävällisyyttä hänen isänsä poikaa kohtaan ja että hän oli tuhlanut tämän perinnön eikä enää ollut isänsä poika.

Tällä välin hän vietti päivänsä ja suuren osan öitänsäkin kaduilla. Siellä hän avuton ajalehti kuin tukki tuuliajolla elämän kohisevassa virrassa, aina ollen menossa mutta koskaan ehtimättä minnekään, aina kellumassa mutta milloinkaan etenemättä. Vilkkaiden valtakatujen ihmisvirta vaivasi häntä hirveästi, mutta syrjäisempien kujien tyhjyys kiusasi vielä enemmän, ja kaikista kipeimmin koski häneen Strandilla sunnuntai-aamujen eloton tyhjyys, sillä se elävästi muistutti Islannin pyhäaamuja, niiden levollista ja rauhallista tunnelmaa ja niiden kirkonkellojen kuminaa.

Toivottomuutensa syvimpään kuiluun vajonneena ollessaan hän lähetti ensimmäisen kirjeensä kotia.

"Rakas äitiseni", hän kirjoitti, istuen ummehtuneessa pimentokamarissaan, josta katonharjat ainoaksi näköalaksi avautuivat, "sinä olisit tietysti jo aikaisemmin halunnut saada joitakin kuulumisia minusta, ja varmasti olisinkin kirjoittanut ennen, mutta olen odottanut pitkää, rauhallista lomahetkeä, joutaakseni kertomaan sinulle kaikki asiat, kaikki mitä minulle on tapahtunut, sen jälkeen kun erosimme laivalla ja minä näin rakkaitten kasvojesi katoavan venheeseen. Mutta tuota hetkeä ei näy tulevan; täytyypä siis vain siepata muutama minuutti pitemmittä viipymisittä sanoakseni sinulle, että kaikki on hyvin ja kaikki sujuu kuin voideltu."

"Tuo rakas vanha sielu — miksi tekisin hänet onnettomaksi?" hän ajatteli.

"Ymmärräthän, että niin suuressa kaupungissa kuin Lontoossa, etenkin kun alkaa alusta ja on paljon tehtävää sekä paljon ihmisiä nähtävänä, ei riitä hetkeäkään omaa itseänsä varten ja tuskin silmänräpäystä kirjeen kyhäämiseen. Mutta tämä ei toki estä minua ajattelemasta sinua, ja sitä teenkin joka päivä ja yhtenäin."

"Se on edes totta", hän jupisi itsekseen ja rohkeasti jatkoi hellätunteisia kuvitelmiaan.

"Arvaan, että äiti kulta ensin mieli tietää, miten on ruumiillisen mukavuuteni laita, ja riennänkin siis ilmoittamaan, että se on niin hyvä kuin olla voi. Asun isossa, kauniissa talossa ihan vilkkaimman liikevirran varrella, missä upeita vaunuja (omnibus-nimisiä), ja pehmeiksi sisustettuja rekikärryjä (sanovat *hansom'eiksi*) loppumattomana jonona kulkee ohitse yöt päivät, jyristellen kuin Ellida-koski pauhaa vuonoon syöksähtäessään. Mutta makuuhuoneeni, jossa istun kyhäämässä kirjettäni, on rauhallinen, miellyttävä ja kodikas, ja emäntäni on hyvä, pieni olento, joka käy katsomassa minua joka päivä ja on aina erinomaisen avulias ja äidillinen."

Pitemmälle päästessä juoksi kynä yhä juoheammin ja käsiala tuli suurta ja huoletonta.

"Joka päivä saan uusia ja vaikutusvaltaisia tuttavuuksia, ja näen silmästä silmään henkilöitä, jotka sanomalehdistä ovat meille kaikille tuttuja. Kävellessäni eilen puistossa satuin astumaan kruununperijän puolison ohi, joka, kuten tiedät, on meidän omia prinsessojamme, joten tunsin olevani oikeutettu kumartamaan hänelle, ja hän mitä suloisimman kohteliaasti kumarsi takaisin. Näen usein pääministerin, sillä hän asuu lähimmän kadunkulman takana, ja melkein kaikkien valtioministerien

asunnot ja virastot ovat kivenheiton matkalla tästä talosta. Tosiaan olen tavalla tai toisella varmasti joutumassa tekemisiin Englannin johtavien miesten kanssa; ja kun yöllä aukaisen ikkunani, voin nähdä parlamenttirakennuksen yläpuolella pilkehtivän torninlyhdyn tuikkeen.

"Näette siis, että elämä tuntuu minusta ihmeen mieltäkiinnittävältä tässä ihmishyöriän mahtavassa pyörrevirrassa ja jos en tule kirjoittaneeksi niin usein kuin minun pitäisi, niin älä, äiti kultaseni, ole levoton äläkä kuvittele, että minulla on mikään hätänä, vaan ajattele että vaitiolo on hyviä uutisia sekin ja että olen korvia myöten töissä ja toimissa.

"Jos minusta ehkä joskus tuntuu oloni yksinäiseltä" — kynä varisteli hänen sormissaan ja käsiala tuli ryhdytöntä ja tärisevää — "niin se tapahtuu ajatellessani kotiani ja toivoillessani tietäväni, mitä siellä hommataan ja mitä ihmiset minusta nyt sanovat. Eihän minulla tietenkään ole oikeutta valittaa, olipa sen asian miten hyvänsä, mutta toisinaan kuitenkin, kun väsyttävän päivän perästä palaan asuntooni tähtikirkkaana iltana ja luon silmäni ylös linnunradalle ja ajattelen että 'tuosta se käy tie kotimaahani', sävähtää sydämeeni kuin tikarinpistona ajatus, että kun viimeksi jätin sen, oli isäni ovi suljettu minulta enkä lopulta saanut tavata Magnusta ollenkaan.

"Kuinka voivat he molemmat, kuinka voit sinä itse, ja kuinka voivat johtaja ja täti Margret, ja kuinka — oi kuinka voi rakas pikku Elinimme? Oma lapsi kultani! Mitä antaisinkaan hänet jälleen nähdäkseni! Onko hän kasvanut? Onko hän vielä yhtä paljon äitiraukkansa näköinen?' Joko hän hyvinkin teroittaa huomiotansa asioihin? Alkaa pianikin jокeltaa ja jutella? Kasvatetaanko hänet ihan tietämättömäksi isästään? Tahii ehkä ajattelemaan pahaa hänestä? Jos kerran palajan Islantiin — ja sen vielä teen — solmiamaan elämäni katkenneet loimet jälleen eheiksi, ja huomaan, että oman lapseni mieli on myrkytetty minua kohtaan, niin en vastaa, mitä silloin tapahtuu. Pelkään, että käännyn saman tien takaisin ja häviän ikipäiviksi jäljettömiin.

"Mutta en tahdo ajatella tuota kaukaisena mahdollisuutenakaan, ja toistaiseksi teen työtä yöt ja päivät raivatakseni itselleni uuden uran, ja olenkin jo päässyt hyvään alkuun, kuten näet. Niin siis jää hyvästi, äiti kulta! Jumala siunatkoon sinua ja samoin jokaista siellä kotona; meistä tulee vielä kaikista hyvät ystävät. — Oskar.

"J. K. — Onko Helga vielä Islannissa, vai onko johtaja uhkauksensa mukaan lähettänyt hänet takaisin Tanskaan? Eihän minun pitäisi ajatella häntä, kun annoin sen lupauksen isälle, mutta en voi sille mitään, että niin teen ja tätä kysyn."

II.

Samaan aikaan eräs nuori englantilainen säveltäjä herätti jonkun verran huomiota sepittämällä oopperan, jonka aiheena oli "Kuningas Olav." Juuri samaa Oskarkin usein ennen oli aikonut käsitellä; se oli vilkkaasti pitänyt vireillä hänen mielikuvitustansa ja kiihoittanut hänen kilpailuhaluansa noina huumeisina aikoina, jolloin hän toivoi tulevansa säveltäjäksi, eikä kunnian huikaisevat unelmat vielääkään olleet niin peräti hävonneet, että hän olisi malttanut olla rähmimättä Covent Gardeniin sinä iltana, kun kappale ensi kertaa esitettiin.

Hänellä ei ollut yhtään rahaa, ja hän tiesi vaatteensa ryysyisiksi ja kenkensä ratkeilleiksi maleksiessaan teatterin eteiskaaroksissa ja yleisön kokoontumista katsellessaan. Vaunuja vieriskeli paikalle, tyhjennellen istujiansa — kuningattaren seurueineen, pääministerin, ja vihdoinkin kuninkaan — ja hän kääntyi pois päin, tuntien olonsa surkeammaksi ja hyljätymmäksi kuin koskaan, mutta samassa hän tunsu käden koskettavan olkapäätänsä, ja tuttu ääni hänen vieressään virkkoi iloisesti:

"Hei! Onko se mahdollista?"

Siinä oli Niels Finsen, hänen entinen koulutoverinsa ja kumppaninsa, hienon ja uljaan näköisenä iltapuvussaan, turkiksilla reunustettu muhkea päällystakki hartioillaan.

"Kuulin, että olet Lontoossa, mutta en tiennyt, mistä sinut löytäisin. Haluaisin käydä luonasi viipymättä, veikkonen. Missä asut?"

Päästyään omituisesta kurkkuaan tukehuttavasta tunteesta Oskar vastasi, ja Finsen jatkoi:

"Käynkö minä siellä luonasi, vai tulisitko sinä mieluummin minua katsomaan?"

"Minä tulen sinun luoksesi", sanoi Oskar.

"Hyvä! Ja milloin? Sopiiko huomenna kahdeltatoista?"

"Minulle sopii minä aikana hyvänsä."

"Onnen poika! Siis huomenna puoleltpäivin työhuoneessani. Hauskaa että löysin sinut vihdoin. Ajattelin, että hakisit minut käsiisi ja kummastelin minne maan rakoon olit hävinnyt. Hyvästi nyt. On aika kiire tämän iltaa, ja työtä vaikka koko rykmentille. Maltahan, jos sinua haluttaisi nähdä esitystä — istumasijaa en voi luvata, mutta jos viitsit seisoa peräparvella — no, se käy päinsä. Tule tästä. Johnson! Saata tämä herra eteenpäin ja anna hänelle, mitä sinulla vielä on jäljellä. Näkemiin!"

Ennen kuin ehti oikein hengäistäkään istui Oskar hämyssä yläparven perällä, surkean nöyryytettynä ja häpeissään, samalla kuin outo kiihko tempoili hänen suonissaan. Hän ei sen koommin oikein tiennyt, mitä sinä iltana tapahtui. Hän unohti, että rahat olivat häneltä lopussa, ettei hän ollut syönyt mitään sitten aamun, että kengät olivat astutut kalttoon kantapäistä. Hän ainoastaan tunsu viimeisten kuuden kuukauden kurjuudesta yht'äkkiä sukeltautuneensa ylös ilmapiiriin, jossa hänen sielunsa sai hengittävä täysin vedoin.

Kun johtaja astui esiin — se oli nuori säveltäjä itse — kurottausi Oskar eteenpäin nähdäksensä vilaukselta miehen, joka oli sieppaamassa sen voitonriemun, mikä ilman kohtalon kolauksia kenties olisi tullut hänen, Oskarin, osaksi, ja oopperan alkaessa hän kuunteli sitä kaikki aistit jännitettyinä. Se oli hyvä, se oli inhimillinen, se oli uudenaikainen, sen sävelsointu oli viehkeä, sen orkesterisäestys varma, sen muoto todisti mestaruutta musiikin salaisuuksissa, ja kuitenkin siitä puuttui jotakin. Mikä siitä puuttui? Vanhan, jylhän Pohjolan elinveri. Englantilainen ei voinut sille sitä antaa, sillä sen juurta ei löytynyt hänessä itsessään. Mutta *hän* olisi voinut sen tehdä, sillä hänen suonissaan juoksi viikinkien verta, Flosin ja Snorrin ja Erikin ja Olavin ja kaikkien mahtavien muinaisten miesten verta.

Oskar ei tiennyt asuintoverinsa makuullemenosta sinä yönä, ei kuullut hänen hoipertelevan ylös portaita eikä päihtyneesti viheltelevän "Eespäin, Kristin-soturit!" Seuraavana aamuna, kun hänen emäntänsä tuli ylös tapansa mukaan puhuttelemaan häntä, hän tuskin tajusi tämän puheita, paitsi että niissä oli jotakin tyytymättömyyttä, jotakin uhkausta, ja että hänestä ei tuntunut maksavan vaivaa tyyntä ja lepyttää häntä semmoisilla lupauksilla kuin ennen.

Eilisen illan huumaus vielä kohahteli hänen lähtiessään ulos täyttämään sopimustansa. Soitanto kutsui häntä taas, kutsui kuin tenhotar, pois ystävällisyydestä ja yksinäisyydestä, nöyryytyksestä ja maineettomuudesta, köyhyydestä ja häpeästä, valtakatujen tungoksen säälimättömästä tylyydestä ja pimeiden kujien tympäisevästä loasta menestyksen ja maineen loistoon.

"Sisään, veikkonen!" huusi eilis-iltainen tuttu ääni, ja Oskar näki seisovansa Finsenin työhuoneessa.

"Miten olikaan", sanoi Finsen ottaen silmälasit nenältään, "kuinka kauan jo olet ollut Lontoossa?"

"Kuusi kuukautta — lähes seitsemän", vastasi Oskar.

"Ja mitä toimitat?"

"En mitään."

"Sinun kelpaa! Et niin mitään?"

"No, olenpa *yhtä* tointa harjoitellut jotakuinkin uutterastikin."

"Ja mitä?"

"Nälkää nähnyt."

Finsen naurahti ääneensä, mutta Oskar nauroi vielä äänekkäämmin — hän ei ollut vielä rikkonut paastoansa.

"Meidän on kaikkien se kerran läpäistävä", tuumi Finsen, "ja parasta on siitä heti alussa suoriutua. Niinpä siis onnittelen sinua, veliseni — ja nyt asiaan. Olen täällä isännöitsijänä — hoidan erään yhtiön asioita. Neljän silmän kesken, kuten Islannissa sanomme, voin ilmaista aikovani antaa konserttisarjan, ja olen nyt vereksien ainesten etsinnässä. Sinähän säveltelet?"

"Olihan minulla ennen tapana sitä tehdä", vastasi Oskar.

"Ymmärrän", sanoi Finsen. "Elämäsi on viime aikoina suistunut raiteiltaan, etkä enää paljoa sepitä minkään arvoista, ennen kuin pääset entisiin uurteisiin. Mutta tiedän, mihin olet pystynyt, ja se on tarpeeksi hyvää minulle. Kuulin muutamia sankarisaduista sepittämiäsi lauluja, muistathan; ja tunnustanpa, että ne olivat ihmeen kauniita mielestäni miehen sepittämiksi, joka sävelsoinnun alalla on miltei kokonaan itseoppinut. Mutta Helga kertoo minulle — tarkoitan Helga Nielsenä, jolta silloin

tällöin saan tietoja —"

Oskar sävähti kuin raipan sivalluksesta.

"Helga kertoo minulle", jatkoi Finsen, "että sinä viime vuonna teit Islannissa jotakin, joka löi sotalaulusi pieniksi pirstaleiksi, ja jos luulet, että voimme koettaa niitä täällä —"

"Ne ovat mennyttä kalua", selitti Oskar.

"Kyllä tiedän", intti Finsen. "Olen kuullut miten niiden on käynyt. Mutta ehkä sinulla on niistä jäljennöksiä?"

"Ei merkkiäkään", sanoi Oskar.

"Tai ehkä vielä muistat niistä joitakuita?"

"En yhtäkään."

"Eipä niinkään ollen asia vielä ole aivan auttamattomissa. Olethan melkoisen vaikutusvaltainen henkilö Islannissa?"

"Olen ollut", sanoi Oskar.

"No, olenpa minäkin luullakseni — isäni on ruununvouti ja ylennyksenkin toiveissa; jos siis annat suostumuksesi, niin saamme asiat vielä parannetuiksi."

Oskar silmiltä verhosi usma Finsenin kasvot. "Ethän todella tarkoittane —?"

"Tarkoitan tietysti. Jos sävellykset ovat puoliksikaan niin arvokkaita kuin Helga väittää, niin ne sen vaivan ansaitsevat. Joka tapauksessa aion luottaa hänen arvosteluunsa, saattaakseni sinut alkuun, ja sepitelmiesi saapuessa uhratakseni yhden aamupäivän orkesterikoetukseen, jota pyydän sinun johtamaan."

Finsenin muoto häipyi taas sumeeseen, joka leijaili Oskar silmien edessä.

"Tahdot, että valtuuttaisin sinut kaivattamaan esiin —"

"Entäs sitten! Ei se mitään ennenkuulumatonta olisi. Ja nyt jos koskaan on se oikeutettua. Jos sävellykset, jotka saattaisivat tuottaa iloa ihmisille ja koota maljat täydet rahoja, makaavat maan alle haudattuina —"

"Näen nälkää ensin", sanoi Oskar nousten seisaalle.

"Mutta mies hyvä!" huudahti Finsen silmälasejaan sovitellen, "johan sitä kerroit tekeväsi. Tässä on sinulla tilaisuus siitä pelastua, ja jos —"

"Ennen kuolen nälkään", vannoi Oskar ja astui ovea kohti.

"Älähän joutavia! Jos nuo paperit olisivat joksikin hyödyksi siellä, missä makaavat, niin voisin kunnioittaa tunteitasi. Mutta niin ei ole laita. Ne ovat pelkästään mätänemässä ja pian jo kokonaan häviävätkin. Itsepä parhaiten tiedät, missä tarkoituksessa ne hautasit — myönnän, että se minusta tuntui liialta haaveellisuudelta — mutta oli miten oli, tehtävänsä se on tehnyt. Ja siellä ne nyt viruvat — nerontuotteet, joiksi ne olen valmis uskomaan — jotka kentiesi voisivat tehdä nimesi kuuluksi ja perustaa onnesi, sen sijaan että sinä —"

"Mieluummin kuolen maantien ojaan, kuin niihin kosken", — vakuutti Oskar ja syöksähti hyvästittä ulos huoneesta.

Sanoin ei voi kuvata tuskia, joita hän lopun päivää kärsi. Edellisen yön huumaus oli haihtunut, ja häntä ahdisti murtunut mieli, jolle petollinen toive oli ilkamoinut. Jos hänellä konsanaan oli ollut epätietoisuutta tuon mielenkarvouden puuskan tarkoituksesta, joka pakotti hänet kätkemään sävellyksensä vaimonsa hautaan, niin ainakin hän sen nyt tajusi. Se oli Jumalan säätämä rangaistus, se sulki häneltä ainoan tien maineeseen ja menestykseen, niin, vieläpä salpasi elannonkin kuin haudan ovi.

Tuntikausia hän vaelsi pitkin katuja elävästi tuntien mahdolliseksi pelastua viimeaikaisesta elämäntavastaan. Hän luisuisi päivä päivältä alemmaksi ja alemmaksi, hitaasti, mutta varmasti, kunnes menehtyisi ahdinkoonsa tai tulisi — jollei Jumala armahtaisi — kulkijaksi ja heittiöksi.

Kesti kauan ennenkuin hän sai käännytyksi takaisin asuntoonsa, ja sinne saapuessaan hän huomasi, ettei katuovi auennutkaan sillä avaimella, joka hänellä oli taskussaan. Hän soitti kelloa, ja talon pieni palvelustyttö ilmestyi ovelle, tullen nähtävästi alakerrassa olevasta makuuhuoneestaan, sillä hänellä oli

hiukset käherrystötteröissä ja vain muutamia väljiä vaatesiekaleita yllään.

"Miksi telkesit oven, tyttöseni?" hän kysyi. "Etkö tiennyt minun vielä ulkona olevan?"

"Kyllä tiesin sen, mutta rouva käski minun sanoa teille, että huoneenne on vuokrattu muille ja että saatte tavaranne, kun maksatte, mitä olette velkaa."

"Tarkoitatko, että minut jätetään kadulle?"

"Ei se minun syyntä ole, ja pahoittelen sitä kovasti."

He tähystelivät toisiaan tylsästi hetkisen, ja sitten Oskar lähti taas astumaan katua pitkin, uusi tunne sielussaan — lohduttoman tyhjyyden tunne siitä, että hänellä ei ollut kattoakaan päänsä päällä. Ei kukaan tiedä, miltä tuntuu olla yhdenkin yön kodittomana suuressa kaupungissa, paitsi se, joka on sitä kokenut. Ei siinä niin suuresti puutteenalaisuus ole raskasta kestää, vaan se äärimmäisen arvottomuuden tunto, kun on maailmalle halvempi kuin sen koirat, sillä niistä pidetään huolta, tai sen hevoset, sillä niillä on tallinsa.

Hänen rahansa olivat lopussa eikä hänellä ollut matkakompeitakaan käsillä voidakseen jotenkuten yrittää hankkia uutta asuntoa. Ja niin hän kulki kulkemistaan pitkin alemmaa Regent-katua Piccadillyn poikki, läpi hälisevien väkikutungosten — siinä nuoria naisia paperossit huulilla, nuoria miehiä laulaa hoiottaen ja naureskellen, muuan tyttö ryvetyneissä repaleissa, tyttö, jota poliisi par'aikaa laahasi pois — ja yhä edelleen, kunnes saapui leveälle ja hiljaiselle valtakadulle, missä jono vaunuja odotteli uhkeasti valaistun talon ulkopuolella. Siihen hän päämäärättömällä kierroksellaan pysähtyi kuuntelemaan avonaisista ikkunoista tulvivia soiton säveliä.

Hän oli ehkä sadannetta kertaa pohtinut mielessään kysymystä, miten hän, vastikään isänsä hemmoittelema poika — isän, joka oli kansansa johtaja ja vilpiton tuomari — oli joutunut astelemaan Lontoon katuja ilman kattoa päänsä päälle ja penniä taskussaan, kun ovi aukeni ja vanhahko herrasmies paljain päin astui ulos auttamaan muutamia naisia vaunuihin. Silloin hänen turtuneet aistinsa heräsivät, ja hän huomasi missä seisoi, — isänsä vanhan ystävän, pankkiirin, asunnon edustalla. Hänen mieleensä muistui elävästi aika, aivan läheinen ja kuitenkin kovin kaukainen, jolloin hän Thoran ja Helgan kanssa oli kunnioitettuna vieraana tuossa talossa. Ja hän kääntyi nopeasti kiiruhtamaan pois, jottei pankkiiri olisi nähnyt häntä kulkijana maleksimassa siellä noin sopimattomaan aikaan.

Ei mikään ollut tänä ilkeänä yönä vielä näin kipeästi koskenut hänen tunteisiinsa tai vakuuttanut hänelle, että hänen oli mahdoton enää nousta kirosta asemastaan. Oliko sekin määrätty rangaistukseksi, että silloin kun kaikki aistimet olivat levossa, itesoimaukset ja menneiden päivien muistot häneltä rauhan riistäisivät? Sellaisena kävisi elämä sietämättömäksi ja olemassaolo ikuisiksi kadotukseksi. Eikö Luonto milloinkaan unohtanut? Eikö Jumala koskaan antanut anteeksi?

Puoli tuntia jälkeenpäin hän asteli patoa pitkin, noiden viheliäisten olentojen kyyristelevien ja uinailevien haamujen ohi, jotka suurkaupunki yöksi työntää jokirantaan; ja hurjan haaveellisena katsellen Thamesin aaltoja, jotka välkkyivät ja kimaltelivat sähkövalossa, hän kysyi itseltään, eikö olisi viisainta tehdä loppu kaikesta ja paeta enemmistä kärsimyksistä.

Mikä ajatus pidätti häntä? Ajatteliko hän vaimovainajataan, jonka muiston piti niin olla torjumassa syntiä? Ei!

Sallimuksen selittämättömän voiman pakottamana hän ajatteli sitä toista olentoa, jonka rakkaus oli hänet perikatoon saattanut — hän muisteli Helgaa. Huolimatta kuvernöörille antamastaan lupauksesta hän ei voinut unohtaa tyttöä. Ei niin synkkää päivää, ettei hän olisi ajatellut Helgaa illalla levolle laskeutuessaan ja aamulla herätessään. Hän oli poissa, he eivät kukaties milloinkaan enää tapaisi toisiaan, heidän rakkautensa oli hänen elämänsä kirjassa sivu, jonka hän oli pyyhkinyt pois ja ainiaaksi kääntänyt umpeen; mutta sittenkin olivat Helgan silmät alati hänen edessään ja Helgan hymyily ainoana päivänsäteenä, joka hänen kasvoillensa loisti.

Thoran muisto oli ihana ja pyhä, ja hän oli sen tarkoin tallettanut sielunsa sisimpään, mutta ajatus kiintyi Helgaan lämpimänä ja elävänä ja pysyi hereillä. Nytkin se säilyi, pelastaen hänen sielunsa epätoivon vallasta ja ruumiinsa kuolemasta.

III.

Islannissa oli paljon muuttanut, ennen kuin Oskarin kirje sinne saapui. Johtajan ja kuvernöörin vieraantuminen toisistaan oli kehittynyt julkiseksi vihamielisyydeksi. Kaikki tiesivät sen, ja kummankin vihämiehet olivat käyttäneet hyväkseen tätä välien rikkoutumista.

Johtaja sai ensinnä kärsiä. Magnuksen ennustama vaihtokaupan rappeutuminen oli nyt käsissä, ja johtajan liike oli mennyt hajalle kuin sitomaton vitsakimppu. "Lihavan härän voi aina hyvällä syyllä teurastaa!" Kansa valitteli: "Johtaja antaa maamiehille, mitä itse haluaa heidän villoistaan ja kiskoo heiltä taas mielin määrin ulkomaan tuotteista." Mutta todellinen syy hänen liikkeensä ahdisteluun oli se, että hän oli peloitellut kaupunkia, silloin kun Oskar valittiin edusmieheksi.

Oddsson, tuon päivän hyljätty ehdokas, ei ollut levähtänyt, ennenkuin sai perustetuksi kauppayhtiön käteismaksun pohjalle. Silloinkin olisi johtaja voittanut kaiken vastustuksen, sillä hän oli rikas ja talonpojat köyhiä, mutta Oddsson oli hankkinut lähimmäksi liittolaisekseen mitä mahtavimman henkilön. Niinkuin seppä sormiaan säästääkseen käyttää pihtejä, niin oli Oddssonkin käyttänyt kuvernööriä yhtiönsä pelastamiseksi.

Kuvernööri tiesi varsin hyvin, että Oddsson oli hänen vihämiehiään ja että jos tämä puolueineen pääsisi voitolle, he mullistaisivat vanhan järjestyksen; mutta hän ei voinut vastustaa kiusausta liittyä mukaan Oddssonin yrittäessä kukistaa johtajan. Hänen avullaan Tanskan kaupalle erikois-etuja myöntävä tulliasetus saatiin kumotuksi ja Islannin markkinat avattiin Englannin tuotteille, ja tämä oli surmanisku vaihtokauppaliikkeelle.

Kolme kuukautta oli johtaja voinut pitää liikettensä yllä myymällä tavaroitaan ostohintaa halvempaan ja ostamalla niitä päivänhintoja kalliimmasta, mutta loppu oli silminnähtävä. Pankissa kuiskailtiin, että hän jo luovutteli vakuuksiaan, olivatpa ne osakkeita tai muita arvopapereita, ja muutteli rahaksi sekä kiinteää että irtainta omaisuutta, ja että siitä ennemmin tai myöhemmin täytyisi koitua keikaus. Ei kukaan surkutellut häntä, ja vaivaton sydämensä pohjassa muuan mies tunsii iloa.

Mutta lyöjällä on usein lyhyt ilo iskustansa, ja kun Oddsson puolueiden kauppaseikat selvitettyään käänsi huomionsa perustuslakiasioihin, silloin taas johtaja, vaikka vihasikin heitä, yhtyi heidän kiihoituspuuhaansa. Talvi oli ollut ankara, kuolema oli korjannut monta vanhempaa valtiopäivämiestä, ja jokaisessa täytevaalissa oli johtaja käyttänyt lopun vaikutusvaltaansa sekä vähenevän varallisuutensa voimaa uudistuspuolueen hyväksi. Lopulla kevättä oli käynyt varmaksi, että suurkäräjän ensi kokouksessa tulitaiisiin hyväksymään lakiehdotus uudesta valtiopäiväjärjestyksestä ja kuvernöörinviran lakkauttamisesta.

Niinpä nuo kaksi miestä, jotka viisikymmentä vuotta olivat seisoneet rinnakkain, toisiaan hävittämällä saattoivat itsensä häviölle, ja aikoja sitten lausuttu ennustus oli toteutunut, että jos kuvernööri ja johtaja joskus lakkaisivat olemasta ystävyksiä, heistä tulisi mitä katkerimmat viholliset. Sillä välin Anna oli koettanut rakentaa rauhaa, mutta onnistumatta. Niin kauan kuin kiista oli nuori ja etupäässä koski lapsia, hän oli yrittänyt vedota tunteiden jalouteen: "Kuuleppas, Stephen, anteeksiänto on paras rankaisu — sinun täytyy tehdä rauha johtajan kanssa."

"Hän olisi voinut pelastaa poikani kätensä nostamalla, mutta hän ei tahtonut sitä tehdä. En milloinkaan lepy hänelle", sanoi kuvernööri.

"Oskar Nielsen", sanoi Anna kadulla kohdatessaan johtajan, "milloin tulette Stepheniä katsomaan? Jos vielä kauemmin pysytte poissa meiltä, niin talonkoira karkaa päällemme."

"Talonkoira karkasi päälleni, kun olin siellä viimeksi, Anna. En milloinkaan enää luota häneen", sanoi johtaja.

Kun tora vanheni ja rumeni ja kävi pelkästään miehiä itseään koskevaksi, ajatteli Anna toisia sovinnon keinoja. Lapsi oli viimeisenä yhdyssiteenä kuvernöörin ja johtajani välillä — sen tulisi saattaa heidät jälleen yhteen. "Jumala aina löytää tehtävää noille pikku enkeleille", tuumi hän.

Täti Margret oli osallinen salaliitossa, ja nuo kaksi vanhusta sommittelivat monta juonta — kaikki yksinkertaisia ja läpinäkyviä, mutta hyvän tahtoisia ja naisellisia — saadakseen molemmat miehet samaan huoneeseen. He eivät koskaan onnistuneet, mutta tuhansittain auringonsäteitä loisti pienokaisen kehdestä, ja vähitellen näytti jääkuori sulavan miesten sydänten ympäriltä.

Kun lapsi varttui sen verran, vietiin se kerran hallitustaloon, ja vieritettiin vaunuissaan kuvernöörin virkahuoneeseen.

"Eikö ole suloinen, Stephen?" kysäisi Anna, ja täti Margret sanoi:

"Pikku lemmikki ei voisi mitenkään olla enempää isänsä näköinen, ellei se samalla olisi niin ihmeesti äitiinsäkin."

Kuvernööri sanaakaan virkkamatta katsahti alas pikku kasvoihin, ja kun lapsi vilkaisi ylös häneen Thoran silmillä ja huulet Oskarin hymyssä, niin hän lähti yläkertaan makuusuojaansa, ja Anna kuuli hänen lukitsevan oven perästään.

Kun lapsi sai ensi hampaansa ja jokaisen olisi pitänyt antaa hänelle tavanmukainen "hammaslahja", ei johtaja tullessaan kotiin illalla löytänyt mitään antimia lastenkamarin pöydältä, mutta pienokainen oli asetettu tyynyjen nojaan kehtokuominsa sinisten verhojen suojaan ja kaiutti kamalasti ilmaa hopeoidun kalistimen jumalallisella epäsoinnulla.

"Se on Stephenin lahja ja on varmaan maksanut hänelle kokonaisen omaisuuden", ilmoitti Anna, ja silloinpa johtaja väsyksissäänkin astahti ulos tielle, missä ei voinut muuta kuulla kuin järven kylmää loisketta.

Ei siis rakkaus pienokaiseenkaan saanut miehiä lähenemään — päinvastoin vieroitti heitä vielä enemmän toisistaan. "Tuo mies virittää juonia saadakseen haltuunsa lapsen", ajatteli johtaja. "Hän ja hänen omansa ovat ryöstäneet minulta minun molemmat tyttäreni, ja nyt koettavat riistää tyttärentyttärenkin."

"Hän on poikani lapsi", arveli kuvernööri, "ja poikani lapsi on minun lapseni — miksi annoinkaan tuon miehen pitää hänet?"

"Ei auta, muori!" huokaili täti Margret. "On liian myöhäistä vetää pois miekka, kun se jo on iskenyt sydämeen."

Mutta sitten tuli Oskarin kirje, ja Annan toiveet nousta heilahtivat korkealle. Hän oli itse siitä iloissaan kuin lapsi. Hänen onnellisuutensa oli liian suuri salliakseen hänen nähdä reikiä tuossa onnen ja menestyksen kuvauksessa. Oskar voi hyvin, hän edistyi loistavasti ja lähetti tervehdyksensä jokaiselle.

Anna luki kirjeen ensin kuvernöörille, ja tämä sen kuultuaan lähti kävelemään ketovainiolle, missä haahkatelkät sudestaan rakentelivat pesiään vuonon partaalle, ja kalastaja-alukset olivat satamaan palaamassa. Sitten Anna meni johtajan taloon, pisti kirjeen tötteröksi lapsen käteen kuin minkäkin kalistimen, ja jätti sen täti Margretin huostaan näytettäväksi Oskar Nielsenillä.

Mutta se oli ollut huono päivä johtajalle, ja saapuessaan takaisin Annan käteen oli Oskarin kirje reväistä keskeltä kahtia ja suljettu tyhjiin kuoreen. Annan sydän oli murtua hänen aarteensa kohtelusta, sillä kuusitoistavuotias tyttö ei saata olla yhtä ihastunut ensimmäisestä lemменkirjeestään, ja hän oli aikonut näyttää sitä jokaiselle — piispalle, rehtorille, tuomarille, ja ennen kaikkia Magnukselle.

Magnus oli tuon tuostakin tullen mennen käväissyt kotona pitkin talvea. Talvi oli ollut kova hänelle kuten muillekin, ja hän oli alkanut käsittää, mitä isän ollessa poissa olisi yksinään kantaa tavattoman kiinnityksen taakkaa. Mutta kovempaa kestää kuin mikään talvi oli ollut nähdä äidin kärsimyksiä Oskarin äänettömyyden aikana.

"Eikö vieläkään mitään uutisia?" hän oli kysellyt, ja Anna oli aina vastannut: "Ei, ei", liittäen siihen satoja selityksiä ja puolusteluja.

Näin menivät nuo pimeät päivät pääksytysten, ja hänen tunteensa Oskaria kohtaan kovenivat kuin kamara, jota hän polki. Mutta kun lumi suli pois ja hän lähti kevätkaravaanin matkassa kaupunkiin, niin Annan kasvot loistelivat kuin nouseva aurinko, ja tästä hän arvasi, että kirje vihdoinkin oli tullut. Ja niinpä todella, vajaassa kymmenessä minuutissa se ilmestyi kirjatun röijyn povesta, sellaiseksi reväistynä kuin se johtajan käsistä lähti, ja äiti pyysi Magnusta kirjoittamaan siihen vastauksen hänen sanelunsa mukaan. Näin hän kirjoitti: —

"Rakas poikani! Kirjeesi saapui oikein perille viime höyrylaivalla ja korvasi hyvillä viesteillään sen ajan pitkäkkäisyyden, mikä meidän täytyi sitä odottaa. On niin hauskaa kuulla, että voit hyvin ja menestyt sekä nautit elämästäsi tuossa isossa Englannin kaupungissa. Monta kertaa olen peljännyt asiain olevan aivan toisin, mutta nythän minulla on kirjeesi, ja olen onnellinen ja tyytyväinen.

"Olen ylpeä siitä, että poikani on kohoamassa niin korkeaan ja hyvään seuraan, ja vaikka isäsi ei puhu paljoa, olen varma siitä, että hän tuntee samaa. Hänhän on aina sanonut, että sinä kerran toimittaisit suuria maailmassa, eikä ole Jumalan hyvyiden tapaista tehdä tyhjäksi semmoisia odotuksia, milloin ne on rakennettu hyvälle perustukselle.

"Ja nyt on minun sanottava sinulle, että isäsi ruumiillinen terveys on hyvä, vaikka maailmalliset huolet häntä hieman kiusaavatkin, mutta minä sanon hänelle, että kotomme tässä elämässä on aina ikäänkuin jyrkällä vuorella, ja jos luotamme Jumalaan, niin ei ole mitään syytä peljätä. Mitä itseeni tulee, voin niin

hyvin kuin minun ikäiseni voi toivoa; ainoastaan vasen korvani toisinaan tekee kiusaa eivätkä silmäni enää tahdo kelvolleen päteä sukan kudontaan tahi pienellä painetusta selvää saamaan. Mutta en saa valittaa, sillä kenties se vain on Jumalan armoa meille vanhoille, että aistimemme kuolevat asteittain, niin että kun ne kerran tykkänään kuolevat, tämä ei yllätä meitä äkkiarvaamatta.

"Magnus piirtää tämän kirjeen, ja hän on terve ja reipas. Lunta oli syvältä tänä vuonna talon mailla, ja hän menetti kuusi parasta elukkaansa; mutta karitsat menestyivät mainiosti ja nyt ne ovat vuorilla, ja hänen uuhensa lysäivät hyvästi, ja kotivainio on aidattu heinälle.

"Voin ilmoittaa sinulle, että se yksi, jota kyselet, on palannut äitinsä luo Kööpenhaminaan ja että on niitä, jotka eivät ole kovinkaan pahoillaan siitä. Toisinaan, saadakseni pahat kielet täällä vaikenemaan sinua panettelemasta, haluttaa minua syyttää häntä kaikesta, mitä on tapahtunut, mutta kuka minä olen, että ketään tuomitsisin — ja pahin mitä hänelle toivotan on, että hänestä pian tulisi jumalaapelkääväinen tyttö.

"Margret Nielsen on aina sama, kiverä oksa täynnä mehua; johtaja olisi muutoin kyllä voimissaan, mutta potee lonkkasarkyä. Sen lisäksi häntä samoin kuin isääkin painavat kovin maailman murheet, ja häneen koskee kovasti se, että niitä on koitunut niin tiheään hänen elämänsä ilta- puolella.

"Ja nyt minun on kerrottava sinulle pikku Elinistäsi, että hänen vointinsa on niin hyvä kuin olla saattaa, ja hän on saanut kaksi etuhammasta ja hänen hiuksensa valuvat kiemuroina hänen otsalleen. Parempaa lasta ei ole milloinkaan syntynyt, ja hymyillessään hän on niin erään näköinen, että sydämeni on vähällä murtua häntä katsellessani. Margret on tuolle kultaselle kuin sen oma äiti, ja sinun isäsi ja johtaja voivat Eliniltä tuskin nähdä aurinkoa. Mitä itseeni tulee, niin sydämeni paisuu tulvilleen ajatellessani, miten Jumala hyvyydessään on lähettänyt meille vanhoille tämän pienen enkelin viimeisten surujemme jälkeen, sillä hän on niinkuin kevät ankaran talven jälkeen, kun lumi ja jää ovat pysyneet niin kauan, ett'emme luule suinkaan koskaan enää näkevämme ruohoa tai kuulevamme virtojen laulua — ja silloin onkin yht'äkkiä edessämme vihreät nurmet ja välkkyvät virrat ja kaikki kukkien ihanuus.

"Ja nyt, vaikka menestytkin niin hyvin, et saa kuitenkaan suuttua äidillesi, kun hän lähettää sinulle pienen lahjan. Maria on ollut koko päivän keittiössä täyttämässä sinun opistokirstuasi, ja Herra tiesi, mitä kaikkea tavaraa hän on siihen latonut. Mutta minä kudon sinulle juuri sukkaparia vanhan Maggien ruskeista villoista, ja toivoakseni et häpeä pitää niitä, sillä niissä jalkasi pysyvät lämpöisinä kylmällä talvisäällä, jolloin Englannin syylingit varmaan tuntuvat ohkaisilta ja pumpulimaisilta. Sitten muistan vielä, kuinka mielelläsi sinä ennen kotona söit savustettua lampaanlihaa, niin että käskin Marian panna sitäkin mukaan sekä moniaan lihamakkaran.

"En uskalla antaa isän tietää, että lähetän sinulle lampaanlihaa — hänen mielestään se olisi hassua ja joutavaa — ja kun sinulla siellä on niin paljon hyvää syötävää ja juotavaa, niin en tietysti odotakaan, että tarjoat sitä englantilaisille ystäville, mutta ehkä voit piiloittaa sen johonkin ruokakaappiin ja maistaa jonkin viipaleen silloin tällöin yksin ollessasi.

"Ja nyt minun täytyy lopettaa, sillä Magnus pääsee jo paperin päähän. Olen onnellinen ajatellessani, että makuuhuoneesi on hauska ja kodikas, ja tahtoisin mielelläni kiittää emäntääsi, kun hän on sinua kohtaan niin ystävällinen ja äidillinen. En taida koskaan nähdä häntä tässä elämässä, mutta kerran tapamme toisemme taivaassa, ja *silloin* kiitän häntä.

"Ja nyt, armas poikani, keskellä suurta menestystäsi älä unhota, että kaikki hyvät lahjat tulevat Jumalalta, ja muista aina panna luottamuksesi Häneen. Hänen haltuunsa ja huomaansa minä sinut jätän, sillä Hän tietää kaikki tarpeemme ja kaikki huolestamme, ja Hänen silmänsä valvoo aina eikä Hänen sydämensä milloinkaan nuku.

"Oma hellä äitisi Anna."

IV.

Äitinsä kirjeen saadessaan Oskar asui köyhälistökadun varrella Westminsterin kulmalla. Sen nimi oli Short-street, ja kuten tavallisesti kaikkialla suurkaupunkien kurjimmat kadut kulki tämäkin läheltä komeata tuomiokirkkoa, kuten laivahylkyjen kehä kiertää kalliota meressä.

Short-street oli umpikatu, toisena päänä kapakkatalo ja toisena holvikäytävä asemarakennukseen,

josta johti rautatie etukaupungin hautausmaalle. Myöhään yöhön piti asukkaita valveilla kapakasta ulos työnnettyjen humalaisten torailu, ja aikaisin aamulla heidät herätti ruumisvaunujen kolina katukivillä.

Oskarin asunto oli numero 1:ssä, likaisessa rakennuksessa, jonka ovenpäällyys-ikkunassa tahraantunut pahvilevy ilmoitteli "Huoneita naimattomille miehille." Paitsi Oskaria oli siellä neljä muuta asujainta, kolme niistä hautaustoimiston kantajia ja neljäs kapakan yliviinuri. Viinurin hallussa oli se kerros, jossa vierashuone sijaitsi, ja hän tavallisesti toi kapakan suljettuaan joukon meluavia tovereita luokseen korttia pelaamaan ja olutta juomaan.

Oskarin makuukammio tuskin oli huonekaan, vaan pikemmin kurjannäköinen tunkkainen tyrmä, jonka ränstynyt kalusto näytti väkinäisin ponnistuksin yrittävän olla järjestyksessä — karvakulu mattorisa, päätyjänsä puuttuva rautasänky, maalattu pesukaappi, kololeukainen vesikannu, pari kolme ritisevää tuolia, pöytä, joka vain seinän nojalla pysyi pystyssä, muutamia kilpaoriiden kuvia likaisten seinäpaperien rippeillä ja kosteuden turmelema kuvastin, joka muistutti suojaileman täplille sulattamaa jäälauttaa.

Hänen emäntänsä asui kellarikerroksessa, eikä häntä näkynyt muulloin kuin maanantai-aamuisin, jolloin hän tuli noutamaan asukasten vuokraa, paria kolmea tuntia aikaisemmin, kuin häneltä itseltään se vaadittiin. Ainoa henkilö, jonka Oskar näki alituisen, oli emännän palvelustyttö Jenny, kaikessa lontoolais-alhaisen lapsi, epäsiisti ja huonosti puettu, mutta hilpeä kuin varpunen kadulla ja avara hellä sydän pienessä sivistymättömässä povessaan.

Jennyssä oli Oskaria kohtaan herännyt jonkinlainen myötätuntoisuuden tunne, jolla ei ollut sen henkilökohtaisempia perusteita kuin, että tämä ei huudellut kolmea porrasväliä alas hänelle, ei ollut tunkeileva eikä käyttänyt törkeätä kieltä, sekä että hän aina nosti hattuaan, kohdatessaan tytön kadulla.

Ainoana seurauksena tästä Jennyn tuntehuuudesta oli, että hän aina pukeutui puhtaaseen kirjavaan karttuunilենinkiinsä niinä päivinä, jolloin Oskar sattui jäämään kotiin teelle. Yhtenä tällaisena iltapäivänä tuli tyttö koputtamaan hänen ränstyneen ullakkokamarinsa ovelle lausuen: "Herra, saatte kirjeen!"

Oli niin pitkä aika siitä, kun Oskar oli saanut minkäänlaista kirjettä, että hän melkein peljästyneenä hypähti ylös, ja ottaessaan kirjeen Jennyn kädestä ja nähdessään osoitteen olevan Magnuksen käsialaa ja että kirje oli alkuaan osoitettu hänen vanhaan asuntoonsa hän kalpeni ja alkoi vapista.

"Onko siinä pahoja tietoja?" kysyi Jenny. "Enpä tottamaarin olisi mokomata tuonutkaan, jos sen vaan tiesin."

"Ei, ei! Jätä minut, Jenny", vastasi Oskar, ja tytön mentyä avattuaan kirjeen hän luki sen kyyneltyvin silmin ja häpeän puna poskillaan.

Kirjeen loppuessa hänen sydämensä sykki rajusti ja hän kyseli itseltään, eikö olisi miehekkäintä kirjoittaa heti vastaus ja sanoa suoraan, että koko tämä tarina hänen menestyksestään oli sepustettua valhetta ja että hän aina oli ollut viheliäinen ja onneton, että hän eli halpaa elämää halpojen toverien seurassa, tehden alhaista työtä, jota ei edes kehdannut mainitakaan, ja että mitkään sanat eivät saattaisi kuvailla hänen sielunsa salaista tuskaa siitä, että hän oli vajonnut näin syvälle. Mutta niin tukala kuin olikin tämän katkeran hetken alennustila, vielä tuskaisempaa oli seuraavana aamuna, kun Jenny raahasi hänen entisen opistokirstunsa ylös portaita, lörrötellen iloisesti kuin olisi tuonut hänelle kokonaisen omaisuuden.

"Rautatienmies ähki sitä raskaaksi kuin lyijy, ja annoinkin sille kaksi pennyä vaivoista — toivoakseni se sen sieti."

"Aivan oikein, Jenny. Tässä on raha. Voit mennä."

"Saanko ma auttaa purkamaan? Ei ole laatikkoa sen tapaista, ett'en sitä minä osaisi tyhjentää. Mutta on maar se pitkän taipaleen takaa!"

"Se tuli Islannista, Jenny."

"Jestas sentään! Pat Looney se on sieltä kanssa, mutta naapurit sanovat, että on vahinko, kun ei se pyörrä sinne takaisin. Vaan eivät ne sellaista koskaan teistä puhu. 'Se on niin kohtelias', ne sanovat."

Oskar antoi tytön avata kirstun ja tyhjentää sen sisällön, jota tehdessään tämä liritteli kuin lontoolaisvarpunen ainakin, sill'aikaa kun Oskar istui tuolillaan, lapsuuden aateyhtymäin utuna väikkyessä hänen eteensä onnellisesta menneisyydestä.

"No jo nyt jotakin!" huudahteli tyttö, lysähtäen kantapäilleen kirstun ääressä kykkiessään. "Metvurstia! Ja makkaroita! Ja savustettua kieltä! Ja kinkkua! Eihän teidän tarvitse kuukausmääriin

ostaa syötävän puolta nimeksikään! Jopas veteli hyvin! Lahjojako nämä ovat ollakseen?"

"Niin, Jenny, lahjaksi ne on lähetetty."

"Tarvitaan siinä vaan aika tavalla huolenpitoa, että rupeaa näin paljon rustailuun", jatkoi Jenny. "Eiköpä liekin nais-ihminen?" hän tokaisi hämmentyneenä.

"Se on äitini", vastasi Oskar.

"Äitinne!" huudahti tyttö helpottuneella äänellä. "No, sitäpä minä äidiksi sanon — ei siin' ole hyvydellä enää määrääkään."

"Hän on ollut minulle hyvä kaiken ikäni, ja aina olen minä kohdellut häntä pahoin."

Jenny katsahti häneen oudosti, ihmettelevä ja kärsivä ilme kasvoissaan.

"Oikeinko totta, herra?"

"Niin, Jenny, häpeämättömästi, mutta hän on yhä uudestaan antanut anteeksi."

Jenny oli hetkisen ääneti, mutta sitten hän virkkoi: "Niin, äidit ne nyt *ovat* kaikki siihen lajiin. Kuorma-ajuri Jim Cobb, aatelkaas, se kolhii äitiään välillä aivan hirveästi, mutt'ei tämä toki koskaan vedä sitä siitä lakiin, mitenkäs se kävisi päinsä — äidit ovat silkkaa hyvää sydäntä!"

"Onko sinunkin äitisi hyvä sinulle, Jenny?"

"Häh minunko? Min' olen orpo", sanoi Jenny, ja äänensä tuttavalliseksi kuiskaukseksi hiljentäen hän jatkoi: "Se nyt olkoon kerrassa sanottu, ja se on selvä totuus. Aina ma noille toisille hölisen, että äitini oli yksi niitä tyttöjä, joiden näette sirkuksessa iltasilla silkissä ja timanteissa loistelevan."

"No, oliko hän?"

Alakuloinen ilme vilahti Jennyn kasvoilla. "Kuinkas se mallaisi yhteen, kun Orpokodissa sanoivat mun syntyneeksi silloin kun äitini oli ruunun ruuassa."

Nyt olivat tavarat kirstussa järjestetyt pöydälle ja tuoleille, ja Jenny painui jälleen kantapäilleen niitä ihailemaan.

"Noin! Siin' on näky kuin makkarapuoti. Ja ties häntä vaikk' oisi äitinne sitä varten lähettänytkin. Jim Cobb se mua pyyteli kanssansa laittamaan lihakaupan, mutt'en ottanut kuullaksenikaan! Ei että mulla mitään itse liikettä vastaan oisi, ja jos joku muu sellaista tuumaisi..."

Jennyn viittauksen keskeytti ajopelien romina, joka äkkiä pysähtyi rakennuksen edessä.

"Arvaanpa melkein paikalleen, kuka se on", lausui tyttö, iskien silmää. "Se siunattu Jim Cobb taaskin! Tahtoo mua näetsen aina ajelulle vankkureissaan."

Mutta ikkunan luo astahtaessaan hän huudahti: "Kiesus! Nehän ovat kääsit! Ja rouvas-ihminen astuu niistä alas!"

"Rouvas-ihminen?"

"Ette saata sitä nyt enää nähdä, se on rappusilla. Ka, sinne se jo ehti", huusi Jenny, kun katuovelle naputettiin, "eikä ole mulla vielä ollut aikaa takkuani suorita!"

Selittämättömin pelon ja toivon sekaisin tuntein, joille ei vielä mitään aihetta ollut, Oskar seisoi siltamalla, Jennyn rientäessä portaita alas. Katuoven auetessa hän kuuli omaa nimeänsä mainittavan äänellä, joka saattoi veren nousemaan hänelle päähän, niin että hän huumaantuneena horjahti. Hetkistä myöhemmin palasi tyttö takaisin, kasvot näyttäen nokipilkuista huolimatta valkeilta ja lausui epävarmalla äänellä, kuten äsken:

"Johan ma sen arvasin. Teitä se hakee. Vein sen viinurin vierashuoneeseen — mies ei tule kotiin ennen teitä."

Oskar astui verkalleen alas, mutta portaiden päähän päästessään hän hengitti kiihkeästi ja sydän tykki hänen povessaan kuin olisi siellä väkivasaralla moukuteltu. Vierashuoneen ovi oli raollaan ja hänelle tuttu orvokkien tuoksu tuli sieltä vastaan. Hetkisen päästä hän työnsi oven auki ja silloin näki seisovan edessään sen, jota oli odottanut, hänet itse, vielä säteilevämmän kauniina kuin ennen, jotakin pehmeätä ja valkoista kaulan ympärillä, ja kasvot hymyilyjen kirkastamina.

Ei kukaan saata aavistaa, mitä kaikkea Oskar sillä hetkellä koki. Sadat tunteet välähtivät salamana

hänen sielunsa läpi — ilo, riemu, tuska ja häpeä, hänen näkemisensä tuottama hurmaus, mutta samalla nöyryytys, kun hänet tavattiin näin halvassa kodissa, huonosti puettuna ja silmännähtävästi köyhänä. Mutta ennen kaikkea hän tunsi rakkautta — tuota hillitsemätöntä rakkautta, joka johtaa onneen ja voittoon tahi perikatoon ja kuolemaan. Hänen kasvonsa vääntyivät intohimoisesti, kyyneleet kihosivat hänen silmiinsä ja ojentaen molemmat käsivartensa tulijaa kohti hän huudahti:

"Helga! Oi Jumalani! Helga!"

V.

Helga näytti olevan yhtä kiihtynyt kuin Oskarkin. Hän oli vilpittömästi liikutettu nähdessään, miten syvästi kohtaaminen vaikutti mieheen, ja kun tämä oli suudellut hänen molempia käsiään, suuteli Helga vuorostaan Oskarin toista kättä, ja väkiseltä pulppusivat hänellekin kyyneleet silmiin. Huoneessa oli nahkapäällysteinen sohva, jolle he istuutuivat vieretysten, käsi kädessä.

"En ole milloinkaan, en milloinkaan ollut niin iloinen", lausui Oskar.

"Iloinen olen minäkin", vastasi toinen. "Annahan kun taasen katson sinua, Oskar. Hiukan kalpeampi ja ehkä hiukan laihempi, mutta muuten et ole vähääkään muuttunut.

"Mutta *sinä* olet muuttunut paljon, Helga."

"Olenko vanhentunut?"

"Olet käynyt entistä herttaisemmaksi ja kauniimmaksi!"

Silloin Helga lähensi kasvonsa Oskaria kohti ja tämä suuteli häntä, eivätkä he muutamaan minuuttiin saattaneet hillitä hellyyttään. Ensiksi onnistui Helgan saavuttaa malttinsa.

"No, puhukaamme nyt vakavasti", hän lausui, mutta Oskar yhä vapisi kiihkosta ja kyyneleensä pois pyyhittyään nauroi hermostuneesti.

"Kuinka kauan olet ollut Lontoossa?" hän kysyi.

"Kuukauden — huomenna tulee kuukausia", vastasi Helga.

"Ja minä kun en ole siitä tähän asti tiennyt! Mutta miten tulit lähteneeksi Kööpenhaminasta?"

"Sitäpä juuri yritän sinulle kertoa. Jostakin tuntemattomasta syystä isä näki hyväksi vähentää äitini tulot puoleen entisestä, jonkavuoksi täytyi johonkin ryhtyä. Silloin muistin miten kiittelevästi Niels Finsenin oli tapana arvostella ääntäni."

"Finsenin!" kertasi Oskar vakavammalla äänellä.

"Kirjoitin siis hänelle, saaden vastaukseksi, että jos tulisin Lontooseen, niin hän antaisi asiantuntijain kuulla minua, jotta saisimme nähdä, mitä saattaisi tehdä."

"Ja mitä he sanoivat?"

"Niin, minä saavuin Lontooseen ja musiikintuntijat tutkivat minua ja päättelivät ääneni aivan erinomaiseksi — lupaavimmaksi sopraanoksi mitä olivat kuulleet vuosikausiin."

"Ja nyt?"

"Nyt olen kuninkaallisessa musiikkiakatemiassa ja jonkun ajan päästä matkustan Pariisiin pariksi kolmeksi vuodeksi, ehkäpä neljäksi, opiskellakseni Marchesin tai Bonbyn johdolla ja ottaakseni osaa käytännöllisiin harjoituksiin, ja lopuksi minut aiotaan lähettää Monte Carloon tai Nizzaan 'Faust'- ja 'Romeo'-esityksiin, alkuaskeleena ja valmistuksena Lontoon valtaamiseen väkiryynnäköllä Margueritena tai Juliettena — sen pituinen se!"

"Ja tekeekö Finsen kaiken tämän sinun hyväksesi?"

"Niin, tavallaan on asia siten ymmärrettävä."

"Maksaako hän sinun oppikulunkisi?"

"Enpä tosiaankaan tiedä, ken ne maksaa, mutta olen allekirjoittanut sopimuksen toimia hänen johtonsa mukaan ja sitten maksaa takaisin kaikki, kun olen päässyt hyvään alkuun. Ja entäs sinun hommasi, Oskar?"

"Minunko?"

"On jo kulunut melkein vuosi siitä kun sinut viimeksi näin. Mitä olet puuhaillut?"

Oskar nauroi kömpelösti. "Olenpahan kuin kukkaset kedolla — en tee työtä enkä kehrää."

Matta hänen äkillinen iloisuutensa loppui lyhyeen ja hän lisäsi totisemmin: "Älä kysy minulta, Helga, mitä olen puuhaillut."

Helgan silmät harhailivat hetkisen pitkin huonetta. Sitten hän virkkoi: "Minä tiedän! Niels mainitsi siitä minulle ja hän pyysi minua sanomaan..."

Mutta ennen kuin hän ehti lopettaa lauseensa oli Oskar noussut seisaalleen. "Jos tulet Finsenin luota, niin tiedän asiasi, ja mieluummin tahtoisin kuolla..."

"*Ei, ei, ei*", sanoi Helga tarttuen hänen käteensä! "Istu alas. Ei se laisinkaan sitä ole. Kuuntelehan!"

Hän istuutui, ja Helgan katseen lempeys poisti kaikki hänen pelkonsa.

"Annetaan parhaillaan niin kutsuttuja kävelykonsertteja Covent Gardenin puistossa, ja joku päivä takaperin syntyi erimielisyyttä heidän orkesterinsa johtajan kanssa. Näytti suotavalta saada hankituksi uusi, kunhan vain löydettäisiin sopiva henkilö. Tietysti minä ajattelin sinua."

"Minua!"

"Miks'en? Näinhän mihin kelpasit johtaessasi noita sataaviittäkymmentä tollikkoja Thingvellirissä."

"Mutta Covent Gardenissa!"

"Hyvä Oskar, olen nähnyt kaikki tšekäläiset soitonjohtajat ja vaikka he ovatkin sinua etevämmät tiedoissa ja kokemuksessa, niin ei ainoallakaan heistä ole rahtuakaan sinun vetovoimastasi ja nerostasi. Sen vuoksi sanoin: 'Niels, jos tahdotte oivallisimman johtajan, mitä Lontoo on koskaan nähnyt, niin antakaa minun noutaa hänet!'"

"Mutta sinä et tiedä, Helga — et saata aavistaakaan, — jos voisit vain kuvitella mielessäsikin, mitä olen saanut kokea pelkän elantoni tähden, pelkän elantoni —"

Helga taaskin katseli huonetta ja virkkoi sitten: "Enkö sitä näe? Eikö minulla ole silmiä? Mutta jos minulle sanoisit, ettei sinusta ole ollut halvimpaankaan työhön, mihin typerimmätkin pystyvät, niin pysyisin yhäti siinä, mitä Finsenille sanoin."

Oskarin kurkkua ahdisti. Helgan usko ja huolenpito vei häneltä maltin. Hetkeksikään hän ei ottanut ajatellakseen, että mitään itsekästä vaikutinta siihen saattaisi olla olemassa.

"Mitä sitten tahdot minua tekemään, Helga?" hän kysyi.

"Käymään tapaamassa minua Finsenin toimistossa klo 11 huomenaamulla."

"Mutta lupasin, ett'en sinne enää ikinä astuisi."

"Silloin et tiennyt, että *minä* tulisin sinua pyytämään. Ja minä *pyydän* sinua, Oskar."

Oskar muisti lupauksen, minkä oli antanut isälleen; hän ajatteli, miten vaarallista olisi uudestaan selata esille elämästään lehti, jonka oli pyyhkäissyt pois ja kääntänyt ainiaaksi umpeen; hän ajatteli Finseniä ja tämän suhdetta Helgaan sekä, miten Finsen saisi suurta vaikutusvaltaa tytön elämään tämän toiveita ja kunnianhimoa autellessaan; mutta hänen tahtonsa oli kuin väännetty vitsa, sillä vastustamaton kohtalo pakotti häntä eteenpäin.

"*Tulethan*, eikö totta?" kuiskasi tyttö, ja Oskar vastasi:

"Tulen."

Helga ojensi taas kasvojaan eteenpäin, ja taas Oskar suuteli häntä, ja sitten tyttö nousi lähteäkseen.

"Missä sinä asut?" kysyi Oskar, ja Helga ilmoitti sen hänelle. Se oli vanhanaikuinen vierastalo Green Parkin laiteilla.

"Asuuko Finsenin siellä?"

"Asuu, hän asuu samassa rakennuksessa. Ja sinun pitää asua siellä myöskin. Tahdon tavata sinua alituisen. Tarvitsen apuasi tuhansissa asioissa. Mutta nyt minun täytyy lähteä."

Oskar ei voinut laskea häntä menemään, ja heidän hellyydenosoituksensa uudistuivat.

"Lähdettyäsi tuntuu tämä kaikki kuin unelta", lausui Oskar. "Tuskin saatan uskoa sinun olleen täällä tai palaavan enää takaisin."

"Älä sano niin. Vakuutinkin sinulle Islannissa, että tulisin sinun luoksesi, ell'et sinä tulisi minua tapaamaan. Ja enkö ole pitänyt lupaustani?"

"Rakas, rakas Helgani!"

"Et menetellyt aivan oikein siinä, että lähdit antamatta minulle tilaisuutta tavata sinua."

"Tiedän, tiedän."

"Olihan sinulla jonkinlainen velvollisuus minua kohtaan sen jälkeen, mitä oli tapahtunut..."

"Hiljaa, rakkaani, hiljaa!"

"Mutta olen taipuvainen uskomaan, että muut olivat siihen syypäät."

"Älkäämme puhuko siitä, Helga", vältteli Oskar, ja hänen käsivartensa, jotka olivat olleet kiedottuina tytön vyötäisille tiukkaan syleilyyn, höllenisivät ja vaipuivat alas.

Tämän jälkeen tuntui helpommalta erota hänestä, mutta ennenkuin avasi oven hän suuteli Helgaa vielä kerran ja häntä takaisin vaunuihin auttaessaan vei hänen sormensa huulilleen.

Hän seisoj avopäin kadulla koko ympäristönsä unohtaen, kunnes ajopelit olivat vierineet kapakan kulman taakse ja Helga vielä kerran niiden ikkunasta heiluttanut hänelle kättään. Sitten hän huomasi, että niin kauniin ja komeasti puetun nuoren naisen saapuminen tällaiseen likaiseen kujaan ja hänen odottavat ajopelinsä olivat houkutelleet naapurit asuntojensa oville, naiset hypistellen esiliinjojensa nauhoja ja merkitsevästi irvistellen toisilleen.

Kun Oskar palasi asuntoonsa, sivuutti hänet Jenny etehisessä hiipivin askelin ja syyllisyyttä osoittavin kasvoin, jotka näyttivät ilmaisevan, että pieni tuskaantunut tyttö parka ei ollut voinut vastustaa kiusausta kuunnella ja pitää silmällä.

Oskar palasi hetkiseksi vierashuoneeseen, jossa vielä tuntui hajuveden tuoksu, sekaantuen eltaantuneen oluen ja tupakan hajuun. Ei hän koskaan ennen ollut kadehtinut viinuria, mutta sillä hetkellä hän olisi antanut kaikkensa saadakseen pitää tämän huoneen lopun päivää hallussaan, voidakseen istua sohvalla, missä Helga oli istunut, laskeakseen kätensä pöydälle, millä tämän käsi oli levännyt, ja suudellakseen mattoa, jota hänen jalkansa olivat koskettaneet.

Hän liikkui ikäänkuin unissaan eikä palatessaan takaisin omaan suojaansa muistanutkaan likaista ympäristöään. Tahrainen seinäpaperi, rääsytyn matto, täplikäs kuvastin eivät häntä alentaneet ja hävettäneet. Hänen ruumiinsa vielä viipyi rappeutuneessa luolassa, mutta sielu liiteli kaukana poissa. Se oli toisessa maailmassa — maailmassa, jota Helgan silmät aurinkona ja tähtinä valaisivat, sillä hän palautti yhä mieleensä hetkeä, jonka oli viettänyt hänen kanssaan, jokaista sanaa, jokaista äänensointua, jokaista katsetta ja jokaista liikettä.

Tätä kesti koko päivän, ja pimeän tullen putosi ikäänkuin verho vuosikauden kestäneen elämän ylitse. Nöyryyttävän kurja asema, raakojen kumppanien vastenmielinen ja rivo seura, yksinäisyyden ja turvattomuuden tunne, tieto elämän tyhjyydestä ja arvottomuudesta, kaikki katkerat muistot näyttivät nyt menneiltä. Tämä taival hänen elämässään oli nyt ohitse, eikä koskaan, ei enää koskaan sen tuottama tuska ja häpeä palajaisi. Hän oli saanut sen kokea, sentähden että oli rikkonut; mutta jos hän oli rikkonut, niin oli hän kärsinytkin, ja Jumala itse oli nähnyt hänen kärsineen kylliksi.

Hänen silmänsä olivat kyynelistä kosteat, kun hän laskeutui levolle likaiselle patjalleen, mutta hän nukahti autuaallisessa tilassa, ja yön ensi unelmassa oli hän taasen olevinaan Helgan seurassa. Kerran hän sydän-yöllä havahtui, hämärästi kuullen viinurin mässäävän alhaalla tovereineen korttien ja oluen ääressä; sitten hän heräsi aamulla ruumisvaunujen jymistessä Short-streetiä pitkin aina sen päässä olevaan holvikäytävään asti.

Klo 11 aamupäivällä hän läksi Covent Gardeniin ja yhä uudestaan meni sinne seuraavina aamuina samaan aikaan. Kymmentenä aamuna hän kutsui Jennyn, joka oli käynyt araksi käytökseltään häntä kohtaan ja asetteli aamiaista hänelle tarjottimelle oven ulkopuolelle, itse tulematta sisään.

"Jenny, ilmoitahan emännällesi, että muutan täältä ensi viikolla."

Silloin Jennyn vaaleat, kaihoksivat kasvot kävivät aivan onnettomiksi, ja murtuneella äänellä ja nyhkytyksen kurkkuunsa tukahuttaen hän sopersi:

"Senhän siitä tiesin seuraavan. Siinä paikassa kun tuo nainen osui näkyviini, minä sanoin, että se veisi teidät pois minulta — ja sen teki kuin tekikin!"

IV.

Kuvernööri ei saanut tietää, että Oskar oli rikkonut hänelle antamansa lupauksen.

Kun alting seuraavan kerran kokoontui, hyväksyttiin suurella enemmistöllä esitys perustuslakien uudestaan järjestämiseksi; siinä päätettiin poistaa kuvernöörinvirka ja asettaa ministeri. Mutta perustuslainmuutoksesta täytyi äänestää kaksilla valtiopäivillä, minkä vuoksi altingin hajaantuminen oli välttämätöntä. Hajaantumisen aika oli kuvernöörin määrättävissä, ja hän olisi saattanut pitkittää istuntoa, kunnes uudistuskoume olisi ollut ohitse. Mutta sensijaan että olisi näin menetellyt, hän päätti heti hajoittaa säätykokouksen, täten yllyttäen kiihoitusta ja jouduttaen omaa kohtaloaan.

Monet vastoinkäymiset kohtaavat miestä, jonka onni on hyljännyt, eikä kuvernöörinkään erehdyksen mitta ollut vielä täysi. Kun tuli aika valita ehdokkaat, huomattiin, että se vaalipiiri, jota Oskar oli edustanut — pääkaupunki — oli taasenkin ilman miestänsä, ja kaikkien kummastukseksi kuvernööri itse sananvaltaa säätykokouksessa saadakseen ilmoittautui ehdokkaaksi.

Tämä arvaamaton askel kuvernöörin puolelta herätti suurta jännitystä, mutta kiihko yltyi kymmenkertaiseksi, kun saatiin kuulla, että johtaja aikoi ruveta vastaehdokkaaksi.

Ei koskaan ollut kansan mieli ollut niin kuohuksissa kuin sinä iltana, jolloin kuvernöörin ja johtajan oli seisottava toisiaan vastassa samassa vaalikokouksessa. Paremmat kansalaiset pysyivät poissa, pahoitellen ja häveten sitä, että nämä kaksi miestä, jotka viisikymmentä vuotta olivat olleet hartaat ystävät, nyt kynsivät toisiaan kuin kotkat, mutta vahingoniloiset toivoivat tästä näytelmästä itselleen hauskuutta koituvan, joten käsityöläisopiston sali pakkautui täpö täyteen kansaa.

"Toisten tapellessa toiset viisastuvat", he lausuivat toisilleen eivätkä siinä pettyneetkään.

Ruununvouti oli puheenjohtajana, ja jo alusta pitäen oli selvää, että hänellä kuvernöörin elinkautisena kilpailijana ei suinkaan ollut aihetta pidättää kumpaakaan ehdokasta tekemästä itseään naurettavaksi. Huono-onnisella on aina huono onni, ja kuvernööri pelasi itsensä ruununvoudin käsiin aavistamattaan ja ilman viivytystä.

Tämä ennen hiljainen ja arvokkaasti esiintyvä mies oli nyt menettänyt kaiken varovaisuuden ja malttinsa ja puheenvuoron saatuaan viskeli salaviittauksia joka puolelle. Kun vihaamme jotakin henkilöä, niin näyttävät kaikki hänen tekonsa vihattavilta. Otettuaan lopuksi johtajan liike-elämän puheiksi lausui kuvernööri:

"Ei itsekkyys koskaan tyydy, hyvät ystävät. Tahdotteko jättää yleiset varat miehen hoidettaviksi, joka ahneudessaan kaikkea tavoitellessaan menettää kaiken, syösten itsensä vararikkoon ja puutteeseen?"

Tämä hyökkäys otettiin toisella taholla vastaan pilkkahuudoilla ja rähisevällä naurulla, ja kun johtajan vuoro tuli puhua, väreili ivallinen hymy hänen kalmankalpeilla kasvoillaan, kun hän lausui:

"Tylsällä veitsellä pitäisi tavoitella niveltä eikä iskeä kovaan luuhun. Mutta jos nyt kerran ruvetaan arvoituksille, niin panen minäkin vastattavaksi yhden: Uskoisitteko yleisten varain hoidon henkilölle, jonka poika karkoitettiin maasta väärentäjänä ja varkaana?"

Tämä syytös Oskaria vastaan, jota kyllä usein oli kuiskailtu, mutta ei koskaan ennen julkisesti lausuttu, vaikutti kiihoittuneeseen kansanjoukkoon ukkoseniskun lailla, ja jo ennen kuin kuulijat olivat toipuneet hämmästyksestään oli kuvernööri vastoin kaikkea järjestystä noussut seisaalleen jälleen, huutaen jyrisevällä äänellä:

"Ja jätättekö te yhteiskunnan siveellisyyden sellaisen miehen huostaan, joka nuoruudessaan liittyi hyljättyyn naiseen ja vasta sitten meni avioliittoon rakastajattarensa kanssa, kun heidän ensimmäinen tyttärensä oli äpäränä syntynyt?"

Tämä oli kiihoituksen huippu. Kansanjoukko mykistyi, vain pakoveden tavoin sihisevää hengitystä kuului salissa. Johtaja oli kalpeana ja puhumattomana, ikäänkuin olisi julma isku samalla kertaa pyyhkäissyt sekä tunteen että ivan ilmeen hänen kasvoistaan, joll'aikaa hänen vastustajansa tuijotteli häneen veristynein silmin, hehkuvin poskin ja huulet tempoilevasti vapisevina.

Täten seisovat nämä kaksi miestä pitkän tovin tuskin puolentoista kyynärän päässä toisistaan. Mutta sitten nähtiin kookkaan miehen raivaavan tiensä takana seisovan kansan läpi ja astuvan esille pitkin askelin. Se oli Magnus, joka kiirehti isänsä luo, ikäänkuin viedäkseen hänet väkisin pois.

Mutta ennenkuin kuvernööri hänet huomasi, oli jo toinen käsi, näkymätön käsi, laskeutunut hänen olkapäilleen. Ikäänkuin taivaasta iskeytyneenä kohtasi kuvernöörin aivoja lyönnin tavoin huomio, että hän johtajan loukkaukseen vastatessaan oli vihansa sokeassa raivossa häväissyt Thoran muistoa, Thoran, joka oli haudassaan ja jota hän oli rakastanut enemmän kuin ketään ihmisolentoa, joka ei ollut hänen omaa lihaansa ja vertansa.

Tällöin alkoi tämä turmiollinen paikka kamalassa äänettömyydessään pyöriä hänen silmissään, ja älähtäen kuten myrkytetty koira hän kaatui raskaasti lattialle. Magnus nosti hänet ylös ja kantoi kotiin — hän oli saanut halvauksen.

Nimitettiin ainoastaan yksi ehdokas pääkaupungille; vaalissa sai äännet ilman vastustusta johtaja, ja kun vaalikirjat palasivat maaseudulta, niin huomattiin uudistuspuolueen saaneen entistä suuremman enemmistön.

Kuvernööri toipui hitaasti, mutta kykeni kuitenkin olemaan liikkeellä valtiopäivien uudestaan kokoontuessa, ja perustuslakikysymystä jälleen esitettäessä hän kaikesta vastustelusta huolimatta kompuroi kahden sauvan nojalla säätytalon, asettuen pieneen lehterikamariinsa valtiopäiväsalin perälle.

Väittely oli lyhyt eikä kiihkeä, ja kukaan tuskin katsahtikaan kulmaukseen, missä kuvernööri istui haalistuneessa virkapuvussaan entisen mahtavuutensa vapisevana varjona; mutta monta julmaa kömpelön sukkeluuden purkausta tähdättiin häntä kohden. Kuvernöörin kiukku yltyi yltymistään, ja vihdoin hän nousi suuttumuksesta vaahtoavin huulin panemaan vastalauseen tällaisia ansaitsemattomia loukkauksia vastaan, mutta hänet vaienssi puhemies, hänen entinen yksityissihteerinsä.

Lakiehdotus hyväksyttiin huutoäänestyksellä; salissa kajahtelivat riemuhuudot ja tavanmukainen yhdeksänkertainen "eläköön!", sitten kun kuninkaalle oli laulettu. Murtuneena kannettiin kuvernööri kotiinsa.

Keskellä yötä hän sai uuden halvauskohtauksen eikä sen perästä enää jättänyt huonettaan. Mutta niin pian kun oli saanut puhekykynsä takaisin, hän käytti kaiken aikansa sanellakseen anomuksia kuninkaalle, rukoillen tätä olemaan hyväksymättä lakia, jolla tarkoitettiin hänen palvelijansa alentamista.

Jonkun viikon perästä saapui Magnus kehoittamaan isäänsä ja äitiänsä jättämään hallitustalon ja muuttamaan hänen luokseen maatilalle.

"Ei hyödytä mitään vastustaa valtiopäivien päätöstä, isä", hän sanoi. "Uusi ministeri nimitetään piakkoin, ja minkätähden odottaisit kunnes hän häätää sinut pois? Tulkaa Thingvelliriin — minä olen voimakas, saatan tehdä työtä meidän kaikkien edestä."

Mutta tällaisesta puheesta hänen isänsä aivan vimmastui. "Miten uskallat ehdottaakaan sellaista?" huudahti hän. "Ja kuinka julkeat näyttää naamaasi tässä talossa? Etkö tiedä, että *sinä* olet ollut kaikkeen syynä? Joll'et sinä olisi alussa niin katalasti menetellyt, niin ei mitään tästä kurjuudesta olisi tapahtunut. Mitä taasen uuteen ministeriin tulee, niin jos hän saapuu tänne häätämään minut ulos, käske hänen tuoda ruumisarkkuni — kuuletko? käske hänen tuoda ruumisarkkuni!"

Ajatus, että Magnus todellakin oli syypää kaikkeen, onnettomuuden ensi aiheena ja alkuna, vakaantui kuvernöörin mielessä päivä päivältä, joten Oskar alkoi hänestä näyttää syyttömältä, jopa esiintyi jonkinlaisena marttyyrinäkin. Hän pyysi Annaa lukemaan uudelleen Oskarin kirjeen, ja sen sisällön toistamiseen kuullessaan hän viehättyi ajatuksesta, että Englannin pääministeri oli hänen poikansa ystävä, niin suuresti, että pieluksien nojaan vuoteellaan pöngitettyinä rupesi omakätisesti kirjoittamaan Oskarille, pyytäen häntä musertamaan isänsä viholliset.

"Sinulla on nykyään paljon vaikutusvaltaa, Oskar, ja sinun pitää pelastaa isäsi näiden pahanilkisten heittiöiden juonittelusta, joiden joukossa pahin ja pirullisin on johtaja Nielsen."

Näin hän luuli kirjoittavansa, mutta hänen aivoparkansa olivat jo niin sairaat, että paperille, joka hänelle asetettiin peitteen päälle, muodostui pelkkiä käsittämättömiä koukeroita ja viivoja, joita Anna ei

saattanut Oskarille lähettää.

Kun näytti varmalta, että kuvernöörin suunnaton viha hänet tappaisi ja että hän kuolisi sydän täynnä mitä synkintä katkeruutta johtajaa kohtaan, niin Anna ja Margret neuvottelivat keskenään keksiäkseen jotakin, millä pehmentäisivät hänen tunteitaan ja tekisivät hänen loppunsa tyynemmäksi. Nyt kuten ennenkin he ajattelivat lasta. "Pieni lapsukainen voi heitä johtaa", he sanoivat.

He veivät siis pikku Elinin kuvernöörin makuuhuoneeseen, jättäen hänet leikkimään lattialle. Hänestä oli kasvanut mitä herttaisain pikku enkeli, joka keväisen auringonsäteen tavoin juosta sipsutteli huoneessa ja puheli. Mutta lapsen läsnäolo ei sairaaseen muuta tehonnut kuin että hän kurotti kätensä päänalusensa lähellä sijaitsevaan lippaaseen, ottaen sieltä esille paperikäärön.

Ei kukaan tiennyt, mitä oli noissa vanhoissa kellastuneissa papereissa, joita hän kankeissa sormissaan kahisteli. Hän piti ne aina pieluksensa alla, paitsi milloin vuodetta pöyhittiin. Silloin hän pisti ne yöpaitansa poveen.

Naisten jutellessa Elinistä ja tämän pikkuisista lapsellisen veitikkamaisista vehkeistä puhui kuvernööri Oskarista. Vaikka hänen muistonsa oli äskeisiin asioihin nähden hämmentynyt, oli se ihmeellisen selvä, mitä tuli menneisyyteen, ja hän tiesi kertoa lukemattomia juttuja Oskarin lapsuudesta. Muutamat niistä olivat lystillisiä ja hän nauro i niille, sikäli kuin vääntyneine kasvoineen saattoi, mutta kaikki hän kertoi osoittaakseen, että Oskar ei ollut muiden lasten kaltainen, ja päästyään kertomuksensa päähän oli hänen tapansa lausua:

"Poikani on nyt suuri mies, jollaiseksi hänen aina sanoin tulevankin, ja kun hän saa kirjeeni, niin näette, mitä hän tekee."

Sillävälin oli lakiehdotus lähetetty Tanskaan, ja ruununvouti kutsuttiin Kööpenhaminaan. Mitä tämä merkitsi, siitä ei saattanut olla kahta mieltä, ja sähkölennättimen puutteessa täytyi pienen pääkaupungin kärsivällisesti odottaa laivan paluuta. Sen piti saapua eräänä sunnuntai-iltana, ja kellonsoittajat tuomiokirkon tornissa seisoivat valmiina kajahuttamaan tervehdyksen uuden ministerin kunniaksi.

Kuvernööri kuuli, miten "Laura" odotettiin, ja hän kuvitteli, että Oskar saapuisi siinä, muassaan kuninkaan kielto, masentaakseen isänsä viholliset. Hän oli sinä iltana hyvin sairas ja tohtori Olsen oli epäillyt hänen kestävän vain huomenaamuun. Mutta sairas ei sallinut kenenkään hoitaa itseään; Magnus oli tullut äitinsä kutsusta, mutta ei uskaltanut näyttäytyä isälleen, vaan istui portailla oven edessä.

Täti Margret hyöri edestakaisin koko päivän, ja iltapuoleen nähtiin itse johtajankin käyskentelevän talon edustalla, tuostakin katsahtaen kuvernöörin ikkunoihin kasvoillaan rakkauden ja pelon kiihko kuvastumassa vielä kiihkeämmän ylpeyden ja vihan kanssa taistelevana. Vihdoin meni Anna ulos hänen luokseen ja pyysi:

"Oskar Nielsen, tule sisään katsomaan vanhaa ystäväsi."

"En ennen kuin hän kutsuu minua — en ennen kuin hän kutsuu minua", vastasi johtaja; minkä jälkeen Anna meni jälleen sisälle ja kuiskasi kuolevan vuoteen yli:

"Rakas Stephen, johtaja on ulkona kadulla ja odottaa vain kutsua sisään."

"Sitten täytyy hänen tulla polvillaan", vastasi kuvernööri. Ja tämä oli kaiken loppu.

Höyrylaiva ei saapunutkaan sinä iltana ja kellonsoittajat menivät levolle. Mutta aamun koittaessa, kun kalastajavenheet lahdella tunkeilivat sumuharson läpi ja auringon ensi säteet välkkyillen kultasivat vuorten huiput, silloin alkoivat kellot soida iloisesti, sillä "Lauran" nähtiin lipuvan vuonoa ylös, lippujen liehuessa keulasta perään.

Magnus kuuli kellot ja sitten laahustavan liikkeen isänsä makuuhuoneesta. Vähäistä myöhemmin hän kuuli kansan hurraavan kadulla ja sitten tukahtuneen kaiun samaan huutoon isänsä oven takaa.

"Hurraa! hurraa!" huusi väkijoukko ulkona.

"Hur-aaa! hurr-hurr-aa-aa!" toisteli kähisevä ääni sisältä.

Yht'äkkiä kuului jyskähdyks, ikäänkuin joku olisi raskaasti kaatunut, ja Magnus syöksyi isänsä makuukammioon. Tämä lepäsi lattialla yöpuvussaan. Hän oli kuollut, mutta hänen kasvonsa hymyilivät, ja kuihtuneissa kangistuneissa käsissään hän piti rypistyneitä papereita joille Oskar poikana oli piirrellyt lapsellisia kirjoitelmiaan.

Päivemällä Magnus kirjoitti Oskarille: "Ilmoitan sinulle, että isämme kuoli tänä aamuna. Luulen, että hän kuoli onnellisena."

Mutta posti lähti vasta loppuviikolla, ja Magnuksen kirjeen alle lisäsi Anna omasta puolestaan: "Hän rakasti sinua loppuun asti, ja me ollaan haudattu hänet lähimäksi rakkaan Thoramme viereen."

VII.

Saadessaan tiedon isänsä kuolemasta eli Oskar mielestään elämänsä onnellisinta aikakautta. Hänen menestyksensä orkesterin johtajana oli ollut varsin suuri ja nopea, ja Covent Gardenissa konserttien päätyttyä oli hänelle tarjottu tointa muualla.

"Näetkös! Sanoinhan sen!" hoki Helga. "Mutta tämä ei ole mitään verrattuna siihen maineeseen, jonka saavutat jahka suostut esiintymään säveltäjänä."

"Kunhan on päästy tähänkin", vastasi päättään pudistaen Oskar, mutta oli silti mielissään ja onnellinen.

Synkän asuntonsa Short-streetillä jätettyään hän asettui samaan taloon Helgan ja Finsenin kanssa Piccadillyn ja Green Parkin kulmauksessa. Siellä nuo kolme ystävästä elivät lasten viatonta elämää, välittämättä monistakaan rajoituksista, joita yhteiskunta asettaa miesten ja naisten tavoille ja käytökselle.

Helgan vierashuone oli yhteisenä kokouspaikkana, ja hänen miehiset toverinsa käyttivät sitä mitä suurimmalla vapaudella. Varsinkin Oskar oli melkein aina siellä, paitsi aamuisin, jolloin Helga oli akatemiassa, ja iltasilla, jolloin hän itse oli teatterissa.

Ei mikään hetki ollut liian varhainen ja tuskin mikään liian myöhäinen Oskarin tulla vierailemaan Helgan luo. Hän aterioi hänen kanssaan, soitti hänen kanssaan ja auttoi häntä hänen opinnoissaan. Mozart, Gounod, Chopin, Schumann, Brahms ja taaskin Mozart — heidän työnsä oli kaikki kuin leikkiä ja leikkinsä silkkaa soitantoa.

Helga oli perin tyytyväinen siihen, että Oskar oli aina hänen luonaan, auttamassa häntä, ylistämässä, rohkaisemassa ja innostamassa häntä, ja Oskar puolestaan oli aivan onnellinen voidessaan tehdä palveluksia Helgalle. Hänen sydämensä ei hetkeksikään kyennyt ajattelemaan, että tämä oli kaikki, mitä tyttö häneltä odotti ja halusi.

Joutopäivinä ja -iltoinaan he kävivät muissa konserteissa ja oopperasaleissa; kuuntelivat Englannin tuomiokirkkojen jumalanpalveluksia ja katolisten rukouskappeliin messuja; kuulivat vanhat mestariteokset kerran toisensa jälkeen; tutustuivat melkein jokaiseen uuteen oopperaan, oratorioon, sinfoniaan ja urkusooloon, sekä tutkivat useampien suurten Lontoossa esiintyvien laulu- ja soittotaiteilijain "metoodeja." Se oli loppumatonta soitantokekkeriä rakkauden pöydän ääressä.

Heillä oli myöskin seurapiirilliset huvituksensa ja he ottivat sunnuntaisin vieraita vastaan. Toisinaan he söivät päivällistä tai illallista ravintoloissa uusien toveriensa kanssa, jotka olivat pääasiallisesti Finsenin ystäviä, ja sitten toivat vieraansa kotiin Helgan huoneisiin juttelemaan ja pelaamaan korttia kello yhteen, kahteen tai kolmeenkin asti aamulla. Se oli hillitöntä, huoletonta ja sovinnaisuudesta irtautunutta elämää; vähän saman tapaista oli Oskar opistossa viettänyt, vähän samaan tapaan oli Helga elänyt äitinsä luona Kööpenhaminassa, ja hyvinkin vaarallista elämää se oli, vaikk'eivät he sitä milloinkaan tulleet ajatelleeksi.

Oskarilla oli vain yksi levottomuuden syy, nimittäin Finsen. Eräänlainen ylpeys jota hän ensimmältä tunti Finsenin osanotosta sen tytön opintoihin, jota hän rakasti ja jonka rakastama hän oli, muuttui pian lemmentekijäksi. Hän oli mustasukkainen siitä, että Finsenillä oli niin paljon valtaa Helgaan nähden tämän uran ohjaajana, tämän kohtalon määrääjänä. Vähitellen tämä tunne kasvoi kalvavaksi tuskallisuudeksi, kunnes lopulta jokainen ystävällinen sana, jokainen hymyily, jonka Helga Finsenielle soi, tuntui Oskarin sydäntä kuin puukonpisto vihlaisevan.

Hän puhui Helgalle tästä, mutta tyttö vain nauroi hänen tuhmuttaan. Rakastavaisilla sanoillaan ja hyväilyillään hän karkoitti hetkiseksi Oskarin levottomuuden, mutta se palasi yhä uudestaan takaisin. Välillä hänestä näytti, kuin olisi Finsen mahtailut kaikkien keinojen ja hommien keksijänä ja että Finsenin tuttavat tulkitsivat tämän ryhdin sen ilmapiirin siveellisyyskäsitteiden mukaan, missä he

elivät. Päästäkseen näistä salaisesti kalvavista epäluuloistaan Oskar vihdoinkin ehdotti Helgalle avioliittoa. Miksi ei? Eihän enää ollut mitään estettä, ja se lopettaisi kaikki vahingolliset väärinkäsitykset.

Muistellessaan menneisyyttä hän ajatteli, että Helga ilolla ottaisi hänen tarjouksensa vastaan, mutta ajat olivat muuttuneet, siitä kun he olivat yhdessä Islannissa, ja surumielinen hymyily huulillaan ravisti Helga päätänsä. Hän osoitti, miten turmiollinen avioliitto tätä nykyä olisi naiselle hänen asemassaan — turmiollinen hänen pyrinnoilleen, hänen kunnianhimoilleen, yleisön suosiolle ja ennen kaikkea hänen suhteelleen niihin miehiin, joiden avun ja hyväntahtoisuuden tarpeessa hän oli. Näin puheli hän, kunnes Oskaria alkoi hävettää, ikäänkuin hän olisi jotakin rikollista ehdottanut.

"Mutta miksi *sinä* olisit mustasukkainen?" lausui Helga lähestyksen syleillääkseen häntä. "Jos *hän* on sitä, niin siihen tosiaankin voi olla syytäkin."

Tyttö laski kätensä hänen kaulalleen ja pitkitti: "Afääri on afääriä, tiedäthän, ja saattaapa käydä niin, että olen vastaisuudessa pakoitettu tekemään töitä, joita kumpikaan emme toivoisi — ellei", hän lisäsi kuiskaamalla, kallistaen päänsä hänen rinnalleen, "ellei paha poikani vihdoinkin suostu menettelemään luonteensa ja neronsa mukaisesti ja sepiä niitä suuria teoksia, joihin varmasti *tiedän* hänen kykenevän, antaakseen minun laulaa sävellyksiään kautta maailman. Sitten", hän huusi intohimoisesti, säihkyvin silmin ja käsivarret Oskarin kaulaan kierrettyinä, "hän näkee, mitä *minä* voin!"

Tähän ja muihin tällaisiin puheisiin vastasi Oskar: "Ei, ei", tai "Se on mahdotonta", tai "Älkäämme puhuko siitä", mutta Helgan yhä uudistuvat lemmekkäät sanat ja hyväilyt olivat kuin vesi auringonpaisteisesta purosta, joka kallion ja kinoksen välin uuttaen lopuksi saa lumivyöryä liikkeelle.

Päivät kuluivat — eivät he niitä laskeneet, — puoli vuotta, vuosi, puolitoista, ja vihdoinkin lähestyi aika, jolloin Helgan hänelle valmistetun ohjelman mukaan oli jätettävä soittoakatemia ja matkustettava opinnoilleen Pariisiin. Lähestyvä ero kiusasi painajaisena Oskaria, joka turhaan koetti keksiä keinoja millä sen ehkäistä, kunnes kohtalon salainen leikki, jota ihmiset nimittävät sattumaksi ja jonka liittolaisena on inhimillisten intohimojen sokea pyrkimys, odottamatta tuli hänen avukseen.

Eräänä päivänä Finsen tuli touhuissaan Helgan työhuoneeseen, suu ammollaan uutisia. Yhtiö, joka piti teatteria ja pelisalonkia eräässä Rivieran tärkeimmistä kaupungeista, oli kääntynyt hänen puoleensa pyynnöllä, että hän esittäisi kykenevän orkesterinjohtajan tulevaksi oopperakaudeksi, ja hän oli esittänyt Oskaria; hänen suosituksensa oli hyväksytty, ja hänen tehtäväkseen oli jätetty sopia ehdoista asianomaisen kanssa ja toimittaa tämä viipymättä matkalle.

Jos halu eroittaa Oskar Helgasta oli osaltaan vaikuttanut Finsenin suunnitelmaan, niin hän siinä pahasti pettyi sillä Helga itse huudahti:

"Mainiota! Mutta jos Oskarista tulee soitantokauden johtaja siellä, niin miksi en saata minäkin lähteä mukaan? Hän voi asettaa minut vähäpätöisiin osiin salanimellä siellä kaukaisessa seudussa, missä ei kukaan saata minua tuntea ja siitä on parempaa harjoitusta näyttämöä varten kuin kaikista harjoituskursseista koko kristikunnassa."

"Oivallinen ajatus!" huusi Oskar, ja vaikka ei Finsen oikein näyttänyt tuumasta pitävän, niin täytyi hänenkin suostua.

Juuri tähän aikaan, kun Oskar parhaillaan sydämessään riemuitsi tästä onnen viime oikusta, valmistellen matkaansa Rivieralle, ja Helgan kirjoitettua Pariisiin, että hän oli päättänyt jättää opintonsa myöhemmäksi, saapui kirje Islannista iskien Oskariin kuin salama. Nähdessään mustareunaisen kirjekuoren, jonka osoitteessa tunsu Magnuksen käsialan, hän tunsu veren syöksähtävän päähänsä. Kesti kauan, ennenkuin hän sai rohkeutta avata sen. Tuntien itseään tympäisevän ja pyörryttävän, hän pisti kirjeen taskuunsa ja lähti puistoon saadakseen vapaasti hengittää ja ajatella.

Hän ei ollut kirjoittanut äidilleen sen koommin, kuin lähetti ensimmäisestä asunnostaan kirjeen ensi päiviltään, sillä hän oli peljännyt kirjoittaa Short-streetiltä, jottei hänen köyhyytensä olisi käynyt ilmi, tai myöskään Piccadillyltä, peljäten mainita Helgaa. Senpä takia hän ei ollut Annan kirjeen jälkeen kuullut mitään kotoaan; ainoat uutisensa hän oli saanut Finsenieltä tämän isältä saapuneita, ja ne koskivat pääasiallisesti yleisiä asioita — vaihtokaupan häviötä, uutta perustuslakia ja vaalien kulkua.

Joku hänen omaisistaan oli kuollut — kuka saattoi se olla? Ainoastaan siitä syystä, että pieni Elin oli nuorin ja hennoin, hän päätteli sen olevan tämän. Hänen pieni äiditön armaansa! Hän soimasi itseään, että oli intohimoisen rakkautensa pyörteessä niin vähän ajatellut lastaan. Mutta kyllä hän sentään *oli* häntä ajatellut: hän oli ajatellut jonakuna päivänä palata hänet noutamaan, kuten oli hänen oikeutensa ja velvollisuutensakin, ja sitten korvata, mitä oli Thoraan kohtaan laiminlyönyt sillä rakkaudella ja hellällä huolenpidolla, jota tämän lapselle osoittaisi. Mutta ehkä tämä hyvitys nyt oli mahdoton, ehkä hänen suloinen pienokaisensa nyt olikin äitinsä luona taivaassa.

Oskarin mielestä kaikista onnettomuuksista, mitä hänelle olisi kodissaan saattanut tapahtua, pienen tyttären kuolema oli suurin; mutta hänen vihdoin avatessaan kirjeen ja nähdessään, että hänen isänsä se olikin vainajana, tuntui hänen murhe vieläkin raskaammalta. Hänen armas isänsä, joka oli rakastanut häntä ehkä enemmän kuin kukaan muu maailmassa ja jota hän oli pahimmin palkinnut! Hän muisti väärennyksensä, ja häpeän tunne oli hänet tukahuttaa; hän ajatteli lupaustaan katkaista suhteensa Helgaan ja tunsu omantuntonsa musertavan tuomion. Hänen isänsä, joka oli häntä aina hellinyt ja hänestä toivonut niin suuria, nyt mahdottomia toteuttaa, mahdottomia edes sinne päinkään täyttää, — tämä isä oli nyt kuollut, kaukana Islannissa, ja rakastanut häntä viimeiseen hengenvetoonsa asti!

Istuutuen penkille puun alle hän yritti lukea uudestaan, mikäli hämärtyvässä valossa ja sumenevin silmin saattoi, äitinsä monin oikeinkirjoitusvirhein ilmaistua nyyhkytystä kirjeen lopulta. Mutta silloin puistonvartija kosketti hänen olkapäätänsä huomauttaen, että portit suljettaisiin, ja sitten Lontoon sokkeloiden kumea pauhu taas humisi hänen korviinsa.

Helga oli sinä iltapäivänä odottanut häntä luokseen tekemään lopullisia valmistuksia heidän yhteistä matkaansa varten, mutta aurinko laski, ilta kului ja yö saapui, eikä Oskaria kuulunut. Seuraavana aamuna hän astui sisään pää kumarassa ja alakuloisin askelin, ja Helga näki jotakin tapahtuneen.

"Olet saanut pahoja uutisia, Oskar — mitä ne ovat?"

"Isäni on kuollut", vastasi hän, ja sen jälkeen he istuivat jonkun aikaa puhumattomina.

Sitten Helga toipui hämmennyksestään — hänen päässään oli pyörinyt kuin myllynratas — ja lausui tuskin kuuluvalla kuiskauksella:

"No, mitä aiot tehdä?"

"Aion lähteä kotiin", vastasi Oskar.

"Takaisinko Islantiin?"

"Niin — äitini ja lapseni luo."

Hän kohotti kasvonsa ja katsahti Helgaan ja nähdessään tämän kasvot niin täynnä tuskaa ja pettymystä hänen sydämensä kuohahti ja hän virkkoi:

"Helga, miksi et sinä tulisi mukaani? Miksi emme menisi naimisiin ja palaisi yhdessä kotiin? Tiedän pyytäväni paljoa, rakkaani, mutta me olisimme kaikki toisillemme ja minä korvaisin sinulle uhrauksesi alttiiksiantavalla rakkaudellani ja lemmelläni. Mitäpä siitä, vaikka täytyisi luopua mieliunelmistamme ja pyrinnoistamme? Elämä on velvollisuuden täyttämistä, ja meidän velvollisuutemme kutsuu meitä kotiin — ainakin minun — ja jos tahdot ottaa osaa siihen, jos palaat kanssani takaisin —"

Hän pysähtyi äkkiä, antaen päänsä vaipua käsiinsä ja kyynärpänsä polvien varaan. Joka sanaa lausueessaan hän vastustamattomasti tunsu, miten mahdotonta ja mieletöntä ehdotteli, ja päähän sävähtänyt veri pakeni takaisin sydämen syvimpään soppeen.

Helga istui hetkisen vaiti ja lausui sitten vakavalla äänellä:

"Olen pahoillani, hyvin pahoillani, mutta se on mahdotonta! Ellen välittäisi mistään muusta, täytyisi minun toki ajatella Nielsiä. Hän on kuluttanut rahaa minun tähteni ja olen tehnyt sitoumuksen enkä siis voi niin muutta mutkitta juosta tieheni."

Oskar huohotteli raskaasti ja vastasi: "Sitten minun täytyy lähteä yksinani. Se käy vaikeaksi, hirveän vaikeaksi, mutta minun *täytyy* lähteä. Talossa on kiinnitys — minun täytyy nyt ottaa se kuorma niskoilleni, kun isäni on poissa; en voi sallia kenenkään muun sortua sen alle. Ja sitten lapseni — tähän asti en ole tehnyt liikoja hänen hyväkseen — ja on velvollisuuteni, pyhä velvollisuuteni..."

"Kyllä lapsi on hyvässä turvassa, Oskar. Täti Margret pitää siitä huolen. Et sinä voisi tehdä pikkua työntötyllerön hyväksi puoltakaan kaikesta siitä, mitä hänen puolestaan jo tehdään. Ja mitä tulee kiinnitykseen, niin sen taakan saatat kantaa aivan yhtä hyvin Englannissa kuin Islannissakin. Niin, ja paremmin, paljoa paremmin! Täällä saat ansaituksi enemmän rahaa — kymmenen, sata kertaa enemmän. Ja ajattelepas sitä paitsi, miten vaikeata on alkaa uudestaan noissa vanhoissa olosuhteissa? Kotona kyllä jokainen tätä nykyä tietää tekosi — siitä olen varma, ihan varma!"

Helga nousi seisaalleen ja ystävänsä ylitse kumartuen silitti hänen hiuksiaan — hänen vaalean tukkansa suorimattomia kiharoita — ja virkkoi leppoisesti:

"Ei, ei rakkaani! Sinä et saata konsanaan palata Islantiin, ennenkuin palaat sinne rikkaana ja kuuluisana. Ja sen saatat. Sanon, että sen saatat! Ja silloin minäkin ehkä..."

Mutta Oskar peitti korviansa käsillään, sillä Helgan puhe kuului hänestä pilanteolta.

"Siihen asti et saa ajatellakaan minua jättää, varsinkaan nyt, kun niin suuresti tarvitsen apuasi ja jolloin kaikki riippuu siitä — työni ja elämäni."

Hän laskeutui polvilleen Oskarin eteen, kietoen käsivartensa tämän kaulaan.

"Sano, ett'et jätä minua, armahin! Sano!"

Hänen hyväilynsä olivat ylenpalttiset, hän nimitteli Oskaria kaikin mahdollisin lempinimin — ja sai hänet taipumaan. Oskar tunsi, että pakotus palata Islantiin — velvollisuuden pakotus — oli väistynyt rakkauden valtaavan viehätysten tieltä ja että hänen täytyi jäädä sinne, missä Helga oli, tapahtui mitä tahansa.

"Minä kuulun sinulle ruumiineni sieluineni, Helga — tee minulle mitä tahdot", hän lausui.

"Ja tulet siis Rivieralle?"

"Tulen."

Jos hän olisi tietänyt, mitä hänen päätöksensä merkitsi, niin hän mieluummin olisi rukoillut virtaa viemään hänet syvimpiin syvyyksiinsä ja merkitsemään hänet kuolemaantuomittujensa luetteloon. Mutta ei kukaan meistä näe tulevaisuuteen. Meidän täytyy kaikkien taipua tuntemattoman edessä.

VIII.

Oskarin menestys orkesterin johtajana Rivieralla oli erinomainen. Mutta oopperakauden loppuessa hän kieltäysi kaikista tarjouksista seuraavaksi vuodeksi.

Myöskin Finsen oli siellä. Virkaveljeyden ja ystävyiden varjolla hän kävi oopperakauden kuluessa ahkeraan Oskarin ja Helgan luona ja sen lopussa asui samassa hotellissa. Oskar oli hermostunut, ärtyinen ja onneton. Sama salainen kalvava levottomuus, joka oli painostanut häntä Lontoossa oli palannut kaksinkertaistuneena.

Helgan mieltymys Rivieran elämän iloisuuteen ja komeuteen oli liiankin silmäänpistävä, ja Finsen koetti sitä kaikin tavoin ylläpitää, käyttäen kaikkia täysinäiselle kukkarolle ja auliille kädelle tarjoutuvia keinoja. Kilpa-ajaja, kilpapurjehduksia, kekkereitä, kukkasia — hän antoi Helgalle kaikkea, millä ylelliset naiset huvittelevat. Oskar teki vastaväitteitä, mutta tyttö vain nauroi näille tai koetti keimailullaan hälventää hänen mustasukkaisuuttansa. Hänen hyväilynsä ja lemменosoituksensa alkoivat menettää entistä tehoansa. Vastoin tahtoaan alkoi Oskar tuntea jonkinmoista halveksumista Helgaa kohtaan, jopa toisinaan jonkinlaista vihaakin, joka raateli hänen sydäntään.

Omasta puolestaan Oskar vihasi Rivieran elämää. Mitä luonto oli seudulle suonut, oli hyvää, mutta ihmiset olivat sille pelkkää pahaa tehneet. Lauhkea ilma, kuulakka taivas ja tummansininen meri, hymyilevät puutarhat, kukkaset, oleanderit ja oranssilehdot, havupuiden pihkainen tuoksu, ja entäs tyynät illat ja satakielen liverrys — saattoiko mikään olla lumoavamman ihanaa? Mutta tätä luonnon paratiisia, tätä Jumalan siunaamaa maan soppea tahrasivat kaikki törkeimmät vietit, jotka sotivat kauneutta, taidetta, neroa ja elämän ikuisia lakeja vastaan.

Oskarin viha Rivieran elämään kohtaan oli pikemmin mieskohtaista laatua kuin siveellisen inhon vaikuttamaa — menneisyyden kivistelevää muistoa. Puutarhojen keskellä, loistoisan salin ja remuavan orkesterin takana sijaitsevassa kasinossa oli sisempi huone, jota suojelivat terävisilmäiset ovenvartiat ja vaanivat vakoojat; siellä istui miehiä ja naisia vihreäpäällystäisen pöydän ympärillä synkän kaameassa hiljaisuudessa; ja salin perällä, sen pimeimmässä osassa, melkein kokonaan palmujen vetoamana oli komero, jossa kaksi henkilöä saattoi istua näkymättöminä. Helga oli kerran istunut siellä Oskarin kanssa ja oli silloin kiusannut häntä tekemään jotakin, jota hänen sielunsa kammosi, ja hän oli sen tehnyt. "Miksi ei?" oli tyttö lausunut, "hän ei koskaan saa sitä kuulla, ja se jää vain muotoasiaksi. Minun onneni *täytyy* kääntyä, sen täytyy, ja silloin maksamme nämä rahat takaisin ja kaikki pyyhkiintyy pois. Tee se, Oskar, minun tähteni, teethän!"

Tämän muiston elvyttämistä arkaillen oli Oskar välttänyt kasinoa nykyisen oleskelunsa aikana. Se oli kylläkin helppoa, niin kauan kuin oopperakautta kesti, mutta kun se loppui eikä työ häntä enää kiinnittänyt, niin tuntui katkeralta nähdä Helgan ilta illan perään lähtevän liikkeelle Finsenin kanssa ja

itse jäädä kävelemään kasinon, ulkopuolelle ikäänkuin levoton henki, joka ei löydä mistään rauhaa noiden toisien ollessa sisäpuolella. Hänen sydäntään jäytävä kateus ei pitkään saattanut tätä tulikoetusta kestää, ja kun Helga eräänä päivänä lausui: "Mitä joutavia! Miksi et tule sisälle? Eihän sinun silti pelata tarvitse", niin hänkin seurasi pelihornaan.

Hän näki siellä paikan tavalliset näyt ja tavallisen seurueen kokoontuneena pöytien ääreen — kaikki he olivat keskiluokkaisia, mikä heidän säätynsä ja asemansa muuten olikaan — keskiluokan miljoonapohatta, keskiluokan parooni, keskiluokan loordi, keskiluokan herttuatar polttelemassa paperossejaan, joukossa työttö hattu portto ja timanteilla koristettu huijari, samoin kuin myöskin kunniallisia miehiä ja siveitä naisia, sillä ei pelihorna tiedä eroa varoissa tai siveellisyydessä tai älyssä, vaan on paholaisen tasavallan yhteinen suuri kokouspaikka.

Sinä iltana, jona Oskar ensi kertaa tuli mukaan, Helga pelasi ja menetti; ja hänen kasvojensa jännitetyn ilmeen nähdessään Oskar tunsu sieluansa ellottavan ja poistui puutarhaan. Seuraavana iltana Helga taaskin hävisi ja Oskar näki hänen lainaavan Finseniä, joka seiso i takana. Kolmantena iltana pelasi Finsen ja hän voitti kovasti, jolloin Helga hänen vieressään istuessaan näkyi joutuvan kiihkön ja riemun hurmioon.

Seuraavana päivänä hän näytti Oskarille kallisarvoista jalokiveä, jonka Finsen oli voittorahoillaan hänelle ostanut. "Onneni enteeksi!" hän iloitsi, ja kun Oskar vastusti lahjaa, niin hän intteli:

"Mutta miksi en sitä ottaisi vastaan? Jokainen penni, minkä hän minuun tuhlaa, tekee minut yhä välttämättömämmäksi hänelle vast'edes. No, rakkaani, älähän ole mustasukkainen. Enkö sinulle sanonut, että minun mahdollisesti täytyisi tehdä sellaistaakin, jota ei kumpikaan meistä toivoisi?"

Tällaista puhetta kuullessaan oli Oskar tukehtua häpeästä. Hänen tunteensa Helgaa kohtaan vaihteli nyt alituisesti vihan ja rakkauden välillä. Hän rakasti häntä, hän vihasi häntä, halveksi häntä ja oli ylpeä hänestä, ja tämä hillitön sekasorto suisti hänet epätoivon valtaan.

Välistä hän ajatteli, että Helgan luonne oli äärettömän itsekäs, että hän uhraisi mitä hyvänsä ja kenen hyvänsä päästäkseen tarkoitustensa perille; mutta seuraavassa silmänräpäyksessä hän uskoi, että tyttö rakasti häntä omaa voittoa pyytämättömällä rakkaudella, mutta että hänen luonnonlaatunsa herätti hänessä taistelua toiselta puolen rakkauden ja toiselta loistonhalun ja kunnianhimon välillä, joten hän oli yhtä paljon surkuttelua ansaitseva kuin Oskar itsekin.

Toisinaan hän kasinon puutarhassa käyskennellessään muisteli, miten Thora oli kärsinyt, kuten hän nyt kärsi, ja silloin, satakielen näkymättömänä virittäessä säveleitään hänen päänsä päällä ja yön tyyneyden tuudittaessa hänen sieluansa lepoon, hän myönsi kärsivänsä ansaittua rangaistusta. Mitä hän oli tehnyt, sitä hänelle itselleen nyt tehtiin, ja miehen työ olisi nyt poistua ja jättää Helga, ja silloin, jos tämä häntä rakasti, saisi hänkin kärsiäkseen. Tämä olisi paras kosto.

Mutta taas nähdessään Helgan kantavan Finseniä lahjoittamia rannerenkaita ja timanttineuloja hän tunsu pakonsa mahdottomaksi. Hänen täytyi taistella tuota miestä vastaan tämän omilla aseilla ja taltuttaa nainen tämän omien taipumusten avulla.

Mutta miten hän sen sai tehdyksi? Tätä itseltään kysellessään hän sai vain yhden vastauksen, saman viettelevän, ilkkuvan vastauksen, joka tässä peliluolan ilmassa olikin luonnollinen: "Minun täytyy pelata."

Mutta vaikka hänellä oli kylliksi rahaa omiin tarpeihinsa, ei häneltä liennyt sitä peliin, eikä hän ensimältä tahtonut keksiä keinoa millä päästä alkuun. Äkkiä hänen mieleensä juolahti ajatus — hän panisi miehen itsensä hankkimaan rahat — ja kauempaa mietiskelemättä, pysähtymättä ajattelemaan mitä teki, hän tuskallisessa kiihkossa ja sydän pirullisesta ilosta sykkien riensi kasinoon, veti Finseniä syrjään palmujen varjostamaan komeroon ja puhui teeskennellyllä, vavahtelevalla äänellä:

"Veliseni, muistatko kun ensi kertaa kävin luonasi Covent Gardenissa?"

"Jolloin sanoit nälkää näkeväsi? Muistanpa hyvinkin."

"Lupasit minulle jotakin, jos möisin sinulle muutamia sävellyksiäni, jotka ovat haudattuina Islannissa."

"Ja sinä vastasit mieluummin kuolevasi maantien ojaan."

"Vieläkö nyt olisit halukas saamaan ne haltuusi?"

"Ka miksipä en? Isäni on nyt ministeri — ei liene mitään estettä."

"Ja olisitko valmis maksamaan minulle rahat heti?"

"Tietysti, heti kun allekirjoitat tarpeellisen valtuutuksen."

"Olen valmis sen tekemään paikalla", lausui Oskar samalla värjäväällä äänellä.

Kymmenen minuutin perästä oli kauppa sovittu ja Oskar asetteli lompakkoonsa seteleitä, jotka hänelle luettiin Finsenin laskuun peliluolan rahastosta. Hänen kätensä tutisivat, huulensa nytkähtelivät ja kasvonsa olivat kalmankalpeat.

"Siis sinuunkin on kuume lopulta tarttunut, veikkonen", nauroi Finsen. "Ja mitä et ennen suostunut tekemään täyttääksesi vatsasi vaatimuksia, sen nyt teet syöttääksesi onneasi."

"Aivan niin, syöttääkseni onneani", vastasi Oskar.

Sinä iltana Oskar pelasi huolellisesti ja voitti. Seuraavana iltana hän pelasi rohkeammin ja voitti taaskin. Kolmantena iltana hän piti pankkia ja voitti yhä. Hän piti pankkia neljännen, viidennen, kuudennen ja monet seuraavat illat peräkkäin samalla tuloksella. Sellaista nopeata ja keskeymätöntä onnea oli tuskin koskaan ennen nähty. Kasinon mairitteleva punakkanaamainen johtaja onnitteli Oskaria. Pelihuoneella oli muka harvoin ollut niin pidettyä ja onnen suosimaa pankinpitäjää ja se iloitsi hänen menestyksestään.

Mutta koko tällä ajalla ei Oskar ollut hetkeksikään omassa vallassaan. Hänen sielunsa näkyi toimivan hurjan henkisen päihtymyksen huumaamana. Kahdessa viikossa hän oli tullut rikkaaksi, mutta rahoilla ei hänen omista silmissään ollut mitään arvoa ja hän tuhlassi niitä avokäsin Helgalle. Hän jakoi lahjoja niillä Finsenin antimet varjoon saattaakseen, kustanteli huviretkiä höyrypursissa ja automobiileissa, panipa toimeen seurajuhliakin. Miellyttävän näköinen, merkillinen nuori oopperanjohtaja ja hänen kaunis, vaikka huimapäinen kälynsä tulivat yleisen huomion esineiksi. He antoivat parit päivälliset kasinon ravintolassa, jossa rikasta väkeä kaikista kansallisuuksista oli heidän vierinaan, tuhannet timantit säteilivät ja punaisiin nuttuihin ja mustiin silkkisukkiin puettu orkesteri soitti.

Sitten tapahtui käänne — tuo välttämätön käänne. Eräänä iltana huomattiin, että Oskar onnenpyörä oli kääntynyt. Mutta silmänsä räpäyttämättä hän teki panoksensa kahdenkertaiseksi ja jatkoi uhkapeliään. Hänen onnensa pakeni hirvittäväällä nopeudella, mutta joka ilta hän pani yhä enemmän alttiiksi ja menetti rahansa hymy huulillaan. Ja viikon loputtua Helga, jota hänen äskeinen onnensa oli hurmannut, näytti pelosta vaalealta.

"Sinun onnesi pettää", hän sanoi. "Parasta olisi, että lopettaisit."
Mutta Oskar ei kuunnellut.

Vihdoin hänen kukkaronsa tyhjentyi. Istuen tavanmukaisella paikallaan hän eräänä iltana uusia pelimerkkejä pyytäessään lausui naurahtaen: "Elämä tai kuolema — tuossa menee viimeiseni!"

"Oikeinko totta?" kysyi Helga, ja hän nyökkäsi päätään jälleen nauraen.

Finsen oli istunut äänettömänä vastapelaajana pöydän toisessa päässä, ja Helga meni nyt hänen luokseen, pysähtyen hänen tuolinsa taakse. Tämä liike oli ruohonkorsi, joka osoitti minne päin tuuli puhalsi, mutta Oskar huomasi sen ja hänen nytkähtelevät kasvonsa punehtuivat.

Kohtalon tutkimattomat hengettäret näkyivät liitelevän pöydän yli. Suurempi uhka kuin pelkkä rahan menettäminen liittyi hänen seuraavaan nostoonsa, ja molemmat kilpailijat tiesivät sen hyvin.

Kun kortit olivat nostetut, jakoi Oskar ne hyvin hitaasti, ja viimeiseen korttiin päästessään hänen vapisevat sormensa näyttivät vastahakoisilta sitä kääntämään. Vihdoin hän nopealla liikkeellä käänsi sen ja samassa nousi istuimeltaan naurahtaen.

Hän oli hävinnyt, ja nyt keskeytyi tukala äänettömyys.

"Aiotko lähteä?" kysyi Helga haluttomalla äänellä, haihattelevin katsein.

"Aion tietysti. Entä sinä?"

"En vielä — Niels voittaa loistavasti."

Silloin Oskar kuukauden ajan kestänyt hurmio silmänräpäyksessä jätti hänet, ja hän näki, mihin oli joutunut ja mitä tehnyt. Hän oli myynyt Finseniin oikeuden avata hänen vaimovainajansa haudan ja täten saamansa rahat pelissä hävittänyt!

Asiat tässä valossa nähdessään hän tuskin kykeni pysymään jaloillaan, mutta asteli sentään väkinäisellä ponnistuksella pelihuoneesta käytävään, missä vakoilijat vaanivat, ja sieltä ravintolan ohi, missä joutilaat veltot herrat polttelivat tupakkaa, ja musiikkisalini läpi, missä soittokunta parhaillaan soitteli. Näin hän saapui ulos puutarhaan.

Siellä hän etsi varjoisan synkän paikan, istuutuen eräälle penkille puun alle. Yö oli sees ja tyyni, taivas tuikki tuhansin tähdin ja etäällä kohisi hiljalleen meri. Muuten ei yön hiljaisuutta häirinnyt muu kuin kissapöllön kirkuna jossakin räystäällä. Oi, jospa synnyinmaan lumet olisivat olleet täällä jäähdyttämässä hänen polttavaa otsaansa! Jospa Islannin vinkuvat myrskyt olisivat olleet tyynnyttämässä hänen aivojensa soraäänistä sekasortoa! Käytöstään ajatellessaan hän vihasi itseään, ja ajatellessaan kiusaustaan hän vihasi myöskin Helgaa. Toinen viha oli toisen vastapainona, muutoin olisi hän lopettanut päivänsä. Mutta hänen täytyi elää, vaikkapa vain lannistaakseen Helgan, saattaakseen hänet jalkojensa juureen ja sitten hyljätäkseen hänet iäksi.

Mutta miten hän tämän saavuttaisi? Oli vain yksi tie ja se oli häneltä suljettu — suljettu sen lupauksen kautta, jonka oli tehnyt seisoessaan vaimonsa avonaisen ruumisarkun ääressä rangaistukseksi siitä, että oli laiminlyönyt vaimonsa ja tehnyt syntiä häntä vastaan. Silloin hän oli vannonut hautaavansa kunnianhimonsa hänen ruumiinsa kanssa maan poveen eikä enää koskaan elämässään kirjottavansa ainoatakaan nuottimerkkiä.

Jospa hän vain saattaisi sen lupauksen peruuttaa, jospa hän saattaisi alkaa uudestaan; jospa vain voisi jonakuna päivänä sanoa itselleen: "Oskar Stephensson on kuollut!" Mutta niin ei saattanut koskaan tapahtua, ja hänen täytyi hinautua eteenpäin, laahaten heilahdelleen elämänsä kuonaa perässään.

Päätäten heti palata Englantiin hän käveli takaisin hotelliin pyytämään laskuansa. Kun se hänelle tuotiin, hän huomasi jäljellä olevien rahojensa tuskin riittävän velkansa maksuksi ja matkakustannuksiin. Hetkeäkään empimättä hän istahti kirjoittamaan Helgalle:

"Rakas Helga! Olen päättänyt palata Lontooseen puoliyön junalla, mutta huomaan puuttuvan hiukan rahaa rautatiepiletin hinnasta. Lähetä minulle sata frangia sanantuojan mukana, joka tuo sinulle tämän kirjeeni, äläkä Jumalan tähden anna hänen liian pitkään odottaa. En saa enää ainoatakaan yötä täällä oluksi. — Oskar."

Hän oli syydellyt niin paljon lahjoja Helgalle, ettei laisinkaan saattanut aavistaa tämän voivan kieltää hänen, mutta tällaisen vastauksen hän sai:

"Rakkahin Oskar! Ikävästi sattui! Olen juuri tällä hetkellä menettänyt viimeisen roponi, ja ethän sinä soisi minun lainaavan Finseniltä. Mutta, paha poika, sinä et saata olla tosissasi, kun sanot matkustavasi pois keskellä yötä. Se on mahdotonta! Sinun harras Helgasi."

Oskarilla ei ollut muuta rahaksi muutettavaa kuin kello, ja se oli lahja hänen isältään sekä ainoa näkyvä muisto hänestä; mutta kovan kamppailun perästä hän kutsui isännän ja luopui muistoesineestään.

Kun hänen laskunsa oli maksettu ja matkakapineensa valmiina, hän kuuli kellon puutarhan takaa lyövän yksitoista. Hänellä oli vielä tunti odotusaikaa, ja niin katkeralla mielellä kuin olikin Helgaa kohtaan, hän ei kuitenkaan saattanut lähteä jättämättä häntä hyvästi, jonka vuoksi käveli rantatietä pitkin kasinon sivuovelle.

Siellä hänen kohtalonsa saavutti hänet.

IX.

Ollessaan kasinon menossa Oskar tapasi liikkeen johtajan, joka tervehti häntä puheliaasti.

"No mutta, herra Stephensson, sanottiin teidän aikovan matkustaa pois — olen iloinen nähdessäni, ettei se olekaan totta."

"Kyllä se on aivan totta", vastasi Oskar.

"Mutta miksi te lähtisitte? Eihän pelikausi ole vielä loppunut."

"Mutta rahani ovat", lausui Oskar, jonka jälkeen liikkeenhoitaja nauroi, pisti käsivartensa Oskarin kainaloon, käveli hänen kanssaan baccarat-huonetta kohti, kuiskaillen:

"Herra Stephensson, sanoinhan teille, että olitte meille haluttu pankinpitäjä. Peli luistaa mainiosti, kun te istutte tuolissa. Tänä iltana täällä on muutamia herrasmiehiä, jotka pelaisivat reimasti, jos heillä vain olisi oikeata yllykettä. Älkää lähtekö, herra Stephensson."

"Mutta minä olen rahaton, ettekö ymmärrä? Rahaton."

"Tulkaahan tänne."

He olivat saapuneet baccarat-huoneeseen ja johtaja veti Oskaria komeroa kohti.

"Minun täytyy huomauttaa olevani estetty. Minun on vielä puheltava erään naishenkilön kanssa ja sitten ehdittävä junalle", vastusti Oskar.

"Kuunnelkaa toki hetkinen", kiusasi punakkanaamainen mies, ja sitten, katsahtaen seurueeseen, joka ääneti ja peliinsä kiintyneenä seisoivat kirkkaassa valossa keskellä huonetta, hän matalalla äänellä jatkoi: "Herra Stephensson, palatkaahan pöytään ja ottakaa pankki. Kun pyydätte pelimerkkejä, niin ne tuodaan. Jos menetätte ensi otteellanne, niin tappio tulee liikkeemme osaksi, mutta jos voitatte, niin voitto on teidän."

Oskar naurovi ja hansikkaillaan kärsimättömästi ilmaan huitoen tokaisi: "Harjoitetaanko tätä liikettä sitten ihmisystävällisessä tarkoituksessa?"

"Hst! Toisella otteellanne käskette tuomaan uudet kortit, kuten teillä on oikeus vaatia, ja kun ne saatte, niin — voitatte. Ymmärrättehän? *Te voitatte!*"

Hermostunut huitominen lakkasi, ja Oskar katsoi kiinteästi miestä silmiin.

"Seuraavalla otteellanne ja taaskin seuraavalla te pyydätte uudet kortit, kuten ennenkin, ja neljännen pelin jälkeen nousette pöydästä."

"Ja sitten?"

"Sitten jaatte ansionne liikkeen kanssa ja olette rikkaampi kuin koskaan ennen elämässänne."

Oskar oli kuunnellut ensin kummastuneena, sitten suuttumuksella ja vihdoin hän kuohahti hillittömään raivoon. "Kuinka uskallatte? Millaiseksi minua luulette?" hän karjaisi kovalla, kiukusta käheällä äänellä, ja kohottaen kätensä sivalsi miestä hansikkaillaan vasten tämän hymyilevää naamaa.

Hyökkäyksen odottamattomuus pakotti johtajan hätäntyneenä parahtamaan ja silmänräpäyksessä riensi väki vihreän pöydän luota paikalle kysellen: "Mikä hätänä! Mitä on tapahtunut?"

Mutta johtaja toipui tuossa tuokiossa ja selitti: "El mitään! Tämä herra vain ymmärsi väärin jotakin, mitä hänelle lausuin. Pyydän, että herrasväki menee rauhassa jatkamaan peliään."

Helga oli tullut joukon mukana saapuville ja muiden peräydyttyä pöydän luo hän veti Oskarin palmujen alla ja virkkoi: "Kerro minulle, mitä tapahtui."

Oskar selitti tapauksen juoksun ja yhä väristen leppymättömästi kiukusta lisäsi: "Niin syvällekö olen vajonnut, Helga, että uskalletaan tulla tekemään minulle tuollaisia ehdotuksia! Saatatko ihmetellä, että haluan päästä pois tästä paikasta — tästä petollisuuden ja vääryyden ilmapiiristä? Ja kuitenkin puhutaan pelihuoneen kunniasta! Yhtä hyvin saattaisivat puhua hornan siveellisyydestä!"

Helga istui pää vaivuksissa ja sormet — joissa välkkyi muutamia Oskarin antamia lahjoja — lomikkain polvilla. Oskar katseli näitä.

"Olisit voinut uhrata yhden noista minulle", lausui hän koskettaen sormuksia. "Sen sijalle olisimme jonakuna päivänä saattaneet ostaa uuden, mutta nyt minun täytyi luopua isäni antamasta kellosta, jota en millään saata korvata."

"Tahdoin, ettet lähtisi, Oskar; sentähden en lähettänyt pyytämiäsi sataa frangia — en olisi suonut, että lähdet ilman minua."

"Tarkoitatko sitä, Helga? Tarkoitatko todellakin? Niinkö? No, tule sitten mukaani nyt! Minä tulisin sanomaan hyvästi, mutta miten saatan jättää sinut tällaiseen paikkaan? Se turmelee sinut, kuten on turmellut monet muut. Se kavalasti kuluttaa terveytesi ja pirteytesi, kykysi ja viehätöksesi, kaiken, mitä nainen tahtoo säilyttää. Helga", hän lausui seisaalleen nousten, "olen miltei järjiltäni tämän illan tapahtumien takia, mutta tiedän, mitä sanon. Jos tahdot yhdistää kohtalosi minun kohtalooni — yksistään minun — niin omistan koko elämäni sinulle ja teen kaiken, mitä tahdot. Mitä tahansa minulta toivot sen täytän. Ymmärrätkö minua, Helga?"

"Kyllä, Oskar."

"Lähtekäämme siis takaisin Lontooseen — omaan maailmaamme, omaan työhömmemme, Helga."

"Kyllä sitä tahtoisin — hyvin mielelläni tahtoisin."

"Mutta mikä sitten estää?"

"Jos yhdistän kohtaloni sinuun, yksistään sinuun — niin minun täytyy rikkoa suhteeni Finseniin — ja olen hänelle velkaa."

"Sen tiedän! Oi tiedänhän sen!"

"Jospa vain voisin hänelle jollakin tavalla maksaa! Mutta minulla ei ole mitään!"

"Onhan sinulla jalokivesi, Helga."

"Ne eivät riitä. Ja mitenkä sitä paitsi saattaisin luopua sinun antamistasi lahjoista, Oskar? Mutta jos olisi joku muu keino rahojen hankkimiseen..."

"Helga, mitä sinä ajattelet?"

"Ajattelen, että jos tämä kerran on petoksen ja vääryyden ilmapiiri, niin ehkäpä *sinuakin* on petetty."

"Helga!" Hänen äänessään oli vastusteleva väre.

"Olisiko niin peräti väärin tehdä heille, kuten he ovat tehneet sinulle, Oskar?"

"Helga! Helga!" Oskarin värisevä ääni alkoi sortua avuttomaksi läähätykseksi.

"Väärin kai se olisi", jatkoi tyttö, "mutta miten onnellinen olisinkaan, jos voisimme yhdessä palata takaisin ja elää toinen toisellemme ja taiteellemme, tarvitsematta välittää mistään tai kenestäkään muusta!"

Oskar seiso i hänen vieressään väristen kuin pelästynyt hevonen. Muutamaan hetkeen ei kuultu muuta kuin pelinvalvojan ääni keskeltä huonetta. Sitten kulki eräs viinuri hiljaa hiipien komeron ohi kantaen pois tyhjää tarjotinta. Äkillisen mielijohteen vaikutuksesta virkkoi hänelle Oskar painuneella, jämeällä äänellä:

"Viinuri! Viekää terveiseni liikkeenjohtajalle. Sanokaa hänelle, että olen pahoillani äskeisestä tapauksesta ja että jos hän vielä on samaa mieltä, niin olen valmis ottamaan pankin."

Paria minuuttia myöhemmin oli Oskar heittänyt yltään päällysnuttunsa ja hattunsa ja istunut pankinpitäjän tuolille baccarat-pöydän ääreen. Pelaajat pöydän ympärillä tervehtivät häntä hymyillen ja päännyökkäyksillä, ja kun hän pelimerkkejä pyydettyään sai pitkän pinon norsunluisia, niin eräs synkännäköinen kaljupää herra lausui: "Onnittelten teitä, herraseni! Eipä joka mies noin pian paranna luottoaan."

"Mitä se merkitsee?" kuiskasi Finsen Helgalle, ja Helga kuiskasi vastaan:

"Älä kysy minulta vielä." Ja sitten hän astui Oskarin luo jääden seisomaan aivan hänen tuolinsa taakse.

Pöydän ympärillä nähtiin muutamia vieraita kasvoja, niiden joukossa eräs englantilainen loordi ja amerikkalainen rahamies. Kasinon johtaja seurasi pelin kulkua taampaa. Panokset olivat korkeat ensi otteessa ja pankki menetti.

"Pelkäänpä, että onni on vielä teitä vastaan", huomautti kaljupää.

"Minä yritän vielä", huusi Oskar. "Uudet kortit, olkaa hyvä!"

Toiseen otteeseen pantiin vielä suuremmat summat ja pankki voitti.

"Jo käy paremmin", jupisi kaljupää.

"Uusi korttipakka, olkaa hyvä!" kuului Oskarin ääni.

Kun rahat laskettiin pöydälle kolmatta kertaa, oli summa kahta vertaa suurempi edellistä. Pankki voitti taaskin.

"Mutta tämänhän jo on teidän entistä onneanne", myönteli kaljupää.

"Vielä uusi pakka!" huudahti Oskar, pyyhkäistessään voittamansa rahat pankkiin.

Neljännellä kerralla olivat panokset nelin verroin suuremmat kuin kolmannessa otteessa. Pankki voitti taaskin, ja sitten Oskar nousi pöydästä.

"Mutta ettekö aio antaa meille vastavuoroamme?" kysyi amerikkalainen.

"Tämä on minun", vastasi Oskar syrjään astuessaan.

Helgan kasvot värähtelivät kiihkosta ja riemusta. Kyynelsilmin hän onnitteli Oskaria, ja näytti kuin hän olisi aikonut suudella häntä.

"Suvaitsetteko pistäytyä tänne, herra Stephensson?" kuului liikkeenjohtajan kohtelias ääni lausuvan. Mutta samalla syntyi hämminkiä hänen takanaan.

"Pelivalvoja", lausui nenäänsäpuhuva ääni, "saanko vaivata teitä tarkastamaan kortit." Loukkaantuneen näköisenä pyörähti johtaja päin.

"Varmaankaan, herrani, ette tarkoita, ette epäile —"

"Minä sanon vain, että pyydän vaivata pelinvalvojaa tarkastamaan kolme viimeistä korttipakkaa."

Tästä seuranneessa sekasorrossa astui Finsen Helgan luo, joka vapisten seiso i Oskarin vieressä ja lausui: "On parasta, että annat minun saattaa sinut pois tästä."

Oskar näki Helgan epäröivän, sitten ottavan askeleen pois hänestä päin ja pysähtyvän, mutta kun joku tungoksesta pöydän luona huusi kiihoittuneella äänellä: "Pankki on pidätettävä!" niin hän näki Helgan luovan katseensa maahan ja seuraavan Finseniä ulos huoneesta.

"Tulkaahan tänne, herra Stephensson", kuiskasi johtaja, ja sill'aikaa kun suurin osa seurueesta vielä tunkeili pelinvalvojan ympärillä, hän puoleksi talutti, puoleksi työnsi Oskarin pienen oven kautta yksityiseen syrjäkäytävään, ja heti jälkeensä kuului vimmastunutta meteliä oven takaa.

"Pysykää täällä. Jättäkää kaikki minun huostaani. Teen parhaani", sanoi johtaja. Tuossa tuokiassa Oskar huomasi olevansa jätettynä yksikseen pieneen kamariin, pilkko pimeään ja hiljaiseen; sinne vain puutarhan lamput loivat kajastustaan ja hänen taakseen jättämänsä melu tunkeusi kumeana jytyinä.

Kuinka kauan hän täällä oli, siitä ei hänellä ollut tietoa. Aika tuntui pitkältä kuin tunti, mutta saattoi todellisuudessa olla vain muutamia minuutteja. Melu yltyi, sitten kuului pistoolinlaukaus, ja sen jälkeen palautui hiljaisuus.

Voimatta kauemmin hillitä itseään ja hurjasti haluten joutua käytöksestään vastaamaan, olipa seurauksena mitä tahansa, hän avasi kammion oven, kun samalla pelihuoneen johtaja palasi, tuoden mukanaan hänen hattunsa, päällysnuttunsa ja hansikkaansa.

"Olen tehnyt parhaani, mitä olen voinut puolestanne", hän touhusi läähättäen. "Ilmoitin teidän ampuneen itsen ja tätä selitystä ovat ystävänne kannattaneet. Teidän pitää heti poistua. Teidän täytyy ehtiä Pariisiin menevään puoliyön junaan. On vain neljä minuuttia aikaa, mutta kyllä te ehditte, jos juoksette. Tässä on toisen luokan piletit Lontooseen. Hyvää yötä! Ja muistakaa", lisäsi mies, saattaessaan Oskarin salaoven kautta puutarhaan, "muistakaa — *Oskar Stephensson on kuollut!*"

X.

Oskar hädin tuskin pystyi taistelemaan huumaustaan vastaan siksi kauan, että pääsi asemalle ja sai etsityksi toisen luokan vaunun; mutta siellä hän aivan pökertyi. Hän oli kuin raavas, joka teurastushuoneessa on saanut iskun otsaansa ja jolta kaikki tarmo ja tunto on herpautunut.

Katsahtaessaan katosta riippuvaan lamppuun ja nähdessään leijailevaa savua sen ympärillä hän luuli ensin, että vaunu paloi, mutta uudestaan kattoon katsoessaan ei hän savua enää nähnytään ja älyten silloin näkönsä vikaantuneen arveli tulevansa sokeaksi. Hänen korvissaan humisi kovasti ja hän piti sitä aluksi junan tärinänä, mutta junan pysähtyessä jatkui huminaa yhä, joten hänen kuulonsakin oli kärsinyt ja hän luuli tulevansa kuuroksi. Kaksi rautatienpalvelijaa astui vaunuun tarkastamaan matkalippuja, mutta vaikka hän näki heidän huultensa liikkuvan, ei hän saattanut kuulla heidän sanojaan eikä oikein ymmärtää heidän tarkoitustaan, kunnes he kääntyivät mennäkseen pois, jolloin humu hänen päässään hetkiseksi taukosi ja hän kuuli toisen sanovan toiselle: "Juovuksissa, mies parka!"

Tätä kesti yön pimeät tunnit, ja aamun koittaessa olivat hänen kokemukset vieläkin kauheammat. Valon ensi pilkkeessä hänen tylsistynyt sielunsa heräsi, ja kovalla tuskalla, jota saattoi verrata

luodinhaavan tuottamaan jälkivivastykseen, hänelle selvisi tilansa koko surullisuus. Hän oli mitä halpamielisimmän ja häpeällisimmän menettelyn seurauksia paossa — menettelyn, joka oli vielä halpamielisempi ja häpeällisempi sen vuoksi, että mitään lakia ei ollut sitä rankaisemassa.

Oli hän jo ennestäänkin syvälle vaipunut, mutta ei toki näin syvälle kuin nyt. Tämän alemma ei ihminen voinut vajota, jos kuitenkin eli muiden ihmisten nähtävissä ja saman taivaan alla kuin muutkin. Ja *hän* oli tähän kuiluun vajonnut, hän, Oskar Stephensson, kotimaansa kuvernöörin poika! Isäänsä ajatellessaan hän kiitti Jumalaa, että kuolema oli korjannut hänet tätä häpeää näkemästä.

Jokainen valtimo hänen ruumiissaan tuntui vuotavan verta, jokainen jänne ratkeavan. Kun aurinko valaisi hänen kaameata yksinäisyyttään, se ikäänkuin korvensi hänen aivojaan, minkä vuoksi hän veti ikkunaverhon alas, sulkeakseen pois päivän.

Nyt alkoivat naismatkustajat liikkua junan käytävällä, ja hän ajatteli Helgaa. Vaikka tapahtumat tuntuivat hänestä niin etäisiltä, kuin olisivat kuuluneet toiseen elinkauteen, niin hän kuitenkin mielessään näki Helgan pelästyneet kasvot, kun tyttö eilis-iltana hiipi pois hänen luotaan ja jätti hänet yksikseen tuona kamalana hetkenä, jolloin näytti varmalta, että hänen täytyisi kärsiä rangaistus rikoksesta, johon tämä oli hänet houkutelut. Hän herätti Oskarissa halveksumista pelkuruudellaan, inhoa petollisuudellaan, vihaa koko olennollaan. Ja Oskar päätti, ettei rakkaus Helgaan enää milloinkaan saisi häntä villitä. Hän vuoroin kirosi Helgaa, vuoroin itki. Helgastako hänen piti joutua tällä tavoin ajattelemaan? Helgasta, joka vuodet läpeensä oli ollut niin kallis hänelle, joka oli ollut niin kovin lähellä hänen sydäntään, lähempänä kuin isä, lähempänä kuin äiti, lähempänä — taivas sen anteeksi suokoon — kuin oma vaimo ja lapsi? Helgasta, joka oli ollut hänen seurassaan varhain ja myöhään, jonka pehmeä ääni alituisen oli soinut Oskarin korvissa, jonka suloinen kuva alati oli hänen sydämessään asustanut — tuestaan ja innostuttavasta hengettärestänsä? Helgasta, jota hän oli rakastanut ja aina rakastaisi, mitä tahansa tämä hänelle tai hän tälle tekisikin? Oi Jumala, Jumala armahtakoon ja auttakoon!

Vieläkin hänen hellyytensä ja kyyneleensä olivat vihaa ja vimmaa voimakkaammat, mutta Helgan täytyi kärsiä rangaistus petollisuudestaan ja itsekkyydestään, rangaistus hänen kauttaan. Nyt hän tiesi, miten se olisi tehtävä! Sanat, jotka olivat kumean rummutuksen kaiun tavoin jymisseet hänen korvissaan, kun hän juoksi ulos pelitalon puutarhasta, kaikuivat niissä yhä. *Oskar Stephensson on kuollut!* Alussa hän ei kyennyt olemaan varma siitä, että pelipankin johtaja ne todellakin oli lausunut, niin täydellisesti ne vastasivat hänen omassa rinnassaan kumpuilevaa toivoa. Mutta Oskar Stephensson oli todellakin kuollut, ja sanat, jotka olisivat saattaneet masentaa hänet häpeällään, vaikuttivat häneen kuin voittoihin kutsuvan torven ääni.

Jos Oskar Stephensson oli kuollut, niin kuollut oli valakin, jonka hän oli tehnyt Thoran kuolinhuoneessa! Tämän valan tarkoituksena oli ollut rangaista häntä hänen uskottomuudestaan ja kaikista rakkauden ja velvollisuuden laiminlyömisistä, kieltämällä häneltä hänen suurimman kunnianhimonsa tyydytys, korkeimpien toiveittensa toteuttaminen. Mutta mikä kunnianhimon tyydytys ja toivojen toteutuminen saattaisi tulla kysymykseen Oskar Stephenssonille, jos hänen nimensä oli pyyhitty pois, jos hän oli hävinnyt tietämättömiin, käynyt toiseksi henkilöksi, kuollut koko maailmalta paitsi itseltänsä?

Hänen kuumeellinen sielunsa piti kärsimyksensä hetkenä tätä todistelua päteväenä, ja Oskar oli kuin kuvastimessa näkevinään kaiken, mitä hänen oli tehtävä. Hänen oli otettava toinen nimi, hautauduttava Lontooseen ja ryhdyttävä tekemään sitä ainoata työtä mihin kelpasi! Hänen oli kirjoitettava ooppera, niinkuin hän nyt oli vapaa tekemään, koska Oskar Stephensson oli kuollut ja hän eli toisen miehen nimessä.

Näyttämönä olisi hänen kotimaansa, sen jalan polkemattomien jäätiköiden yksinäinen suurenmoisuus, sen laavanpolttamien ketojen karu jylhyys, ja aiheen hän ottaisi saman vakavan, vanhan maan hehkuvista taruista. Ja kun hän monta päivää, viikkoa, kuukautta, ehkäpä vuosiakin syötyään leipäänsä köyhänä ja hyljättynä saisi työnsä valmiiksi ja lähettäisi sen ulos kuin kyyhkysen arkista, niin silloin ihmiset kuulisivat uuden äänen puhuvan heille ja Islannin nimi olisi koko maailman huulilla.

Kun sitten ihmiset kyselisivät toisiltaan, kuka se oli, joka työläitten vuosien hämärässä täten oli oppinut soitannon suuren salaperäisen taidon, niin hän ei hiiskahtaisi mitään, sillä hänen huulensa olisivat sinetillä lukitut, mutta löytyisi kuitenkin yksi, joka hänen salaisuutensa lukisi: Helga palaisi hänen luokseen häpeissään, ehkäpä katuvaisenakin, ja heittäytyen hänen jalkojensa juureen huudahtaisi: "Minä tein väärin, anna anteeksi, ja suo minulle sydämesi jälleen!"

Ja silloin hän vastaisi: "Sinä tulit minun ja nuoren hellän vaimoni väliin; sinä houkuttelit minut tekoon, joka särki hänen sydämensä ja tappoi hänet; sinä viettelit minut rikokseen, joka kaatoi isäni, sekä siihen ilkityöhön, joka saattoi minut itseni perikatoon, ja sitten jätit minut yksinäni kantamaan rangaistustani. Sentähden olen pyyhkinyt sinut pois elämästäni, olen leikannut sinut erilleen ikäänkuin mädäntyneen

jäsenen, joka uhkasi turmella ja tappaa koko ruumiin. Minä rakastan sinua — niin, en voi milloinkaan lakata sinua rakastamasta — se jää ainaiseksi rangaistuksekseni — mutta meillä ei saata enää olla mitään yhteistä — me eroamme nyt iäksi — sinun tiesi käy tuonne, minun tänne. Hyvästi!"

Junan vieressä eteenpäin tämä kuvittelu tuotti hänelle hourailevaa iloa, jonka alkuna ja loppuna oli ajatus, että Oskar Stephensson oli kuollut. Tämän ajatuksen valossa hän katsahti taakseen entiseen elämäänsä, ja moni vaikeasti ymmärrettävä asia esiintyi nyt selvänä. Tuontuostakin hän oli yrittänyt ehkäistä alaspäin luisumista, mutta se oli ollut hänelle mahdotonta. Ennenkuin kykeni nousemaan entisyytensä alennustilasta hänen täytyi juoda kurjuutensa malja pohjaan asti, syökyä synkimpiin syvyiksiin, peittyä kuolemanvarjon pimeyteen. Mutta vihdoinkin oli Oskar Stephensson kuollut! Jumalan kiitos! Jumalan kiitos!

Miten merkillistä, että samalla kertaa kun Helga vietti hänet tuohon häpeälliseen työhön, joka, jos se olisi onnistunut, olisi tehnyt Oskarin ikipäiviksi hänen orjakseen ja synnin orjaksi, johtikin hän hänet itse kuoleman kamalien kuilujen kautta takaisin elämään ja vapauteen! Kuinka salaperäiset ja suuret ja samalla ilvehtivätkin olivat kohtalon voimat, jonka yliluonnolliset siivet leijailivat ihmislapsien elämän yli ja työntelivät heidän pikku vaikuttimiaan rakkauden, vihan, kostonhimon ja itsekkyyden työmailla ikäänkuin noppia sallimuksen shakkipöydällä!

Tällaisessa mielentilassa hän saapui Pariisiin, ja kun oli odoteltava kolmisen tuntia, ennenkuin hänen junansa läksi Calais'hen, niin hän asteli katuja pitkin kunnes tuli kaupungin keskustaan ja istuutui sitten erään kahvilan edustalle nauttiakseen vehnäleipää ja kupillisen kahvia. Kello oli kuusi ja sanomalehtimyyjät huutelivat iltalehtiä kaupaksi. Hän osti ajankulukseen yhden, eikä ehtinyt sitä vielä avatakaan, kun näki oman nimensä tuijottavan vastaansa etusivulta ikäänkuin eri musteella painettuna.

Muutamiksi minuuteiksi sumeni kaikki hänen silmissään, mutta vihdoin hän kykeni lukemaan kohdan. Se oli sähkösanoma Nizzasta, otsakkeena "Itsemurha pelipankissa", ja antoi vääristellyn ja epäselvän kuvauksen viime illan tapauksista. Sen oli nähtävästi kasinon johtaja muodostellut suojellakseen itseään ja liikettään, ja se loppui sanoilla:

"Vainaja, joka oli kotoisin Islannista, kuuluu olleen saaren edesmenneen hyvin arvossapidetyn kenraalikuvernöörin poika."

XI.

Sanomalehti putosi Oskarin käsistä ja hänen riemunpuuskansa katosi. Hän ajatteli, että tämä uutinen leviäisi kauaksi, että se saapuisi myöskin Islantiin, jossa hänen äitinsä kuulisi sen ja tyttärensä saisi tietää tulleen isättömäksi.

Pieni Elin oli vielä liian nuori tunteakseen surua, mutta miten saattoi hän sallia äitinsä kuulla, että poika oli kuollut ja itkeä häntä kuin ainiaaksi menetettyä? Se oli liian julmaa; se oli mahdotonta; hän kirjoittaisi heti äidilleen; hän salaa ilmoittaisi olevansa elossa ja peruuttaisi tiedon kuolemastaan.

Mutta sitten seurasi jäätävänä ajatus, että vaikka hän saattaisikin tehdä tyhjäksi kuolemastaan sepitetyn valheen, niin ei hänen käynyt kieltäminen rikostaan. Ja kun äiti parka kuvittaisi poikansa pakoilevaksi alhaisen menettelyn seurauksia, lymyileväksi Lontoon köyhälistökortteleissa ja kätkeväksi kasvojaan ystäviltaan, niin moisen lopun häpeä olisi kuolematakin katkerampaa ja äitikin toivottelisi häntä kuolleeksi.

Tätä hän ei ollut ennen ajatellut, ja tuskassaan ja hämmennyksessään hän nousi pöydästäan lyöttäytyen taas katuja mitteleämään. Kotvasen kuluttua hän huomasi astuvansa Madeleine-kirkon portaita ylös, tuskin tietäen mitä teki, mutta seuraten vain ajan kuluksi kansantulvaa, joka kulki kirkkoon.

Oli rukousjumalanpalveluksen hetki — kaunein, lempein ja liikuttavin kaikista katolisen kirkon menoista. Seurakunta oli etupäässä naisia, ja hienojen, silkkipukuisten rouvien ja neitien joukossa, joiden vaunut ulkopuolella odottelivat, nähtiin köyhiä kukkastenmyyjättäriä, sillä ristin yhdyskunnassa ei ole säätyjakoa. Eräällä vaimoraukalla, joka polvistui lähelle Oskaria, oli sellaiset surulliset, murheen myrskyjen murtamat kasvot, joita risti joka kirkkokunnassa ja joka maassa vetää puoleensa, sillä sen valtakunta on sorrettujen, murheellisten ja sydänsairaiden valtakunta.

"Jonkun äiti", ajatteli Oskar, kun nainen teki ristinmerkin ja huokasi. Mutta kun tämä nosti väsyneet

silmänsä alttariin päin, maailman äidin kuvaa kohti, niin hänen kaihoiset kasvonsa kirkastuivat ja huulille ilmestyi vieno hymy, ikäänkuin enkeli olisi astunut alas kuiskaamaan hänelle lohdutusta.

Ja kun urkujen suloiset sävelet sitten tulvivat kautta suuren temppelein, oli Oskar vähällä heltyä itkuun, ja ajatellen omaa äitiään, joka oli niin kaukana, hän sanoi itselleen, että vaikka hän uskoisi poikansa kuolleeksi, niin kyllä kuoleman enkeli häntä lohduttaisi. Oskarin viat annettaisiin anteeksi, erehdykset unhotettaisiin ja haudan tomu peittäisi kaikki hänen rikkomuksensa. Äiti tuntisi itsensä onnellisemmaksi kuollutta poikaansa ajatellessaan kuin mitä koskaan oli saattanut olla tämän eläessä, ja vaikka tuntuisikin kipeältä asiata tältä kannalta ajatella, niin hänhän siitä kärsi eikä äiti. Tämän sydänraukka pääsisi lepoon.

Hän ajatteli myöskin Magnusta, mitenkä tämän viha leppyisi hänen kuullessaan veljensä kuolleen ja hänen raivonsa leimuavat liekit sammuisivat. Sitten hän ajatteli vihollisiaan kotona: nämäkin lakkaisivat häntä herjaamasta ja hän pääsisi häpeästä, moitteesta ja halveksimisesta unohduksen armeliaaseen rauhaan. Lopuksi hän ajatteli pikku Eliniään; hänen herttainen äiditon tyttärensä ei enää kuulisi tylyjä sanoja lausuttavan isästään, vaan tottuisi ajattelemaan häntä vain sellaisena, joka oli aikaisin kuollut. Oi siunattu ja armahtavainen kuolema, joka saat vihamiestemme vainot talttumaan ja rakastavaistemme rakkauden kasvamaan suuremmaksi!

Katkerata oli kuitenkin lohduttaa itseään sillä ajatuksella, että oli kuollut — kuollut häpeässä ja vieraalla maalla, äidin kyynelten putoamatta kasvoille ja lapsensa itkemättä vuoteen ääressä, mikä on kuolevaisten murheellisena lohtuna. Mutta juuri tällä hetkellä vaikenivat sävelet, kello kilahti alttarilla, ja kun hän kohotti silmänsä ja näki papin kohottavan hostiaa, niin hänet valtasi juhlallisen pelokas tunne ja hän lausui itselleen, ettei hän suinkaan itse ollut kuollut, vaan ainoastaan hänen syntinsä ja kurjuutensa, ja että hän saattaisi nousta, jos vain todella tahtois, kuoleman varjosta uuteen ja parempaan elämään.

Sitten muuttui tämä ajatus melkein hänen tietämättään rukoukseksi, ja hän huomasi rukoilevansa, että hänen sallittaisiin aloittaa uudestaan, jättää menneisyys selkänsä taa ja tästä lähin ajatella elämänsä menetettyjä päiviä ikäänkuin siementä, joka ei ollut kuollut, vaikka hän sen oli tallannut jalkojensa alle lokaan. Vain sydäimestä tulevat sanat osaavat sydämeen, ja hänen suunnittelemassaan tulevaisuudessa saattaisi hänen häpeästään ja kärsimyksestään nousta vastaisuudessa ääni, joka puhuisi toisiin sieluihin, jotka olivat synnin tahraamat kuten hänen sielunsa.

Mutta kuka hän oli, että hän kenellekään puhuisi? Vain tuhlajapoika kaukana vieraalla maalla, joka oli tuhlannut tavaransa vallattomaan elämään ja opittuaan vihdoin tuntemaan itsensä, nyt kun ei kukaan enää tahtonut hänelle mitään antaa, käänsi silmänsä kotoa kohti huutaen: "Isä, minä olen syntiä tehnyt taivasta vastaan ja sinun edessäsi, enkä ole enää mahdollinen sinun pojaksesi kutsuttaa!"

Jumalanpalvelus loppui ja ihmiset nousivat paikoiltaan. Kun Oskarkin nousi, niin hän hoki itselleen todenteolla vielä jonakuna päivänä palaavansa takaisin kotiin. Vielä vähän aikaa, vielä vain vähän aikaa, sitten hän palaisi Islantiin. Hänen isänsä oli kuollut, niin, hänen armas isäraukkansa oli kuollut; mutta hänen äitinsä olisi elossa ja hän koettaisi korvata hänelle kaiken, mitä tämä oli hänen tähtensä kärsinyt, ja kuivaisi kaikki hänen kyyneleensä. Myöskin hänen lapsensa oli siellä ja hänet hän vaatisi omakseen, kuten aina oli aikunutkin, ja vaikkapa tämä ei edes tuntisi hänen kasvojaankaan, niin hän kuitenkin tajuaisi luonnon äänen ja suostuisi häneen, ja hän olisi tytölle isänä, johtaen ja suojellen häntä. Ja tyttö olisi hänen tyttärensä, ilahuttaisi ja lohduttaisi häntä ja saattaisi rakkaudellaan hänet unohtamaan elämänsä kärsimykset. Vain vielä vähän aikaa, vain vielä vähän aikaa!

Tultuaan ulos suuresta kirkosta hän tunsu ikäänkuin kohonneensa puhtaampaan ilmapiiriin, missä ei enää ollut pakolaisena ihmissuvun kostolta, vaan syntinsä anteeksi saanut sielu jälleen syntyneenä siunatussa ylösnousemuksessa. Ja istuuduttuaan Calais'hen vievään junaan hän alkoi aprikoida, millä uudella nimellä esiintyisi tässä juuri aloittamassaan uudessa olomuodossa.

Sen täytyi olla nimi, joka kyllyiksi salaisi hänen omansa, mutta kuitenkin hänen synnyinmaalleen ominainen, joten hän, paljon vaivattuaan päätään ja muistiaan, vihdoin valitsi nimekseen Kristian Kristianssonin, tämä nimi kun ei ainoastaan vastannut noita ehtoja, vaan siihen vielä yhdistyivät erityiset jalot muistot, ainiaaksi kieltäen häntä alentamasta päämääränsä lippua.

Mutta saatuansa uuden nimensä hän tunsu sydäntään kirvelevän ajatellessaan, että Oskar Stephenson ei enää olisi hänen nimensä. Stephen oli ollut hänen isänsä nimi ja hänen isäraukkansa oli odottanut hänen vievän sitä eteenpäin yhä voimallisemmin ja kunniakkaammin. Oskarina oi häntä hänen äitinsä vaaliskellut ja hänen äänensä soinnuin se nyt palautui poikuuden armaimpien ja onnellisinten muistojen kanssa. Hän kuuli sen myöskin Thoran kuiskaamana, kun tämä sen lausui onnesta ja lemmeistä morsiuskammiossaan väristen, myöhemmin äityden hellässä riemussa ja sitten epätoivonsa rukoilevassa tuskassa. Haudatessaan nimensä tuntui Oskarista kuin olisi hän haudannut osan itseään. Mutta olihan Oskar Stephenson kuollut, eikä se nimi enää saattanut olla hänen

nimenään.

Varhain aamulla hän saapui Lontooseen ja nyt kuusikuukautisen poissaolon perästä tunki, ikäänkuin olisi ollut kuollut ja herännyt elämään jälleen. Tyhjien katujen kaikuessa hänen askeleistaan rohkaistui vähitellen hänen mielensä ja hän katseli pelkäämättä tulevaisuuteen. Vaikka palasi ilman ystäviä ja melkein rahaton, hän näki itsensä sellaisena, miksi jonakuna päivänä tulisi — säveltäjä Kristian Kristianssonina, rikkaana, arvossapidettynä ja ehkä kunnioitettuna, jopa rakastettunakin. Siihen saattaisi kulua kuukausia, vuosia, mutta Jumalan avulla se aika kerran saapuisi. Vielä vähän aikaa, vielä vähän aikaa!

Hän oli alussa aikonut etsiä itselleen asunnon, jossa olisi tuiki tuntematon, mutta nykyisessä innostuksessaan näytti hänestä tarpeettomalta, joten hän päätti palata vanhaan kotiinsa Short-streetille. Westminsterin sillalle saavuttuaan hän pysähtyi hetkiseksi katselemaan niitä kodittomia viheliäisiä olentoja, jotka vielä nukkuivat rantapengermillä ja penkeillä, muistellakseen sitä iltaa, jona oli ollut yhtenä noista ja ajatellakseen toista iltaa, joka pian tulisi ja jolloin hänen uuden elämänsä ensi hedelmät olisivat hänen käsissään.

Hän näki tämän kaiken ikäänkuin tulevaisuutta heijastelevassa kuvastimessa. Esirippu laskeutuisi hänen uuden oopperansa ensi esityksen jälkeen, ja ahdinkoon asti täyttyneessä teatterisalissa pauhaisivat myrskyiset suosionosoitukset. Kerta toisensa perästä huudettaisiin laulajat esille, ja sitten vaadittaisiin kiihkeästi ja äänekkäästi tekijää näkyville. Huudot kävisivät huumaaviksi, koko kuulijakunta kuninkaallisten aitiosta ylimmälle parvekkeelle asti kutsuisi esille tuntematonta miestä, joka oli huokunut kärsivän sielunsa vanhaan taruun, loihien kuivuneet luut eloon. Mutta tuntematon ei astuisi esille; hän ei olisi saapuvilla. Missä hän olisi? Hän olisi alhaalla täällä — täällä yötaivaan alla, itkien ilosta ja kiitollisuudesta ja tyhjentäen taskunsa näille kodittomille kurjille muistoksi siitä yöstä, jolloin hänkin oli koditon ja hyljätty, vannaen, ettei enää koskaan unhottaisi ystäväntöytä ja langennutta eikä olisi tyly syntistä ja eksynyttä kohtaan. Hän mielessään näki kaiken tämän tapahtuvan yhtä selvästi, kuin jos se jo olisi toteutunut. Se *varmasti* toteutuisi! Vielä vähän aikaa, vielä vähän aikaa!

Hänen ehtiessään Short-streetille olivat hautausmaan ruumisvaunut juuri kääntyneet kadun kulmasta ja kulkea kolisivat aseman holvikäytävää kohti. Melkein kaikki ikkunaverhot numero 1:ssä olivat vielä alaslaskettuina, mutta hänen epäröiden seisahtuessaan ulkorappusten eteen avautui ovi ja nuori nainen astui ulos kiulu ja pesuluuta kädessä, hiukset käherrystötteröissä. Tämä tähysteli Oskaria kuin muukalaista, mutta Oskar puolestaan tunki naisen heti.

"Etkö muista minua, Jenny?" hän kysyi.

Äänen kuuluessa kuvastivat Jennyn kasvot hämmästyttä, mutta tätä seuraava hymyily osoitti, että tyttö jo tunki miehen.

"No ilmetty ihme! Herra Steevison! Tekö ihka itse? Niin on näköne käynyt toiseksi, ett' olin selälleni pyllähtää kun suunne avasitte."

"Voinko saada asunnon täällä, Jenny?"

"Voitte hyvinkin. Ja osuite paki parahiksi. Ikään hautasimme viinurin — siitä tulee keskiviikkona viikko — ja sen huone on juuri siistitty. Tulkaa sisälle, herra Steevison."

"Hiljaa, Jenny! Se ei enää ole nimeni."

"Eikö ole?" virkkoi Jenny hämmästyneenä, ja sitten hän, ikäänkuin tajuten asian, äkkiä lisäsi: "Niin, naimisissa sitä olen minäkin ja toisen niminen. Minä olen nyt mrs Cobb, ja otin huostaani talon hoidon ja koko hynttyyt, kun emäntä sai halvauksen. Mieheni nukkuu kellarissa." He olivat nyt astuneet eteiseen, ja laskien kiulunsa alas huusi Jenny maakerroksen porraskaiteitten yli:

"Jim! Jim Cobb, senkin laiskajaakko, köhnippäs ylös katsomaan vanhaa tuttua."

"Älä häntä nyt häiritse. Toinen kerta. Minä olen väsyksissä."

"Siltä totisesti näytättekkin. Hoksapa tuon jo naamasta. Taisi kohdella teitä pahasti. Tiesihän sen. Semmoisia ne naiset aina ovat. Parasta kun oisitte pysynyt minun luonani — minä olisin ollut oikein hyvä teille silloin enkä olisi ikänä pyytännyt niin mitään. Menkäämme siunaaman ajaksi sisään, niin laitan teille vähän haukattavaa. Kattila on juuri kiehumassa ja saatte kupin teetä ja hiukapalan ihan tuossa paikassa."

Jenny mennä sujahti portaita alas kuin vanha tohveli, ja Oskar astui viinurivainajan vierashuoneeseen, istahtaen kiiltävälle nahkasohvalle. Hän muisti istuneensa siinä jo ennen, muisti kuka oli istunut hänen kanssaan, muisti kaikki mitä oli sen jälkeen tapahtunut, ja silloin hänen tulevaisuudenunelmansa

lyhyeksi hetkeksi pettivät; hänen toivonsa ja aikomuksensa horjuivat, kaikki muu pakeni pois hänen mielestään paitsi suloisen katkera muisto siitä naisesta, jota hän oli rakastanut ja jonka oli menettänyt. Epätoivo lannisti hänet peräti.

XII.

Totuus kulkee hitaasti pitkän taipaleen takaa, mutta valhe lentää tuulen siivillä. Kertomus Oskarin kuolemasta pelihuoneessa Rivieralla saapui Islantiin ensimmäisellä laivalla.

Kolme päivää ennen höyryaluksen saapumista istuskeli Magnus äitineen heidän maatalonsa edustalla Thingvellirissä. Anna kehräsi ja Magnus punoi köyttä pienen pojan avulla, joka kiersi viipsinpuuta parinkymmenen askeleen päässä hänestä. Lampaiden keritseminen oli äskettäin päättynyt, eikä heinäkorjuu ollut juuri vielä alkanut.

Aurinko oli menossa mailleen Almanagja-tunturin kallionkärkien taa. Mustikanvarret punersivat rotkon vihertävän veden partailla, ei kuulunut illan tynnessä muuta ääntä kuin Axe-kosken solina, karjan mylvintää ja kuovin uikahteluja. Mutta sitten sekaantui ruginpyörän hyrinään ja köysikoneen siu'untaan hevosenkavioiden kumeaa kopsetta ontolta tantereelta, ja Anna alkoi kuunnella.

"Sieltä kait on posti tulossa", hän virkahti.

"Ehkä on", vastasi Magnus kääntymättä katsomaankaan tielle, joka vielä oli tyhjä rotkon mutkalle asti, missä kääntyi alaspäin tasangolle.

"Lieneeköhän kirjettä Oskarilta!"

"Miksi sellaisia arvelet, äiti? Onko hän kolmeen vuoteen vastannut kirjeeseesi? Onko hän ollut kylliksi säädyllinen vastataksseen ilmoitukseen isänsä kuolemasta? Ei!"

"Kuitenkaan en saata lakata toivomasta. Hänen täytyy nykyään tietää, että sinä olet ottanut maatilán huostaasi, ja ehkäpä hän vain odottaa lähettääksseen sinulle apua."

Magnus ei vastannut mitään, mutta köysi suhisi voimakkaammin.

"Se on totta, että hän ei tiedä kaikkea. Hän ei tiedä, että hänen isänsä ei jättänyt jälkeensä muuta kuin velan pankkiin ja että pankki on ollut niin ankara..."

"Äiti, jos te tuolla tavoin jatkatte, niin en saa koskaan tätä köyttä valmiiksi. Minä en tahdo, että kukaan maksaa minun edestäni, ja pankki saa omansa joka jouluksi, jos siinä kova työ on auttaakseen."

"Sinä raadat itsesi kuoliaaksi — sen sinä teet, Magnus hyvä. Panit Asherin pois palveluksesta talvella, kun lumi peittää maan, vaikka hän oli niin oivallinen karjanruokkija; ja nyt kun heinä on niitettävä ja karitsat teurastettavat lasket myöskin Jon Vidalinin menemään."

"Meidän täytyy niukentaa talouttamme tavalla tai toisella, ja mitä aikaisemmin aloitamme, sitä parempi — tiedäthän, että on liian myöhäistä säästää, sitten kun jo jauhotynnyrin pohja paistaa."

"Sellaista *sinä* sanot niukentamiseksi — panet kaikki palkolliset pois, joista olisi apua maantöissä, niin ettei jää jäljelle muuta kuin talontäysi akkaväkeä, josta ei mitään hyötyä lähde."

"Miten niin? Kenestä ei ole hyötyä, äiti?"

"Esimerkiksi Gudrunista. Hänhän vain lypsää lehmät aamulla, uuhet illalla, jotka molemmat askareet minä saattaisin itse tehdä ja siten säästää hänen elatuksensa ja palkkansa."

"Loruja, äiti! Sinä et ole enää kylliksi nuori noustaksesi ylös kello neljältä kesät talvet, enkä tahdo kuulla siitä puhuttavankaan."

"Sitten Maria — hän on liian vanha kyetäkseen mihinkään. Mitä hyötyä hänestä on?"

"Maria on ollut talossa jo ennen syntymääni, emmekä saata ajaa häntä pois nyt, kun hän on vanha ja luuvaloinen."

"Entäs Erik", virkkoi Anna hiljentäen ääntään ja vilkaisten vyyhdinpuuta kiertävään poikaan.

"Erik? Pieni poika raukka, joka on menettänyt isänsä. Eikähän hän palkkseen saa muuta käin karitsan."

"Tänä vuonna hän saa lampaan, muistathan, ja sitäpaitsi maksaa hänen ruokansa — mutta jos sinä haluat pitää orpokotia ja hoitolaa heikkoja varten..."

"Hei, hei! Siellä on posti! Ja kenen on se nyt tuonut muassaan? Rehtorin! Rehtorin ja vielä kaksi outoa herraa!" huudahti Magnus, kun neljän ponihevosen vetämät, purjekankaalla katetut vaunut jyrräsivät sillan yli vesiputouksen luona ja sitten nelistivät majatalolle.

"Tervetuloa, rehtori", lausui Anna.

"Kiitoksia, Anna. Nämä ovat ystäviä Amerikasta, jotka matkustelevat maattamme katselemassa. Haluaisimme levätä täällä yön ja matkata geysirille aamulla."

"Kernaasti! — Maria! Gudrun! Jon Vidalin!" huuteli Anna, ja sill'aikaa kun muukalaiset vietiin vierashuoneeseen ja hevoset pantiin talliin, astui rehtori sisälle Annan ja Magnuksen luo, ja he alkoivat puhella keskenään salin pöydän ääressä.

"Te näytätte toki terveeltä, Anna!"

"Samoin tekin, rehtori."

"No kyllä; vanha puu palaa hitaasti. Mutta tulen usein ajatelleeksi, onko hyvä, että elää kauan. Parempi mennä aikaisin levolle kuin valvoa liian myöhään, se on minun mielipiteeni."

"Onko hiljattain tapahtunut mitään uusia ikävyyksiä kaupungissa?"

"Johtaja on vihdoinkin sortunut, mies parka."

"Tarkoitatte, että hän..."

"On joutunut täydelliseen vararikkoon ja myydään piakkoin puille paljaille — liike, huoneisto, kaikki."

"Margret Nielsen raukka!"

"Ja mihin lapsi joutuu?" kysyi Magnus.

"Luulen, että hän luopuisi siitä nyt. Totuuden sanoakseni hän on muuten tätä nykyä hyvin katkeroitunut Oskarille. 'Ei kyyhkysenpoikaa tule korpin munasta', lausui hän eilen."

"Sanoiko niin?"

"Niin kertoo ministeri hänen sanoneen — mutta ministerihän se saattoikin hänet vararikkoon."

"Ja minä kun luulin, että he olivat niin hyvät ystävät; ja kun Stephen parka kirjoitti anomuskirjoja kuninkaalle..."

"Ette siis ole kuullut mitä tapahtui Thoralle?"

"Thoralleko?" kysäisi Magnus.

"Thoran haudalle, tarkoitan. Panee veren hyytymään suonissani, kun sitä ajattelen."

"Kertokaa meille", pyysi Anna.

Ja sitten rehtori kertoi, miten ministeri ulkomailta saamiensa ohjeiden mukaan toimien oli määrännyt Thoran haudan avattavaksi ja muutamat sinne haudatut musiikkisävellykset otettavaksi ulos. Hän kertoi, miten tämä oli tapahtunut ja paperit lähetetty Englantiin, miten johtaja oli kuullut siitä ja vimmastuneena uhannut panna ministerin syytteeseen, minkä johdosta tämä, tehdäkseen johtajan siihen kykenemättömäksi, oli saattanut pankin vaatimaan hänet vararikkoon.

Rehtorin kertoessa istui Magnus virkkamatta sanaakaan, mutta hänen poskensa kalpenivat kalpenemistaan, hänen silmänsä kiiluivat ja huulensa vapisivat. Sillävälän peitti Anna kasvonsa ja oihkasi:

"Se on varmaan ollut Niels, joka sen teki, minä en koskaan siitä pojasta pitänyt — hän oli aina liiaksi isänsä kaltainen — ja nyt kun hän on..."

"Ei se ollut Niels, Anna. Se oli Oskar."

"Oskarko?" huudahti Magnus tarttuen molemmiin käsiin pöydän kulmiin.

"Voi minun päiviäni! En olisi sitä Oskarista uskonut. Mutta kuka tietää, miten häntä lie kiusattu ja vietelty? Ehkä hän oli köyhä, niin, ehkä hän sittenkin oli puutteessa ja hänelle tarjottiin rahaa. Tapahtuu niin äkillisiä myllerryksiä siellä vierailta mailla — kukaties hän oli kuolemaisillaan nälkään Lontoon kaduilla..."

"Hän ei lainkaan ollut Lontoossa. Hän oli Monte Carlossa tai Nizzassa tai jossakin siellä päin."

"Tarkoitattekin siis, että hän vain tarvitsi rahat — samaan kuin ennenkin, kun hän — minä en saata uskoa sitä."

"Ole hiljaa, äiti", tiuskaisi Magnus, synkän karkea sointu äänessään, ja sitten kääntyen rehtorin puoleen lisäsi: "Kuka sen teki — itse työn, tarkoitan."

"Merimies Hans — ketään muuta eivät nähtävästi saaneet."

"Merimies Hans", toisti Magnus samalla käheällä korpin-äänellä, ja pöydän rutistessa hänen jyhkeiden nyrkkiensä puristuksesta muuttuivat hänen kasvonsa tylyiksi ja julmiksi.

Koko lopun päivää käveli Magnus edestakaisin talossa, hiiskumatta kellekään sanaakaan, ja seuraavana aamuna hän vieraiden jatkettua matkaansa satuloitsi Päistärikön ja ratsasti pois Reykjavikia kohti. Anna näki hänen lähtevän, kutsui Vidalinin ja hoputti:

"Ota nopein hevonen ja ratsasta alatieta kaupunkiin. Etsi siellä merimies Hans — käske hänen paeta, ennen kuin Magnus tulee, ja ikipäiviksi."

XIII.

Kolmen päivän kuluttua palatessaan kotiin oli Magnus kuin toinen mies. Hänen kasvonsa eivät enää olleet ankarat ja rumat, vaan naisellisen pehmeät ja hellät; ja hän hymyili katsellessaan alas suureen myttyyn, joka oli sälytetty hänen eteensä satulaan. Anna näki hänen ratsastavan sillan yli ja kiirehti ulos vastaan.

"Jumalani!" hän huudahti. "Lapsiko siinä?"

"Niin, äiti, se on lapsi", virkkoi Magnus. Ryijyjen ja vaippojen sisältä ilmestyi pikku Elin, joka nyt oli viidennellä ikävuodellaan, ja hänet laskettiin Annan käsivarsille.

"Lapsi kulta! Onpa kasvanut aimo pitkäksi tytöksi. Isoäitiänsä tullut katsomaan?"

"Niin, mummu", vastasi lapsi.

"Ja tässä ovat hänen vaatteensa — kaikki tyyni", puheli Magnus, heittäen matkarepun hartioiltaan.

"Hän siis tuli tykkänään jäädäkseen! Olemaan isoäidin ja Magnus sedän kanssa!"

"Ja Päistärikön ja lampaiden ja pikku koirien", toimitti pienokainen.

"Juuri niin, juuri niin, rakas tyttöseni! Jon Vidalin, pidähän huoli isännän ponista. Erik, missä sinä olet? Kas niin, hyvä poika — kannapa reppu huoneeseen. Maria, oletko kuuna päivänä nähnyt niin somaa lasta? Mutta, Magnus, miten maailmassa luopuikaan johtaja hänestä?"

"Eihän se alussa tahtonut, vaikka olikin vastuksiensa tuskaannuttama. Ja kun vihdoin suostui, niin tahtoi minua lupaamaan, että hän saisi lapsen takaisin, jos Margret Nielsen kuolisi ennen häntä."

"Mutta et kai sitä luvannut?"

"Sanoin, että lapsi saisi itse valita, jos olisi jo siksi vanha, ja lopulta ukko myöntyi."

"Mutta entäs Margret?"

"Se olikin vielä vaikeampaa. 'Lupasin hänen äidilleen pitää tytön niin kauan kuin elän', hoki hän."

"Oi, eihän Thora parka tiennyt, mitä tulisi tapahtumaan."

"En häntä luovuttaisi kenellekään muulle maailmassa kuin Annalle', myönteli hän lopuksi."

"Olenhan aina sanonut, että Margret Nielsenillä oli kultainen sydän."

"Enkä hänestä sittenkään luopuisi", hän sanoi vielä, 'ellei Annalla olisi niin paljon murhetta'."

"Murhetta?"

"Jätä lapsi Marialle, äiti, ja tule sisälle."

Päivänpaiste hävisi Annan kasvoilta; hän ymmärsi mitä oli tulossa.

"Kas niin, vie lapsi sisään ja anna sille hiukan ohrakakkua hunajan kanssa äläkä Herran tähden pihistele nenääsi, vaimo, ikäänkuin olisit nuhassa. Mitä on tapahtunut, Magnus? Olenko minä ainoa, joka ei tiedä? Sano suoraan — onko hän taaskin joutunut pahoille teille?"

"Rohkeutta, äiti", kehoitti Magnus.

Hän katsoi poikaansa ja älysi kaiken. "Maltahan", hän pyysi ja laskeusi salin lattialle polvilleen tuokioksi rukoilemaan. Sitten hän nousi seisaalleen valjuna, mutta tyynenä ja virkkoi:

"Kerro nyt kaikki — olen valmis."

Magnus teki selvää kaikesta, mitä oli kuullut ja mitä oli tapahtunut: hän oli matkustanut kaupunkiin murha mielessä, aikoen rangaista Hansia, merimiestä; joku oli tätä varoittanut ja tämä oli paennut Norjaan lähtevään kuunariin; hän oli vuokrannut veneen seuratakseen miestä, kun postihöyry samassa ankkuroi lahdelle ja joku sen kannelta huusi, että Oskar oli kuollut — ja silloin tuntui ikäänkuin Jumalan sormi olisi hänet pysähdyttänyt.

"Kuollut, niinkö sanot?"

"Kuollut Ranskanmaalla, niin hän lausui, viskaten minulle tanskalaisen sanomalehden. Tuossa se on painettuna, rakas äiti, mutta enpä tiedä, lukisinko sen sinulle."

"Lue, lue!" pyysi Anna.

Hän luki sen — se oli sama uutinen kuin Pariisin lehdessäkin, ja Anna kuunteli henkeään pidättäen.

"Siis kuoli hän pelihuoneessa — oman kätensä kautta — ja pelastaakseen itsensä enemmästä häpeästä!"

Magnus ei yrittänyt puhua, ja Annan silmiin kihosivat kyyneleet. Tovin kuluttua hän jo itki katkerasti ja rukoili ääneensä, milloin anoen, että Jumala antaisi Oskarille anteeksi, milloin pyytäen Häntä varjelemaan pientä orpoa Eliniä; lopuksi hän rukoili omasta puolestaan, rukoili, että Jumala armahtaisi häntä ja sallisi hänen kuolla.

Magnus kävi astiakaapista maljan, otti siihen vettä ruukusta ja antoi äidilleen juoda. Tämän jälkeen näytti äiti voivan paremmin.

"Oskar parkani!" hän sääliitteli. "Hän tuhlassi elämänsä, poika raukka! Ja miten kalliin elämän! Sellaiset neronlahjat! Hän pystyi vaikka mihin. Jokainen sanoi, että hän saisi suuria aikaan. Ja näinkö pitikin kaiken loppua! En olisi luullut konsanaan kiittäväni Jumalaa hänen isänsä kuolemasta, mutta nyt sen teen. Oi Jumala, kiitos että ... mutta, voi, mitä minä sanonkaan?"

Myöhemmin hän alkoi syyttää itseään kaikesta, mitä oli tapahtunut.

"Minä en häntä oikein kasvattanut. En saattanut koskaan olla ankara lapsille. Ja hän oli aina niin suloinen ja vallattomanakin perin helläsydäminen. Kaikki siitä lapsesta pitivät. Niin, syy oli minun, ja Jumalan pitäisi rangaista minua. Kaikkivaltias Isä, ole armollinen minun poika raukalleni, ja jos tämä oli minun vikani..."

"Äiti! äiti!" esteli Magnus, ja Anna keskeytti itsesyytöksensä odottaen rakastavaista sanaa, joka häntä lohduttaisi ja tukisi, mutta Magnus ei virkkanut mitään enempää.

Vähän sen jälkeen kaikki, mitä hän oli kärsinyt poikansa tähden, oli kadonnut Annan mielestä, ja hairahdelleesta syntisestä oli tullut pyhimys.

"Hän ei koskaan muuttunut minuun nähden, ei koskaan, ja mieheksi tultuaankin hän aina suuteli minua levolle mennessä, aivan kuin hänen tapansa oli poikana ollut. Hän oli niin hyvä äidilleen. Molemmat poikani ovat olleet hyviä minulle. Ei kenelläkään äidillä ole ollut sellaisia kunnon poikia..."

"Äiti!" äännähti Magnus, ja taasenkin odotti vanha rouva, mutta Magnus ei jatkanut.

Vihdoin Anna hillitsi kyyneleensä ja alkoi lohduttaa itseään ajatuksella, että joskin Oskar oli itse lopettanut elämänsä, niin oli sen täytynyt tapahtua mielenhäiriössä, jonka vuoksi ei Jumala vaatisi häntä siitä vastuuseen.

"Ja jos hän kuoli häpeässä, niin ehkä se vain johtui siitä, että hän tahtoi palata kotiin rikkaana, voidakseen maksaa kiinnityssumman ja tehdäkseen meidät onnellisiksi. Minä ajattelin ja rukoilin sitä niin usein. Mutta jos hän nyt vain saattaisi palata kotiin köyhänäkin — köyhänä kuin tuhlaajapoika vertauksessa..."

"Äiti", huusi Magnus, "minä en jaksa kuulla sinun puhuvan tuolla tavalla — en jaksa, enkä tahdo. Oskar on kuollut, mutta häpeämättömästi menetteli hän sinua kohtaan."

"Älä sano niin, Magnus."

"Mutta minä sanon, äiti. Sanon, että olit hänelle parhain äiti, mitä konsanaan on pojalla ollut, ja vaalintasi ja hellintäsi ainoaksi palkaksi hän sinut hylkäsi ja unohti."

"Älä sano sitä, poikani."

"Mutta minä sanon, äiti. Ja sanonpa senkin, että Oskar sekä eli häpeässä että kuoli häpeässä ja nyt kun hän on poissa, en tahdo teeskennellä toivottelevani, että hän voisi palata takaisin."

"Magnus, Magnus!"

"Minä en toivoisi sitä. Jos hän palaisi köyhänä, niin mitä oikeutta olisi hänellä tuoda tänne köyhyyttänsä. Ja jos rikkaana, niin mitä syytä luulla rahoilla voivansa korvata ne pahat päivät, mitä olemme hänen tähtensä kärsineet? Minä en usko tuhlaajapojan paluuta enkä usko tuota vertaustakaan. Saattaa käydä niin toisessa maailmassa, mutta ei se ole tämän maailman meno eikä saakaan olla — ei toden totta, sanon minä."

"Oi Jumalani, oi Jumalani!"

"Mitä Oskariin tulee, niin koetin antaa hänelle anteeksi — sen tiedät — mutta on rikoksia, joita näyttää olevan mahdoton antaa anteeksi, ja kun ajattelen viimeistä törkeyttä Thoraa kohtaan, niin en pahoittele, ettei hän enää palannut — en olisi voinut hillitä itseäni nostamasta kättäni häntä vastaan. Häntä minä ajattelin ajaessani Hansia takaa, ja jos hän olisi palannut laivalla, joka toi tiedon hänen kuolemastaan, niin Jumala tiesi, miten meille molemmille olisikaan käynyt."

"Mutta, poikani, onhan veljesi juuri vast'ikään kuollut, ja sinun velvollisuutesi on antaa hänelle anteeksi, mitä tahansa hän tekikin."

"Hän kuoli minulle jo kauan sitten — jo ennen kuin läksi Islannista — ja nyt kun hän on todella kuollut, kiitän Jumalaa siitä, että hän ei enää milloinkaan saata palata takaisin."

"Herra itse tietää parhaiten, mitä Hän tekee", huokasi Anna, ja sitten hän taas purskahti itkuun, jolloin Magnus, nähdessään mitä hänen sanansa olivat saaneet aikaan, astui hänen luokseen ja suuteli häntä. Hän ei ollut tehnyt sitä koko elämänsä aikana, ja sen vuoksi kyyneltulva valahti yhä vuolaammaksi. Ja sitten läksi Magnus huoneesta itsekseen mutisten:

"Oih sentään! Jumalani, Jumalani!"

Kun illalla salin kello soitti rukoukseen ja pieni Elin istui isoäitinsä sylissä, niin talon palvelijoilla oli kasvoissaan leima siitä synkästä varjosta, joka pimitti pientä perhekuntaa täällä yksinäisten vuorten keskellä. Magnus perhehartauden johtajana otti esille raamatun ja virsikirjan ja luki Annan osoittamista kohdista. Luku oli toisesta Samuelin kirjasta ja loppui värssyyn:

"Niin tuli kuningas murheisiinsa ja meni portin ylistupaan ja itki ja sanoi mennessänsä näin: minun poikani Absalom! minun poikani, minun poikani Absalom! oi jospa minä olisin kuollut sinun edestäs, oi Absalom, minun poikani, minun poikani!" Virsi oli:

"Lapsen mielin, nöyrtyen
käännyn puoleen Jeesuksen."

Virren päätyttyä palvelijat poistuivat yksitellen, kukin lausuen Magnukselle:

"Suokoon Jumala teille hyvän yön!"

Ja Magnus vastasi mikäli ankaralta liikutukseltaan saattoi:

"Samoin teille! Samoin teille!"

XIV.

Surun majassa Jumala suojelee pienten lasten sydämiä särkymästä. Pikku Elin oli ollut kaiken iltaa hilpeä ja onnellinen. Hän oli pieni ilon hengetär, jonka nauru — herttainen kuin päivänpaisteisen puron solina — viekoitteli kenenkä hyvänsä hymyilemään. Vanha Maria oli ymmällä, kun hänen oli sanottava, kumpaisen näköinen tyttö oli enemmän, isänsäkö vai äitinsä. Kun lapsi nauroi, sanoi Maria: "Pienokainen on paljon isäänsä", mutta kun se kuunteli ja katseli syrjin ylöspäin, niin oli Maria huomaavinansa äidinkin näköä aika lailla.

Anna vei hänet makuulle, ja sill'aikaa kun häntä riisuttiin, hänen kielensä pyöriskeli kuin sukkula. Aika oli kulunut hauskasti hänen saavuttuansa, ja hänellä oli jos jotakin juteltavaa: hän oli käynyt Marian kanssa rotkon partaalla mustikoita poimimassa, ja kaksi suurta mustaa kaarnetta oli istunut kallion kielekkeelle ja vaakkuen katsellut alas häneen; Erikin kanssa hän oli käynyt navetassa katsomassa, kun lehmiä lypsettiin, ja Gudrun oli — hänen suunnattomaksi ratokseen — pirskauttanut hiukan maitoa hänen silmilleen; ja ennen kaikkea piti kertoa miten hän oli löytänyt pikkuisen karitsan, joka oli käynyt hallavaksi, kun oli menettänyt äitinsä, ja oleskeli kodassa, sentähden että sen isä oli karannut sen tyköä, ja se oli pannut kylmän kuononsa hänen kasvojansa vastaan ja sanonut "bää", ja sen nimi on Maggie!

"Maggie tulee ja herättää sinut huomenaamalla, kultaseni", sanoi Anna.

"Saako se tulla tänne sisään, mummu?"

"Kyllä, sydänpäpyni", lupasi Anna, ja silloin lapsen nauru sadevirtana väreili läpi huoneen.

"Mutta nyt on myöhä, ja kilttien pikku tyttöjen tulee jo olla hiljaa kuin hiiret."

"Kyllä, mummu" — kuului hengästynyt kuiske.

"Tämä on tästälähin sinun oma pieni makuusuojaasi, kultaseni, ja isoäiti on sen sisustanut somaksi, jotta se kelpaisi sinulle vielä suuremmaksikin kasvettuasi."

"Niin, mummu" — säesti taas vieno kuiskaus.

"Tuossa on säilytyskammio vaatteillesi, ja tässä oma pieni liinavaatearkkusi, ja tuo — tuolla ylhäällä seinällä — on äitisi kitara, ja kerran opit sinäkin sillä soittamaan."

"Kyllä, mum-mu" — kuiskaus alkoi kuulostaa hieman raukealta.

"Tuo toinen kamari on vierashuone, ja Magnus setä nukkuu aina siinä, paitsi milloin on vieraita; jos yöllä koputat, niin hän varmasti kuulee."

"Kyllä, mum-mu" — kuiskaus kävi vitkaan ja unisesti.

"Mummu tahtoo, että olet kovasti hyvä tyttö Magnus sedälle. Hän rakasti sinun armasta, suloista äitiäsi peräti paljon — oi, niin peräti paljon — mutta menetti hänet —"

"Niinkuin Maggienkin äidin?" — kysymyksessä sointui äkillistä valpastumista.

"Maggien äiti oli vain lammas, lapseni."

"Ooh!"

"Mutta nyt on Jumala antanut Magnus sedälle sinut palkitakseen hänelle kaiken, niin että sinun tulee olla hänelle niin hyvä kuin ikinä osaat."

"Kyllä, mum-mu." Kuiskaus oli raukea.

"Kun sinusta kasvaa suuri, suuri tyttö eikä isoäitiä ole täällä, niin sinun tulee rakastaa ja hoivata häntä aivan yhtä hellästi, kuin jos hän olisi oma isäsi."

"Ky-yllä, mu-u-mmu."

"Ja jos kuka hyvänsä tulee ja tahtoo ottaa sinut pois häneltä, niin sinä et saa mennä — sinun pitää aina jäädä olemaan Magnus sedän kanssa."

"Ky-yllä, mum —"

"Siinäpä hyvä tyttö! Ja nyt kiipeä sänkyysi ja mummu suutelee sinua ja peittää sinut patjoihin yöksi."

"Ja pääseekö Maggie aamulla sisään?"

"Kyllä, kultani."

"Hyvää yötä, mum-mu!"

"Hyvää yötä, lapsoseni!"

"Hyv'-yöt' mum-mu."

VI OSA.

"Autiuden erämaassa hetken hohti eess' elon lähde, luokseen hetkeks johti — pian sammuu tähdet, riennä! karavaani jo lähtee Tyhjän kajastusta kohti!"

I.

Tanskalaisella postilaiva "Lauralla", sen tehdessä tavanmukaista sydäntalvimatkaansa Kööpenhaminasta Leithiin ja Leithistä Islantiin, oli ainoastaan kaksi salonkimatkustajaa.

Toinen näistä, vanhahko, vauraan näköinen, lihava henkilö, puettu mitä lämpimimpään islantilaiseen sarkaan, oli islantilainen kauppias paluumatkalla Edinburgista, mukanaan sata tonnia brittiläistä tavaraa. Hän oli John Oddsson, entinen hurja uudistusmies politiikassa ja nykyään vanhoillinen johtaja liike-elämässä.

Toinen matkustaja oli pitkä, hoikka mies, näköjään noin viisikymmenvuotias. Hänen silmänsä olivat suuret ja kirkkaat, mutta väsyneet; pitkällä kalpeilla poskilla näkyi syviä ajatusten piirtämiä vakoja, ja suippo parta alkoi jo vivahtaa harmaalle. Hän oli Kristian Kristiansson, nyt kymmentä vuotta vanhempi kuin palatessaan Rivieralta Lontooseen. Oudot piirteet, joita työ ja huoli ajan ankaralla kädellä miehen kasvoille uurtavat, olivat niin muuttaneet hänen koko ulkomuotonsa, että harva, tuskin kukaan olisi häntä tuntenut.

Tuon ajan kuluessa oli Kristian Kristiansson pannut suunnitelmansa täytäntöön ja toteuttanut toiveensa. Kätkeytyneenä Lontoon syvyyksiin kuten laivalla kuollut mies painuu meren mittaamattomaan hautaan, hän oli kauan elänyt kuin elämästä kadonnut, mutta viimein oli hänenkin hetkensä tullut. Viisi vuotta oli hän ollut aikakauden suosituimpia säveltäjiä. Hänen kotimaansa satuihin perustuvat oopperansa olivat tehneet Islannin kaikkialla tunnetuksi; hänen kappaleitaan oli esitetty kaikissa pääkaupungeissa, hänen sävelensä olivat soineet kaikilla kaduilla ja oli melkein kuin olisi hän henkäissyt yli Euroopan ja sillä saanut ilman helkkymään laulelmia.

Kaiken aikaa hän oli ollut uskollinen lupaukselle, jonka oli tehnyt itselleen. Hänen nimensä oli kaikissa kodeissa tuttu, mutta ei ollut mitään muuta kuin nimi, eikä hänen elämänsä historiaansa oltu milloinkaan paljastettu. Ei mikään kiusaus voinut taivuttaa häntä itseään sitä ilmaisemaan, ja ne harvat, jotka tiesivät hänen salaisuutensa, olivat katsoneet itselleen edulliseksi säilyttää sen. Ja nyt hän oli palaamassa kotimaahansa rikkaana ja mainehikkaana — rikkaana kuin mies, joka kolkutellessaan malmia kallioista huomaa sen syöksähtävän päälleen kultavyörynä, mutta mainehikkaana ainoastaan sikäli, kuin "vuorenväki" voi olla, kuin hyvät haltijat, jotka tuovat ruokaa ja juomaa köyhien ihmisten

oville ja sitten hiipivät tiehensä, ennen kuin nämä aamun koitteessa heräävät.

Kuinka muuttunut olikaan vanha maailma, kun hän vihdoinkin ilmestyi päivän valoon! Hänen Lontoosta lähettämänsä sähkösanoma, jossa hän pyysi hyttiä pidätettäväksi itseään varten, saattoi kapteenin kiihtymyksestä ja ilosta melkein hervottomaksi. Kapteeni oli sama vanha Zinsen, joka ennen muinoin hänen ollessaan kaikkien suosimana oli varustanut hänelle parhaan huoneensa, ja huonoimpansa, kun hän oli epäsuosiossa. Oitis hänen Leithin laiturissa astuttuansa laivaan oli nöyristelevä vanha merimies hattu kädessä johdattamassa häntä yksityiseen kajuuttaansa.

"Suokaa minulle se kunnia, että otatte minun asumukseni, ja jos haluatte jotakin — ateriaksi pienen makupalan —."

"Olette erittäin hyväntahtoinen ja kohtelias."

"Älkää te joutavia —. Pidän suurimpana huvinani, etuoikeutenani, parhaani mukaan palvella nykyajan etevintä islantilaista. Tiedetäänkö että olette tulossa, herra Kristiansson?"

"Ei vielä, herra kapteeni."

"Sepä vahinko! Nepä vasta olisivat teitä suurenmoisesti vastaanottaneet! Mutta kunhan saavat kuulla!"

Jos maailma oli muuttunut, niin oli mieskin. Nuoruuden pirteys oli kadonnut, ja synkkä vakavuus peitti sävyn ja ilmeiden entisen viehättävän hilpeuden, kuin olisi lumi painanut alleen vielä kukoistuksessaan heloittavan syreenipuun. Mutta pari päivää merellä oltua hänen elinvoimansa virkistyivät, hän oli kuin vapautettu orja, kuin vanki, jonka kahleet oli katkottu.

Viisitoista vuotta oli kulunut siitä, kun hän oli jättänyt kotimaansa, mutta nyt hän oli vihdoinkin paluumatkalla, kuten aina oli toivonut ja aikonut. Halveksittuna hän oli lähtenyt maastaan, mutta palasi kaikkien kunnioittamana; hän oli lähtenyt köyhänä ja palasi rikkaana. Hän tuli takaisin tuhlaajapoikana, ei kuitenkaan kuten se tuhlaajapoika, joka palasi tyhjin käsin ja häpeänalaisena, vaan kyeten korvaamaan tekemänsä vahingon ja kuivaamaan kyneleet kaikkien silmistä.

Olisiko väärin sallia asian tulla ilmi? Jos islantilaiset, tarkkanäköisempinä kuin tämä vanha kapteeni, tuntisivat Kristian Kristianssonin Oskar Stephensoniksi, jota oli luultu kuolleeksi, niin rikkoisiko hän lupaustaan vastaan, jos alistuisi heidän tunnusteltavakseen? Viisitoista vuotta oli hän tuntemattomana piillyt — eikö siinä kylliksi sovitusta? Eikö hänen tyrmänsä ovi vieläkään ollut murrettu auki? Eikö hän voisi uskoa vapautuneensa kuoleman ruumiista, jossa oli elänyt? Hän oli elänyt, hän oli kuollut, — eikö hän saattaisi jälleen elää?

II.

Niiden kymmenen vuoden kuluessa, jolloin hän oli ollut kuin kuollut, olivat kaikki yhteysväylät häneltä suljettuina, ja satunnaisesti saamiaan sanomia lukuunottamatta oli hänellä hyvin vähän, jos ensinkään, tietoa siitä, mitä oli tapahtunut Islannissa. Ja nyt, jouduttuaan ensi kerran silmätysten henkilöiden kanssa, jotka olivat olleet keskeytymättömässä yhteydessä hänen kansansa kanssa, oli hänellä satoja kysymyksiä, joita halusi kiihkeästi tehdä: "Elääkö äitini? Miten hän voinee? Ja pikku tyttöseni — onko Jumala hyvydessään suonut hänen elää, vai onko kaikki työni hukkaan mennyttä?"

Mutta hän arkaili kuulla totuutta liian äkkiä ja malttoi siis mielensä, hiljaisuudessa vaanien vastausta kysymyksiin, joita ei rohjennut julki lausua. Sillävälin hän koetti huvitella kapteenin ja matkatoveriensä uteliaisuudella; nämä olivat ihan ymmällä, kun eivät saaneet selville, kuka hän oikeastaan oli, missä oli syntynyt ja mistä Kristiansson-suvusta polveutui. Oli vaarallisen hupaista, huumaavan hauskaa kuulla keskusteltavan itsestään ja mainittavan omaistensa nimiä. Välistä surkeasti häveten verukkeita, joihin tekeytymisensä hänet pakotti, hän tuskin saattoi olla tokaisematta totuutta parilla sanalla, ja toisinaan hänen täytyi hypähtää ylös paikaltaan tupakkahuoneessa ja paeta kannelle.

"Ette ole käynyt kotona aivan äskettäin, herra Kristiansson?" virkkoi kapteeni poltellessaan pitkää piippuaan päivällisen jälkeen, kun laiva kynti eteenpäin aavalla merellä.

"En aivan äskettäin, herra kapteeni", myönsi Kristian Kristiansson.

"Saattekin siis nähdä muutoksia", huomautti kauppias.

"Epäilemättä."

"Uusi perustuslaki on aikaansaanut ihmeitä Islannissa."

"Vai niin?"

"Vaihtokauppa on hävinnyt, ja raha on kaikkialla tullut liikkeen välineeksi. Ja kalastus taasen on järjestynyt ihan teollisuuden kannalle."

"Todellakin!"

"Arvostelkaa itse, hyvä herra. Entisten kannettomien veneittemme sijasta on meillä nykyään kuusikymmentä alusta, joissa kussakin on kaksikymmentä miestä ja jotka tekevät kuusipäiväisiäkin matkoja."

"Ne olivat siis kuitenkin oikeassa, jotka yhtenään väittivät, että vanha kauppajärjestelmä oli tuomittu ja että merestä oli Islannin rikkaus ammennettava."

"Olivat hyvinkin", sanoi kauppias rintaansa röyhistäen ja vetäen alas liivejään. "Jokaiselle on ollut hyötyä muutoksesta, enkä ihmettelisi, jos tapaisitte omaisenne nyt paremmissa oloissa kuin heistä erotessanne, — jos nimittäin vielä ovat elossa."

"Jos ovat elossa", kertasi Kristian Kristiansson matalalla äänellä ja katse maahan luotuna.

"Olitteko muuten kotosalla kuvernööri Stephenin aikana, herra Kristiansson?" kysyi kapteeni.

"Olin kyllä, kotona olin silloin", vastasi Kristian Kristiansson, äänessään tuokion kestävä epävarmuus.

"Olette siis nähnyt lopun alkua. Vanha kuvernööri koki vastustaa uudistuskautta ja sai elää viimeiset päivänsä miekka päänsä päällä, mies parka."

"Eikö hän silti ollut viisas vanhus?" kysyi Kristian Kristiansson, tuskin uskaltaen ryhtyä puheisiin.

"Viisasko?" hymähti kauppias huultaan nyripistäen. "Ei kukaan ole viisas, joka ei ota varoituksia korviinsa, ja häntä varoitettiin jos ketään. Mutta hänen poikansa ne hänestä lopun tekivät."

Kristian Kristiansson nosti sävähtäen katseensa. "Niin, todellakin hänen poikansa — olihan hänellä muistaakseni kaksi poikaa. Mitä heistä tuli?"

"Toinen elelee vielä Thingvellirissä."

"Vai elää hän vielä?"

"Jos voi nimittää sitä elämiseksi — mies on korviaan myöten veloissa."

"Veloissa, sanotte?"

"Niin hän aina on ollut ja aina pysyy. Mitä taas tuohon toiseen tulee — Olaf, Erik — mikä hänen nimensä nyt olikaan?"

"Eikö se ollut Oskar?" sopersi Kristian Kristiansson, niellen palan kurkustaan.

"Oskarhan se olikin. Teilläpä on oiva muisti! Oskar Stephensson! Hän luuli saavansa aikaan jotakin teidän alallanne, herraseni, mutta hapuili sinne ja tänne eikä toimittanut mitään elämässään, paitsi lopetti sen. Olette kai kuullut, mitä hänelle tapahtui — sanomalehdet tekivät selvää kaikesta."

"Kuoli ulkomailla, eikö niin?"

"Ampui itsensä pelihelvetissä."

"Tuota nuorta heittiötä!" naurahti kapteeni ottaen piipun suustaan. "Minäpä otin häneltä korvausta kuitenkin. Kun hän viimeisen kerran matkusti Islannista, annoin hänen maata kuormasijalla."

"Omiaan oli konnalle", sanoi kauppias.

"Oliko hän konna?"

"Löi usein nuoren vaimonsakin aivan mustelmille."

"Sanotte hänen lyöneen vaimoaan?"

"Ainakin hän kuoli miehensä pahoinpitelystä. Ja isänsäkin hän tappoi. Sinä yönä, jolloin puikki tiehensä, hän murtautui kuvernöörin kassakaappiin ja vei sieltä kaikki mennessään."

"Kuvernöörin kassakaappiin?"

"Aivan niin! Vanhus kuoli kunnanvaivaisena."

"Kunnanvaivaisenako kuoli?"

"Ei jättänyt mitään jälkeensä, sehän merkitsee samaa. Jok'ainoa puikko talossa oli myytävä uudelle ministerille."

"Mutta liekö se totta?"

"Täyttä totta! Kaikki tuli ilmi yleisessä vaalitulaisuudessa. Kuvernööri ja vanha johtaja olivat ehdokaskilpailijoita, ja he kertoivat meille perhesalaisuudet."

"Ja siinäkö kaikki, mitä siellä kotona Oskar Stephenssonista jutellaan?"

"Kaikkiko? Ei kymmenettä osaakaan."

"No sitten jo hänen nimensäkin mahtaa olla vihattu Islannissa?"

"Vihattuko? Kirottu se on. Ei sen vuoksi, että joku välittäisi vanhasta kuvernööristä; hän on kuollut ja poistunut lahoine järjestelmineen, joita koetti ylläpitää, mutta hänen poikaansa ei kukaan voi kylleiksi soimata."

"Jos hän siis olisi elänyt ja joskus palannut takaisin —?"

"— olisi hänet armotta hädetty pois maasta."

"Aivan niin! Aivan niin!" myönteli Kristian Kristiansson, nousi oudosti liikehtien ja hoiperteli hyttiinsä.

Kauppias katsahti levottomasti hänen jälkeensä. "Kuka hitto tuo mies mahtaa olla?"

"Sitä en käsitä", sanoi kapteeni, imaisten sammunutta piippuaan.

Se oli siis mahdotonta! Oskar Stephenssonin nimeen liittyvä viha teki Kristian Kristianssonille mahdottomaksi milloinkaan paljastaa oikeata olemustaan. Hän oli luullut, että hautakumpu peittäisi hänen rikoksensa, mutta jutut ja juorut olivatkin pitäneet ne hengissä ja niitä suurennelleetkin. Sukulaistenkin yritykset noiden rikkomusten peittelemiseksi olivat vain antaneet vauhtia valheellisille parjauksille.

Islantilaiset eivät milloinkaan voineet saada tietää, että Kristian Kristiansson oli Oskar Stephensson. Jos he epäilisivät, niin hänen täytyisi teeskennellä sitä enemmän; jos he kysyisivät, niin täytyisi kieltää.

Mitä muuta oli hän toivonut? Ajatuksissaan hän aina saattoi sallia itsensä tulla tunnetuksi oikealla nimellään ja omana itsenään; mitä salaista ylpeyden ja turhamaisuuden mielikuvaa hän tietämättään olikaan vaaliskellut? Rikoksensa sovituksen oli hän lähtenyt Islantiin. Ja sydänsopessaan oli hän ajatellut tuota hetkeä uransa huipuksi, menestyksensä korkeimmaksi täydennykseksi, voitonriemun päiväksi, jolloin hän korvaisi ystävilleen, jotka olivat häntä rakastaneet ja perin pohjin musertaisi vihollisensa, jotka olivat häntä vihanneet, ja lopulta liehuvin lipuin pääsisi päämääräänsä. Jos näin oli, niin hän oli nyt saanut oikeudenmukaisen rangaistuksen. Oskar Stephensson oli kuollut, eikä mikään eikä kukaan saattanut häntä henkiin herättää.

III.

Kristian Kristiansson muuttui yhä harvapuheisemmaksi aluksen lähestyessä määräpaikkaansa. Joka taival tiestä oli muistoja täynnä, ja ihanimmat tuntuivat katkerimmilta, onnellisimmat olivat vaikeimmat kestää. Hän seiso i laivan keulassa nähdessään ensi vilahduksen Islannista, jonka merestä kohoavat jäätiköt hurstiin verhoutuneen kummituksen tavoin sinertävän valkeina etäällä siinsivät. Ja silloin, muistellessaan niiden aikojen tenhoisia toiveita, jolloin hän ensi kerran oli nähnyt maansa sellaisena, ja kuinka monet niistä nyt olivat pirstaleiksi särkyneet, hän olisi pahoin murtunut, ellei kapteeni olisi ilmestynyt hänen taakseen ja iloisella äänellään mörissyt:

"Tuolla se on! Tuolla se on kotimaanne! Tuolla se paikka, jonka olette tehnyt kaikille tunnetuksi!"

Kristian Kristiansson palasi heti hyttiinsä eikä näyttäytynyt kannella ennen kuin seuraavana aamuna "Lauran" porhaltaessa vuonoa ylös. Silloin kauppias mihinousuhatussaan ja -päälystakissaan alkoi osoitella hänelle nähtävyyksiä kuin muukalaiselle ainakin.

"Tuolla on vanha kaupunki, laajempaa varmaankin kuin viimeksi nähdessänne. Tuo tuolla oikealla on uusi laivaveistämö ja täällä on pitaalisairaala vasemmalla kädellä. Tämä on Engey, haahkatelkkien asumasaari, oiva paikka nuoren kansan kuherrella. Tuolla keskellä kohoaa vanha tuomiokirkko, ja vasempaan siitä sijaitsee hallitustalo. Nuo uudet varastohuoneet peittävät ne nyt melkein kokonaan näkyvistä — minä itse olen ne rakennuttanut."

"Laura" laski ankkurinsa kaupungin alapuolelle kaljaasien ja hiilialusten joukkoon, ja muistellessaan, miten hän viimeksi oli siinä seisonut, olisi Kristian Kristiansson taas helposti joutunut mielenliikutuksen valtaan, ellei häntä olisi huumannut kova touhina ympäristössään — komentosillalta kaikuvat määräykset, köysiportaita laskevien merimiesten hoilotukset ja meluavat ihmiset, jotka pienillä veneillään olivat tulleet laivan luo, ja paraikaa kapuilivat ylös kannelle.

Kristian Kristiansson tunsu useimmat venemiehistä, vaikka he olivat nyt vanhoja, jotka ennen olivat olleet keski-ikäisiä, ne keski-ikäisiä, jotka olivat olleet nuoria, ja nuorukaiset olivat käyneet parrakkaiksi miehiksi. Mutta ei yksikään heistä tuntenut Kristian Kristianssonia nostaessaan hänelle hattuaan tai kulkiessaan hänen ohitsensa päälystön luo mennäkseen.

"Hyvää huomenta, perämies! Huomenta, kapteeni! Mitä matkustajia tällä kertaa?"

"Ei muita kuin yksi ainoa, lukuunottamatta Jon Oddssonin, mutta hänpä onkin koko joukon arvoinen — Kristian Kristiansson!"

"Mitä! *Suuri* Kristian Kristiansson?"

Vähemmässä kuin kolmessa minuutissa oli puolet veneistä kiitämässä viemään uutisia kaupunkiin, sillä välin kun jäljellä olevien omistajat kilvan kiistelivät Kristianssonin matkatavaroista, saadakseen kunnian kulettaa ne maihin.

"Alallanne, pojat!" komensi kapteeni. "Herra Kristiansson menee minun matkassani laivan veneessä, älkää unohtako sitä!"

Kesti runsaasti puoli tuntia, ennen kuin tämä saattoi tapahtua, sillä Kristian Kristianssonin tuli ensin karttahuoneessa tyhjentää malja kapteenin terveydeksi ja laivan onneksi. Kun he vihdoinkin alkoivat soutaa maihin matkalaukut kasattuina veneen keulaan ja kapteenin pakinoidessa perässä, saattoi säveltäjämme tuskin hillitä itseään muistellessaan sitä synkkää yötä, jona oli lähtenyt Islannista kenenkään hyvästelemättä, paitsi äitinsä, joka istui hänen vieressään ja piteli hänen kättään, ikäänkuin ei olisi konsanaan voinut luopua siitä.

Veneen saapuessa rantaan oli satamasillalle kerääntynyt väkeä tungokseen asti, ja Kristian Kristiansson astui maihin, näyttäen siltä, kuin olisi koettanut välttää yleistä huomiota, mutta kuitenkin varmasti tiennyt, että kaikkien katseet mitä kiinteimmin häntä seurasivat. Silloin muuan pieni lihava mies vaivaloisesti hengittäen — Kristiansson tunsu hänet paikalla — kumarsi syvään ja alkoi lukea jotakin pitkältä paperiarkilta.

Se oli ylistystä tulviva adressi, jonka kaupungin valtuuston puheenjohtaja tuota pikaa oli asukasten nimessä kokoonpannut. Se alkoi: "Kuuluisa maanmiehemme" ja jatkoi tervehtäen Kristianssonin miehenä, joka oli "vuosituhannen yöstä uudelleen elvyttänyt muinaisen hengen ja maineen."

Kiihdyksissään ja häpeissään, tuskin uskaltanut puhua, jottei äänen sointu häntä ilmaisisi, Kristian Kristiansson vastasi muutamilla jokapäiväisillä lauseparsilla, ja sitten, kansanjoukon kuiskaillessa: "Vaatimaton!" "Suuruuden vaatimattomuutta se on, tietäkääs!" hän koetti työntäytyä hotellia kohti.

Hän ei ollut astunut montakaan askelta, kun kohtasi valtiosihteerin virkapukuun, hattuun ja viittaan puetun nuoren miehen, joka työnsi kansanjoukon syrjään ja huohotti kuin juoksujalkaa rientänyt:

"Ministeri tervehtää ja pyytää, että kunnioittaisitte häntä saapumalla hallitustaloon vieraaksi."

Kristian Kristiansson koetti estellä, mutta kaikkien katseet olivat häneen kiinnitettyinä, ja nähdessään, että oli mahdotonta epäluulon alaiseksi joutumatta päästä pakoon, hän suostui seuraamaan miestä.

Lyhyt matka hallitustalolle oli kuin kulkua Golgatalle. Joka askel oli muistoja täynnä — menneiden huvien, intohimojen, hilpeiden riemujen, surujen ja murhenäytelmien muistoja — mutta näiden

kimmotessa häntä vastaan yksin katukivistäkin täytyi hänen nyökäytellä päätään ja näyttää iloiselta, kun sihteeri hänen rinnallaan käyden yhtenäen rupatteli, antaen selityksiä ja kuvauksia paikoista, joiden ohi he kulkivat.

"Tämä on pääkatumme, herra Kristiansson. Tuo on paras hotellimme, ja tässä kansallispankkimme. Tuo avara rakennus, jonka katolla liehuu Islannin lippu, on valtiopäivätalomme. Tuolla on vanha tuomiokirkko, ja tämä — tämä on hallitustalo."

Häpeän painostamana, kaksinaisuudentunteen huumaamana ja vapisten ilmitulemisen pelosta Kristiansson vain myönteli: "vai niin", ja "niinkö?", kunnes saapui vanhan kotinsa eteiseen. Ja silloin, muistaessaan miten ja milloin hän siitä viimeksi oli astunut ulos — yksinään, yön pimeydessä, arvottomana, isänsä hylkäämänä — oli hänellä täysi työ hillitessään kovaa haluaan kääntyä pois ja paeta. Mutta samassa hänen isänsä ovi äkkiä aukeni, ja kynnyksellä seisoivat toinen mies puettuna kuvernöörin virkapukuun ja käsi ojennettuna.

Kristian Kristianssonin sydän tykytti, niin että hän oli läikähtymäisillään. Mitä järjetöntä ilveilyä tosielämässä oli tämä, että hänet, joka vast'ikään oli karkoitettu pois Islannista, otettiin palatessaan avosylin vastaan? Mitä mieletöntä sokkosillaoloa kohtalon voimat hänen kanssaan leikkivät? Hän ei ollut turhaan ottanut Kristian Kristianssonin nimeä. Millä näkymättömillä siivillä olikaan kohtalo hänet verhonnut hänen niin tehdessään, ja olivatko nämä siivet peitetyt kunnian vaiko häpeän höyhenillä, palkinnon vai rangaistuksen, ilon vai surun, elämän vaiko kuoleman?

IV.

Ministeriksi tehty ruununvouti oli yhä entisensä. Hän otti Kristian Kristianssonin vastaan mitä sulavimmalla kohteliaisuudella, ilman pienintäkään merkkiä siitä, että olisi hänet tuntenut.

"Tervetuloa!" hän sanoi. "Tervetuloa Islantiin! Vaimoni on vastaanottohuoneessa — näkemiseen on hänelle suuri ilo. Menkäämme tätä tietä, virkahuoneeni läpi, seuratkaahan minua. Älkää satuttako itseänne uuniin, vieraat toisinaan tekevät niin. Tämä on vanha rappeutunut talo, josta edeltäjäni oli vastuunalainen — rakennutan parast'aikaa parempaa toiseen osaan kaupunkia. Ettehän ole vielä syönyt päivällistä? Sepä hauskaa! Meillä täällä ylhäällä pohjoisessa on alkuperäiset tavat vallalla, herra Kristiansson. Me syömme päivällistä puolenpäivän tienoissa, ja te tulette juuri parahiksi. Olin johtamassa hallinnollista kokousta, kun uutinen saapumisestanne ilmoitettiin minulle, ja rohkenin silloin kutsua pari virkaveljistäni aterioimaan kanssanne. Tässä on vastaanottohuone — olkaa hyvä ja astukaa sisään."

Mutisten ainoastaan yksitavuisia sanoja vastaukseksi ministerin selityksiin Kristian Kristiansson seurasi häntä läpi talon, jonka tunsikin kuin viisi sormeaan, kunnes kohtasi talon emännän ja ystävät, jotka oli kutsuttu häntä tapaamaan.

Rouva oli hänen koulunaikuinen tuttavansa, keski-ikäinen ja vakava; ystävät taas olivat kimnaasin rehtori, iäkkääksi käynyt ja raudanharmaa, ja piispa, vanha hopeahapsi. He ottivat hänet vastaan mitä suurimmalla sydämellisyydellä, mutta, kuten ministerikin, vähintäkään tunnustelun merkkiä osoittamatta.

Kristian Kristiansson kumarteli, mutta ei puhunut paljoa. Hän ei enää pelännyt tulevaisuutta, sillä nyt hän tiesi voivansa tunteettomana kulkea kautta koko Islannin, jos niin tahtoi; mutta hänen seisossaan vanhassa kodissaan, lapsuutensa muistojen ympäröimänä, hänen verensä kuohui ja kurkkua alkoi kuristaa, ja hän saattoi tuskin hillitä itseään.

Hetkisen kuluttua ilmoitti palvelija päivällisen olevan valmiina, ja ministeri vei vieraansa ruokahuoneeseen. Se oli sama vanha huone, entiseen tapaan kalustettuna ja tuskin missään suhteessa muuttuneena. Mutta hänestä, joka sinne nyt astui sisään, näytti se olevan täynnä kummituksia. Yhdellä hätäisellä silmäyksellä hän näki kaiken — tuolin, jossa isällä oli tapana istua, äidin, Magnuksen ja Thoran paikat. Ja muistaessa, että kaikki tuo oli mennyttä, että kaikki yhteys omaisten kanssa oli katkennut, että tässä vanhassa talossa asui toisia ihmisiä eikä jäljellä ollut ketään muuta kuin hän itse, jolla ei siinä ollut vähintäkään osaa, oli hänen sydämensä sykintä taas tukehuttaa hänet, ja hän istahti pöytänsä kuin rikoksellinen.

Mutta jos Kristian Kristiansson oli ääneti, puhui sen sijaan ministeri lakkaamatta.

"Saatte nähdä, että Islannissa tiedetään kaikki, mikä teitä koskee, herra Kristiansson — ihan tyyten! Omasta puolestani voin sanoa, että minulla tavallisten tietolähteiden lisäksi on ollut muutamia yksityisiäkin. Poikani — tunnette kai poikani?"

Kristian Kristiansson kumarsi.

"Poikani on uskollisesti antanut minulle tietoja, joten tulette huomanneeksi minun seuranneen kaikkia liikkeitänne. Tietysti olin pahoillani, kun hän ei ilmoittanut minulle tulostanne — mutta ehkä hän ei tiennytkään siitä. Eikö tiennyt? Sitä ajattelin. Ei hän silti olisi sitä minulle kertonut, jos te olisitte tahtonut sen salata. Niels on varovaisuus itse, sitä hän on. Minun on esimerkiksi ollut mahdotonta taivuttaa häntä ilmoittamaan, kuka te olette! Kiusasin häntä — tunnustan, että kiusasinkin. Mutta ei! 'Eihän se meihin koske, isä', hän sanoi, ja minä olin pakotettu tyytymään."

"Suuri kunnia on tullut Islannin osaksi, kun ensiksi esiinnytte omassa maassanne", sanoi rehtori.

"Niinpä tosiaan, rehtori, ja herra Kristiansson saa nähdä, ettei hänen maineensa täällä ole mikään tyhjä kupla."

"Ei löydy yhtäkään ylioppilasta, joka ei laulaisi laulujanne", vakuutti rehtori.

"Eikä yhtäkään nuorta talontyttöä, joka ei soittelisi kappaleitanne", täydensi ministerin rouva.

"Ihmeellistä!" virkkoi ministeri itse. "Kerrassaan Ilmeellistä! Mutta aina olenkin sanonut, että sävelniekka on kansainvälinen taiteilija. Muut taiteilijat — runoilijat, esimerkiksi — vaativat kääntäjänsä, mutta sävelniekka ei kaipaa mitään välittäjää. Hän käyttää tuota ainoata, yleismaailmallista kieltä, ja hänen puhuessaan voi koko maailma kuunnella. Oiva lahja! Miltä tuntuneekaan kuulua suurten säveltäjien joukkoon! Vaikka kenties silläkin on varjopuolensa. Mitä sanookaan runoilija? He oppivat kärsimyksistä sitä, mitä lauluissaan opettavat. Se on surullista. Lieneekö totta? Tokkohan kaikki ylevät laulut, suuret sinfoniat ja oopperat ovat luojaensa kärsimysten tuotteita, tosielämän kärsimysten, ehkä muutamassa tapauksessa synnin ja surunkin synnyttämiä. Mitä arvelette te, herra Kristiansson?"

"Jumala tiesi", sanoi Kristiansson, ja sen jälkeen vallitsi hetken hiljaisuus.

"Stephen raukka!" huudahti piispa yht'äkkiä, ja sitten kaikki kohottivat katseensa ylöspäin.

"Tulin tässä ajatelleeksi", jatkoi piispa, "että jos synti ja suru lisääisivät neronlahjaa suurta sävelteosta laatiessa, olisi eräs tässä talossa syntynyt varmaankin jättänyt jälkeensä kuolemattomia teoksia."

Kristian Kristiansson oli muiden kanssa katsahnut ylös, ja ministeri kallistui hänen puoleensa selittämään matalalla äänellä: "Surullinen historia, herra Kristiansson — koskee erästä edeltäjäni poikaa, jonka elämä joutui haaksirikoon, mies paran."

"Tarkoitatte Oskar Stephenssonia?"

"Niin todellakin! Mutta miten voi olla mahdollista, että tunnette hänet?"

"Puhelimme hänestä laivalla."

"Ahaa, sehän on selvää! Hänpä muuten olikin tavallaan teidän alempi aateveljenne, hän oli soitannon johtajana Covent Gardenissa. Kamala murhenäytelmä! Tavaton häväistysjuttu! Kun kauhunviesti saapui Nizzasta, niin jokainen täällä häpesi. Sellainen tunnettu islantilainen nimi, ja entisen kuvernöörin poika! Tuntui miltei siltä, kuin Islannin kunnia olisi tahraantunut maailman silmissä. Niin erilaista, niin kerrassaan erilaista, jos vertaa siihen teidän suurenmoisen työnne loistavia tuloksia."

Kristian Kristiansson vapisi kiireestä kantapäähän, mutta sama salaperäinen vaikutin, joka ajaa karitsan koiraan kohti, pakotti hänet jatkamaan.

"Onhan hänen äitinsä kai vielä elossa?" hän kysyi.

"Anna? On kyllä, mutta siinäpä jokseenkin on kaikki mitä hänestä voi sanoa."

Kristian Kristianssonin ääni aleni ja vapisi, kun hän kysyi: "Onko hän sairaana?"

"Oli miten oli — ainakin on hän onneton. Vanhan kuvernöörin kuoltua hän asettui asumaan Thingvelliriin toisen poikansa luo, ja tämä on taas tukalissa oloissa."

"Veloissa?"

"Niin, hän on pankille velkaa sekä pääoman että korkoja lainasta, jonka hänen isänsä oli ottanut

kiinnityksellä pelastaakseen hänen veljensä vankilasta."

"Ja miten aikoo pankki menetellä hänen suhteensa?"

"Myydä hänet aivan pian puille paljaille."

Kristian Kristiansson vaipui taas äänettömään mietiskelyyn, ja kun keskustelu pöydässä jo oli kääntynyt muihin asioihin kysäisi hän yht'äkkiä:

"Eikö häneltä jäänyt lasta?"

"Keneltä? Oskar Stephensoniltako? Jäi — tyttö."

"Elääkö hän myös?"

"Elää, ainakin minun tietääkseni. Kuulepas, rehtori, eikö Oskarin pikku tyttö vielä elä?"

"Elää ja on terve ja reipas", vastasi rehtori.

Kristian Kristianssonin katse kävi ilmeisesti kirkaammaksi. "Onhan tämä ainakin hyvä uutinen," sanoi hän.

Hänen muuttunut äänensä hämmästytti kaikkia niin, että he hetkeksi vaikenivat. Sitten sanoi ministeri:

"Se osoittaa hyvää sydäntänne, että otatte osaa onnettoman aateveli-vainajanne perheen kohtaloon, ja jos minulla olisi ollut vähintäkään aavistusta siitä, että halusitte kuulla tarkemmin heistä, niin olisin voinut kutsua pankkiirin tänne.

"Tapaan hänet huomenna", vastasi Kristian Kristiansson, ja sitten hän heittäen harvasanaisuutensa puheli seuraavan puolen tunnin ajan muista asioista.

Hän puhui hyvin, ja seura oli ihastuksissaan, sillä ei kukaan heistä aavistanut, että hänen eloisuutensa oli vain hermostumista ja naurunsa häpeänsekaista. Päivällisen päätyttyä piispa, joka lakkaamatta oli tarkastellut Kristian Kristianssonia, nousi ja ojensi hänelle kätensä.

"Olen erittäin onnellinen", hän virkkoi, "kun sain nähdä teidät, ja toivon, että vastakin tapaamme. En ymmärrä ensinkään musiikkia, hyvä herra, mutta minua ilahuttaa nähdä, että jalo soittotaiteilija on vain toinen nimitys jalolle miehelle, ja rukoilen Jumalaa siunaamaan teitä sekä ruumiin että sielun puolesta."

Kristian Kristiansson ei saanut vastatuksi, sillä piispan ylistys lisäsi hänen omantuntonsa tuskia uudella mielikarvauksella, ja hän vain kumartui suutelemaan vanhuksen kättä.

Piispa oli hyvillään ja liikutettuna. "Hän on kovin miellyttävä! Kerrassaan ihastuttava!" hän kiitteli pukiessaan ylleen päällysnuttua eteisessä. "Hän tuo minun mieleeni erään, jonka joskus olen tavannut."

"Niin minunkin", yhtyi rehtori.

"Tuo siro käytös, viehkeä hymyily ja ääni, joka tunkee ytimiin ja luihin —"

"Onko hän todella yhdennäköinen — vai johtuuko vain siitä, että pöydässä puhuimme —"

"Tarkoitat onnetonta nuorta —"

"Aivan."

"Oi niin!" huokasi piispa ovea avatessaan. "Mitä suuria olisi hänkin voinut saada aikaan, jos taivas olisi sallinut!"

"Hän voisi nyt olla vaikka toinen Kristian Kristiansson", tuumi rehtori.

"Stephen raukka!" surkutteli piispa.

"Anna parka!" säesti rehtori, ja nuo kaksi vanha ystävästä lähtivät vaivalloisesti astumaan tietään pitkin.

Tällä välin mies, josta he tietämättänsä puhelivat, kärsi itesoimausten tuskia. Epärehellinen hanke väärän nimen avulla oli saavuttaa kansansa rakkautta ja kunnioitusta oli tukehuttamaisillaan hänet. Se oli tarpeellista, se oli välttämätöntä, sitä vaati menettelytapa, johon hänet sai ryhtymään toimi, joka toi hänet kotiin. Mutta jos ne, jotka sokeassa innostuksessaan lausuivat hänet tervetulleeksi, olisivat tienneet, kuka hän oli, miten olisikaan heidän sydämensä häntä kohtaan kylmennyttä,

myötätuntoisuutensa muuttunut inhoksi ja ihailunsa ylenkatseeksi!

Ilta oli Kristianssonille herkeämätöntä kärsimystä! sillä kaikki mitä tässä talossa tapahtui, vähäpätöisinkin esine, mikä hänen silmäänsä sattui, näytti olevan määrätty häntä kiduttamaan. Niin pian kuin mahdollista hän pyysi päästä levolle.

Hänet osoitettiin makuuhuoneeseen, jossa Thora ennen oli asustanut!

Tämä oli viimeinen pisara hänen kärsimystensä kalkissa. Hän oli kuin salakuoppaan pudonnut, ja hänen teki mieli sanoa: "Antakaa minulle mikä huone tahansa, kun vaan ei tätä!" Mutta hän ei uskaltanut puhua, jottei pieninkään sana olisi häntä kavaltanut.

Suljettuaan oven hän heittäytyi uunin luona seisovaan nojatuoliin ja näki taas kuin salaman välähdyksinä sarjan tähän huoneeseen liittyviä elämänsä kohtauksia. Hän ajatteli häyötään, kun sykkivin sydämin hiipi hauskaan, kodikkaaseen morsiuskammioonsa ja vuodeutumien takaa kuuli Thoran värähtelevän hengityksen. Hän ajatteli riemuisaa aamua, kun Thoran kalpeat kasvot päivänpaisteisina hoitivat ja aamuruskon hehku täytti huoneen, aamua, jolloin heidän lapsensa oli syntynyt. Hän muisteli synkkää päivää, kun näki vaimonsa kuolleena lepäävän, ja raskasta hetkeä, jolloin viimeisen kerran häntä silmäiltyään kätki sävellyksensä hänen arkkuunsa.

Voi surkeata ilveilyä! Voi rikottua ja mieletöntä valaa! Mutta ei sittenkään niin mieletöntä, paitsi hänen omalle loukatulle aikomukselleen, sillä nyt hän tiesi, miksi oli ottanut Kristian Kristianssonin nimen. Syyttävän omantuntonsa sokeassa tuskassa hän oli luullut tehneensä sen vain kieltääkseen itseltään maineen, minkä hänen teoksensa hänelle tuottaisivat, mutta kohtalon käsittämättömillä ja ilkkuvilla voimilla oli ankarampia tarkoituksia kuin tuo. Se tapahtui siksi, että hän Oskar Stephanssonina kuoltuaan vielä palaisi Islantiin, näkisi käytöksensä kaikki seuraukset, — että hän, kuin paljain jaloin geysirin kuumalla pohjalla kulkien, seuraisi nuoruutensa polkuja ja hautajaisia; että elossa olevat kiduttaisivat häntä kiittollisuudella ja kuolleet muistoilla; että Jumalan vanhurskas käsi lepäisi hänen päällään raskaampana kuin konsanaan ennen ja hän saisi palkan kaikista teoistansa.

Tämän tähden oli hän ottanut Kristian Kristianssonin nimen ja voittanut sen nimen maineen. Ja hänen uuden elämänsä marttyrius oli alkamassa.

V.

Heti kun pankki aamulla avattiin, lähti Kristian Kristiansson sen johtajaa tapaamaan, ja hänet otettiin vastaan ylenmääräisen kohteliaasti.

"Saanen esittää itseni", hän aloitti.

"Aivan tarpeetonta", vastasi pankkiiri kumartaen, "koko maailma — sanon koko maailma, herra Kristiansson, tuntee teidät."

"Olette kai saanut kirjeen pankkiiriltani Lontoosta —?"

"Sen saimme — se tuli 'Lauran' tuomassa postissa."

"Siinä luullakseni pyydetään teitä hyväksymään nimikirjoitukseni kahteensataan tuhanteen kruunuun asti."

"Se on summan suuruus, herra Kristiansson — kaksisataatuhatta. Jos tahdotte heti nostaa jonkin summan —."

"Tahdon tosiaan", selitti Kristian Kristiansson, ja ottaen laajan lompakon povitaskustaan hän veti esille shekkikirjan ja tarttui kynään.

"Herra Palsson", hän lausui — pankkiiri säpsähti kuullessaan nimeänsä mainittavan, mutta sitten kumarsi ja hymyili — "minua suuresti liikutti eräs puutteen kuvailu eilisillä ministerin päivällisillä, ja tahtoisin olla joksikin avuksi."

"Te olette hyvin jalomielinen, herra Kristiansson, ja jos voin teitä pienimmälläkään tavalla palvella, pienimmälläkään tavalla, niin käsketään vain."

"Asia koski edesmenneen maaherran perhettä — kuulin, että he ovat velassa pankkiin ja että pankki

parhailaan panee toimeen uloshaun."

"Ikävä kyllä se on totta, mutta pankki on ollut hyvin leppeä — hyvinkin leppeä, sanon — oli mahdotonta odottaa enää kauemmin."

"Arvelen, että velka on korkoja kiinnityslainasta Thingvellirin majatalokartanoa vastaan ja että rahat lainasi nykyisen omistajan isä?"

"Niin on asian laita, mutta korot ovat jo pitkältä ajalta maksamatta, ja itse kiinnityskin — itse kiinnityskin on kaikkea muuta kuin hyvä vakuus."

"Herra Palsson", sanoi Kristian Kristiansson, "jos minä maksaisin teille korot omasta kukkarostani, niin ehkäisisikö se toimenpiteen?"

Pankkiiri näkyi pidättävän henkeään. "Te olette hyvin hyvä", hän virkkoi tovin kuluttua. "Mutta korkosumma on suuri; tuskin olette sitä osannut ajatellakaan."

"Miten suuri?" kysyi Kristian Kristiansson.

"Vähintäänkin kahdeksantuhatta kruunua. Enkä missään tapauksessa enää saattaisikaan ottaa sitä vastaan. Asiat ovat jo menneet liian pitkälle. Ulosmittaus on jo toimitettu, kuulutukset huutokaupasta ovat julaistut, ja koko juttu on nyt ruunuvoudin käsissä."

"Milloin tapahtuu huutokauppa?"

"Katsotaanpas", lausui pankinjohtaja vilkaisten sanomalehteen, "tämä on vuoden viimeinen päivä, ja huutokauppa on kuulutettu huomiseksi."

"Huomiseksiko jo?" huudahti Kristian Kristiansson, nousten nopeasti tuoliltaan.

"Huomenna kello 9 aamulla, herra Kristiansson."

Toinen istuutui jälleen, alkaen hypistellä kynänterää sormillaan. Sitten hän virkahti:

"Herra Palsson, olen ollut monta vuotta ulkomailla, mutta olen muistavinani, että maatiloja myydessä on Islannissa lain mukaan pidettävä kolme huutokauppaa — kaksi ruunuvoudin toimistossa ja kolmas itse maatilalla."

"Niin on, mutta onnettomuudeksi on tämä juuri kolmas — kaksi edellistä on jo pidetty."

"Majatalon täytyy siis joutua vasaran alle joka tapauksessa?"

"Sen täytyy joutua joka tapauksessa."

"Ette luule asian olevan mitenkään autettavissa?"

"Olen varma — ihan varma, ettei sitä voi mitenkään auttaa."

"No niin — jos sen täytyy tapahtua, niin sen täytyy", taipui Kristian Kristiansson, ja kastaen kynänsä musteeseen hän toisti ikäänkuin jälkijatuksena: "Korkoja on kahdeksantuhatta kruunua, niinkö?"

"Vähintäänkin kahdeksantuhatta kruunua. Lakikulunkien ja muiden kustannuksien kanssa luultavasti kymmenenkin — niin, luultavasti kymmenen."

"Ja pääsumma on..."

"Pääsumma on satatuhatta kruunua."

"Ihmisraukat, ihmisraukat!" sääliitteli Kristian Kristiansson. Hän alkoi kirjoittaa maksuosoitustaan, mutta pankkiiri jatkoi puhettaan.

"Olen pahoillani äidin tähden, herra Kristiansson, — todellakin hyvin pahoillani äidin tähden. Hän kuuluu sukupolveen, joka on nopeasti häviämässä, mutta moni hänet kuitenkin täällä kaupungissa vielä muistaa. Hyvä äidillinen sielu — on surkuteltavaa, että onnettomuudet ovat kohdanneet häntä näin armottomasti hänen elämänsä iltana —. Imupaperiako?"

"Kiitos!"

"Säälikseni käy poikakin — käy tosiaan säälikseni poikakin. Oikea Ismael, herra Kristiansson — on aina ollut ja sellaisena pysyikin — mutta hän näkyy kerrassaan kovia kokeneen. Totta puhuen oli

kartano alusta pitäen rasi kiinnityksillä aika lailla yli arvonsa, ja jos hän olisi luopunut ponnistuksistaan viisitoista vuotta sitten, niin olisi saattanut olla parempi hänelle itselleen, pankille ja joka miehelle. Nähtävästi hän tahtoi sen säilyttää perheen tähden, ja poloiselle on se tunnustus annettava, että hän on taistellut urhon tavalla — onpa kylläkin taistellut urhon tavalla."

Kristian Kristiansson oli tällä välin kirjoittanut maksuosoituksensa ja repi sitä ulos kirjastaan.

"Ja on muistettava, että, kuten tekin sanoitte, hän ei itse ole kiinnitystä antanut, ja jokainen tuntee olosuhteet, joissa ensimmäinen velka tehtiin. Oi, jospa tuo vintiö veli voisi olla täällä tänään! Kun mies menettelee väärin, niin näkyy hän luulevan, että hänen rikoksensa seuraukset loppuvat hänen omaan tekoonsa, mutta ne kasvavat kuin vyöryvä lumipallo — niin, kuin — Kaksisataatuhatta kruunuako, hyvä herra?"

Kristian Kristiansson oli ojentanut maksuosoituksensa pankkiirille, ja tämä, korjattuaan nenälasit oikeaan asentoonsa, silmäili sen summaa.

"Tarkoitatteko todellakin, että aiotte nostaa koko summan heti, herra Kristiansson?"

"Jos suvaitsette", lausui Kristian Kristiansson.

Pankkiiri alkoi nauraa. "Tosin ei meillä ole mitään maantierosvoja — mutta ellei rahaa tarvita kiireisiin tarkoituksiin, niin..."

"Se *tarvitaan* kiireisiin tarkoituksiin, herra Palsson."

"Siinä tapauksessa tietysti — kyllä — saanko pyytää teitä odottamaan hetkisen?"

Kristian Kristianssonin maksuosoitukseen tarvittavien rahojen hankkimiseen kului puoli tuntia, ja ne tuotiin kolmena viidenkymmentuhannen kruunun pankkisetelinä, jotka ministeri oli varta vasten allekirjoittanut, ja viitenäkymmenenä muuna tuhannen kruunun setelinä.

"Olen teitä paljon vaivannut, herra Palsson."

"Olen avuksenne mielihyvällä — tosiaan mielihyvällä. Pahoittelen vain, ett'en kyennyt auttamaan teitä siinä toisessa asiassa. Jos olisitte tullut luokseni kaksi päivää takaperin, niin olisin lähettänyt sananviejän ruununvoudille, ja ehkä hän —"

"Kuka on ruununvoutina tässä jutussa, herra Palsson?"

"Arnesin ruununvouti. Hän asuu Borgissa."

"Kuinka etäällä on se Thingvelliristä?"

"Ainoastaan viisi kuusi penikulmaa, herra."

"Siis jokseenkin yhtä kaukana kuin täältä Thingvelliriin."

"Jokseenkin; mutta tässä maassa, jossa ei ole junia eikä maanteitä, se on useinkin pitkän päiväkauden matka."

"Aivan oikein! Jääkää hyvästi ja kiitoksia, herra Palsson!"

"Hyvästi, herra Kristiansson", vastasi pankkiiri, ja katsellen hänen jälkeensä hän ajatteli "Mihin maailmassa tarvitsekaan hän kaksisataatuhatta kruunua heti? Ja miksi, — sanon, miksi tahtoi hän maksaa korot Magnus Stephenssonin edestä?"

"Jumalan kiitos olen ehtinyt ajoissa!" ajatteli Kristian Kristiansson.

Ja ulos pankista astuessaan toisteli hän itselleen toivosta ja ilosta värähtäen, että sallimuksen salaperäiset voimat, jotka olivat näkyneet tehneen hänet sattuman ja erehdyksen leikkikaluksi, eivät saattaneet olla tykkänään pahat, koska ne olivat tuoneet hänet takaisin Islantiin omaistensa suurimman hädän hetkenä, jotta hän voisi tulla avuksi ja pelastaa heidät pahimman vaikeuden kohdatessa.

Aamu oli kalsea ja iloton. Synkät villamaiset pilvet ajelehtivat vuorten päällä, kylmä viima puhalteli tuikeana idästä, ja Pohjanmeri pauhasi kimakasti jylisten.

"Me saamme lunta, ennen kuin vuosi on loppunut, hyvä herra", virkkoi eräs kalastajista, jotka pankin portaiden alapäässä vilun takia tömistelivät jalkojaan ja löivät käsiään hartioihinsa.

"Ei ole hetkeäkään viivyteltävä!" ajatteli Kristian Kristiansson; "täytyy heti lähettää noutamaan hevosta ja lähteä empimättä matkalle."

Mutta ennen Thingvelliriin lähtöään oli hänellä vielä jotakin tehtävää Reykjavikissa, ja se oli tärkeintä kaikesta — jollakin verukkeella tai tekosyillä täytyi hänen saada nähdä tyttärensä; se olisi ensimmäinen askel hänen ryhtyessään tätä omakseen vaatimaan. Tyttö oli jo kymmenen vuotta asunut maatilalla, mutta isä otaksui hänen vielä olevan johtaja Nielsenin luona, minkä vuoksi hän suuntasi askeleensa tämän asuntoa kohti.

Johtajasta itsestään ei hänellä ollut muita tietoja kuin mitä aamiaispöydässä oli onnistunut pöytäoveriensa lausunnoista poimimaan itse ilmaisematta olevansa asiasta huvitettu — että tämä oli elossa; että hänelle oli jäänyt vararikostaan kylliksi omaisuutta jäljelle, voidakseen pitää talonsa; että hän eli ihmisvihaajan elämää, syytellen koko maailmaa onnettomuuksistaan ja elämässä kokemastaan kurjuudesta.

Kristian Kristiansson olisi osannut johtajan talolle vaikka silmät ummessa, mutta hänen tultuaan perille näytti itse talo hänestä kumman oudolta. Ennen siro pikku huvila muistutti vähämielistä miestä, joka on menettänyt asemansa maailmassa sekä kaiken toivon ja arvonsa tunnon. Seinien valkaistu pinta oli halkeillut ja likainen, ikkunat meren henkäyksien kantaman suolatahman tahraamat, puutarha villiytynyt, kivitetty polku ruohottunut umpeen.

Eipä se juuri näyttänyt talolta, missä saattoi odottaa nuoren tytön asuvan, mutta kelloa soitettuaan hän kuitenkin kuunteli tunteakseen kevyet askeleet salista. Oven avasi vanha kuihtunut valkohapsinen akka, jonka hameen lieve oli edestä kääritty ylös. Se oli täti Margret, mutta ennen niin hieno ja pirteä pieni vanha neito näytti kuin peljästyneeltä, laiminlyödyltä kissalta, joka omistajiltaan jääneenä on unohtunut yksikseen tyhjiin taloon.

Nämä olivat ensimmäiset omaistensa kasvot, mitä hän oli vielä nähnyt, ja niin vaikeata oli hänelle näytellä osaansa, että hän aivan huomaamattaan tuli maininneeksi naisen nimen, ja tämä sen kuullessaan huomattavasti säpsähti ikäänkuin tunnustellen ääntä.

"Onko teidän veljenne kotona, Margret Nielsen?" kysyi hän.

"Hän on aina kotona", vastasi nainen, "mutta ei nykyään koskaan ota ketään vastaan. Kenen sanon haluavan häntä tavata?"

"Sanokaa, että Kristian Kristiansson tahtoi häntä puhutella."

Täti Margret, joka oli ilman silmälasejaan, näytti hetkisen kuuntelevan ikäänkuin ääntä, joka kuuluu jostakin kaukaa, ja sitten pyysi miestä astumaan sisään.

Tämä salin läpi astuessaan vuorostaan kuunteli, kuullakseen odottamansa hopeanheleän tytön-äänien, mutta kuuli vain omat askeleensa, sillä rakennus kaikui kuin holvi. Muutoksen tuottama tunne saattoi hänet hetkeksi unohtamaan käyntinsä tarkoituksen, ja astuessaan vierashuoneeseen ja nähdessään tämän ennen muinoin niin tutunomaisen suojan nyt niin erilaisena kuin mitä se hänen muistissaan oli, niin autiona, haalistuneena ja köyhyyden leimaamana (kulunut mattorääsy lattialla ja pari tiiltä särkyneinä vanhassa takassa), hän vaistomaisesti tunsu, että ne ilkkuvat voimat, jotka olivat hänen kohtaloansa hallinneet, eivät olleet johtaneet häntä tänne näkemään lastansa, vaan ainoastaan kiusatakseen häntä itseään.

Tuokion kuluttua astui johtaja sisään, vanha tuli silmissään ja vanha reipas ryhti askeleissaan, mutta karvakulu patalakki päässään ja yllään samaten kulunut puku, joka ennen oli ollut musta. Itse hän muistutti harmaata kalliota viheriässä metsikössä, joka auringon laskettua näyttää synkältä ja sumealta.

"Kuulin tulostanne, herra Kristiansson", hän lausui, "ja pitäisi minun kaiketikin kiittää teitä käynnistänne, mutta minä olen vanha mies, joka on elänyt aikansa ohi, enkä saata käsittää, minkä tähden te haluatte minua tavata."

Kristian Kristianssonilla oli verukkeensa valmiina, "Tullen Lontoosta", hän virkkoi, "ajattelin, että saattaisin kertoa teille jotakin tyttärestänne."

"Helgasta? Tunnetteko te tyttäreni Helgan?"

"Olen tuntenut hänet, mutta sittemmin ovat tiemme eronneet, ja olemme tavanneet toisemme vain kerran kymmeneen vuoteen. Kuitenkin tiedän kaiken, mikä häntä koskee, ja saatan kertoa teille, mitä on tapahtunut."

"No, mitä on tapahtunut?"

"Hänestä on tullut suuri laulajatar."

"Laulajatar? Vai niin."

"Suuri oopperalaulajatar."

"Sitten hän on rikas, luulemma?"

"Niin, ehkä häntä saattaa kutsua rikkaaksikin, mutta kuuluisa hän on joka tapauksessa ja suosittu kautta koko Euroopan."

Johtaja seisoi hetkisen ääneti sauvaansa nojautuneena; sitten hän sai sanoiksi:

"No, siitä hänen äitinsä iloitsisi, sen takaan. Mutta minulle itselleni se lienee yhdentekevää. On jo kulunut kymmenen vuotta siitä, kun Helga läksi Islannista, enkä sen koommin ole saanut riviäkään häneltä. Jos hän on rikas, olen minä köyhä, eikä hän siitä välitä rahtuakaan. Sellaista minä kutsuisin tyttäreksi, joka muistaisi isäänsä, kun tämä on tullut vanhaksi ja työhön kykenemättömäksi ja on maailman murjoma. Minulla oli sellainen tytär ennen, mutta ne hänet yhdessä tappoivat — tappoivat yhdessä, ihan niin."

Ukon ääni sortui, ja ajatellen lohduttaa häntä lausui Kristian Kristiansson, tuskin tietäen mitä puhui:

"Minä kuulin teidän surustanne, herra Nielsen."

"Milloin siitä kuulitte? Ei suinkaan Helga ole teille kertonut. Hänellä oli liiaksi paljon osaa sisarensa kuolemaan puhuakseen siitä. Tunsitteko ehkä — niinä aikoina, joista mainitsitte — tunsitteko tyttäreni miestä?"

"Tunsin", myönsi Kristian Kristiansson, sillä tällä sydäntä ahdistavalla hetkellä ei sitä näkynyt voivan välttää.

"Tunsittekin sitten konnan, herraseni", vastasi johtaja.

Kristian Kristian ei uskaltanut peräytyä, vaikka isku koski häntä ytimiin asti. Änkyttäen hän koetti rukoilla armahtavaisuutta. "Oskar Stephensson ei milloinkaan lakannut syyttämästä itseään osuudestaan Thoran kuolemaan, tai suremasta —"

"Kyllä on kaunista surra yhtä tytärtä viettelemällä toinen", lausui vanhus.

"Viettelemällä?"

"Niin, mitä se muuta oli? Hän ei ollut vuottakaan Lontoossa, ennen kuin houkutteli Helgan seuraamaan itseään."

"Herra Nielsen, minulla ei ole mitään oikeutta puolustaa miestä, josta puhumme, mutta Helga on teidän tyttärenne, ja jos tieto, että olette erehtynyt, tuottaa teille lohdutusta, niin saatan vakuuttaa erehtyneenne — tiedän sen —"

"*Mitenkä* sen tiedätte? — eikö hän asunut samassa talossa?"

"Kuitenkin — kuitenkin uskon sydämessäni, että, miten paljon hän lieneekin laiminlyönyt velvollisuuksiaan tyttärentänne Thoraa kohtaan tämän eläessä, niin tämän kuoltua hän ainakin kunnioitti hänen muistoaan liian paljon voidakseen —"

"Oliko se muiston kunnioittamista, että hän möi oikeuden hänen hautansa häpäisemiseen ja sitten kulutti rahansa pelipöytien ääressä?"

Tuskanhiki kihoili Kristian Kristianssonin otsalla, hän oli unohtanut käyntinsä tarkoituksen, kun samassa ovi aukeni ja hän katsahti ylös, toivoen näkevänsä Elinin.

Mutta se oli taasenkin vain täti Margret, nyt pestynä ja voideltuna sekä silmälasit nenällään.

Kristian Kristiansson tarjosi tuolin vanhalle naiselle ja alkoi puhella lapsesta.

"Miehellä, josta puhumme, oli kyllä vikansa, sen Jumala tietää, mutta olisittepa kuullut hänen puhuvan teistä, herraseni, ja sisarestanne sekä tyttärestään, varsinkin pikku tyttärestään..."

"Hän puhui tyttärestään, niinkö?"

"Lakkaamatta —, näkyi häntä alituisesti ajattelevan."

"Ainakaan hän ei mitään muuta tehnyt. Jätti minut lasta elättämään eikä milloinkaan lähettänyt äyriäkään avuksi."

"Ehkä hän itse oli köyhä — niin, tiedänkin sen."

"Mutta mitä kirjeitä hän sitten lähettelikään äidilleen, kerskuen liikkeestään ja ylhäisistä ystävistään, joita oli alkanut saada?"

Kristian Kristiansson loi katseensa alas.

"Ja kun oma liikkeenä hävisi, niin tarjoutuiko hän keventämään kuormaani?"

"Se tapahtui myöhemmin, Oskar — sinä sotket ajat", huomautti tati Margret.

"Suusi kiinni, Margret Nielsen — kyllä tiedän, mitä puhun. Ei, herra, kun tuo hallitustalon ilkimys joudutti minut vararikkoon enkä tiennyt, saisinko kattoa pääni päälle, niin isänpä veljen oli otettava lapsi niskoiltani."

"Magnuksen?"

"Magnus Stephenssonin, ja hänellä oli jo äitinsäkin elätettävänä."

"Elin siis on Thingvellirissä! Ja Magnus on häntä nämä vuodet kasvattanut! Siinä teki jalon työn! Ja nyt on hän aivan murtunut mies, Magnus raukka!"

"Sen ansaitseekin", lausui johtaja. "En minä häntäkään surkuttele — hän oli kaiken pulan alkuna."

"Mutta kun kunnan mies, joka on kantanut muiden kuormat..."

"Kunnan narri, tarkoitatte. Onni tulee joka miehen luokse kerran, ja tuli hänenkin, mutta hän ei huolinut siitä. Katselkaahan tätä huonetta, herraseni. Tuskinpa uskottekaan, että pidin ennen neljää apulaista, jotka söivät ja joivat minun kanssani tässä samassa huoneessa, ja yhtenä oli Magnus Stephensson. Hänellä oli hyviä aatteita siihen aikaan, ja jos hän olisi pysynyt luonani, niin olisimme pidättäneet poissa vapaan liikkeen miehet ja hän olisi nykyään Länsi-Islannin ensimmäinen mies. Annoinpa hänelle kaikki mahdollisuudetkin siihen. Suostuin tekemään hänet liikekumppanikseni ja antamaan hänelle tyttäreni Thoran. Mutta ken liikoja toivoo, se menettää kaikki: hän loukkasi tytärtäni ja nyrpisti nenäänsä naimasopimukselle. Ja nyt hän on sortunut, mutta ei vielä ole pehmennyt. Mikä hullulla kastuu se konnalla kuivaa, ja Magnus Stephenssonista tulee pahempikin kuin vararikkoinen, ennen kuin viimeisensä veisaa."

"Herra Nielsen", lausui Kristian Kristiansson raskaasti hengittäen, "olette taaskin väärässä ja teidän pitäisi se tietääkin."

"Kuka sanoo, että olen väärässä? Ja missä kohden väärässä?"

"Luullessanne, että Magnus Stephensson itsekkyydestä noin kieltäysi naimasta tytärtänne Thoraa."

"Ellei se ollut itsekkyyttä, herraseni, niin mitä se sitten oli?"

"Itsensäkieltämistä — ylevintä itsensäkieltämistä."

"Ohoh?"

"Thora oli huomannut rakastavansa hänen veljeään Oskaria, ja tehdäkseen tytön onnelliseksi oli Magnus valmis luopumaan hänestä veljensä hyväksi. Mutta kun naimakirja oli jo tehty ja te olitte perustanut kaikki toivonne siihen, niin hän pelastaakseen tyttärensä teidän epäsuosiostanne oli hylkäävinään hänet, vaikka häntä hellästi rakasti ja hänen sydämensä oli murtua."

Johtaja hypähti seisaalleen rajua säihky silmissään. "Mutta onko tämä totta?" hän huudahti,

"Totta kuin Jumala elää."

"Keneltä sen olette kuullut?"

"Eräältä, joka olisi sen itse kertonut teille viisitoista vuotta sitten, mutta ei uskaltanut."

Johtaja kääntyi jäykästi sisareensa. "Margret Nielsen, kuuletko mitä hän sanoo?"

Täti Margret, joka hengitti kuuluvasti, nyökäytti vain päätään.

"En tiedä, mitä teille vastaan, herraseni. Jos kerrotta minulle totta, niin olen vihannut väärää henkilöä puolet ikääni. Ja puhutaankin vielä kaitsemuksesta!"

"Jumala peittää meiltä kasvonsa, johtaja. Me olemme ainoastaan hänen heikkoja lapsiaan. Hänellä on oman aikeensa ja tarkoituksensa."

"Taivaan nimessä", ähkäisi johtaja käheänä murahduksena, "mihin tarkoitukseen sokaistaan mies viideksitoista vuodeksi ja saatetaan katkaisemaan kaikki ystävyysuhteet?"

Hän alkoi kävellä edestakaisin lattialla, tynnyttääkseen tämän henkisen maanjäristyksen puistattamia hermojaan.

"Jos olin väärässä Magnukseen nähden, olen saattanut erehtyä Oskaristakin. Säikähdin, kun hän kirjoitti nimeni, ja sen vuoksi autoin lähettämään hänet pois Islannista. Ja nyt hän on kuollut."

Kristian Kristiansson seisoi alla päin — hänen kurkussaan kuohahteli.

"Hänen isänsäkin on kuollut. Me riitelimme lapsistamme, ja nyt näyttää kaikki johtuneen erehdyksestä! Hän oli viisikymmentä vuotta ystäväni eikä minulla ole toista ollut. Ei saa enää vanhalla iällä vanhaa ystävää, ja kun ystävät ovat jättäneet, niin maailmassa käy yksinäiseksi. Ehkä olin liian kova Oskarillekin. Hän oli kummipoikani. Pidin pojasta kaikesta huolimatta, ja hän tuli aina katsomaan ukkoa, oitis kun astui maalle Islannissa."

Kristian Kristianssonia halutti heittää valenaamarinsa ja huudahtaa: "Ja tässä olen jälleen, kummi-isä!" mutta hän ei voinut eikä rohjennut puhua. Hän nousi mennäkseen, ja vanhus saattoi hänet ovelle.

"Tulen tänne vielä, ennen kuin lähdän maasta", virkkoi hän viimeksi, "ja silloin minulla kukaties on jotakin teille sanottavaa."

Kun johtaja palasi vierashuoneeseen näyttäen samalta harmaalta, mutta nyt pilvien kiehtomalta kalliolta, niin täti Margret, joka tuskin oli hievahtanut paikaltaan, virkkoi pelästyneellä äänellä ikäänkuin aaveen nähneenä:

"Tiedätkö, kuka tuo oli?"

"Mitä tarkoitat?"

"Tuo oli Oskar Stephensson."

"Margret Nielsen, sinä olet järjiltäsi. Oskar Stephenssonhan on kuollut."

"Sitten hän on herännyt henkiin jälleen. Tuo on Oskar Stephensson niin varmasti kuin minä olen elävä nainen."

VII.

Kristian Kristiansson jätti johtajan asunnon mielenliikutuksesta hehkuen. Oi, kunpa saapuisi hetki, jolloin saisi heittää yltään kaksinaisuuden asepuvun — jolloin saattaisi lausua omaisilleen: "Minä olen Oskar Stephensson; pitäköön maailma minua Kristian Kristianssonina, mutta ainakin teidän tulee tietää, kuka olen."

Oli tarpeellista ja välttämätöntä, että hän ilmaisisi itsensä omalle perheelleen. Mitenkä muutoin saattaisi hän panna aikomansa tuuman toimeen, ostaa kartanon huomonaamisessa huutokaupassa ja jättää sen takaisin veljelleen? Ja mitenkä muutoin kuin veren ja isyyden oikeudella saattoi hän vaatia lastaan sekä viedä hänet muassaan jälleen palatessaan Englantiin?

Näitä miettien hän palasi hallitustaloon ilmoittaen aikomuksensa matkustaa Thingvelliriin.

"Thingvelliriinkö?" huudahti ministeri. "Onhan aivan luonnollista, että haluatte nähdä meidän vanhan

historiallisen kokouspaikkamme, joka on ollut niin monien tarujemme näyttämönä. Mutta miksi matkustaa sinne juuri tänään! Ei ole joka päivä vilkasta liikettä vanhassa kaupungissamme, mutta tämä, kuten tiedätte, on vuoden viimeinen päivä, ja ennen puoltayötä meillä on monet hauskat juhlamenot. Miksi ette viivy huomiseen asti? Huomenna mielelläni seuraan mukanaanne."

"Minulla on erityinen syy matkustaa jo tänään", vastasi Kristian Kristiansson.

"Sepä vahinko; ja kaupunkilaisemme tuntevat siitä ikävää pettymystä. Totuuden sanoakseni en ole tehnyt mitään muuta koko aamuna, kuin ottanut vastaan lähetystöjä, jotka ovat tulleet pyytämään, että pitäisin teille yleiset juhlapidot. Jokainen yhteiskuntaluokka on kiihdyksissään, ja ylioppilaat puuhailevat soitukulkuetta."

"Se päättää asian. Nyt minun *täytyy* lähteä joka tapauksessa."

"Te olette liian kaino, herra Kristiansson. Mutta ehkäpä ette tunne tietä. Ja sitä paitsi, katsokaahan noita pilviä — lumimyrsky on tulossa."

"Tunnen joka tuuman tiestä, ja lumimyrsky vain lisää huviani, ellei tule liian raju."

"Ellei tule liian raju! Uskokaa minua, ei mikään maailmassa ole niin kurjaa kuin joutua sokaisevan lumimyrskyn yllättämäksi Sammaltunturin kankaalla. Mutta täytymys on täytymys, ja jos teillä on jokin erityinen syy matkaanne, niin ei ole minun asiani teitä pidättää."

"On myöhä, herra Finsen, ja päivät ovat lyhyet — minun on lähdettävä siekailematta."

"Lähetän heti paikalla hakemaan poneja. Te tarvitsette kaksi — yhden itsellenne ja toisen hevospojalle. Tehän palaatte muutamien päivien päästä, joten otaksun, että jätätte matkakapineenne tänne."

Hevospoika saapui ponineen puolenpäivän aikaan, ja kun tällä välin tieto Kristianssonin lähdöstä oli levinnyt läpi kaupungin, niin oli joukko kaupunkilaisia kokoontunut portille katsomaan hänen lähtöään. Näiden joukossa olivat pankkiiri Palsson, kauppias Oddsson, kapteeni Zinsen, valtuuston puheenjohtaja Jonsson ja — kummallisinta kaikesta — ukko Nielsen.

Kutkuttavan utelias mieliala vallitsi tässä pienessä rykelmässä, sillä huhu noista kahdestasadastatuhannesta kruunusta oli kulkenut suusta suuhun, ja ihmetellen kyselivät ihmiset, kuka tämä muukalainen oli, ken hänen isänsä oli ollut ja mitä hän tekisi niin paljon rahalla. Pitkässä sinisessä matkanutuksessaan ja tiukasti istuva karvalakki päässään tullessaan ulos rakennuksesta, jättäen porttikäytävässä hyvästi isännälleen ja emännälleen, näkyi Kristian Kristiansson olevan reippaalla tuulella, sillä hän tervehti hilpeästi jokaista portilla, mainiten useimmat joukosta nimeltään.

Tämä yhä jännitti uteliaisuutta, ja herkeämättömän naurun ja kokkapuheiden kaikuessa alkoivat rohkeimmat yrittellä kysymyksiä.

"Aiotte yöpyä majatalo-kartanoon, herra Kristiansson, vai mitä?"

"Epäilemättä, herra Jonsson, epäilemättä."

"Mutta siellä pidetään huutokauppa huomenna, kuten tiedätte — siellä pidetään huutokauppa huomenna, joten teidät ajetaan pois niin pian."

"Ellei", puuttui puheeseen kapteeni, viekkaasti räpätellen oikeaa silmäänsä, "herra Kristiansson osta koko vanhaa kontua ja rupea maanviljelijäksi ja majatalonpitäjäksi."

"Miksi ei, kapteeni Zinsen, miksi ei?"

"Raskasta työtä aamusta iltaan, herraseni."

"No, eipä kukaan ole kuorsaamalla rikastunut."

Kristian Kristiansson oli heilahtanut satulaan, kun johtaja Nielsen tuli hänen luokseen, kirkastunut kiilto vettyneissä silmissään, ja lausui:

"Älkää kummastuko, jos seuraan teitä Thingvelliriin. Elämä on lyhyt, ja ennen kuin kuolen on minulla jotakin sanottavaa Magnus Stephenssonille."

"Me puhuimme *hänestä* laivalla, muistattehan, hänestä ja hänen lurjusmaisesta nuoremmasta veljestään", sanoi kauppias.

"Niin tosiaan", vastasi Kristian Kristiansson, ja sitten viime hetkessä, kun poni-poikakin oli noussut ratsunsa selkään ja kaikki oli valmiina lähtöön, muukalaisen valtasi huimapäisyyden henki ja hän lisäsi: "Mutta te teitte yhden erehdyksen, herra Oddsson."

"Ja minkä, herra Kristiansson?"

"Te sanoitte, että Oskar Stephensson ei ollut koskaan tehnyt mitään muuta elämässään kuin lopettanut sen, mutta kerran hän teki jotakin, sen muistan. Hän oli ehdokkaana valtiopäiville, siihen aikaan kun oli kotona, ja antoi aimo löylytyksen sille päänsäälle, joka asettui vastaehdokkaaksi. Hyvästi!"

Hänen mentyään tuntui kuin olisi päästy lumouksesta. Hänen viime sanoissaan, hänen naurussaan sekä siinä tavassa, millä hän kohotti lakkiaan nelistäessään kevyesti tietä ylöspäin, oli jotakin, mikä herätti hämärää aavistusta hänen oikeasta olemuksestaan portilla seisovien pakinoitsijain parvessa. Hetkisen he töllistelivät aivan ymmällään toinen toistaan silmiin, kunnes kauppias virkkoi: "Kuka hiidessä hän onkaan?"

"Sanonko ma, kenen sisareni väittää hänen olevan?" kysäisi Nielsen.

"No kenen?"

"Itsensä Oskar Stephenssonin."

Oli kuin salama olisi iskenyt heidän keskeensä.

"Niin, se selittäisi monta seikkaa — se selittäisi, se," lausui pankkiiri, ja hän kertoi jutun Magnus Stephenssonin koroista.

Puolessa tunnissa oli tieto kulovalkean kohinalla ja nopeudella kulkenut kautta kaupungin. Kristian Kristiansson olikin Oskar Stephensson! Senhän hän oli tavallaan itse viittaamalla ilmaissut, eikä siitä mitään epäilystä saattanut olla!

Sinä iltana kerrottiin satoja juttuja Oskar Stephenssonista. Jotkut niistä olivat hyviä ja juteltiin kyöneleet silmissä, mutta toiset pahoja, ja kuitenkin niihin vastattiin kaikuvalla naurulla. Hotellin tupakkahuoneessa ylioppilaat lauloivat Oskarin lauluja, kunnes lamput sammuivat, ja sen jälkeen he hoilailivat niitä pimeässä kymmenkuntaan eri sävellajiin, niin että ikkunat tärisivät heidän voimakkaiden ääntensä kai'usta.

Sillä välin oli ryhmä vakavampia kansalaisia käynyt kertomassa oletuksensa ministerille, ja tämä oli vastannut vieikkaalla hymyilyllään:

"Emme tietenkään saata häntä paljastaa, mutta voimme jatkaa juhlan valmistuksia ja siten houkutellessa häntä ilmaisemaan itsensä."

Niitä jatkettiin viipymättä. Juhla tapahtuisi lainoppineiden klubissa sen päivän iltana, jona vieras palaisi Reykjavikiin. Ministerin oli esitettävä malja "Kristian Kristianssonille, Islannin lempipojalle ja perilliselle!" Sitten oli ylioppilaiden määrä laulaa Oskar Stephenssonin isänmaallinen hymni "Isafold! Isafold! Tulen, pakkasen maa!" Ja kun juhlavieras oli puhunut, niin tuomiokirkon kuoro laulaisi Kristian Kristianssonin liikuttavan virren: "Ken astuu ylös Herran vuorelle, ken nousee Hänen pyhään paikkaansa? Yksin se, jolla on puhtaat kädet ja puhdas sydän ja joka ei ole turhuudessa pöyhkeillyt!"

Kaikki muu oli unohdettua! Poissa oli viha, joka kymmenen vuotta oli Oskar Stephenssonin nimeen liittynyt! Häpeä, jota ei edes kuolema ollut saattanut karkoittaa, oli hävinnyt pois neron häikäisevän valosoihdun tieltä, menestyksen välkkyvän suitsutus-alttarin edestä.

VIII.

Sill'aikaa oli mies itse matkalla Thingvelliriin. Jos pilvet taivaalla riippuivatkin synkkinä, niin oli hänen sydämensä hilpeä ja reipas; vaikka meri mylvi mustaa rantavyörymää vastaan yksitoikkoisen joleasti, sointui koko hänen olennossaan riemukkaan toivon sävel. Hänen ajatuksensa, mielikuvituksensa, tunteensa ja toimihaluensa oli hurjassa hyörinässä, ja ensi kerran tunsu hän itsensä täysin onnelliseksi Islantiin palattuun.

Jumala oli sallinut hänen tulla ajoissa pelastamaan omaisensa joutumasta mieron tielle! Hän oli

rikkonut ja hän oli kärsinyt, mutta sovituksen pyhää velvollisuutta ei häneltä kiellettäisi! Majatalokartano, joka oli pantattu hänen veljensä pelastamiseksi lain kourista, jätettäisiin nyt velattomana takaisin omistajalleen! Kaksisataatuhatta kruunua oli hänellä taskussaan, ja niillä hän ostaisi tuon vanhan kartanon huutokaupassa huomen-aamulla!

Lyhyttä laukkaa tietä pitkin ulos kaupungista ratsastettaessa liiteli hänen toivokas ja riemuitseva sielunsa syyslehden lailla, jota tuuli teuhaten kuljettaa. Hän kuvitteli saapuvansa kartanolle illan hämyssä ja tapaavansa äitiensä, Magnuksen sekä tyttärensä Elinin. Hän kuuli lausuvansa: "Äiti, etkö *sinä* tunne minua? Minä olen Oskar, ja olen palannut kotiin sovittamaan entiset." Ja seuraavana päivänä, huutokaupan ollessa ohi, oikeudenpalvelijain lähdettyä ja jokaisen itkiessä onnesta, hän kuvitteli ottavansa Elinin polvelleen — Elinin, jolla oli Thoran silmät mutta jonka kasvoissa hän näkisi omat piirteensä ikäänkuin kuvastimessa — niin, ja kuiskaavansa hänelle hellästi: "Sinä tulet nyt mukaani, rakkahimpani, ja jos lapsena olet jäänyt jotakin vaille, niin olet nyt naisena saava siitä täyden korvauksen!"

Hevospoikaankin tarttui hänen kepeä mielialansa, ja heidän ratsastaessaan eteenpäin hän lauleli pätkiä keijukaislaulusta:

"Tanssi öin ja päivin vaan, kaikki kuihtuu aikanaan, lempi vain jää ainiaan."

Hän oli pitkä kahdeksantoistavuotias poika ja tuli epäilemättä äitiinsä, tyttömäisistä vaaleanpunaisista kasvoistaan päättäen. He olivat sivuuttaneet lämpimät lähteet ja Ellida-virran ja nousseet ensimmäisen matkalla kohtaavan ylänteen harjalle, ennen kuin pojan päivänpaisteinen mieliala alkoi laskea. Silloin, heidän lepuuttaessaan hevosiaan ja sitoessaan satulavyöt kireämmälle, lausui tämä pelästyneellä kuiskauksella:

"Kuuletteko sitä, herra?"

"Mitä niin?" vastasi Kristian Kristiansson.

"Vuorenhuippua", vastasi poika, osoittaen ryhmyistä epätasaista kalliota, joka kohosi oikealla kädellä olevan vuoren korkeimmalta harjalta ja jonka laella synkkä musta pilvi lipui, näyttäen ilman hirviöltä.

"Mitä siitä sitten, poikaseni?"

"Myrsky ja vuorenkärki ovat ystäviä, herra, sillä ne puhelevat aina keskenään, ennen kuin tuuli viuhuu alas. Ihmiset vapisevat kuullessaan niiden puhelevan, sillä he tietävät siitä, että rajumyrsky on tulossa."

"Rientäkäämme eteenpäin sitten!" lausui Kristian Kristiansson.

Puolessa tunnissa he saapuivat Punaisen Vuoren, Punaisen Järven ja tumman, jylhärantaisen Syvälammen kolkolle, karulle seudulle, ja tällöin särkyi vuorenkärjellä väikkynyt pilvi moniin osiin, joista jokainen näkyi taistelevan toisensa kanssa taivaalla, sillä sieltä kuului ukkosenkaltaisia jymähtelyjä.

"Eikö olisi parempi pysähtyä Keskilaakson kartanoon, herra?" ehdotteli poika.

Mutta Kristian Kristiansson ajatteli äitiään, Magnusta, Eliniä sekä huomen-aamuista huutokauppaa, ja päätti rientää edelleen.

He olivat Sammalkankaan liepeillä, kun alkoi tulla lunta. Se putoili aluksi suurina hahtuvina, joiden muoto muistutti kuolleita perhosia, sillä vielä ei tuullut alhaalla, vaikka pilvet yhä kiivaammin kiitelivät taivaalla ja jyly ylhäällä yltyi.

Kristian Kristiansson muisti, mitä ministeri oli sanonut, ettei mikään maailmassa ollut kurjempaa kuin joutua lumimyrskyn yllättämäksi tällä autiolla nummella, ja hetkiseksi hän kysyi itseltään, eikö olisi sentään parasta kääntyä takaisin Keskilaaksoon ja odottaa siellä, kunnes rajuilma oli ohitse. Mutta seuraavassa silmänräpäyksessä hän sanoi itselleen, että ne hornan voimat, jotka olivat vainunneet hänen askeleitaan, siitä asti kun hän astui maalle Islantiin, yrittivät pidättää häntä hänen aikomastaan hyvästä työstä, jonka vuoksi hänen täytyi rientää eteenpäin kaiken uhallakin.

"Oletko peloissasi, poikaseni?" hän kysyi.

"En juuri peloissanikaan", änkytti poika.

"Siis joutuin vain eteenpäin!"

Itse kangas, kun he sille saapuivat, oli valkoinen aavikko, mustien kallioiden ja tunturien reunustama. Tien he saattoivat löytää ainoastaan seuraamalla viittoja, jotka seisovivat ikäänkuin valkopäät

vahtisotilaat selkää myrskyyn päin käännettynä harvassa rivissä, jota jatkui yli koko kaamean kentän.

Autiuden tunne oli ihan lomaannuttava, ja ääni tuntui varoittavan:
"Palaja takaisin, kun vielä on aikaa!" Mutta taaskin Kristian Kristiansson ajatteli äitiään, Magnusta ja Eliniä ja huomista huutokauppaa ja hoputti hevostaan kahlaamaan syventyneen lumen lävitse.

He eivät olleet paljoakaan edenneet, kun tuuli painui alas, vimmatusti viuhkoten vasten heidän kasvojaan. Lumihiutaleet ryöppöysivät ja sinkoilivat heidän ympärillään kuin piikiven palaset. Jokainen hiekale tuntui viiltävän ihoa, samalla kuin kylmä kävi tuimaksi. Jäätä hyytyi heidän kulmilleen ja silmäripsinsä, niin että heidän täytyi joka toinen minuutti pysähtyä, taitellakseen sitä pois.

Lopuksi yllätti heidät pimeyskin, paksun lumituiskun tuottama kamala, haudankaltainen pimeys. Hurja lumipyörre vyöryi yli aavikon, täyttäen tupruillaan ilman ja verhoten matkailijat toistensa näkyvistä. Tuli niin synkkä pimeys, että he saattoivat nähdä vain muutaman kyynärän pitkältä ympärilleen, yhdessä pysyäkseen ollen pakotettuina vähän väliä huutamaan toisilleen.

He olivat nyt joutuneet täydellisesti myrskyn valtaan eivätkä voineet enää ajatella takaisin palaamista. Tuuli kohisi, ulvoi ja itki; lumi löi purevasti vasten kasvoja. Ei missään ollut kalliota, puuta tai pensasta tarjoamassa suojaa; ei ollut ympärillä eikä yläpuolella muuta kuin avara erämaa ja yhäti synkkenevä pimeys.

Kristian Kristiansson surkutteli poikaa, mutta hänen oma rohkeutensa oli myrskyn yltyessä yhä ylennyt. Hän taisteli mielestään rajua kaksinkamppailua luonnonvoimien kanssa. Taipaleen päässä olivat hänen äitinsä, Magnus ja Elin, jotka hän kykenisi pelastamaan hädästä, kunhan vain ehtisi perille ennen aamua. Se oli kuin taistelua elämästä, lähimpiensä ja rakkaimpainsa elämästä, luonnonvoimien hurjaa hillittömyyttä vastaan. Itse luontokin näytti olevan vielä sydämettömämpänä kuin se yleensäkin on ihmistä vastaan, käyden nyt armottomalla sodalla estämään häntä auttamasta omaisiansa. Mutta hän voittaisi sen! Tuiskutkoon vain lunta, satakoon rakeita tai jyrisköön taivas, mutta kotiinsa hän ehtisi ennen huutokaupan alkua! Hevoset alkoivat ensinnä uupua. Kristian Kristiansson ratsasti voimakkaalla täysi-ikäisellä tammalla, mutta pojan hepo oli nuori, vasta äsken opetettu, ja se näkyi olevan pökertymäisillään tuiskuun ja tuuleen. Tuokion kuluttua se käänsi pois pänsä myrskystä eikä suostunut kulkemaan eteenpäin, joten pojan täytyi astua alas satulasta ja käydä sen edellä, kiskoen sitä perässään suitsista. Pian se kokonaan pysähtyen lysähti kyljelleen ja saatiin vaivoin jaloilleen jälleen.

"Se on vasta nelitalvias, ja tämä on sen ensimmäinen matka", sanoi poika valittavalla äänellä, sivaltaessaan itsepäistä ratsua raipalla.

Mutta pian alkoi jo poika itsekin nääntyä. Hänellä oli rukkaset käsissään, mutta hevosta suitsista kiskoessaan hän kadotti toisen niistä. Sen tähden paleltui hänen paljas kätensä puutuen pian aivan hervottomaksi. Hevosta taluttaessa olivat hänen vaatteensa jäätyneet jäykiksi, niin että hän tuskin kykeni jalkojansa siirtelemään. Hänen äänensä heikkeni heikkenemistään, ja vain vaivalloisesti saattoi hän katkonaisin sanoin vastata kumppanilleen, kun tämä huusi hänelle edestä päin. Vihdoin kuului tyrehtyvä vaikerrus:

"Tulkaa noutamaan minut, hyvä herra — minä en jaksa enää."

Hiukan myöhemmin hän alkoi hourailla, puheli äidistään ja yritti riisua vaatteitaan, ikäänkuin mennäkseen levolle.

Kristian Kristiansson tunsu suurta tuskaa mielessään ajatellessaan, mitä kärsimyksiä oli poika paralle tuottanut. Hän nosti pojan satulaan, selkää käännettynä hevosen päätä kohti, lohdutellen häntä, mikäli tässä hirvittävässä asemassa kykeni.

"Rohkeutta, poikani, rohkeutta! Lepomaja ei saata olla kaukana. Siellä saamme suojaa, kunnes myrsky on ohi."

Kivipaateroista rakennettu pieni huone, johon hän aikoinaan oli Helgan kanssa astunut sisään, oli kuumenäyn tavoin kuvastanut hänen sielunsa silmissä. Kuinka kauan hän sai epätoivoisesti ponnistella, ennen kuin sinne pääsi, sitä hän ei itsekään tietänyt, mutta käyden varsan edellä ja taluttaen tammaa sivullaan hän vihdoon saapui majalle.

Heti kun pääsivät katon alle lankesi poika polvilleen ja alkoi sopertavalla äänellä kohmettuneiden huultensa välistä lukea uskontunnustusta: "Minä uskon isään Jumalaan kaikkivaltiaaseen —." Hän luuli lausuvansa iltarukousta.

Lepomaja oli huonosti varustettu, mutta siellä löytyi kuitenkin heiniä hevosille, jotka niitä heti rupesivatkin ahmimaan. Ei ollut lampua, ja kun ovi suojaksi lumituiskulta suljettiin, oli sisällä

pilkkosen pimeä.

Hetkisen perästä lämpisi ilma hevosten hengityksestä, ja miesten vaatteet sulivat. Tämä tuotti kovan vilun, ja heidän täytyi lyödä käsiään hartioihinsa, jott'eivät hampaita kalistellen olisi kylmissään värisseet. Sitten ilma kävi kuumaksi, kun hevoset alkoivat hikoilla; ja poika sieppasikin päällysvaatteet yltään, laskeutuen makuulle varsan kanssa vieretysten, aivan kuin kumpikin olisivat olleet ihmisolentoja.

Kristian Kristiansson heittäysi pitkäkseen matkustajia varten valmistetulle puulavalle, kuunnellen myrskyn pauhinaa ulkona. Tuuli ulvoi ja vinkui huoneen nurkissa, ja hän tunsu, että nietokset sen ympärillä paisuivat yhä paksummiksi. Jos myrskyä täten jatkuisi, niin saattaisi pikku hökkeli piankin hautautua lumeen, ja sitten olisi vaikeata tai mahdotonta sieltä raivata tietänsä ulos.

Hänen mielenlujutensa alkoi vähetä. Hän alkoi kauhistua hirvittävää asemaansa. Julmat luonnonvoimat tuntuivat pääsevän hänestä voitolle. Hän oli vasta puolitiessä matkaansa, ja ellei hän pääsisi sen päähän ennen aamua, niin jäisivät hänen äitinsä ja pikku Elin kodittomiksi. Mutta myrsky ei näyttänyt taukoamisen merkkejä; hevoset olivat uupuneet, poni-poika menehtyneenä ja kaikesta päättäen oli mahdotonta päästä etenemään.

Yht'äkkiä uusi ajatus pälkähti hänen päähänsä. Istualleen kohoten hän huudahti:

"Poika, poika! Kuulehan, tunnetko tietä Borgista Thingvelliriin?"

"Kyllä, herra", kuului pojan uninen ääni pimeydestä.

"Minkälainen se on?"

"Hirveä, herra!"

"Tätäkin pahempi?"

"Kymmenen kertaa pahempi — se kulkee Hengeltunturin yli ja kiehuvien lähteiden ohitse."

"Jumalan kiitos!" huoahhti Kristian Kristiansson tyytyväisenä laskeutuen jälleen pitkäkseen, siinä mielessä, että myrsky, joka häntä viivytti, tietenkin pidättäisi ruununvoudinkin, joten ei siis huomisesta huutokaupasta tulisikaan mitään.

Tuuli yhä vinkui ja ulvoi ulkona autiolla aavikolla, mutta myrsky ei miestämmä enää kauhistuttanut. Poika ja varsa olivat nukahtaneet ja hengittivät raskaasti, tamma pureksi loppuja heiniä, ja Kristian Kristiansson, sydämensä keventyneeksi ja tilansa turvallisemmaksi tuntien, laittausi makuulle hankin ja oli torkahtamassa uneen, kun samalla kuuli tömähdyksen huoneen katolta.

Hän hätkähti ylös ja alkoi kuunnella. Tamma myöskin kuuli oudot äänet, sillä syömästä lakaten se tuli lattian poikki Kristianssonin luo ikäänkuin peloissaan ja laski päänsä hänen jaloilleen lavalle. Vasta hetkisen kuluttua hän erotti äänet ihmisaskeleiksi ja älysi jonkun kävelevän katolla, ja silloin hän heti huusi, kysyen kuka siellä oli. Vastaukseksi kuului ääni ikäänkuin haudasta: "Laskekaa sisään!"

Hän siirsi pois satulat, joilla oli oven teljennyt, ja avasi sen. Silloin hän näki, että lunta jo oli ehtinyt pyryttää ovenkohdan umpeen, mutta se oli hetkessä puhkaistu pois lapiolla, joka sitä tarkoitusta varten riippui majan seinällä. Seuraavassa tuokiossa astui mies kynnyksen yli — mies ja hevonen.

IX.

"Oi Jumalani sitä iltaa!" päivitteli vieras. Hän näkyi olevan pelästyneenä ja kauhuissaan rajusäästä, josta nyt pääsi suojaan.

Kun Kristian Kristiansson oli taas sulkenut ja teljittänyt oven, niin pimeys näytti entistäkin sankemmalta.

"Onko teillä tulitikkuja?" hän kysyi.

"Ei — on — tarkoitan, ne taisivat päästä kastumaan", vastasi vieras. Hän raapaisi yhtä, mutta se pihahhti sammuksiin.

"Olkaa sitten varuillanne! Tuolla makaa poika lattialla. Tuokaa hevosenne tänne."

"Kiitoksia! Olipa onni, että kuulin äänenne! Olin eksynyt tieltäni ja kummastelin, millä ontolla pohjalla kävelinkään, kun huusitte altani. Se oli säikähdyttää minut kuoliaaksi."

Ääni kuului nuorelta; vieras oli varmaan nuori mies, luultavasti nuori talonpoika. He puhelivat keskenään pimeässä, kumpaisenkaan kykenemättä erottamaan toistensa kasvoja.

"Kuka te olette, nuori mies?" kysyi Kristian Kristiansson.

"Olen Erik Arnasson, tulen Thingvelliristä. Ja kuka te olette?"

"Olen matkailija, menossa sinne."

"Varmaankin huutokauppaan?"

"Niin."

"Sittenpä tulenkin juuri talosta, johon te aiotte."

"Oletteko renkinä majatalossa?"

"Olin, mutta nyt ovat kaikki palkolliset jo lähteneet. Minun vuoroni tuli viimeiseksi."

"Missä ovat Gudrun ja Jon Vidalin?"

"He ovat viljelleet Kora-tiluksia jo kymmenen vuotta."

"Entä Asher?"

"Hän on myöskin lähtenyt. Joukkomme hupeni vähiin isäntämme jouduttua ahdinkoon. Minä olen palvellut häntä pienestä nulikasta asti, mutta tänään iltapäivällä hän antoi minulle erokirjan."

"Missä on vanha Maria?"

"Jo aikoja kuollut."

"Eikö siis ketään ole jäljellä?"

"Ei ketään muita kuin isäntä, hänen vanha äitinsä ja nuori tyttärensä."

"Tytärkö?"

"Niin, jokainen sanoo häntä tyttäreksi, mutta hän on vain veljentytär."

"Eikö ketään muuta ole talossa tänä iltana?"

"Ei minun tietääkseni. Eivätkä hekään siellä enää toista yötä liene."

"Mutta eihän huutokauppaa saateta toimittaa huomenna, ystäväni. Ei ruunuvoudin ole mitenkään mahdollista päästä sinne tänään. Hänen on tultava Borgista, ja tie vuoren yli on vieläkin tukalampi kuin tämä."

"Ruunuvouti on jo siellä."

"Nytkö jo?"

"Niin, hän jäi keittiöön, kun minä läksin, parhaillaan piti kalunkirjoitusta. Hän aikoi nukkua yönsä pappilassa."

Kristian Kristianssonin hiukset tuntuivat nousevan pystyyn. Ei ollut siis tuo peloittava matka mitenkään vältettävissä. Hänen täytyi lähteä taipaleelle rajuilmaasta huolimatta. Hänen jäsenensä olivat raskaat kuin lyijy ja yrittäessään hän saattoi ainoastaan suurella ponnistuksella liikuttaa niitä. Kuitenkin hän ravisti itsensä valveille puolihorroksestaan ja alkoi satuloida hevostaan.

"Mikähän aika nyt lienee, nuori mies?"

"En tiedä, kelloni on seisahtunut. Eikä olisi valoa nähdäkseniäkään. Ainakin lienee seitsemän tienoissa. Mutta eihän herra toki aio pitkittää matkaansa tänä iltana?"

"Minun täytyy."

"Te ette pääse Thingvelliriin. Tukalaa oli matkustaminen minullekin, vaikka oli selkäni tuuleen päin,

mutta teillä se käy kymmenen kertaa vaikeammaksi, kasvot vastaviimaan käännettyinä. Te jäätte tielle. Ystävänne eivät teistä sen koommin kuule."

"Hyvää yötä! Viekkää poika muassanne Reykjavikiin aamulla."

Taasen lumiaavikolle tultuaan Kristian Kristiansson ei muusta tiennyt kuin että oli suinpäin, ehdottomasti pyrittävä eteenpäin. Satula oli kostea, hänestä tuntui ikäänkuin olisi ratsastanut kylmässä vedessä; lunta oli syvemältä kuin ennen, ja toisinaan hänen hevosensa upposi siihen satulavöitänsä myöten; pimeys oli nyt yön pilkkopimeyttä, ja vain töin ja tuskin osasi hän seurata tienviittojen osoittamaa latua; tuuli vinkui vasten hänen ruumistaan, lumi ryöppysi kipeästi hänen kasvoihinsa, mutta yhäti hän ponnisteli eteenpäin, sillä uusi uskallusta ja toivoa synnyttävä ajatus oli tullut hänen mieleensä:

Kaikkivaltias taisteli hänen puolestaan hänen hurjassa ottelussaan luonnonvoimia vastaan! Hornan liittoutuneet vallat olivat koettaneet estää häntä pelastamasta omaisiaan, ja hänen tultuaan lepomajalle olivat ne tuutineet hänet petolliseen levollisuuteen, mutta Jumala oli lähettänyt tämän talonpojan majatalosta varoittamaan häntä, että hänen omaisiansa yhäti uhkasi vaara ja että jos hän viipyisi suojassa aamuun asti, niin hän saapuisi matkansa päähän liian myöhään! Näin ajatellen hänen mielensä rohkaistui, sillä hän tunsii olevansa Sen välittömässä läheisyydessä, joka on voimakkaintakin myrskyä mahtavampi.

Mutta parin tunnin kuluttua alkoi tämän pyhän oletuksen tuli sammua. Hän tunsii väsymystä ja hänen rintansa kohoili raskaasti kuin tukehtumisillaan; vielä päälliseksi hän ajoi eksyksiin yhä syventyvässä lumessa, ja tamman kompastuessa nietoksiin hän tuskin jaksoi vetää sitä jaloilleen. Silloin, ennen kuin hän aavistikaan, alkoi ääni jälleen kuiskia hänelle.

"Miksi jätit lepomajan? Olkoonkin ruunuvouti paikalla, ei mitään ostajia pääse sinne tänä iltana, eikä huutokauppaa voida ostajitta pitää."

Tämän ajatuksen juuri juolahtaessa hänelle mieleen hän näki punertavan pilkun välkkyvän pimeästä ja käänsi hevosensa valoa kohti. Lähemmäksi tultuaan hän huomasi sen maatalon ikkunaksi ja oven löydettyään huhui, kunnes huoneesta riensi mies vastaan.

"Olen eksynyt tieltäni", huikkasi hän tälle yli tuulen tohinan. "Mikä paikka tämä lienee?"

"Tämä on Kora", huusi mies vastaukseksi, ja silloin ilmestyi ovikäytävälle myöskin nainen hänen taakseen. Mies oli Jon Vidalin ja nainen Gudrun, mutta ei kumpikaan tuntenut häntä.

"Minne herra oli menossa?" kysyi Jon.

"Huutokauppaan Thingvelliriin."

"Ette olekaan sitten paljoa poikennut oikealta uralta. Jatkakaahan oikealle, kunnes pääsette joen yli, ja seuratkaa sitten kivipatsaita kuilulle asti."

Kristian Kristiansson epäröi. "Olen uuvuksissa, olen ratsastanut Reykjavikista asti, eikä näytä hyödyttävän matkata eteenpäin. Ei kukaan muu hullaannu matkustamaan tällaisella ilmalla, ja ellei ole väkeä huutamassa, niin eihän huutokaupasta voi tulla mitään. Jos siis voitte antaa minulle suojaa ja yösijaa..."

"Herra on tervetullut, mutta jos haluatte saada maatilaa, niin kyllä olisi parasta teidän viipymättä matkustaa paikalle."

"Kuinka niin?"

"Sehän on pakkohuutokauppa, ja hän myy tilan joka tapauksessa."

"Miten hän voi myydä, jollei ole ostajaa?"

"Silloin ruunuvouti itse tarjoo jonkun puolesta, ja tiedetään kyllä kenen."

"Kuka se on?"

"Eräs hallitusvirastosta, joka on miellettyä tuota maatilaa jo viisitoista vuotta."

"Siis luulette, että ruunuvouti pitää huutokaupan aamulla, olkoon ketään saapuvilla tahi ei?"

"Aivan varmaan. Mitä vähemmän tarjoojia, sitä mieluisampaa hänelle ja sitä parempi kauppa ministerille."

"Täytynee minun sitten lähteä", sanoi Kristian Kristiansson.

"Tulkaa ensin sisälle lämmittelemään", kehoitti Jon. "Tuuli on tyyntymässä — pian se lakkaa."

Pian särpi Kristian Kristiansson kuumaa kahvia kodassa, Jonin ja Gudrunin puhellessa majakartanon perheestä.

"Me palvelimme siellä kymmenen vuotta, joten hyvin tunnemme väen", virkkoi Jon.

"Vanha Anna-raukka!" säälitteli Gudrun. "Hän olisi tervetullut jakamaan kanssani kaiken mitä täällä on, mutta kun puolikasvuiset poikamme makaavat porstuakamarissa, niin ei ole ainoatakaan vuodetta liikennemään."

"Eikö heillä ole kasvattitytärkin?"

"On, Herra nähköön; ja kukapa ei häntä halusta ottaisi avuksi askareihin, mutta isäntä ei tahdo kuulla puhuttavankaan sellaisesta. 'Elin ei saa ruveta kenenkään palkolliseksi', hän sanoo.

"Ei ole miehen oma syy, että Magnus Stephensson on joutunut vauriolle", vakuutti Jon. "Hänellä on Simsonin voimat, ja työtä on tehnyt kuuden edestä."

"Miten hän kestää kärsimyksensä?"

"Huonosti", vastasi Gudrun. "Hän ei nykyisin käy koskaan kirkossa eikä lue rukouksia kotonakaan."

"Niin"; sanoi Jon, "hän on hukannut uskonsa, miesparka, ja kun ihminen sen hukkaa, menee häneltä kaikki hukkaan — sen tiedätte."

"Ihmiset pelkäävät häntä", kertoi Gudrun. "Hän näyttää mieheltä, jolla ei ole mitään menestystä, joka huitoen käsillään ympärilleen häätää pois hyvät henget, jotka vaeltavat ihmisen sivulla."

"Ja minkä luullaan aikaansaaneen tämän muutoksen hänessä?"

"Pankki ja huonot ajat ovat siihen syypäät", vastasi Jon.

"Ja paha veli", lisäsi Gudrun. "Hänen veljensä on kuollut, ja vanharouva on tehnyt pojastaan pyhimyksen, mutta hän ei uskalla mainita hänen nimeään Magnuksen kuullen, sillä, silloin tämä nousee ylös ja lähtee ulos huoneesta."

"Vihaako hän siis veljeään niin kovin?"

"Oli aika, jolloin uskon hänen halunneen tappaa veljensä", tuumi Jon.

Kristian Kristiansson hypähti ylös ja valmistautui jatkamaan matkaansa Thingvelliriin, vaikka puoleksi jäätyneine jäsenineen tuskin pääsi satulaan tai turvonneilla sormillaan saattoi pidellä ohjaksia. Taaskin oli hänen rohkeutensa lannistunut, ja toivo, jolla oli aloittanut matkansa — riemuisan yhtymisen toivo — oli nyt poissa.

Magnuksen kiihkeys teki hänelle mahdottomaksi ilmaista itseään omaisilleen. Jos hän ovelle ratsastaen huudahtaisi: "Minä olen Oskar, sanoma kuolemastani oli väärä, ja nyt olen palannut kotia rikkaana ja menestystä kokeneena", niin mitä vastaisikaan siihen Magnus? Hän vastaisi: "Isäsi on kuollut, vaimosi on myöskin haudassa, äitisi ja tyttäresi ovat pitkät vuodet kärsineet köyhyyttä ja puutettakin — kaikki sinun rikkomustesi seurauksena — luuletko, että sinun kurjat kolikkosi voivat sitä korvata?" Ja sitten hänen veljensä työntäisi hänet takaisin maantielle.

Ei hän tänä iltana saattanut ilmaista itseään — ei ainakaan tänä iltana! Ehkä sentään huomenna, kun huutokauppa oli pidetty ja ruununvouti lähtenyt talosta, niin, ehkä huomenna, kun hän olisi tasoittanut tien ja täten varmistunut vastaanotostaan! Mutta nyt täytyi hänen mennä majataloon tavallisena matkustajana, joka oli tullut huutokauppaa varten paikalle.

Täten mietittyään menettelytapansa valmiiksi hän kävi jälleen toivokkaammaksi ja ponnisteli reippaammin mielin eteenpäin. Rajuilma oli nyt tauonnut, ja hänen päästyään Almanagjan äkkikäännteeseen tyyntyi tuuli kokonaan ja tantereelle näytti vain jättiläisvuori syytäneen laavansa lumena alas.

Itse rotko oli muistoja täynnä — muistoja hänen kunniansa, muistoja alennuksensa päivästä — mutta jääpuikkoja riippui nyt siellä, missä kansojen liput olivat liehuneet, ja suunnatonten sienten näköisiä luminietoksia oli röykkiöitynyt silloisten teltojen sijoille. Hän muisti noita-akan, joka oli sanonut: "Varo veljeäsi!" ja hän ajatteli valkeita kasvoja, jotka olivat pistäytyneet ovesta kesken tanssin. Viimattoman tyvenen vallitessa alkoi taivas seljetä muodostaen rotkon äkkijyrkkien seinämien välille majesteettillisen

tähdistä välkkyvän katon, mutta hän hapuili pimeässä Hukutuslammen jäätyneelle pinnalle ja ihan läheltä sivuutti paikan, missä oli istunut Helgan kanssa.

Jäätyneen putouksen yli johtavalta sillalta hän ensi kertaa näki majatalon ikkunain tuikkeen, ja tällöin tuntui sydämen sykintä hänen rinnassaan salpautuvan. Hänen äitinsä, veljensä ja pieni rakas tyttärensä olivat tuolla, ja hän oli kymmenen vuotta valmistellut yhtyäkseen heihin, mutta nyt näin lähellä ollessaan hän tuskin sai lähteneeksi edelleen.

Tuntisiko äiti hänet — joka oli ensimmäisenä lukenut hänen kasvopiirteensä ja tuntenut hänet kehdestä saakka? Kristian pelkäsi niin käyvän, ja sitten hän pamppailevan sydämensä levottomassa tuskassa taasen pelkäsi, että niin *ei* kävisi. Ei kenkään Islannissa ollut tähän asti tuntenut häntä, ja nyt hän tiesi olevansa vähemmän näköisensä kuin konsanaan, sillä hän oli palstatilalla kuvastimeen vilkaistessaan nähnyt huulensa turvonneiksi ja silmiensä verestävän tämän kauhean päivän nääntymyksen johdosta.

Hän oli ravata narskuttanut joen paikallisen jään yli sillan alapuolelta ja saapunut pihattopolun äänettömälle lumivaipalle, kun ovi aukeni ja kaksi miestä astui ulos. "Ruununvouti ja pastori", ajatteli hän. Hän pidätti ratsuaan, eivätkä he häntä kuulleet, mutta heidän käännyttyään pappilan polulle alkoivat koirat sisällä haukkua.

Hänen sydämensä sykintä oli hänet tukehuttaa, eikä olisi paljoa tarvittu, jotta hän olisi kääntynyt pakoon. Kuinka kauan hän siinä seiso — viisikö minuuttia vai kymmenen — sitä hän ei huomannut. Sadat ajatukset ajoivat toisiaan hänen aivoissaan hurjemmin kuin pyryvä lumi. Mutta ajatellen lopuksi, että kaikkivaltias Jumala, joka oli johtanut hänet tämän hirveän päivän vaarojen läpi — tehden tyhjäksi pahanhengen aivoitukset ja elementtien voimat ja ajaen häntä eteenpäin kaikkivaltiaalla tahdollaan kuin hirmumyrskyn kiidättämää — niin, ajatellen, että Hän ei olisi nyt vihdoin johtanut häntä sinne muutoin kuin hyvään tarkoitukseen, Kristiansson kannusti hevosen porrasten eteen ja kosketti ratsuraipallaan ikkunaan.

X.

Magnus Stephensson oli tosiaankin menettänyt uskonsa. Viisitoista vuotta hän oli koko sielunsa voimalla uskonut, että jokaista tässä elämässä kohdellaan ansionsa mukaan: että nuhteeton elämä ennemmin tai myöhemmin palkitaan ja pahuus rangaistaan. Mutta maailman kokemus oli vähitellen vuosi vuodelta jäytännyt tätä hänen vahvaa uskoansa ja täyttännyt hänen sydämensä mitä selittämättömimmällä ristiriitaisuudella. Miestä, joka nuhteettomasti eli, ei palkittu, eikä väärintekijä saanut kärsiä rangaistusta. Mitä sitten jäikään enää uskottavaksi? Että maailmaa hallitsemissa ei ollutkaan Jumalaa tahi että Hän ei tehnyt mitään, jos olikin olemassa?

Magnus Stephensson oli koettanut elää oikein. Hän oli ottanut kantaakseen muiden heittämät kuormat ja ponnistellut lujin sydämin. Viisitoista vuotta hän oli orjan tavoin raatanut, ja vaikka maksamatta jääneet velat yhä kasvoivat, niin ei hän koskaan ollut tahtonut uskoa lopun olevan tulossa. Kiinnityssumma oli ääretön, korko aivan liiallinen, ja pankin täytyisi tulla huomaamaan, että enempää kuin mitä hän sai irti maasta ja karjasta oli ihmisten mahdoton tehdä!

Mutta ulosmittaus oli lopultakin tehty, myyntikuulutukset julistettu ja molemmat esihuutokaupat pidetty. Silloin oli hänen uskonsa kadonnut kuin silmänräpäyksessä, ja hänen sielustaan oli noussut tuo juhlallisen korkea, joskin jumalaaherjaava huuto, jolla ihmiskunta hamasta maailman alusta oli taivasta kohti kohottanut valituksen ja vastalauseen karsimansa kurjuuden tähden: "Minä olen totellut Sinun lakejasi; minä olen elänyt nuhteettomasti; minä olen auttanut köyhiä ja tukenut ahdistettuja; minä olen jakanut leipäni orpojen kanssa ja suojellut leskiä — mitä olet *Sinä* tehnyt minulle?"

Siinä synkässä äänettömyydessä, joka tätä tärisyttävää kysymystä seuraa, häviää enemmänkin kuin ihmisen uskonto, ja niinpä oli Magnus Stephenssoniltakin mennyt samalla kertaa hänen uskonsa oikeaan ja väärään, hänen luottamuksensa oikeuteen, omaantuntoon ja hyveeseen, jättäen jälkeensä ainoastaan eläimellisen luonnon rajut kouristukset.

Siitä hetkestä asti kun ruununvouti saapui tekemään kalunkirjoitusta, oli Magnus tehnyt tuskin muuta kuin istunut salissa ja juonut. Hän istui siellä päivät päästänsä, karkeat lumisäärykset vedettyinä saapasten yli, nyreät kasvot uuniin päin käännettynä, kädet työnnettyinä syvälle housuntaskuihin, leveä otsa raskaissa rypyissä raudanharmaan tukan lovireunaisen sängen alla, jykevä leuka rinnalle painuneena ja tukevat lanteet nauskuttelemassa tuolia hänen sillä vääntelehtiessään.

Äiti yritti pitkän päivää moneen toviin häntä lohdutella.

"Älä ole liian alakuloinen, Magnus", lausui Anna. "Tähdet tuikkivat, silloin kun on pimeä, tiedäthän."

"Eikö jo ole tarpeeksi pimeätä?" vastasi tämä katkerasti nauraen ja joi taas.

Välillä tuli myös Elin hänen luokseen. Hän oli nyt pitkä tyttö, melkein kuusitoistavuotias, jo hiven naisekkuutta kasvoissa ja vartalossa, mutta lyhyessä sinisessä hameessaan ja solkikengät jalassa sipsutellen oli hänellä tapana kiepsahtaa Magnuksen polvelle ja toisen kätensä kaulaan kietoen laskea toinen polttavalle otsalle pikku äitimäisellä tavallaan koettaen tyynnyttää setäänsä.

"Kas, kas! No, kyllä riittää. Menehän nyt isoäidin luo, tyttöseni, minä olen väsyksissä", esteli Magnus.

Aikaisin päivällä olivat häntä kiusanneet ajatukset, että mahdollisesti saapuisi kaukaisempia vieraita taloon yöpymään ollakseen saapuvilla aamuissa huutokaupassa, ja mielessään hän jo kuvitteli koko majatalo-kartanon olevan täynnä niitä ja miten hänen täytyisi kuunnella heidän välinpitämätöntä pakinaansa ja sydämetöntä nauruaan voimatta viskata heitä maantielle, vaikka voimattomassa vimmassa sormet syhyivät. Mutta kun rajuilma nousi valloilleen, niin hänen pelkonsa tässä suhteessa hälveni, ja tuulen ja lumen vinkuessa ja tuiskutessa ulkona istui hän monta tuntia perätysten yksinään synkässä ja juhlassa rauhassa.

Paitsi ruunuvoutia ei muita henkilöitä käynyt talossa sinä päivänä kuin pastori, ja hänkin tuli vasta kello kymmenen tienoissa iltasella noutamaan ruunuvoutia luokseen levolle. Tällöin olivat kaikki tästä sortuneesta huonekunnasta jäljelle jääneet kokoontuneina saliin, jossa Magnus yhä istui uunin vieressä, kun taas ruunupalvelija, Anna ja Elin puuhasivat astiakaapin luona lopettamassa kaluston katsastusta.

"Uh, millainen ilma!" puhkui pastori tömistellen lunta sääryksistään. "Tällaisena yönä eivät teitä toki ainakaan matkustajat häiritse vuoteiltanne — onhan siitäkin vähän lohdutusta, eikö niin?"

Hän oli jaarittelias, onttosydäminen ja onttopäinen ukki, joka tyytyväisenä laiskiaisena märehti tuhannen kruunun vuosipalkan suuteita.

"Vai niin, tämä on siis viimeinen yönne vanhassa kodissanne, Anna! Sepä on sääli! Niin", jatkoi hän naputtaen nuuskarasiaansa, "alastonna tulini minä äitini kohdusta ja alastonna sinne jälleen palaan! Kiitetty olkoon Herran nimi!"

Magnus liukahutti kärsimättömästi tuoliaan, murahdellen halveksivia kurkkuääniä.

"Olen tuntenut tämän vanhan talon sekä sen ilojen että surujen aikoina jo viisivuodetta ajastaikaa, Anna. Siitä asti kuin isävainajasi — minä hautasin hänet itse, Jumala suokoon rauhan hänen sielulleen —"

"Suokoon Jumala rauhan hänen sielulleen!" toisti Anna.

"Siitä asti kuin isävainajasi naitti sinut. Ja niin ujoileva, punehtuva, helläsydäminen pikku morsian sinä olitkin!"

Taaskin Magnus kääntelehti levottomasti tuolillaan, jotakin kurkustaan äännähdellen.

"Minä muistan sen niin hyvin, koska samana vuonna isäsi suuri lato paloi poroksi ja hänen serkkunsa Jörgen löydettiin kuolleenä kuilusta. Herättipä se huomiota! Loppumattomia tutkisteluja! Todistajia tavaton paljous! Teidän edeltäjällänne, herra ruunuvouti, oli kylläntä puuhaa niihin aikoihin."

Ruunuvouti mutisi jotakin tavallista, ja Magnus potkaisi takassa kyteviä puita.

"Epäluulo tosiaan kohtasi isääsi, muistathan, ja koska hän oli juopotellut ja juovuspäissään oli sellainen hillitön mies..."

"Oi, Herran tähden, jättäkäämme jo tämä", huudahti Magnus.

"Magnus Stephensson", intti pastori, "jos olemmekin ahdistuksessa, niin tulee kuitenkin käyttäytyä kuin Jumalan järjelliset luodut —"

"Järjellinen helvetti!" ärjäisi Magnus, ja enempää kiistaa välttääkseen lyödä läimäytti ruunuvouti kirjansa kiinni, ilmoittaen lopettaneensa ja olevansa lähtövalmis.

Magnus istui äänettömänä, sillä aikaa kun ruunuvouti — teräväpiirteinen karpänsilmäinen mies — veti ylleen viittansa ja lumikenkäänsä, mutta sitten hän kääntyi oikeudenpalvelijaan ja virkkoi värähtävällä äänellä ja synkkä kiilto silmissään:

"Onko kaikki lopussa, herra ruununvouti?"

"On; se vei paljon aikaa, mutta nyt se on päätetty."

"Minä tarkoitan", lausui Magnus, "onko varma, että huutokauppa on pidettävä?"

"Aivan varma. Ei siitä tietääkseni ole ollut epäilystäkään."

"Katsokaahan, herra", jatkoi Magnus seisaalleen nousten. "Ruununvouti voi tehdä paljon, jos tahtoo käyttää vaikutusvaltaansa. Antakaa minulle vielä yksi koetus, niin suoritan kaikki, mitä olen velkaa. Minä olen kärsinyt viisi huonoa vuotta perätysten — ei ihme, että jäi korkoja maksamatta. Viime kesänä menetin neljäkymmentä karitsaa yhtenä ainoana yönä ja seuraavana aamuna kaksi hiehoa ja vasikan. Sitten tuli vielä tulva syksyllä, lakaisten puolet heinistäni järveen. Mutta eihän sellaisia ilmoja saata iankaiken kestää. Varmastikin saamme taasen sarjan hyviä vuosia. Suokaa minulle vielä neljä vuotta — niin näette mitä saan aikaan."

"Asia ei enää pyynnöstä parane", vastasi virkamies.

"Älkää sanoko niin, herra ruununvouti. Kuulkaahan! Sukuni on viljellyt tätä tilaa puolentoistasataa vuotta, eikä siitä senvuoksi mielellään tahtoisi luopua. Oma lihani ja vereni ovat sen maaperässä — lihaksieni voima ja otsani hiki. Suokaa minulle edes kolme vuotta, hyvä herra — vain kolme."

"Mahdotonta!" lausui ruununvouti.

"Ruununvouti, tulkaahan tänne", sanoi Magnus vetäen miehen syrjään ja puhuen matalalla äänellä, jotta naiset eivät häntä kuulisi. "En välitä rahtuakaan itsestäni — kyllä minä tulen toimeen tavalla tai toisella, ja ellen tule, niin ei silläkään väliä — mutta ajattelen lasta. Tytön pitäisi periä talo, ja hän on orpo, mutta hän näin ollen ei saa mitään. Suokaa minulle vielä yksi koetus, lapsen tähden, ruununvouti. Älkää panko minua koville. Myykää pois puolet karjastani korkojen maksuksi ja jättäkää minulle vain kaksi vuotta — edes kaksi."

"Tiedätte hyvin, että kiinnitys koskee yhtä hyvin irtaimistoa kuin itse tilustakin", vastasi ruununvouti. "Miten saattaisin heikontaa vakuutta? Mitä tyttöön tulee, niin hän on nuori ja terve: antakaa hänen mennä palvelemaan."

Magnus puri huultaan koettaen hillitä itseään ja sitten hän lausui: "Olette oikeassa, herra; tyttö ja minä saattamme pitää huolta itsestämme, mutta entäs äiti vanha. Hän syntyi tässä talossa ja täällä toivoi saavansa kuollakin. En niin suuresti huolehtisi, jos hän olisi poissa, ja totta puhuen hän ei enää olekaan terve. Suokaa minulle vielä yksi vuosi, herra ruununvouti — yksi ainoa vuosi!"

"On turha tuhlata sanoja. Asiat ovat jo menneet liian pitkälle. Ainoa, minkä nyt voin tehdä on —"

"Mitä, herra?"

"Jos voitte maksaa minulle kaikki korot ennen kello yhdeksää huomenna, niin saatan omalla vastuullani peruuttaa huutokaupan."

"Kahdeksantuhatta kruunua!" virkkoi Magnus korottaen äänensä pilkalliseksi huudahdukseksi; "pyydätte minua hankkimaan kahdeksantuhatta kruunua ennen yhdeksää aamulla? Yhtä hyvinhän saattaisitte pyytää, että toisin teille kuun!"

"Älkäämme siis puhuko enempää tästä asiasta. Pankki on ollut hyvin kärsivällinen, hyvin leppeä —"

"Pankki!" huudahti Magnus epätoivonsa rajulla uhmalla. "Onko pankilla äitiä? Onko pankilla lasta? Ei! Pankki on suuri kiskova hirviö ilman sydäntä, joka sykkisi sääliä ketäkään kohtaan. Jumal'avita, hitto vieköön pankin kaikkine houkkioineen ja matelevine orjineen!"

"Magnus Stephensson", virkkoi pastori pientä lihavaa kättään kohottaen "pyydän teitä muistamaan, että on pappismies seurassanne, ja jos te sadattelette eli turhaan lausutte Jumalan nimen —"

"Lausun turhaan Jumalan nimen! *Te* sitä kylliksi teette — teette sitä joka sunnuntai."

"En tahdo olla käsittävinäni teitä väärin, Magnus Stephensson — tiedänhän, että nyt olette suuresti epäuskon vallassa, ja siitä asti kun lakkasitte kirkossa käymästä —"

"Kirkossa! Te rukoulette Jumalaa kirkoissanne, ja mitä Hän tekee teidän hyväksenne? Mitä Hän tekee kenenkään hyväksi? Mitä Hän on tehnyt minulle?"

"Jos elämäenne olisi ollut suora ja puhdas, niin Hän olisi teitä kainnut."

"Ja eikö se ole sitten ollut? Enkö ole koettanut tehdä mikä on oikein? Ja kuitenkin Jumala näkee minut myytävän puille paljaille, hädettävän kodistani ja rakkaimpani jätettävän maantien-ojaan kuolemaan."

"Jumala kurittaa omiansa, ja jos me vain uskomme Häneen —"

"Uskomme Häneen? Missä Hän on? Onko Hän pohjoismaissa? Minä en ole koskaan kuullut sitä. Onko Hän etelässä? En ole koskaan nähnyt Häntä täällä, vaikka pirun olen kylläkin usein nähnyt. Hän on pilvissä jos missään eikä siitä ole mitään hyötyä minulle."

"Magnus Stephensson —"

"Jos Jumala on maan päällä, niin tehkoon jotakin. Täällä Hänellä on hyvä tilaisuus siihen. Te sanotte köyhiä Hänen kansakseen, ettekö niin? No, minä olen ruokkinut ja suojannut Hänen kansaansa viisitoista vuotta, ja nyt itse kaipaen ruokaa ja suojaa. Tarvitsen kahdeksantuhatta kruunua ennen kello yhdeksää aamulla, ja jos Jumala voi toimia mitään tässä maailmassa, antakoon Hän minun saada nuo rahat ja pelastaa äitini ja lapseni nälkään nääntymästä. Mutta Hän ei voi sitä tehdä! Hän ei voi tehdä mitään!"

"Magnus Stephensson", sanoi pikkuinen pappi taas kohottaen pienen pullean kätensä, "kun kerran seisotte sen suuren valkean istuimen edessä, on Jumalalla yhtä ja toista teille anteeksi annettavaa."

"Pastori Peter, kun minä tulen sen suuren valkean istuimen eteen, on minulla yhtä ja toista Jumalalle anteeksi annettavaa — siltä minusta näyttää."

"Jumalanpilkkua! Herjausta!" huudahti pastori, ja hänen lähdettyään ruununvoudin jälkeen talosta nauraa rämäytti Magnus halveksivasti hänen peräänsä yön pimeyteen. Samassa kaksi lammaskoiraa, jotka olivat kuono kypäläin päällä maanneet oven suulla, alkoi murista ja haukkua ikäänkuin tahtoen meluun yhtyä, mutta Magnus — joka muuten aina oli ollut eläinten ystävä — potkaisi niitä äkäisesti ja hoiperteli sitten takaisin paikalleen lieden luo.

Kun vieraitten mentyä pieni perhe oli yksikseen, niin Elin, joka oli seisonut astiakaapin luona, meni Magnuksen puolelle, pujahti tavalliselle paikalleen hänen polvelleen ja sanoi —

"Älä ole huolissasi minun tähteni, Magnus-setä! Minne hyvänsä sinun on mentävä, sinne minäkin tahdon mennä, ja mikä kelpaa sinulle, se kelpaa kyllä Elinillekin. Ja sitä paitsi, kuka tietää mitä voi tapahtua, ennen kuin vouti huomenna palaa? Nythän on uudenvuoden aatto, setä. Kaikkea hyvää tulee uutena vuonna — ihmeitä tapahtuu uutena vuonna, setä."

Mutta tytön lapsellisen suloinen hilpeys, joka oli ollut hänen elämänsä päivänpaisteena niin monta vuotta, ei häneen enää tehonnut, ja nyrpein sanoin työntäen hänet syrjään hän nousi ja lähti ulos takaovesta.

Silloin Anna, joka oli istunut ääneti pöydän ääressä otti Raamatun ja neljä virsikirjaa nurkkahyllyltä ja soitti kellolla rukoukseen.

"Voi minua houkkaa!" hän sanoi. "Unohdinkin, että Erik on poissa. Kunpa nyt olisi löytänyt jossakin suojaa, poika parka — säälisinpä koiraakin, jonka pitäisi olla taivasalla tällaisena yönä."

Ja sitten Elin Magnuksen puutteessa luki luvun, jonka Anna oli hänelle osoittanut. Se oli psalmi, joka alkaa sanoilla: "Herra on minun paimeneni, ei minulta mitään puutu." Kun tuo lyhyt luku oli loppunut, nousivat molemmat naiset seisaalleen ja lauloivat virren — Elin nuoruuden hopeanheleällä sopraanolla ja Anna vanhuudesta käreällä äänellään, he kahden yksinäisessä asunnossa autioiden kukkulain keskellä, ympärillään ainoastaan pimeys ja lumi — ja Jumalan äärettömät siivet.

"Oi onnellinen on se mies, ken kärsiviä hellii; kun murheet häntä ahdistaa, hän Jumalassa levon saa."

Anna istahti virren loputtua, mutta Elin jäi vielä seisomaan pöydän viereen, ja silmänsä sulkien ja viattomat kasvonsa ylöspäin kohotettuina hän lausui itsekseen pienen rukouksen.

"Oi Isä", hän sanoi, "siunaa Magnus-setää, ettei hänen tarvitse peljätä mitään paha. Näytä minulle, miten voisin auttaa häntä, etten tuottaisi hänelle huolta ja räsitystä. Rakas Jeesus, lähetä ihme, joka pelastaa Magnus-setän, isoäidin ja minut. Se on niin pieni asia sinulle, mutta niin suuren suuri meille, ja me tulemme niin onnellisiksi ja saamme asua Herran huoneessa ikuisesti. Kristuksen tähden. Amen."

Sitten hän avasi luottamusta loistavat silmänsä ja sanoi: "Minä uskon *varmaan*, että hän auttaa, mummo", ja suudellen Annaa hän iloisella äänellä toivotti "hyvää yötä" ja lähti levolle.

Rukouksen jälkeen Magnus palasi saliin ja kävi takan luo hajoittelemaan kekäleitä yöksi. Huolten

pilvet näyttivät painavan häntä raskaammin kuin koskaan, ja niitä karkoittaakseen Anna alkoi puhua Elinistä.

"Hän alkaa yhä enemmän tulla äitiinsä, ja toisin ajoin minusta tuntuu vain unelta, että rakas Thoramme on kuollut. Jos olisit kuullut Elinin äsken rukoilevan tuota pelastavaa ihmetyötä, niin sydämesi olisi täyttynyt tulvilleen. Hän meni levolle varmasti vakuutettuna siitä, että ihme tapahtuu ennen huomisaamua."

"Olipa se todella ihme, joka nyt voisi meitä auttaa", sanoi Magnus.
"Eikä ihmeitä tapahdu paitsi semmoisia, joita teemme itsellemme."

"Mitä sillä tarkoitat, Magnus?" tiedusti Anna sytyttäessään kynttilöitä.

"Tarkoitan, että jos minun pitäisi elää elämäni uudestaan, niin en yrittäisi tehdä sitä, mikä on oikein, äiti."

"Ethän toki tahtoisi tehdä väärin, vai miten?"

"Ei ole oikeaa eikä väärää, äiti, on vain paras; ja jos minun olisi aloitettava uudestaan, niin tekisin, mikä on parasta, parasta itselleni ja ihmisille ympärilläni."

"Et tiedä, mitä sanot, Magnus. On hetkiä, jolloin saattaa näyttää olevan parasta ryöstää, jopa tappaakin —"

"Ja miks'ei?" intti Magnus, joka parast'aikaa salpasi ovea. "Jos joku mies tulisi tänä iltana tänne taloon kahdeksantuhatta kruunua taskussaan, niin luuletko, että minua arveluttaisi ottaa ne?"

"Poikani, et ajattele niin."

"Ajattelen tosiaan."

"Sinä olet joutunut epätoivoon, Magnus, ja epätoivoisen ihmisen sanat haipuvat tuuleen. Jos uskoisin todella sinun noin ajattelevan, niin kuolisin, kuolisin heti paikalla."

Hän hyrskähti itkuun, ja sitten oltiin kotvan aikaa ääneti. Vihdoin virkkoi Magnus:

"Älähän välitä, äiti! Mitäpä siitä, ajattelenko niin tai näin, sillä tuskinpa joudun sellaiseen kiusaukseen. Anna minulle kynttilä ja mennään makuulle."

"Olet kantanut hirmuista taakkaa, Magnus, ja jospa vain olisin voinut auttaa sinua siinä —"

"Olet kylläkin, äiti. Ilman sinua ja Eliniä olisin menehtynyt jo kymmenen vuotta sitten."

"Isäsi tiesi ryöstäneensä sinulta perintösi, ja kait sekin osaltaan vaikutti hänen kuolemaansa."

"Ei syy ollut isän yksinään. *Hänkin* koetti tehdä oikeuden mukaan. Mutta se onneton raukka, joka tulee tuhlaajan jälkeen pellolle, saa korjata tähkien rippeet — sehän on selvä."

He kääntyivät kumpikin kynttilä kädessä menemään — Anna ylistupaan ja Magnus vierashuoneeseen — kun koirat, jotka taas olivat nousseet ja alkaneet nuuskia oven suulla, rupesivat haukkumaan ja ulvomaan.

"Joku on tulossa", sanoi Magnus.

Tuokion kuluttua helähti ikkuna kuin ratsuraipan helapään kopautuksesta, ja sitten lausui ulkoa värisevä, kimeältä sointuva ääni tavanmukaisen islantilaisen tervehdyksen:

"Jumala kanssanne!"

He tuijottivat kumpikin ällistyneinä toisiinsa, ajatusten hitaasti risteillessä heidän aivoissaan. Sitten Magnus tavallisen vastatervehdyksen unohtaen astui takaisin ovelle ja riuhtaisi sen auki.

Ulkoportailta kuului raskaitten jalkojen töminää ja sitten ilmestyi kynnykselle mies. Hän näytti vanhalta, sillä kulmakarvat, viikset, parta, jopa matkaviitan suippopäähineen alta esiinpistävät hiuksetkin olivat lumesta valkeina. Kotvan aikaa hän seisoikin matkasta hengästyneenä, silmäillen vuorotellen äitiä ja Magnusta, ja kysyi sitten samalla värisevällä äänellä:

"Voitteko antaa minulle yösjaa ja toimittaa ratsuni katon alle?"

Annasta tuntui kysymys hänelle tehdyltä, mutta sen sijaan että olisi heti vastannut hän loi Magnukseen neuvottoman katseen, joka ilmaisi sanomatonta pelkoa. Magnus katsahti takaisin äitiinsä

ja epäröi hetkisen, pidellen ovea auki. Sitten hän sanoi:

"Tulkaahan sisään", ja vieras astui taloon.

VII OSA.

"Vasempaan, oikeaan käy pallon tie
pelaajan lyönti sille suunnan määrää;
Hän, jonk' oot lyömä tantereelle sie,
Hän tietää *Hän vain* minne matka vie."

I.

"Pikku tamma on kuumissaan — se kaipaa sukimista ja lepoa ennen kuin annatte sille apetta."

"Kyllä pidän huolta siitä, herra", sanoi Magnus ja lähti ulos temmaten oven kiinni jälkeensä.

Kristian Kristiansson oli astahtanut pari askelta etemmä ovesta ja seiso siinä kuin lumottuna. Hänen sydämensä hytkähteli ja valtimo löi rajusti, ja hän tunsi tuupertuvansa nurin, jos ottaisi vielä askeleenkin eteenpäin. Niin usein oli hän kuvitellut itseään tässä asemassa, ettei ollut ensiksi pitää sitä totena. Pimeässä ponnistelleita silmiä häikäisi kynttiläin valo, mutta hän koetti kuitenkin katsella ympärilleen muistiaan jännittäen. Ensi silmäyksellä majatalo kaikkienensa — vanhat muotokuvat seinällä, vanha bornholmilaiskello nurkassa, takka ja lepotuoli sitä vastapäätä — näytti hänestä tyhjältä ja ilottomalta kun oli vastikään tullut hallitustalon kodikkaista huoneista. Se täytti hänen mielensä katumuksella, ja omantunnon tuska yhä kiihtyi hänen katsahtaessaan äitiinsä.

Hänen tumma tukkansa oli käynyt valkeaksi, ja ennen rakkauden ja onnen kauneutta säteilleet kasvot olivat nyt kärsimysten uurtamat.

Kristian Kristianssonin sydän ikävöi kiihkeästi äidin vastaanottoa, ja vaikka hän oli päättänyt olla ilmaisematta itseään ennen aamua, oli hänellä täysi työ pidättäytyessään huudahtamasta mikäli yltyvältä liikutukseltaan olisi kyennytään: "Äiti, etkö tunne minua? Olen Oskar", sitten kietoakseen kätensä hänen armaaseen kaulaansa, kuten aina oli ajatellut tehdä.

Sillävälän oli Anna taas saavuttanut malttinsa ja sytytteli katossa riippuvaa lamppua; hän vilkaisi tulokkaaseen ja tuumi: "Mies on kylmästä aivan kankeana, eikä ihmekään." Sitten hän lähti lieden luo ja rupesi puhaltelemaan sitä sytyksiin, käskien vierasta riisumaan hyisiä vaatteitaan.

"Eikö herra halua heittää pois päällystakkiansa ja saappaitansa?" hän sanoi, ja vaikka kysymys oli niin luonnollinen, niin toinen ei kuitenkaan voinut heti vastata, sillä ääni petti.

"Takkinne ja saappaanne, hyvä herra, minä panen ne tänne pankon korvalle kuivamaan."

"Oh, niin! Kyllä, mielelläni."

Anna seiso vieressä hänen heittäessään yltään viittansa ja pyyhkiessään lumen hiuksistaan ja parrastaan ja näin nuoremmaksi ja komeammaksi muuttuessaan, mutta ajatteli vain: "Muukalainen hän on luultavasti. Minkähän tähden hän matkustaa tällaisessa säässä?"

Sitten vieras veti ratsassaappaat jaloistaan, ja Anna toi hänelle parin Magnuksen tohveleja.

"Teillä mahtoi olla hirveä matka?"

"Olihan se jotakuinkin kurja", hän vastasi, ja sen jälkeen hänen oli parempi olla.

"Kyllä silloin herrasmies on halukas saamaan matkansa suoritetuksi, kun kulkee tällaisenakin päivänä."

"Niinpä olinkin — minulla on perillä yhtä ja toista toimitettavaa."

"Oletteko tulleet kaukaakin?"

"Alusta lukien? Kyllä, hyvin kaukaa."

"Ehkä Reykjavikista?"

"Kauempaa — Englannista asti."

"Englannistako?"

"Niin — Lontoosta."

Kumartuessaan panemaan toiveja jalkaansa hänestä tuntui, että äiti katseli häntä, ja hän vapisi peljäten ja samalla toivoen tulevansa tunnetuksi.

"Te ette luultavasti milloinkaan ole käynyt niin kaukana, emäntä", hän virkkoi pää kumarruksissa.

"En ole."

"Eikä kukaan perheestänne?"

Vastustamaton kiusaus pakotti hänet noin kysymään, mutta äiti ei näyttänyt kuulevan häntä — hän oli polvillaan takan luona taittelemassa oksia tuleen.

"Istukaahan lämmittelemään. Poikani sammutti tulen, mutta nämä risut syttyvät aivan paikalla. Te kait olette täällä asioilla?"

"Niin, asioilla."

Anna ajatteli huutokauppaa ja odotti, että vieras alkaisi puhua siitä. Mutta tämä ei alkanutkaan, ja Annat jatkoi: "Englannista tulee usein matkamiehiä tänne ostamaan lampaista ja ponihevosiä, mutta he eivät juuri kulje talvisaikaan."

Toinen ei vielääkään puuttunut puheeseen; hän ajatteli Eliniä ja katseli ympärilleen löytääkseen joitakin merkkejä hänestä. Anna nousi lieden luota sanoen:

"Mutta teillähän on nälkä niin pitkästä ratsastuksesta — mitä antaisin syödäksenne?"

"Mitä tahansa — mitä teillä vain sattuu olemaan valmiina."

"Pelkäänpä, ettei minulla ole mitään valmista — sellaista nimittäin, mikä kelpaisi teikäläisille."

Niin pian kuin taas voitti liikutuksensa hän sanoi: "Eikö islantilaisessa talossa aina ole savustettua lampaanlihaa?"

"On kyllä, jos siitä huolitte."

"Pidän siitä enemmän kuin mistään muusta."

Sitten oltiin kotvan ääneti, ja Oskarista tuntui, että äiti taas tarkasteli häntä. "Olettekin ehkä islantilainen?" tiedusteli Anna.

"Olen — islantilainen olen", hän vastasi.

"Mikä on nimenne?"

Hänet hurmasi taaskin hurja halu ilmaista itsensä heti paikalla äidilleen. Se poisti miltei kokonaan pelon, sillä häntä vaivasi vilpillisyys ja vastakkaiset äänet kiistasivat hänen omassatunnossaan, mutta hetken kuluttua järki kuitenkin pääsi voitolle, ja hän sanoi pala kurkussa:

"Kristian Kristianssoniksi minua kutsutaan."

"Vai niin. Olipa onni, että tapasitte meidät vielä valveilla. Olimme juuri maata menossa."

"Muut perheenne jäsenet ovat kai jo menneetkin?"

"Ei niitä olekaan näkemättänne jäänyt muita kuin yksi — poikani tytär — ja hän oli juuri poistunut, kun astuitte sisään."

Oskar silmäili äitiään tämän astuessa hänen ohitseen ja huomasi hänen kantavan kaulallaan koristetta, jonka hän oli tuonut tuliaisiksi Oxfordista palatessaan. Se pani veren taas kuohahtamaan ohimoille, ja aivan huomaamattaan hän tuli sanoneeksi:

"Tiedättekö, emäntä, että olen nukkunut tässä talossa ennenkin?"

"Siitä mahtaa sitten olla hyvin kauan; minä en muista nähneeni teitä."

"Pitkä aika siitä jo onkin", sanoi hän osoittaen Annan muotokuvaa seinällä, "tuo on varmaan teidän kuvanne?"

"Olihan tuo ennen. Nuorempana se oli näköiseni."

Oskarin ääni muuttui yht'äkkiä lempeäksi hänen sanoessaan: "Olitte aivan tuollainen, kun viimeksi näin teidät, rouva."

"Sitten ette ole käynyt täällä vähintään kymmeneen vuoteen."

"En olekaan", hän vastasi ja näyttäen kuvernöörin muotokuvaa lisäsi: "tuo on miehenne."

"Siitä mahtaa olla enemmänkin kuin kymmenen vuotta, kun olitte täällä käymässä, sillä mieheni on jo kolmattatoista vuotta maannut naudassaan."

"Siitä onkin enemmän kuin kymmenen vuotta. Totta puhuen siitä on kuusitoista vuotta — lähes kuusitoista."

Anna katseli häntä kiinteästi tovin, ja jotakin näkyi liikkuvan hänen muistissaan, sillä hänen povensa kohoili huomattavasti, mutta hän virkkoi vaan syvään huoahdaen: "Meillä on ollut paljon ikävyyksiä, sen jälkeen kun viimeksi liikutte näillä mailla."

"Niinpä kyllä, olen kuullut — kuulin kerrottavan Reykjavikissa. Teillä oli poika —"

"Poikani juuri avasi teille oven."

"Mutta oli teillä toinenkin — nuorempi."

"Oli, mutta — emme puhele hänestä nykyään milloinkaan."

"Kenen kuvaa kannatte kaulallanne, emäntä?"

"Hänen — hän on kuollut."

"Kuoli kunniattomana, eikö niin?"

"Kukapa tietää? Ihminen näkee teon, mutta Jumala seikan, joka sen matkaansaatti, sanotaan."

"Reykjavikissa uskotaan hänestä kuitenkin hyvin huonoa. Kertovat hänen ryöstäneen isältään jok'ainoan pennin, silloin kun hän karkasi maasta; eikä kuulu koskaan lähettäneen mitään apua kotona olevan lapsensa toimeentuloksi."

"Turvatonta on helppo haavoittaa", puolusteli Anna. "Isä varasti itseltään pelastaakseen poikansa, jos tahdotte kuulla totuuden; ja joskaan hän ei lähettänyt mitään lapselleen — niin eihän poikaparalla ollut mitä lähettää, sillä hän oli itsekin puilla paljailla."

"Niinkö olikin asian laita?"

"Vasta hänen kuoltuaan saimme sen kuulla. Muuan hänen isänsä englantilaisista ystävistä kirjoitti meille. Ja koko elämänsä ajan kirjoitteli minulle poikani monista puuhailuistaan ja hyvästä menestyksestään — vain rohkaistakseen sydäntäni ja säästääkseen mieltäni kiusaantumasta."

Loppumaton hellyys tuhlaajapoikaa kohtaan sai kyneleet kahahtamaan äidin silmiin ja sorti hänen äänensä, ja hän yritti lähteä pois, mutta Oskar ei voinut antaa hänen mennä.

"Sepä oli ikävää, ettei hänen isänsä elänyt niin kauan, että olisi kuullut tämän. Kenties olisi se pehmittänyt hänen sydäntään poika parkaa kohtaan."

"Pehmitystä ei tarvittukaan — ainakaan loppupuolella."

"Antoiko isä hänelle anteeksi?"

"Hän kuoli siinä luulossa, että hänen pojastaan oli sukeutunut suuri mies, kuten hän oli toivonut, ja että kaikki oli sovitettu. Se oli tosin vain harhaluulo, mutta se teki hänet hyvin onnelliseksi."

"Poikanne oli soittoniekkka, eikö niin?"

"Oli, herra Kristiansson; ja jo pienestä pitäen hän yhtenänsä töherteli jos jotakin, mitä sanoisi sävellyksikseen. Mutta nuo paperipalaset katosivat aina, enkä kuuna päivänä tietäisi, mitä niistä syntyi, jollen hänen isänsä kuollessa olisi niitä nähnyt."

"Ja missä ne olivat?"

"Hänen isä parkansa kädessä."

Kristian Kristiansson oli kävellyt edestakaisin; suonet tykkivät polttavina ohimoilla, ja häntä halutti kiihkeästi ilmaista itsensä, mutta toiselta puolen hän pelkäsi tehdä sitä. Oman kehnouden tukahduttava tunto haihdutti nyt mielestä muun, ja ennen kuin tiesikään, mitä teki, hän puhkesi sanomaan:

"Mies, joka voi tehdä vääryyttä isälle, joka niin suuresti häntä rakasti, mahtoi olla heittiö — sydämetön konna, joka ansaitsikin sen, mitä hänelle sittemmin tapahtui."

"Oi, ei hän ollut ensinkään sellainen", puolusteli taas Anna. "Olkoonpa niin, että hän teki väärin — sitä en tahdo kieltää — mutta hyväsydämisempää poikaa ei ole milloinkaan maailmaan syntynyt. Kaikki häntä rakastivat, ja hän rakasti kaikkia, ja mitä minuun tulee —"

Kristian Kristiansson toipui Annan värähtelevän äänen kuullessaan. "Jumala häntä siunatkoon!" hän ajatteli. Uusi sävel soi hänen sydämessään. Mutta hän virkkoi vain huomattavasti matalammalla äänellä: "Pyydän anteeksi! Hänen äitinsä ei tietysti voi ajatella niin, mutta vasta ensi kertaa Islantiin tultuani kuulen hänestä nyt hyvän sanan."

"En aikonut ensinkään ruveta puhelemaan hänestä. Enkä milloinkaan teekään sitä toisen poikani läsnäollessa. — Hst! Hän tulee juuri."

Mutta taampaa kuulunut ääni syntyikin makuuhuoneen oven avaamisesta ja sulkemisesta, eikä keittiön, ja sitten kuului keveitä tytön askeleita. Samassa Anna huudahti:

"Elin! Luulin sinun olevan unen helmoissa, lapsukaiseni."

"Olinkin jo, mutta heräsin ja kuulin täällä olevan vieraita. Sen tähden nousin sinua auttamaan, isoäiti."

Kristian Kristiansson vapisi kiireestä kantapähän. Hänen selkensä takaa kuuluva helakka ääni kaikui hänen korvissaan kuin pohjattoman kuilun yli tullessa, sillä se oli tuttu ääni, mutta ikäänkuin unien utujen hämmentämä tai öisten pilvien pidättelemä.

"Tässä, herra Kristiansson, on poikani tytär", Anna esitteli. Ja Kristian Kristiansson kääntyi katsomaan. Hän näki edessään nuoren tytön, solakan kuin täysikasvuinen nainen — heleähipiäisen, kasvot leppeät ja hymyilevät, kauniit sinisilmät. Hänellä oli yllään nauhoitettu liivi, alaspäin käännetty kaulus, hilkka, helavyö ja hiukset palmikolla, ja hän oli kuin elävä kuva äidistään niiltä ajoilta, jolloin Oskar palasi yliopistosta.

Tämä oli hänen tyttärensä, hänen pikku Elininsä, jota hän oli niin kaukaa tullut tapaamaan, mutta hänestä tuntui kuin kaikki nuo hirveät vuodet olisivat yht'äkkiä vierähtäneet takaisin, ja siinä olisikin ollut Thora palanneena elämään.

II.

"No koska nyt kerran olet täällä, niin voithan kattaa pöydän", huomautti Anna.

"Kyllä, isoäiti", vastasi tyttö.

"Pane savustettua lammasta, lihamakkaraa ja kuivattua kampelaa. Minä pistäydyn kodassa kahvia valmistamassa."

"Kyllä, isoäiti."

"Olkaa kuin kotonanne, Kristian Kristiansson — poikani tytär palvelee teitä."

"Kyllä koetan", hän yritti sanoa, mutta ääni ei tahtonut luistaa.

Annan mentyä hän istui tuokion katsellen Eliniä, kun tämä sipsutteli kaapille ja taas pöydän luo, kävi ruokasäiliössä, levitti liinan pöydälle ja asetti sille lautasia ja mokaa. Tyttö oli niin yksinkertaisen luonnollinen ja vapaa kaikesta itsetietoisuudesta, että tuskin näytti huomaavan Kristianssonin läsnäoloa, sillä hän hyräili hiljaa itsekseen ikäänkuin olisi pitänyt povessaan laululintusta, jota ei saanut vaiennetuksi. Kristianssonin sydän laajeni ja hytkähteli, kun hän katseellaan seurasi tytön toimia, ja tämän lähtiessä huoneesta näytti valo siellä himmenevän, ja hänen tullessaan takaisin kävi ilma lämpimämmäksi. Tuon hetken huumaavassa onnessa tuntui hänestä siltä, kuin hän olisi menettänyt tyttärensä jok'ainoana noista viidestätoista vuodesta, jotka oli elänyt ilman häntä, ja nyt, kun Elin oli läsnä, niin likellä, hänen käsiään poltti ja kutkutti saada syleillä häntä. Hänen teki mieli sulkea tyttö syliinsä ja huudahtaa: "Lapseni! Lapseni! Eikö mikään sinulle sano, kuka olen? Minä olen isäsi, olen kaivannut sinua kovin paljon ja kovin usein ajatellut sinua ja nyt olen tullut noutamaan tyttöstäni, emmekä milloinkaan enää erkane toisistamme!" Mutta peläten säikähdyttävänsä Eliniä ja arkaillen ilmaista itseään hänen täytyi taas voittaa liikutuksensa ja hän sanoi vaan:

"Nimesihän on Elin?"

"On, herra", tyttö vastasi.

"Sepä kaunis nimi. Isäsi sen valitsi, eikö niin?"

"En ole koskaan kuullut sitä. Sanoiko isoäiti niin?"

"Isoäiti ja minä", änkytti Kristiansson, "puhelimme äsken isästäsi. Etkö muista häntä?"

"Oi en, hän kuoli, kun olin aivan pieni."

"Onpa se mahtanut olla vahinko sinulle, lapsukaiseni."

"Sitä en voi sanoa, hyvä herra, sillä nähkääs, Magnus-setä on ollut minulle isän sijassa kaiken elinaikani, enkä milloinkaan ole huomannut siinä mitään eroitusta."

"Se oli sitten vahinko isällesi itselleen. Kuinka onnelliseksi olisitkaan hänet saattanut, ja miten ylpeä hän olisi sinusta ollutkaan!"

"Sitäkään en tiedä sanoa", intti tyttönen, "sillä viisi vuotta eli hän syntymäni jälkeen, mutta ei milloinkaan näyttänyt välittävän minusta."

"Onko isoäitisi niin kertonut?"

"Ei ole, herra. Toden totta, ei ole! Eikä Magnus-setäkään. Mutta kaikki tuntevat isäni elämän. Tytötkin koulussa tiesivät kaikki."

Polttava häpeän tunne valtasi Kristianssonin, ja kuuma sykkivä povi jähmettyi.

"Et siis sure isäsi kuolemaa, Elin?"

"Ei olisi oikein sanoa niin, herra!"

"Et ainakaan tunne rakkautta häntä kohtaan?"

"En ole koskaan tuntenut häntä — eihän sitä voi rakastaa, jota ei tunne. Ehkä, jos hän olisi elänyt kauemmin ja palannut kotiin, olisin saattanut ruveta häntä rakastamaan. Mutta en ymmärrä, miten sittenkään olisin voinut, jos ihmiset puhuvat hänestä totta."

"Mitä he puhuvat, lapseneni?"

"Sanovat, että hän oli paha äidille, ja että tämä osaltaan oli syynä äidin aikaiseen kuolemaan."

"Et ole siis milloinkaan toivonut, että olisit saanut nähdä ja tuntea isäsi?"

"Mitenkä sitä olisin voinut? Jos hän ei ollut hyvä äitiraukalleni, mitenkä voisoin ajatella, että hän olisi ollut hyvä minulle? Mutta nyt on illallisenne valmis. Isoäiti tuo kohta kahvia, — ettekö aloita lihalla, herra?"

Hän istahti pöytänsä, mutta hänen nälkänsä oli haihtunut. Hetkisen hän melkein toivoi takaisin pimeään yöhön, josta oli tullut. Tytön koruttomat sanat olivat olleet kuolinsoittoa hänen toiveilleen. Hän

oli jättänyt lapsensa näiksi moniksi vuosiksi toisten huostaan — saattoiko hän nyt palatessaan toivoa rakkautta, jonka itse oli hukannut? Oi ei! Hän oli tullut liian myöhään — liian myöhään! Mutta juuri kun osa suunnitelmasta oli haipunut varjojen pimentoon, välähti uusi valo hänen sydämeensä ja hän reipastui pian.

"Eikö isoäiti kutsunut teitä Kristian Kristianssoniksi?" kysäisi tyttö.

"Kutsui", hän vastasi. "Oletko milloinkaan ennen kuullut sitä nimeä, lapseni?"

Tyttö käänsi innosta hehkuvat kasvonsa häntä kohti, sanoen: "Kaikki islantilaisetahan sen tuntevat. Suurella, Englannissa asuvalla säveltäjällähän on sama nimi."

Päihdyttävä riemu täytti hänen mielensä, ja hän sanoi:

"Vai niin, sinä — sinäkin olet kuullut hänestä?"

"Minä laulelen hänen laulujaan, herra. Ne ovat kauniita! Luultavasti ei koko maailmassa ole sen kauniimpia lauluja. Haluatteko, että laulan jonkun niistä, kun te aterioitte?"

"Tahdotko todellakin?"

"Mielelläni minä laulan", sanoi tyttö, ja Kristianssonin vielä henkeään pidätellessä oli hän pujahtanut ulos huoneesta kuin kuutamon hohde ja tullut takaisin päivän säteenä, tuoden kitaran tullessaan.

"Tämä kitara on äitini; nyt se on minun, ja se onkin verrattoman hyvä", hän selitteli, ja tuolla täydellisellä itsetietoisuudella, joka meitä lapsissa viehättää, hän istahti ja alkoi soittaa. Hetken perästä hän taukosi ja kysyi pää kallellaan:

"Minkähän nyt ottaisın? Mutta te tunnettekin ehkä ne kaikki ja haluatte kuulla minun laulavan jonkun erityisen?"

Miehen pää oli painunut alas, ja liikutuksen aallot hyrskyivät hänessä.

"Laula — laula mitä hyvänsä haluat, rakkaani", hän vastasi.

Hätäinen innostus, jolla hän lausui nämä sanat, kummastutti tyttöä hieman, mutta sitten hän hymyili taas entistä viehkeämmin ja alkoi laulaa, ensin hiljemmin matalia, vaikka kirkkaita säveliä, sitten kohoten korkealle, liverrellen kuin leivonen, joka taivaan sinikorkeudessa säveleitään helkyttelee.

Kristian Kristiansson ei voinut syödä. Hän istui vaan kyynärpäät pöytään nojaten ja kasvot käsiin kätkeytyinä. Hänen oma lapsensa lauloi hänen sepittämänsä laulua äänellä, joka oli tytön äidin, vieläpä kuulijankin äänen kaltainen.

Laulun loputtua tyttö käänsi kyynelten kostuttaman katseensa häneen sanoen: "Eikö se olekin kaunis?"

"Lauloit sen niin kauniisti, lapseni", hän sanoi, ja lisäsi sitten hetken kuluttua: "Elin, tahtoisitko kuulla jotakin siitä miehestä, joka tuon laulun on laatinut, ja miten hän tuli sen sepittäneeksi?"

Elinin halukkaisuus oli liikuttava. "Tietysti, tietysti tahdon!" hän huudahti. "Tunnetteko sitten kaimanne?"

"Olen tuntenut hänet koko elinaikansa, lapsukaiseni."

"Kertokaa hänestä! Oi kertokaa! Se, jolla on niin kauniita aatteita ja tunteita, mahtaa olla hyvin hyvä ja jalo?"

"Hän ei ole kumpaakaan, Elin, vaan ainoastaan kurja piintynyt syntinen kuten mekin. Jo aikaisessa nuoruudessaan hän teki vääryyttä nuorta vaimoan kohtaan, ja tämä kuoli. Sitten teki hän vääryyttä isäänsä kohtaan ja oli pakotettu lähtemään maastaan. Sen jälkeen sai hän kestää paljon kärsimyksiä ja teki paljon syntiä. Mutta vihdoin hän tuli järkiinsä ja muisti pientä tytärtään, jonka oli jättänyt kotiin. Hän halusi heti palata lapsensa luokse ja viimeinkin ruveta hänen isäkseen ja korvata hänelle kaikki mitä vaimovainajaansa kohtaan oli laiminlyönyt. Mutta hänellä oli sitä ennen monta seikkaa suoriteltavana, sillä hän oli ikäänkuin hautaantuneena vieremän alle, jonka itse oli irroittanut, ja hänen täytyi raivata itselleen tie elämään ja maailmaan. Kun hän siis oli niin kaukana poissa ja hänen sydämensä ikävöi tuon pikku tytön rakkautta, jonka kohtalosta hän ei mitään tiennyt, ja kun hän niin hartaasti — oi, niin hartaasti — halusi päästä hänen luokseen, mutta ei voinut, koska oli tehnyt paljon syntiä ja ensin oli velvollinen kärsimään rangaistuksensa, niin hän sepitti tuon laulun. Se oli hänen sielunsa vaikeroiva huuto vaimonsa luo taivaaseen, jotta tämä ilahuttaisi ja hoivaisi heidän lastaan maan päällä."

Elinin kuunnellessa kertomusta Kristian Kristianssonista vierähtivät silmiin äsken kihonneet kyyneleet karpaloina hänen poskilleen, ja povi nousi ja laski verkalleen.

"Ihanaa!" huokasi tyttö. Ja kun kertoja näki, kuinka lasta liikutti tuon miehen surullinen kohtalo, miehen, joka ei ollut hänen isänsä, alkoi vieraasta taas näyttää valoisammalta, ja hän mietti itsekseen, miten Elin voisi rakastaa häntä Kristian Kristianssonina, jos ei rakastanut juuri hänen tosi luonnettaan.

Tuohon ajatukseen sekaantui tuskankin varjoa, mutta hän työnsi sen syrjään. Vuosikausia kestäneen raskaan työn ja kaihon jälkeen oli hän palannut kotiin vaatimaan lastaan takaisin, ja se, mitä hän oli pelännyt, oli nyt toteutunut — lapsen sydän oli myrkyttynyt isäänsä vastaan. Mutta samalla kun tyttö kammosi Oskar Stephenssonia rakasti hän Kristian Kristianssonia! Oi ihanaa, sokeata, korkealentoista harhaluuloa, eikö hän voisi antaa sen pysyä sellaisena?

Hänen tunteensa temmelsivät kuin tumman virran pyörteet, ja hän nousi astuakseen tytön luo, tietämättä mitä oli tehtävä tai sanottava, kun samassa Anna tuli keittiöstä höyryvävine kahvipannuineen ja virkkoi ystävällisellä äänellään:

"Tässä sitä nyt vihdoinkin on! Hiillos oli päässyt sammumaan, ja minullakos oli vaivaa saada tulta."

Ja kun Kristiansson siinä näki molemmat, sekä äitinsä että lapsensa vieressään, oli hän taas joutumaisillaan tunteittensa valtaan ja hän sai tehdä kaiken voitavansa pidättääkseen koko totuutta yht'äkkiä tulemasta esiin, siten vihdoinkin lopettaakseen alati uudistuvat kidutukset. Mutta kun tunnustuksen sanat jo olivat kielelle kerkeämässä, ehätti hänet ajatus: "Ei tänä iltana, huomennaamuna, ja silloin on ilon ja onnen hetki!"

Melkein samassa saapui Magnuskin sisään kertoen: "Pikku tamma oli aivan uuvuksissa, herra, mutta minä harjasin sitä ja annoin sille heiniä ja käyn vielä viemässä silppuakin ennen maatamenoa."

"Ottakaamme ryyppy sitä ennen", ehdotteli Kristian Kristiansson, ja sitten Elin kantoi astiat keittiöön ja rupesi niitä huuhtelemaan, Anna poistui Magnusen makuuhuoneeseen siistimään sitä vierasta varten, ja veljekset jäivät istumaan kahden kesken, pullo pöydällä.

III.

He olivat nyt vieläkin erinäköisemmät kuin konsanaan. Vanhemman ankarat piirteet, tumma vanunut parta, matala pystyotsa, jonka yläpuolella raudanharmaa tukka törrötti, ja nuoremman kirikkaat ruskeat silmät, hienot kasvot, kaareva otsa ja vaaleat, taapäin kammatut silkinhienot kiharat — siinä kaksi melkein täydellistä vastakohtaa.

Kristian Kristianssonia järisytti tämä ensi kohtaaminen veljen kanssa — veljen, jolle hän oli tehnyt vääryyttä ja jonka oli syössyt turmioon, mutta hän koetti pysytellä tyynenä ja ottaa selville, miten turvallista olisi ilmaista itsensä sitten kun aika joutuisi.

"Olette erittäin ystävällinen, kun luovutatte minulle huoneenne", hän alkoi.

"Mitäpä tuo sen vertainen —" vastasi Magnus.

"Ja ehkä pitäisi minun kertoa, millä asialla olen täällä."

"Miten haluatte, herra — miten itse haluatte."

"No siis — totta puhuen tulini huomisaamuiseen huutokauppaan. Satuini kuulemaan siitä vasta eilen Reykjavikissa, jonne saavuini edellisenä päivänä 'Lauralla'."

"Sekö se teidät tänne toikin?"

"Se se oli. Olen ollut ulkomailla viisitoista vuotta ja koonnut siellä jonkun verran omaisuutta, ja nyt tulini kotimaahan kiinnittämään sitä johonkin. Tiesin, että tämä on tuottava maatila —"

"Parempaa ei ole koko Islannissa, jos sitä vaan onni suosisi, ja jos teillä on riittävästi varoja lunastaa se maineen mantuineen —"

"Luulisin olevan — minulla on taskussani kylliksi rahoja koko maatilan hinnaksi ja vielä jäämäänkin. Mutta pahoittelen teidän asemaanne, ja jos mielestänne tuntuu kiusalliselta kuulla minun näin

haastelevan —"

Magnus oli vääntelehtinyt tuolissaan kuin sekä henkistä että ruumiillista levottomuutta kärsien ja remahti nyt hillittömästi nauramaan. "Ei ensinkään! Ei ensinkään!" hän hoki lasinsa täyttäen. "On hupaista kuulla, että jollakin on rahaa enemmän, kuin hän tarvitsee. Minulla sitä ei ole ollut koskaan riittävästi edes velkojeni suorittamiseen. Kuusitoista pitkää vuotta on purteni kyntänyt elämän merta, ja nyt —" jatkoi hän kohottaen lasinsa ja tyhjentäen sen — "olen uppoamassa sen kirottuihin hyökyihin."

Kristian Kristianssonin sydänalaa hytkäytti Magnuksen naurun sointu — kapinan ja toivottomuuden katkeran naurun — mutta hän koetti peittää pelkoaan ja hälventää sitä reippaaksi heittäytymällä.

"Älkää olko liian masentuneena", hän sanoi. "Kukaan ei tiedä, mitä tuomisia tulevaisuudella on ihmiselle varattuna. On aimo pimeä yö ulkosalla, mutta kuitenkin kaikitenkin nousee aurinko aamulla. Sitä paitsi on onnettomuudessa aina valopuolensakin, jos vain tahdomme sen päästää näkyviimme. Elämä on suloista, ystäväni, tapahtukoon mitä tahansa."

"Arveletteko niin?"

"Tiedän sen; miksi siis istuisimme pikku okakourallisellemme?"

"Syystä että joillakuilla ei ole muualla istuinta", vastasi Magnus ja nauroi taas — samaa oneaa, järeää naurua.

Kristian Kristiansson värähteli, mutta ponnisti vaan edelleen. "Luulette hävinneenne, mutta minä tiedän menestyneitä, jotka milloin hyvänsä ilomielin vaihtaisivat asemansa teidän kanssanne. He ovat kultansa tahi maineensa tahi molemmatkin saaneet ylitsensä syösseenä vieremänä eivätkä tiedä, mitä sillä tehdä, kenen kanssa sitä jakaa — siten on heillä kannettavanaan vain tuollainen kuorma Kuolleen meren hedelmiä. Te ette ole siihen joutunut. Jos menetättekkin tiluksenne, niin onhan teillä terveytenne, hyvä maineenne, puhdas omatuntonne ja rakkaat omaisenne jäljellä."

"Siinäpä se!" vastasi Magnus. "Tokihan ette luule minun itseäni ajattelevan? Rakkaiden omaisteni vuoksi juuri on tämä kirottu kova onni niin tukala kestävä. Mitä kostun siitä tiedosta, että suojukseni ovat karitsoja täynnä, jos tulva on tullessaan temmannut ne järvelle uiskentelemaan? Puhutte kuin mies, joka ei ole milloinkaan kokenut onnettomuutta."

Kristian Kristianssonin päätä pyöräytti. "Ehkä en ole — tai ehkä olen", hän huomautti heikolla äänellä, "mutta epätoivoa olen kokenut ja tiedän, ettei yksikään ihminen voi siinä elää. Me voimme elää ainoastaan toivossa — ei siinä, mitä on, vaan mitä tulee — ja jollemme jaksaa uskoa pilvien pimittäessä, että maailmaa hallitsee oikeus —"

"Ja hallitseeko?" kiihvastui Magnus. "Kärskiikö tässä maailmassa konna? Kuolevatko hänen lampaansa röhkään ja suistuuko hänen karjansa kalliolta alas, vai lisääntyvätkö välemmin kuin kenenkään muun? Ei, herraseni", hän jatkoi istuimellaan kääntyen, "jos mies on roisto, valmis oman isänsä rosvoamaan, niin on mahdollisuutta hänen menestymiseensä maailmassa; mutta jos hän on rehellinen mies, joka yrittää tehdä hyvää jokaiselle, niin yhtä usein on hänen työnsä hukkaan mennyttä kuin hyväksikin hänelle itselleen ja läheisilleen."

Kristian Kristianssonin vallannut pyöräytys yltyi hetki hetkeltä, mutta hän virkahti:

"Maailmalla on oma tapansa rangaista rikollisia, ja jos nämä eläessä välttyvätkin, niin on heitä kuolema aina odottamassa —"

"Kuolema?" ynähti Magnus, pyörähtäen ritisevällä tuolillaan. "Kuolema on sokea, haihatteleva hirviö, joka iskee maahan nuoret ja jättää vanhat, kaataa onnelliset ja jättää kurjat, vie viattomat ja jättää syylliset, tempaa avuttoman petetyn raukan ja jättää pettäjän! Olemmehan sen kait kaikkikin nähneet! *Minä* olen, sen ainakin tiedän."

Magnuksen käreän äänen leimuava tulisuus oli painunut sortuneen nyyhkinnän kaltaiseksi kumeaksi kuiskeeksi. Kristian Kristiansson ei uskaltanut nostaa kasvojaan, mutta yritti selitellä:

"Jumala johdattaa kaikki hyvään loppuun. Olen sen aina havainnut. Maailman kulku saattaa olla pimeyden kiehtoma, mutta ajan pitkään se suuntautuu oikeutta kohti."

"Mitä merkitsee ajan pitkään minulle?" huudahti Magnus. "Minä olen täällä vain muutamia vuosia ja tahdon oikeutta *nyt*. Tahdon nähdä konnan kuritettuna nykyaikana, en jonkin tulevaisen sukupolven eläessä. Oikeutta, sanotte! Isäin synnit lasten päällä — siinä ainoa oikeus mitä tässä maailmassa näen. Lapsi raukka pennittömäksi jääneenä, syystä että hänen isänsä pelasi tahi joi rahat, joita ei ansainnut — sanotteko sitä oikeudeksi, herraseni? Minä en!"

Magnuksen kumea ääni oli taaskin sortumassa, ja syntyi tuokion äänettämyys.

"Ei, ei! Älkää sanoko, että perimme palkkamme tässä maailmassa — kukaan meistä — hyvät enempää kuin pahatkaan. Elämä ajaa valheeksi sen vanhan jutun — on aina ajanut, aina ajaa. Jos olet petturi tai heittiö tai irstailija, niin saat elää ylellisyydessä ja kohota aurinkoon asti, mutta jos olet poloinen kotonaan kyyröttelevä raukka ja aherrat sormet verissä, niin sinut viskataan maantielle. Mutta mitä hyötyä puhumisesta? Paha päivä on tulossa. Tulkoonhan!"

Kristian Kristiansson ei konsanaan ennen ollut itseään tuntenut niin mitättömäksi ja kehnoksi. Ylpeyden lähteet olivat hänessä kuivillaan, ja hän oli omissa silmissään peräti alentunut arvoltaan. Veljensä edessä, joka oli kantanut hänen taakkaansa ja sen alle sortunut, hän näki olevansa viheliäinen ja surkuteltava raukka. Hän ei pystynyt nostamaan päätänsä, sillä hänestä tuntui, kuin olisi hänen häpeänsä ollut otsaansa kirjoitettuna, mutta ponnisteli jotakin sanoaksensa, ja ainoat sanat, mitä mieleensä sai, tuntuivat kieltä kirpelöivän ja kurkkua kurovan.

"En voi väitellä kanssanne", hän äännähti. "Olette kärsinyt enemmän kuin minä, ja tietenkin ovat nykyiset vaikeutenne perintöä tuhlaajaveljestänne, josta äitinne kertoi."

Magnuksen sävy muuttui oitis äitiä mainittaessa. "Vai puheli äitini taas hänestä?" hän virkkoi.

"Puhuuko hän sitten useasti samasta?"

"Liian usein, eikä näy mitään muuta ajattelevan. Hän oli perustus, jolle äiti raukka talonsa rakensi, ja se luhistui, mutta äiti siitä huolimatta pysyy kiinni hänessä."

"Jumala häntä siunatkoon!" puhkesi Kristian Kristianssonin huulilta tahtomatta.

"Jumala siunatkoon kaikkia naisia, minä sanon. He ovat aina syntisten ja kärsiväin puolella."

"He saavat korvauksensa jolloinkin — täytyy", muistutti Kristian Kristiansson — ajatellen huomisaamua.

"En siitä tässä tapauksessa merkkiäkään näe", vastasi Magnus. "Hän oli veljelleni paras äiti mitä miehellä konsanaankaan on ollut, ja tämä tiesi sen, mutta maksoi hänelle takaisin tylyydellä ja halveksumisella."

"Halveksumisella?"

"Miksipä muuksikaan sitä sanoisi? Hän eli ulkomailla viisi vuotta ja ainoastaan kerran kirjoitti äidilleen koko aikana. Kuitenkin oli äidillä tapana joka ilta seistä oven edustalla, kunnes posti kulki ohi, talvet, kesät, poudat, sateet, tulematonta kirjettä odotellen."

Kristian Kristianssonista tuntui, kuin olisi hänen sielunsa kääpertynyt kokoon häpeästä.

"Äiti antoi sen hänelle kuitenkin anteeksi, ja kun hän kuoli — tiedätte miten hän kuoli, senhän kaikki ovat kuulleet — niin äiti ajatteli, että hän ei ollut mitään muuta yrittänyt tuohon kurjaan häpeään suistuessaan kuin saada kylliksi rahaa palatakseen kotiin ja sovittaakseen rikkomuksensa."

"Vai ajatteli niin?"

"Ajattelee vieläkin."

Kristian Kristiansson tunsi sydäntään tempovasti kourivan. Taaskin halutti häntä kertoa kaikki, eikä uskaltanut. "Mutta jos se olisi ollut totta", hän kysyi, — "en sano olleen, mutta jos olisi — jos veljenne todellakin olisi vuosikausia yrittellyt ansaita rahoja yksistään velkainsa suorittamiseksi — jos hän olisi tuonut kotiin omaisuutensa —"

Magnuksen tummat kasvot synkistyivät pahaenteisesti, ja mäjäyttäen ison nyrkkinsä pöytään hän sadatti: "Jokaisen kolikon olisi *kirous* leimannut, ja minä olisin ne singauttanut hänelle vasten kasvoja."

Kristian Kristiansson ei tiedustanut miksi. Hän liiankin hyvin tiesi, mitä Magnus tarkoitti. Siinä silmänräpäyksessä, sellaisena mielen väläyksenä mikä tuomiopäivänä iskee syyllisen sieluun, paljastui hänen eteensä hänen elämänsä entisyys, ja alastoman eloisasti nousi siitä ilmi hirveä tosiseikka — hänen vaimonsa haudan häväistys.

Oli mahdoton puolustautua, että tämä oli ollut vain hetken teko; että hän oli tuhannet kerrat sitä katkerin kyynelin katunut; että hän ei ollut siitä saanut hitustakaan hyötyä eikä etua ja oli henkilöllisyytensä kuolemassa kymmenen vuotta kärsinyt sen kamalaa kuritusta. Alituisen ja yhtämittaa oli hän tyynnyttellyt mieltään sellaisilla puolusteluilla, mutta ei kyennyt pettämään omaatuntoaan nyt. Minkätähden oli hän Kristian Kristiansson? Miten hänellä tuli olleeksi

kaksisataatuhatta kruunua taskussaan ja miten sattuvat hänen sepitelmänsä olemaan maailmanmaineen saaneita?

Kaiken viheliäisen viisastelun ja väärän järkeilyn, joka oli hänet tällaiseksi tehnyt, maineeseen ja rikkauteen nostanut, olivat Magnuksen kauheat sanat seulaksi lävistäneet. Jäykkänä, kuolleena ja kylmänä luhistui kaikki tyhjänpäiväinen turhamaisuus, mikä oli viekoitellut häntä eteenpäin tuota hetkeä kohti, joka lupaili suurta yllätystä ja juhlallista julistusta, jolloin hän sanoisi: "Katsokaa, tässä olen; olen toteuttanut kaikki toivomukset."

Ei, hän ei voinut itseään ilmaista perheelleen huomisaamuna. Hän ei voinut itseään laisinkaan ilmaista. Kerran Kristian Kristianssoniksi koiduttuaan hän ei enää konsanaan voinut joutua Oskar Stephensonina tunnetuksi. Noin rankaisi häntä vainaja, ja hänen vaimonsa haudan häväistys oli vain saattanut hänen itselleen tekemänsä lupauksen ainaiseksi, ja taivaassa kirjaan pannuksi valan, minkä hän oli vainajalle vannonut.

Kristian Kristianssonista tuntui, kuin olisi kaikki maailma kaikonnut hänen luotaan. Silloin tuli vierashuoneeseen Anna sanoen:

"No nyt, hyvä herra! Huoneenne on valmiina ja voitte milloin hyvänsä käydä levolle."

Magnus nousi ponille apetta laittamaan, ja äiti ja poika jäivät jälleen kahden kesken.

IV.

Tuon sydäntä tempovan hetken hämmennyksessä hän kyseli itseltään, miten saisi toteutetuksi suunnitelmansa, pelastetuksi perheensä onnettomuuksista, jollei voinut sanoa heille, kuka oli, ja vaadituksi takaisin tyttärtään ja viedyksi hänet mukanaan, jollei rohjennut julistaa: "Olen hänen isänsä, hän on minun." Mutta sattuma ja jokapäiväinen sana — nuo keksinnön ja viisauden kaksoissisarukset — osoittivat hänelle mitä tehdä.

"Tahtoisin, että minut aamulla herätettäisiin aikaisin, emäntä, sillä luulen ruunuvoudin ehättävän jo varhain."

"Ruunuvoudin?"

"Olen ikään jutellut pojallenne, että aion huomissa huutokaupassa tehdä tarjouksen maatilastanne."

"Sekö siis oli teillä tehtävänä matkanne perillä?"

"Niin, se se oli, emäntä."

Anna katseli häntä kotvan aikaa ja kysäisi sitten: "Mihin voineekaan teidänlaisenne herrasmies haluta tällaista maatilaa?"

Toinen ei vastannut, joten hän jatkoi: "Ette voi aikoa asua niin yksinäisessä paikassa, kuin Thingvellir on."

Vieläkään ei toinen puhunut mitään, ja hän lisäsi: "Tosinhan voisitte antaa vuokralle tilan, mutta tämä on laihaa maata, sen vakuutan, ja kaikki riippuu siitä, miten paljon työtä siihen pannaan."

Hän hyöri pöydän ääressä kuin ollakseen jotakin askaroivinaan. "Poikani", hän selitti, "on ainoa, joka on konsanaan kyennyt sitä kunnollisesti muokkaamaan, eikä hän omasta syystä ole lopulta vaikeuksiin joutunut, sillä Islannissa ei yksikään olisi jaksanut pysyä pystyssä hänen asemassaan."

Hän odotti toisen jotakin sanovan, mutta tämä ei tuntunut olevan halukas haastelemaan. "Eivätkä hänen vaikeutensa niin peräti vakaviakaan ole. Kahdeksantuhatta kruunua maksamattomia korkoja — siinä kaikki kuudentoista vuoden kuluessa."

Taas hän odotti, mutta toinen yhä pysyi vaiti. "Tänä iltana täältä lähtiessään ruunuvouti sanoi, että jos poikani saisi rahat ennen kello yhdeksää huomenaamulla, niin ei huutokauppaa toimitettaisi."

Kristian Kristiansson oli laskenut päänsä käden varaan ja näytti kuuntelevan tarkasti.

"Jos poikani vaan löytäisi jonkun, joka hänelle lainaisi rahat —"

Hänen äänessään oli rukoileva sointu, joka säpsähdytti häntä itseäänkin, sillä hän pysähtyi ja katsahti hermostuneesti taaksensa vieraaseen.

"Varmastikaan hän ei sitä milloinkaan katuisi, hyvä herra. Magnus ahertaisi sormensa verille joka pennin takaisin maksaakseen. Sellainen hän on ollut pojasta pitäen, ja parempain vuosien tullen ja hieman onnea mukanaan —"

Silloin juolahti uusi suunnitelma Kristian Kristianssonin mieleen ja hän peitti käsin kasvonsa sitä punnitakseen, jolloin Anna, muuttuneen liikeyhdistyksen vääriin käsittäen, häkeltyi ja aloitti uudestaan.

"Tuppaudun liian vapaaksi, hyvä herra, mutta en ajattele itseäni — ajattelen poikaani. Tavallaan olen syypää kaikkeen, mitä hänelle on tapahtunut. Hän ei sitä tiedä enkä sitä uskalla hänelle kertoa, mutta syypää olen."

Kristian Kristiansson katsahti häneen.

"Oli kokonaan minun vikani, että hänen isänsä otti kiinnityksen."

"*Teidän* vikanne?"

"Niin, herra. Mieheni rakasti sitä poika parkaa, joka on kuolleena, mutta hän oli Islannin kuvernööri ja joka silmä oli katselemassa, että hän piti omaa huonettaan järjestyksessä, ja ilman minua hän olisi saattanut antaa lain mennä menoaan. Minä pyytelin ja rukoilin häntä, ajatellen, että kärsimään jäisimme me itse. Mutta minä vain syöksin toisen poikamme häviöön yrittäessäni toista pelastaa — enkä pelastanut häntä."

Kristian Kristiansson painoi alas päänsä, sillä katkeruuden vedet vierähtivät tulvana hänen ylitsensä, ja Anna, arvellen hänen mieltään liikuttaneensa, pitkitti innokkaammin:

"Ja sitten tyttö, poikani tytär. Olette itse nähnyt hänet, eikä hän mielestänne kait ole palkollisen näköinen, mutta jos huutokauppa tapahtuu, niin hänen on pakko mennä palvelukseen. Tyttöjä joissakuissa maataloissa kohdellaan häpeällisesti, eikä poikani siedä sitä ajatellakaan. Enkä minäkään, sillä minä en voi olla ajattelematta tytön isää. Oli mitä tahansa muuta, hän oli herrasmies, ja kun ajattelee, että hänen tyttärensä joutuisi kenenkään räakättäväksi —"

Annan ääni taasenkin takelsi, mutta tuokion kuluttua hän pitkitti urheasti.

"Itse olen jo vanha vaimo, eikä pikku onnettomuus enemmän tahi vähemmän enää minulle suuria merkitse. Aikani on lyhyt joka tapauksessa, ja ilomielin lähden, kun minut kutsutaan. Useimmat rakkaani ovat jo menneet — poikani ja pojantytär ovat ainoat jäljellä — ja jos voisin tuntea jättäväni heidät onnellisiksi ja viihdyttäviin oloihin —"

Kristian Kristiansson ei voinut kestää enempää. "Emäntä", hän virkahti, "olin lujasti päättänyt ostaa tilan — minulla oli siihen haluuni erikoinen syy — mutta sen sijaan lainaankin pojallenne rahat korkojen maksamiseen."

Annan silmät lennähtivät seposeljälleen hämmästyksestä, ja rukoukseensa nyt vastauksen saatuaan oli hän läkähdyttyä hengettömäksi. "*Teettekö* sen, hyvä herra?" hän äännähti.

"Teen, yhdellä ehdolla."

"Ehdosta viisi, antakaahan, kun käyn ilmoittamassa hänelle."

"Ehtoni on se, että annatte tytön minulle kasvatiksi."

"Oih!"

"Minäkin olen yksinäinen, vaikk'en niin vanha kuin te, eikä minulla Englannissa ollessani ole vaimoa, ei lasta, ei äitiä, ei veljeä elämäni kumppanina. Tytön suloiset kasvot olisivat minulle siellä suurena viihdykkeenä, ja olen valmis suorittamaan nuo korot, jos annatte hänen lähteä."

Valo oli kuoleutunut Annan silmistä — hänen päänsä oli riipuksissa.

"Antaisin teille kaikki takeet siitä, että hänestä pidettäisiin huolta. Olen rikas, eikä häneltä puuttuisi mitään."

"En minä ehtoanne tuoksi arvannut, hyvä herra", virkkoi Anna.

"Minkä tähden? Ajatteletteko tyttöä vai itseänne, emäntä?"

"Ajattelen poikaani. Niin ei ole vielä yksikään kiintynyt lapseen. Hänellä on ollut lapsi

huoliteltavanaan melkein tämän syntymästä asti, ja hän pitää siitä kovin, kovin paljon. Kun se oli pienenä ja lumi niin kinostellut kuin tänä päivänäkin, niin oli hänellä tapana olallaan kantaa se kouluun, ja iltaisin sen uniseksi käydessä hän kantoi sen sylissään vuoteelle. Omaakaan lastansa hän ei voisi hellemin rakastaa. Tämä on hänelle kuin isyyttä, eikä hänestä nyt enää isää koidu, sillä —"

Anna empi ikäänkuin yrittäen sanoa jotakin, mutta arkaili, ja sitten hän helmeilevien kyyneltensä lomasta hykäytti salaisuutensa ilmi.

"Toden sanoakseni, herra Kristiansson, hän oli ajatellut lapsen äitiä, mutta luopui tästä erään toisen hyväksi, ja äiti kuoli. Siitä päivästä saakka haaskaantuivat hänen parhaat vuotensa kuihduttavaan ikävöimiseen, kun hänellä ei ollut, ketä rakastaa. Sitten lapsi tuli, ja tuntuipa siltä kuin olisi äiti itse lähettänyt pienoisansa häntä viihdyttelemään. *Äiti* ei voinut häntä rakastaa, sillä hän rakasti tuota toista viimeiseen asti, mutta lapsi voisi, ja tämä onkin, Jumala häntä siunatkoon, sen tehnyt!"

Kristian Kristianssonin sydäntä vihloi, mutta hän ponnisteli edelleen. "Arvelette siis, ettei hän edes tytön omaksi menestykseksi ja onneksi voisi erota holhotistaan?"

"En sitä sano; jos asia hänelle oikealla tavalla esitettäisiin —"

"Esittäkää te itse, emäntä."

"En tohdi! Hän saattaisi luulla minun ajattelevan itseäni."

"Ja jos, niin mitäpä tuosta? Eikö hänestä ole mitään se, että hänen äitinsä pelastuu kodittomaksi joutumasta, kun tyttökään kerran ei huonoille jäljille joudu? Eikä joudu — sen takaan."

Anna mietti kotvasen ja virkkoi sitten: "Te sanoisitte meille, minne hänet viedään, mitä hänen on tehtävä, ja miten hänet aiotaan kasvattaa?"

"Aivan niin."

"Hän saisi alituisen kirjoittaa meille ja ehkä joskus käväistä meitä katsomassa?"

"Kernaasti."

"Oikeastaan se olisi ihan kuin palvelukseen menemistä."

"Ihan."

"Mutta hänestä vain tulisi neiti eikä palkollinen?"

"Juuri niin."

"Olisitte hänelle hyvä? Jokin minulle ilmaisee, että olisitte. Ja te olisitte, olisittehan?"

"Olisin tytölle yhtä hyvä kuin jos — kuin jos olisin hänen oma isänsä", vakuutti Kristian Kristiansson.

Anna pyyhki silmiään ja sanoi:

"En tiedä, mitä vastata — en todellakaan tiedä, mitä vastata teille."

"Älkää minulle vastatko mitään — puhukaa pojallenne, emäntä."

"Te lainaatte hänelle korkorahat oitis?"

"Oitis."

"Kahdeksantuhatta kruunua — saatteko ne kokoon huomisaamuksi kello yhdeksäksi?"

"Katsokaahan", vastasi Kristian Kristiansson, vetäen lompakon povitaskustaan, "tästä riittäisi maksaa nuo korot kahteenkymmeneen kertaan. Enkä *lainaa* rahoja pojallenne — minä *annan* ne hänelle, jos hän niitä vastaan luovuttaa minulle tytön."

"Eroaminen on kyllä raskasta, mutta lopultakin on yksi suu vähemmän ruokittavana, ja minun mentyäni toinen, ja sitten ehkä, päästyään rasiuksistaan ja vaikeuksistaan —"

"Puhukaa hänelle — hän on tässä", kehoitti Kristian Kristiansson, ja samassa Magnus palasi sisälle, höyryävä puukulhollinen haudetta käsissään.

Sitten Anna matalalla ja vapisevalla äänellä, tuskin uskaltuen silmiänsä nostaa hänen kasvoihinsa, kertoi pojalleen vieraan tekemän tarjouksen, etupäässä huomauttaen, mitä etua Magnukselle itselleen olisi siitä, että Elin joutuisi hyviin hoteisiin, jolloin hän, äidin päästyä levolle maan poveen, kykenisi

järsivän velan kahleista vapaampana makselemaan lyhennyksiä ja voittamaan menetetyt perintönsä takaisin. Mutta pitemmälle ehdittyä hänen äänensä alkoi takeltaa ja sanat sotkeusivat, sillä Magnus tähysteli häntä rypistyvin silmäkulmin, ja viimein Anna tykkänään pysähtyi puolustellen:

"En mitään pahaa tarkoittanut, Magnus. Ajattelin vaan —"

"Ajattelit, että voisin itseni pelastaakseni uhrata Elinin, äiti", täydensi Magnus, ja noin kova sana sai Annan nyhkyien vaipumaan tuolille.

Sitten Magnus kääntyi Kristian Kristianssoniin ja sanoi: "Sulimmat kiitokset tarjouksestanne, hyvä herra, mutta veljenitytär ei ole myytävänä."

Niine hyvineen hän oli taas vilahtamaisillaan ulos, mutta silloin huudahti Kristian Kristiansson, joka värisi kiireestä kantapäähän: "Malttakaa!"

"No?"

"Olette omasta puolestanne päättänyt joutuisasti kyllä — oletteko ajatellut ketään muuta?"

"Ketä muuta olisi tässä ajatteleminen?"

"Ensinnä äitiännekin. Jos hylkääte tarjoukseni ja talo myydään pääanne päältä huomenaamulla, niin mihin hän joutuu?"

Magnus sävähti punaiseksi, kuin olisi näkymätön käsi läimäyttänyt häntä kasvoihin.

"Entäs tyttö sitten — oletteko sitäkään ajatellut? Onko teillä oikeus lähettää hänet palvelukseen — jonkun juhtana ahertamaan?"

Magnus tutisi silminnähtävästi — kulhokin tärisi hänen käsissään.

"Kaiketikin pidätte työstä ja olette ollut hyvä hänelle, mutta jos hän olisi oma tyttärennekin, niin hän kuitenkin olisi erillinen olento, ja varsinkaan tämänlaisessa tapauksessa ei teillä ole oikeutta puhua hänen puolestaan."

"Puhukoonpa omasta puolestaan sitten", lausui Magnus ja laskien höyryävän kulhon pöydälle hän harppasi sisäovelle ja huusi kiihtyneellä äänellä: "Elin! Elin! Elin!"

Tuossa tuokiossa pyrähti tyttö säikähtäneen näköisenä, huoneeseen, hätäillen: "Mitä nyt? Onko jotakin tapahtunut?"

"Kuulehan", aloitti Magnus, ja Kristian Kristiansson näki, että hän yritti puhua levollisesti, vaikka ääni vapisi kuin olisi hänen sielunsa kuohahdellut. "Tämä herrasmies on isoäidillesi ilmoittanut haluavansa ottaa sinut tyttäreksesi ja tarjoutunut maksamaan velkani, jos suostun lähtösi."

"Setä!" huudahti tyttö.

"Olen hänelle vastannut, että saat itse valita, ja niin saatkin, ja isoäitisi ja minä myönnymme, mitä tahansa päätätkin tehdä."

"Mutta, setä!"

"Älä puhu vielä, lapseni. On kohtuullista, että saat kuulla kaikki. Elin, minä olen sortunut mies eikä minulla enää ole kotia sinulle tarjottavana. Huomisaamuksen huutokaupan perästä en tiedä, miten isoäidillesi ja sinulle ja minulle käy, minne lähemme ja mikä katto suojaksemme koituu. Mutta tämä herra on rikas, ja hän lupaa pitää sinusta huolta koko ikäsi, antaa sinulle kaikki, mitä tarvitset ja toivoa voit. Jos jäät minun luokseni, niin saatat joutua puutteeseen, mutta jos menet hänen matkassaan, niin et enää koko ikänäsi koe köyhää päivää."

Hänen kumea äänensä pyrki väkiselätkin sortumaan, mutta hän kesti loppuun asti, ja sitten Anna sanoi, kyyneleet pulppuamassa silmiin niin nopeasti, että hän tuskin ennätti niitä pyyhkimään:

"Eikö tämä ole suurenmoista? Ilmetty ihme! Kuin vastaus rukoukseesi, lapseni, juuri kun olimme niin masentuneita ja alakuloisia? Tämä herra antaa meille varman vakuuden siitä, että joudut hyvään kristittyyn kotiin ja saat kunnollisen hoidon ja kasvatuksen."

Ja silloin Kristian Kristiansson itse esiin astuen lausui, vaikka sai tuskin puhutuksi sekavilta tunteiltaan, jotka hänen sieluaan järjestyttivät:

"Saat kuulla, kuka olen, Elin. Puhuimme säveltäjä Kristian Kristianssonista, ja sinä lauloit minulle hänen lauluaan ja sanoit haluavasi kuulla hänestä jotakin. Minä olen Kristian Kristiansson."

Tytöltä pääsi tahtomattaan huudahdus, ja puhujan ääni voipui hetkiseksi.

"Niin, minä olen, ja sinulle kertamani tarina oli oman onnettoman elämäni tarina, mutta — olen kadottanut tyttäreni, sen jälkeen kun tuon laulun kirjoitin, ja nyt olen ypö yksinäni. Etkö sinä tahtoisitulla hänen sijalleen, lapseni? Olet minulle kuin oma tyttäreni etkä konsanaan joudu eroitusta huomaamaan. Palaat minun kanssani Englantiin ja elät minun elämäni, ja mitä ikinä minä teen, sen teet sinä, ja minne menenkään, tulet sinä myös."

"Ajatteles, Elin!" virkkoi Anna. "Rakastat soitantoa — siinä tulet isä parkaasi — ja matkustelet ihan kuin rakkaalla äidilläsi oli tapana!"

"Se olisi kaunista!" äännähti Elin.

Hän oli kaiken aikaa seisonut pöydän ääressä, toisella kädellään keveästi nojaten siihen, suloisten kasvojen heijastellessa säikähdysten, tuskan, hämmästyksen, ilon vaihtuvia ilmeitä.

"En tiedä, mitä maailmassa niin suuresti rakastaisin, mutta — en voi, en saa."

"Elin!"

"Mummo, etkö minulle itse sanonut tänne kauan aikaa sitten tullessani, kun ensi kertaa panit minua levolle, ett'en saisi konsanaan jättää setä Magnusta enkä lähteä, tulisipa kuka tahansa minua joskus ottamaan pois? Olin pienen pieni silloin, mutta sen muistan, että lupasin sinulle ja aion sanani pitääkin."

"Mutta minä ajattelin silloin erästä toista, Elin. En voinut tietää, että tämä herra tulisi — ja vielä tällaisena aikana —"

"Mutta eihän siinä eroa ole, mummo. Sitä paitsi, jos lähtisin tämän herran mukana ja hän kohtelisi minua kuin omaa tytärtään, niin minun tulisi häntä ajatella, kuin olisi hän isäni. Pitäisitkö, mummo, siitä? Ja pitäisitkö setä Magnus?"

"Me uhraisimme itsemme, kultaseni, me uhraisimme itsemme, jotta sinä saisit menestystä ja onnea."

"Minä en välitä menestyksestä, jos te ja setä Magnus olette köyhiä. Enkä olisi lainkaan hyvilläni — olisin kovin onneton."

"Voi sentään! Voi sentään!" oihki Anna, kykenemättä enempää sanomaan. Ja sitten tyttö hymyillen kääntyi Kristian Kristianssoniin, jolla ylpeys ja tuska tempoili sydäntä, ja sanoi:

"Olette hyvin, hyvin ystävällinen, hyvä herra, ja ken tahansa muu lähtisi kerallanne ilomielin; mutta minä en voi, näettehän itsekkin, ett'en voi — minun täytyy jäädä setäni luokse. Mummo tekee niin, ja miks'en siis minäkin?"

"Hän tulisi paremmin toimeen ilman meitä kumpakaan, Elin", huokasi Anna.

"Älä sano niin, mummo."

"Sanon vainkin, lapseni, ja jospa tietäisit, kuinka maailma on julma —"

"Mutta Jumala ei ole eikä Hän meitä eroita nyt, kun olemme olleet yhdessä niin kauan. Sanoithan itse niin, kun puhuin palvelukseen lähdöstä. Sanoit Hänen löytävän jonkin toisen tien, ja Hän tekee sen — varmastikin tekee."

Annan sydäntä kirveli saada omat opetukset takaisin soimauksikseen, mutta kuitenkin hän Magnusta mielessään pitäen ponnisti vielä kerran. "Mutta etkö näe, rakkaani, että jos jäät setä Magnuksen luo, niin hän menettää maatilaa, kun taasen saa sen pysymään omanaan, jos lähdet herran kanssa?"

Silloin nuo viattomat nuoret kasvot, jotka oli niin eloisiksi kirkastanut kaunis luottamus Jumalan suuruuteen ja hyvyyteen kaikkien vaarojen ja puutteiden uhatessa, kävivät tuokioksi pilveen ja hän sanoi: "*Tahdotko* minua lähtevän, mummo? Ja tahtooko setä Magnus?"

Kumpikaan ei vastannut, ja hän katsoi toisesta toiseen — Annan pyyhkiessä ryppyisellä kädenselällä silmiään, ja Magnuksen seisoessa liikkumaton, vaaleat kasvot sortuneina kuin sulava lumi — ja silloin kohosi tunteitten raskas paino tytön sydämeltä ja hänen silmänsä loistivat kuin aurinko.

"*Tiedän*, miten asia on", hän vastasi itse. "*Te* vaan ajattelette *minua*."

Ja sitten urhea pikku olento keikautti päätään ylpein katsein ja sanoi: "Mitä maatalaan tulee — jos on kysymyksessä sen tai minun menettäminen, niin tiedän, mitä setä Magnus sanoo. Hän sanoo — *tiedän*"

sen ihan varmasti — 'Antakaa minun pitää pikku Elinini, ja tila — *tila menkään!*'"

"Ja niin sanonkin, rakkaani", huudahti Magnus, avaten suuren sylinsä, ja Elin hypähti siihen ja painaltui hänen rintaansa vasten.

Seuraavassa silmänräpäyksessä ehätti Anna yhteen joukkoon ja Magnus oli kietaissut käsivartensa molempain ympäri, ja tuntui aivan siltä, kuin he olisivat voittaneet suuren kiusauksen — kuin olisi jokin musta varjo poistunut heille eroa tuottamasta — sillä he riippuivat toisissaan ja itkivät kuin lapset.

Kristian Kristiansson seisoivatovon syrjässä ja katseli heidän suurta onnellisuuttaan, tuntien itsensä siitä osattomaksi, ja sitten, peljäten voivansa huudahtaa ja joutuvansa ilmi tai tykkäänään lannistuvansa, kääntyi pois ja pakeni vierashuoneeseen.

V.

Hän viskautui vuoteeseen kasvoilleen, ja Maran vedet syöksähtelivät hänen ylitseen. Nähdä onnellisuutta, jota vaatimaan hän oli menettänyt oikeutensa, se oli kovin kokemus mitä vielä konsanaan oli hänen osakseen tullut, ja hän itki katkerasti. "Lapseni! Rakas, rakas lapseni!" hänen olisi tehnyt mieli huutaa, mutta nuo olivat ylpeän hellinnän sanoja, joita hän ei saisi milloinkaan käyttää muualla kuin tyhjän sydämensä äänettömissä kammioissa.

Mutta tätä mielialaa kesti ainoastaan hetkisen, ja sitten hänet valtasi rajua ja miltei villi kateus, ja hän kuivasi silmänsä ja nousi omaa heikkouttaan halveksien istumaan. Mitä oikeutta oli kenelläkään riistää häneltä lasta? Elin oli liha hänen lihastaan, eikä yksikään saisi häntä viedä. Lakikin tunnustaisi hänen oikeutensa omaan jälkeläiseensä. Hänen tarvitsisi vain huomauttaa ruununvoudille: "hän on minun", niin ruununvoudin ei muu auttaisi kuin luovuttaa tyttö hänelle.

Sitten tuli levollisempia hetkiä, ja hän oivalsi kykenevänsä osoittamaan laillisen oikeutensa tyttärensä ainoastaan ilmaisemalla, kuka oli, eikä se voinut tulla kysymyksenäkään. Ja jos olisikin mahdollista viedä tyttö väkisin, niin olisi huono ilo hänen ruumiinsa viemisestä, jollei voinut sielua saada mukaan. Jokainen tahtoo lastensa rakkautta, ja jollei Elin voinut rakastaa isäänsä, niin mitä hyvää lähtisi oikeutensa kovistamisesta?

Hän avasi silmänsä tyynnytelläkseen sekavien ajatustensa huumaavaa temmellystä ja näki vuoteen vieressä pöydällä puitteessa pienen haalistuneen muotokuvan. Se oli Thoran vanha valokuva, ja hän muisti sen oitis, se kun oli parempina aikoina ollut täti Margretin oma ja saanut sijansa hänen kamarinsa oven pielessä kaapin päällä. Hän otti sen vapisevaan käteensä ja tähysteli sitä kynttilän valossa, ja silloin hän yht'äkkiä ikäänkuin taikavoimasta seisoivat jälleen hallitustalossa Thoran lapsivuoteen ääressä, ja tämä virkkoi nuoren äitiytensä värähdyttelevässä riemussa: "Suutele minua, Oskar. Kiedo käsivartesi meidän molempain ympäri, rakkahin. Tuolla tavoin — noin."

Thoran sulaisen sydämen hellyyden henkäystä huokui häneen tuo kummitteleva muisto, ja se toi mukanaan uuden ja hätkähdyttävän aatoksen. Jos Elin luonnon oikeudella oli hänen, niin silloin luonto itse puhuisi hänen puolestaan. Hänen tarvitsisi vain sanoa: "Minä olen isäsi; sinä olet tyttäreni", ja Elin tulisi hänen luoksensa — hän ei voisi olla tulematta — sillä Luonto on mahtava valta eikä yksikään meistä pysty vastustamaan sitä salaperäistä kutsumusta, millä vertamme viehättää veri, joka meidät synnytti!

Niin hän menettelisi; hän puhuttelisi tyttöä kahden kesken; hän kuiskaisi elämänsä salaisuuden oman lapsensa korvaan, ja sitten meidän kaikkien ihmeellinen Emo pitäisi lopusta huolen.

Saliin palatessaan hän tapasi Elinin pudistelemassa pöytäliinaa ja korjaamassa illallisen loppuja — hän jätti pöydälle vain pullon ja lasit. "Nyt sen täytyy tapahtua", ajatteli mies, ja vaikka hänen sydämensä säikkyi viimeistä heittoa elämästä ja rakkaudesta taistellussa pelissä, niin hän pani onnensa koetteelle.

"Teit hyvin urheasti, lapseni", hän aloitti, "kun valitsit rikkauden asemesta köyhyyden. Mutta teit samalla oikein, sillä rikkaus on pelkästään maailman tavaraa, eikä meille onnea tuova enkeli kysy, olemmeko köyhiä vai rikkaita."

Hänen äänensä häkeltyi joutuessaan siihen, mitä hän aikoi jatkona sanoa, mutta voimansa kooten pitkitti hän:

"Olit myös hyvin suloinen jäädessäsi setäsi ja mummosi luo, vieraalle suostumatta, sillä ollen omaa lihaasi ja vertasi on heillä luontaisesti ensimmäinen vaatimus sinun omistukseesi. Mutta jos — jos minä en olisikaan ollut Kristian Kristiansson, vaan *oma isäsi*, niin olisitko — olisitko silloin tullut minulle?"

Elin ei heti vastannut, ja mies silmäili vakavasti tytön kasvoja tuntien, että vastauksesta riippui kaikki hänen loppuikänsä onnellisuuden toivo.

"Olisitko?"

Suloiset nuoret kasvot saivat hetkellisen huolestuksen ilmeen, ja sitten verkalleen — hyvin verkalleen ja murheellisesti — Elin pudisti päätään.

Toisesta tuntui kuin kuolemantuomionsa saaneesta, mutta hänen kasvojensa ilmeen masentuessa ja synketessä kävivät tytön kasvot kirkkaammiksi ja kauniin levollisiksi.

"En näe, mitä eroa siinä olisi", hän selitti. "Minusta te ette voisi tuntua isältäni, paitsi jos olisin tuntenut teidät niin kauan kuin muistaakin voin, vieläpä kauemminkin. Isäkseni sanon sitä, joka on polvellaan hypitellyt pienokaisena, suudellut ja hellinyt sairaana ollessa, aina ajatellut ja pitänyt huolta, mutta en sitä, joka on ollut poissa koko iän, joka ei ole konsanaan välittänyt ja jota ei tuntisi tiellä kohdatessaan."

"Mutta eikö sinusta, tyttöseni, tunnu siltä, että lapsen suhteessa isäänsä on jotakin, olkoonpa tämä kuinkakin jättänyt hänet hoidotta — jotakin sisäistä ja pyhää — jotakin, mitä hän ei konsanaan voi tuntea ketään toista kohtaan, olkoon tämä tehnyt hänen hyväkseen mitä tahansa — eikö sinusta tunnu siltä, Elin?"

Taaskin tyttö mietti kotvan aikaa ja taaskin pudisti päätään.

"Mutta jos sanoisin sinulle: 'Lapseni, rakas, rakas lapseni, ehk'en ole mitään tehnyt hyväksesi, mutta kumminkin olen isäsi, ja sinä olet ainoa, mitä minulle on enää jäänyt, tahdon sinua tulemaan luokseni ja olemaan tyttäreni, emmekä enää konsanaan eroa' — jos tuon sinulle sanoisin, niin pitäisitkö yhäti kiinni sedästäsi?"

Rukoilevien sanojen värähtelevä kiihkeys sai kyyneleet kihoamaan tytön silmiin, mutta hänen sydämensä pysyi lujana ja voimakkaana.

"Kyllä", hän sanoi; "en voisi toisin, sillä setä Magnus on sentäänkin ollut todellinen isäni."

Kaikki oli lopussa. Hän oli menettänyt viimeisenkin siteen, mikä olisi saattanut tytön häneen kiinnittää. Taasenkin tuntui hänestä, kuin olisi maailma häneltä luiskahtanut pois, kuin olisi toivon patsas hetkisen näytettyään kirkasta puoltaan jälleen kääntynyt, jättäen kaikki toivottomaan pimeyteen.

Hän oli arvellut Luonnon puhuvan tytölle, mutta se ei ollut puhunut. Luonto oli suuri, horjumaton välikappale Jumalan kädessä, ja Jumalan käsi oli hänen päällään. *Niinkuin hän oli tehnyt, samoin oli käymässä hänelle* — niinkuin hän oli riistänyt Thoran rakkauden Magnukselta, samaten oli Magnus monen vuoden kuluttua häneltä Elinin rakkauden anastanut. Se oli oikein, sitä oli mahdoton välttää, ja hänen täytyi sanomattoman nöyrytyksen valtaamana kumartaa Jumalan oikeutta ja kosto!

Hänen täytyi lähteä talosta, kuten oli tullutkin, ei ainoastaan ilmaisematta itseään äidilleen ja veljelleen, vaan myöskin ilman lastansa. Se oli hänen elämänsä katkerin hetki, mutta hänen oli pakko kohdata se ja mennä eteenpäin.

"Olet aivan oikeassa, rakkaani — aivan oikeassa", hän lausui. "Lapsen rakkaus on kuin kukkanen ikkunalla — se ei voi kasvaa jonkun sitä kastelematta. Setäsi on kaikkensa tehnyt hyväksesi ja on oikeutettu saamaan kaiken rakkautesi. Ei tapahtuisi kohtuus, jos isäsi voisi tulla takaisin kaikkien näiden vuosien kuluttua ja viedä sinut pois häneltä. Pysy hänessä, Elin, rakasta häntä, viihdyttele häntä, ja Jumala sinua uskollisuudestasi ja luottamuksestasi siunatkoon!"

Hän oli yrittänyt puhua urheasti, mutta ääni sortui ja hän pysähtyi. Hetkisen perästä hän virkahti rauhallisesti:

"Voitko antaa minulle kynän ja mustetta sekä arkin kirjoituspaperia?"

Tyttö toi ne viipymättä, ja pöydän ääreen istuutuen hän kirjoitti rivin tai pari. Sitten hän veti esiin lompakkonsa, avasi sen, pisti paperin siihen ja sulki sen taas.

"Elin, teetkö minulle suuren palveluksen?"

"Mielelläni, herra", vastasi tyttö.

"On myöhä, ja minulla on ollut pitkä päivä, joten en kukaties satu olemaan jalkeilla huutokaupan alkaessa aamulla — otatko tämän lompakon, antaaksesi sen ruunuvoudille oitis, kun hän tulee?"

"Kernaasti, herra."

"Et avaa sitä etkä näytä kellekään muulle, vaan viet sen paikalla huoneeseesi ja panet päänalusesi alle, ja huomenaamulla nousest varhain ja annat sen ruunuvoudille, ennen kuin hän aloittaa myynnin — teetkö sen puolestani, tyttöseni?"

"Teen varmasti."

"Kiitos! Ja nyt sinun tulee käydä levolle. Hyvästi, lapseni!"

"Mutta näenhän teidät aamulla?"

"Kukapa tietnee? Silloin saattaa meillä kummallakin olla muuta mietittävää, joten meidän on parempi hyvästellä nyt."

"Mutta enkö näe teitä enää, herra?"

"Kukapa sitäkään tietnee! Olenhan tullut pitkän matkan takaa, ja nyt minun on ehkä mentävä —", hän epäröi ja lisäsi sitten pois kääntyen: "ehkä mentävä vielä edemmä."

"Olette ollut minulle niin ystävällinen — pahoittelen, kun en voi lähteä kanssanne."

"Oi, Jumala varjelkoon! ... tarkoitan, sinä et voi — näen ett'et voi! Mutta jos *olisit* voinut, niin olisin sinusta peräti paljon pitänyt, ja meistä olisi tullut kovin hyvät ystävät."

"En teitä milloinkaan unohda."

"Enkä minä sinua. Aina ajattelen urheaa pikku tyttöä, jonka kohtasin kerran — kerran vain — ja jota en sitten enää saanut nähdä."

"Olettehan minulle venton vieras, mutta — mutta —"

"Niin, vieras olen sinulle, lapseni, mutta olemme tavanneet toisemme elämän aavalla merellä, ja nyt — nyt meidän täytyy lausua jäähyväiset ja erota."

"Hyvästi!"

"Hyvästi, pikku tyttönen, ja Jumala siunatkoon sinua!"

Tyttö astahti makuuhuoneensa ovelle, pysähtyi ja kääntyi katsomaan taaksensa. Hänen silmänsä olivat kyyneltyneet — hän ei tiennyt miksi. Luonto oli viimeinkin haastamassa hänelle — hänen tietämättään.

Vieras katseli häntä sielunsa syvimmän kaihon väreillessä kasvopiirteissään, ja tytön kääntyessä hän ojensi käsivartensa häntä kohti.

"Elin!" hän kuiskasi, ja tyttö palasi hänen luokseen. Hän painoi lapsen sydäntään vasten, suudellen häntä otsalle ja huulille. Oi noita suloisia, lämpöisiä huulia, hän tunsu ne viimeiseen asti!

Hänen silmissään hämärtyi kaikki usmaksi; hän kuuli loittonevia askelia; kuuli oven aukenevan ja sulkeutuvan, ja sitten — hänen lapsensa oli poissa.

* * * * *

Kristian Kristiansson oli yksinään. Hän tunsu joutuneensa elämänsä pohjasakkaan eikä nähnyt muuta kuin tyhjyyden, mihin ryömisi kuolemaan. Voisiko hän lähteä takaisin Reykjavikiin? Se ei käynyt päinsä, sillä ministeri ja hänen seuralaisensa valmistelivat kemujaan hänen käyntinsä kunniaksi, ja sellaisen remun läpäiseminen olisi korventelemaa kidutusta, jolle itse paholainenkin nauraisi. Voisiko hän palata Englantiin ryhtyäkseen entiseen tapaan elelemään tuntemattomana säveltäjänä? Mahdotonta sekin, sillä hän ei voisi enää eläissään sepittää siten kuin ennen — vanha yllyke oli hävinnyt, lieska oli loppuun palanut, häntä innostanut elämä oli kuollut; hänen maineensa perustukset olivat järkkyneet siitä uudesta tietoisuudesta, ettei hänellä ollut mitään oikeutta siihen, koskapa hänen uransa, ja kaikki, mitä siitä oli koitunut, oli rakennettu vaimonsa haudan häpäisemiselle, ja koska hän oli menestyksestään saanut maksaa ikäänkuin sielunsa hiessä.

Mitä oli hänellä siis edessään? Vanhuus? Mitä oli vanhuus ystävittä, lapsitta, lemlettä, kunnioituksetta; mielessä muisto — tuo ihmisen riutuvien päivien viime ilo — kuin hävitetyn maan läpi juokseva myrkytetty virta?

Eikö hänellä siis ollut mitään edessään? Oli, yksi oli — ainoastaan yksi — ja yksinään värjöttäessään tuossa huoneessa pää käsien varassa pöydällä hänellä oli vapisuttava, karmiva, sykähdyttävä tunne, ikäänkuin yliluonnolliset siivet olisivat lepattaneet hänen yläpuolellaan ja kauhea ääni jylissyt: "*Synnin palkka on kuolema!*"

Samassa hän kuuli toisiakin ääniä — inhimillisempiä ja kotoisempia — jupisemassa lähellään. Joku virkkoi: "Hän on nukahtanut, mies parka", ja toinen: "Ehkä on rypännyt liaksi." Sitten kosketti käsi hänen olkapäätään ja hänelle huudettiin korvaan:

"Eikö teidän olisi paras käydä levolle, herra?"

Siinä oli hänen äitinsä, ja takana Magnus, ja molempia katsellessaan hän huomasi noiden mielestä olevansa juovuksissa. Sydämensä ja aivojensa rajussa melskeessä sopi hänelle paremmin jättää heidät siihen uskoon, ja hermojen jännitys olikin käynyt niin tiukaksi että hän jaloilleen noustessaan, hoippui kuin juopunut.

"Hei, mikäs nyt?" hän nauroi. "Viinannepa lienee tuikeata, emäntä. Mutta siitä viisi! Kelpaa parhaaksi yömyssyksi ja tuottaa sikeämmän unen. Olen väsyksissäni, kovasti väsyksissäni, mutta aion vetää pitkät unet viimeiseltä — pitkän pitkät unet viimeiseltä."

"Mutta huomenna on uudenvuodenpäivä", muistutti Anna. "Kellot soivat sarastaessa, ja ruununvouti saapuu tänne sitten hetimiten, joten teidän on oltava varhain liikkeellä, jos mielitte olla valmiina huutokaupan alkuun."

"Niinpä tosiaan — olin unohtanut koko jutun — ja koska emme voi sopia työstä, niin minun täytyy ostaa tila kaikin mokomin. Kerroin tarvitsevani sitä erikoiseen tarkoitukseen, vaikka en sanonut mihin. Se on minun salaisuuteni, emäntä, mutta saatampa tuon mainitakin. Tarvitsen sitä äidilleni."

"Äidillenne."

"Niin juuri! Hän on syntyisin näiltä tienoin, ja vanhus raukka tahtoisii päättää päivänsä täällä."

"Häinkö siis neuvoo teitä ostamaan maatilan?"

"Ei sinne päinkään! Hän ei tiedä tuon taivaallista koko puuhasta. Teen siitä yllätyksen. En ole ollut hyvä poika, mutta mennessäni pois, siinä mielessä, ett'en enää konsanaan palaja, tahdon olla siitä varma että kelpo vanhus on onnellinen ja hyvässä tallessa ja että hänellä on katto suojanaan."

Hän nauroi, jälleenkin tuntien tempovaa painostusta sydämessään, ja sanoi sitten Magnukseen kääntyen:

"Pahoittelen, kun ostan talonne, ja te jääte puille paljaille, mutta kauppa on kauppa, ja kenellä on rahaa maksaa, sillä on vapaus tarjota."

Magnus siirtyi syrjään, halveksiva ilme kasvoillaan.

"Älkää noin apealta näyttäkö. Luulette saaneenne pahaa kohtelua osaksenne ja kenties on niin käynyt, mutta olette onnellisin mies Islannissa minun mielestäni. Luulette, että kun olette tehnyt hyvin työnne, teidän tulisi saada palkintonne, mutta mitä oikeutta on meidänlaisilla ihmisparoilla odottaa palkintoa tässä maailmassa? Luulette miestä rikkautensa vuoksi kadehdittavaksi, mutta mitä hyvää on taskun täyttämisestä sydämen tyhjäksi jäädessä? Ja luulette, että Kuolema viattomat ja onnelliset surmatessaan on julma hirviö, mutta on pahempaa kuin Kuolema, ja sitä on Elämä, silloin kun ei ole ketään, joka välittäisi, elätkö vai kuoletko. Reipastukaahan toki! Teillä on terveytenne ja hyvä nimenne, sekä rakastettavana ja rakastamassa äitinne ja tuo suloinen tyttönen. Mitä hittoa teillä siis olisi valiteltavana? Ei ikinä mitään!"

Sanoessaan tämän puolittain tosin tunteellisesti ja puolittain sitä pilana teeskennellen hänet hetkiseksi valtasi entisten poikuusaikojen mieliala ja hän laski käsivartensa poikittain veljensä hartioille, kuten oli entispäivinä hänen tapanaan ollut, mutta Magnus väisti värähtäen.

"Kynttilänne palaa makuuhuoneessa, herra", huomautti Anna jämeästi.

Ja silloin hän näki äitinsäkin yrmeästi silmäilevän häntä, kuten ainakin vierasta, joka oli tullut heidät ulos kodista työntämään, joka oli koettanut houkutellessa tyttöä heiltä pois ja joka saattoi nauraa heidän tilaansa ja ajatella ainoastaan itseään. Ja ajatellessaan tämän olevan viimeisen, mitä äidistään näki — ajatellessaan, että oli odottanut peräti toisenlaista eroa; että kaikki anteeksiannon ja sovinnon toivo oli mennyttä; että äiti ei milloinkaan saisi kuulla tuhlaajapoikaansa kohtaan osoittamansa sitkeän luottamuksen osuneen oikeaan eikä tietää hänen olleen ja menneen, hän sai töin tuskin pysytyksi lannistumatta ja aluksi vielä lopussa kavaltamatta itseään.

Mutta kooten vaatteensa, jotka oli pantu pankon korvalle kuivamaan, hän kääntyi makuuhuonetta kohti ja sanoi, taaskin puhjeten nauruun, joka vihlaasi Annan sydäntä kuin miekka:

"Ette saa näyttää noin alakuloiselta, emäntä. Kun asiat ovat pahimmillaan, niin ne eivät voi muuksi muuttua paranematta. Teillä on ollut vastuksenne, mutta huomenaamulla juotte maljani äitini kurkihirren alla. Hyvää yötä."

Ja sitten hän hoipersi vierashuoneeseen.

VI.

Vieraan mentyä äiti ja poika silmäilivät toisiaan.

"Kuulitko mitä hän puhui?" äänsi Anna.

"Äitinsä kurkihirrestä?" kysyi Magnus.

"Huutokaupasta — kaikesta. Sillä miehellä ei voi olla mitään tunteita — mitään sääliä."

"Ei."

"'Kauppa on kauppa', hän sanoi puhuessaan meidän jäämisestämme puille paljaille. Ja puhuessaan, miten hänen äitinsä päättäisi päivänsä täällä, hän ei vähääkään muistanut minua."

"Ei hän Eliniäkään ajatellut — olisi hetkeäkään empimättä vienyt tytön pois meiltä."

"Niin olisi", vahvisti Anna. "'Tästä lompakosta riittäisi', hän sanoi, 'maksaa korkonne kahteenkymmeneen kertaan'."

"Sanoiko hän niin?"

"Sanoi. Hän otti lompakon povitaskustaan ja —"

"Povitaskustaan, sanot?"

"Niin, 'ja minä *annan* rahat pojallenne', hän sanoi, 'jos hän antaa minulle tytön'."

Anna puheli viattomaan tapaansa, tietämättä, mitä pahaa tuotti sanoillaan, mutta lompakkoa mainittaessa Magnuksen kasvot äkkiä, salaperäisesti, saivat muuttuneen ilmeen, ja niiden sävy oli pahojen intohimojen rumentama.

"Hän on kait kovasti rikas", huokasi Anna.

"Rikkaampi kuin kellään on oikeus olla", vastasi Magnus.

"Varmaankaan ei Jumala voi tarkoittaa, että kukaan olisi noin rikas, toisten pysyessä perin köyhinä."

"Jumala!" huudahti Magnus, ja hänen vääntyneet kasvonsa värähtelivät.

"Jospa hän vaan lainaisi meille sen verran, että selviäisimme ruununvoudista huomisaamuna!" sanoi Anna.

"Voiko odottaa miehen auttavan meitä pitämään maatilan, kun hän on tullut ostamaan sitä itselleen?"

"On kuitenkin kovaa, julman kovaa, että ihmisen ajaa talosta ja kodista maantielle ensimmäinen varakkaampi henkilö, joka sattuu saapuville."

"Sitä minäkin olen ajatellut", säesti Magnus.

Aina tähän hetkeen asti Anna oli vain yritelty lyöttäytyä Magnuksen mielialan mukaan, mutta nyt sai hänet Magnuksen äänen outo sointu epäilemään, että hän oli herättänyt pahanhengen, ja hän katsahti poikaansa kauhistuen.

Tämä otti pullon ja joi; hän joi pullon kaulasta ja jokainen pisara valoi uutta myrkkyä mieleen. Hänen silmänsä alkoivat kiillua kuumeisen loistavina, ja Anna vapisi. Hän muisti, ettei Magnus ollut maistanut väkijuomia sen koommin kuin Thoran hautajaisaikana; sitten hän ajatteli isäänsä, ja kylmät väreet

puistattivat hänen ruumistaan.

"Emme siitä enää puhu", hän sanoi koettaessaan ottaa pulloa pois, mutta Magnus ei hellittänyt sitä kädestään.

Äiti ja poika taaskin silmäilivät toisiaan, ja sitten Anna astui vieraan ovelle kuuntelemaan.

"Onko hän lukinnut sen?" kysyi Magnus.

"Ei, pelkään — ei, ei ole."

"Mitä hän tekee?"

"Kynttilä on sammuksissa — kaiketi hän jo on makuulla."

"Sitten", tokaisi Magnus, "hän on riisuutumatta heittäytynyt vuoteelle ja lompakko on vielä hänen yllään."

"Magnus, mitä ajatteletkaan?" hätäntyi Anna — hänen hampaansa kalisivat.

"Olisiko niin kovin paha?"

"Mikä?"

"Ottaa sen verran, että suoriutuisi ruununvoudista aamulla?"

"Magnus! En tarkoittanut sitä."

"Hän ei sitä konsanaan kaipaisi — ei huomaisi vajausta — ja sen avulla saisimme pidetyksi tilan ja pelastuisimme nälkää näkemästä."

"Voi taivas! Mitä olenkaan tehnyt!"

"Hän näkyy itse olevan jonkinlainen tuhlaajapoika. Se sopii, maksakoon tuhlaaja toisen tuhlaajan puolesta."

Anna ei kyennyt vapaasti hengittämään — hän saattoi vain sanattomaksi hämmästyneenä tuijotella Magnukseen. Tämä tarttui taas pulloon ja siemaisi sen viimeiset tähteet.

"Hän on juonut melko lailla — nukkuu raskaasti — eikä herää, ennenkuin huutokauppa on pidetty."

"Mennään levolle", ehdotti Anna.

"Mene itse", murisi toinen, sillä juopuneen miehen aivoissa mellastelevat raivottaret olivat hänet voittaneet.

"Magnus", rukoili Anna, "jollet sinä käy makuulle, niin minä valvon kanssasi koko yön."

Silloin pahahenki, joka oli Magnuksesta tehnyt kavalan pedon, osoitti hänelle mitä tehdä.

"No hyvä, käydään levolle", hän myöntyi.

Hän telkesi taas ulko-oven ja kohensi lieden hiillosta, äidin sammuttaessa lampun ja sytyttäessä kynttilät. Hän arveli pojassaan heränneen pahan vimmauksen hälvenneen ja puheli muista asioista.

"Olen laittanut sinulle Erikin vuoteen; tapaat kaikki kunnossa", hän huomautti.

Elinin oven sivuitse astuessaan Anna avasi sen hiljaa ja kallisti päätään kuunnellakseen. Sisältä kuului tovin aikaa hentoa ja säännöllistä hengitystä; sitten hän sulki oven jälleen.

"Lapsi parka! Hän on laskenut päänsä pielukselle sydän täynnä uskoa ihmeeseen, joka tapahtuu ennen huomisaamua. Sellaisten on taivaan valtakunta!"

He erosivat ylistuvan ovella, ja muutaman minuutin kuluttua lepäsi pikku talo hiljaisena ja pimeänä tunturien sylissä ja lumien povella, mutta Kuoleman siivet levisivät sen yli.

* * * * *

Magnus ei käynyt levolle. Hän heittäysi haahkanuntuville ja taisteli tuiman ottelun Jumalan kanssa, jota edusti Jumalan sijainen, hänen omatuntonsa. Hänen pimittyneessä sydämessään väikkyi näkynä muukalaisen povitaskussa pullottava lompakko, ja hän hoki itselleen, että hänen, kävi miten kävi, täytyi ottaa vieraan rahoista velkansa korot. Jollei hän sitä tehnyt, niin mies ostaisi maatilan, ja Elin ja hänen

äitinsä työnnettäisiin tuuliajolle.

Tämä ajatus aiheutti tunnonvaivoja. Rahojen ottaminen olisi varastamista, eikä Magnus ollut milloinkaan varastanut. Mutta kun usko oli jo hävinnyt, niin kunto seurasi perässä, ja hän rynnisteli omaatuntoaan vastaan ja nujersi sen. Mitä hän aikoi tehdä, samaa tekivät ihmiset joka päivä, vaikka sanoivatkin sitä kaupaksi, ja he tekivät sitä oikeutta vääristäen, hän kun taas tekisi sen vääryyttä oikaistakseen. Tässä oli mies niin rikas, ettei hän huomisaamuna tietäisi menettäneensä sitä, mikä riitti saattamaan Magnuksen omaiset onnellisiksi. Tämä mies aikoi syyttää heidät köyhyyteen ja kurjuuteen. Totisesti oli oikein välttämätöntä, velvollisuus ehkäistä se.

Sekautuneiden aivojensa hullussa huumeessa hän näki sen päivän tapahtumat kierossa valossa, ja näytti siltä kuin olisi kohtalo heittänyt miehen hänen käsiinsä. Hän olisi saattanut majautua pappilaan — hän oli tullut tänne. Hän olisi saattanut salata tulonsa tarkoituksen — hän oli ilmaissut sen! Hän olisi saattanut olla virkkamatta sanaakaan lompakosta — hän oli lapsellisen yksinkertaisena näytellyt sitä! Totisesti oli tämä Salliman viittaama tie vaikeuksista pääsemiseksi, ja jollei hän sitä valitsisi, niin hän joutuisi katkerasti soimailemaan itseään rakkaittensa kärsiessä puutetta.

Saatuana itsensä siihen uskoon, ettei hän voinut olla ottamatta vieraan rahoista sen vertaa kuin korkojen maksuun tarvittiin, hän alkoi kysellä, miksi ottaisi niin vähäisen. Jos lompakossa oli rahaa riittämään kaksikymmenin verroin korkojen maksuun, niin miks'ei hän ottaisi niin paljoa, että saisi tilan kokonaan velattomaksi? Siten hän voisi jättää Elinille perinnön, jonka oli veljensä tuhlauksen ja rikoksen kautta menettänyt. Tämä mies aikoi sen riistää — hän ei saisi sitä tehdä!

Aste asteelta hän työnsi omantuntonsa varustuksia taemman, kunnes joutui itseltään kysäisemään, miks'ei ottaisi kerrassaan kaikkea. Hänen mielensä oli siihen mennessä tahmautunut ja puutunut, mutta hän älysi vielä varsin hyvin, mitä se merkitsi. Se merkitsisi vieraan henkeä. Ihmisolennon tappaminen herätti ensin ajatuksenakin hyytävää kauhua, mutta tuokion kuluttua se haihtui. Tämä mies yksistään oli hänen rakkaittensa ja turvan välissä — miks'ei siis? Tämä mies uhkasi viedä heiltä hengen, syöksemällä heidät nälkään — miks'ei hän sen sijaan veisi henkeä uhkaajalta?

Hetkellistä tympeyttä tuotti ajatus, että hän kävisi miehen kimppuun, joka oli uskonut itsensä hänen talonsa turviin — nukkuvan, avuttoman miehen kimppuun. Mutta hän ajatteli vieraan sydämetöntä naurua, heidän tilaansa kohtaan osoittamaa tunteettomuutta, ja muisteli, mitä hän oli sanonut äidistään, ja kuvitteli tämän istumassa kaikkien mukavuuksien viihdyttelemänä, hänen äitinsä joutuessa synnyinsijastaan ulos maailmalle menehtymään. Silloin hänen raivonsa taas yltyi ja sydämensä koveni armottomaksi.

Hän alkoi aprikoida, miten menetellä hankkeessaan. Teko oli helppo. Kukaan ei ollut miestä nähnyt, paitse he itse; kukaan muu ei koskaan tietäisi hänen käyneen heidän talossaan. Hän voisi ilmoittaa äidilleen ja Elinille, että vieras oli aamulla varhain lähtenyt matkaansa. He uskoisivat häntä, ja jolleivät uskoisikaan, niin ainakin hillitsisivät kielensä, sillä hänen etunsa olisi heidän etunsa, ja kaikki mitä hän teki, tapahtui heidän hyväkseen.

Uusi ja kamala valo välkähteli hänen synkeässä mielessään, ja hän näki olevansa tuota kaikkea tekemässä. Kenenkään silmä ei näkisi, kenenkään korva ei kuulisi. Tänä yönä oli jäätävä pakkanen, ja jos se löytyisi Hukutussalmesta jään sulattua, niin sanottaisiin muukalaisen eksyneen tieltään lumipyryssä ja tuupertuneen alas kallioilta.

Päästyään varmuuteen siitä, että saisi johdetuksi tämän maailman tuomion harhaan, alkoi kiusauksensa kourissa kiemurteleva mies ajatella tulevaisen maailman tuomiota. Mutta se pelko hälveni tuotapikaa. Toisessa maailmassa ei tiedetty mitään siitä, mitä tässä tapahtui, ja Jumala vähät sekaantui ihmisten asioihin!

Jumalaa ajatellessaan hän tunsu korvissaan humisevan kuin hukkuva veden syöksyessä ylitseen. Siinä upposi hänen omatuntonsa viimeisen kerran tapailtuaan ilmaa, sillä hän hoki itselleen, että joskin murha oli vastoin Jumalan lakia, niin Jumala ei ollut tehnyt *hänen* hyväkseen mitään eikä hänellä siis ollut mitään välittämistä Jumalasta. Hän oli kaiken ikänsä ollut hyvä ihminen, mutta kuitenkin oli Jumala jättänyt hänet pinteeseen. Jumala ja maailma antoivat hänen äitinsä ja Elinin menehtyä, sen vuoksi täytyi hänen taistella maailmaa — ja Jumalaa vastaan!

Inhimillisen luonteensa viimeisissä väänteissä hän muisti kerran ennen tahtoneensa murhan yllykettä, ja sitten kärsineensä kadotettujen tuskia, milloin jälkeinpäin oli sitä ajatellut. Mutta se oli toista, se tapahtui loukatun lemменkiihkon tuulispäässä, ja jos hän olisi uhkauksensa toteuttanut, niin se olisi ollut rikoksista pahin, anteeksiantamaton synti, synti Pyhää Henkeä vastaan — veljen murha! Tuhannet kerrat oli hän kiittänyt Jumalaa siitä, ettei Oskar ollut elänyt kotiin tullakseen; mutta olivatpa ihmeellisiä kohtalon tiet — toinen mies, toinen sydämetön tuhlaajapoika, oli saapunut tänne, ja jos mieli pelastaa rakkaansa nälästä ja Oskarin rikoksien seurauksista, niin hän tiesi, mitä oli tehtävä!

"Maksakoon tuhlaaja toisen tuhlaajan puolesta", hän ajatteli taaskin ja sitten hypähti ylös vuoteeltaan.

Hänen karkea luontonsa, viinan liehittävän hornanhengen ärryttämänä, oli saanut omastatunnosta voiton, mutta kuitenkin loksahdellut hänellä polvet yhteen, kun hän varpaillaan hiipi äitinsä kamarin ohi, ja Elinin ovelle tullessaan hän vaivoin sai hengitetyksi. Heidän puhtaat sielunsa uinuivat rukouksen suojelevassa ilmakehässä; ja tuumaillessa, mitä aamulla sanoisi, jos he tahtoisivat tietää, mistä hän sai rahat, hänen mielensä oli niin tahmautunut ja puutunut, ettei kyennyt mitään vastausta sommittelemaan.

Mutta tämä ajatus ja sitä seurannut näky, miten hänen äitinsä ja Elin tähystelisivät häntä tutkivin ja epäluuloisin katsein — miten hän kaiken päätyttyä ja lepoa toivoessaan tapaisi heidät vaieten istumassa, tyhjää tuijottelemassa — miltei masensi petomaisuuden, ja hänen koko ruumistaan puistatti kyöneleetön nyyhkäys. Kuitenkin jätti inhimillisen valon salama hänen synkeän sydämensä yhäti sakeampaan pimeyteen, ja kotvasen kuluttua hän jatkoi valmistelujaan.

Hänen vaivihkaa pujahtaessaan saliin nousivat ovimatolla torkahdelleet koirat ylös, oikoen sääriään ja haukotellen, ja jotteivät nuo olisi melunneet, vei hän ne ulos ja lukitsi vajaan. Sitten hän lähti talliin, joka oli jonkun matkan päässä asunnosta, satuloitsi vieraan hevosen, ja sitten vinhalla ratsuraippansa sivalluksella sai sen niuhahdellen nelistämään yön selkään. Alas laakson pohjaa pitkin lehahti jäinen tuuli, ikäänkuin olisi päivä liikahtellut aamu-unissaan, ja idän taivaalla tuntui heikko vaaleanpunerva kajastus ja läntisillä jäätiköillä hämärä heijastus sanovan, että päivänkoitto oli lähellä, mutta Magnusen katsetta samensi viinanhöyry, eikä hän kyennyt näkemään selvästi.

Lunta ei ollut satanut vieraan tulosta asti, ja maatalon edustalle palaten Magnus painoi takaperoiset jäljet kuistilta joelle, osaksi hävittääkseen vieraan askeleet ja osaksi salatakseen omiaan taas tullessaan raskasta taakkaa kantaen ulos. Mies oli tällä aikaa jo mennyt, ja Magnus oli kuin yölintu liihoittelemassa oman talonsa ympärillä ja saalistaan ajattelemassa.

Hänen palatessaan saliin ei siellä kuulunut hivaustakaan, paitsi takassa ripisevän tuhan kahinaa ja seinäkello pimeässä raksuttelemassa säntillisiä sekunteja. Hän riisui saappaansa, jättäen jalkaansa vain lumisääryksensä, ja sitten hän nappasi nojatuolista patjan, astui vieraan ovelle ja kuunteli.

Mutta taivas samoin kuin helvettikin on joka miehen sydämessä, niin kauan kuin hänessä elämää on, ja kyöneleetön nyyhkäys palasi häneen ja vapisutti häntä kiireestä kantapäähän, hänen viime hetkessä ajatellessaan tekonsa kamalaa surkeutta. Mutta kuitenkin hän, taas hokien itselleen, ettei Jumala tehnyt mitään tässä maailmassa, ja vielä kerran vannoen: "Maksakoon tuhlaaja toisen tuhlaajan puolesta", kiersi ripaa ja aukaisi oven.

Sitten hän astahti varovasti vierashuoneeseen ja lukitsi oven jälessään.

VII.

Anna oli sillä hetkellä herännyt hirveästä unesta. Ensin huoneeseen mennessä häntä oli vaivannut se mielite, että hän oli herättänyt pahoja ajatuksia Magnuksessa, ja hän oli mielessään kuvitellut, miten Magnus sanoisi, jos jotakin tapahtuisi: "Sinä sen panit päähäni, äiti." Soimaukset karkoittaakseen hän oli rukoillut anteeksi, vakuuttaen Jumalalle, ettei hän ollut kertaakaan ajatellut varkautta eikä väkivaltaa, vaan ainoastaan Eliniä ja Magnusta ja perintöä, minkä nämä olivat menettäneet hänen kiihkeytensä vuoksi, sekä, miten julmalta tuntui että näin kovat ajat koituivat hänen rakkaille lapsilleen, muiden ihmisten saadessa omakseen niin paljon enemmän kuin he tarvitsivat.

Sitten hän oli käynyt vuoteelle, ja matkamiehen ääni, joka oli kiusannut häntä kaiken iltaa muistoilla, joista hän ei tolkkua saanut, kummitteli hänen kuuluviinsa taas senkin, ja kun kynttilä oli puhallettu sammuksiin eikä hänen silmiänsä enää häirinnyt vieraan tuntemattomien kasvojen näky, niin hän huomasi, kenen ääntä se muistutti. Se ääni oli hänelle hyvin rakas, aina läheinen, Oskarin ääni, jota hän ei enää konsanaan kuulisi.

Kun tämä ajatus sydäntä sykähdyttäen välähti Annan mieleen, niin se muutti vieraan kokonaan. Hänen naurunsa herkesi olemasta julma, ja hänen sanansa, ettei hän ollut pysynyt hyvänä poikana äidilleen, kävivät liikuttaviksi. Ja ajatellessaan hänen äitiparkaansa odottamassa tuhlaajapoikaansa ja niin pian jälleen näkemässä hänet kotona ja kuvitellessaan, mikä ilo hänet valtaisi pojan sanoessa: "Äiti, äiti, tässä olen vihdoinkin, emmekä enää koskaan, koskaan eroa!" hänen sydämensä tulvi

myötätuntoisuutta ja hän pahoitteli, ettei ollut kohdellut matkamiestä ystävällisemmin tämän mennessä levolle.

Sitten hän vaipui uneen, ja unetar vei hänet takaisin noihin hyviin aikoihin. Hänellä oli kaksi poikaa kotona, tumma ja vaalea; isä oli väärin rangaissut tummaa, ja tämä juro ja synkeä sielu vääryyden tuntien ei ollut sietänyt ryhtyä selityksiin, mutta vaalea tunnusti nyyhkien: "Ei sitä Magnus tehnyt, isä, vaan minä" — ja hetkistä myöhemmin kaksi onnellista pikku päätä oli samalla alusella vieretysten, ja molemmat naureskelivat hilpeästi.

Unen vaihtelevassa kuvasarjassa oli tämä näky tuskin häipynyt, kun Anna heräsi, ollen ihan selvästi kuulevinaan Oskarin äänen huutavan: "Äiti! Äiti! Äiti!" Hän arveli vieraan unissaan huutavan, sillä porsliinikorut hänen yöpöydällään tuntuivat vielä heläjävän, mutta hänen kuunnellessaan oli kaikki hiljaista.

Sitten Magnuksen kiusauksen muisto vierähti takaisin hänen mieleensä kuin ukkospilvi kirkkaalle taivaalle, ja hän kavahti ylös mennäkseen poikansa huoneeseen näkemään, että hän oli vuoteessaan.

Magnus ei ollut käynyt makuulle.

Kynttilä kädessä ja yhä yöpuvussa Anna riensi eteissaliin, huutaen vasta puoleksi tajutun aavistelun kiihdyttämin kuiskauksin: "Magnus! Magnus!"

Ei tullut vastausta.

Hän kuunteli vieraan ovella, mutta ei rohjennut astua sisälle eikä koputtaa, vaikka luuli kuulevansa liikahtelua huoneesta.

"Magnus! Magnus!" hän kuiski taas, mutta vastausta ei kuulunut. Hän kuuli hevosen hirnumista; elukka tuntui juoksentelevan ympäri taloa kaartelemassa, ja hänen ihoaan alkoi karmia, sillä tuo ääni yössä oli kuin ruumiittoman sielun parkua. Sitten kuului kumeaa koirain haukuntaa, ja hän tunsu ne omiksi koiriksi ja tajusi, että ne oli teljetty johonkin ulkokuoneeseen. Tämä herätti uuden aatoksen, ja hän riensi ulko-ovelle katsomaan, oliko se avattu.

Ovi ei ollut lukossa!

Hän oli avata sen ja huutaa uudestaan, mutta silloin hän kuuli ääntä takaapäin. Se tuli vieraan huoneesta, ja painaessaan korvansa avaimenreiälle hän kuuli selvästi nyhkytystä. Sisällä nyhky joku.

Hän tunsu tuon matalan, tukahtuneen äänen. Siellä oli Magnus. Hän oli polvillaan tai pitkällään lattialla ja itki kuin sydän pakahtumaisillaan. Silloin Anna rohkeasti yritti avata ovea, mutta huomasi sen sisältä salvatuksi.

"Magnus! Magnus!" hän kuiski, mutta toinen ei vastannut.

Hän oli nyt varma siitä, että hänen aavistamansa hirmutyö oli tapahtunut. Hänen jännityksensä oli syventynyt peloksi, mutta sääli ja rakkaus voittivat kaikki muut tunteet, ja hypähtäen polvilleen yöpuvussa hän kuiskasi avaimenreiästä:

"Magnus! Magnus! Aukaise ovi! Äiti täällä vaan on! Kaikki on minun vikani, rakkaani! Päästä minut sisälle!"

Mutta tukehtunut nyhkiminen ei keskeytynyt, eikä mitään muuta ääntä tullut vastaukseksi. Sitten hän kaiken muun vaietessa luuli ulkoa kuulevansa kulkusien kilinää. Ensimmältä hän otaksui korviensa soivan, mutta kilinä kävi äänekkäämmäksi ja läheneä, ja sitten koirat taas haukkuivat ulkokuoneessa.

Pelko syventyi hirmuksi, salaamisen välttämättömyys välähti hänen mieleensä, hän koputti makuuhuoneen ovelle ja huusi taas peljästynein kuiskein:

"Magnus, joku tulee. Odota, kunnes on mennyt. Älä liiku. Älä tule ulos. Sanohan vain, että kuulet minua."

Nyyhkytys taukosi, mutta Magnus ei puhunut. Sillä välin tiu'ut lähenivät lähenemistään sekä ratsuraipan viuhke, ajurin huhuilu ja pehmeässä lumessa kahlaavien juoksijain siukuminen.

"Magnus! Magnus!" huusi Anna ääneensä, viimeisenä ponnistuksena, mutta hänet pysähdytti ikkunan alta kajahtava huuto: "Hoi! hoi siellä!" ja hän nousi seisaalleen aikoen salvata ulko-oven.

Ennen kuin hän ehti sen tehdä ropsahti raipanvarsi ikkunalauteaan, ääni huusi: "Jumalan rauha!" ja kiireisiä, askeleita kuului ulkoportailta. Silloin Anna kääntyi pois ja pakeni takaisin makuuhuoneeseensa.

Pukeutuessaan hän kuuli ulko-oven paiskautuvan sepo selälleen ja ihmisiä tepastelevan eteissaliin. He olivat hyvin pirteällä ja hauskalla päällä, sillä he nauroivat hilpeästi ja haastelivat kaikki yhteen suuhun, niin että talo oli täynnä melua.

Tullessaan ulos ylistuvasta hän kohtasi kyytipojan menossa kotaan keittämään kuumaa juomaa poneilleen ja palatessaan saliin hän huomasi oven ja ikkunaluukut heitetyiksi auki, päivänvalon virtaavan sisälle ja postimiehen itsensä siellä useiden matkustajain kanssa, niiden joukossa silmiään myöten turkkeihinsa kietoutuneena johtajan ja Margret Nielsenin, joka purkautui valkean karhunaljan kierteistä esille.

"Hei!" huusi jokainen, ja postimies sanoi: "Tässä nyt viimeinkin näette meidät! Emme lumipyryltä päässeet eilen, mutta johtaja patisteli minua väenväkiseltä lähtemään matkaan, heti kun se kello eilenillalla herkesi yhdeltätoista!"

"No, emmehän toki joka päivä ole porsaan tapossa?" tuumi johtaja, ja miesten naurellessa ja silmää iskiessä kysyi Margret Nielsen:

"Ja miten on Annan laita?"

Anna seisoi sanattomana ja aavemaisen valkeana, joten johtaja huomautti: "Näymme säikäyttäneen hänet tajultaan, sillä hän toljottelee kuin haamun nähneenä. Mutta missä on Magnus?"

"Magnus? No — jossakin, missä lie", vastasi Anna.

"Ja miten jaksaa Elin käpyseni?" tiedusteli täti Margret.

"Hän ei ole ylhäällä vielä", sopersi Anna.

"Menen herättämään hänet. Mikä on hänen huoneensa — tämä?" ja täti Margret astui vierashuoneeseen päin.

"Ei, ei", hätäntyi Anna asettuen hänen tielleen, selkä vierashuoneen ovea vasten. "Tuo", ja täti Margret lähti Elinin makuuhuoneeseen.

"Ja nyt", uteli johtaja, iskien silmää kaikkialle ympärilleen, "mitä siitä toisesta tiedetään?"

Anna tähysteli johtajaa kauhun mykistämänä.

"Uudesta tulokkaasta? Ei taida vielä olla jalkeilla?"

"Uudesta tulokkaasta?"

"No, vieraasta, ystävästä, nimittele tuota nyt päin taikka toisin."

"Mistä ystävästä?"

"No siitäpä miekkosesta tietenkin, joka eilen illalla tuli."

Anna, joka ei ollut vielä milloinkaan totuudesta poikennut, tahtoi nyt tekaista valheen, mutta ei voinut. "En ymmärrä sinua, johtaja", hän virkkoi heikosti.

"No —!" kummasteli johtaja ja lisäsi sitten ikäänkuin toisiin mietteisiin johtuen: "Arvelin, ettei hän tahtonut säikytellä sinua, oltuaan niin kauan poissa ja kuolleeksi luultuna. Mutta ettekö vielä tiedä, kuka hän on?"

Anna vapisi ja vastasi: "Kenestä puhut, Oskar Nielsen?"

"Pitkästä vaaleanverevästä pujopartaisesta miehestä, joka yöksi poikkesi tänne."

Anna oli nyt sanattomana kauhusta, ja hänen vaitiolonsa väärin ymmärtäen, kävi seurue äkkiä vakavaksi. "Olisiko hän voinut lumipyryssä eksyä tieltä?" huomautti joku. "Mutta hän tunsii tyyten paikat ja olisi side silmilläkin löytänyt perille", väitti toinen. "Oli sentään niin kamala yö", tuumi kolmas. "Lepomajalle asti hän ainakin pääsi." "Mutta poika tuossa sanoi, ettei hän koskaan löytäisi matkansa perille."

"Tämähän on arveluttavaa", huudahti johtaja. "Ministeri tahtoi häntä yöpymään hallitustaloon, mutta hän näytti olevan niin kiihkeä näkemään sinua —"

"Näkemään *minua!*" toisti Anna.

"Tietenkin, noin kauan poissa oltuaan. Merkillistä! peräti merkillistä! Mutta tarkoitatko todellakin,

ettei ketään matkustajaa ole eilisiltana tänne saapunut?"

Anna epämääräisesti uumoili johtajan viittausten merkitystä, ja äskeisen hetken hirmu syventyi yhä kauhistuttavammaksi. Mitä oli Magnus tehnyt kiihkonsa ja toivottomuutensa sokeudessa? Mutta vielä näinkin ollen oli hänen poikansa pelastus voitolla kaikista muista tunteista, ja hän oli kieltämäisillään matkamiehestä mitään tietävänsä, kun ovi avautui takana ja ääni lausui hänen olkansa yli:

"Kyllä, eräs matkustaja *saapui* tänne eilisiltana, mutta hän läksi jo varhain aamulla pois."

Puhuja oli Magnus, ja kääntyessään häntä katsomaan Anna hengähti syvään ja huojentuneesti, sillä hän tiesi poikansa sanovan totta. Magnuksen kasvot olivat, sen jälkeen kun hän ne viimeksi näki, salaperäisesti ja ihmeellisesti muuttuneet. Epätoivon synkkä röyhkeys oli kadonnut, jokin oli luonut valoa hänen sielunsa pimeyteen, ja hän näytti mieheltä, joka oli palannut Jumalan kasvojen edestä.

"Mutta tämä on yhä merkillisempää", kummasteli johtaja. "Tiedettiin hänen ottaneen suuret summat rahaa pankista, ja jokainen arveli hänen aikovan huutokaupassa ostaa tämän maatilan."

"Niin", virkkoi täti Margret, Elinin makuuhuoneesta tullen, "antaakseen vanhalle äidilleen."

Ja silloin kuultiin Elinin lempeän äänen kysyvän: "Onko ruununvouti vielä tullut?"

"Kuka ruununvoutia kysyy?" vastasi ruununvouti itse astuen esille sinä hetkenä.

"Se herra antoi minulle tämän lompakon eilen illalla ja pyysi minua jättämään sen teille ennen huutokaupan alkua."

"Ei se kuitenkaan minulle ole", huomautti ruununvouti, joka oli ottanut lompakon pöydältä ja sen avattuaan luki, mitä oli kirjoitettuna siitä ensimmäisenä tipahtaneelle paperilapulle: "Elinille, Oskarin tyttärelle, Kristian Kristianssonilta'."

"Lahja Elinille, kenties", tokaisi johtaja.

"Tuhannen kruunun seteli!" huusi ruununvouti.

Seurueen iloisuus alkoi puhjeta äänekkäiksi onnitteluiksi, mutta ruununvouti komensi, yhä availlessaan lompakon lokeroita: "Odottakaahan! Täällä on enemmänkin — paljoa enemmän! Yksi — kaksi — kolme — viisikymmentätuhatta — toinen — ja vielä — ja —" sitten kuului nopeaa paperien kahinaa ja ilahtunut huudahdus: "Kaksisataatuhatta kruunua!"

"Juuri sama määrä, minkä hän otti pankista!" sanoi johtaja.

"Suutele minua, käpyseni!" huusi täti Margret.

"Minua myös, lapseni", huusi johtaja.

Anna näytti huumaantuneelta, ja Magnus olisi kuin halunnut vajota maan alle. Mutta johtaja pakisi nauraen ja huudahdellen.

"Nyt käsitan koko jutun. Hän on antanut tytölle rahat, mutta jättänyt tämän ystävien ja sukulaisten neuvottavaksi, mitä niillä tehdä."

Elinin sinisilmien yhä hämmästyneinä tuijotellessa johtaja suuteli häntä toistamiseen ja kysyi: "No kenen luulet jättäneen sinulle tämän suuren omaisuuden, pienokainen?"

"Kristian Kristianssonin", vastasi tyttö.

"Kyllä niin. Mutta etkö tiedä, kuka Kristian Kristiansson on? Et sinäkään, Anna?"

Anna vapisi kaiken tajuamaisillaan. "Kuka?" hän kysyi, mutta pikemmin huulillaan kuin äänellään.

"No, Oskar — poikasi Oskar, joka ei olekaan kuollut, ja joka on tullut antamaan korvausta jokaiselle! Tiesinhän aina, että kummipojassani oli hyvä pohja!"

Totuus leimahti Annalle pyörryttävänä riemuna — riemuna siitä, että hänen poikansa oli elossa, riemuna siitä, että hän oli tullut kotiin ja osoittanut hänen luottamuksensa oikeaksi, riemuna siitäkin, vaikka tuskansekaisena, että hän oli jälleen poistunut, joten ei voinut enää tulla pulaa hänen ja Magnuksen välillä. Rukous uhkui hänen sydämeensä ja häntä halutti laskeutua polvilleen.

"Poikani!" hän lausui hengähtämättömänä kuiskauksena.

"Isäni!" huudahti Elin hellyydellä, mitä se sana ei konsanaan ennen ollut hänessä herättänyt.

Seurue rupatteli ja laverteli taaskin, mutta nuo kaksi naista — vanha ja nuori — hakivat katseillaan Magnusta. Tämä seiso i taampana, lujat kasvot lo pen sortuneina ja sulaneina. Totuus ei vasta nyt ollut hänelle ilmennyt. Se oli tullut kuin sokaiseva salaman isku, oitis kun hän oli astunut vierashuoneeseen ja huomannut, että Jumala lopultakin teki jotakin tässä maailmassa lastensa hyväksi.

"Äiti — Elin!" hän änkytti ja avasi sylinsä heille.

"Tässä se ihme oli, vai mitä?" sanoi tyttö.

Ja siinä se oli tosiaan.

* * * * *

Huutokauppaa ei Thingvellirissä sinä päivänä toimitettu, ja kun kellot soivat jumalanpalvelukseen, niin koko joukko lähti kirkkoon. Pieni puinen kirkko oli täynnä sanankuulijoita, kun uudenvuodenpäivänä maamiehet olivat perheineen ratsastaneet kirkolle joka taholta ympäristöltä. He istuivat paksuissa rukkassissaan ja huopatöppösissään ja höyryävän hengityksensä huurussa, joka ulottui oven suusta aina alttaripöydän ristikkoon asti, lavitsoilla kahdeksannurkkaisen saarnastuolin ympärillä, vieläpä kaiken rojun, lautatavaran ja lihatynnörien seassa, joita oli talveksi sullottu lehterille.

Johtaja oli siellä, hyvin äänekkäänä veisuussaan, asetellen taululle virsien numerot; Elin myös ihmettely viattomissa sinisilmissään vielä päilymässä; Anna tyyntyneen onnellisena ja sydän kiitollisuutta kumpuilevana ja (ihmeellisintä kaikesta) Magnus itse, muuttuneena ja nöyrytyneenä miehenä.

Jokainen katseli Magnusta kummastellen hänen tuloaan, mutta Magnus ei vilkaissut kehenkään. Kirkkoherran lukiessa raamatunpaikan ("olimme kaikki harhaan käyneet kuin lampaat"), ilmoittaessa tekstinsä ("tänä päivänä sinun pitää oleman Minun kanssani paratiisissa"), saarnatessa yksinkertaisen selityksensä kuolevan ryövärin kääntymisestä ristinpuussa, osoittaen ajan lyhyden, lunastuksen voiman ja kuoleman kilvoituksen varmuuden, vieläpä suntion veisatessa vuorolaulua ("Yön voi itku kestääkin, vaan aamuksi ehtii ilo") ja seurakunnan yhtyessä loppuvirteen, jossa Elinin hopeainen nuori ääni pyöreeä kupukattoa kohti helähdellessään muistutti Magnukselle lapsen äidin ääntä, Magnus istui kasvot kiinteästi alttaritauluun tähdättyinä.

Siinä oli kuvattuna Kristus valkeissa vaatteissa ja vehmaitten pääsiäislehvien ympäröimänä, parantamassa sokeaa tien ohessa, ja hänen sitä katsellessaan pehmeni hänen sydämensä kokonaan, sillä hän ajatteli sitä siunattua, mutta kamalaa hetkeä, joka oli ollut vasta ihan äskettäin ja jolloin suomut putosivat hänen silmiltään ja hänen alaston sielunsa seiso i Luojan kasvojen edessä.

Se oli hetki, jolloin hän murha mielessä ja henki Jumalaa vastaan sotivana oli astunut vieraan makuuhuoneeseen, lukinnut oven takanaan ja sitten huomannut uhrinsa temmatuksi käsistään sekä kuullut peloittavan äänen, joka tuntui sanovan: "Seis! tahi veljesi veren ääni huutaa Minulle maasta!"

Jumalanpalveluksen päätyttyä seurasi ulkopuolella paljon kädenpuristuksia ja ystävällisiä toivotuksia, sillä huhu siitä mitä Annan perhekunnassa oli tapahtunut, oli kulkenut suusta suuhun, mutta Magnus tarttui vanhaa äitiään käsivarteen ja käveli hänen kanssaan kotiin yksinään seurana lisäksi Elin, joka sipsutteli narskuvassa lumessa heidän vierellään hyräillen loppuvirren säveltä. Nuori kansa ajeli poneillaan kilpasilla edestakaisin, ensi lumesta iloiten; vanhat ryhminä loruilivat päivän kummallisista sanomista; ja johtaja, joka marssi villavaipassaan tyytyväisen näköisenä kuin vanha lehmä utaret täynnä illalla kotiin jolkkien, tervehti jokaista ja kutsui kaikki majataloon kahville.

Oli hän heille valmistanut enemmänkin kuin kahvikupposet sillä johtoon ryhtyen, silloin kun Magnus näytti hämmästyksestä halvautuneelta hän oli käsenyt teurastaa lampaan ja tati Margretin jäädä sitä käristämään.

Päivällinen oli runsasvierainen ja pitkä, sillä jokainen oli tervetullut mukana olemaan, ja loppupuolella johtaja nousi esittämään maljan.

"Jokaisella lumisateella on loppunsa", hän sanoi, "ja olen onnellinen ilmoittaessani teille kaikille, että pilvi, joka on niin kauan pimitellyt majataloa, Anna Magnussonin perhettä ja minun perhettäni, on nyt ainiaaksi huvennut. 'Osoita mies äläkä pöytää', sanotaan muutamassa sadussamme, mutta tässä tapauksessa meidän on täytynt osoittaa teille pöytää eikä miestä. Hän on kuulemma matkalla Reykjavikiin tällä haavaa, ja jos ennustus on viisaan miehen arvaus, niin arvaan hänen siellä saavan niin innostuneet tervetuliaiset, ettei ole moista vielä yksikään tällä vanhalla saarella ennen kohdannut.

"Veikot ja siskot, minä ehdotan maljan — Annan kauan kadoksissa olleelle pojalle, meidän pojallemme, Islannin pojalle — Oskar Stephensonille."

Malja tyhjennettiin huudahteluin ja lasien kilistykseen, mutta Anna ei maistanut, ja Magnus painoi päänsä alas.

VIII.

Itään Thingvellirin tasangosta ja järvestä kulkee rotkotie Hengel-vuorten yli Eyrarbakkin pienelle kauppa-asemalle. Se polvittelee lukuisain geysirien ja kivennäisvesilähteiden lomitse, jotka tunturin kaljua kylkeä vasten näyttävät aina höyryävän. Ne ovat pieniä poreilevia vesireikiä rosoisessa keltaisessa maaperässä, toiset valkeita ja säteileviä kuin tähdet, toiset pyöreitä ja syvänsinisiä kuin naisen silmä, toiset soikeita ja veripunaisia kuin jonkin petohirviön elävä sydän.

On varoen käveltävä kiertelevää polkua, sillä kamara on kuuma ja ohut jalkain alla. Toisinaan se hytkähtelee kuin kiehuvan padan kansi, ja toisinaan kuuluu kummaa jyllinää alta päin kuin olisi rajuja taisteluja käymässä maan uumenissa, ja sitten lammikot sihahtavat kiehumaan ja syöksemään ylös ilmaan vaahtoavaa vettä ja välähteleviä tulikieliä, ja ilma savuaa tulikivihuuruna.

Se on kamala ja hornamainen paikka, muistuttaen helvetin tulelle pystytettyä kattilaa. Mutta rotkotien ylävarrella leviää lumi valkeana, rauhallisena ja höytäisenä, ja vielä ylempänä kohoavat hohtavat jäätiköt, ja sieltä, vuorten tutistessa maanalaisissa väänneissään, kierähtää talvisin lumivyöry alas niin äkillisesti, ettei yksikään ihminen voi sitä kuulla tai nähdä, sillä se jyrähtää kuin tuomiopäivän jymy ja on nopea kuin kuoleman vasama.

Sarastuksen aikaan sinä päivänä Kristian Kristiansson asteli pitkin tätä solaa, matkalla Eyrarbakkiin, mistä aikoi laivalla lähteä Norjaan. Vaikka hän vasta kaksi tuntia sitten oli sysännyt auki vierashuoneen ikkunan ja jättänyt majatalotilan, hän oli jo nyt voimakkaampi ja urhoollisempi mies. Silloin hänen ainoa ajatuksensa oli lopettaa kaikki, ja itsetuhon varjo oli häilynyt hänen edessään, ja nyt hän näki selvästi, että ellei Jumala säättänyt hänen kuolemaansa, hänen velvollisuutensa oli pysyä elossa. Kuten hän oli tehnyt syntiä, tulisi hänen nyt kärsiä. Hänen tuli suorittaa rangaistus viimeiseen pisaraan asti, sen äärimmäiseen loppuun asti. Hänen rangaistuksensa oli elää edelleen ilman menettämäänsä rakkautta, ilman kadotettua onnea, johon hän oli menettänyt oikeutensa. Se oli kovaa, mutta oikeudenmukaista, ja hänen täytyi kohdata loppu väistymättä. Terve siis elämä, niin kauan kuin sitä kestää! Terve kuolema, kun sen aika tulee!

Päästyään kuumuuden ja savun läpi ja saavuttuaan raikkaille kukkuloille hän pysähtyi katsomaan taakseen. Maailma ympärillä oli valkea ja kirkas viime yön lumimyrskyn jälkeen, mutta punertava, vasta nousevan auringon säde oli ylittämässä korkeimpia huippuja, kun taas alankomaa vielä nukkui sumuverhon suojassa. Hän luuli voivansa kuulla kirkonkellon soivan, ja tuo suloinen inhimillinen ääni saavutti hänen korvansa rikkikaivosten höyryn läpi, niinkuin tähden laulu voisi nousta maailman pilvien läpi sielujen korviin taivaassa.

Pian aurinko oli noussut ja sumu hälventynyt, ja sitten hän näki kaukana alhaalla laaksossa tuon pienen kirkon ja talon, jonka hän oli jättänyt taaksensa. Sinne olivat jääneet onnellisuus, rakkaus ja lämmin kodikkuus, sillä se oli hänen hyvityksensä vahingoittamilleen raikkaille; hyvitykseksi Jumalalle hän oli nyt lähdössä yksin, riistettynä kaikesta ja tuntemattomana kaikille.

Enempää hän ei voinut ajatella tuota, mutta hän hymyili surullisesti itsekseen kuvitellessaan mielessään sen onnellisen kohtauksen yllätystä ja iloa, kun tyttö tulisi esiin lompakon kanssa ja huutokauppa peruutettaisiin. Hän ajatteli myös kirkossa istuvaa äitiään, jonka sielu olisi täynnä kiitollisuutta, ja hän näki Elinin sydäntäsärkevän suloinen hymy huulillaan, joita valaisi auringon viiru lyijynvaloisesta ikkunasta. Näin hän ei ollut odottanut jättävänsä heitä, kun hän oli kymmenen vuotta tehnyt työtä ruumiinsa ja sielunsa hiessä, jotta voisi palata takaisin ja saada kaiken anteeksi. Mutta eipä tässä maailmassa voitu tuhlaajapoikaa ottaa takaisin; täällä ei kukaan maallinen isä voisi juosta häntä vastaan ja kiertää käsivartensa hänen kaulansa ympärille. Mitä hän oli kylvänyt tuli hänen niittää, eikä ollenkaan hänen katumuksensa tai kyyneleensä voineet saada tehtyä tekemättömäksi.

Kesti kauan ennenkuin hän kykeni luomaan viimeisen silmäyksen kohti kotia, jonka hän oli nyt jättämässä iäksi, ja kun hän vihdoin veti syvään henkeä ja jatkoi matkaansa, oli hänen lohdutettava itseään ajatuksella, että Thora olisi tyytyväinen häneen, joka oli luovuttanut heidän lapsensa Magnukselle. Hänen äänensä toisesta maailmasta tuntui tulevan häneen ja sanovan: "Hyvin tehty! Urhea, haavoittunut sydänraukka, Jumalan enkelit iloitsevat tähtesi!" Mutta oli vaikeaa löytää lohdutusta taivaallisessa ilossa, niin kauan kuin hänen verensä virtasi kuumana ja ikävöi ihmisten

seuraa.

Ennenkuin oli oikein tietoinenkaan siitä, oli hän jäätiköiden juurella, noiden luonnon suurten, yksinäisten kotien, joita ei ollut koskaan ihmisen tai eläimen jalka tallannut, missä ei yksikään lintu laula ja kukka kasva, missä vain tuuli valittaa liikkumattomien jäämassojen yllä ja aurinko nousee tyhjiin autiuteen jäätyneen syvyyden kuilujen ylle. Katsoessaan taakseen tästä paikasta hän ei nähnyt mitään laaksosta ja ihmisten asunnoista, tai mitään muuta kuin laajan ympyrän vuorenhuippuja, aivan hiljaisina ja valkoisina, missä hän oli ainut elävä olento. Ja sitten tunne siitä, että oli suljettuna pois ihmiskunnasta tässä suurenmoisessa mutta synkässä ympäristössä kohotti hänen aistejaan ja vaikutti häneen kuten musiikki, kuten säveltäminen, eräänlaisen hurmioitumisen tavoin, joka oli osaksi ihastusta osaksi tuskaa.

Tunteen hurmiossa hän kysyi itseltään, oliko hänen elämänsä mennyt hukkaan, jos onnellisuus oli iäksi jättänyt hänet tehtyjen syntien vuoksi, eikö nyt enään ollut edessään muuta kuin kieltäytyminen ja kärsiminen. Ja sitten hänen lapsuutensa opetus palasi hänen mieleensä uutena ja ylevänä merkitykseltään, ja hän näki ensi kertaa elämän tehtävän ja kuoleman merkityksen. Elämän tehtävä oli Velvollisuus — tehdä oikein, palkintoa odottamatta tai rangaistusta pelkäämättä; ja kuoleman merkityksenä oli suoda syntiselle, katuvalle sielulle anteeksiantamus, mitä maailma ei voi antaa.

Kiitä siis Jumalaa elämästä, mutta kiitä kuolemastakin! Olkoon miehen synti mikä tahansa, Luonto ei voinut sitä unohtaa eivätkä elämän lait anteeksi antaa, mutta Jumalan armo ei ottanut lukuun syntisyyden mittaa, ja taivaan portit olivat avarat!

Jumala peitti kasvonsa luoduiltansa, ja ihmisen uteleville silmille oli iäinen viisaus tutkimaton kuin nämä valkeat jäätikköseinät, mutta kaksituhatta vuotta takaperin oli yksinkertainen galilealainen lukenut tämän elämänarvoituksen niin kuin ei yksikään ihminen ennen tai jälkeen ole sitä lukenut. Hän oli sen lukenut kaikkien ihmisten puolesta, hyvien kuten pahojenkin, mutta kaikkein eniten hänenlaistensa vaivaisten syntisten, joita kohtaan maailmalla ei ole mitään sääliä eikä anteeksiantamusta. Ja vaikka hän oli syyllisistä syyllisin, ja hänen syntinsä oli hänet etsiskellyt, ja hän katumuksensa hintana oli saanut luopua kaikesta, mitä elämässään piti kalleimpana — lapsensa rakkauden, sekä anteeksiannon ja sovinnon toivosta — niin kuitenkin odotti häntä vielä rakkaus, anteeksianto ja sovinto, silloin kun Jumalan oma ääni kutsuisi hänet ja "tämä kuolevainen pukisi ylleen kuolemattomuuden."

Hän oli joutunut mielialaan, jossa hänen luonteisensa mies huomaa vaikeaksi erottaa todellista kuvittelusta, — jossa hän kuulee Luonnon ääniä ja luulee ne toisen maailman huhuiluksi. Hän oli tietämättään harhaantunut solapolulta, jonka viittoina oli lumesta pystyyn nousevia kivenjätkäleitä. Äkkiä alkoi louhikon sisuksissa tulivuoren jyry tärähdytellä sitä voimakkaihin vavahduksiin, ja sitten keskeytti kamalan hiljaisuuden jysähdyksellä ja kaikuileva kumina, kuin olisi kiiriskelevä ukonjylinä syöksynyt lumipeitteisestä korkeudesta jyrkkää rinnettä alas.

Oskar Stephenson ei nähnyt eikä kuullut eikä tuntenut mitään. Hän tajusi vain taivaallisen soitannon puhkeavan ilmoille, kymmentuhannen enkelin laulaman vuorovirren, riemullisen voittokulun, joka hetki hetkeltä pauhasi yhä voimakkaampana; hän tunsu häikäisevää valoa, tunsu hirvittävää vauhtia kiitävänsä auringon maihin; tunsu tuomiopäivän tulleeeksi, maailman elämän päättyneeksi, sen hyöriävät tungokset hälvenneiksi, sen kemut loppuneiksi, sen kunnat, arvoraajat, luokat, kullat ja maineet tyhjiin huvenneiksi; hän tunsu seisovansa suuren Tuomiosalin edustalla, ympärillään ääretön paljous kuninkaita ja kerjäläisiä, hyviä ihmisiä ja pahoja, syyllisiä ja viattomia, ja polvistuvansa siihen halvimpien ja häpeävimpien parissa; tunsu hengen kumartuvan puoleensa, tarttuvan hänen käteensä ja sanovan "Tule", katsovansa hengen kasvoihin ja näkevänsä, että ne olivat Thoran, ja hengittävänsä niin nopeaan ja lyhyeen, että oli tukehtua; tunsu syöksyvänsä ilmassa, pää alaspäin, ja hengen johtavan häntä eteenpäin ja laulavan heidän kohotessaan ylös; tunsu huumaavan ylhän Olennon jossakin edessäpäin, laulun kuoleutuvan ja käyvän heikommaksi ja heikommaksi, ja sitten jylhän hiljaisuuden ja siunatun Äänen, joka sanoi:

"Sillä tämä Minun poikani oli kuollut ja elää jälleen, oli kadonnut ja on löydetty."

* * * * *

Seuraavana hetkenä ei Hengel-vuorella ollut ketään. Luonnon suuri yksinäinen koti oli rauhallinen, valkea ja hiljainen.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUHLAAJAPOIKA ***

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without

paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE

TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written

confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.